

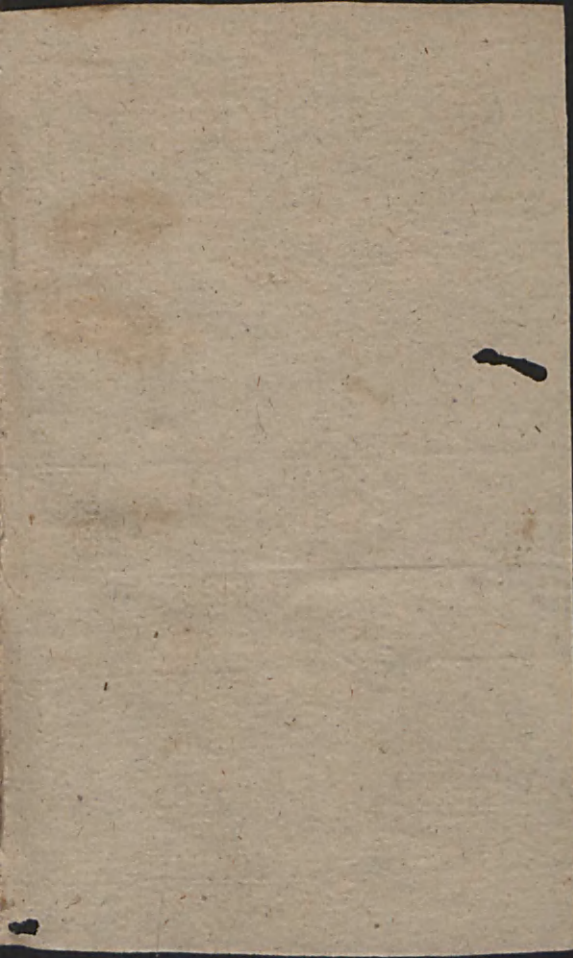
**BIBLIOTHECAE
CONVENTUS
GENERALIS
VILNENSIS SANCTI
SPIRITUS ORDINIS
PRAEDICATORUM.**

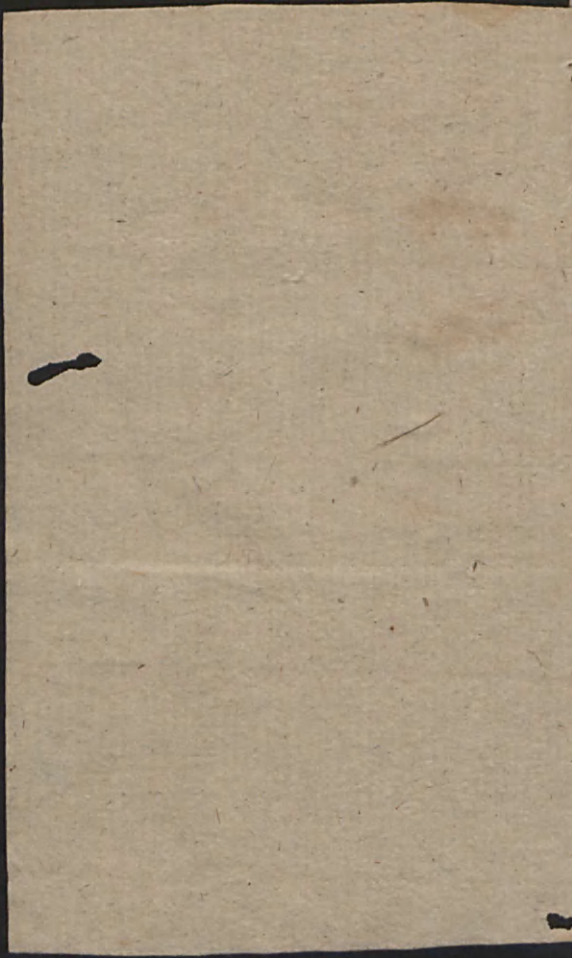
Q
5

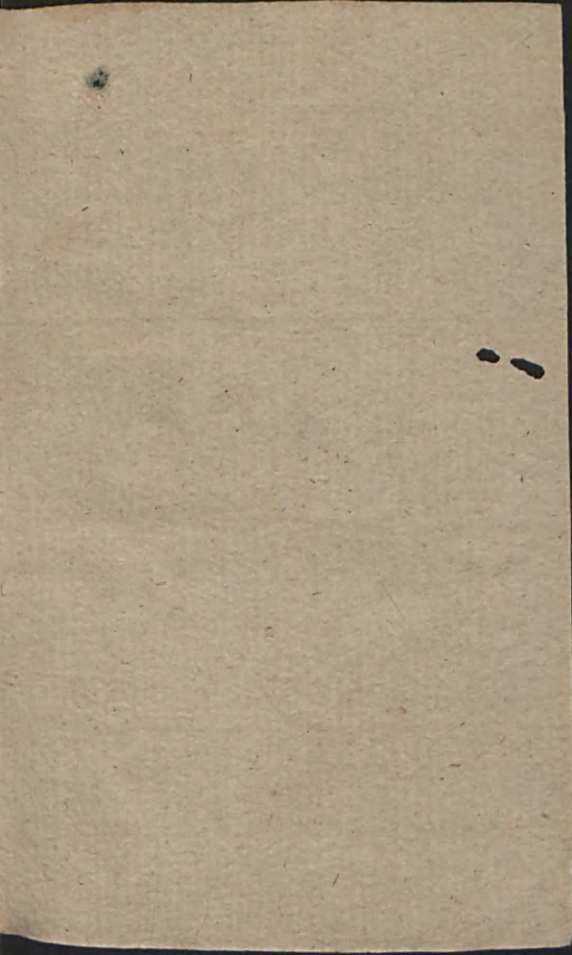
Handwritten signature in red ink, possibly reading "W. H. H." or similar, followed by a long diagonal stroke.

Small dark ink mark or smudge.

Small dark ink mark or smudge.

P-18-0-890

8°-1192

^{*}
SUPPELLEX
LATINITATIS

Ex

PHRASEOLOGIA

P. FRANCISCI WAGNER

Societatis JESU,

Ad Usum Scholarum

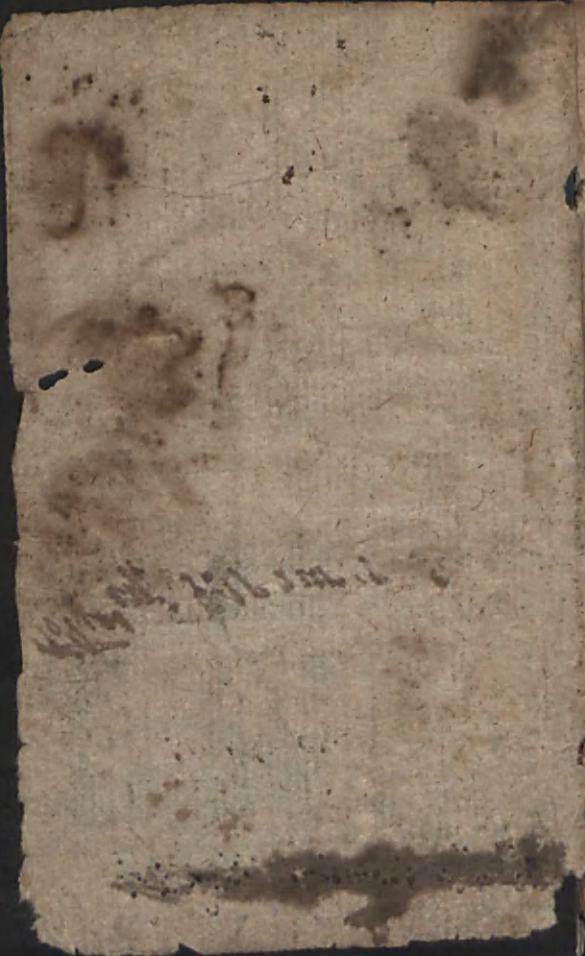
Ejusdem Societatis

COLLECTA

St. Mariae Magdalenae
Permissu Superiorum.

101604/101604/101604
Vilnae Typis Academicis
Annò à partu Virginis 1751.

Ad studiosos Literarum.

Habetis, studiosi literarū, libellū
ex Phraſeologia P. FRANCISCI
WAGNER concinnatum ea mole,
ut facile ab unoquoq; veſtrūm com-
parari, manibꝯ teri, atq; ad ſcho-
lam deferri poſſit. Hanc ob rem
multa verba, quæ in ipſo Phraſeo-
logiæ corpore explicantur, præter-
iimus, neq; omnem etiam illarum
vorum, quæ hic continentur, ſigni-
ficationem, vim, ac proprietatem
annotavimus, iis duntaxat conten-
ti, quæ frequentius in ſcholis oc-
currunt. Reperietis hic nonnullas
voces, pauciſſimas tamen, quæ illis
quidē tēporibus, quibus Latina lin-
gua florebat, ignotæ fuēre, deinde ta-
men neceſſitatis cauſā à viris eru-
ditis uſurpatæ ſunt: has, ut faci-
le

lè cognoscere possitis, diversâ scri-
benâ formâ ab aliis distinximus.
Cæterum cum ipsas voces, tum
loquendi modos bene latinos esse,
atq; ex monumentis scriptorum au-
ræ ætatis decerptos, minimè du-
biteris. Invenietis etiam ad calcem
libri duplicem indicem: alterò con-
tinentur voces, vel minùs elegantes,
vel omnino barbaræ; alterò descri-
buntur illæ dictiones vernaculæ,
quæ latinè in hoc libello expli-
cantur: utrumq; non inutilem esse
vestris studiis competietis.

A Balieno. *Odrażam, oddalam.* Avertō, distraho. *Uſus:* Vectigalia, agros, fundos, ædes abalienare. *Studia hominum, judices à se, à sua causa abalienavit. Abalienatō esse animō.*

Abdico. *Odrzucam, odſądzam.* Rejicio, depono, exuo, privo, spolio. *Składam honor.* Abdicare se honoribus. Missos facere honores. De provincia decedere. Imperium deponere. Magistratu abire. *Wyrzec się kogo.* Abdicare filium, generum.

Abdo. *Kryję.* Occulo, occulto, abscondo, recondo, abstrudo, retrudo, tego. Conjicio, *vel* abstrudo me in latebras, tenebras. In occulto me contineo. Conspectum fugio. *Uſus:* Abdere se ex conspectu. Abdere se in bibliothecam, in literas, in scalarum tenebras, *vel* tenebris. Abdere gladium sub vestem. Arte quadam stultitiam abdere. *V. Abscondo.*

Abduco. *Odprawdzam.* Amoveo, removeo, aufero, avertō. *Uſus:* Servum ab hero, discipulos à Præceptore, hominem à foro, clavem de fera abducere. Cogitationem à doloris sensu, animum à cogitatione, literis, &c. abducere. A vitio, libidine, ira, turpi quæstu hominem abducere. Multos avaritia à fide, ab officio, à vero, & honesto ad nequitiam, &c. abduxit. Cave, ne fallaciis à veritate abducaris, abstraharis, avertaris, avoceris, abripiaris.

Abeo. *Odchodzę, odieżdżam.* Discedo,

recedo, excedo, exeo, migro, egredior, proficiscor. Ex Italia nulla ratione neq; pel-
li, neq; moveri potero. Pedem ex Italia
non egrediar, non efferam. *Poydź precz
z tąd.* Aufer te hinc, facesse loco, age te
hinc longius. *Ustaje co.* Nausea, pestilen-
tia, morbus serò demum abiit: abit fo-
mnus, dies, hora, annus. Mos vetus in-
deivetudinem abiit. *Poyśc za czyim zda-
niem.* Abire ad vulgi opinionem, ad sen-
tentiam alienam. *Nie poydzie to tobie tak.*
Non tibi abibit sic. *Poydź do nieszczęścia.*
Abi in malam crucem, pestem, cruciatum,
ad corvos. *Poszło w niepamięć.* Beneficia
in oblivionem abiēre.

Aberro. Chybiām, błądzę. Deflecto, de-
vio, erro, recedo, declino de via, deducor
de via. A recta via per errorem deflecto.
Consilia tua à regula, à communi utilita-
te, à proposito longissimè aberrant. *Nie-
zgadza się.* Imago ab exemplari, filii vul-
tus à matre aberrat.

Abhorreo. Brzydzę się, stronię. De-
testor, abominor, aspernor, averfor. Re-
fugit animus, atq; reformidat. Aspernatur
animus, ac respuit. Odiō teror in aliquem.
Animō alienō sum ab his consiliis, & a-
versō. Dictum hoc à veritate, ac fide ab-
horret.

Abiectus. Podły, wzgardzony. Deser-
tus, contemptus, neglectus, vilis, humilis.
Animō es abiectō, humili, fractō, molli,
ener-

enervatô, languidô. Submissum, effaminatum, fractum gerere animum. Nihil in te virtutis, nihil animi, nihil nervorum inest. Nota est mœstæ, & abjectæ indolis tuæ inertia.

Abjicio. *Odrzucam, porzucam.* Depono, rejicio, relinquo, contemno, aspernor, despicio, respuo. Consilium ædificationis, voluntatem discendi, omnem curam abjicio. *Alpaśc do nog.* Abjicere se humi, ad pedes principis. V. Contemno, relinquo.

Abnego. *Zapieram się.* Nego, abnuo, retracto, ejuro. *Zaprzec się Boga, Wiary.* A DEO, & fide discedere, deficere. DEO fidem, cultumq; renuntiare. Religioni, DEOq; nuntium remittere. A vera religione deficere. Religionem ejurare.

Aboleo. *Wymazuję, zagubiam.* Antiquo, rescindo, tollo, deleo, extingvo, oblitero. Memoriam legum obscurare. Religiones dissolvere. Senatus auctoritatem sustulit, ac delevit. Infamiam abolere. Nomina reorum abolere. Tempus iram, dolorem abolet. V. Abrogo.

Abominor. *Brzydzę się.* Execror, detestor, fugio, horreo, abhorreo. V. Horreo, abhorreo.

Abrogo. *Znosię, odrzucam.* Rescindo, dissolvo, aboleo, antiquo, tollo. Consensu publico irritum facio. Solvere, extingvere, evertere legum severitatem: edicta revocare, rescindere, abolere. Extorquere hominibus ambitiosis regnum. Pote-

statem, jurisdictionem, fidem homini abrogare. V. *Aboleo*.

Abrumpo. *Urywam, przerywam*. Rum-po, avello. Colloquium casus diremit. Sermonem præcidere, amputare, abrumpere vinsula, rem inchoatam, otium, consilium, spem, metum, patientiam.

Abfcondo. *Kryję, chowam*. Occulto, celo, abdo, abstrudo, condo. In latebras se abdere. Occultat, & continet se domi. Oculis se subducit, subtrahit. Publico abstinet. Lucem vitat. *Skryty*. Clausa habet consilia. Voluntate est abdita, & retrusa. Naturam suam tegit, & quibusdam velis obtendit. Cupiditatem, consilia ingeniosâ dissimulatione tegit, velat. V. *Abdo, occulto*.

Absolvo. *Kończę, dokonywam*. Perficio, conficio, perago, transigo, finem impono, ad finem perduco. Inchoatis rebus extrema manus nondum accessit. Consilia nondum ad exitum perducta sunt, vel pervenerunt; exitum nondum habent. Ad calcem operis perventum, vel decursum est. Res in exitu est, ad fastigium perducitur. Negotio modum, finem facere, constituere. Extrema rei persequi. Annus in exitu est, vel præcipitat. *Rozgrzeszać*. Exolvere criminum vinculis. Animos scelerum vinculis constrictos relaxare. Expiare noxis contentes. Ecclesię reconciliare.

Absterreo. *Odstraszam*, Terreo, deterreo,

reo, arceo, prohibeo, terrorem incutio. Minæ tuæ à consilio me non depellent, avocabunt. Minis tuis nihil moveor. Terror iste minarum tuarum animum nequaquam franget, debilitabit. V. *Terro, prohibeo.*

Abstineo. *Hamuję się, wstrzymywam.* Prohibeo, tempero, contineo. Ab injuria & maleficio temperare. Iram tenere. Manus ab injuria abstinere. Animum à vindicta abduxit. *Wstrzymać się od pokarmu.* Cibo utitur tenui. Frugaliter, ac parcè vivit. Tenuissimo victu contentus est. In victu summam moderationem adhibet.

Abstraho. *Odciągam, odrywam, oddalam.* Abripio, avello, avoco, abduco. A solitudine, è conspectu aliorum se abstrahere. Civitatem à moribus inquinatis, incensos animos à certamine, à vincendi cupiditate abstrahere, avocare.

Absum. *Nieprzygotowany, odległy jestem.* Remotus, disjunctus sum, disto. Abesse domo, urbe, à suis desiderari. Nihil à me longius abest, quam avaritia. *Nie tylko nie, &c.* Tantum abest, ut hoc inficier, ut plurimum affirmem etiam.

Absumo. *Przemarnować.* Consumo, contero, perdo, exhaurio, dilapido, prodigo. Devoratâ pecuniâ opes pristinas abligurivit, per luxuriam consumpsit. Rem domesticam decoxit, attrivit, dissipavit. Opes luxu hausit. V. *Consumo, perdo.*

Abundo. *Obfituię.* Affluo, circumfluo, redundo, sum dives. Magnam copiam habeo. Magnâ rerum omnium copiâ, affluentia gaudeo. Omnium rerum facultates illi suppetunt.

Abutor. *Na złe używać.* Non recte, male, perversè utor. Tribunatu ad scelus, legibus ad libidinem, perfidia ad exitium alicujus abuti. Rem ad fraudem, ad luxum convertere. Fortunis intemperantiùs, insolentiùs uti. Rem usu iniquo corrumpere.

Accedo. *Przystępuię.* Appropinquo, adeo, advento, aditum molior, admoveo me lateri. Congredior propiùs. Zgadzam się. Alicujus sententiâ, partibus accedo. *Przychodzę do przyjaźni.* Ad amicitiam alicujus accedo.

Accelero. *Przyspieszam.* Maturo, celero, propero, festino. Celeritatem adhibeo, suscipio. Maximis itineribus advolo. Cursu magno, rapidis passibus feror. Maturare negotium. Accelero gradum. V. Propero, festino.

Accendo. *Zapalam.* Inflammo, uro. Ardentes faces in tecta jactavit. Ignem tectis intulit. Flammas injecit, faces ingessit, subdidit. Ignem adibus. admovit, injecit.

Accessus. *Przystęp.* Appropinquatio, aditus. *Przystępny człowiek.* Vir est congressu facilis, aditu comis, in admittendo facilis. V. *Aditus.*

Acci-

Accipio. *Biorę. Suscipio, capio, recipio, sumo, prehendo. Przyjąć kogo. Conviviō, epulis lautē, magnificē, hilari, lepidōq; ingeniō accipere. Małē, indignis modis, multis verberibūs accipere aliquem. Na złę, lub dobrę stronę tłumaczyć. In bonam, in optimam partem, in sinistram, in deteriorem partem accipere. V. Obtineo, acquiro, trahō.*

Accommodo. *Stosuję, pożyczam, &c. Będe się stosował do woli twojej. Totum me ad voluntatem tuam, nutumq; convertam. Ad ductum me tuum applicabo. Ad tuam voluntatem meam conformabo. Tuis obsequar studiis. Totum me ad arbitrium tuum fingam, formabo. Trzeba czasowi służyć. Tempori est obsequendum, cedendum, inserviendum. Populo subinde & scenz, ut dicitur, serviendum est.*

Accuso. *Oskarżam, pozynam. Defero, postulo, arcesso, arguo, redarguo, insimulo, criminor. Causam & culpam in aliquem confero. Diem dicere, litem intendere, inferre. Criminis reum facere. In iudicium, in crimen vocare. Nomen alicujus deferre. Nieśluszenie oskarżyć. Innoxio crimen affingere. Accusationem conflare immerenti. Culpam, crimen conjicere, conferre in insoutem, criminis expertem.*

Acquiro. *Dostaję, nabywam. Obtineo, consequor, adipiscor, nanciscor, comparo, concilio. Dignitatem nactus sum, asecu-*

tus sum, peperit. Ad honores perveni. Famam sibi doctrinarum studiô comparare, creare. Nomen adipisci ingens. Famam & existimationem sibi colligere, conficere, parere. Splendorem nominis accersere.

Addo. *Przydaię.* Adjungo, adjicio, appono. Amicis tuis me aggrega, accense, admisce, adjice. Adscribe me amicorum tuorum numero. Ad injuriarum cumulum accessit contumelia. Contumeliâ injuriarum cumulum attulit. Auxit injuriam contumelia nova. V. *Augeo.*

Adduco. *Przyprowadzam.* Deduco, induco, allicio. Aliquem in metum, ad iracundiam adducere. Aliquem in odium, in discrimen, in angustias, ad nequitiam adducere. *Napinam.* Arcum, loram, habenas. V. *Moveo, persvadeo, allicio.*

Adeo. *Przystępuję.* Accedo, convenio, viso, inviso, visito. Adire aliquem, vel ad aliquem. Vultum subire alterius. Congredi cum aliquo. Adire labores, inimicitias, odium.

Adhibeo. *Przykładam, używam.* Adjungo, admoveo, adapto, utor. Adhibere diligentiam. Omni curâ studiôq; enitar, elaborabo. Omnem curam, industriam eô conferam, ut &c. Operam dabo, navabo, dicabo. Omni ope adnitar. In hoc omnis curâ, industria mea versabitur, ut &c. Omne studiû, diligentiam in eo ponam, consumam, collocabo, ut &c.

Aditus. *Przystęp.* Accessus, introitus, vestibulum. Doctrina illi aditum aperuit, patefecit, dedit, comparavit, viam stravit, gradum struxit ad honores. *Nieprzystępny.* Aditu, limine omnes prohibet. Aditum omnibus præcludit, intercludit, obstruit. Ab adibus excludit omnes.

Adjudico. *Przyśądzam.* Spero fore, ut secundum me judicetur, decernatur, pro me pronuntiatur. *V. Iis, judicium.*

Adjungo. *Przyłączam.* Adjicio, addo, adnecto, attexo. Adjungere sibi beneficiis, urbanitate plebem, socios, amicos, animos omnium. *V. Addo.*

Adjuvo. *Pomagam.* Juvo, opitulator, adminiculator, auxiliator, adjumento sum, præsidio sum. Opem, subsidium, suppetias ferro, adfero. *V. Juvo, auxilium.*

Administro. *Rządzę, staranie mam.* Curo, procuro, gero, obo, guberno. Rempublicam, provinciam, bellum administro. *Rządzi Rzeczpospolitą.* Remp: summo cum imperio obtinet. Tractat Reip: gubernacula.

Admiror. *Dziwuję się.* Suspicio, miror, demiror, admiratione afficior, defigor. Res ea non mediocrem movit, effecit admirationem, omnes in admirationem vertit, traduxit, rapuit, convertit. *V. Miror.*

Admitto. *Przypuszczam.* Recipio, excipio, suscipio, adhibeo. Aliquem in domum, in vel ad consilium, ad colloquium

admitto. Neminem à congressu meo absterrui, exclusi. *Dopuszczam się. Culpam, fraudem, flagitium admitto. Przypuścić konia na nieprzyjaciela. Equum in hostem admisit.*

Admoneo. V. Hortor, moneo.

Adolescens. *Młodzieniaszek. Juvenis, ephebus, pubes. Erat in flore ætatis primo. Vix dum è pueris excesserat, vel ex ephebis. Prope puberem ætatem erat. Primo ætatis flore pubescebat. Pueritiæ annos vix egressus erat.*

Adoro. *Kłaniam się. DEUM religione propitio. Sanctę venerari DEUM. Divinum Numen sanctissimę colere. Genua ponere, & venerari DEUM. Religiosum DEO cultum. adhibere, tribuere impendere. Pio cultu DEUM prosequi. V. Oro, veneror.*

Adscribo. *Przypisuję, Przyłączam. Appono, assigno, adicisco. Victoriæ alicui tribuere, assignare, delegare. Facti laudem sibi arrogare, asserere, vindicare, adscribere. Hunc eventum fati adscribo. In civitatem vel civitati adscribi.*

Advenio. V. Venio.

Adventus Domini. Advent. Dies sacri Dominico adventui. Hebdomades, quæ anniverfariam Christi nascentis memoriæ præcurrunt. Dies Virginei partus expectationi sacri. Tempus, quò expectati divini partus memoria celebratur.

Adversor. *Sprzeciwiam się. Repugno,*
ob-

obfisto, contravenio, resisto, reclamo, obtre-
cto. Me oppugnas quàm potes acerrimè.
Omnes vires tuas in me confers. Omnia co-
naris, moliris, tentas, moves, experiris, ma-
chinaris ad perniciem nostram. Pugnas ad-
versus nos infestis odiis. Nostrum sangui-
nem litis. Incumbis in nostram perniciem.
Contra honorem nostrum niteris. V. *Ini-
micus.*

Adverto. *Posrzegam.* Observo, atten-
do, animadverto. Subolet mihi consilium tu-
um. Consilium tuum. introspexi, odoratus
sum. Animò prospicio, quò res illa spectet.

Advesperascit. *Wieczór nadchodzi.* Ve-
spertinum crepusculum adest. Nox adven-
tat. Lucem tenebræ pellunt. Dies abit in-
clinante jam, vergente, prono in occasum
sole. Dies in vesperum inclinat. V. *Ve-
sper.*

Adulor. *Pochlebuię.* Blandior, assen-
tor, palpo. Omnia ad voluntatem, nihil ad
veritatem loquor. Auribus inservire. Assen-
tationis artificis gratiam querere. Blanditiis,
in aures influere laboras. Aures scalpis
mulces. Blanditiis fallis, delinis. Adula-
ri fortunam alterius. Ferz dominum adu-
lantes. V. *Accommodo.*

Ædifico. *Buduię.* Extruo, construo, cõ-
do, pono, colloco, fabrico, muros tollo,
attollo, erigo. *Edificiam.* struo, molior.
Exurgunt, crescunt, eductuntur, attolluntur
jam adificia. Etsi nondum ad culmen per-

ducta, ad tectum tamen propè domus pervenit.

Ægrote. Choruię. Ægro corpore sum. Morbo sum implicatus. In morbum incidere, morbo affici, urgeri, qui vitam in discrimen adducat, in quo de vita agatur. Valetudine uti adversa. Morbo impediior, affligor, opprimor, vexor, conflictor, torqueor, tentor, corripior, constringor, afflictor. Morbum contraho. V. Morbus, valetudo.

Æstimo. Szacuię. Magni facio. Multum tibi tribuo. In parentis, fratris, amici numero te puto, repono, colloco. In magno, summo pretio te habeo. Præclarè de te existimo, sentio. Summus honos habetur virtuti, plurimum defertur. Virtus in honore est. V. Judio.

Affero. Przynoszę. Apporto, importo, infero. Ad id munus spiritus magnos, animos, authoritatem, multum industriæ afferre necesse est. Afferre alicui fastidium, molestiam, satietatem, detrimentum, miseriam, perniciem, metum, luctum. Vim, manus alicui afferre. Aliquid novi literis affertur. Rumor id attulit ad aures nostras.

Affirmo. Potwierdzam. Confirmo, assevero, ajo, annuo, comprobo. Dicta tua rationibus confirmas; animo te affirmes. Confirmare hoc tibi liquidò possum. Asseveranter testificor, loquor.

Afflictor. Trapię się. Angor, vexor, affligor. Malis conflictatur undiq̃. Malis, in-

infortuniis premitur, torquetur, cruciatur, conficitur. Vitam ducit inter arumpas miseram. Magnas quotidie acerbitates perfert, exhaurit. Molestiis, malis obruitur, oneratur.

Affligo. Trapię. Vexo, perturbo, pessundo, prosterno. Multa mala, infortunia, detrimenta peperit, intulit, invexit, importavit alicui. Magnae calamitates ex discordia acciderunt, evenerunt, effluerunt, illatae sunt. Utrapionego poćieszyć. Afflictum, fractum calamitate erigere, confirmare. Afflicto, jacenti dexteram porrexii.

Aggredior. Napadam na kogo. Invado, adior. Repentino latrones impetu viatorem adoriuntur, invadunt, petunt. In viatores irruunt, incurrunt, insiliunt, impetum, impressionem faciunt. In hostium agmen strenue irrumpit. In hostes se incitavit, invector est, proruit, incurrit, ivit. Zaczynam. Ingredi, demittere se in causam. Molem capessere laboris improbi. Rem arduam suscipio. Animum adjicio, adjungo, applico ad negotium. Dicere aggredior.

Ago. Czynie. Tracto, curo, procuro, gero, molior, agito. Agendum est mihi cum homine importuno. Negotium est mihi cum homine. Censorem, civem, partes alicujus agere.

Agonia. Konanie. Supremus morientis conflictus. Suprema cum morte luctatio. Ultima morientis angustia. Konam. Animam ago. Cum mor.

morte luctor, configo. In supremo vita articulo verſor. Animam jam agrè traho. Extremo mortis diſordine teneor. Ad ſupremas mortis anguſtias reductus ſum. V. *Morior.*

Allicio. Wabię. Allecto, invito, traho, duco, attraho. Suis illecebris voluptas ad dedecus trahit, rapit, ad cupiditatem impellit. Voluptate juvenes pelliciuntur. Cupiditate incitari, inflammari. Irretit, delinunt animos, mentes juvenum voluptas.

Alloquor. Mowię do kogo. Affari, compello, appello. Sermone cum altero jungo. *Rajac.* Verbis vehementioribus proſequor hominem, appello. Verbis gravibus in hominem invehor. Multa dico aſperè, petulanter. Verbis accipio gravibus aliquem. V. *Loquor.*

Amabilis. Miły. Svavis. Amore dignus. Omnibus jucundus. Sunt in eo multa, quæ amorem, benevolentiam conciliant. Ejus virtutes, ſvavitates ipſi ſtudio hominum adjungunt, pariunt gratiam.

Amens. Szalony. Infans, mente motus, perturbatus. Homo excors. Mente captus. Alienatus mente. Prolapſus in furem.

Amicitia. Przyjaźń. Benevolentia, conjunctio, familiaritas, neceſſitudo. Amabiliffimus amicitiae nexus. Amoris vinculum arctiſſimum. Summa voluntatum conſenſio. *Przyjaźń zabrać.* Applicare ſe ad alterius amicitiam.

amicitiam. Insinuare se in amicitiam. Amicitiam sibi comparare, conciliare. Amicitiam conflare, sequi. Alterius amicitiam se dedere, devovere. Ferire, percutere toedus amicitiae. In amicitiam recipi, accipi. *Mam przyjaźń z kim.* Necessitudo intercedit mihi cum illo. Intimè, utor homine. Intima illi familiaritate conjunctus sum. Arcta familiaritate hominem complector. Verus est mihi cum illo amicitia. *Przyjaźń ułame.* Labefactatur, vacillat, claudicat amicitia. Violantur jura amicitiae. *Przyjaźń zernac.* Disrumpere, dissolvere, dissuere, extinguere, tollere, evertere, deferere amicitiam, pristinam necessitudinem. Nodum amicitiae dissolvere. V. *Amicus.*

Amicus. *Przyjaciel.* Necessarius, familiaris. Illo utor familiariter. Est ex intimis familiaribus meis Conjunctissimus illi sum. Amici maxima amoris conspiratione consentientes. Mihi nemo te amicior, charior, jucundior. Conciliare sibi alterius voluntatem, studium. V. *Amicitia.*

Amitto. *Utracam.* Perdo, jacturam facio. Eversus es rebus omnibus, captus, orbatus. Omnia tibi illo jactu periērunt. V. *Perdo.*

Amo. *Kocham.* Diligo. Charum habeo. Studiò, amore prosequor. Benevolentiam complector. Omnibus ad te amandum causis adducor. In te amando nemini concedo. In amore principatum peto, teneo. Mihi

es in amoribus. Pares mihi in animo, in medullis, in intimis sensibus. Charum te habeo. Cordi mihi es. Amore tui capior, flagro. V. *Amor.*

Amor. *Kochanie.* Benevolentia, gratia, studium, pietas, charitas. Patriæ amore inflammari, excitari. *Miłość oświadczyć.* Amorem testificari, demonstrare. Respondebo profectò amori tuo, & omni officiorum genere tecum certabo. Amore meū in te fovebo, augebo, confirmabo. V. *Amo, amicitia.*

Amoveo. *Oddalam.* Arceo, prohibeo, removeo. A mœnibus hostem detraxit, depulit, dejecit. Submovet domo alios. Animum abducit à forensi strepitu. V. *Repello.*

Amplifico. *Rozszerzam.* Dilato, amplum facio, augeo. Proferre imperium, imperii fines. Ingentibūs incrementis Remp: augere. Dilatare, extendere, protendere imperium. Imperii fines promovere, propagare. Gloriam tuam laudibūs amplificabo.

Angelus. *Anioł.* Genio bonus. Spiritus celestis. Celestis internuntius. Dei nuntius. *Anioł Stroz.* Celestis custos homini adjunctus, additus. Præses vitæ nostræ spiritus. Auxiliario vitæ nostræ Genius.

Anima. *Dusza.* Animus, spiritus. Animus à corpore sejunctus, corporis vinculis solutus, corporeis vinculis laxatus. *Dusze czyścione.* Animæ piacularibus ignibus addictæ, piaculari flammâ suas eluentes maculas. Animæ, quæ purgantibūs flammis torquentur, lu-

lustrantur. *Dusze potępienie.* Impii manes. Animæ sempiternis suppliciis addictæ, æternis cruciandæ flammis.

Animus. *Umysł.* Mens, anima, ratio. *Wielkiego serca.* Est animô magnô fortîq;. Animô sanè est virilî. Animi robore incredibili septus. Viget animô excelsô. Excellenti est animô præditus. Vigore animi excellit inter alios. *Małego serca.* Animô est pusillô, fractô, humili, imbecillô. Ad primum fortunæ impetum animum submittit. Frangitur metu. Timore debilitatur, exanimatur. *Mam wolę.* Animum habeo discedendi. In animo est. In animo habeo. Cum animo, apud animum statui. Animum induxi, vel in animum. *Dla zabawki.* Animi delectationis causâ. Ad oblectandum temporis otium. Fallendi otii gratiâ. Animi remittendi ergô ludô utor. *Osmielilem się.* Collegi me ex timore. Recepi me à timore. Redintegravi animum, ac collegi ex illo tumultu.

Annus. *Rok.* Tempus, spatium annuum. Anno ineunte, se aperiente. Anni initiô, exordiô, ingreissu. Anno exeunte, vertente, circumactô, transactô. Anni duo intercessere, interfluxere. Biennium jam factum erat, postquam &c. Tertius est hic annus, ex quo &c. Annum decurrit, nondû explevit, excessit tertium. *Roku Pańskiego.* Annô post Christum natum. Annô à salute humano generi restituta, data, recuperata. Annô à Partu Virginis.

Antepono. *Przenoszę co nad kogo.* Præpono, præfero, antefero. Præstabilis puto. Primas do. Reip: commoda privatis potiora habeo. Majorem publicæ, quàm privatæ utilitatis rationem duco. Pluris facio hoc, quàm illud. Reip: mihi potior, ac antiquior cura est, quàm privatæ rei.

Aperio. *Otwarzam, obianiam.* Patefacio, recludo, refero. *List otworzyć.* Literas resignare, vincula epistolæ solvere, laxare. *Wyianić.* Animum aperire, patefacere, occulta depromere.

Apostoli. *Apostołowie.* Primi Christianæ legis Magistri. Duodecim Christianæ doctrinæ Præcones. Christianæ Reip: duodecim Viri.

Appareo. *Pokazuję się, sławam.* Adsum, præstò sum, compareo. In conspectum me do. In somnis obversabatur hominis species. Cælo repente delapsa viri species obviam se dedit. In quiete visus divina specie juvenis. Oblata est hominis species. In somno spectabilem habuit virum.

Applico. *Przykładam.* Mentem, animum, consilium ad literarum studia appellit. Mentem in studiis bonarum artium figit, locat, operam dat, operam, & studium navat. Confert se ad literas. Toto pectore, omni studiò, curâ, cogitatione in honestas artes incumbit.

Approbo. *Potwierdzam.* Comprobo, laudo, confirmo. Ratum aliquid habeo. Assensu omnes.

omnes aliquid exceperunt. In ejus sententiam omnes discesserunt, iverunt.

Aqua. *Woda*. Unda. Aqua frigore concrevit. Aquam deducere in villam. *Woda święcona*. Aqua lustralis, consecrata. Corpus aqua consecrata aspergere.

Ardeo. *Gorę*. Flagro, conflagro, deflagro. Domus conflagravit, igne absumpta est, in cineres abiit. Domus igne correpta, ignem, flammam concepit, incendiō hausta, deleta est.

Arma. *Broń*. Telum, ferrum. Arma capere, sumere, induere. Armis se accingere, instruere, munire. Arma raptim capere. Ad arma venire, descendere. Armis decertare, contendere, disceptare.

Arrogo. *Przymiastzczam*. Temerē mihi tribuo, sumo. Non eam de me opinionem suscepi. Non assumo mihi tantum. Non ita mihi assentor, ut &c. Non praefero mihi hunc laboris tui fructum. Nihil mihi ex ea laude decerpo. V. *Vendico*, sumo.

Ars. *Nauka, sztuka* Artificium, facultas, doctrina, scientia, disciplina. Artibus erudior, excolor. Studiis bonarum artium instruor, imbuor. V. *Literę*, disco, doceo.

Ascendo. *Postępuję, podwyższam się*. Scando. In jugum montis ascensu arduo evasit. Montis jugum petiit, superavit. Ingressi majorum studiorum rationem. Gradum studiorum altioreni conscendere. Gradum facere ad superiorem studiorum classem. In scholam superiorem adisci.

Do-

Donari superiore classe. Prohiberi aditu
scholæ superioris. De spe classis superioris
depelli.

Aspicio. *Patrzam.* Conspicio, intueor,
contueor. Conjeci in hominem oculos. Ob-
tutum in illo fixi. Oculos in illum converti,
intendi. Perlusto oculis urbem. Regionē loci
oculis usurpo, otheo. Ille ante omnium oculos
versatur, in omnium oculos incurrit. Refugit
oculus tam atrocis mali speciem. Aspectum
flagitii averfor. V. *Video.*

Assentior. *Przyzwalam.* Assentio. Cum
aliquo sentio, probo. Senatus assensu suo
sententiam meam approbavit, ad stipulatus
mihi est. V. *Approbo, consentio.*

Assisto. *Stoię podle.* Adsto. Morienti
adesse. Confirmare aliquem supremo vitæ
tempore. Succurrere in extremo certamine.
Comparare ad supremum certamen. V.
Fuvo.

Afsuesco. *Przyzwyczalam się.* Nondum
laboribus afsuetus, afsuefactus es. Labores
ferre nondum consuevisti. Nondum es in
laboribus plenè versatus, exercitatus. Jam
usu obduruit, & percalluit patientia. Inxutri-
tus sum à puero his malis. Mendaciis afsue-
tus. V. *Consuetudo.*

Attendo. *Pilnuię, słucham.* Animum ad-
verto. Animadverto. Diligenter percipio. At-
tentò animò, summa attentione audio. Men-
tem aurelq; erigo. *Słuchajcie.* Adeste omnes
animis. Percipite, quæ dicam, eaq; animis

vestris, mentibusq; mandate. Audientiam mihi fieri depono. Attentum animum præbete. Benignis auribus, quæ dicam, accipite. V. *Adverto, audio.*

Audeo. *Odważasz się.* Non dubito. Non vereor. *Na wielką rzecz odważasz się.* Magnum in te facinus suscipis. Rem magnam aggredieris. Aleam jadis periculi plenam. Multum suscipis. Multum tibi sumis.

Audio. *Słucham.* Auribus accipio, exaudio, excipio. Aures do. Ad aures venit. Ausculto. *Rad słucham.* Ad tuas res mihi aures semper patent. Sitientes gero aures ad res tuas. Propitiis auribus aliquid capio, accipio. Pronis auribus admitto. Faciles tibi aures præbeo. Dicenti operam do. Aurium operam dicare soleo. Aures commodo, accommodo. *Nie rad słucham.* Aures respuunt, abhorrent, refugiunt has voces. Offenduntur aures maledictis. Magnam molestiam in audiendis obrectationibus sustineo. *Dowiaduję się.* Accepi tristem de fratris obitu nuntium. Aures meæ acceperunt mortem fratris tui. De morte ad me jam perlatum est. Ad aures jam venit, pervenit, permansit mors. Fama, rumor jam in urbem adfertur de morte. V. *Attendo.*

Averto. *Odwracam.* Arceo, removeo, abduco, prohibeo. Abduxit animum, mentem, cogitationem à pristinis studiis, à consiliis. Suo consilio hostium furorem repulit, propulsavit, cladem depulit. Conatus hostium à Rep. avertit.

Au.

Aufero. *Unoſzę, odbieram.* Eripio, abripio, adimo, tollo, abduco. Omnia ei ab hostibus erepta, detracta, asportata sunt. Spoliatus, denudatus, rebus omnibus exutus est. Metum adimere, præcidere, detergere. Spem omnem abstulit.

Augeo. *Przymnażam.* Amplifico, addo, cumulo. Pompejus amplificavit imperium, multum protendit, produxit, protulit imperii fines. Res Romanae magnum incrementum accepere. Magna ad imperium accessio facta est. Tuae literae dolorem mihi auxerunt, gravarunt, duplicarunt, onerarunt. Fortunis suis magnum incrementum attulit. Quotidie ingravescit malum, corroboratur, cumulatur, crescit, suis progressibus augetur, serpit.

Authoritas. *Powaga.* Existimatio, fides, momentum, pondus. *Czynić sobie powagę.* Colligere, conciliare, comparare sibi auctoritatem, famam, dignitatem. existimationem. Conficere sibi nomen magnum. Multum auctoritatis consequi. *Powagę utracić.* Eo facto hebescere cepit ejus auctoritas. Jaçturam dignitatis fecit. Gratiam omnem effudit.

Auxilium. *Pomoc.* Subsidium, præsidium, adjumentum, opis adminiculum. Tu afflicto & jacenti dexteram porrexisti, præsidium attulisti. Tuò auxiliò evasi. Tu labentem, ac propè cadentem fulciebas. Tui auxilii umbrâ teçtus; patrocinium rerum mearum suscepisti.

tti. Tuo patrocínio nitebar. Tuò præsidio sustentabar. Subsidium parare, comparare. Adesse auxilio. Suppetias ferre, adferre. V. *Adjuvo.*
B.

Bacchanalia. *Zapusty.* Hilaria, liberalia.

Baptismus. *Chrzest.* *Chrzcić.* Sacro fonte infantes aspergere. Aquâ vitali abluere. Salutarî Christianorum lavacrô tingere. Primis Christianorum Sacris initiare. *Chrzest przyjąć.* Sacrosancto æternæ salutis fonte aspersus, tinctus, ablutus est. Christianorum cætui per sacrum Baptisma insertus est. Lustrali fonte, fospitalibûs aquis ablutus est. Sacro fonte lustratus, expiatus est. *Do Chrztu trzymać.* E sacro fonte suscipere.

Beatifico. *Beatyfikuję.* Beatis annumerare. In Beatorum numero locare, collocare, reponere. Beatorum numero aggregare. In Beatorum numerum referre. Beatorum cultum, honoresq; alicui decernere, constitutere.

Beatus. *Szczęśliwy, błogosławiony.* V. Felix. *Szczęśliwy jestem.* Bene, beatèq; est. Cælum digitò contingo. Quis me fortunatior? Fortunam ipsam anteco. *Błogosławieni w niebie.* Felicissimi cæli incolæ. Cælestis aulæ beatissimi Proceres. Supernæ patriæ cives. Qui eâ florent inter cælites. gloriâ, quæ mortalium apices transcendit, infra se positos habet universos. *Fuż z Błogosławionemi w niebie króluj.* Ejus vitam, virtutemq; beata jam immortalitas excepit. Piorum jam se.

sedem ac locum est consecutus. Adest illi cum-
mulata bonorum complexio, secretis malis
omnibûs. Beatitudinis æternæ portum jam
contigit. In beatissimam cæli regiam est de-
portatus. Divinæ gloriæ hæreditatem adiit.

Bellicosus. *Waleczny*. Armis, & belli
virtute valens, *Rzymianie są waleczni*. Ro-
mani longè omnes belli gloriâ & virtute su-
perant. Bellicis laudibûs abundant. Bellô in-
victi. Gloriâ militari illustres. In armis exer-
citatissimi. Pugnacissimi, promptissimi bella-
tores. Bellô acres sunt. Rem bellicam forti-
ter ac strenuè tractant, gerunt, administrant.
Alexander był Rycerską sztuką najsławniejszy.
Alexander vir erat in arma natus. Ferox vi-
ribûs & armorum arte. Summam scientiam
rei militaris habuit. Sæpe se in armis stre-
nuum, in bellis acrem ac fortem probavit.
Erat in eo laus rei militaris maxima. Sum-
mâ rei militaris gloriâ florebat.

Bellum. *Wojna*. Belli contentio. Certa-
men belli. Arma. *Na wojnę się zanożi*. Res
ad arma spectat. Gliscit jam scintilla belli,
quæ brevi in apertum incendium erumpet.
Versamur in magno timore belli. *Na wojnę
się gotować*. Bellum adornare, apparare, com-
parare. Ad bellum animum intendere. *Woj-
nę wypowiedzieć*. Bellum indicere, denuntia-
re. *Wojnę zacząć*. Bellum suscipere, move-
re, inferre. Rem ad arma deducere. Ad vim &
arma descendere. *Nastąpić na nieprzyjaciela*.
Hostem bellô aggredi. Armis invadere. Bellô
pre-

premere. *Woyna jest we Włoszech.* Ardet,
 flagrat, conflagrat atroci bellô Italia. Mi-
 scetur belli turbine. Belli dissidiô distra-
 cta gemit. Italia percussa bellô ac pro-
 strata. Tota Italia in armis est. Strepitus
 armorum totam Italiam concutit. Ubiq;
 armis contenditur, dimicatur, discepta-
 tur. *Woynę przeciągnąć.* Bellum trahe-
 re, alere, prorogare. Lentum bellum per
 oppida circumferre. *Przy kim będzie zwy-
 cięstwo, żaden nie wie.* Bellum ancipiti
 Marte geritur. Varia adhuc belli fortu-
 na, ancepsq; Mars est. *Ustaje woyna.* At-
 tenuatum, imminutum bellum est. Senescit,
 confenescit bellum. *Woynę skończyć.* Bellum
 conficere, perficere, absolvere, perpetrare, ad
 exitum deducere. Finem bello impone-
 re, facere, statuere. Bellum tollere ac sepe-
 lire. Bellum pace mutare. Ab armis di-
 scedere. Belli reliquias extinguere. *Woy-
 nę ponowić.* Nondum satis oppressis bel-
 li reliquiis, fumantibus adhuc belli scin-
 tillis, belli consilium resumptum, instau-
 ratum, redintegratum est, ut adeo bellum
 ex bello feratur. Jam extinctum denuo
 suscitatur bellum. Novo iterum bello
 implicamur, involvimur. Novis fluctibus
 obijcitur. *Woynę wzniecić.* Concitare, su-
 scitare, commovere, conflare, concire bel-
 lum. Ad funesta belli consilia populos
 impellere. Ad arma conclamare.

Bene. Dobrze. Praclare, commodè.

Dobrze się mi dzieje. Bene mecum agitur. Optimè, commodissimè mecum agitur. Florentissimis rebus utor. Optatis meis fortuna respondet. Salva res est, integra, incolumis. Res prosperum cursum tenent. Prosperè & ex sententia res eunt meæ. Optimè mihi cum fortuna convenit. Vita mea omni felicitatis genere cumulata est. Omnia ad voluntatem fluunt, ex sententia procedunt. Utor rebus secundis. *Dobrze, czyli źle.* Rectè an perperam, rectè an secus, probè an secus egeris, ignoro. *Dobrze uczyniłeś.* Rectè & ordine, bellè, rectissimè & sapientissimè, ritè providenterq; fecisti. *Barzo bogaty.* Homo bene nummatus. *Barzo wiele.* Bene multi. *Barzo rano.* Bene manè. *Barzo wielki, długi, &c.* Bene magnus, bene longus, &c.

Benefactum. Dobry uczynek. Rectefactum. Bene, honestè factum. Virtus, Præclarum facinus.

Beneficium. Dobrodziejstwo. Benefactum, meritum, officium, gratia, promeritum, munus. *Swiadczyłem jemu, co mogłem.* Contuli in illum, quæ potui, beneficia. Quantum in me fuit, quantum efficere & consequi potui, pro meo studio meâq; industria auxi eum omnibus officiis. Nullum officii genus, aut studii, nullam omnino rem, quæ vel ad utilitatem illius, vel ad laudem spectaret, omi-

mihi, prætermisi, infectam reliqui. Meam in illum voluntatem & benevolentiam, quodcumq; res tulit, ubi tempus & occasio postulavit, significavi, declaravi, patefecì, probavi. *Wiele dobrodziejstw świadczyc drugim.* Beneficiis devincire, ornare, complecti, obligare, alligare plurimos. Beneficiis cumulare, obruere. Officiis colere. Beneficiis & officiis prosequi quàm plurimos. Collocare, ponere apud gratos animos benefacta quàm plurima. *Nie wielka twoja dla mnie dobroczynność.* Exigua sunt, quæ mihi detulisti, quæ apud me collocasti, beneficia. Exigui momenti, parvi ponderis ea sunt, quæ meâ causâ fecisti. Obstrinxisti me mediocribus officiis. *Odbieram dobrodziejstwo.* Plurima tibi debeo beneficia & officia. Innumera- bilia tua in me extant, tua in me profecta sunt beneficia. *Za twoje dobrodziejstwa dostatecznie odwdziżyć nie podobna.* Quis beneficiis tuis pro merito respondebit? Quis parem referet gratiam? Quis officia tua paribus officiis æquet, compenset? Cumulatis tuis in me meritis qui faciam satis? *Nie zapomnę twego dobrodziejstwa.* Hujus mihi recordatione n beneficium nulla dies eripiet. Immortalì memoriâ percepta beneficia retinebo. Hoc officium inter maxima beneficia referam, nume- rabo. Ea res beneficium non vulgaris locum apud me obtinebit. *Wymawiać świad-*

czone dobrodziejstwa. Amplificare verbis sua in alterum officia. Beneficia sua verbis & sermonibus ambitiosius deprædicare. Beneficii gratiam invidiosa prædicatione corrumpere.

Benevolentia. V. Amor, amicitia.

Biblia. Pismo Święte. Sacra, Divina litera. Libri Divini. Sacrorum scriptorum monumenta instinctu afflatuq; Cælesti conscripta. Divinarum legum volumina. Divina oracula. Sacri codices.

Bibo. Pić. Poto, perpoto poculum exhaustio. Potionem haurio, exhaurio, corbeo. Pić czyie zdrowie. Libare alteri, vel alterius salutis poculum. Bibere salutaria. Bibere fortioria. Grecy wino zbytecznie pić. Graci vinum intemperantiùs hauriunt. Avidè siccant pocula. Vinò se obruunt, onerant. Merum ex cantharis scitissimè exantlant. Intemperantissimis perpotationibus indulgent. Nimio se vini potu ingurgitant. Diem noctemq; potando continuant. Diem merò frangunt. In potationibus sunt assidui. V. Ebrius.

Blandior. V. Adulor.

Blasphemia. Bluźnierstwo. Bluźnić. Atroces in DEUM voces jactare. Impia verba in DEUM profundere, jacere. Verborum impietate, quæ in cælo terrisq; sunt Sanctissima, violare. Maledicta & nefarias execrationes in DEUM & Cælites evomere.

Bona. *Majątność*. Fortunæ, res, possessiones, divitiæ, fundi, prædia. Res familiaris. Res patria & avita. Facultates. *Dobr nabywać*. Suâ se industriâ multis possessionibus augere, cumulare. *Drugim fortunę wydżiera*. Imminet fortunis omnium & bonis. Agri parte multatos bonis exuit, spoliât, avitis possessionibus evertit. V. *Avarus*. *Fortunę na zbytkach przemarnował*. Ingluvie rem familiarem, avita bona, prædiola sua brevî abligurivit, dissipavit, profudit, absumpsit. V. *Prodigo*. *Dobra doczesne*. Res fluxæ, fragiles, caducæ. Bona, quæ fortunæ casibus sunt obnoxia. Peritura hominis bona, quæ fluxis hujus vitæ divitiis, honoribus & oblectationibus continentur. Rerum fluxarum blandimenta. Res fugaces, inanes, mortales. *Dobra do duszy należce*. Animi bona nullis casibus, nullis temporibus subiecta. Interiora hominis bona, quibus animus fit pulchrior & ditior.

Bonus. *Dobry*. Probus, frugis integer, justus, præstabilis. *Dobry człowiek*. Vir est insigni bonitate. Vir est mira ingenii bonitate & modestia præditus. Vir notæ est & expertæ fidei, vitæq; integerrimæ.

Brevi. *Wkrotce*. Propediem. In brevi. Brevi tempore. Exiguo tempore. Paucis diebus.

Brevis. *Krotki*. Parvus, pusillus, contractus, concisus, angustus, præcisus temporis spatio. *Krotkie życie*. Exiguum & breve vitæ curriculum. Contractiora sunt vitæ spatia, quam ut &c.

Breviter. *Krotko*. Strictim, summatim, brevi. Cum brevitate. Paucis verbis. *Krotko mówię*. Ne multa. Rem perstringam breviter. Brevitate utar. Paucis ista habe. Celeriter exigueq; dicam. Ut in pauca rem conferam. Capita rerum strictim percurram. Quid multa? Rem paucis concludam, ad pauca redigam.

C.

Cado. *Upadam*. Concido, decido, labor, delabor, corruo. *Zraniony upadł*. Vulneribus ad terram datus est, ad terram defluxit, præceps ad terram datus. Miserabili casu, foeda prolapsione præcipitatus est, ictu ad casum datus, ad terram delatus. *Poślizgnięszy się upadł*. Fallente vestigio cecidit, in terram procubuit, prostratus est. *Zwałpił*. Animo concidit, defecit, fractus est. Relanguit animo. *W dawne grzechy ośpadł*. Revolutus in mores pristinos, & vitia. In eundem scopulum offendit, impegit. In eodem luto adhærescere. *Ułus*. Commodo, fortuito cecidit. Verebar quorsum illud casurum esset. Cadit in eum suspicio. In virum sapientem dolor non cadit. Cadit sub aspectum, in deliberatio-

tionem, in ditionem alicujus. Cadere in offensionem alicujus. Ira cadit. Venti cadunt. Fides, autoritas legum cecidit. Duo millia hominum cecidère. Causa cadere.

Cæcus. Slepý. Captus oculis. Oczy *stracił*. Lumina amisit. Aspectum amisit. Aspectu, lumine orbatus, cæsus. Caligat, cæcutit ad omnia. Extinctum oculorum lumen. Ufu oculorum destitutus. *Złosc go zaślepila*. Cæcus furore & scelere fertur. Cæcus & amens furore est. Cæcitate animi rapitur incredibili. Furor homini lumen animi extinxit. Caligo mentis animi luminibus magnopere officit.

Cædo. Zabijam, *biig*. Verbero, percutio, occido, trucidio interficio. *Wielu zabito*. Multum sanguinis haustum est. Omnia hostium cæde strata erant. Cædes ibi omnia obtinuit. Fœdatus multorum cæde locus. Cædibus hausti mortalium plurimi. Edita, perpetrata multorum hominum cædes est. *Przeſtali zabijac*. Cædes constitit, conquevit. *Uſus*. Res ad cædem spectare videntur. Cædem facere, moliri, perpetrare, edere, reprimere, renovare, instaurare, redintegrare. V. Occido, *prælium*, morior.

Calamitas. *Utrapienie*. Miseria, ærumna. Adversa, vel incommoda fortuna. Offensio. Res incommoda. *Utrapienie*

pic kogo. Maxima calamitate afficere. Calamitatem afferre, importare. Inimici tui calamitatem tibi machinantur, ni cave-
ris, plagam tibi facient, injicient lucu-
lentam, vulnus tibi imponent, inurent,
infligent. Machinantur, nescio quam, in
caput tuum pestem. Ad calamitatem ma-
ximam te depellent, in calamitatem tra-
hent. Jam nunc tibi perniciem com-
parant, moliantur. *Wpadłem w biedę.*
Maximam calamitatem accepi, subiit, hau-
si. In eam calamitatem incidi, veni.
Iis ærumnis premor. Cum iis difficul-
tatibus confictor, quæ ferri vix possint.
Acerbo vulnere percussus sum. V. *Mi-
ser, affligo.* *Z niebezpieczeństwa uwolnić.* A ca-
lamitate defendere, prohibere. Calami-
tatem levare, detrahere. Ille nos æru-
mnis istis exsolvet, explicabit, expediet.
Ujść. In calamitate tabescere. Calamitas
latius serpit.

Calcar. *Ostroga.* Stimulus equitis cal-
ci alligatus. *Spizć konia ostrogami.* Cal-
caribus urgere equum. Calcaria admovere,
adhibere. Calcaria equo subdere. Calcaribus
equum concitare, agitare. V. *Incitamentum.*

Caleo. *Ciepło mi.* V. *Calor.*

Caligo. *Mgła.* V. *Tenebræ.*

Calor. *Ciepło.* Ardor, æstus. *Podczas
upałów w drogę się wybierasz.* Ecquid hoc
ardore, hoc æstu flagrantissimo, ista calo-
ris intemperie, istis calidi ardoribus, æstu-
ante.

ante tantis caloribus ære, solis radiis torrendum te præbes? Ecquid hęc anni sideris itineri te committis. *Gorący jest czas.* Æstus sunt immodici. Vapore solis omnia nunc accenduntur. Fervore solis exæstuat anni tempus calidissimum. Cælum nunc fervet, æstuat. Menses nunc incidunt ardore solis flagrantissimi. Immodicis caloribus torretur pars anni hæc ferventissima. *Co daley, to się cieple wzmaga.* Intendit se calor, ingravescit, invalescit. Æstivi sideris calores graviore æstu exardescunt, effervescent, incallescunt. *Fuż nie tak czas gorący.* Frangit se calor, mitescit. Deflagrant tandem æstivi calores, temperantur, sedantur, leniuntur, mitigantur. Inclinata jam æstas nimios solis ardores defendit, caloris incommoda propulsat.

Calumnia. *Potwarz.* Obrectatio, maledictum. Injusta criminatio. Vexatio. *Potwarz włożył na niewinnego.* Calumniam struxit in innocentem. Integerrimi hominis laudem calumniis obtegere satagebat. Criminari non destitit innocentem. Infamiam afferre, infamiã aspergere innocentem voluit. Calumniis opprimere, appetere satagebat. V. Convicium.

Calx. *Pięta, wapno.* *Użus.* Skończyć co. Ad calcem decurrere, pervenire operis. *Od końca aż do początku.* A calce ad carceres revocari.

Cano. *Spiewam.* Canto. Cantus edo. *Rzadko kto dobrze spiewa.* Pauci canendo vocem ritè nunc intendere, nunc remittere sciunt, canendi modos probè callent. Paucis contigit in canendo eum tenere modum, ut in eorum modulatione nihil agnoscas absonum inconditum, inconcinnum. *Uſus.* Canere voce, fidibus, tibiis. Canere bellicum, classicum. Receptui canere. V. *Musica.*

Canonizo. *Kanonizuię.* In Sanctorum numerum refero. Ad Sanctorum ordinem adscribo, aggrego. Caelestes honores publicosq; alicui decernere. In album Sanctorum Calitum solenni ritu referre. Solenni ritu alicujus memoriam consecrare. In concilio Caelestium, in numero Sanctorum collocare. In calitum catu, ac numero reponere. Superum in censum referre.

Canto, & Cantus. V. Cano.

Capillus. *Włos.* Capilli defluunt post morbum. Capilli rari & cedentes. Capillum nodo substringere, in nodum cogere. Capillum calamistris inurere, in gradus frangere.

Capio. *Poymuię.* Comprehendo. *Uſus.* Capere urbem. Capere cibum. Capio conjecturam ex re, vel de re aliqua. Consilium capere. Admiratio me capit. Captus sum voluptate. Detrimentum, metum, terrorem, miseriam cepi. Laborem
ina-

inanem capere. Initia à Diis capienda sunt. Argenti splendore capitur. Verborum laqueis judicem cepit. Gloriam consecutus, quæ vix calò capi possit. Capere pœnam de aliquo. Exemplum, documentum ex re capere. Locum castris capere.

Captivus. V. *Carcer, custodia.*

Caput. *Głowa.* Caput aperire alicui. Salutare aperto capite. Caput cervicibus abscindere. Causa, judicium capitis agitur. De civitate, de capite contentio est. Caput suum & fortunas semper defendi. Capitis aliquem accersere, accusare. Ad sanum consilium dandum caput est, nōsse Rempublicam. Capita orationis exposuit. De sorte, summa, de capite aliquid detrahere.

Carcer. *Więzienie.* Custodia, vincula. Locus, in quo aservantur rei. *Do więzienia wtrącony.* In carcerem ductus, compactus, coniectus, conditus, contrusus. Obtortâ gulâ in vincula, & tenebras abreptus. In ferrum & vincula coniectus. Tenebris mandatus. *Trzymać kogo w więzieniu.* Custodiâ septum tenere. Custodiis munire. In custodiis habere. Vinculis ac compedibûs aliquem cōercere.

Caritas. V. *Penuria.*

Carpō. *Urywam.* Decerpo. Item. Reprehendo, lacero. *Z obyczajow cudzych sztydźić.* Alienos mores malignis sermonibûs exagitare. Maledico dente alienam

magnitudinem allatrare. Famam lacerare, corrodere. Mores acerbè infectari, criminari. Honestissimis etiam moribus notā inurere, labem a/pergere. *Uusus.* Aliquid de alienis laudibus carpere, *idest* imminuere.

Castra. *Oboz.* Tentoria, pelles. Locus, ubi exercitus in tentoriis manet. *Obozem na jakim mieyscu stanęć.* Castra metari, disponere, locare, facere, figere. Tentoria erigere, posita habere, tendere. *Ruszyć oboz.* Castra movere. Conclamare vasa. Vasa colligere. *Z obozem bliżej przystąpić.* Castra castris opponere, objicere, conferre. Castra oppido conferre. *Uusus.* Castra aggeribus, propugnaculis munita. Pro portis castrorum. Castrorum circuitus, circumvallationes.

Casus. *Przypadek.* Fortuna, eventus, fors. *Z przypadku się stało.* Repentina aliqua voluntate, ac fortuito, non consulto incidit. Casus hæc invexit. Ita casus tulit. Casus gubernabat consiliū meum. *Uusus.* Meum illum casum gravissimum tecta ipsius urbis lugebant. Aliorum opibus casus meos sustento. Eo ictu me ad casum dedit.

Caveo. *Strzeżę się.* Vito, fugio. Cautionem adhibeo. *Strzeżę się tego.* Vide. Studium adhibe. Consilio utere. Diligenter animadvertite. Attende quā diligenter potes. Summa tua cautio & provisio sit, ut ne temerè confidas. Adhibe cau-

cautionem. Provide antè, & prœcave. Cauto est opus, ne ex ista malsa unquam escam petas. *Ufus.* Cavere ab homine nefario. Cave putes, existimes mihi quemquam te chariorem. Tu mihi meisq; multa fœpe cavisti, *idest prospexisti.* In jure cautum est. Hæredi testamentô cavere. Agris, fœnori, ædibus cavere.

Causa. *Przyczyna.* Caput, origo, fons, radix, principium, occasio, ratio, nomen. *Dla wielu przyczyn muszę cię upomnieć.* Multos titulos habeo, non longè quærenda materia est te reprehendendi. Multa sunt, quæ afferrem, si reprehensionis ratio mihi danda esset. Non uno nomine, non uno ex capite ea tibi reprehensio debetur. Magnô judiciô ac certô consiliô ad istam reprehensionem descendendo. *Przyczyną tego złego są mi przyjaciele byli.* Amici in hanc me calamitatem induxere. Ex illo fonte & seminario hæc mala fluxere. Ea calamitas ab amicis conflata est. In hanc miseriam amicitia me detrusit. Hinc illæ lachrymæ. Hanc segetem, ac materiam ægritudinis meæ amici prabuere. Illi viam patefecere hostibus meis. Horum persuasû ac instinctu calamitates importantur. Quidquid malorum est, illi conscivere. Amicitia in hanc perditam causam me imposuit. Principium
ma.

malorum ex amicorum perfidia, velut pestilenti radice extitit, profectum est, prodiit, provenit. Referenda in amicos est tota hæc malorum acerbitas. Eorum perversa fides ea incommoda acersit, peperit. His malis aditum aperuit. Horum levitati, quidquid malorum mihi incubuit,tribuendum est. *Zaczę sprawę.* In causam se demittere, descendere, ingredi. Causam recipere, suscipere, accipere, tractare, actitare, tueri, tutari defendere, sustinere. Causam ipse meam informabo, orabo, declarabo. Jus meum ipse persequar. *Prze-grać sprawę.* Causam perdere, amittere. Causam cadere. Causam adversariis tradere. *Sprawę wygrać.* Causam tenere, obtinere. Causa illi adjudicata est. Secundum illum judicatum est. Pro illo pronuntiatum. *Ułsus.* Fluctuat ejus causa, id est dubia est. *Pogodzić się w sprawie iakiej z kim.* Causam cum altero componere. Controversiam sedare. Dirimere litem, tollere, transigere. Hanc mihi causam dedit, id est negotium. Accipio causam. Exeundum tibi illa causam, dum adhuc integra est.

Cedo. Ustępię. Concedo. Locum do. Me retraho. *Ustał na dowodzie.* Ita fractus, ac debilitatus est, ut succumberet fortunæ. Tandem manus dedit fortunæ. Victus, & abjecto scuto ex-
ter-

territus campò cessit. *Cofngł się nazad nieprzyjacieli.* Pedem retulit. Se in castra recepit. Receptu fugę simillimo in castra retroivit, se abstulit. *Na dobro tobie wynidzie moja rada.* Consilium bene tibi cedit. Bene, feliciterq; vertet. Ex sententia succedet. Feliciter eveniet. Optatis, votis fortuna subscribet, annuet, respondebit, favebit, aspirabit. *Nadaremno poszły moje zabiegi.* Malè cessit conatus iste. In perniciem vertit. Absuit fortuna cœpto. Exitus non respondit. Eventus non satisfecit. Exitum res sortita à destinatione animi longè alienissimum. Pro voluntate non successit. *Za co mam niższemu ustąpić?* Quamobrem, qui infra me est, mihi patiar anteponi? Cur ei cedam locum, qui nihil ad me est? Quid est causa, cur primas ei partes concedam, primas ad eum partes deferri sinam, anteire me patiar, quem nulla res mecum æquat? Cur honore superior habeatur, qui rebus omnibus inferior est? *Ufus.* Cedere invidia, tempori, armis, factioni, malis, oneri, precibus. Forò, urbe, Italiâ cessit.

Celeber. *Sławny.* Præclarus, laudatus, honestus, honorificus. *Sławne zwycięstwo było.* Primi nominis erat victoria. Maximam inter cæteras tulit laudem, celebritatem habuit. Ejus clara apud omnes

nnes gentes fama fuit. Non terras solum, sed mare etiam rerum gestarum famâ implevit. *Człowiek jest wielce sławny*. Amplissimus vir. Summo propter egregias virtutes honore, & nomine. Summum splendorem sua virtute consecutus. Vir est, cujus virtutes majoribus quasi theatris sunt expositæ. Omnium studiis celebratus. Quem fama conspectissimum facit, rerum gestarum gloria mirificè illustrat. Vir non sermonibus, sed omnium gentium literis celebratus.

Celer. *Prętki*. Velox, volucer, incitatus. *Szybki człowiek*. Ea celeritate est, ut volare, non iter facere eum crederes. Magna incitatione fertur. Pernicite, velocitate, & festinatione prępropera utitur. Maximo vigore, ac levitate corporis velox est. Homo levis corpore. Multa exercitatione perniciois corporis est.

Cerno. V. *Video*.

Certamen. V. *Pugna, prælium*.

Certus. *Pewny*. Non dubius, non incertus, compertus, apertus, manifestus, notus, exploratus, ratus. *Pewna jest rzecz, że się tak stało*. Exploratum habeo. Mihi pro vero constat. Pro inquisito & comperto habeo rei exitum. Certissimis indiciis comperi.

Celso. *Prześlę*. Nil ago, vaco. *Prześląmy pisać*. Num de tabula; superfedea-

deamus tantisper molesto scribendi labore. Remittamus aliquantum de scribendi contentione. Cessationem aliquam fatigatæ dextræ demus. *Istato iuxta tostaranie.* Defluxit jam ea cura. Habet jam animus aberrationem quandam à curarum molestiis. Cura jam exempta est animò, confedit, resedit, conquievit.

Charus. V. *Amor.*

Christianus. *Chrześcianin.* Qui Christi nomen profitetur. *Chrześciani-*
nem zostal. Christo nomen dedit. Christiana sacra suscepit. Ad sanam Religionem ab impia superstitione traductus est. Damnatís erroribûs ad Christianæ lucis veritatem respexit. Christo fide, professioneq; authoratus est. Christiana signa secutus est. Christo Duce stipendia merere constituit.

Christus JESUS. *Chrystus.* Mundi Liberator, Vindex, ac Servator, Sequenter noster. Qui Divinæ severitatis tela in homines intentâ, unus pro universis excepit, Sangvineq; suo omne humanum nefas extinxit. Mens Divinæ mentis. *Słowo wielone.* Mysterium augustissimum & arcanissimum, quò rerum universarum Rector ac Opifex humanis se membrís cooperuit, & salvís utriusq; naturæ discriminibûs, tam conjuncta DEUM inter ac hominem est instituta consociatio. Mysterium, quò humana
Di-

Divinis, terrena caelestibus, ima summis, pereuntia sempiternis, nexu omnium arctissimo devincta & copulata sunt. *Chrystus się narodził.* Generis humani Vindex, hominum Parens DEUS ē Virgine nasci, & in has luminis auras prodire voluit. *Chrystus męczy.* Funestissima Christi Servatoris cades, qui ut nos apud inferos suppliciiis eriperet, in cruciatum, ac necem se obtulit.

Cibus. *Pokarm.* Esca, pastus, epula. *Jadłem.* Cibō corpus, vires firmavi, curavi. Moderatō cibō naturę desideria explere. *Iesę nadto.* Cibō immodicō se ingurgitare, obruere, abdomen distendere, alvum degravare.

Citō. *Prętko.* Celeriter, maturē, quāmprius. Sinē mora. Brevi tempore. Mox. Quāmprius. Protinus, maturē, momento rem confectam dabo. Impigrit, properē, praeproperē rem festinabo. Quāmprius, quāmprius, temporis punctō, prius tua opinione, actutum, subito rem agam.

Civis. *Mieszczanin.* Municeps, popularis. *Mieszczaninem zosłał.* Jus Civitatis consecutus est. Civitatem impetravit. Particeps civilium munerum factus est. Civitatem alicui dare, donare, adscribere civitati, vel in civitatem. Civem aliquem designare, facere, habere. *Ułsus.* Civitas ei adempta, in zrarior relatus est. Ci-

Civitas. Miasto. Civium multitudo in unum locum congregata. Concilia, cœsusq; & conventicula hominum civitates appellantur. Cato ortu Tusculanus, Civitate Romanus.

Clamo. Wołam. Vociferor, clamorem edo, facio, profundo. Voce contendo, persono. *Barzo krzyczg.* Ingentem clamorem tollunt. Vociferatione utuntur maxima. Clamore profuso, truci cantu, clamoribus inconditis, horrendo cuncta complent sonô. Ululatus, cantusq; dissoni audiuntur. Tumultu personant omnia. Vocem sustollunt, efferunt, contendunt, intendunt, mittunt. Clamor barbaro ululatu præsentis terret, nemora, vallesq; circumjectas terribili sonô implet.

Clarus. V. Celeber.

Clemens. Łaskawy. Lenis, mitis, mansuetus, liberalis, humanus. *Był to Pan wielce łaskawy.* Princeps erat, ad cuius expertam clementiam nemini non tutus erat receptus. Qui civium voluntati ac gratiæ deditissimus erat. Clementiâ tantâ, ut nemini supplici non dextram, fidemq; porrigeret, spem salutis ostenderet, indulgeret. Nemo cum illo clementiæ laude comparandus, conferendus. Præcipua quadam laude florebat clementiæ.

Cœlum. Niebo. Altissimum DEI domicilium. Regiones immortalitatis. Rea-

torum sedes, domicilium. *Święci do nieba się dostali.* Sancti corporibus laxati ad cœlestia templa penetraverunt, ad bona nullâ temporis longinquitate pereuntia migraverunt. Hinc profecti, rectâ ad concilium cœlestium, ad domum sempiternam DEI evecti sunt, in illam Regis æterni aulam, remigrârunt. *Często o niebie myślić potrzeba.* In augustissimam illam Divinitatis sedem omnes cogitationes conferre nos decet. Erigenda est mens identidem, & attolenda ad illud æternæ felicitatis portum. Obvundæ identidem mente, cogitationeq; oræ illæ cœlestes, in illq; mente, ac animo habitandum.

Coërceo. Hamuig. Contineo, refræno, domo, reprimo, comprimo, cohibeo. *Poskrumić potrzeba tę rozpustę.* Frangendæ cupiditates, frændæ libidines, audacia illorum, & conatus refecandi. Reprimendi sunt improbi, & veluti frænâ gestientibus eorum animis imponenda. Circumfribenda, contunden-da, debilitanda, exarmanda penitus est, ferocitas, & jactatio. Metus, necesse est aliquis incensam cupiditatem restringat. Libertas illa nimia audendi quidlibet, ætiores in gyrum revocanda. Retardandi sunt perversorum impetus, legumq; vinculis restringendi. Ardentes animi ac incitati ab impiis consiliis, ad quæ
cur-

curſu ruunt, reflectendi, ac retrahend ſunt.

Cogitatio. *Myśl*. Mentis ſenſus. Mentis agitatio. Animi motus, ſenſus. Reconditus ſenſus. Intimus ſenſus, meditatio, commentatio, cura.

Cogito. *Myślę*. Meditor, commentor, contemplor. Mente contracto. Mente complector. Animō agito. Mente agito. Mecum quæro, exiſtimo. In animo habeo. Omnem curam deſigo in re aliqua. Animō, & cogitatione comprehendendo. In aliqua re cogitationem pono, deſigo. Memoriam meam ad rem aliquam excito. Ratione, animōq; luſtro. Speciem alicujus rei cogitatione percipio, mente, cogitatione verſo. Cogitationem alicujus rei capio, ſuſcipio. *Długom o tym myślił*. Huc conſilia mea, huc cogitationes retuli. Huc animum, huc mentem intendi, direxi, contuli. Diu in animo volutavi, reputavi ipſe mecum. Acie mentis diſpexi omnia. Omnia mente complexus ſum. Circumſpectavi, obſervavi, peragravi omnia. Mente agitabam, tractabam, revolvebam, percurrebam. *Różne mię myśli rozrywa- ją*. Perturbatis cogitationibus ab inſtituto itinere mens deducitur. Aptæ ad rem propoſitam cogitationes diſſipantur. Animus evagatur longius, ac peregrinatur.

Cognosco. *Poznaвам, wyrozumięвам.*
 Nosco, cognosco, percipio, attendo, discō. Non me latet, fugit. Assequor, teneo, animadverto, cognitum habeo, intelligo. Notum mihi est, perspectum, exploratum. Cerno, notitiam rei habeo. Cognitionem rei capio. *Znam cię na wylot.* Patent mihi sensus animi tui. Consiliorum tuorum nihil me fugit, latet, præterit. Mentis eas partes, quæ ab oculis remotæ sunt, introspexi, perlustravi, inspexi penitus. Intimos animi recessus detexere, aperuere, patefecere mores tui. Argumenta non dubia animi, voluntatisq; tuæ præbuere sermones tui. Mores tui consiliorum tuorum notionem in animo impressere. Apertus est literis tuis introitus ad omnia intima animi tui consilia, sinè ullo errore perveniendi.

Cohæreo. *Zgadzam się, spaię się.*
 Cohæresco, conjungor. *Iedna cnota & druga się łączę.* Mirabilis est virtutum contextus, omnes inter se aptæ sunt, nexæ, & jugatæ. Est quædam continuatio seriesq; virtutum admirabilis, ut aliæ ex aliis nexæ, & omnes inter se colligatæ videantur. Virtutes omnes arctissimè copulantur, & cohærent.

Colligo. *Zbieram, Cogo, congrego.*
 In unum conjicio cumulum. In unum re.

redigo. *Wiele zebrał ludzi.* Magnam hominum multitudinem coëgit. Magnam manum effecit. Multos contraxit, in unum locum compulit, ad belli societatem convocavit. *Z przestrochu ledwie udało się przyszedł.* Vix tandem recepi me ex illo terrore. Animos collegi tantæ rei cogitatione confusos. Respiravi, recepi me ex illo terrore. Animum ex mœrore refeci, à mœrore abduxi. *Użys.* Ex labore magno gratiam & dignitatem colligere. Ex eo colligere potes, quam te amem.

Colo. *Część.* Observo, veneror, amo, diligo. Honorem alicui habeo. Aliquem præcipuo in honore habeo. *Użys.* Me ille mirificè colit. Virtutem, literarum studia, leges, amicitiam, officium, fidem, jus, & iustum colo. Terram, urbem, domum aliquam colo. Agros, prædia, rem rusticam colere.

Comedo. *Iem.* V. *Cibus.*

Comitia. *Seym.* Conventus populi.

Commune consilium omnium ordinum ad creando magistratus, ferendas leges. *Użys.* Consul edicit comitia, habet, gerit, obit. Differuntur, & extrahuntur comitia. Saepè largitione inquinantur, corrumpuntur.

Comitor. *Prowadzę, idę z kim.*

Assector, sector, deduco. *Nigdy się nie odstęp.* In omni fortuna me tibi comitem ad-

adjungam, præbebo. Hærebo tibi, lateri tuo. Affixus tibi ero. A te, à latere tuo non discedam, non divellar. Nunquam abs te sejungar. Nulla me res à te dispunger. *Ufus*. Honoris causâ me est commitatus.

Commendo. *Zalecam*. Fidei alicujus committo. In alicujus fide, & religione depono. Fidei alicujus trado, mando, permitto. Virtuti, fidei, felicitati alicujus confido. In custodiam, & fidem co. credo. Tutelæ subijcio. In fide alicujus repono, colloco. *Zalecam* tibi tego. Sic tibi eum commendo, ut neq; majore studio quemquam, neq; justioribus de causis commendare possim. Cures hanc meam commendationem quamprimùm intelligam tantum illi utilitatis attolisse, quantum & ipse speraverit, nec ego dubitârim. Gratissimum mihi feceris, si eum quibuscunq; rebus poteris, juveris, atq; ornaveris. Quanti apud te sum, tantum valere apud te commendationem meam effice, ut intelligam. Genere commendationis mirifico, planeq; quod sit depromptum ex intimo animo, usum me putato. Velim tibi persuadeas nihil me majore studio à te petere, nihil mihi gratiâs facere te posse, quàm si omnî studio eum juveris. Totum hominem tibi trado, de manu, ut ajunt, in manum, cu modo fac

Fac tuearis. *Ufus.* Filios, salutem, Rempublicam Diis commendare. Eloquentiam vocis suavis commendat. Aliquid literarum monumentis, memoria, nomen suum & famam immortalitati, se fugam commendare.

Commiseror. *Lituie sie.* Misereor. Miseratione affior. Miserationem verbis, gestu exprimo. *Boleig nad nieszczęściem twoim.* Calum tuum vehementer misereror. Doleo vicem tuam. Doloris ejus, qui te excruciat, particeps sum tecum. Societas poenae, aegritudinis mihi tecum est. Casus ille tuus mentem meam miseratione permovet. Percussit animum meum vehementer fortunae tuae iniquitas. Commiseratione tangor afflictæ fortunæ tuæ. Tangit mentem meam propter naturæ cognationem, atq; consensum ærumna tua.

Committo. *Dopuszczam sie, poruczam.* Admitto, patro, perpetro, pecco. *Item.* Patior, concedo, conjungo. *Wielkiego sie grzechu dopuścił.* Magnum admisit in se facinus. Magnum in se scelus concepit. Sequius admisit aliquid. Immani se scelere obstrinxit, adstrinxit. Detestabile facinus suscepit. Nefaria se culpâ devinxit. Inhumane flagitium conscivit. *Poruczam tobie tę sprawę.* Omnem tibi rem, ac causam tuam prudentiæ tractandam trado, relinquo,
C tran-

transcribo. Ejus rei provinciam tibi, u.
ad te delego. Quod tibi negotium de-
di, munus imposui, quod fidei tux per-
misi, diligenter confice. *Uusus*. Se itine-
ri, fluctibus, fortunæ, discrimini com-
mittere. Prælium committere cum hoste.
Duas inter se tabulas committere. U-
num cum altero committere.

Commodum. *Pożytek*. Utilitas, bo-
num, emolumentum. *Swego tylko pożytku
szuka*. Omnia ad suam tantum utilita-
tem refert. Suam utilitatem rebus in
omnibus spectat, sequitur, rebus cun-
ctis antefert. Omnes articulos commo-
ditatis suæ captat. Suo ubiq; animo
obsequitur. Suis consulit commodis.
Id unum spectat, unde multa in se con-
gruant commoda, quid è re sit, quid
in rem suam faciat. *Wszędzie mi szko-
dzi*. Commoda mea oppugnat, labefa-
ctat ubiq;. Commodis nostris obstat,
officit, adversatur. *Wielki pożytek ta
rzecz przyniosła*. Multas utilitates im-
portavit. Multa creavit commoda. Mul-
tis commodis auxit, locupletavit. Non
pauca ex ea re commoda enata sunt.
fluxerunt, manaverunt.

Commoveo. V. Moveo.

Communico. *Zwierzam się, spółku-
ję*. Confero, credo, refero, participo.
Zwierz mi się twoich myśli. Confer
mecum tua consilia. Consilia tua ad
me

me defer. Fac, ut de rebus, consiliisq;
tuis cognoscam, intelligam. Imaginem
rerum tuarum, cogitationumq; ostende
aliquam. *Podzielę się z tobą łupem.* Prz-
da mecum particeps eris. Utemur com-
muni, æquo jure, pari potestate ho-
stium spoliis. Juris tibi tantum, quan-
tum ipsi mihi erit in prædam. Te in
partem spoliatorum vocabo. Communio
nobis erit prædæ. In communionem prædæ
venies.

Communio. V. *Eucharistia.*

Communis. *Pospolity, społeczny.* Con-
junctus. *Pospolity to jest grzech.* Hoc vi-
tium omnium animos occupat, ac tenet.
Latissimè patet. In omnium animos ir-
repsit. Ubiq; gentium viget, regnat, do-
minatur. Pauci sunt hõc vitio intacti,
hujus vitii expertes. In plerorumq; mor-
taliu animis insedit ac inveteravit.
Nic mi nowego nie mówisz. Communia
sunt & vulgaria, quæ affers. Omnia sunt
collocata in usu quotidiano, in congres-
sione hominum, atq; in foro decanta-
ta. Ista posita sunt ante pedes, sita an-
te oculos, obsoleta, de medio sumpta.
Audita, pervulgata, celebrata, & con-
trita sermonibûs, quæ affers. Pervagata est
res, in propatulo posita.

Comparo. *Przyrównywał, gotuię.* Pa-
ro, præparo, acquiro, conféro, compo-
no. *Zaden się z tobą zównać nie może.*

Nemo tibi comparari potest. Nemo se tibi ulla arte contulerit. Nemo in contentionem adduci, venire tecum potest. Quis præstantem tuam indolem adæquare possit? Quis aspirare ad per-
vulgatam virtutis tuæ laudem temerarius audeat? *Uusus.* Labore laudem sibi comparavit, *idest* acquisivit. More majorum, legibus, naturâ comparatum est, *idest* statutum. Ita comparata est vitæ, naturæq; nostræ ratio, *idest* ordinata.

Compenso. *Nagradzam.* Comparo, remuneror, repono, exæquo, asequor. *Za twoie usługi nagrodzić nie zdołam.* Tua merita compensare non potero. Nullam tuorum meritorum partem asequar. Nunquam satis cumulatè officium reddam. Tuam voluntatem non satis ex æquo remetiar. In reddenda meritorum vice par pari nunquam referetur. Nunquam tantum voluntatis à me tribuetur, ut non plura tibi debeam. *Cnota two-ia wszystkie szkody nagrodzi.* Refarciet virtus, quod à fortuna damnum retulisti. Quibus te calamitatibus implicavit fortuna, ab iisdem virtus expediet. Medebitur iis malis virtus, quibus te afflixit fortuna. Quantum detrimenti à fortuna, tantos à virtute, atq; adeo majores fructus colliges, feres, capies. Præteritam fortunæ culpam virtus cumula-

fatē redimet. Fortunæ dispendia virtus
sarciet.

Comprimo. V. *Coërceo*.

Comprobo. V. *Probo*.

Computo. *Rachuię*. Subduco ratio-
nes. Ad calculos revoco. Rationes con-
fero. *Rachuiemy teraż całą sumę*. Pute-
mus nunc rationes. Supputemus nunc
rationes. Subductis rationibûs summam
faciamus, colligamus, conficiamus. Ra-
tiones ineamus totius summæ.

Concedo. *Pozwalam*. Annuo. Copi-
am facio. Potestatem permitto. *Ufus*.
Primum locum alicui concedere. Ab
eorum oculis aliquò concessit, *idest* abs-
cessit. Nemini concedo in tuenda Pa-
tria, *idest* cedo. Fato, *vel* naturæ concede-
re, *idest* mori.

Concilio. V. *Concordia*.

Concionor. *Raźę do ludzi*. Con-
cionem habeo. *Kazanie mowi*. De re-
bus Divinis verba fecit. In concionem
ascendit. Sacris concionibûs populum
exhortatus est, animos populi inflam-
mavit, accendit.

Concludo. *Zamykam*. Claudio, cogo,
constringo, infero, finio, absolvo. *Z te-
go dowodu nic się nie wnosi*. Ex hoc
argumento nihil concluditur, confici-
tur, efficitur, infertur, colligitur. Ni-
hil eorum, quæ tu volebas, sequitur.
Ufus. Ne bestia quidem concludi se,

constringi q̄; patiuntur. Totum jus in capita pauca concludi potest.

Concordia. *Zgoda*. Consensus, conspiratio. *Rozroznionych pogodził*. Animos in concordiam reduxit. Societate, & foedere averfos studiis animos junxit. Pristinam inter focios concordiam copulavit. Ejus operâ coaluere animi. Veterem inter partes concordiam confirmavit, conglutinavit.

Concursus. *Zbieganie się*. Effusio hominum, concursio, conflictus. *Zbiegali się do niego wszyscy*. Concursus fiebant magni ad illum. Confluxere in ejus domum omnium generum, ætatum q̄; homines. Celebratur ejus domus maxima hominum multitudine & frequentia. Effusiones hominum ex agris, & oppidis sanè erant ingentes. Salutantium turba aditus omnes, vias q̄; infidebat. Ædium vestibulam continenti agmine erat septum.

Conditio. *Stan*. Status, fortuna, modus, ratio, lex, pactum, pactio, conventio. *Ten warunek* *Przodkowie nasi* *śobie zostawili*. Hanc conditionem majores nostri statuere. Hanc victis conditionem imposuere, obtulere, dedere, proposuere. His conditionibus oneraverunt, & astrinxerunt victos. Has pacis leges dixere. *Łatwo tę kondycję przyjąć*. Ad has condiciones facile ac-

cedet, descendet. Conditionem hanc non invitus subibit, sequetur, accipiet. Hac conditione libenter utetur. In has leges facillè transiget, paciscetur. His conditionibus, ac conditionibus libenter stabit.

Confero. *V. Comparo. Ufus.* Rationes conferre accepti, & expensi. In fugam se conferre. Iter aliquò conferre. Ad amicitiam Pompeii me contuli. Cogitationes, & curas ad alicujus dignitatem conferre. Sermones inter se conferre. Id multum confert ad doctrinam.

Confessio. *Wyznanie, Spowiedź.* Scelerum suorum pro sacro tribunali expiatio. Exomologesis sacra. Animi per noxarum expiationem facta cum DEO reconciliatio. *Spowiadac się.* Eluere animum peccatorum sordibus. Sacra Confessione animum purgare. Patefacere Sacerdoti conscientiae labe, vulnera. Superioris vitae commissa in sacro animi judicio detegere. Turpitudinis virus apud Sacerdotem evomere. Conscientiae suae maculas lavacro poenitentiae eluere. Poenitentiae Sacramentò animam suo nitore restituere. Totius antea vitae noxas ab ultima pueritia ductò initiò in memoriam redigere, Sacerdoti exponere. *Spowiedzi słuchać.* Confitentibus se reis pro sacro

tribunali aures dare, præbere. Judicem sedere in confidentes de se reos. De peccatis ad sacrum animi iudicium allatis cognoscere. Confitentibus aures commodare, admoveere. Confitentes reos suorum criminum vinculis relaxare, solvere.

Confirmo. *Potwierdzam.* Affirmo, assevero, promitto, stabilio, corroboro. *Wieści samym skutkiem sprawdziły się.* Eventus rumorem confirmavit. Fidem rei eventus affirmavit. Rumori fidem eventus addidit. Opinionem adjuvit. Contentiens rumori eventus. Rumorem ambiguum eventus rei ad certum redegit. *Wielu ludzi bierzmowano.* Christianæ palestræ Oleo ad ineundum animorum certamen multi homines imbuti, peruncti. Multi homines sacro Oleo delibuti, Chrismatis Sacramentò confirmati.

Conformo. *Stosuję się.* Compono, fingo, effingo, figuro, formo, informo. *Stosować się do woli czyjey.* Conformare se ad ejus voluntatem studet. Ad nutum, voluntatem se fingere. Suas voluntates ad alienum nutum componere. Suam ad alienam voluntatem adungere, accommodare. Alienæ voluntati morem gerere, obtemperare. Pendere ex aliena voluntate, & consilio. Sua consilia ac rationes ex alieno præscripto-

mo-

moderari. *Cały się zdał na wolę Pana BOGA.* Totum se Divinæ voluntati conformavit. Suam ad DEI voluntatem aggregavit. Arbitrii sui jus omne in jus arbitriumq; DEI transtulit. *Nasładowie mię.* Ad mores meos se conformat, fingit, componit. Speciem quandam, ac imaginem alterius moribus exprimit. In alterius mores abit.

Conjicio. *Dorozumiewam się.* Conjecturâ assequor, consequor. Conjecturam facio. Conjecturâ prospicio, perspicio, agnosco, interpretor, divino, existimo. *Dorozumieć się nie można.* Ea res conjecturâ judicari, sciri non potest. Ad conjecturam ejus rei evadere humana mens non potest. Ad conjecturam propius accedere, augurari non licet. Res sunt ejusmodi, de quibus ne conjicere quidquam possumus, de quibus certus vates, conjector esse non potest. *Z samey twarzy można dożyć iaki jest człowiek.* Multa è facie conjici de homine possunt. Multa ex fronte videri, colligi, deprehendi, percipi, conjectari possunt. Frons multa ostendit, significat, indicat, coarguit, patefacit, exprimit, demonstrat latentes animi morbos. E vultu, qui est index, & imago animi, nequaquam incerta conjectio, dubia divinatio sumitur. Frons ad animi faciem proximè accedit. Ex vultus indicibus haud agrè ad conjecturam de ani-

mi sensu evadimus. *Ufus.* Se in fugam, in pedes, in castra, in latebras conjicere. Maledicta, crimen in aliquem conjicere.

Conor. V. Contendo.

Conscientia. *Sumnienie.* Jest to człowiek dobrego *sumnienia*. Vir est integerrimæ mentis, æqui ac recti amans, cui religio sit quidquam præter fas, & æquum agere, quidquam aggredi, quod cum recti, honestiq; legibus non consentiat. Vir est optimæ mentis conscientia tutus, qui quæ agere parat, omnia ad leges Divinas, ad rectæ rationis præscriptum exigit. *Ciesz się mię dobre sumnienie.* Conscientia rectæ mentis recteor. Fruor vitæ benè actæ conscientia. *Dobrym sumnieniem tego uczynić nie możesz.* Salvò officio, salvis legibus, salva fide fieri non potest. Ista facere Religione impedimur. *Zawiedzione go gryzie sumnienie.* Hominem scelus agitatur. Scelerum poenis agitatur, & à mente, consilioq; deducitur. Urit anxiam mentem facinorum memoria. Exortus est peccatorum conscientia timor sollicitudine exedit. Scelerum obstrepente conscientia quiescere non potest. Insunt in scelere aculei, stimuli, quibus animus dies, atq; noctes confoditur, compungitur, crucentatur, exeditur, dilaceratur. Tacita conscientia convitia animum verberant, opprimunt. *Ufus.* Magna vis est conscientia, ut poenam semper ante oculos ver-

fari putent, qui peccârunt. Conscientiâ tenetur conjuratio tua, *idest* nota est.

Consentio. *Zgadzam się.* Sto judiciô, & opinione alicujus. In eadem sententia sum cum aliquo, conspiro, conjuro. *Za zezwoleniem w/zyskich to się stało.* Consensione, judiciô, sententiâ, approbatione omnium, nullâ cujusquam discrepante sententiâ res gesta est. Omnes omnium sententiâ, voluntates, optiones, judicia congruebant. In eandem sententiam omnes convenerunt. Una, eademq; fuit vox omnium. In eandem sententiam itum ab omnibus.

Considero. *Rozważam.* Reputo, cogito, commentor, circumspicio, specto, existimo, contemplor, intueor, attendo, expando, pondero. Ante oculos pono, propono. Ratione animôq; lustro. Animô & cogitatione contemplor. Animum ad rem refero. Mentem circumspicio. Animô intueor. *Pilniey rzecz rozważać.* Acie mentis dispicere. In omnem partem considerationem intendere. Omni ingenii vi contemplari, inquirere. Omni cogitatione pertractare. Mentem ac cogitationem in re aliqua defigere.

Consilium. V. *Consulo.*

Consolor. *Cieszę.* Solor. Dolorem levo. Mœrorem minuo. Desiderium lenio. Consolationem adhibeo. Alicui perfugium, & solatium præbeo. Animum

consolatione permulceo. Consolatione sustentor. Dolorem, luctum, fletum abstergo. Suis opibus sustentare casus miserorum. Levationem afferre. *Nic nie masz, coby mię rozweselić mogło.* Nulla res est, quæ animum possit vindicare dolore, liberare sollicitudine, abducere à cura, avocare à molestia, abstrahere à mœrore. Frustra in me consolando ponitur opera. Inanem operam sumit, qui ad me consolandum aggreditur, ita enim malis opprimor, prorsus ut respirare non liceat. Quæ jam res, aut quis homo animo meo virtutem dolore ereptam restituere possit? *To mię iedno ućieszyc może.* Hoc unum erigere ad spem, vel in spem, ac confirmare animum meum potest. Hic unus relictus est consolationi locus.

Constantia. *Stalość.* Firmitas, stabilitas, gravitas, æquitas, perseverantia. Firmum consilium. Constans, & perpetua vitæ ratio. *Co raz postanowisz, tego nie odmieniasz.* Nosteo animi tui firmitatem, firmitudinem. Scio in sententiâ te semper constare, nec de gradu dejici, dimoveri, nec de sententiâ depelli posse. In eodem consiliorum tenore es obstinatus. Novi, quàm non varius sis in causa, quàm æquali sis semper tenore. Is mihi visus es, qui susceptam opinionem non temerè abjicias.

Consuetudo. *Zwyczaj, obcowanie.* Mos,
in-

institutum, usus. *Passolity iest ten zwy-
czaj!* Mos hic ubiq; obtinuit, invaluit.
Mos, consuetudo ita fert omnium. Omni-
bus hoc est à natura tributum, insitum,
usu, ac more comparatum est. *Ulus.* Con-
suetudinem inducere, excitare, aperire.
A vetere consuetudine recedere. In
consuetudinem præstantium virorum se
dare.

Consulo. *Radzę się.* Consilium pe-
to. Delibero, consulto. *liem.* Consilium do.
Prospicio, provideo. *W wątpliwych rze-
czach radzić się przyjaciół potrzeba.* In-
incipiti verum statu, incertis in rebus,
in controversiâ positis amicos in consili-
um adhibere, ad amicorum arbitrium
referre, amicorum iudiciis stare, senten-
tiam exquirere, nihil suscipere, nisi de
amicorum iussu, ductu, instinctu sapien-
tis est. *Nie dobrze koło siebie radziłeś.*
Haud satis rationibus tuis consulis. Non
pro eo, ac par esset, tuis commodis pro-
spicis. Non satis sibi curæ est, quid ra-
tiones tuæ à te postulent. Videris mi-
hi in potremis habere rerum tuarum
curam.

Consumo. *Trawię.* Absumo, exhau-
rio, conficio, tero, contero, impendo,
profundo, dissipo, comedo. *Przemarnować dziedzićno.* Consumere patrimoni-
um suum. Adesâ pecuniâ, devoratâ, pro-
fusâ, patrimonium, fortunas suas omnes
abli-

abligurivit. Dissipavit conviviiis patrimonium. Rem confregit, per luxuriam effudit, attrivit opes, patrimonii censum merfit, luxu hausit, dilapidavit, decoxit. *Czas nadaremno strawił.* Tempus otio consumpsit. Tempus omne in otio exegit, posuit, trivit, contrivit. Otiosa in foro concursatio diem illi unum, ac alterum exemit. Mensem illum in otio egit, confecit. Bonam partem temporis otiosa concursatione traxit.

Contemno. *Gardzę.* Despicio. Despicatui duco. Sperno, abjicio, rejicio. Inane, ac leve existimo. Pro nihilo puto. Aspernor. *Przodkowie nasi bogactwami gardzili.* Apud majores nostros minima erat divitiarum ratio. Divitiæ apud majores nostros nullò locò, nullò numerò erant. Postrema omnium rerum divitiarum majoribus nostris erant. *Nauki w pogardzie zostaię.* Jacent literarum studia, ac nullò prope locò sunt. Squallent bonarum artium studia. Literarum illa gloria in silentio, & oblivione jacet. Non obtinent eum, quem merentur liberales disciplina, honoris, dignitatis locum.

Contendo. *Sprzeczam się, uisnę.* Altercor, rixor, litigo. Nitor, conor, curo, laboro, enitor. *Z sąsiadami zwykł się ważyć.* Contra vicinos identidem velitatur, depugnat, vociferatur. Jurgia, disceptationes, altercationes suscipit. Con-

proverbias ducit. Novas identidem turbas, & rixas homo concitus, & ad jurgandum litigiosus commovet. Jurgiis contendit. Iras cum vicinis exercet. Manus simul intendit, simul probra vicinis ingerit. *Młodz o chwale starac się powina.* Debent juvenes grassari ad gloriam virtutis viâ. Nervos omnes industriæ contendere, & eniti ad gloriam. Elaborare, ac animô conniti, ut nihil à se prætermisum, quô veræ laudis fructum sibi comparent, videantur. Juvenes magna spectare debent, & rectis ad gloriam studiis contendere.

Contentus. *Kontent.* *Co mam, tym się kontentuig.* Acquiesco in rebus meis. Majora non appeto. Plus à fortuna non posulo. Continet se intra hos fines, non excurrit, non prolabitur, non se longius offert, alius tollit animus meus. His me abundè expleo. *Każdą karę chętnie przyjmę.* Quâlibet poenâ contentus sum. Nullam deprecor poenam. Sententiam in me latam summa voluntate suscipio. Quidquid de me statuitur, aequi, boniq; facio. Stabo judicium decretis. paratamq; in omne supplicii genus voluntatem assero.

Contineo. *Zatrzymam, zamykam w sobie.* Refrango, cohibeo, cœrceo, comprehendo, complector, includo, concludo, colligo.

Con-

Controversia. V. Contendo.

Contumelia. *Zelżywość*. Conviti-
um, ignominia, injuria. *Zelżył go*. Con-
tumeliam illi fecit. Multo convitiō illum
jactavit, contumeliis oneravit. Infandas
contumelias in illum edidit. Plaustra con-
vitiōrum in illum jactavit. *Ufus*. Ad con-
tumelias descendere. In contumeliam ver-
tere. Contumeliam accipere. A contu-
melia prohibere, tutum reddere.

Conversio. *Obrócanie*. Circumvectio.
Nawrócenie się grzesznika. Vulgò: conver-
so à peccatis. Correctio, emendatio mo-
rum. Resipiscentis animi propositum. Vi-
tæ correctioris studium. Abstinere à fee-
leribus; Ab improba peccandi consuetu-
dine se revocare. Ad frugem redire, se-
se traducere. Ad frugem bonam se reci-
pere. E flagitiorum cœno, vitiis emer-
gere, & ad curam sempiternæ salutis se
revocare. Redire ad officium hominis
Christiani. Animum ad melioris vitæ con-
silia appellere. *Narod białochwański do
Chrystusa się nawrócił*. Barbarorum natio
rejectis tenebris vanarū superstitionū, luce
Divinitus immissa ad Christianam Reli-
gionem se applicuit. Simulacrorum cul-
tu abjecto, unius Christi cultui se con-
secravit. Christianis Sacris se addixit.
A demonum stipendiis ad Christi signa,
castra, traducta. A superstitionis sacrile-
gis ritibus, erroribusq; ad unius veri DEI
no-

notitiam cultumq; est traducta. Christo sacri fontis aspersione authorata est. *Wielu się heretykom nawróciło*. Multi hæretici positâ contumaciâ suavissimo Ecclesiæ jugo cervices suas subjecere. Ad Catholica Ecclesiæ sinum, authoritatem redierunt. De privatis opinionibus deducti hæresim abjecerunt, ejurarunt; orthodoxam doctrinam hauserunt. Perversarum opinionum virus, venenum, ejecerunt. E seditionis sectis se extulerunt, & ad cætum rectè sentientium redierunt, Romanæ Ecclesiæ manus dedere.

Convitium. *Kaianie*. Maledictum, probrum, contumelia, crimen, opprobrium, maledictio. *Kaiac kogo*. Convitium facere. Probra ingerere. Maledicta in aliquem conferre, conjicere. Maledictis opprimere, lacerare, appetere, vexare. V. *Contumelia*.

Convivium. *Bankiet*. Epula. Accubatio epularis amicorum. *Bieśiadę sprawic*. Convivium apparare, parare, instruere, ornare. Mensam exquisitissimis dapibus extruere. Conviviô aliquem excipere. *Być na bankiecie*. Convivium inire, celebrare. Conviviô accipi.

Copia. *Dostatek, woysko*. Abundantia, vis, facultas, ubertas. *Wiele zboża przywieziono*. Maxima frumenti copia advecta est. Ingens frugum modus comportatus est. Urbs com meatu copiam ad satietatem instructa est. *Ziemia obficie rodzi zboże*. Tellus

lus magnam copiam præbet frugum, abundantiam gignit, suppeditat. Affluit frugum copiâ. Magna soli est benignitas ad maturandas fruges. Teilus copiâ rerum saginat accolas. *Woysko ściągąc.* Copias contrahere, cogere. Vires tuas in unum conferre, colligere ex dissipato cursu. *U-sus.* Vir copius rei familiaris locuples. Verborum, & dicendi copiâ. Majori curâ, quam copiâ, & facultate rem gerere. Facere omnibus consilii sui copiam. Copias in aciem exponere.

Corona. *Korona, wieniec.* *U-sus.* Corona aurea fulgentibus gemmis illuminata. Causa erit ad maximam coronam dicenda. In corona hominum, & confesso. *Corona clericalis vulg: Lat.* Sacri ordinis insigne. Attonsus in coronæ modum vertex. *Coronam Marianam recitare vulg: Lat:* Statas ad DEI Matrem preces ad precarios globulos persolvere. Corollam precariam piè, sanctèq; volvere.

Corrigo. *Poprawiam.* Emendo. Correctionem adhibeo. Aliquem ab errore averto. Emendo. *Ledwo już można poprawić.* Nullum penè correctioni locum relinquit, reliquum facit. Nullam prope melioris frugis spem facit. Conclamatum videtur de ejus emendatione. Respuît jam inveterata spes mali, quasi desperata salute medicinam. *U-sus.* Mores aliorum, orationem, menda corrigere. Errorem pernitendo correxit.

Cor-

Corrumpto. *Psuię. Depravo, vitio. In vitium impello. Destruo. Pożgdlivość młodź psuie.* Cupiditates juventutem corrumpunt. A recto cursu, & ratione detorquent. Nervos omnes virtutis elidunt. Corruptelarum illecebris irretiunt. In omnia vitia præcipitant. *Łatwo się młodzi psuię.* Contagione malorum facile juven-
tus evertitur, in errorem inducitur, trans-
versum agitur, ad mala consilia deduci-
tur. Juventus veluti contactu facile re-
cipit vitia. Morbi illi animorum facile pervadunt juventutem. *Nigdyby złym nie był, gdyby go złe towarzystwo nie poposowa-
ło.* Hoc in se facinus nunquam conce-
pisset, nisi à pravis fociis corruptus esset,
nisi exempli contagio juvenilem animum
veluti pestilenti quodam fidere afflasset.
Hac cum ageret, contagione quadam
pestifera infaniit. *Łakomyśwo nabytą sławę
poposowało.* Partam bellō gloriam avari-
tia expunxit. Avaritiæ fordes gloriam
confregere. Offecit laudibus, partoq; de-
cori avaritia. *Przekupiony jest Sędzia.*
Corruptus est pecuniā Judex. Pretio addi-
ctam fidem habuit nummarius juris in-
terpres. Pecuniā à sententiæ æquitate de-
ductus est. Judicis mens oppressa præ-
miō, lingua adstricta mercede. Judex lar-
gitione cœcatus, pretiō delinitus.

Credo. V. *Fides.*

Creo. *Stwarzam.* Procreo, gigno, fa-
cio.

cio. *Pan BOG ten świat stworzył.* Rerum omnium potentissimus, ac sapientissimus Opifex hoc pulcherrimum naturæ regnum ex nihilo condidit, effecit. Mundus hic DEI consiliô jussuq; ex nihilo repentê exstitit. *Krola obieraig.* Regem creant, appellant, jubent. Regem renuntiant, faciunt, dicunt. *Ujus.* Artis proprium est creare, & gignere. Periculum alicui creare. *Luxuries* in urbe creatur.

Cresco. Rosle. Augesco, accresco, a-
dolesco, ingravesco, serpo, propagor, au-
geor. *Ætate* procedo. *Surgo,* ascen-
do. *Ziele roicie.* Herbæ è terra crescunt,
nascuntur maturatæ pubescunt, & ma-
turitatem assequuntur. Diffundit terra, &
elicit herbescentem viriditatem. E terra
germina omnia effunduntur, proveniunt,
prosilunt, prorrepunt, emicant, enascuntur.
Jak podrosko dzieci. Postquam crevit pu-
er. Ubi adolevit ætate. Ubi ætate processit.
Sumpto jam corpore, animiq; robore. Ubi
ad justum corporis modum, proceritatem
adolevit, processit.

Crimen. V. Culpa.

Crudelis. Okrutny. Durus, inhumanus,
ferus, teter, immanis. Omnis humanita-
tis expers. Naturâ asper. Singulari im-
manitate, & crudelitate barbarus, inexo-
rabilis. Immemor humanitatis. Ejus im-
mani & foeda crudelitate omnis barba-
ria superata est. Homo, cui volupe sit
sce-

foedum in modum lacerare miseros, omnia exempla cruciatūs edere, omni scævitiæ, atrocitate plebem opprimere. Cre-des feræ rabiem hominis occupasse ani-mum. Ita in quosvis scævus est, & immanis, ea est importunitate naturæ, ut ejus cru-delitas nulla miserorum calamitate ex-pleri, satiari, saturari possit. *Rodzice fro-giemi, ale nie okrutnemi byc maig.* Severi non crudeles in liberos parentes esse de-bent. Bonum, immò necesse est pueros in culpam lapsos à parentibus castigari, sed cavendum, ne crudelitati aditum patefa-ciant. Sicut parentum est juveniles re-franare liberorum impetus, ita debent illi quoq; manus, imò ipsum animum ab om-ni scævitiæ genere vindicare.

CruX. Krzyż. Patibulum. Obraz Pa-na JEZUSA Ukrzyżowanego. Crucifixi I-mago vulg: Lat: Simulacrum CHRISTI è cruce pendentis. Signum pendentis in cruce Servatoris. Zegnac się. Crucem fa-cere vulg: Lat. Crucis signum in fron-te formare, effingere, exprimere, Salutari se crucis signò munire. Signum crucis fron-ti imprimere.

Culpa. Wina. Causa, meritum, cri-men, reprehensio. Nie jest winny. In cul-pa non est. Extra causam, culpamq; po-situs est. Nihil in eo culpæ hæret, re-sidet. Culpâ eâ non tenetur. Ea se ex culpa facile eximet, extra se ponet.

Cu-

Cupiditas. *Cbciwość.* Aviditas, ardor, amor, animi impetus, libido, studium, desiderium, desideratio. *Zgdać czego.* Magna cupiditate teneri, inflammari, ferri, efferri, flagrare. *Poskromic chciwość.* Cupiditatem comprimere, domare. Libidines frangere, cōercere, cohibere, restringere, imminuere, debilitare. Modum ponere cupiditati. Nec parere, nec morem gerere libidini.

Cura. V. *Curo.*

Curo. Staram się. Do operam. Laboro, elaboro, studeo. Curam, diligentiam adhibeo. Curam in aliqua re pono. Curā, ac diligentiam complector. Diligentiam in aliquam rem confero. *Item.* Medeor. Curationem adhibeo. *Bądź miał około ciebie pilne staranie.* Curabo res tuas diligenter. Habebo rationem dignitatis tuæ. Summa contentione pro te decertabo. Suscipiam propugnationem, ac defensionem dignitatis tuæ. Rerum tuarum rationem ducam. In negotia tua omni cogitatione, toto pectore, curāq; incumbam. Rerum tuarum mihi semper antiquissima cura erit. Sustinebo rerum tuarum curam. *O kim innym masz staranie, a siebie samego zaniedbywasz.* De aliis plurimum, de te ipso, rebusq; tuis minimè laboras. Alienz rationes plaris apud te sunt, quam tuæ. Alienz voluntati ut morem geras, obsequaris, te ipsum relinquis, destituis.

Quid

Quid aliorum è re sit, attendis, at rerum
 tuarum ratio quid postulet, minimè cogi-
 tas. Aliorum commoda dum captas, cau-
 sam foves, juvas, agis, suscipis, tuam ja-
 cere, frigere pateris. *Uleczył człowieka.*
 Curavit hominem. Curationem illi adhi-
 buit, admovit, attulit. Morbum depu-
 lit, sustulit, profligavit. Sanitati homi-
 nem restituit. *Ufus.* Deos non curat. Cor-
 pora milites jussit curare, *cibo refice-
 re.*

Custodia. *Straż, więzienie.* Carcer,
 praesidium, vigilia, excubiae, conservatio.
Ufus. In custodiam dare, tradere. In cu-
 stodia includere. Custodiâ septum tenere.
 Urbis custodiam agere.

D.

Damno. V. Condemno.

Damnum. *Szkoda.* Jactura, detrimen-
 tum, incommodum, malum, dispendium,
 fraus. *Wielkie szkody ponieściesz.* Ea res
 damna tibi non levia dabit, afferet. Mul-
 tis gravibusq; damnis te afficiet. Detri-
 menta non pauca inferet, invehet, im-
 portabit. Pestem tibi & exitium afferet.
 Res tuas magnoperè labefactabit. Im-
 ponet vulnus sanè gravissimum. Magnam
 inde jacturam facies, accipies. *Szkodę
 poniosłem.* Accisæ admodum ea clade res
 meæ sunt. Fractæ eo casu res meæ sunt,
 allisæ graviter, gravi vulnere afflictae, gra-
 vi ictu perculsæ sunt, ac penè prostratæ.
Szko-

Szkodę nagrodzić. Damnum præstare. Illata damna sarcire. Detrimenta resarcire. V. *Compensare.*

Debitum. *Oslabiam.* Infirmo, frango, infringo. Debilem facio. Minuo, comminuo, exhaurio. Nervos incido, corrompo, enervo, affligo. *Codzień barzciej słabieimy.* Carpuntur vires, exhauriuntur. Vis senescit, & propè ad nihilum venit. Incisis, exsectis, solutis nervis vires paulatim defluunt.

Debitum. *Dług.* Debitio. *Æs alienum.* Pecunia debita. Nomen. *Długi zażyczył.* *Æs alienum cõegit, fecit, confavit, contraxit.* In æs alienum incidit. Nomina confecit plurima. *Ære alieno se obstrinxit.* *Wiele ma długow.* Laborat vehementer ex ære alieno. *Ære alieno graviter preinitur.* Magno ære obstrictus est. In ære alieno est. *O dług się upominac.* Debita reperfcere. Nomina exigere. Nomina urgere. Convenire, appellare de credito, de pecunia debitorem. *Dług wypłacic.* Nomina dissolvere, expedire, exolvere. Ex ære alieno exire. Contracta nomina expungere.

Decedo. *Ustępuję.* Cedo, discedo. *Ustąpić z drogi.* De via concedere. Dare viam. Declinare de via. Iter præbere. *Z życia ustąpił.* Decessit. De vita, de statione vitæ decelserat.

Decerno. *Stanowię.* Statuo, constituo. In animum induco. Destino. Mihi certum,

tum, fixum, ratum, destinatum est. Consilium est. Consilium capio. Judico, censeo, fancio. Decretum facio. Decretum interpono. Sententiam dico.

Decerto. *Walczę*. Certo, depugno, dimico, concerto, contendo.

Decet. *Przystoi*. Convenit. Decorum est. Æquum est. Par est. Postulat. jus. Dignum est. Aptum est. Non indecorum.

Decido. *Spadam. Spadł z konia*. Ex equo decidit, ad terram defluxit. Ex equo dejectus est.

Decipio. *Oszukiwam*. Capió, circumvenio. Fraudo, circumscribo. Alicui impono, fallo, supplantó. Fucum facio. In fraudem impello. In errorem induco. Errorem objicio. Errorem incutio. In fraudem deduco. Aucupor, eludo, ludifico. Fallaciis abduco. Fraude irretio. Errorem, vel caliginem offundo. Verba do. Lactó verbis fallacibus. In errorem implico. V. Fallo.

Declaro. *Objasňiam, pokazuję, ogłaszam*. Significo. Planum facio. Demonstro, ostendo, indico, pronuntio.

Decretum. *Dekret, ustawa*. Consultum, Scitum, interdictum.

Dedecus. *Niestawa*. Turpitude. Nota turpitudinis. Infamia, probum, labes, macula, ignominia. Labes turpitudinis. Opprobrium, flagitium. *Patrz, ażebyś przodkom twoim niestawy nie uczynił*. Vide,

ne dedecori sis majoribus, ne generi tuo ignominiam inuras; ne hanc labem tot scelerum, in familia tua relinquas; ne Majorum famam probris flagitiisq; tuis violas; ne nomen familiae tuae iis maculis obscures, quae nulla temporum longinquitate abstergi possint. *Wieczną niesławę sobie uczyniłeś.* Aeternam ignominiae labem subiisti. Labem hanc turpitudinis, quae te aspersisti, infecisti, inquinasti, dedecus consequetur sempiternum. Haerebit ea labe nomini tuo. Insidebit, ac inveterascet ea macula, nec ulla temporis diuturnitate abolebitur. *Poczyta sobie za niesławę.* Probro, dedecori, vitio sibi vertit, dat. Pudori esse sibi reputat. Turpe putat. Labem aspergi, notam inuri ea re sibi autumat. V. *Contumelia, infamia, labe, macula, nota.*

Dedico. *Poświęcam, ofiaruję.* Sacro, consecro. Religiosum facio. *Kościół poświęcić.* Religioso ritu Templum consecrare, Divino cultui addicere. *Księgę komu przypisać.* Librum nuncupare, inscribere alicui. Has meas vigilias, lucubrationes sub tuo nomine, sub tui nominis clypeo, auctoritate, fulgore, splendore in publicum edo, in lucem prodo.

Defendo. *Bronię.* Tego, protego, propugno, adsum, studeo, foveo. Pro aliquo dico, verba facio. Causam alicujus suscipio, vel ago, tueor. Injuriam prohibeo. Complector, sustineo, Calamitate vel periculo prohibeo. Defensio-
nem.

nem alicujus suscipio. *Meżnie Oyczyzny bronil*. Pro nudata mœnibus patria corpora opposuit fortissimorum civium, urbemq; è periculo eripuit. Vires omnes ad salutem patriæ contulit. Patriam ab exitio, ab interitu servavit, liberavit. Tela, faces à civitatis jugulo depulit, avertit. V. *Tu-
cor*,

Defensor. *Obrońca*. Propugnator, patronus, tutor, advocatus, adstipulator, custos. Qui aliquem in fidem suam suscepit.

Defleo. V. *Lugeo*.

Deformis. *Szpetny*. Turpis.

Deformo. *Szpecę*. Fædo, turpo, maculo, turpifico. Formam extinguo. Ornamentis omnibus spolio.

Degenero. *Wygradzam się*. Deflecto, descisco, deficio, discedo à moribus. Non respondeo generi. *Syn odrodek*. Nullum paternæ virtutis in eo est vestigium. Veteres majorum laudes ingenii asperitate obterit. Mores ejus à parentis optimi moribus abludunt, abhorrent, abeunt, dissident, dissentiant.

Dejicio. *Zrzucam, obalam*. Deturbo, demolior, depello, disturbo, exturbo, precipito, dimoveo.

Delectatio. *Roskosz*. Oblectatio, jucunditas, voluptas. *Wielką mam rokosz z nauk*. Mira me voluptate afficiunt literæ. Una senectutis mea requies, & oblectamentum sunt literæ. Mira suavi-

tate animum deliniunt literæ. Habent, mihi crede, bonarum artium doctrinæ magnam suavitatem & delectationem. Titillant animum suavissimè, delectationemq; honestissimam afferunt. V. *Delecto.*

Delecto. Cieszę, upodobanie przynoszę.
Oblecto. Delectationem affero. Kocham się w ogrodach. Hortorum aspectus me delectat unicè. In hortis acquiesco suavissimè. His oculos, animumq; pascō. Hi animum voluptate maxima perfundunt. Hortorum specie exsaturari oculi, animusq; nunquam possunt. Jucundus mihi est hortorum aspectus, animumq; mirificè reficit, recreat. Horti mihi placent, arrident. V. *Delectatio, delector.*

Delector. Roskoż mam, kocham się.
Oblector, ducor, capior, teneor, gaudeo, lætor. Voluptate afficior. W księgach kocham się. In libris, quasi in aliquo opportuno diversorio requiesco. Libri mihi voluptati sunt. Legendi studiō teneor incredibili. Electione librorū magna voluptate animus completur, ac veluti faginat. Expleri animus non potest lectione librorum. His ego rebūs pascor. His perfruor. V. *Lætor, delecto, delectatio.*

Delibero. Naradzam się, uważam.
Consulto, consulo. Deliberationem habeo. Consilium exquiro. Considero. Trzeba długo myśleć o obraniu życia stanu. Diu deliberandum, & concoquendum est, cui
 te

te vitæ generi addicas. Consilii res est, & fanè ardui deligere vitæ genus. Diu multumq; consilia agitanda, conferendum sedulò cum viris sapientibus de vitæ genere deligendo. In deligendo vitæ instituto assumendi in societatem consilii viri sapientissimi, adhibendum virorum sapientum consilium. Deliberationem non facilem habet vitæ genus eligendum. V. *Consulo, consilium, cogito, considero.*

Delicia. V. Delectatio, voluptas.

Deliquium. Omdlewanie, zaciemienie.

Defectus. Omdlaſt. Animus eum defecit, destituit, reliquit. Animò concidit, defecit. Exanimi similis corrui. Subita animi defectione collapsus est. Linqui animò cœpit. Deficiens repentè vix spiritum ducebat. Oculis caligine confusis collapsus est. Caligine oculis offusa corrui.

Deliro. Szaleię. Desipio. Mens, & ratio hominem reliquit. A mente discessit, desertus, destitutus est. Mente captus est. Mente motus. Mentis lumine obcecatus est. Mentis compos non est. Mentis inops, expers est. Mentis vertigine agitur.

Demens. V. Deliro.

Demissus. V. Humilis.

Deprecor. Proszę, przepraszam. Supplico. *Przyczyn się za mną.* Iratos, quos, animos deprecare. Deprecatorem te in-

meo periculo præbeto. Deprecatoris munus suscipe. Deprecatoris partes age. In deprecanda Principis ira studium tuum adhibe. Authoritatem tuam pro me interpone. *Przepraszał.* Erroris veniam petiit, rogavit. Culpam precibus eluit. Oravit, ut delicti ejus sibi venia daretur, ut delicti gratia fieret. Ut culpa ea sibi condonaretur, ut noxa remitteretur. *Wymawiam się.* Nullum periculum pro Republica, nullam poenam, si sefellero, deprecor, refugio.

Deprimo. *Poniżam, pogrążam.* Affligo, protereo, conculco. *Poniżyl go, upokorzył.* Audaciam hominis egregie contudit. Vim ac spiritus fregit. Tumorem compressit. Arrogantes hominis spiritus infregis, cœrcuit, debilitavit.

Derivo. *Naciągam na swoje. Zwalam co na kogo.* Duco, deduco, traho, accerso. Laudis partem in se derivare. De aliena laude aliquid sibi decerpere. Crimen, culpamq; in alium derivare. Rem aliquam in suum usum derivare, convertere.

Derogo. *Uyminię, umiastaczam.* Detraho, detibo, minuo. Fidem somniis merito derogant sapientes. Ea res multum de dignitate populi derogavit. Legi, vel de lege aliquid derogare.

Descendo. *Zsiępuię, zsiadam.* Delabor, demitto me. *Zsiadł z konia.* Descendit ex equo. Ad pedes se dedit. In pedes de-

defiliit. *Przysiępuię dō czego.* Ad conditiones oblatas descendo. Ad extrema consilia, ad accusandum descendere.

Describo. *Przepisuię.* Exscribo, transcribo. In scripta mea transfero. *Opiuię.* Formam Reip: expressam misit, exposuit, depinxit, adumbravit, oculis subjecit. *Rospisuię, naznaczam.* Singulis urbibus frumenti rationes, vectigalia, leges describere. Suum cuiq; jus, suum munus describere. Descripsit pecuniam in bellum.

Defero. *Opuszczam, odstępuię.* Destituo, relinquo, derelinquo, prodo, negligo. A causa alicujus recedo. Discedere, desicere, desiciscere ab aliquo.

Desiderium. *Pożądanie.* Cupiditas, studium, ardor, amor, sitis. *Pragnę eiebie widzieć.* *Æstuo,* flagro, exardesco, incendor incredibili tui desiderio. Tenet me desiderium ingens tui. Teneor desiderio tui. Summa cupiditate inflammor. Nihil mihi longius, quam ut te videam. Inflammatio studio rapior. Sitientissimum me tui profiteor. Prægestit animus te videre. Efferor studio te complectendi. Ingens animum cupido stimulat, invadit, incessit me tui conspectu explendi. Macerat me desiderio tui amicissima consuetudo nostra. Jam dudum in amicissimi hominis amplexum trahi, rapi me sentio. V. *Desidero, studium.*

Desidero. *Ządam, potrzebuę.* Desideriō rei flagro. Omnibūs votis expeto, requirę, postulo, sitio, quero, cupio, concupisco, opto, exopto. Cupidus sum. Avidus sum. In votis habeo. *Pragnę, ądam nieba.* Indesiderio cælum est. *Ąstuat* animus, flagratq; incredibili Patrię celestis cupiditate. Cælum spectat animus. Efferor, rapior studiō celestis Patrię. Pręter cælum nihil aliud in desiderium venit. V. *Desiderium.*

Desino. *Przestaię, zaniechać.* Desisto, cesso. Finem facio. Conquiesco, prętermittō, intermitto, omitto. *Czemu zaniechales, opuściles nauki?* Ecquid in literarum studio velut perfecta re conquiescis? Cur literis desistis, rationes literarum deponis? Cur refrixit, defluxit, consenuit tam citō illud animi propositum ardens? Cur exaruit tam citō illa vetus discendi cupiditas? Qua vetustate, aut negligentia emortuum est, evanuit, obsolevit, interiit tuum literarum studium? Cur coęptis abistis? Cur conticescit, remisit tuus discendi ardor. V. *Desisto.*

Desisto. *Przestaię.* Cesso. *Przestań płakać.* Missas fac istas lachrymas. Emove hanc pectore tristitiam. Lachrymas cohibe, tene. Tempera tandem a lachrymis. Sit modus lachrymis. Impera tandem dolori tuo, & lachrymas reprime. *Dawnoż! Szkoły, nauki porzucił.* Dudum literis
&

& scholæ multam salutem dixit. A Musis se disjunxit. Cum Musis divortium fecit. Literarum studia abiecit. A studio bonarum artium discessit. Abduxit animum à literis. Voluntatem discendi abiecit. V. *Desino.*

Despero. *Rosnąć, nadzieję tracę.* Diffido. Spem perdo. Animò cado. Desperatione afficior, torpeo. Animos despondeo. *Nie tracę nadziei.* Spem omnem nondum abieci. Non me deseram, destituam. Animum à spe non abducam. Meliorum spe aliqua nitor, sustentor, fulcior. *Nadzieję tracić życia, &c.* Desperare vitam, honores, salutem. Desperatus morbus. V. *Spes.*

Destruo. *Obalam, psuję.* Tollo, deleo, diruo, evertò, convello, extinguo, dissolvo, demolior. *Most się zepsował.* Pontis compages crebris fluctibus verberatæ se laxabant. Interruptus aquarum cursu pons ruinâ oppressus est. Convulsis pontium monumentis tabulata ac traves in fluctus sparsæ sunt. V. *Damnum, wasto.*

Deterreo. *Odstraszam.* Absterreo, dehortor, revoco, avoco, deduco, repello. Studium alicujus retardo, vel restringuo. A scribendo aliquem deterrere.

Detraho. *Ułnuję, uwłaczam.* Minuo, delibo. *Ostawię mię.* De fama mea detrahit. Famam lædit. Fama nocet, obest, offi-

officit. Laudes meas obterit. His for-
dibûs nomen meum inquinat. Infamiam
non levem mihi conflavit. Non levem
infamiam nomini meo aspersit, intulit.
Laudem meam obtrivit, imminuit. In-
famam meam violentus incurrit. Labem
non unam aspersit nomini meo. Splen-
dorem nominis inustâ turpitudinis notâ
non parùm obscuravit. Sinistris sermonibûs
famam deformavit. V. *Fama*.

Detrimentum. V. *Damnum*.

Devincio. *Obowiazuię*. Obstringo,
obligo, demereor, concilio. *Obowiazalem*
go swoim dobrodziejstwem. Voluntatem ejus
beneficiis mihi conciliavi. Beneficiô ho-
minem mihi adjunxi. Beneficiô gratiam
ejus emi. Liberalitate & officiô devinctum
teneo. V. *Amicitia*, obligo.

Devotus. *Poddany, posłubiony, uprzącymy*.
Destinatus, constitutus. *Devotus*. *Nabożny*.
Religiosus, pius. DEUM colens. Pietatem &
Religionem colens. Præstanti religione in
DEUM, insigni pietate erga DEUM est. Cæ-
lestis Numinis amore magnopere devinctus.
Nabożny do Najświętszey P. Præcipuô quô-
dam studiô cultuq; fertur in DEI Matrem.
Singulari cultu Matrem Virginem pro-
sequitur. Præcipua illi in Virginem
DEI Matrem religio est, & pietas. Præ-
cipua quadam religione divinæ Matris te-
netur. Ejus honoribus impensè studet,
deditus, devotus, addictus est. Suavissi-
mô.

mō quōdam pietatis studiō in Virginem
DEI Matrem exardescit. V. *Religiosus.*

DEUS. BOG. Numen prapotens, æ-
ternaq; natura. Procreator mundi. Mens
æterna. Opitex, *Adificator* mundi. Do-
minator rerum, ac omnia nutu regens.
Parens rerum. Mundi Fabricator. Uni-
versi Machinator ac Rector. Rerum sum-
mus Arbiter. Regnator omnium DEUS.
Boskiey pomocy wzynac. In molestiis, ac
calamitatibus ad DEUM confugere, per-
fugere. Præsidium in DEO statuere. *Za*
pomocą Bożą. DEObene opitulante. DEO
juvante, approbante. Immortalis DEI be-
nignitate. DEO adjuvante. DEO Auspice.
Niech Pan BOG tego broni. Quod nolim.
Quod Superi prohibeant. Quod Superi
omen avertant. Detestabile omen avertat
DEUS. Ne id Superi sinant. Ne istud Superi
hominesq; patiantur.

Djabolus. Czart. Adversarius dolis
instructissimus. Impurus, immundus, in-
quinatus spiritus. Hostis perennis huma-
ni generis. Machinator, feminator omni-
um malorum. Humana salutis sempi-
ternus inimicus. *Opętany od czarta.* Inses-
sus est ab orci genio. Oppressus, occupa-
tus à teterrimo humani generis hoste.
Correptus, agitated, vexatus à tartareo
hoste. *Wypędzić szatana z opętanego.* Ma-
lum damonem ex corporibus ejicere, e-
xigere, profligare, exturbare ex obsessis.

corporibus, depellere, emovere. Infernos inquilinos diuturna possessione dejicere, deturbare.

Dico. *Mowię, powiadam.* Loquor, ajo, narro. Verba facio. Sermonem habeo. Com-memoro, memoro, profero, expromo. *Powia-daig, żeś ty to mowił.* Ajunt te hujus sermonis authorem esse. Te ista effudisse. In te illa oratio confertur. Jactata, emis-sa à te ex voces feruntur. Ferunt te ista effutiisse temerè. Istas te voces protulisse, exprompsisse. *Powiedz mi to, proszę.* Ne isthac celaveris. Quin expromis, quid rei sit. Edissere, eloquere. *Nę ucho co mowić.* In aures immittere, infusurrare. Voce depressa, & submissa in aurem loqui. In fide ac silentio alicujus arcana quædam deponere. *Powia-daig.* Ajunt, ferunt, per-hibent. Fertur. Fama est. Fama perhi-bet. Exiit in vulgus rumor. Fama percrebuit. Vulgatur rumor. Fama fert. Fama in vulgus emanavit. Fama in urbem pervasit, penetravit.

Dies. *Dzień.* Lux, diecula. Tem-poris diurni cursus, spatium. *Ledwie-dniało.* Vix luceſcebat. Apparente vix die. Die vix albescente. Aperiente se die. Sub primum lucis exortum. Sub primam auroram. Albescente primùm calo. Emergente vix sole. *Nad wieczor.* Ver-gente jam die. Inclinate in vesperrum die. *Pręcipitante* jam die. Inclinato in

vesperam die. Senescere jam die. *Dzień
strawić na zabawie iakiej.* Diem in nego-
tiis ponere, degere, consumere. Diem
negotiosis concursationibus terere, conte-
rere, conficere. Nullum tempus mihi va-
cuum à laboribus fuit.

Différo. *Odkładam.* Prorogo, reservo,
produco, profero. Moram interpono. Pro-
crastino, moror, cunctor. *Daley nie mo-
żna odkłóżyć.* Res extrahi, prorogari non po-
test, duci longius non potest. Trahi nego-
tium sine dispendio non potest. Res ista pro-
crastinationem non fert, cunctationem
non patitur. *Sprawy moje odkładaj coraz.*
Eitem jam bienniò trahunt, vel in aliud
atq; aliud tempus protrudunt. Rei exitum
morantur. Diem ex die ducunt. Di-
em, tempusq; proferunt, extrahunt, produ-
cunt. *Różna, inśza jest rzecz.* Diversa re-
rum nostrarum ratio est. Rationes meæ
à tuis multum differunt, discrepant. A-
lia non eadem est rerum nostrarum ratio.
Homines inter se moribus differunt.

Difficilis. *Trudny.* Laboriosus, opero-
sus. Habens multum difficultatis. Arduus.
In labore multo est positus. *Trudną rzecz
poczynasz.* Magnum est, quod moliris. Rem
magnam aggredieris. Perarduum est, quod
suscipis. Incidisti in difficilem nodum,
quem vix expedies. Spisum fanè opus,
lentum, & fastidiosum moliris. Viam fa-
nè arduam, asperam, confragosam, lubri-
cam,

cam, plenam periculorum, & laborum ingrederis. Res est multis obstructa difficultatibus. In salebras incidisti sanè asperas, & confragosas.

Difficultas. *Trudność*. Labor, angustia, asperitas. Incurrit in multas difficultates. Multis difficultatibus affectus, & afflictus. Difficultas vectura, navigandi, &c.

Dignitas. *Godność, dostojenstwo*. Honor. Gradus dignitatis. Honoris amplitudo, splendor, autoritas, gloria, majestas, decor. *Wielce sobie ważę twoję godność*. Magnam omnibus in rebus dignitatis tuæ rationem duco. Semper mihi dignitas tua ante oculos est, antiquissima est. Animus meus in honore tuo fixus est, & locatus. *Starać się o dostojenstwo iakie*. Honoribus operam dare. Honores petere, venari, aucupari, captare, expetere. Ambire honores. Afficere ad honores iter. *Dać komu honor*. Summum dignitatis gradum tribuere, concedere alicui. In dignitate aliquem locare. In dignitatis gradu aliquem ponere, collocare. Honores alicui mandare, deferre. Ad honores evehere, perducere, efferre aliquem. *Nabyć godności iakiey*. Ad amplissimos dignitatum gradus ascendere, emergere, evehi, efferri, extolli. Provehī ad honores. Augeri honoribus. Dignitate crescere, augeri, amplificari, ornari, cumulari. *Mieć godność iaką*. Dignitate florere. Honoribus fungi, Dignitate

te præditum esse. In fortunæ gradu positum esse. *Ultracié godnoić.* A summo dignitatis gradu dejici, detrahi, præcipitari, deturbari, depelli. Gradu & statu dejici. De fastigio detrahi.

Dilapido. *Rospraſzam.* Detraho, disperdo, consumo. Dilapidare pecuniam. Exhaustire ærarium.

Dilato. V. *Augeo.*

Diligens. *Pilny.* Attentus, sedulus, assiduus, studiosus. V. *Diligentia.*

Diligentia. *Pilnoić.* Assiduitas, sedulitas. *Doſożę pilności w twej sprawie.* Omni meâ curâ, operâ, vigiliis, omni sedulitate, omni non modò contentione, sed etiam dimicatione in rebus tuis elaborabo. Res tuas summâ curâ complectar. Operam omnem ac diligentiam adhibebo, ut res tuæ ritè curentur. Incumbam in tuam causam totâ industriâ. Curam rerum tuarum suscipiam. Nervos omnes & industriam asseram. V. *Curo.*

Diligo. V. *Amo.*

Discedo. *Odchodzę, odieżdżam.* Abeo, proficiscor, cedo, migro, demigro. *Myślę z tą oddalić się.* In animo est mutare locum. De discessu, vel discessum cogito. Discesum spectro, meditor. Jam dudum profectionis volvo consilia. *Uſus.* A sententia sua, ab officio, à consuetudine discedere. Febris quartana discessit. Vitâ discedere.

Disci-

Disciplina. *Wychowanie, ćwiczenie, nauka.* Institutum, ratio, institutio, ars, mos, consuetudo. Senatores Romani filios suos, Hetruscis in disciplinam tradebant. Plerasq; disciplinas à Græcis traditas accepimus. Philosophiæ disciplinam percipere, colere. Bellica disciplina soluta, prolapsa restituenda est. *Bicznię się.* Poenæ nomine se acerrimè verberare. Voluntariam de se poenam verberibûs sumere. Voluntaria verberatione corpus cœercere. Flagellis se cadere. Flagris, verberibûsq; in suum corpus advertere. Supplicium de se voluntaria verberatione sumere. Flagris se cruentare, tergum lacerare. In se lavire.

Discipulus. *Uczeń.* Auditor. *Demosthenes był uczeń Platona.* Demosthenes sub disciplina Platonis fuit. Platone usus est magistrô. Platonem habuit præceptorem. E Platonis disciplina, *vel* schola prodit. A Platone doctrinam hausit. Platonis academiam frequentavit, trivit. Platonis præceptis imbutus, institutus fuit. Apud Platonem literis operam dedit. V. *Doceo.*

Disco. *Uczę się, zrozumiewam.* Percipio, cognosco, perdisco, condisco, comprehendo. *Od iego po Grecku nauczyłem się.* Illô magistrô Græcas literas arte, & cognitione comprehendi. Illo præceptore Græcas literas attigi, celeriterq; arripui.

In ejus me disciplinam tradidi, ut Græcas literas ab eo haurirem. *Mało się nauczył*. Parum attigit doctrinæ. Cursum arripuit eas artes, nec omnino perdidit. Perfusus potius, quàm tinctus est literis. Artes illas vix à limine salutavit. In literis progressus fecit perexiguos.

Discordia. *Niezgoda*. Dissidium, dissensio, feditio, odium. *Do niezgody pobudzić*. Discordias excitare, moliri, ferere. Lites creare. Conjunctionem animorum dirimere, solvere. Animorum consensum dissolvere, labefactare. *Pogodzić*. Discordiam dissipare, sedare, placare. Dissensiones frangere, & extinguere. Pacem conciliare. Averfos animos, iras, dissidia componere. V. *Discordo*.

Discordo. *Niezgadzam się*. Dissideo, discrepo, dissentio. *Nie zgadzają się z sobą*. Cives opinionum dissensione inter se discrepant. Contentione, & ambitione discordes dissident. Magnas inimicitias agitant. Urbs intestinis odiis laborat. Inter cives magna discordiarum moles exorta est. Intestina discordia fervent. Civitas studiis divisa est, & distracta. V. *Dissentio*, *discordia*.

Discrimen. *Różność, niebezpieczeństwo*. Differentia, delectus. *Rzeczpospolita jest w niebezpieczeństwie*. Resp. verisimilitudine in discrimine. In summum discrimen

men adducta est, venit, incidit, vocatur.
 V. *Periculum. Roźność.* Est hoc discrimen inter gratiosos cives, & fortes.

Disertus. V. Eloquent.

Dispenſo. Szafuię. Dispono, procuro. Res domesticas dispensare. *Dispensare cum aliquo vulg: Latine sic debet dici: Legibus aliquem solvere. Legis gratiam facere. Sacramenti religione solvere.*

Disputo. Rozmawiam. Dissero jure, & legibus. Disceptando decerto, dico. *Miałem o tej rzeczy spor, rozmowę.* Acriter eam disputationem ingressus sum. Multum cum adversariis conflixi, contendi. Magna mihi fuit ea de re altercatio, contentio. Contentione dicendi maxima decertavi. Res ea non mediocri contentione est agitata. *Z całej Filozofii dysputacyz odprawił.* Philosophiae universae capita disceptanda proposuit. De controversis Philosophiae questionibus respondit. Philosophiam universam erudito in certamine tuendam, propugnandam suscipiet. Doctrinae specimen periculum facturis ex universa Philosophia dabit.

Dissensio. V. Discordia, dissentio.

Dissentio. Niezgadzam się. Dissideo, discrepo. *Niezgadzają się Autorowie.* Disscrepant, discordant, dissident inter se authores. Pugnant secum scriptores. Variant authores. Magna est inter authores opinionum dissimilitudo. V. *Discordo.*
 Dissi-

Disimulo. *Pokrywam, zmyślam co.* Occulto, conniveo. *Utaic w sobie żal.* Animi vulnus vultu tegere, & taciturnitate celare. Dissimulatione obtegere. Plagam illam tacitus concoquere. Fronte occultare. Conceptum animo dolorem premere, nequo se indicio latens animi dolor proderet. *Utaic w sobie urazę.* Amino magis, quam vultu eam accepit injuriam, criminationem. Vultum finxit hominis ab injuriæ sensu alieni. Injuriae sensum ingenti compressit animo.

Distraho. *Rozrywam.* Avello, disjungo, dissipio. In deliberando animus in plures partes distrahitur. Non possum à te distrahi, avelli sine dolore.

Distribuo. *Rozdaic.* Divido, partior, dispenso, describo.

Dives. *Bogaty.* Locuples, copiosus, opulentus, pecuniosus, fortunatus, beatus. Opibus affluens. Omnibus copiis circumfluens. Copiis præditus. Omni copiarum genere abundans. Divitiis affluens. Bene nummatus. A divitiis instructus. Divitiis florens. Cui effusè affluunt opes. *V. Divitia.*

Divitiæ. *Bogactwo.* Opulenta, ampla fortuna. Magnæ fortunæ, atq; copię. Summa copia. *Szukasz bogactwa.* In re familiari augenda totuses. Præter divitias nihil spectas. Totus in divitias incumbis. Eo tuum studium dirigis, ut opi-

pibus abunde affluas. Opes aucuparis. Opibus inhias.

Do. *Dać*. Impertio, largior, defero, præbeo, exhibeo, tribuo, dono. Dare potestatem alicui. Dare aliquid laudi, ignominia. Aliquem in custodiam, carcerem, mortem, cruciatus dare. Dare se labori, otio, somno. Coenam, solatium, negotium dare alicui.

Doceo. *Uczyć*. Instituo, erudio, edoceo. Præcepta do. Disciplinam trado. *Uczyć młodych*. Adolescentes informare ad omnem humanitatem. Rebus optimis instituere. Optimis institutis imbuere. Imperitos condocere facere. Artibus adolescentes instruere, erudire, tingere. Honestis artibus juventutem ad omnem humanitatem formare. Doctrinis ingenia expolire. V. *Discipulus*.

Doctor. *Nauczyciel*. Magister, præceptor, interpres. *Doktor Kościoła* S. Religionis Interpres. Divinorum oraculorum Interpres. Christianæ sapientiæ Princeps ac Magister. *Doktorem czynić kogo*. Doctoris nomine ac insignibus aliquem ornare, decorare. Juris, Theologiæ insignia tribuere. Laureâ, cæterisque doctrinæ insignibus donare, cohonestare. Doctoris appellatione insignire. Inter Juris Doctores, vel Doctoribus adscribere. In Doctorum Juris ordinem referre. *Doktorem uczynić* ict. Inter Juris Doctores cooptatus. Do-
ctri-

Doctrina lauream accepit. In Senatum sapientum adlectus. Juris insignibus nobilitatus. Lauream donatus, ornatus.

Doctrina. Nauka. Eruditio, litera. *Nabył nauki.* Animum disciplinis omnibus egregiè excoluit. Progressus in doctrinarum studiis fecit eximios. Magnam rerum cognitionem mente complexus est, animò comprehendit. V. *Doctus, litera.*

Doctus. Uczony. Literatus, eruditus. Vir est egregiè doctrinam excultus. Literis perpolitus. Vir præclara, ac recondita eruditione ornatus. Omnibus ingenuis disciplinis eruditus. Literis impensè deditus. In bonarum artium studio præcellens. Eleganti literaturâ liberaliter instructus. Vir omni liberali doctrinâ politissimus. Vir excellentis doctrinæ. In doctrina versatus. Vir recondita, non vulgaris, exquisita doctrinæ. V. *Doctrina.*

Doleo. Boleię, żaluję. Dolorem capio, accipio. Condoleo, indoleo, moereó. Angor animò. Dolore ardeo. *Ta rzecz wielki mi ból, żal przyniosła.* Ea res gravem mihi dolorem inussit, incussit, fecit. Magno me dolore affecit. Graviter me pupugit. Fixus animo hæret dolor. Pungit, perfodit, vellit animum dolor. Tabescere, confici, macerari, dirumpi dolore mihi videbar. *Ubolewam nad kim; żaluję kogo.* Doleo vicem tuam. Commove.

veor miseriis tuis. Gravissimè afficior causa tuo. Miseror fortunam tuam. Misericordiâ tui capior, commoveor. Calamitas tua in magnam me sollicitudinem adducit. Acerbè me angit, vexat, sollicitat miseria tua. V. Dolor, commiseror.

Dolor. Bol, žal, Mœror, acerbitas. Acerbus animi, vel corporis sensus. Animi cruciatus. Zal, bol wielki żtgđ powiosłam. Magnum mihi dolorem peperit. Dolor me incredibilis incessit, incurſavit. Mœrorem ex ea re hausi, suscepi, concepi. Dolorem acerbum patior, sustineo, traho. Doloce exerceor, torqueor, affligor, vexor, frangor, discrucior, disrumpor. Curis maceror. Aegritudine contabesco. Versor in summo dolore, mœrore. Jacet animus mœrore oppressus. Aestuât animus dolore. Załuię za grzechy. Principuo quodam dolore angor. Lachrymas poenitentis animi indices profundo. Dolorem ex peccatorum memoria concipio. Doloce admissorum excrucior. Ex recordatione criminum ingens animi dolor nascitur. Cum recordatione scelerum dolor quoq; animum subit. Na co žal odnawiasz? Quid dolorem tibi ipse refricas, sopitum dolorem excitas? Quid dolorem renovas? Quid dolorem jam prope extinctum redintegras? Quid obdormitam penè cicatricem refricas, renovas?
Zalu,

Zalu, bolu umnieyszac. Dolorem exhaustire, mitigare, minuere, frangere, levare, detrahare. Sermonis suavitate magnam alicui doloris partem abstergere, eripere, auferre. *V. Tristis, consolor, doleq.*

Domus. Dom. Aedes, domicilium, tetum, sedes. Cycero miał piękny dom. Cicero utebatur domo cum primis laeta, & pereleganti. Habitabat lautissimè. Domus ejus erat omnibùs rebùs instructa atq; exornata.

Dono. Daruię. Largior. Munus do, offero. Muneribùs orno. Munera mitto. Muneror aliquem. Dona do amplissima. Muneribùs aliquem mihi obligo. Magna utor in aliquem liberalitate.

Dormio. Spię. Somnum capio. Sopitus sum. Quietem me trado. Całę noc spałem. Altè, & graviter dormivi, nec nisi cum sole experrectus sum. Artissimus me somnus complexus est. In lucem quievi. Stertebam in altum diem. Artus languidos longo sopore placavi. Corpus gravatum, diuturnò somnò refeci. Gravi altòq; somnò oppressus fui. Somno indulsi liberaliùs. Somno continenti eam noctem egi, duxi, traduxi, transegi. Somnum in lucem extraxi. *Tey nocę nie nie spałem.* Nox mihi ea insomnis, vel inter insomnia abiit, effluxit. Perpetuà vigilià sum vexatus. Somni carpere nihil poteram. Somnum

mnium hac nocte non vidi. Noctem totam pervigilavi. *Spać idźcie.* Quieti corpus dat. Quieti se tradit. Confert se cubitum, ad quietem. Cubitum it.

Dubito. *Wątpię, ociągam się.* Ad dubito, hæreo, ambigo. Dubium habeo. Animi pendeo. Ambiguum habeo. *O wszystkim powątpiwa.* Suspensus dubitationibus tenetur, nec firmum consilium capessit. Nutat plerumq; animo. Aqua passim illi hæret. Titubat, hæsitat, labat animo plerumq; & fluctuat. Animum in diversa versat. *Co mam czynić nie wiem.* Ancipiti curâ distrahor, jactor, verfor. Huc, illucq; inclinat animus. Explicare consilium, expedire me ex hac deliberatione non possum. Quid consilii capiam, ignoro. Distrahunt me diversa consilia. Difficilis mihi deliberatio est. Consilium capere nescio. Inops consilii sum. Exploratum, apertum, certum non habeo. Explorata mihi non est consilii ratio.

Dubium. *Wątpliwość.* Dubitatio, difficultas controversia. *Wątpliwość uczynił.* Dubium fecit. Rem in dubium vocavit. Revocavit. Rem in dubitationem adduxit. Dubitationem iniecit, attulit. Scrupulum iniecit. Rem in controversiam deduxit. Res in dubium venit. *Bez wątpienia.* Sinè dubio. Sinè dubitatione. Dubitatione sublata. Nulla interposita dubitatione. V. Dubito.

Duco. *Wiodę.* Deduco. *Poizł zong.*
Du-

Duxit uxorem. Uxorem sibi adjunxit. Matrimoniô sibi junxit virginem. *Uſus*. Parvi, despicatui ducere. Ducere tempus, bellum. Ducere aquam per fundum alterius. Duci opinione, errore, laude. Spiritum & vitam ducere. Gloriæ sibi aliquid ducere.

Dum. *Gdy*. Hæc dum Romæ geruntur. *Nim*. Mane tantisper dum redeam. *Jeszcze*. Nihil dum audiêram. Neq; dum is locus satis. *Byleby*. Age quod lubet, dum Romæ ne sis. *Fak dŕugo*. Utere rebus meis dum velis.

Duro. *Trwam*. Maneo, permaneo, persevero. *Œława twoja nie dŕugo bedzie trwala*. Gloria tua non diu durabit, perpetua non erit, non stabit. Vetustatem, ætatem non feret. Ad longinquum tempus non permanebit. *Niepogoda caŕa noc trwala*. Tempestas noctem totam tenuit, obtinuit. Tempestas nonnisi inclinâtâ jam nocte posuit, remisit. Tempestas nonnisi aperiante se die conquievit, fregit.

E.

Ebriosus. *Piianica*. Gurgēs, atq; Heluo est. Qui vinô se ingurgitare, replere, obruere solet. Ebrietati deditus. In potationibus assiduus.

Ebrius. *Piiany*. Temulentus, vinolentus. Vinô languidus. Vinô obrutus, madens, confectus, languens. Nondum hesterni vini crapulam exhalavit. Vini adhuc

E

huc

huc plenus est. Gravata ebrietate adhuc mens est. Merò incaluit. Vino mentem mer-
sit, sepelivit. V. *Vinolentus, bibo.*

Ecclesia. Kościół. Rectè credentium
coetus, congregatio. Resp. Christiana. Veri-
tatis Magistra, ac morum Custos Ecclesia.
Divinæ mentis interpret Ecclesia. Ab
exortu nascentis Ecclesiæ, ab incunabu-
lis. *Kościół Katedralny.* Ædes Sacra
primaria. Templum summum. *Kościół*
nawiedzać. Religionis causâ ædes sacras
obire. Pietatis causâ ad loca Sanctimoniæ
nobiliora contendere. Urbis Tempia obire.
V. *Templum.*

Eclipsis. Zaćmienie. Obscuratio, de-
fectio solis, aut lunæ. Defectus, deliquit-
um solis. Labor lunæ. Luna incidit in
umbram terræ. Luna laborat, deficitur
lumine, languescit, hebescit.

Edo. Wydać. Facio, profero, divul-
go. *Księgę wydać.* Librum emittam. Fa-
ciam, ut id opus tandem appareat, ut ex-
eat liber meus. In publicum dabo librum
pervulgabo, divulgabo, in vulgus edam
in lucem prodam. Exire, prodire librum
patiar, in lucem dabo.

Edo. Iem. V. Cibis.

Educo. Wychowuję. Alo, nutrio, in-
stituo. Me educatorem habuit. Mea in
familia educatus ingenuè, institutus est li-
beraliter. Omni industriâ eum in gre-
mio veluti meo, & sinu educavi. Ingeni-
um

um ejus enutrivit. Præceptis utilissimis,
& saluberrimis finxi, institui. Ex mea
institutione, disciplina ille prodiit.

Efficio. *Sprawuję, czynię.* Facio. Præ-
sto aliquid. Persequor, concludo. Uti-
nam in causa tua aliquid conficiam. Ne-
gotium tuum bene geram. In rebus tuis
aliquid proficiam. Rem ad effectum de-
ducam. Irritò inceptò ne cogar abicēde-
re. Clamorem efficere.

Effloresco. V. *Floreo.*

Effluo. V. *Elabor, flumen.*

Effeminatus. V. *Voluptas.*

Effundo. *Wylewam.* Profundo, emit-
to. Odium omne & furorem in me effu-
dit. Evomuit in me virus acerbitalis
fur. Segetes effundunt herbas frugibus
inimicas. Tota civitas se effudit. To-
ta ad me effusa Italia. Patrimonium, for-
tunas, ærarium per luxuriam effudit. Col-
lectam gratiam momento effundere.

Egeo. *Potrzebuję.* Indigeo. Opus est
mihi. Indigeo tuis consiliis. Tuis moni-
tis nequaquam opus est. Tuis monitis ca-
rere facillè possum. Egeo tempore, &c. V.
Inops, pauper.

Ejicio. *Wyrzucam.* Expello, exturbo,
extrudo, dejicio, extermino. E domo il-
lum ejecerunt, exturbârunt. Ex numero
hominum ejiciendus, exterminandus. Eji-
cere ex animo amorem, memoriam. V. *Pel-*
lo.

Elabor. *Wymykam się.* Excido, evado. Mensis abiit, fluxit. Vinculis elapsus est. Ex custodum manibus se eripuit. V. *Evado.*

Eleemosyna. Ialmużnę dawać. Liberaliter panem præbeo mendiculis. In egentes benignè stipem confero. Tenuiorum fortunis succurro. Eorum rationibus provideo. Pauperum inopiæ consulo, vitæ subsidia tribuo. Egestatem mendicorum sustento. *Ialmużnę zbierać.* Stipem corrogare, petere. Vitæ subsidia precario efflagitare. Victum ostiatim querere.

Eligo. *Obieram.* Lego, deligo, carpo, excerpo. Quem consulem esse volent, jubebunt? Quem consulem legent, dicent, desument? Cui imperium suffragiis mandabunt? Quem consulem designabunt, nominabunt? In quem electorum suffragia inclinabunt, conspirabunt? Diem, locum eligere, deligere, statuere. Elige de duobus, quem velis.

Eloquens. *Wymowny.* Copiosus ad dicendum. In dicendo suavis, ornatus, divinus, perfectus, perpolitus. Dicendi gloriâ præstans. Disertissimus. Omnibus & naturæ & doctrinæ præditiis ad dicendum paratus. Vir celebratæ eloquentiæ. Claræ vir facundiæ. Multum eloquentiâ valet. Magnam oris commendationem habet. Florentis homo facundiæ.

Eloquentia. *Wymowa*. Dicendi vis, gravitas, copia, facundia. *Wymowy nabyć*. Qui vult eloquentiâ valere, præstare, excellere; qui orationis divitiis abundare; qui concinnè, appositè mentis suæ cogitata explicare cupit; qui non tenui dicendi venâ aridus fluere, sed ingenti latè copiâ torrentis more redundare cupit; qui suavi & conspersa quasi verborum, sententiarumq; floribûs oratione vult placere, is Ciceroni det operam. V. *Orazio*.

Eludo. *Oszukiwam*. Irrideo, fallo. Fraudem facio. Quamdiu nos furor illi tuus eludet? Nos ab illo nebulone factè eludimur. Consulem elusit. V. *Irrideo, decipio*.

Emendo. *Poprawiam*. Corrigo. Vitium cutis, dolorem capitis pharmaco emendare. Emendare mores civitatis. *Poprawił się*. In viam rediit. Ad frugem applicuit animum. Ad frugem bonam se recepit. De pravitate deductus est. Emergit è cœno vitiorum. Ad mores vitamq; continentem se dedit. A pristina vitæ licentia sese ipse cœrcuit, sibiq; fræna iniecit. Animum ad meliora consilia applicuit, appulit, convertit. Inivit meliorem vitæ rationem. È vitiis emerfit. V. *Corrigo, conversio*. *Oracyg poprawił*. Orationem emendavit, limavit. Mendis expurgavit. Castigavit. Ad limam re-

vocavit. Detersis maculis forma meliore donavit. V. *Corrigo.*

Emo. *Kupuig.* Cõemo, mercor, comparo. Hortum magno are comparavi. Vaniit mihi hortus, magno stetit, constitit mihi hortus. V. *Comparo.*

Eo. *Idę.* Vado. Iterfacio. Iter habeo. Proficiscor. Iter prosequor. Multorum millium pãsuum iter confeci. *Do- kąd idżiesz?* Quò te agis? Quò te rapis? Quò te nunc corripis? Quò te pedes? Quò tendis? Quò pergis? Quò contendis? Quò tam celeri pãsu te confers? *Iacbae pocztę.* Per dispositos equos incredibili celeritate in urbem evolavit. Cisis in urbem ad- volavit. Meritoriis equis citato cursu ad urbem contendit. Citatis equis, equis publicis, contento cursu ad urbem festinavit. *Powoli iśc.* Presso gradu incedere. Sedato gradu, tardius, seguius progredi. *Cicho iśc.* Suspensio gradu, vestigio tacite adrepere. Placide libratis vestigiis incedere. Furtivo pede adrepere. V. *Abco, accedo.*

Episcopus. Biskup. Antistes. Sacrorum Præsul. In Antistitum ordinem adscriptus est, adlectus, cooptatus. Ad Insulas Albanenses evocatus est. Albanensis Ecclesiæ cura illi demandata est. Summo apud Albanenses Sacerdotio auctus est, ornatus. *Suffragan.* Antistitis Vicarius. Antistitis partes agit, munus sustinet, exequitur. Epi-

Epistola. *List. Litera.* Epistolam scribere plenam festivitatis, & leporis, exarare, elucubrare, texere. Afferre, reddere, expectare, accipere epistolam. Epistolam complicare, obliquare, resignare, solvere, aperire. Vinculum epistolæ solvere. V. *Scribo.*

Equito. *Iadę na koniu.* Equo vehor. Equo iter facio. In equo sedeo, vehor. Equitabat cum suis equitibus. V. *Equus.*

Equus. *Kon.* *Siadam na konia.* In equum insilire. Conscendere equum. *Wy-puścic konia.* Admittere equum in hostem. Equo calcaria subdere, adhibere, admove. Citare equum. Equum calearibus incendere, incitare. *Zsiadam z konia.* Ex equo descendere, desilire in pedes. Desilire ex equo.

Eripio. *Wyrynam.* Aufero, adimo, extorqueo. Aliquid ē manibus extorqueri, elabi, excuti. Facultatem mihi gerendæ rei eripuit. Aliquem ē miseriis, timore, vel alicui timorem eripere.

Erro. *Mylam się, błędzę.* Labor, pecco, offendo, pro labor. Per errorem, vel errore labor. Errore ducor. In errore verfor. Errore capior. In culpa sum. Imprudentiā labi. Titubare aliquando, & hallucinari. De via, de recto aberrare.

Erubescō. *Wstydzę się.* Rubeo, pudet. Suffusus illi rubor est. Rubore suffusus

fus fuit. Non erubuit ille ora vestra. Loqui erubescunt. V. Pudet, verecundus.

Erudio. V. Doceo.

Erumpo. *Wypadam*. Exeo, evado. Eruptionem facio. Effervesco. Emerget, ebulliet, prorumpet latens malum. Effundet se malum. Effundunt se portis. Evolant ex urbe. Refractis portarum claustris ex urbe provolant, effunduntur. Erupit ex latebris furor.

Evado. *Uchodzę*. Effugio, elabor, emergo, exeo. E discrimine emergere. Ex flamma elabi. Ex labyrintho exire. Insidias effugere. Ex angustiis enatare. Ex scopulis enavigare. Nullum exitum reperire. Summus Orator evasit. Ex humili evasit. In dies asperior evasit. Quorsum hæc evasura sunt. Aliquando id, quod somniamus, evadit. Evadere ex morbo, ex insidiis, periculo. V. *Elabor*.

Eucharistia. *Sakrament*. Sacrosanctum Christi Corpus. Cæleste Convivium. Epulum divinum. Hostia divina. *Przyjść Komunię*. Ad mensam divinam accedere. Cælesti excipii convivio. Divinum convivium celebrare. Divino Pane sese reficere. Ad Sacram Synaxin accedere.

Eventus. *Skutek*. Exitus, casus, evenum. Ad incertum eventum acie confingere. Rem omnem in incerto pugna even-

eventu collocare. *Dla wszystkiego.* Ad incertos rerum exitus, ad omnes casus subsidia parare. In omnem eventum paratum esse. V. *Exitus.*

Evigilo. Ocucam się. Vigilo. Ex somno excitatus. Somno excitus. Somno solutus sum. Somnus me reliquit. V. *Dormio, vigilo.*

Examino. Rostrzęsam, doświadczam. Perpendo, expendo, pondero, excutio, exquiro. Explorare, periclitari doctrinam. Periculum doctrinae alicujus facere. Quam studiosè didicerint, inspicere, excutere. Quem progressum in literis fecerint, explorare, periclitari. *Rostrzęsać sumienie.* Excutere conscientiam. In semetipsum inquirere. Recognoscere delicta sua. Recolere errata sua non sine acri doloris morsu. Explorare latebras conscientiae. Intimos animi recessus inspicere.

Exaudio. Wysłuchynam. Audio. Aequis auribus accipiat, suscipiat. Ne aversis auribus audiat preces nostras DEUS. DEUS votis nostris precibusq; annuat. Preces nostras ratas habeat. DEUS exorari se precibus nostris patriatur.

Excello. Przenyższam. Praesto, antecello, emineo, eniteo, praecele, antesto. Ingenio praestat, exuperat. Eminent inter omnes. Ingenio primus habetur. Ingenii palmam possidet. Excellere aliis in aliquo genere virtutis.

Excido. *Wypadam.* Elabor, fluo, effluo. Nullum verbum ex ore excidit. Victoria excidit è manibus. Ista ex animo, ex memoria mihi exciderunt, effluxerunt. Spe omni excidere. V. *Perdo.*

Excipio. *Przyimuję, wyimuję.* Excludo, scerno: accipio, suscipio. Summā latitiā, benigno vultu, incredibili honore, amore, favore accipio, complector, excipio, recipio. V. *Traflo. Oprocz.* Si Lulium exceperis, removeris, demas. Præter unum Lulium. Exceptō Lulio. *Ufuz.* Una calamitas alteram excipit. Ejus virtutem immortalitas excepit. Excipere literas, verba. Omnia tela meo corpore excepi.

Excito. *Pobudzam.* Adhortor, inflammo, impello, invito, incito, allicio, commoveo, concito, stimulo. Stimulos admoveo. Epistola tua ignes mihi subjecit, admovit. In me literarum cupiditatem inflammavit. Discendi studium in me commovit. Ingens mihi stimulus erat ad labores. Literæ tuæ acuerunt meam industriam. Socordiam mihi discusserunt. Animos meos arrexerunt, intenderunt ad studia literarum. Dormientem excitare. Laude ad virtutem excitare. Animos afflictos, jacentes excitare. Risum ea res, clamorem excitavit. Incendium, bellum, ætium, dolorem excitare. *Umartych wskrzeszac.* Excitare ab inferis mortuos. A morte in vitam re-

vocare. Vitam reddere, restituere mortuis. Mortuos ad vitam revocare.

Excludo. *Wyłączam, niedopuszczam.* Arceo, prohibeo. Aditu prohibuit. Aditum præcluserit hosti. Submovit hostem, eliminavit, foras exegit. A mœnibus, à se supplicem excludit. Ratio culpam excludit. Præmiis, hæreditate aliquem excludere. Tempore excludor, quin &c. *Od [zka] oddalony. Vulgo exclusus.* Ex eorum, qui ludum frequentant, numero ejectus, sublatus, sejunctus. Numerò scholasticæ juventutis exemptus. E scholis aliquem exigere. Ex albo literariæ juventutis eradere, delere. E scholis exturbare.

Excommunico. *Wyklinam.* Proscribo. Romanis sacris, societate, commercio, consuetudine, communione, convivio piorum alicui interdicare. A piorum societate secludere, excludere, removere, arcere. Sacro fulmine percellere. Dirum anathema in aliquem contorquere. Ex cœtu piorum, & communitate segregare, exterminare, extrudere, exturbare. Sacro fulmine ferire.

Excuso. *Wymawiam.* Purgo. Excusationem affero. Crimen removeo. A culpa eximo. Causam in valetudinem confert. Morbi excusatione absentix crimen depellit. Morbum suæ absentix prætextit, prætextit. In morbum noxam avertit.

tit. Morbi excusatione absentia crimem ampliri, diluere conatur. Morbi excusatione utitur. Res excusationem non habet facilem. Atrocitatem facti non facile verbis lenias. Non tam pronum est, aut expeditum hoc facinus colore quodam diluere, honesta aliqua specie tegere. Culpam tuam difficulter elues. Non opus est, ut excusatione apud me utaris, ut mihi te purges, ut excusationem proponas, pares. Tuam excusationem non desidero, non requiro. Excusare tarditatem literarum.

Execror. *Przeklinam*. Imprecor. Male precor. Abominor, detestor. Omnes illi pestem optarunt. Omnibus precibus illum detestati sunt. Diris omnibus deo verunt. Diras, exitium illi imprecati sunt.

Exemplum. *Przykład*. Imago, factum, documentum, specimen. Specimen, documentum virtutis. Illum sibi omnes documento sumunt, imitatione exprimunt. Ille est viri praestantis simulacrum, specimen honestatis, documentum virtutis posteritati. Exemplum praebere, relinquere virtutis. Exemplo esse ceteris. Prae lucere aliis exemplo ad virtutem. *Przykład brać*. Exemplum capere, sumere. Exempla, documenta ab aliis sibi petere. Ali cujus exemplum ad imitandum sibi proponere. *Gorszyć drugich*. Exempla nequitiae juventuti praebere. Pessimum exemplo ali-

os corrumpere. Perniciem creare exemplô.

Exeo. *Wychodzę.* Egredior, prodeo. Pedem effero. Excedo, erumpo, evado. Domô se proripuit. Pedem limine extulit. Domô se ejecit. E domesticis tenebris emerfit. Ex latebris erupit. Eduxit se foras. Foras se proruit. Consideratum nihil ex ore tuo exit. Exire urbe, de navi, &c.

Exequia. *Pogrzeb.* Funus, pompa, iusta, parentatio. Funus facere. Funeris exequias celebrare. Cohonestare exequias. Parenrare. Iusta funebria solvere. Funus ducere. V. *Funus.*

Exequor. *Wykonywam.* Praesto, perficio. *Wykonać rozkaz.* Defungi imperiô. Injunctum negotium transigere, perficere, expedire, conficere, absolvere. Mandatum exhaustire. V. *Perficio, facio.*

Exerceo. *Cwiczę.* Colo, excolo. Verfor in aliqua arte. Industrius ac diligens in exercitationibus. Operam pono in commentationibus quotidianis. Exercitatione, utiq; dicendi, assidua literarum tractatione ad summam laudem pervenio. Munus suum exercere, gerere. Munere suo fungi. Exercere memoriam, vocem, vires, corpus. Armis exerceri. In arte se exercere. Fortuna illum variis casibus exercet. Iracundiam, inimicitiam, crudelitatem exercere.

Exer-

Exercitatio. *Cwiczenie.* Tractatio, actio, commentatio, consuetudo, industria, agitatio, studium. Exercitatio acuit prudentiam.

Exercitus. *Wojsko.* Copia, manus. *Wojsko zaciągaci.* Exercitum scribere, conseribere, colligere, cogere, parare, comparare, conflare, conficere. Contrahere copias peditum, equitumq;. *Mamy wojsko dobre.* Exercitum habemus probè ornatum auxiliis. Copias habemus & genere, & numero, & fidelitate praestantissimas. Exercitum habemus veteranum, robustum, valentem. *Użys.* Exercitum lustrare, ducere, ducere, deducere, abducere. Exercitum castris continere. Exercitum reficere, supplere, dissipare, dilabi. V. Bellum.

Exhibeo. *Pokazuję, stawię, się komu.* Profero, ostendo, gero. Exhibe tabulas. Exhibere molestiam alteri. Supplicem se alicui exhibere. Mitem senatorem se exhibuit, se gessit, egit, praestitit, se praebuit.

Exhilaro. *Rozwiesiam.* Hilario. Re-creat me, reficitq; conspectus vester. Mira me letitia, suavitate perfundit, voluptate me cumulat, perfundit. Voluptatem mihi affert. V. Lator.

Exhorresco. *Lękam się.* Horrore perfundor. Animò perculsus sum. Horrui, cohorrui animus ad id spectaculum. Pavore concussus sum. Pavore pectus mihi

hi perculsum est. Perterritus, consternatus sum. V. *Terreo*.

Exhortor. V. *Hortor, moneo, ex-cito*.

Exilium. *Wygnanie*. Patria, vel civitatis privatio, exterminatio, proscriptio. In exilium ejicere, pellere, mittere, agere. Exiliū mulctare. Amandare aliquem in ultimas terras. In exilium abire, proficisci, deportari, devehī. Ex urbe cedere, excedere, migrare. De exilio reduci. In Patriam revocari. In exilio esse. Urbe pulsus, ejectus.

Exitus. *Koniec, skutek*. Eventus, casus, finis, terminus. Contigit rebus nostris exitus, quem optabamus. Bonum exitum habere. Consulatus tuus in exitu est. Vitam turpem honesto exitu conclusit. Quæ pollicitus es, exitu præsta. V. *Eventus, finis*.

Expecto. *Czekam*. Præstolor, spero. Diu te operior. In diuturna expectatione cō adventus tuus. Suspensō animō te præstolor. Magna tui est expectatio. Vix fero jam desiderium tui. Civitas in rei expectationem erecta erat. Angebantur, torquebantur omnes expectatione tui. In eventum rei intentus fui. Diem ex die expectare. Expectatus ad summam dignitatem.

Expedio. *Sprawuję*. Libero, explico, extrico. Cunctandum non est in eo ne-

gotio. Sinè mora tentanda res est, *vel* aggrèdienda. Indormire huic negotio non oportet. Expedire se molestiâ, curâ, &c. Negotium, *vel* rei institutz exitum expedire. Nodum implicatum expedire. Expedire se, & evolvere negotiis.

Expendo. *Rozważam*. Perpendo, exquiro, examino. Verlanda est res in animo. Ad calculos vocanda, revocanda. Ejus rei consilia animò probè circumspicienda sunt, pensanda, mente agitando, voluntanda, volvenda. V. *Examino*, cogito.

Expergiscor. V. *Exigilo*.

Experior. *Doswiadczam*. Periclitor. Periculum facio. Ufu tractando cognoscam. Nihil non tentabo. Nihil inexpertum, & intentatum relinquam. Experimentum capiam. Nullum non movebo lapidem.

Explico. *Wykładam*. Expono, explano, enodo, evolvero, aperio, extrico: interpretor. Verbis rem complector. Explicare se dicendo. Exponere mentem suam, *vel* sententiam. V. *Exprimo*.

Expono. *Wykładam*. V. *Explico*. *Wykłamiam*. Ad omnes casus periculorum se exposuit, objecit. Invidia se objecit. Vitam suam hostium telis objecit, periculis exposuit. Caput discrimini obtulit. V. *Periculum*, fortis.

Exprimo. *Wyrażam*. Expono, eloquor, declaro. Mentis cogitata, animi sensa
expli-

explicare, sermone depromere, oratione exequi. V. *Explico*.

Extendo. *Rościęgam*. Projicio. Latè se porrigit, & explicat. Latè patet, fluit, manat. Urbem totam complectitur tua industria. Profers tuam industriam. Arbor ramos latè promittit.

Extruo. V. *Ædifico*.

Exulo. V. *Exilium*.

Exulto. *Raduję się*. Efferor gaudiō. Gaudiō triumpho. Voluptate, latitiā animi gestio. Exultat improbitas in victoria. Otiō, rebūs secundis, gaudiō exultare. V. *Gaudium, lator*.

Exuo. *Zwłoczę*. Spolio, vel nudo corpus. Vestem detraho. Ornatu denuo. Omnem humanitatem, fidem, obsequium exuere. Hominem exuere. Laqueis se exuere.

F.

Facetia. *Zart*. Jocus, sales, lepor, argutia, suavitas, urbanitas, festivitas, cavillatio. Sale conditus, & facetiis Caesar. V. *Facetus*.

Facetus. *Zartowny, ucieśzny*. Festivus, argutus, concinnus, falsus, acutus. Ita bellè, scitè, venustè, argutè, lepidè jocatur, ut audientes mira voluptate perfundat. Singulis penè verbis risum commovet, excitat. Multæ & politissimæ sunt in eo facetiæ. Qui nusquam non urbanum & venustum sermonem inducat. Qui dicendi
fa-

fale, & acutè, facetèq; dictis plurimum valet. V. *Focor*.

Facies. V. *Vultus*.

Facio. *Czynię*. Ago, efficio, conficio, perficio, præsto, creo. Facere aliquid humaniter, turpiter, consultò, contra leges. Facere compendium, conjecturam, conjurationem contumeliam, fidem, obnoxium sibi aliquem, pacem, periculum, verba, vim, &c. *Czynię co pilnie*. Rem agere pro virili parte. Confice, quas tibi imposui, partes. Mandata nostra exhauri. *Uczynię co każeśz*. Obsequar voluntati tuæ. Omnibus in rebus fore me in potestate tua scito. Vincam meis officiis cogitationes tuas. Quæ imperas, cumulatè faciam, perficiam, exequar. *Kto to zrobił?* Ad quem id maleficium pertinet? Quis auctor delicti? Quis facinus istud patravit? Quo fonte profluxit hoc facinus?

Factum. *Uczynek*. *Facinus*. Gloriam plenum & fortitudinis facinus patrasti. Facinus nobile & commemorandum edidisti, fecisti. Vigent etiamnum multa strenuè fortiterq; facta. Tua facta magnam orbis partem compleverunt, vel etiamnum in ore, ac sermone hominum sunt.

Facultas. *Zdolność, dozwolenie*. Commoditas, facilitas, occasio, ansa. Facultatem ludenti expetere, comparare, largiri. Opes superbia facultatem suppeditant.

Fa-

Facultatem consequi, adimere, eripere. V. *Scientia, opes.*

Fallo. *Oszukiwam.* Decipio, induco, fraudo. Fraudare aliquem. In fraudem inducere. Fraude irretire. Circumvenire, capere. Fictis verbis inducere. Fallacis à veritate abducere. Nescendis fraudibus, parandis dolis, struendis insidiis assuetus non sum. Alienus sum ab arte simulandi. Tempus, curas lusu fallere. Fallunt me oculi. V. *Decipio.*

Fama. *Sława, wieść.* Opinio, existimatio, nomen, sermo, rumor. *Iest pogłoska.* Emanat fama. In vulgus exit. Rumoris aliquid ad nos affluit. Fama serpit latius. Convalescit rumor. Fama totum imperium pervasit, peragravit. Fama de re percrebuit. Fama in urbem penetraverat. Dissipatus tota urbe rumor est, *weł* discurret. Fama ea diu tenuit. *Ustanie ta pogłoska.* Refrigescet, evanescet brevi ea fama. Sedandam, extinguendam brevi puto eam famam. Rumor ille brevi raucus fiet. *Sławy szukac.* Famam aucupari. Umbrae gloriae confectari. Famam suam consulere, servire. *Sławy nabyć.* Famam, nomenq; colligere, conficere. Aliquid estimationis habere apud homines. V. *Celebris.* *Sława twoja trwać będzie.* Immortalis erit fama tua. Nunquam deficiet, confuescet, obscurabitur. Nullo tempore extinguetur. Nulla dies tuam famam obscu-

rabit, terminabit. Nulla temporis vetustas corrumpet. Nomen tuum immortalitati commendabis, donabis. Nomen tuum æterna laude illustrabis. *Sławy wiele utracił.* Non parum de fama illius detractum est. Sunt, qui famam ejus deterant, atterant, depeculentur, lædant. Qui famam eum spolient. Qui inconstantia famam ei, notamq; inurant. Qui nomini ejus officiant, labem inferant, aspergant. V. *Detrabo.* *Sławy przynwrocić.* Injustam famam maculam detergere. Infantis famam vindicare. Violatam famam injuriam sarcire, resarcire.

Fames. *Głod.* Appetitus cibi. Esuries. Confectus fame, & necatus, vel enectus, jugulatus. Suffocatus. Fame absumptus perit. Famem lacte tolerabo, depellam, propulsabo. Famem cibo explebo, saturabo. Cibi condimentum fames. Qui in fame frumentum exportare ausus est.

Familiaris. Familiaritas. V. *Amicitia, consuetudo.*

Fateor. *Wyznam.* Confiteor. Non inficior. Adductus est ad facti confessionem. Fessus est de suo crimine. Patet factum est ipsius confessione crimen.

Fatigo. *Morduię.* Defatigo. *Spraco- wany.* Vires militem lassitudine defecerunt. Effluxere jam lassitudine vires. Lassitudine confectus. Lassitudo militem tenet.

net. Itineris labore fractus est miles.
 Faveo. *Sprzymiam*. Studeo, amo, com-
 plector. Omnium te benevolentia comi-
 tatur. Ardent omnes studiō tui & amo-
 re. Honori tuo omnes velificantur. In-
 clinatione voluntatis in te propendent. V.
Favor, gratia.

Favor. *Sprzymianie, łaska*. Gratia,
 studium, benevolentia. *Ma łaskę u pana*.
 Summā apud principem gratiā valet, flo-
 ret. In amore & deliciis est principi.
 Primum in gratia principis locum obti-
 net. *Mam to sobie za łaskę*. In summi
 beneficii loco pono. Inter maxima bene-
 ficia refero, numero. V. *Faveo, gratia,*
benevolentia.

Felicitas. *Szczęście*. Prosperitas. Res
 secunda. Beatitudo. *Zaden statecznego nie*
ma szczęścia. Nemo fortunā utitur per-
 petuō bonā. Nemo est, cui omnia ad feli-
 citatem fluant, cui optata omnia contin-
 gant, qui nihil sustineat incommodi, cui
 prospera omnia succedant.

Felix. *Szczęśliwy*. Fortunatus, bea-
 tus. Tuas fortunas nemo superat. *Æquas*
omnium fortunas. Nihil ad felicitatem
 tibi deest. *Rebūs omnibūs affluīs*. For-
 tunam in potestate habes. Perpetua feli-
 citate flores. *Prosperā fungeris fortunā*.
 Secunda res tibi fuit.

Fero. *Niosę, znoszę*. Porto, gero.
Znieść tego nie mogę. Concoquere hanc
 inju-

injuriam non possum. Grave est mihi
tot injurias devorare. Acerbè accipio hanc
injuriam. V. *Patior.*

Fertilis. *Zyżny.* Ferax, foecundus, u-
ber, frugifer, fructuosus, optimus. Solum
pinguissimum, & pabuli fertile. Uberri-
mum gignendis uvis solum. Copiosus
ager, & optimus, qui & ubertate, & va-
rietate frugum omnibus antecellit. Ager
frugum fertilis.

Festino. *Spieszę się.* Propero, ma-
turo. *Trzeba pospieszać.* Maturato opus
est. Res non recipit cunctationem. Abji-
cienda omnis cunctatio est. Summa celeritas
adhibenda est. Mora nulla interponenda est.

Festus. *Uroczysty.* Sacer, religiosus,
dies festus. *Święto.* Festus dies est, &
laboribus feriat. Dies Sancti N. memo-
riā facer. Dies Sanctorum NN. honoribus
consecratus, dicatus. *Boże Narodzenie.* Feriæ
natales Servatoris nostri JESU Christi.
Wielkanoc. Feriæ rediivi à morte Ser-
vatoris nostri memoriā solemnes. *Ziel-
ne Świątki.* Feriæ Divini Spiritûs adven-
tu celebres. *Święto obchodzić.* Ferias age-
re, celebrare. Festum diem, anniversarium
agere. *Święto zachować.* Feriatum ab op-
re diem festum agere, celebrare, sacro
otio agitare. Vacuum ab opere diem reli-
gioni consecrare. Solemni ab opere vaca-
tione diem festum celebrare. *Święta nie
zachować.* Festæ diei sanctitatem violare.
Diei

Diei religione non impediri, quominus
servili in opere tempus omne exigatur.
Manus ab opere solenni die non absti-
nere.

Fidelis. V. *Fides*.

Fides. *Wiara*, *wierność*. Constantia,
promissum. *Ręczyć się*, *obowiązać się*. Fi-
dem suam alicui obstringere, obligare.
In pactionem aliquam fidem suam inter-
ponere. Fidem alicui dare. *Dotrzymam*
obietnicy. Fidem, quam dedi, præstabo.
Perstabo in fide. Tenebo, retinebo fidem.
Fidem meam liberabo, solvam, exone-
rabo. Promissis stabo. *Nie godzien wiary*.
Fundata leviter fides ejus est. Fides illi
non habetur. Fluxa fide est, & vana.
Haud fide dignus. Sublesta fide est.
Wierzyć komu. Fidem adhibere, habere,
tribuere alicui.

Fido. *Ufam*. Credo, confido. *Nie*
wierz fortunie. Ne nianium fortunæ cre-
das, confidas, spem in illa ne reponas. Ut
caute agas cum fortuna. Fortunæ fidem
ne habeas.

Finio. *Kończę*. Perficio, conficio,
absolvo, concludo, termino. Extrema per-
sequor. Ad exitum perduco. *Skończę*
w krotce co. Negotio propediem supremam
manum imponam. Operi finem statuam.
In exitu res est. Res ad exitum perveniet.
Negotio brevi finem afferam. Negotium
opta-

optato exitu concludam, terminabo. V.

Absolvo, perficio, finis.

Finis. Koniec. Modus, terminus, exitus. *Przy końcu iešieni.* Extremô jam autumô. Autumno vertente, præcipitante, exeunte, senescente, inclinante. Cum in exitu jam autumnus esset. In extrema parte autumnii. *Z początku, aż do końca.* A capite ad calcem. A carceribus ad metam. *Granica.* Imperii fines tueri, defendere, proferre.

Fio. Stać się. Evenio, accido, evado, consto, conflor. *Patrz, żeby się bunt nie stał.* Vide, ne seditio existat, conflatur. Ne tumultus aliquid enascatur; ne tumultus hic in seditionem evadat. *Jeśli to może być.* Si fieri potest. Si res & locus permittit. Si integrum tibi est. Si rem confici, effici, ad exitum deduci posse putas. V. *Facio.*

Flagitium. V. *Crimen, scelus.*

Flagito. V. *Peto.*

Flagro. V. *Ardeo.*

Floreo. Kwitnąć. Vigeo, Floresco, enitescio, emineo. *Kwitną drzewa.* Arborea frondescunt, frondes induunt, in florem induunt. *Folia, gemmas agunt.* Gemmant, luxuriant. *Mieć sławę, bogactwa, &c.* Florere honoribus, divitiis, rerum gestarum gloriâ, acumine ingenii. V. *Fama.*

Flumen. Rzeka. Fluvius, amnis, profluens. *Głęboka rzeka.* Fluvius pro-

profundô alveô. Agit undas magnâ vi,
ac mole. Præaltô alveô defluit. Vasta alti-
tudine fluvius, ac navium patiens. *Nie
głęboka rzeka.* Vadofum flumen, tenui
fluens aquâ, quod pedibûs transiri, transmit-
ti potest. *Rzeka bystra.* Citatum fertur
flumen. Violentus invehitur fluvius, &
magna celeritate defluit. Rapidè fluit,
delabitur. Rapido impetu decurrit. *Ma
brzegi wysokie.* Fluvium præaltæ cœr-
cent ripæ. Pæruptis undiq; ripis clauditur,
cingitur fluvius. Inter præaltas utrinq; ri-
pas decurrit. *Wzbięra rzeka.* Magnis
commotus tempestatibûs fluvius nullis ri-
pis cœrceci potest. Fluvius super ripas
effusus in altitudinem insolitam crevit.
Fluvius agros inundavit. Amnis latè re-
stagnavit. *Przeprawić się przez rzekę.* Su-
perare, trajicere, transire flumen. In ad-
versam ripam transmittere. Flumen
transgredi.

Fœdus. *Przymierze.* Pactio, fides.
Przymierze z kim uczynić. Fœdus ferire,
icere, percutere. Societate, ac fœdere se al-
ligere. Fœdus cum aliquo jungere, fan-
cire. Pacisci cum aliquo. Societatem in-
ire. *Nie dotrzymać przymierza.* Fœdus in-
firmare, negligere, violare, frangere, rum-
pere. Contra fœdus facere. Conventio-
nes pactionesq; perturbare. Pacta ac con-
venta convellere, rescindere. Conventis
non stare.

Formosus. V. *Pulcher.*

Fortis. *Meżny.* Magnanimus, acer, strenuus, robustus, valens, animosus. Vir est singulari animi magnitudine. Qui casus contemnat humanos. Est stabili, firmo, & magnô animô. Animô prăditus firmô ac constanti. Quem nullus terror unquam dejiciat.

Fortuna. *Szczęście.* Sors. *Sprobuje szczęścia.* Fortunæ periculum faciam. Fortunam tentabo. Sorti rem committam. In aleam, quamvis dubiam, ibo. Fortunam, quæcunq; mihi oblata fuerit, amplectar. *Umie szczęścia zażyć.* In rebus secundis, & ad voluntatem fluentibus, minimè elatus est. Etiam res maximas fortuna suffragante consecutus, minimè insolenscit. Modum etiam rebus secundis novis imponere. Ejus animum non magis prospera effert fortuna, quàm adversa dejicit. *W nieszczęściu zostaję.* Fortuna mihi undiq; adversatur. Tempestates procelæq; aliæ ex aliis mihi subeundæ sunt. Fortunæ fulminibûs unus petor. Oppugnat, exagitat, vexat, premit me adversa fortuna. Inimicam ubiq; experior fortunam. In novas semper difficultates, calamitates incuro. Alius ex alio casus tranquillitatem meam perturbat. *Fortuna niestateczna.* Varietas est propria fortunæ. Varii sunt incertiq; casus. Momentô temporis vertitur fortuna, lubrica est. Nunquam eadem

dem. diu vestigiô stat fortuna. V. *Felix.*

Fortuno. *Szczęszczę.* Servo, augeo. *Niech ci BOG Jszczęści.* DEUS inceptis tuis successus det prosperos. DEUS tibi optata ferat omnia. DEUS faxit, ut felicia faustaq; sint, quæ suscipis. Faveat, aspi-retq; consilio tuo, bene vertat DEUS, quod agis. DEUS votis optatisq; tuis cumulatè respondeat. Faveant superi tuis conatibus, ut bonis avibûs cœpta res, melioribûs exe-at. DEUM tibi hæc consilia fortunare cupio. Tibi patrimonium, honorem supe-ri fortunent.

Fraudo. V. *Decipio, fallo.*

Frigus. *Zimno.* Vis frigorum. Regio est propinquitate Alpium prægelida. In-colarum corpora rigentia gelu torpent. Torpentibûs frigore nervis, vix artus pos-sunt hæctere. Frigoris vis imbres concre-to gelu adstringit. Acrior ubiq; vis fri-goris afflat è montibus. Artus vi frigoris sepe amburuntur. Corpora obrigescent. Frigus se remittit.

Fructus. *Onvoc, pożytek.* Utilitas, com-modum, voluptas. *Pożytek odebrać z cze-go.* Latos, & uberes laboris mei fructus percepi, melsui. Is labor fructus mihi amplissimos tulit, reddidit, genuit. La-boris hoc præmium, hunc fructum abs-tuli.

Frustra. *Darmo.* Sine causa, necquid-quam. *Darmo pracowałem.* Tantam ope-ram

ram profudi planè ac perdidì. Nihil profeci. Oleum & operam perdidì. Nequidquam, *vel* incassum tantum tempus contrivi. Irritus, vanusq; est omnis labor meus. Omnis labor incassum cecidit. Frustra operam insumpsi, locavi. Frustra operam contrivi.

Fugio. *Uciekam.* Vito, declino, abhorreo, aspernor. *Zołnierz uciekł z placu.* Miles noster terga vertit. Effusè loca tuta petiit. Fugam capeſſivit. Militem fuga abstulit. In fugam effundebantur milites nostri. In pedes se coniecère. Fugā arripuère, fecère. In fugam se dederunt, *vel* conversi sunt. *Uciekających zatrzymać.* Fugam reprimere. Recessum fugientibus non dare. Spem omnem fugæ tollere. Fugam impedire, intercludere. Suos à fuga revocare.

Fundo. *Zakładam.* Stabilio, constituo. Fundamentum jacio, pono, ago. *Postanowić Zakon.* Condere Familiam Sacram. Auctorem, parentem, conditorem esse facri alicujus instituti.

Funus. *Pogrzeb.* Exequiæ. Celebritas supremæ diei. *Pogrzebiono go uczciwie.* Funere honestissimo elatus est. Justa illi facta, persoluta sunt pompâ maximâ. Parentatum est illi honestissimè. V. *Exequia.*

Furor. *Kradnę.* Furtum facio. Compilo, expilo, surripio. Clam eripio. Furtum facio. Domum compilo. Nunc hoc, nunc

nunc illud subduco. Viscatis manibus, quidquid obvium fuerit, lego. Manus arario affero. Pecuniam fraude subtraho. *Z tej księzki wiele ukradł.* Ab eo authore multa furatus est. Ex illo libro multa sumpsit. Hos ille rivos ex aliorum fluminibus, ex illo fonte in suum agellum duxit, deduxit, derivavit. Hos ille ingenii partus in suam rem convertit.

Fustis. *Kiy. Kiy mi go zbity.* Fuste male multatus, male acceptus. Fustis vim pondusq; sustinere, ferre, pati cogebatur. Fustuariò male acceptus est. Fustibus male contusus est, ac dedolatus.

G.

Garrio. *Swiegocę. Wiele mowię.* Loquor sine delectu. Garrulus, loquax sum. *Rad wiele mowi.* Garrit quidquid in buccam venit. Totis diebus tinnit. Linguam gerit impensè liberam & expeditam. Futili & importuna loquacitate omnibus obstreperit. *Nie do rzeczy mowi, bałamuci.* Quidquid in buccam venit, deblaterat, effutit. Garrit, quò neque pes, neque caput compareat.

Garrulus. *Wielomowny.* Loquax. *Usur.* Garrulus ventosæ & immodicæ loquacitatis. V. Garrio.

Gaudeo. *Wesele się.* Lator, exulto, triumpho. Latitiâ afficior. Gaudiò, latitiâ triumpho, exulto. *Z powodzenia się tobie wesele się.* Res tua secunda mihi sum-

ma voluptati sunt. Res tuas eò esse locò cum intueor, summâ lætitiâ perfundor, omnibûs lætitiis incedo, nimio gaudiò penè desipio. Vix capio, eam voluptatem, quæ ex prospero rerum tuarum successu enata mihi est. Ex florentissimo rerum tuarum statu lætitiâ capio, voluptatem haurio incredibilem. *Dziwnie mi się uwelelił.* Incredibili gaudiò sum elatus. Tantâ lætitiâ auctus sum, penè ut non constarem mihi. Vix præ gaudiò mei compos fui. Manus fustulî ego & amici, tumq; gaudium gaudebamus. Superfundenti se lætitiæ non temperavi. Lachrymæ mihi gaudiò manârunt. V. *Lætus, lætor, jucundus.*

Gaudium. *Wesele.* Lætitiâ, voluptas. *Nowa ta godność wielkie we mnie wesele strawiła.* Novus is honor ingenti me gaudiò complevit, lætitiâ me extulit, in lætitiâ insolitam me conjecit. Delibutum gaudiò me reddidit. Voluptate liquidissima me perfudit. Liberalissima voluptate me cumulavit.

Gelu. *Mroz.* Hyems rura gelu claudit. Perpetuò gelu locus riget. V. *Frigus, hyems.*

Gemma. *Perła.* Lapillus pretiosus. *Szata perłami sadzona.* Vestis distincta gemmis, fulgentibûs gemmis illuminata, quam internitentes gemmæ distinguunt. Vestis inclusis auro gemmis ornata. Ge-

Gemo. *Wzdycham, sękam.* Gemitum facio. Ingemo, ingemisco. *Nie przystoi mężczyźnie w nieszczęściu sękać, narzekać.* Turpe est viro malis suis ingemere, ejulatus, complorationes, voces indecoras edere, miserum se & infelicem lamentis appellare. Turpe est crebros edere gemitus, lamentis & suspiriis se conficere.

Genealogi. *Rodzaiu pisarze.* Qui de originibus scribunt. *Rodzaiu opisanie.* Gentis in stirpes & capita descriptio. *Cognitionum singularum ab uno stipite ducta designatio.* *Rodzay opisywać.* Generis seriem describere, explicare. *Ab ultimis majoribus generis gradus singulos ducere, evolvere, deducere.*

Generalis. *Powszechny.* Communis, universus. *Naywyższy wodz.* Cui summa belli administrandi permissa est. *Bello gerendo cum summa potestate praefectus.* Penes quem in gerendo bello summa imperii est. *Ad quem summa imperii belli ci translata est, rediit.* Supremus castrorum praefectus. *General w wojsku.* Ordinum militarium dux, princeps. *Delectus ordinum militarium praefectus.* *General Zakonu.* Summus Religiosae Familiae Praefectus, Moderator. *Summo cum imperio Religiosae Familiae Praefectus.* Cui summa Religiosi Imperii delata, mandata est.

Generosus. *Meżny, zacny.* Magnanimus.

mus, præstans, magnificus, clarus. *Za-
cnie urodzony barżiey się w naukach, y cnoście
ćwiczyć powinien.* Quicumque locò honestò
natus est, ei major quàm cæteris colendū
præclara studia necessitas imponitur. Qui-
cunque clarò, non obscurò, illustri, sum-
mò locò natus est, qui ex nobili familia,
clara stirpe ortus est, majori, quàm qui-
vis alius urgetur virtutis exercendæ ne-
cessitate. Ad honestissimos quosque, ad
primarios imprimis pertinent bonarum
artium ac virtutis studia. Quem nata-
lium splendor commendat, eum ad omnem
laudem & decus eò studiosius incumbere,
vehementius incitari oportet. Habet hoc
nobilitas, familiæ splendor, ut vitæ lauda-
biliter & cum virtute traducendæ non mo-
dò occasionem, verum etiam causam, ne-
que causam tantum, sed etiam necessita-
tem afferat. *Uusus.* Civili & generosa stir-
pe profectus. Forma magnifica & gene-
rosa. Generosus equus umbrâ quoque vir-
gæ regitur, ignavus ne calcari quidem
concitatur.

Genius. Skłonność przyrodzona. *Przy-
rodzenie.* *Uusus.* Curare genium. Indul-
gere genio. Defraudare genium.

Gens. *Narod.* *Natio.* Gentes im-
manitate barbaræ, multitudine innume-
rabiles, locis infinitæ. Ubi gentium su-
mus?

Genu. *Kolano.* Nodus, in quo femora
desi-

desinunt, cujus pars posterior poples. *Do nog upadać komu*. Se ad pedes alicujus projicere. Ad pedes accidere. Genibus alicujus advolvi. Ad genua, ad pedes alterius se provolvere, prosternere, abjicere, submittere. Ad genua alicujus jacere, volutari, procumbere. *Kolana zgiąć*. In genua sublidere, procumbere. Genua ponere, submittere. In genua provolvi. *Ufus*. A genibus supplicem repellere. *Genu flexo*, positus in terra genibus. *Genu in-nixus*.

Genus. *Rod*. Familia, stirps. *Oba urodzenia świątnego*. Ambo summò locò nati. Genere inter suos clarissimo orti. Ad illustrissimos majores genus suum & originem referunt. *Proszapia* sunt illustri, & multarum imaginum ambo. V. *Nobilis*. *Urodzenia podłego*. Ipse sui generis est initium. Unus de multis est. *Terræ filius*. *Ufus*. Genus ab aliquo ducere, ementiri. Nobili genere ortus, natus.

Germanus. *Rodzony brat*. Ex eadem stirpe & genere orti, præsertim fratres & sorores. *Ufus*. Frater germanus. Soror germana. *Vera & germana justitiæ effigies*.

Gero. *Sprawuję*. Facio. Administro. *Dobrze się sprawuję*. Eximia ejus in rebus gerendis opera existit. Egregia ejus in tota vitæ ratione virtus enitet. *Exemplo ac spectaculo est omnibus*. *Zle się sprawuję*.

nuie. Turpissimè, flagitiosissimè se gerit. Res libidine gerit non ratione. Nihil fortiter, nihil moderatè gerit. *Urząd swoj dobrej sprawuie.* Munus suum, provinciam cum laude sustinet. Partes officii omnes egregiè tuetur, colit. Nihil in eo officii ad exequendum munus suum desideres, expectes. *Ufus.* Inimicitias, bellum, personam, rem alicujus gerere. Morem gerere.

Gestio. Skaczę. Pragestio. Studio, lxtitiâ efferor. Tantâ lxtitiâ affectus sum, ut mihi vix constem. Z radości zbytniej wyskakuę. Exulto gaudiô. Vix apud me sum, ita gaudiô animus colliquescit. Gaudiô penè desipio.

Gesto. Noszę. Fero, porto, sustineo. Ufus. Malè sustinenti arma, scutum quoque, quod gestabat, excidit.

Gestus. Jest oratorski. Actio, motus corporis. *Ufus.* Gestum agere. Gestu decenti moveri. In gestu nimium esse. Histriionum aliqui gestus ineptiis non vacant.

Glacies. Lod. Marznie. Aquæ gelu durantur, constinguuntur. Aquilonibûs durescit humor. Aquæ gelu clauduntur, adstringuntur. Aqua nivibûs & pruinâ con-
creta. Slizac się. Lubricô vestigiô per glaciem decurrere, sese agere, se invehere. Per glaciem labi. Fluente vestigio ferri, deferri. Glaciem fluente vesti-

vestigio decurrere, emetiri. *Upaść na lodzie.* Labi, prolabi in lubrico. Fallente vestigio cadere. Fallente pede prolabi. *Na lodzie stangć nie mogą.* Gradienti planta nusquam consistit, constat. Fugiente, fluxo, instabili gressu inceditur. Viâ lubricâ pedes fluunt.

Gladius. *Miecz.* Sica, pugio, ensis. *Dobyć miecza.* Gladium nudare, stringere, disstringere. E vagina educere gladium. *Do pochwy włożyć miecz.* Gladium vagina reddere. Gladium condere. *Użyc.* Suo gladio se jugulat. Gladiis rem gerere. Gladio conficci.

Gloria. *Chwała.* Claritas, splendor, lux, amplitudo. *Chwały barzo pragnie.* Fertur gloriâ. Flagrat, ardet cupiditate laudis. Glorix stimulis, astu ingenti agitur. Summus ardor mentis ad gloriam eum rapit. Mirum in modum dulcedine gloriæ tangitur, capitur, excitatur. *Prożney nawet chwały Jzuka.* Inanem etiam venatur, aucupatur gloriam. Popularis auræ captator est. Umbras etiam falsæ gloriæ consecratur. *Tak pragniesz chwały, wiem.* Omnes tuos ad laudem impetus novi. Quam laudi studeas, servias, quô studio laudem sequaris, praeclarè novi, cognitum habeo. *Od młodości chwały pragnęł.* Jam indè à pueritia gloriæ studio atque amore flagrabas, tenebaris, astu gloriæ percitus eras. Spectasti gloriam ante omnes res à primis annis. Ab ineunte ætate erat ti-

bi gloria omnium rerum antiquissima, in oculis tibi, in amoribus, in desideriis erat gloria. *Z prac twoich nieśmiertelney chwale dostąpisz.* Quos nunc suscipis labores, ii te apud posteros aternam gloriam donabunt, illustrabunt, decorabunt, tuum nomen immortalitati commendabunt. Ab hominum oblivione & interitu vindicabunt. Tui nominis famam in omnes temporum aetates dissipabunt. Editis tot immortalibus operibus id consecutus es, nequa dies tui nominis famam delere possit, nullae ut literae de tuis laudibus conticescant. Nulla erit tam furda posteritas, nulla tam ingrata fama, quae non in caelum susceptos labores tuos debitis laudibus ferat. *Fedynie chwale Boskiey chęć, szukam.* Ad DEI gloriam omnia refero. Divinam unicè gloriam in omnibus specto. Meorum consiliorum, actionum mearum finis est major DEI gloria. Ante omnia mihi Divinus honor est. Primum apud me locum obtinet, actionum mearum norma quidam & regula est. *Użys.* Ex omnibus virtutis praemiis amplissimum est gloria. Ad gloriam virtutis viam grassari. In gloriam venire. Alere, amplificare gloriam. Gloriam abjicere, infringere. Gloriam circumfluere. V. *Fama, bonor, laudo.*

Glorior. *Chępię się.* Praedico me. Gloriam & praedicatione me effero. *Chępi się*
z wy-

z nysokiego uródzenia. De majoribus se
jactat insolentius. Genus suum venditat.
Martem ipsum sui generis conditorem
fert. Præ se ignobiles omnes & plebejos
prædicat. Jactatio generis ac venditatio
confessa in hoc homine vitia sunt.

Gloriosus. *Chwalebny, chełplivy.* O-
stentator, clarus. Amplissimi nominis.
Za rzecz chwalebny to sobie poczytał. In
gloria id ponebat. Amplum & ad me-
moriā insigne id putabat. Pulcherri-
mum id sibi fore ratus. Decus id suum
arbitratus est.

Gracilitas. *Szczupłość.* Corporis habi-
tudo tenuior. Subtilitas.

Gradatim. *Po stopniach.* Gradibus.
Per gradus. Ab humilibus ad superiora.
Ad honores gradatim ascendere. Minutatim
& gradatim interrogare.

Gradus. *Krok.* Translatè. Locus, di-
gnitas, progressus, ordo, aditus. *Na kto-
ryś sam chciał, wstąpił stopień.* Gradum
eum obtines, quem optabas. In eo, ad
quem tendebas, gradu positus, locatus,
collocatus es. Gradum eum, ad quem aspi-
rabas, attigisti. *Ułus.* Ascendere, perve-
nire ad summum honoris gradum, Asse-
qui, consequi, obtinere altissimum civita-
tis gradum.

Grandævus. *Stary.* Grandis ævi. Prove-
ctioris ætatis. V. *Senex.*

Grandiloquus. *Wspaniałomowny.* In
ora-

oratione grandis, gravis, plenus, copiosus, amplus.

Grando. *Grad.* Pluvia congelata in granorum forma decidens. *Grad spadl.* Concreta in nubibus aqua magnam vim nivosa grandinis deiecit. Procella cæli fragore ingenti effusa est. Excussa ē nubibus grandinis procella.

Gratia. *Łaska.* Favor popularis. Beneficium. *Dziękuję tobie.* Si non parem tuis meritis, at pro nostro tamen studio meritam debitamq; gratiam refero, reddo, persolvo. Pro tuo in me studio gratiam & habeo & habiturus sum immortalē. Gratias tibi ago maximas, quandoquidem pares referre non possum. *Szukac̃ czyiej łaski.* Gratiam alicujus aucupari. Gratiam sibi conciliare. In gratiam sese & amicitiam alicujus insinuare. Inire gratiam ab aliquo velle, cupere. *Ma łaskę u niego.* Principem apud illum gratiæ locum tenet, obtinet. Magna apud illum positus est in gratia. Floret apud eum gratiā, vel pollet. *Nie z mojej, ale innych winy wypadł z łaski u ludzi.* Non tuā sed aliorum culpā, vitiō, injuriā studium populi amisisti. Gratiam, benevolentiam populi non tua sed aliorum culpā extinxit, perdidit, affixit, delevit, tibi eripuit, abstulit, ademit. *Poiednałem się z nieprzyjacielem.* Reconciliata inter nos ex inimiciis gratia est. Oblivione praterito-

ritorum discordias finivimus. Odium & simultatem, quâ diu conflictati sumus, deposuimus. In gratiam rediî cum adversario. *Uſus.* Aliquô factô veterem gratiam exulcerare. Effundere collectam gratiam. Aliquem in gratiam reducere, restituere. Gratiam componere inter aliquos. Gratiam debilitare, extinguere. Oblectationis gratiâ aliquid facere.

Gratificor. *Łaskę komu czynię.* Beneficium, gratiam facio. *Uczynić to dla mnie.* Obsequere voluntati meæ. Da hoc mihi. Da amicitiz nostræ. Pro tuo in me officio, pro meo in te studio largire hoc voluntati meæ. *Chcę się tobie y twoim przyjaźniotom przyśluzyc.* Non solum tuâ, verum etiam tuorum amicorum causâ vestris commodis, fervire volo. Inire gratiam officiis meis non â te modò, verum etiam ab amicis tuis velim. Opto aliquid prestare, navare tuâ tuorumq; causâ. *Uſus.* Gratificari cuicumque aliquid, quod ei oblit. Cur tibi de ea re non gratificer, nescio.

Gratiosus. *Przyjemny.* Qui gratiâ multum potest apud alios. *Ci fawory mają,* którzy są bogaci. Qui magis ab opibus firmi, parati sunt, qui magis instructi sunt copiis, illi gratiâ excellunt, florent, iis studia populi præstò sunt. *Pocblebnicy u jego Łoskę mają.* Qui ad voluntatem ejus sequuntur, hi gratiâ valent, possuntq; pluri.

rimum, horum nomen est in gratia apud illum, in his omnia apud illum sunt ad gratiam. V. *Charus, acceptus.*

Gratis. Z łaski. Gratuitò. Sine mercede. Sine prämio, pecunia. *Z łaski, darmo wszystkim usługuje.* Sinè ullo munere opem ac operam præstat omnibus. Ejus officia minimè sunt mercenaria. Gratuita est ejus comitas, nec prämiorum mercedibùs evocata. Beneficium non foeneratur. Liberalitas ejus gratuita non mercenaria.

Gratulatio. Win/zowanie. Communis gaudii demonstratio. Latitia publica. *Ujus.* Nos in hominum coetibus, gratiis agendis, & gratulationibùs habendis, & omni sermone celebramur. Maxima illi gratulatio iacta est. Decernere, facere alicui servatæ Reipublicæ gratulationem.

Gratulor. Winszuje. Congratulor. Gratulatione utor. *Tulliuszowi wszyscy powrotu win/zowali.* Ciceronis ad urbem reditus incredibili hominum multitudine & gratulatione florebat. Cicero non sinè magnis gratulantium clamoribus Romam repetiit. Ciceronem Romani ovantes ac gratulantes accepere, festis vocibùs excepere. Ciceroni in urbem reduci, auditi omnes uno ore omnia bona dicere, & laudare fortunam Reipublicæ, quæ talem virum recepisset. *Ujus.* Alacres & lati inter se gratulantur.

Gra-

Gratus. Przyjemny. Acceptus, jucundus, charus. Item. *Wdzięczny*. Officii memor. Qui meritam gratiam memori mente persolvit. *Przyśloi tobie być wdzięcznym dobrodziejowi*. Memorem te animum prestare decet patrōno tuo. Decet, ut inspecta tua sit in referenda gratia pietas, ut grati animi fidelis memoria plurimum apud te valeat, ut parem & cumulatissimam gratiam referas. *Zawsze będę wdzięcznym za twoje dobrodziejstwa*. Magnitudinem tuorum erga me meritorum perpetuā memoriā tuebor, custodiam, conservabo. Non casus ullus, non fortuna tuorum erga me meritorum magnitudinem ex animo delet, tollet, obruet. Vigebit in me tuorum beneficiorum aeterna, nunquam interitura memoria. Semper memoriā tenebo, mente atque animō tuebor tua in me officia, merita, beneficia. Vita me prius, quam tuorum in me beneficiorum recordatio deficiet. *Rzeczą nie słowý mię wdzięcznym doznasz*. Foeneratum hoc beneficium tibi pulchrē dices. Quibuscunq; officiis potero tuam erga me humanitatem exaquoabo. Parib; officiis tuis in me meritis cumulātē satisfaciam. Qui tibi ex me debentur fructus, eos uberrimos capies, metes, colliges. *Dostatecznego dziękczynienia uczynić nie potrafę*. Quib; verbis tibi gratias agam, non reperio. Arctiore me tibi vinculo obstrinxisti, quam ut exsolvere

re

re beneficiorum tuorum partem ullam possim. Tuorum in me meritorum magnitudo exaquare nulla grati animi significatione potest. *Usus.* Rebûs grata, gratiora verbis facere. V. *Fecundus.*

Gravedo. *Sapka.* Destillatio capitis nares claudens, vocem obtundens, siccam tussim movens. *Usus.* Gravedine tentari, laborare. Gravedini subvenire, occurrere. Gravedinem removere, abigere, repellere.

Gravis. *Cieſzki.* Ponderosus. *Usus.* Gravia omnia suo pondere in terram feruntur. Vereor, ne tibi gravis sim. Eum ne graviore quidem verbulo compellavi. Tempus Reipublicæ, anni gravissimum. Vir authoritate gravis. Nomen vestrum mihi grave & sanctum est. Cato omnium gravissimus & severissimus. Vox gravis.

Gravitas. *Cieſzkość, powaga.* Pondus, autoritas. *Człowiek wielkiej powagi.* Vir divina quadam gravitate, morum maiestate incredibili. Est in eo viro summa autoritas & amplitudo. Inest in eius vultu prisca severitas. V. *Autoritas.* *Usus.* In omnibus rebus adhibere, tenere, tueri gravitatem. Cæli gravitas tanta est, quantum vix sustineo.

Gravor. *Cieſzko mi, nie rad co czynię.* Gravatè aliquid facio. Grave mihi ducor. *Usus.* Non gravabor dicere, quod sentio. Non.

Non sum tam inhumanus, ut eò graver, quod vobis expedit.

Gremium. *Lono*. Sinus, complexus. *Ufus*. E sinu gremioq; patriæ abstractus. Filius in gremio matris educatus.

Grex. *Trzoda, gromada*. Congregatio, coetus, turba. *Ufus*. Greges amicorum, Philosophorum. Unus è grege. In grege patronorum annumeror.

Gubernaculum. *Ster, rzqd*. Administratio, procuratio, gubernatio. *Ufus*. Reipublicæ, imperii gubernacula prendere, tractare. Ad gubernacula ad moveri, sedere. Recedere à gubernaculis Reipublicæ.

Gubernator. *Sternik, rzqda*. Rector. *Iest rzqdaq prowincyi*. Provinciæ præest. Ad provinciæ clavum, gubernaculum sedet. Administratio Provinciæ penes illum est. Provinciam obtinet cum imperio. V. *Guberno*.

Guberno. *Rzqdze, steruig*. Administro, procuro, rego. Clavum teneo. *Dany mu iest rzqd Rzeczpospolitey*. Ad gubernacula Reipublicæ admotus est. Delata ad illum rerum summa est. Ejus fidei, potestati Reipublicæ procuratio commissa, commendata, demandata est. Ad lucem Reipublicæ evocatus est. Reipublicæ gubernaculis manum ad movere. Præesse Reipublicæ cum imperio, cum potestate iussus est. *Dobrze sprawował Rzeczpospolitą*. Rempublicam cum laude, præclarè gessit. Ma-

Magnâ virtutis & innocentie famâ Reipublicæ præfuit. In administratione Reipublicæ summa virtus ejus enituit. *Roczny rzęd skończył.* Annum munus decurrit, confecit, absolvit. Annuo munere perfunctus est. Annui imperii tempus explevit, finem attigit. Emeritæ sunt illi annuæ operæ.

Gula. *Szyja.* Collum, guttur. *Item.* *Obżarstwo.* Edacitas. Vitium ventris & gutturis. *Nie łacno do zdrowia przychodzi, ktorzy iedzą co im się podoba.* Quibus, nec quid comedant, nec quantum, cura est, quibus omnem in cibis modum, omne iudicium, omnem propè rationem gula eripuit, non facilè convalescunt. *Wielu zgubiło obżarstwo.* Multos immatura mors afficit cruditas, crapula, dissoluta victus ratio. Multis gulæ deditis immaturæ mortis causam offert, quòd largiore, uberiore cibo utantur, quàm ut stomachus digerere, ferre, sustinere possit. V. *Vorax.* *Uusus.* Gulam alicui elidere, stringere, frangere. Obtortâ gulâ aliquem in vincula rapere. Gulam irritare. Gulæ indulgere, deditum esse.

Gurges. *Głębokość.* Vorago. *Uusus.* Gurges & vorago patrimonii. *Utratnik.* Immenſa vitiorum vorago. Turpitudinum omnium gurges. Gurges est natus ab domini ſuo. *Zarłok.*

Gustatus. *Kosztowanie, Smak.* Gustus. *Uusus.*

Us. Gustatus est sensus ex omnibus maxime voluptarius, qui dulcedine præter ceteros sensus commovetur. Pomorum cundus non gustatus solum, sed odoratus conspectus.

Gusto. *Kosztuię.* Degusto. Gustatu exoro. Libo, delibo. *Uusus.* Primobus labris vix gustavit Philosophiam. aliquam partem voluptatis gustare.

Gustus. *Smak.* Gustatus. *Uusus.* Uva stui peracerba. Libidinosi veræ gustum ludis non habent.

Gymnasium. *Szkoła.* Locus ad exercendum, ut palaestra, schola.

Gyrus. *Koło, krążenie.* Circulus, ambitus. *Uusus.* In gyrum ducere. In orbem gere, versare, circumagere, flectere. Homines secundis rebus effrenatos in gyrum rationis duci oportet.

H.

Habenas. *Leyce.* Lora, quæ freno utrinque alligantur ad equum regendum. *Uusus.* Commodissimum est quam laxissimas habenas habere amicitia, quas vel adducas cum velis, vel remittas. Moderandi sui habenas ac potestatem alicui tradere.

Habeo. *Mam.* Possideo, utor. Non deest mihi. Penes me est. *Ma przyjaciół, y dostatku wiele.* Beatissimus est ab opibus. Amicis utitur potentissimis. Amicis & fortunis floret, præditus est. Et opibus ornatus est & amicis. Facultas nummorum

rum ingens illi est, suppetit, nec amicitia pauciores. *Mieli go za gnuśnego.* In ejus nomine infedit penitus atque inveteravit pigritia macula. In desudum numero ducebatur. Pigritia nota illi inurebatur alias. *Uſus.* Habere aliquem, vel aliquid in potestate sua. Habere cum aliquo commercium, inimicitias. Tantum habeo polliceri. Sic habeto. Habere verba, sermonem. Parce aliquem contentē habere. Habere aliquem in deliciis. Præclarè se res habet. Ità persuasum, exploratum habeo. In votis habere. Religioni habere.

Habito. *Mieszkać gdzie.* Colo, incolo. Domicilium habeo. *Postanowił w Rzymie mieszkać.* Sedem Romæ & domicilium collocavit. Romam incolere, colere statuit. Romæ sedem perpetuam statuere, figere decrevit. *Uſus.* Laxè & magnificè habitare. In libris habitare. In vultu illius mei oculi habitant.

Habitus. *Sposobność.* Affectio manens. Consuetudo, exercitatio, confirmatio. *Uſus.* Habitus est animi aut corporis constans & absoluta in realiqua perfectio, ut virtutis, vel artis. *Postać.* Oris & vultus habitus.

Hactenus. *Poty.* Hucusque. Ad hunc locum. *Poty nie o tym nie było slychać.* Ante hoc tempus, ad hunc diem, usque ad hoc tempus, ad id locorum, adhuc locorum

sum inaudita hæc sunt & peregrina. Adhuc ista nos fugerant.

Hæreditas. *Dziedzictwo*. Bona hæreditaria. Patrimonium. *Dziedziczyć*. Hæreditatem adire, cernere, capere. Hæredem in alicujus bona succedere. Hæreditatem obtinere. *Wydziedziczyć komu*. Hæreditatem aliò avertere, detorque-re. Hæreditate aliquem excludere, ab hæreditate submovere. Paternis bonis aliquem orbare, spoliare, evertere. *Dziedzictwa nie będą rospisane*. Rem à parente traditam custodire, servare, tueri mihi curæ erit. De patrimonio nihil patiar mihi detrahi, immi-nui. Hæreditatem mihi à parente reli-ctam sartam tectam tuebor semper & conservabo. *Użys*. In partem hæreditatis vocare aliquem. Hæreditatem paterno-rum bonorum tradere.

Hæreo. *Więznę*. Adhæreo, adhære-sco. Defixus sum. Habito. *Wszyscy tak mniemają*. Hæret animò omnium, insedit penitus in animis ea opinio. Insitum est in naturâ & ingenitum, ut ita sentiamus. Ingenerata est omnibus ea sententia. Omni-bus innata est & in animis quasi inculpta ea opinio. *Tkwiz mi w pamięci twojej dobrodziejstwa*. In m. dullis, in visceri-bus, in æterna memoria hærent benefi-cia mihi tua. *Wątpić o czym*. Hætere in aliqua re. Aqua illi hæret. Hæret in salebris. Implicatus hæret.

Hæ-

Hæres. *Dziedzic*. Bonorum dominus ab alicujus morte. *Dziedzicem uczynił wnuka*. Hæredem constituit, scripsit, reliquit nepotem. Testamentô hæreditatem nepoti tradidit. Bonis suis nepotem hæredem fecit. In bona avita ire jussit nepotem. *Wielu dziedzicem został*. Multorum factus, relictus hæres. Multorum ex testamento bonorum successor est. Multorum bona ad eum hæreditate venerunt. Auctus est multorum hæreditate. *Użys*. Hæres ex asse, ex parte dimidia.

Hæresis. *Kacerstwo*. Secta. Opinio à vera doctrina aberrans. Prava de Religionibus opinio. Impium dogma. *Rozsiał swoje kacerstwo*. Latè in populos pravæ doctrinæ suæ virus disseminavit. Hæresis venenum ad populorum perniciem evomit. Perniciosus erroribus animos hominum implicare cœpit. *Kacerstwo się coraz szerzy*. Serpit indies latius hæreticæ pravitatis lues. Quotidie magis novis errorum maculis veræ religionis doctrina polluitur. Impii errores latius in dies disseminantur, diffunduntur. Errorum contagiones pestiferæ in dies latius serpunt, & jam sinceras etiam Ecclesiæ partes inficiunt. *Mężnie się opiera kacerstwu*. Id agit strenuè, ut hæresum errores ex animis evellantur, ut errores impii religionum rudium populorum è mentibus exturbentur. Egregiô est animô ad propulsandos
Reli-

Religionis errores, ad excindendas pravas
de Religionibus opiniones, ad infelices
errorum propagines amputandas, refecan-
das. *W państwie kacerstwo*. Ad pravas opi-
niones descendit. Sincera Religionis ca-
stra deseruit. Novitiæ sectæ erroribus
implicari se passus est. Pravarum opinio-
num commentis in errorem inductus est.
Pestiferum pravarum opinionum virus
hausit. *Kacerstwa się wyprzysięgi iawnie*.
In ade sacra, maximaq; hominum frequen-
tia hæresim abjuravit. Impios Religio-
num errores execratus, detestatus, cum
Ecclesia in gratiam rediit. Hæresum erro-
ribus palam nuntium remisit. *Uusus*. Cato
est in ea hæresi.

Hæreticus. *Kacierz*. Homo pestiferis
opinionibus corruptus, contaminatus, in-
fectus, pollutus. Depravata religionis er-
roribus imbutus. *Kacierzom głowa, kacer-
mistrz*. Impii dogmatis architectus, pro-
creator. Falsa impiæq; opinionis author
ac propagator.

Hæsito. *Wątpię*. Dubito, titubo, ti-
meo.

Hasta. *Włócznia, kopii*. Telum, ha-
stile. *Uusus*. Hastam torquere, jactare. Ha-
stis ora hostium fodere. Hastam abjice-
re. Hastæ subicere bona alicujus. Hastam
venditionis in foro posuit, fixit.

Haurio. *Czerpam*. Traho. *Uusus*. Vo-
luptatem, dolorem, calamitatem haurire

ē re aliqua. Artes & scientias ab Græcis
hauimus. Animi nostri ē divinitate hau-
sti, accepti, libati.

Hebdomas. *Tydzien*. Septem dies.
Wielki tydzien, święty. Hebdomas Christi
patientis cruciatibus recolendis sacra. So-
lemnes feriæ, quibus cælestes iras in omne
genus humanum olim intentas Christus
suo potissimum capite excepit. Sanctior an-
ni hebdomas.

Hebes. *Tępy*. Tardus, pinguis, obtu-
sus. Naturâ tardior. *Ufus*. Hebes aquę ac-
pecus. Sensus hebetes, tardi, & pingues.
Erat aliquis dolor sed hebes. Ingenio est
hebetiore.

Hebesco. *Tępieię*. Obtundor, retun-
dor, hebetor. *Ufus*. Hebescere & languere
in otio. An patiemur hebescere aciem
authoritatis nostræ?

Hebeto. *Tępieię*. Obtundo, retundo.
Zbytńia światłość tępi wzrok. Præstringit
oculorum aciem lux nimia. Obtundit
aciem oculorum lux velô non castigata.
Ufus. Hebetare & obtundere ferri aci-
em.

Helluo. *Ultratnik*. Gurges, comesta-
tor. Ventri deditus. Decoctor. *Ufus*. Hel-
luo patriæ, patrimonii. Helluo librorum
Cato.

Helluor. *Rozgardyas stroię*. Comestor,
pergracor. Crapulæ, gulæ, comestationi-
bus indulgeo. Rem intempestivis convi-
viis

vils confringo, devoro, absorbeo, abligurio.
Ufus. Ille gurgis helluatus est simul te-
 cum Republicæ sanguinem.

Herba. Ziele. *Ufus.* Herbas arescere
 & interfici videmus.

Hiatus. *Przerwa.* Labes, eluvio. Ze-
 lądzu *przerwa się stała.* Terra imbribus
 discessit, in ingentem hiatum confedit.
 Labes facta est multis locis, terraq; ad
 infinitam altitudinem defedit. *Mur się*
rozstąpił, rozpadł. Paries labem, vel vi-
 tium fecit, labem duxit, rimas egit. *Ufus.*
 Repentini terrarum hiatus. Cælum findi
 visum velut magno hiatu. Patentes mu-
 rorum hiatus, qui expleri non possent.

Hilaris. *Wesoły.* Hilarus, promptus.
Wesoł jest. Hilaritas in eo multa est. Fron-
 tem hilariter explicat, exporrigit. Fron-
 te est exporrecta. Vultu, oculisq; animi
 alacritatem prodit. Mirifica semper
 hilaritate redundat.

Hilaritas. *Wesołość.* Festivitas, ju-
 cunditas. *Ufus.* Hilaritate condiamus tem-
 porum tristitiam. Erepta est mihi omnis
 illa hilaritas, & suavitas, quæ se adeo
 oblectabat. Est in illo multa hilaritas, le-
 por, gratia.

Hio. *Rozstępnie się.* Disjunctum esse.
 Malè hærere, laxatis operum compagibus.
Ufus. Versus hiantes. Aspero vocalium con-
 cursu hians oratio.

Hirsutus. Kosmaty. Asper, horridus. *Ufus.* Animalia spinis hirsuta.

Historia. *Dzieiow księgi.* Rerum gestarum expositio. Annales. Memoria rerum veterum. Monumenta rerum gestarum. Res veterum gestæ, & literis consignatæ. Antiquitatis memoria. *Dzieiow księgi pilno trzeba czytać.* Veterum monumenta identidem sunt volutanda, adenda sunt frequenter, versanda, evolvenda continenti operâ. Tenenda est omnis antiquitas & exemplorum vis. Animus crebrô ad vetera est referendus. Excitanda, renovanda est identidem ex annalium fide antiquitatis memoria. *Napisał dzieje.* Res gestas ad memoriam perscripsit, monumentis consignavit, literis complexus est, memoriæ ac literis mandavit. Historiam condidit. *Piszą w dzieiach.* Annales memorant, perhibent. Memoriæ proditum est. Literis consignatum novimus.

Historicus. *Dzieiopis.* Rerum gestarum & memorabilium scriptor. Rerum Romanarum florentissimus auctor.

Homo. Człowiek. Mortalis, vir. *Stroni od ludzi.* Odit celebritatem. Lucem aspicere vix potest. Solitudines captat & secessus. Człowiek niezwyčajney cnoty. Divina hominis virtus est & autoritas. Tanquam de celo lapsus, delapsus est homo. *Podły, wzgardzony człowiek.* Ignotum
ac

ac vile caput. Terræ filius. Emptus de lapide. Unus de multis. Homulus ex argilla & luto factus. *Uſus*. Homo, animal providum, ſagax, plenum rationis & conſilii, ad Cæli quali domicilii ſui conſpectum excitatum. Homo ortus ad imitandum Deum. Deorum immortalium quaſi gentilis.

Honestas. *Uczciwość*. Honestum, decus, dignitas, laus. *Uſus*. In officio colendo pulchrum atq; decorum, atq; adeo tota honestas vitæ ſita eſt. Una honeſtate continetur vita beata. Honeſtatem cum voluptate, ut hominem cum bellua copulare. Homo honeſtate omni privatus, ipſolatus.

Honestè. *Uczciwie*. Decorè, laudabiliter, graviter. *Uczciwie żyć*. Vitam agere cum ſumma integritate & elegantia morum. Vitam vivere integerriſſimam. Vitam degere cum virtute honeſtiſſimam. Vitæ curriculum ſanã integerriſſimâ decurrere.

Honesto. *Zdobieć*. Orno, decoro. *Uſus*. Laude, decretis honorificis aliquem honeſtare. Commendat faciem pudor, & honeſtat.

Honestus. *Uczciwy*. Decorus, honoratus. *Uſus*. Cæſarem honeſtum, honoratum cupio. Is mihi dies honeſtiſſimus fuit. Nihil, niſi quod honeſtum, decorumq; ſit, expetere.

Honor. Dostoieństwo. Ornamentum, laus, gloria, decus, amplitudo, dignitas, honestas. *Uczciwość wyrządzać przystoi starszym.* Convenit, ut majores honore afficias, observantiâ colas, ut iis honorem habeas, praestes, exhibeas. Majores revereri, observare necesse est. Majoribus debetur honor, reverentia. Majores in honore sint, necesse est. *Dostoieństwa najwyższego dostąpię.* Præmium feres tuæ virtutis eximios honores. Ad summos honores viam tibi aperies, strues, munies, patefacies, si cursum institutum tenueris. Merces tuorum meritorum erit amplissima dignitas. Collocaberis in amplissimo dignitatis gradu. Honores omnes in te conferentur, confluent. Summum honoris culmen conscendes. *Będę sprzyjał dostoieństwu twemu.* Omnia in te ornamenta à me proficiſcentur. Nul- lum in te ornando, honestando, colendo locum, aut tempus prætermittam. Omnia mea studia in amplificanda tua dignitate figam, locabo. Meum studiū tuo honori nullo locō deerit. *Te rzeczy na ciebie nie przy- stoię.* Hæc tuis laudibus labem inferunt, maculam aspergunt. Hæc splendori nomi- nis tui tenebras offundunt. Tua dignitas hæc non patitur. *Nic ci zaszkodzić nie może.* Nihil potest nominis tui splen- dori offcære, tenebras obducere, tuo no- mini lucem eripere, obscuritatem affer- re. *O to się staraj, żebyś godności twojej nie*

nie zaszkodził. Incumbe toto pectore, tu-
asq; vires huc omnes confer, ne quod
in tua dignitate damnum facias, ne quid
in honore tuo feras detrimenti, ne qua
labe aspergatur, inficiatur, ne quam labem
fufcipiat, contrahat honor tuus. *Następu-
je na godność moją.* Existimationem meam
oppugnat, violat, imminuit. Venit contra
existimationem meam. *Idźcie o honor mój.*
In discrimen existimationis venio. Agi-
tur existimatio mea. In eo fama mea
vertitur. *Ubóstwo wielu do dostoięstw na
przeszkodzię jest.* Inopia saepe in causa est,
ut honoribus procedere non liceat. Pro-
hibent, arcent, submovent ab honori-
bus rei familiaris angustia. Aditum ad
honores intercludit rei domestica difficul-
tas. *Z dostoięstwa złożony.* Honore de-
jectus. Honoris insignibus, ornamentis, ti-
tulis spoliatus. Sublata sunt eidem omnia
dignitatis ornamenta, vel certe minuta.
In ordinem redactus est. *Użys.* Honoris cau-
sā aliquid facere, aliquem nominare.
Viris fortibus meritō honores decernun-
tur, mandantur. Ad honores obrepere. Ho-
noribus fungi, florere, augeri. Honores
missos facere. Honore dejici. Honorem
præfari.

Honoratus. *Uczciwy.* Qui in honore
& pretio est. *Człowiek uczciwy.* Vir sem-
per in laude versatus, circumfluens glo-
riā, in maximis muneribus spectatus. *Quē*

splendore vitæ ac dignitate plerosq; superat.

Honorificè. *Wspaniale*. Honoratè. *Mówię o tobie wspaniale*. Mea in te honorifica fuit oratio. Verbum nullum ex ore meo exiit, nisi tua cum laude conjunctum. Laudes haud parcè in te contuli. V. *Laudo*. *Uſus*. Liberaliter aliquem & honorificè tractare.

Hora. *Godzina*. *Uſus*. Horam consumere, terere. Hora abit. In horam vivere. Horæ subcisiwæ. Horæ ampliùs ludunt.

Hora Canonica. *Pacierze Kapłańskie*. Preces horariæ. Horarium Sacerdotis pensum. Statæ certis horarum intervallis Sacerdotum preces. *Pacierze Kapłańskie mówić*. Sacerdotale pensum persolvere. Divini officii pensum exsolvere. Imperatum Sacerdotibus precum divinarum pensum conficere, absolvere.

Horreo. *Wzdrygam się, boję się*. Metuo, cohorreo, formido. *Z przyrodzenia boję się bólu*. Nomen ipsum doloris horrore nobis est. Horrore nos dolor perfundit. Horremus omnes, & ut immanem quandam bestiam, pestemq; refugimus dolorem. *Wzdrygam się, na taki widok*. Horreo ad tam atrox spectaculum. Horresco totus. Totis artubus contremisco. Capilli horrent. Refugit animus ac reformidat. *Uſus*. Horrere minas alicujus. Horreo, quor-

quorsum id evadat. Horret corpus frigore.

Horridus, Gruby, srogi. Incultus, asper, durus. Gruby, nieobyczajny, y srogi czioniek. Agrestis homo & inurbanus. Naturâ asper, & iniquus omnibus. Doctrinâ asperior & durior.

Hortor. Napominam. Adhortor, suadeo. Author sum. Excito, impello, acuo. Nie trzeba cię napominac. Currentem quid incitem. Cum ad omnem laudem tua sponte properes non impulsu meo, non est, quod te exhorter ad virtutis studium. Frustrâ sim, si longa cohortatione utar, si pluribus te impellere rationibus velim. Rodzice napominac, naganiac do nauk pominni synow. Authores Parentes filiis esse debent, ut ad eas artes se conferant, animum adjungant, quarum possessio vitam aquet, quarum nobis fructum una mors adimit. Ea demum est ad filios egregia parentum cohortatio, quâ impelluntur ad eas disciplinas, quarum usus interitu tantum vitæ, nulla re præterea terminetur. Formula hortantis: Age. Age verò. Agendum. Studia, amabo, prosequere. Macte virtute. Persequere coepta, si vir es. Age, si quid agis.

Hospes. Przyjaciół gościnny, gość. Qui divertit, vel apud quem aliquis divertit. Gościem, staćem u jego gospodę. Hospitii jus & amicitia mihi præstitit. Domus ejus

ejus mihi, sociisq; hospitibus patuit. Summe adibus hospitem excepit. Hospitium mihi lautissimum præbuit. *U krewnego miatę gospode.* Hospite usus sum affini tuo. Apud affinem tuum lautè ac modum diversatus sum. Cum affine tuo hospitium jungebam, faciebam. *U sus.* Ad hospitem divertere. Hospites admittere, accipere, recipere. Orator nulla in re rudis, aut tyro, nec hospes, aut peregrinus esse debet. Adeonè tu hospes hac in urbe es?

Hospitium. *Gospoda, przyiacielstwo gošcinne.* Diversorium. Domus, quæ gratis amicis patet. Sedes hospitalis. Item. Familiaritas, amicitia. *U sus.* Hospitiò jungi. Est mihi vetus cum illo hospitium. Hospitio renuntiare. V. *Hospes.*

Hostia. *Osiara.* Victimæ. *U sus.* Diis hostias immolare. Hostis DEUM placare. Præbere hostias ad sacrificandum. Hostias cadere, ducere, adducere.

Hostis. *Nieprzyiaciel.* Inimicus, perduellis. Qui contra Rempublicam arma fert. Qui patriæ bellum indicit. *U sus.* Ad hostes transire, confugere, transfugere, se conferre. Hostem submovere. Prohibere vim hostium, bellumq; defendere. Hostes fundere, obterere, prosternere, delere.

Humanitas. *Ludzkość.* Lenitas, facilitas, comitas, urbanitas. Suavitas morum. Morum atq; sermonum lepos. Item. Eruditio, doctrina. Item. Natura huma-

na. Indoles, ingenium humanum. *Osobli-
wey był ludzkości Cesarz tu n/szyskim.* Ca-
sar ea fuit humanitate, ut nihil iuprà pos-
sit, ut nemo cum illo conferendus, com-
parandus, æquandus ei set. Caesar humanita-
te omnes vicit, iuperavit. Laudem iua-
vissima comitatis prater ceteros Caesar tu-
lit. Nemo fuit Catore humaniore sensu.
Ufus. Nemo Catone commodior, comior,
moderatioior fuit ad omnem rationem huma-
nitatis. Humanitatem alicui tribuere. Hu-
manitatē omnē exuere, abjicere. Omnē huma-
nitatis sensum amittere. Artes, quibus pue-
rilis ætas ad humanitatem erudiri solet.
Homo humanitate politus. V. *Humanus.*

Humanus. *Człowieczy, ludzki.* Ad ho-
minem pertinens. Affabilis, benignus, co-
mis, blandus, urbanus. *Obyczajow iest
ludzkiob.* Nihil illō amantius, iuavius,
comius, jucundius. Summa omnes comita-
te complectitur. Facillimū se prabet omni-
bus. Mira in eo iuavitas, mira comitas, af-
fabilitasq; sermonis. *Ludzkość to twoja
sprawila.* Egisti hoc humanitate adductus,
impulsus. Dedisti hoc humanitati tuæ. De-
bet hoc humanitati tuæ referri. Agnosco
in hoc humanitatem tuam. Fructus hic est
humanitatis tuæ. *Od młodości w naukach ny-
zwolonych ewiczyles się.* A teneris annis
humaniores disciplinas studiosè amplexus
es. Jam inde ab ineunte ætate discipli-
nas eas coluisti, quæ humaniores appel-
lan-

lantur. A puero ad eas artes animum adjunxisti, quibus ætas puerilis ad humanitatem informari solet, quibus adolescentium mentes ad humanitatem finguntur.

Humerus. *Ramię.* Suprema pars brachii. *Uſus.* Italia Ciceronem suis humeris reportavit. Totum negotium humeris suis sustinet. In humeros aliquem efferre.

Humilis. *Podły, pokorny.* Demissus, jaccens, abjectus. *Nieodważny człowiek, mądrego serca.* Hominem esse video exigui admodum animi; aversum ab omni gloriæ studio; in humiles ac planè fordidas cogitationes dejectum; tanquam humi serpente. Summas animi angustias in eo expertus sum. *Uſus.* Humilis, imbecillis, minimè generosus animus. Qui altiore animo sunt, nihil humile, nihil abjectum cogitant. Fractō atq; humili animō supplicare. Homo animi submissi, *pro: humilis.* Submittere se. Submissè se gerere, *pro: humiliare se.*

Humilitas. *Podłość.* Abjectio, ignobilitas, obscuritas, vilitas. *Zbytńia ta pokora, y uniżanie się.* Animos nimium submittis. Fractos esse video spiritus tuos. Præter modum te humilem præbes, & abjectum reddis. *Uſus.* Propter humilitatem & obscuritatem generis in ignoratione hominum versatur. Modestia, submissio, demissio animi,

mi; sui despicientia, pro virtute humilitate.

Hyems. Zima: Hybernum, hyemale, durum anni tempus. *Cie/zka tego roku zima była.* Hyems hōc annō nive iæva, & omni tempestatum genere fuit. Insignis erat hic annus hyeme gelida, & nivosa adeo, ut via clausa, flumina innavigabilia fierent. Tempus brumæ erat asperrimum. Hyeme hujus anni, nihil foedius erat, nihil horribilius: arbores frigoribus obnoxias decussit omnes, nivis altitudo inextensibiles montes fecit, vimq; frigorum vix urbis tectis sustinere, defendere potuimus. *Ufus.* Hyems præcipitat, senescit, conficitur, abit. Hyemem tolerare. Propter hyemis magnitudinem navigare non potui.

I.

Jactō. *Chełpię się.* Magnificē loquor. Glorior. Verbis me magnum facio. Gloria me & prædicatione effero. Ostento me. Prædico de me. *Zwykł się nie skromnie chełpic.* Insolenter gloriari de rebus suis, res suas inflatius commemorare, de suis laudibus verbosius prædicare, plenas ostentationis voces mittere, agere suarum rerum ambitiosum ostentatorem, laudis suæ buccinatorem, prædicatorem, venditare res suas putidē, existimationi suæ falsa etiam laudis commemoratione servire consuevit. *Ufus.* Terrorem, minas jactare. Æstu, febris, tempestate jactari. Ja-

Janua. Drzwi. Ostium, aditus. Zamknąć drzwi. Fores adducere, obferare, occludere. Foribus pelsulum obdere. Fores firmare pelsulis. Wylamać drzwi. Fores arietare. Postes, limina securibus comminuere. Moliri fores. Foribus protervè injuriam facere. Impetum facere in januam. Januam effringere, refringere. Wielu czeka u drzwi. Multi assistunt ad fores, obversantur vestibulò. Ejus janua & vestibulum magnâ hominum frequentia celebratur.

Ictus. Uderzenie. Percussio, petitio. Wiele razow odnioŝszy poległ. Pugnis calcibusq; foedè confectus, multis plagis confectus interit. Multis ictibus acceptis, datisq; corruit. Acceptis gravissimis plagis, corpore recentibus verberum vestigiis livido, semianimis procubuit.

Idea. Kształt. Forma, species rerum. Stawić sobie na myśli kształt iakiej rzeczy. Concipere animò ideam, speciem. Formam habere comprehensam. Simulacrum quoddam & exemplar apud se informare alicujus rei.

Idem. Tenże. Toż mówił, co y drugi. Rebûs congruentes, nominibûs differebant. Nulla in re discrepabant. Non abhorret, non abludit ab ejus dictis hujus sententia. Taż jest sprawa obydwóch. Hujus causa & illius sejungi non potest, eodem revolvitur. Eandem cum illo incudem tundit. Usus.

usus. Hoc unum & idem videtur esse. Vir bonus idemq; eruditus.

Idololatra. Bałwochwalca. Cultor falsorum numinum. Inanium deorum cultor. Qui inanibus & commentitiis diis Divinum cultum tribuit. Qui impiorum hominum simulacris, lapidibusq; divinos honores impertit, exhibet, desert. Qui superstitionum teterima caligine merfus, tenebris altissimis obfusus, & sepultus cultum uni DEO debitum, in plures impia & sacrilega partitione distribuit.

Jejunium. Post. Inedia. Indicta, statuta à certo ciborum usu abstinencia. *Post czterdziestodniowy.* Feriæ esuriales. Verni jejunii quadraginta dies. Jejunium quadragenum dierum. Hebdomades, quæ anniverſariam Christi morientis, reviviscenſisq; memoriam præcurrunt. *Polśc.* Abstinere se certo ciborum usu. Parcius ac frugalius vivere. Esuriales ferias agere. Quadraginta continenter dies vescendi voluptatem reprimere, cōercere. Corpus interpositō quadraginta dierum jejuniō exhaustire, inediā macerare, affligere, parco inopi; victu domare, frangere. Jejunium sanctē colere. Corpori cibos lautiores subtrahere. Voluntariam inediā in plures dies tolerare, sustinere, proferre. Corpus arctius contentiusq; certorum obsoniorum abſtinentiā habere.

Jejunus. Głodny. Dwa dni głodny prze-trwa.

tristalem. Biduō nihil cibi cepi. Jejunum
fessumq; mihi corpus est bidui inedia. Bi-
duum sine alimento traho. Bidui abstin-
tiā siccus & languens. Biduō impransus,
incoenatus persto.

Ignavia. *Gnuśnośc.* Inertia. *Gnuśno-
ści to iego przypisano.* Ad ignaviam, iner-
tiam, desidiam, languorem referebant. Hoc
ignavi esse hominis agebant. Hoc ignavia
adscribebant, assignabant.

Ignavus. *Gnuśny.* Iners. *Tu wszyscy
gnuśni są.* Hic omnes pigritiæ morbo la-
borant. Omnes languent, omnes torpent,
omnes frigent. Hic omnia jacent. Hic ve-
ternus omnes occupat. Hic ignaviā oblan-
guent omnes. Hic nemo est, in quo dili-
gentiam non requiras, cui satis sit ani-
morum.

Ignis. *Ogień.* Flamma, incendium. *O-
gień nskerześc.* Ignem lapidum conflictu
atq; tritu elicere, excudere, elidere, flam-
mam ciere, suscitare. Ignem è silice elicere.
Zapalić dom. Ignem tectis injicere. Ignem
jacere, tectis inferre, admoveere. *Ułus.* Vi-
cina domus nihil ab igne passa est.

Ignobilis. *Nieślawnny.* Humilis, igno-
bili locō natus. Infimō locō natus. Obscu-
ris parentibūs ortus. Ex infimo genere, &
fortuna gradu. Homo tenuis, cujus vis
& fortuna conditio infima est. Cujus stirps
& genus ignoratur. Homo ignotus &
fordidus, obscurus, nulla commendatione
ma-

majorum. Minorum gentium homo. Nul-
la sanguinis claritate commendatus, hone-
status, nobilitatus. *Wielu nieślawnych cno-
ta uszlachciła.* Multos infimæ conditionis
extulit, atq; illustravit virtus. Multos i-
gnobili genere editos nobilitavit, multos
generis humilitate jacentes virtus ere-
xit.

Ignominia. *Zelżywość.* Infamia, dede-
cus, contumelia, macula, nota, probrum, la-
bes. *Zelżył mię.* Ignominia me affecit, ap-
petiit, notavit, deformavit. Ignominiam
mihi inussit, imposuit. Ignominiam ab eo
gravem accepi.

Ignoro. *Nie wiem.* Sum ignarus. Sum
nescius. Nec usu, nec ratione cognitum
habeo. *Nie wiem co nastąpi.* Quò res ca-
tura sit, quid consequi possit, nescio. Non
dispicio, quid allatura sit dies. Quid
futurum sit, me fugit, non assequor, con-
jecturâ assequi non possum. Quæ dies pate-
faciet, mente præcipere non possum.

Ignosco. *Odpuszczam.* Parco. Veniam
do. Remitto. Omnium, quæ alia super alia
ausus es, veniam facio. Voluntaria obli-
vione injurias contero. Gratiam injuria-
rum oranium facio. Dolorem meum, vi-
tam tuam amici voluntati ac precibus con-
dono. Remitto culpam, ejusq; memoriam
abjicio.

Imagino. *Stawię sobie na myśli.* Vos
ante oculos animosq; vestros proponite.

Vul-

Vultum ejus, & incessum animis intuemini. Id animo contemplantini, quod oculis non potestis. Cogitatione vobis hominis mores depingite. Sumatur vobis vir praeferans, & ante oculos ponatur. Speciem tantae virtutis animo informate. Reputate apud vos. Mente concipite.

Imitor. *Naśladowię*. Adumbro. Exprimo imitatione. Exprimo. Exemplum ab aliquo transfero, sequor, exequor. Simulo, fingo. *Przodkow naśladować*. Majorum laudem cupidissime persequi. Vitam avorum, & consuetudinem exprimere. Vestigia persequi. Ad eorum facta se exercere. In majorum mores & instituta abire. Per calcatam a majoribus semitam incedere. Rationes suas ad majorum rationes adjungere. Ab iis vivendi normam, & exemplum petere. Eorum imaginem morum imitatione referre.

Immineo. *Nadchodzę, bliski jestem*. Impendeo. *Nieprzyjaciół nadchodzi, nadkarkiem stoi*. Bellum non animis modo, sed propè in oculis est. Bellum nos, vel nobis manet, & jam impendet. Hostes incipite, ac cervicibus nostris haerent, intertergis nostris haerent. Supra caput est hostis. *Nieszczęście nas czeka*. Fatum nobis aliquod impendet, aut instat jam plane. Eadem in nos fortuna ingruit, quae alios afflixit. In propinquo est malum. *Faba aliqua in nos cuditur*. Haud longè aberit infortunium. *Im*.

Immodestus. *Nieskromny*. Immoderatus, parum modestus est. Non satis modestè vivit. Parum modestis est moribùs. De modestia nihil laborat. Nullum illi modestiæ studium est. Temerè, imprudenter, sine ratione, sine modo agit. Immoderatè, immodicè, inconsideratè, inconsultè agit.

Immortalitas. *Nieśmiertelność*. Immortalis memoria nominis. Sempiterna, immortalis gloria. Perpetuitas. Immortalis vitæ conditio. Memoria hominum sempiterna. *Tym uczynkiem nieśmiertelności sławy nabędziesz*. Ea res immortalitatem nominis tibi pariet, te ad posteros sempiternâ gloriâ. donabit, afficiet, illustrabit, laudem nominis ad sempiternam memoriâ temporis propagabit, nomen tuum posteritati tradet omnium scriptis, & sermonibùs exornandum, extollendum; nominis tui gloriam cum omni posteritate adæquabit, ab hominum oblivione, ab interitu vindicabit. Ea re consequeris, ut fama tua nunquam consenescat, ut de te posteritas omnis audiat, & loquatur, ut memoriam tui excipiat, alat, & tueatur æternitas.

Impedimentum. *Przeszkoda*. Impeditio, mora. *Obaniam się, bym ci nie był przeszkodą*. Timeo, ne tua negotia disturbaverim, interruperim, impediverim, interurbaverim, ne tuis rebus aliquid mora, ali-

aliquid impeditenti attulerim, ne me tibi intempestivè obtulerim. *Nie chcę ci być przeszkodą.* Nolo tuas occupationes interpellare. Nolo tibi occupato obstrepere. Nolo tuorum negotiorum curium impedire. Nolo avocare te à tuis curis. *Sprzet.* Impedimenta hostium diripere. Impedimentis hostium potiri. Impedimentis hostem exuere.

Impedio. *Przeszkadzam.* Impedimentum sum. Impedimentum afferro. Interpello, intercedo, obisto, excludo. Me interpono. *Częste przyjaciół namiedzenia są mi do nauk przeszkodą.* Crebra amicorum salutationes ita me interpellant, ut prorsus me à studiis avocent, abstrahant, abripiant, avellant, amoveant. Omnem prorsus colendi studii facultatem eripiunt, nullam mihi studiorum copiam, nullam ad colenda studia, ad tractandas literas horam vacuam, nullum ad colendas artes liberum tempus relinquunt. Fit salutationibus amicorum advenantium ad me, ad me ventitantium, fit amicorum officio, ut spatii nihil habeam ad animum literis excolendum. *Ja twoim postępkom nie jestem przeszkodą.* Non remoror commoda tua & progressus. Viam, aditum tibi ad honorem non praecludo, non intercludo. Per me non stat, quominus expeditus tibi ad honorem cursus sit. Iter tibi ad honores per me interseptum non erit. Non intercedo, quo-
mi-

minus cursum tuum teneas. *Trefunkiem zecz ta nie przyszła do skutku.* Coeptis casus intervenit. Turbatum est rei initium nescio quo casu. Ejus rei persequenda facultatem casus eripuit, consilium conturbavit, discussit, compressit. Casus, qui fortè tum incidit, rebus moram invexit. *Użus.* Me quotidie aliud ex alio impedit.

Impello. Pobudzam, przywodzę. Urgeo, adduco, induco, incito. *Do szukania chwaly pobudzać cię nie przestam.* Incitare, incendere animum, ad gloriam sectandam sollicitare, instigare te non desistam. Animum tuum gloriae stimulis concitare, atq; admonere non desinam. *Użus.* In scelus, spem, maleficium, metum, fraudem impellere aliquem. Ratio me & autoritas impulit, ut crederem.

Impendo. *Koszt.* Infumo, impensam ago, facio. Pecuniam in rem aliquam conjicio, consumo. *Wszystkie swoje staraniełoży na nabyćie krasomowstwa.* Totum se, omne tempus dat eloquentiae. Plurimum studii in eloquentia comparanda consumit. Nihil non temporis eloquentiae studiis tribuit. Animum, mentem, cogitationem, curas omnes in illius studiis desigit. Operam, industriam, mentem deniq; omnem in eo collocat, curam & operam in hoc consumit.

Imperator. *Hetman, rzadca.* Dux, qui exercitui praepositus est. Quem penes summa

ma imperii est. Princeps ducum. Omnibus copiis praefectus. *Uusus.* Imperatorem, ac belli gerendi administratorem eum esse oportet, qui patriae consulat, vita non parcat.

Imperfectus. *Niedokończony, niedoskonały.* Inchoatus, pendens, non absolutus, praecisus, impolitus, adumbratus. *Dzieło niedoskonałe.* Opus imperfectum, & rude, nec absolutum. Multum abest ab operis perfectione. Operis fundamenta iacta sunt, sed a fastigio longè abest. Rem institutam quidem, sed necdum perpolitam habemus.

Imperitus. *Nieumiejętny, nieświadomy.* Inscius, rudis, ignarus, indoctus. Homo non aetate modò, sed & usu rerum tyro nudus & inermis. Nulla cognitione rerum, nullâ scientiâ ornatus. Qui inscitè faciat omnia, dicatq; Rabula indoctus, inurbanus, impolitus.

Imperium. *Panowanie, zwierzchność, rząd.* Potestas, ditio, dignitas. Magistratus provinciae. Dominatio, mandatum. *Rządy komu polecić.* Imperium alicui deferre. Imperii summam tradere alicui, & committere. Imperium mandare. Imperio praticere. Summam imperii ad aliquem deferre, transferre. Summam potestatem alicui permittere. *Państwo rozszerzyć.* Imperium victoriis dilatare, propagare. Multa regna ad imperium adungere. Fines im-
pe-

perii latissimè proferre. Multos populos ditionis suæ facere. *U/us*. Ab imperio removere. Imperium alicui abrogare, adimere. Imperium observare, revereri, exequi. Imperio parere.

Impero. *Roskazuic, rządze*. Leges alicui impono, præscribo. *Rządzić całym powiatem*. Summis rebus in provincia cum potestate præesse. Provinciam summo cum imperio obtinere. Habere summam in administrandis provinciæ rebus potestatem. Præesse provinciæ eo jure, quod amplissimum esse potest.

Impetus. *Pęd, niażd*. Impressio, vis, violentia, incursio, incurfus, ferocia, conatus. *Naiężdżać fortunę*. In fortunas alicujus invadere. Agros incurfare. Opes vexare. Infestis signis in aliquem inferri. Incursionem atq; impetum facere. In domum irrumperè. In fortunas magnâ violentiâ incurrere. Coeco impetu grassari. *Natarli na nieprzyjaciół*. Magnum in hostes impetum dedere. In hostem se concitavere. Illati primo impetu hostium signa turbavere. Adversus hostiles cuneos equestrem procellam effudere. Subito incursum fudere hostem. Ferociter citato agmine inveci, infestis hastis provolarunt. Summâ vi se in medios hostes intulere. Confestimmo agmine incurrere, incursum tecere. *Wyrzynać szturm nieprzyjacielski*. Impetum hostium comprimere, cohibere, propulsare. Impe-
tum

tum excipere, ferre, perferre, tardare, sustinere. Petitiones eludere, effugere, vitare, declinare.

Impius. *Bezbożny*. A pietate remotus, alienus. Consceleratus. *Bezbożny człowiek*. Impurus homo, religionumq; ac sacrorum hostis. In hoc homine perfidia est plusquam Punica, nihil veri, nihil sancti, nullus Deum metus, nullum iusjurandum, nulla religio. Homo est, qui unus omnium impurissimè, teterrimèq; religionem violet.

Imploro. *Wzywam na pomoc*. Invoco, exposco, flagito, posco, appello, obtestor. Voce miserabili opem peto. Ad aliquem confugio. Ad alicujus opem confugio. *Uścis*. Deum hominumq; fidem, auxilium, jura civitatis implorare.

Improvisò. *Niespodzianie*. Ex improvviso. Ex inopinato. De improvviso. De repente, subito, repente, repentinò, insperatò. *Niespodzianie mi się to trafiło*. Præter opinionem, insperanti mihi id accidit. Fuit hæc vis sanè inexpectata, inopinata, inscio, ignaro, nec opinanti mihi oblata. Imprudenti, ex insperato id mihi evenit.

Imprudens. *Niebaczny*. Insciens, inscius, ignarus. Errore lapsus. Lapsus per imprudentiam. *Doznałem cię wielce niebaczny*. Nimiùm te inconsideratum, expertem consilii, rationis, à ratione averium.

præ-

præcipitis consilii, nimis in agendo præcipitem cognovi. Scio quàm facilè à ratione discedas, decedas deducâre. Quàm multa temerè, imprudenter, inconsultè, sinè ratione, sinè consilio agas, scio. Scio tibi deesse rationem ac consilium. Consilium ac prudentiam dudum in te desidero. Scio quàm longè absis à prudentiæ maturitate, quantâ judicii inopiâ labores.

Impudens. Niewstydlivy. Inverecundus. Homo, qui audacter, impudenter dicat, faciatq; omnia. Qui dudum os perfricuit, pudorem dimisit. Homo est præmortui jam pudoris, perfrictæ frontis, ingeniò inverecundò. Os hominis, insignemq; impudentiam quis ignorat? Ore est durissimo ac planè ferreo. Homo est, qui verecundiam dudum abjecerit, pudorem exuerit, frontem perfricuerit. Homo est, qui verecundiæ repagula refregerit omnia, qui verecundiæ septa, finesq; transilivit. Homo petulans, ac protervus. Homo omnis turpitudinis exemplum: probrum juventutis, senectutis ludibrium. Homo, perditâ nequitia, libidine, intemperantiâ.

Impunè. Bez karania. Nie poydzie ci bez karania. Impune hoc tibi non abit. Non dimittam inultam impunitamq; hanc injuriam. Non tibi impunè dilabatur atrox hæc injuria. Nondum affectus es sceleris hujus impunitatem.

Impunitus. Niekarany. Inultus. Win-

ni często zostać bez kary. Supplicium de nocentibus saepe nullum sumitur. Saepe non animadvertitur in homines nocentes. Poenâ eximuntur, evadunt ex iudicio, debitas poenas non persolvunt, debitâ improbitati poenâ non plectuntur, poenas factis moribusq; dignas, non ferunt, non sustinent, non patiuntur, non sentiunt.

Incendium. Pożar. Ardor, flamma. *Wszczęł się wielki pożar.* Ortum est ingens incendium. Incendium deflagrationem toti urbi minatur. Exuruntur tecta. Tempia incendiô fumant. Latius usq; funditur incendium. Propè abest, ut urbs tota incendiô hauriatur, deleatur. Urbs tota continentî incendiô collucet. Urbs tota ignibûs ad ruinis miscetur.

Incertus. Niepewny. Obscurus, fallax, dubius. In dubia opinione. In casu positus. Non constans. *Niepewna rzecz.* Res est in incerto posita, in incerto relicta. In casu res est. Res etiamnum fluctuat. Quid nox, diesq; ferat, incertum est. Ejus rei ratio explicata, explorata, expedita nondum est. *Co się ze mną stanie, nie wiem.* Suspensas habeo vivendi rationes. Suspensô animô sum. Metu & expectatione suspensus hæreo. Fluctuat animus, pendet, jactatur. Ancipiti curâ distrahor.

Inchoo. Poczynam. Incipio, exordior, attingo, informo. *Zaczęte rzeczy, niżej dokończone dzieło.* Tantum abest, ut opus

opus ad finem perduxeris, ut minimum
 ultra principium processeris, ut in ipsis
 penè principiis consistat, hæreat. Tantum
 habes à perfectione operis, ut principia vix
 appareant. Rem tu quidem habes institu-
 tam, informatam, sed perfectã, perpolitamq;
 non habes. Operis quidem tu fundamenta
 jecisti, fastigium adhuc nullum videmus.

Incido. *Wpadam.* Accido, contingo,
 evenio, incurro. *Wpadł między nieprzyja-
 ciół.* In hostem imprudens precipitavit.
 In manus hostium delatus est. In hostes in-
 currit. Medios in hostes delapsus est.

Incipio. *Poczynam.* Coepi, instituo,
 ingredior. Initium facio, duco sumo, do,
 affero. Primordium, exordium capio. Exor-
 dior, ordior. Fundamenta jacio. Rudimen-
 ta, tyrocinium pono. *Teraz zaczynam
 mieć nadzieję.* Nunc demum ingredior in
 spem, in spem inducor. Nunc demum spes
 aliqua mihi nascitur, affulget. Nunc de-
 mum in spem venio. *Zkąd mowę zacząć?*
 Unde mihi nascetur exordium orationis?
 Unde ingrediar in orationem? Unde pro-
 ficiscetur oratio? Unde exordium capiam?
 Unde initium ducetur?

Incito. *Pobudzam.* Impello, exacuo,
 excito, fuscito, incendo, irrito. Stimulos
 admoveo. Cohortor. *Do zaczęgo dzieła
 pobudzać kogo.* Ad audendum animos ad-
 dere, augere, alacritatem adferre, addere,
 animos dare, erigere, excitare, incitamen-

tô esse. Desiderium rari decoris admo-
vere. Acri & vehementi incitatione in-
flammare animum.

Inclino. *Nakłaniam się, skłonny jestem.*
Vergo, propendeo. *Skłonny jest do łagodno-
ści.* Ad lenitatem se dat. Proclivior est ad
lenitatē. Ad lenitatē sua sponte propendet.
Summa propensione in leniora fertur. In-
clinatissimô est ad lenitatem animô. *Z przy-
rodzenia skłonny jest do słępszwa.* Naturâ
propensus est ad execrabile vitium avari-
tiz. Ad avaritiam naturâ propendet. Ad
avaritiam natura illum sua ducit. Natura
hortante, naturalî quodam studiô ad a-
varitiam fertur, rapitur. Naturali qua-
dam inductione animi avaritiam sequitur.
Suôptê ingeniô, impetu quodam naturæ,
naturalî quadam voluntatis inclinatione
ad avaritiam incitatur.

Incommodo. *Szkodzę, przeszkadzam.*
Officio. Incommodum assero. *Nie chcę ci
przeszkadzać.* Nolo incommodô tibi esse.
Nolo commodis tuis officere, commoda tua
oppugnare, labefactare. Nolo tibi negoti-
um facessere. Nolo tibi gravis, molestus
esse.

Incommodum. *Niewczas, przeszkoda.*
Damnum, detrimentum. *Wiele mam prze-
szkod.* Multa me incommoda circum-
veniunt. Multis incommodis & difficul-
tatibus angor, premor. Quotidie novis
incommodis afficior. Alia ex aliis accedunt
in.

incommoda. Nova quotidie incommoda mihi nascuntur.

Inconstans. *Niestateczny*. Mobilis, levis, volaticus. Qui à seipso desciscit. Levissimus transfuga. Qui sibi non constat, neq; in hac, neq; in illa parte fidem habet. *Niestateczne są wole ludzkie*. Homines mobili sunt in omnem partem animò, & fluctuante. Mobilia sunt hominum ingenia, plumâ, foliò faciliùs moventur, vaga & mutabili ratione, summa levitate, & inconstantia huc, illuc feruntur. Nihil tam flexibile, lubricum, devium, quàm hominum consilia.

Inconstantia. *Niestateczność*. Levitas, mutabilitas, mobilitas. *Nie rozumiem, żeby mi kto w tym niestatek zadać mógł*. Non puto mihi tamam inconstantia pertimescendam. Non vereor, ne quis levitati tribuat, adscribat, assignet, si &c. ne quis in me inconstantis, levis, mobilis, instabilis, parum firmi in officio animi vitium conferat, ne quis mihi notam inurat, maculam aspergat nomini meo inconstantia, nè inconstantia nomine male audiam. *Takiegom się niestatkowi po tobie nie spodziewałem*. Tam mobili animò, tanta mutabilitate mentis te esse non putabam. Tam fluxa fide, tam mobili ingenio te esse quis putasset?

Incredibilis. *Niepodobny ku wierzeniu*. Inauditus. Monstro, portento similis.

Iis. Singularis. Humanam fidem excedens. Ultra fidem. *Niepodobna rzecz do wierzenia.* Non est, ut credi possit. Non est, ut habeatur fides. Fidem superat. Abhorret à fide. Ejusmodi est, ut fide careat, ut adjungi fides nulla possit. Veritatis imaginem nullam ostendit. Fidem excedit. Verò, rationi consentaneum non est.

Incumbo. *Nalegam, użitiuję o co, przykładam się do czego.* **Innitor.** Operam do. **Applico** animum ad rem. **Studium** conféro. **Studia,** curas in re figo, loco, consumo. **Animum** adjicio, adjungo ad aliquid. **Operam** dico, navo, conféro ad rem. **Mente & animò** totus in rem insisto. **Uusus.** *Murus in ławam incumbit. Mur nachyla się ku lewej stronie.* In perniciem allicujus, in salutem Reipublicæ, ad literas incumbere.

Indago. *Śladuję, macam.* **Vestigo,** investigo, inquiero. *Filozofia prandy szuka.* **Philosophia** omnibus vestigiis, diligentissimis inquisitionibus verum perscrutatur. Per tentat, vestigat omnia, ut verum perspiciat. **Omni** contentione verum invenire, summâ curâ, studiôq; veritatem exquirere, protrahere in lucem adlaborat. **Rimatur** omnia. Velut odore verum, aut aliquò leviter pressò vestigiò persequitur. **Scrutatur** omnia & excutit. **Odoratur** omnia, & e tenebris eruere nititur.

Indico. *Opowiadam, oznajmuję.* **Indicium**

cium facio, do, affero, ostendo, defero. Indiciô sum. Ostendo, monstro, coarguo, innuo. Signa patefacio. *Chłopiec o wszystkim panu oznaymił.* Puerrem omnem ad dominum retulit, pertulit, hero exposuit, proposuit, quid facere cogitares, demonstravit. Rei indicium edidit, detulit. Protulit omnia, & detexit, enunciavit, prodidit. Dominum de re tota certiore fecit. Rem omnem domino aperuit, patefecit. Indicium rei totius puer fecit. *Znaki są pewne zaboystwa.* Locus ipse, impressa loco certa vestigia eadem loquuntur. Peractæ cædis indiciô sunt vestigia cruenta fabulo impressa. Eadem factam hæc testantur, ostendunt, arguunt, cædis peractæ fidem faciunt. Index cædis ipse locus est.

Indifferens. *Obojętny, obojętny.* Neutram in partem movetur, inclinatur. Suspensam tenet sententiam. Neutris se partibus addicit. Neutram in partem propendit. In utrumq; paratus est.

Indignatio. *Gniew.* Stomachus, ira. *Rozgniewałem się o to.* Stomachum movit mihi ea res. Stomachum mihi fecit. Majori, quam credi potest, res ista mihi stomacho fuit. Bilem ea res mihi concivit, commovit.

Indignus. *Niegodny, niekusienny.* Turpis, iniquus, non dignus, alienus. *Niekusza to rzecz.* Quæ, malum! ista est indigni.

dignitas? Res ista indigna planè est, & intolerabilis, indigna atq; nefaria. Res est ejusmodi, quæ intoleranda videtur omnibus. *Nie godny dobrodziejstwa.* Non is est, in quem tanta gratia conferatur. Non ita meritus est, non ea ejus sunt merita, ut hõc affici beneficiõ debeat. Non is est ejus animus, qui tantam gratiam capiat. Beneficii magnitudo ejus merita vincit.

Indoles. Dowcip, przyrodzenie. Indicium animi. Specimen futuræ virtutis. *Spes summa virtutis. Dziecię wyborne go dowcipu.* Puer ad decus natus, alta mente præditus. Puer præcipuo quodam munere naturæ ad summa quæq; natus, ad laudem, decus à natura factus. Puer optima indole præditus.

Inducia. Przymierze. Belli ad tempus cessatio. *Nieprzyjaciel przymierze uczynił.* Hostis inducias fecit, pepigit, pactus est. Quies aliquantum ab armis fuit. Aliquantulum in induciis res erat. Pari consiliõ ad certas leges ad tempus ab armis discesum est. Actæ per eos dies castrenses quædam feriæ, & à belli injuriis temperatum est.

Induco. Wprowadzam, przywodzę. Adigo, impello, adduco, introduco. *Ujmur.* Jacentem amicum in spem meliorem inducere. Aliquem promissis, spe dotis, hereditatis ad aliquid inducere. Novum morem, consuetudinem, novas religiones, leges indu-

inducere. Inducere animum, In animum
inducere.

Indulgentia. *Pobłażanie, odpuszczenie.*
Obsequium, patientia, lenitas. *Odpust zu-
pelný.* Plena noxarum poenarumq; con-
natio. Noxarum venia, expiatio. *Uusus.* Ho-
mines naturali quâdam inter se indulgen-
tiâ benevolentiaq; continentur. Multi filii
patrum indulgentiâ depravantur.

Indulgeo. *Pobłażam, odpuszczam.* Ob-
sequor. Facilis sum in aliquem. *Na-
zbyt pobłaża synowi.* Peccatis indulgens præ-
cipitem filium ferri sinit. Nimia ejus in
filium indulgentia ad perspicienda pericu-
la eum minus sagacem facit. Malè con-
sulit filio, qui solutè & negligenter eum
habet, qui laxiore imperio habet, qui so-
lùm lenitate utitur. *Poznała Jobie.* Indul-
get genio suo. Obsequitur, morem gerit
animo. Animum explet suum. Genium
curat. Nulla in re defraudat genium su-
um. Molliter se & indulgenter habet. *U-
sus.* Genio, animo, lufui, amorì, dolori;
ira indulgere. Indulgere se alicui, ejusq;
voluntati & gratiæ deditum esse.

Induo. *Wdziewam, ubieram się.* Ve-
stio, induco. *Ubrany był po Hiszpańsku.*
Speciem Hispani vestitu præferebat, refe-
rebat. Hispaniensi ornatu visendus erat.
Cultu corporis utebatur, ornabatur, quò
Hispani solent, ut Hispaniæ mos fert &
consuetudo. *Plašcz na się wdział.* Palli-
um

um humeris iniecit. Humerum palliō o-
neravit. Palliō se textit, amixit. *Uſus.*
Exuere amici personam, judicis induere.
Mores pudicos, novum ingenium, Philo-
sophi personam, hostiles spiritus indue-
re. Se in laqueos, magnas difficultates,
fraudes, negotia induere.

Ineptiæ. *Bałamuctwo.* Nugæ. *Co za bałamuctwa prawiſz?* Ad quas ineptias abis?
Quas tu hic nugas agis? Quam frigida,
levia, jejuna, nugatoria sunt, quæ debila-
teras? Quæ ista deliramenta sunt? Quam
futilia, quæ effutis.

Infamia. *Nieſława.* Dedecus, nota,
macula, probrum, labes, ignominia. Nota
turpitudinis. *Oſławić kogo.* Conflare infamiam alicui. Infamiā aliquem aspergere.
Notam infamiæ alicui inurere. La-
bem, maculam inferre, aspergere, inure-
re nomini. Maculā afficere, aspergere aliquē.
Turpitudine nomen alicujus foedare. Infamiam nomen alicujus subjicere. Existimationē
offendere, deformare. Crimen in alicujus vi-
tā moresq; jacere, conjicere. Sempiternā ali-
cui ignominiam imponere. In alienā famam
involare. *Nieſławnym być.* Laborare, fla-
grare infamiā. In infamia eſſe. Infami-
am subire. Venire in sermonem, & vitu-
perationem hominum. Traduci per ora
hominum. Dedecore & infamiā eſſe oppreſ-
ſum.

Inferi. *Piekło.* Inferorum *carcer.*
Im-

Impiorum à morte sedes. Locus poenarum & cruciatuum æternorum, ubi impii seclusi à Cælestium consortio in æternis miseriis versabuntur. *Zepchniony iest do piekła.* Eum inferi excepere æternis exurendum ignibus. Ad cruciatus nullò avô finiendo, ad sempiternos ignes deturbatus est. Ad inferos migravit, descendit, expensurus supplicia sempiternis faculorum atatibus luenda. Ad inferos præcepit ætus, sceleratorum sedem, ac regionem, supplicia hinc in omne ævum duratura. *Æternis apud inferos suppliciis mactatur.*

Infidelis. *Niewierny.* Infidus. *Nie są wierni.* Improbi sunt & perfidiosi. Perfidia in illis est plusquam Punica. Fidem non præstant. In fide non manent. Fluxa iis est fides. *Niewierny, nie dobrze wierzący.* Religionum nostrarum mysteriis non initiatus.

Infidelitas. *Niewierność.* Perfidia. *Podeyrzany będziesz o niewierność.* Erit, cur de fide tua non bene homines existiment. Venies in suspicionem infidelitatis, parum bonæ, parum rectæ fidei. Fides tua in suspicionem adducetur, in dubiū veniet, in dubium vocabitur. Causam afferes de tua fide secus existimandi.

Infirmus. *Chory, słaby.* Imbecillis, debilis, enervatus, fractus. Carens viribus. *Barzo osłabiony iest na ciełe.* Corpore est effa-

facto, fracto, & debilitato. Parum firmitati, parum in eo virium est. Summa gracilitate atq; infirmitate corporis est.

Inflor. *Nadymam się, pysznię się.* Efferor, intumesco. *Pyszniysz się z tak małej rzeczy.* Res tantilla tibi dat animos? Res tam exigua tibi animos facit? Res tantilla tibi eos affert spiritus, adeò effert animum? Ex re tantilla adeò te extollis?

Influo. *Wpływam, wpadam.* Illabor. *Sawa wpada w Dunaj.* Savus Danubio flumini immiscetur. In Danubium precipitat, se evolvit. In Danubium devolvitur. Istro flumine excipitur. Leni aquarum tractu Istro se insinuat. Danubium auget.

Infortunium. *Nieszczęście.* Calamitas, arumna. Adversus casus. *Cudza nienawisć mię w to nieszczęście wprowadziła.* Invidia in hoc infortunium me coniecit, in eum me casum demisit, hęc me malò, hęc infortuniò mactavit. Aliena me invidia, non culpa mea me perculit, afflixit. In eam me calamitatem traxit, hoc mihi vulnus inflixit, hęc me ruinà involvit, tantū mihi malorū importavit. *Dwoie nieszczęścia mię potkały.* Duo fulmina per hos dies me perculere. Calamitatem unam, quam casus infestus tulit, altera crudelius aggravavit fortuna. Cū vix primus turbo immani fragore detonuisset, secunda
mox

mox procella in me defæviit. Vix ex ea fortuna lavitia emersit, in novam calamitatem incidi, dedecoris acerbiter casus haud paulò infestior cumulavit.

Ingeniosus. *Dowcipny*. Multum habens ingenii. Acutus, solers. Eximiò, acerrimò ingenio. *Człowiek dowcipny, y bystry*. Acer investigator rerum est, quæ à natura involutæ videntur. Vir est mente acris, & perspicaci prudentiâ præditus. Egregia est ingenii acie. Dotibus ingenii instructus est eximiis. Est in eo, non qualem multis contigit, ingenium, sed egregium, exquisitum, singulare, ac propè divinum. Omnibus ingenii laudibus efflorescit.

Ingenium. *Dowcip*. Vis, acies ingenii. Acumen, perspicacitas mentis. Solertia. Ingenii celeritas. *Indoles. Dowcip to moy przechodzi*. Non hoc ingenii est mei. Non capiunt rem tantam ingenii mei angustia. Vires ingenii hoc superat. Hoc ingenii facultatè excedit. *Casy dowcip na co obrocic*. Nervos omnes ingenii contendere. Ingenium exacuere. Omnes ingenii vires ad aliquid conferre. Toto pectore in aliquid incumbere. Nihil ingenii, nihil industria prætermittere.

Ingratus. *Niewdzięczny*. Immemor beneficii, vel gratiæ. *Niewdzięczny iesteś*. Gratiam non refers. Officium in te requiro, desidero. Meis in te meritis non

re-

respondes. Mea in te officia non rependis. Officia officiis non compensas. In vitium animi ingrati incidisti. Turpem ingrati animi culpam fustines. Referenda gratia haudquaquam studiosus es.

Inhumanus. *Nieludzki. Crudelis.* Communi hominum sensu carens. Asper, durus, ferox, difficilis, agrestis. Vita communis ignarus. Humanitatis expertus, immemor. *Człowiek to nieludzki, jrogi.* Nihil tam ferum ac inhumanum, quam hominis hujus indoles asperrima. Humanitatem exuere videtur. Immitis est. Implacabilis est ejus hominis animus, & a cultu ac humanitate longissimè remotus.

Inimicitia. *Nieprzyjaźń, niesnaski.* Simultas, alienatio, disjunctio. *Wielu tym na się urazi/z.* Graves inimicitias inscipies, subibis. Intercedent tibi cum aliis graves inimicitiae. Grave odium adversus te concitabis. Gerenda tibi erunt, exercenda graves inimicitiae. *Nieprzyjaźni poprzestać.* Inimicitias tandem candidè & simpliciter ponere, deponere. Extinguere veteres similtates. Inimicitias diurnas charitati patriae condonare. Ex inimicitia se in gratiam revocare. Discedere ab inimicitias & odiis inveteratis.

Inimicus. *Nieprzyjaciół, nieprzyjaczy.* Hostis, intestus, infensus, adversarius, alienatus, non æquus, iniquus, invidus,

vidus, obtrektor. *Moy to sprzyśięgły nie-przyjaciel.* Alienissimò est à me animò. Animum ostendit mihi crudeliter inimicum. Resident etiamnum in ejus animo graves atrocesq; inimicitia. Odiò me infectatur capitali. Adversario illo utor gravi sanè ac intenso.

Initium. *Początek.* Principium, fundamentum, elementum. *Te były początki nauki naszej.* Hæ erant incunabula doctrinæ nostræ. Hæ primæ origines, & elementa studiorum nostrorum. Ab his profecta initiis est doctrina nostra. Hæ quædam quasi femina erant doctrinæ nostræ. Hæ doctrinæ erant primordia, rudimenta, prima velut vestigia ac lineamenta. Hoc à fonte omnis nostræ doctrinæ manavit. *Od stworzenia świata.* Ab orbe condito. Ab ultima mundi origine. Post hominum memoriam. Post natos homines. *Szczęśliwie były początki wojny.* Latissima erant armorum principia. Initia se belli dabant optimè. Primo belli progressu fatis felices fuimus. Belli primordium fatis latum erat. In limine, exordio belli res nostræ habebant fatis bellè.

Injuria. *Krzywdą.* Iniquitas. *Krzywdę komu uczynić.* Injuriam alicui imponere, inferre, conflare. *Injurią* aliquem afficere, onerare, lacerare, laceffere. *Injuriosius tractare aliquem.* *Cięszką krzywdę od ciebie odniosłem.* Gravi injuriâ à te afflictus

ctus sum. Iniquius à te mecum est actum. Injurium, injuriosum, iniquum, gravem te sensi. Appetitus à te injuriâ sum nullô meô meritô. Contra jus omne, contrâ, quàm meritus sum, innocentem, nullius affinem culpâ, ab omni vacuum culpa me tractâsti. *Zemſzczę się tej krzywdy.* Paremi brevi pro injuria gratiam referam. Pari pari referam. Erit propediem, cùm idem tibi reponam. Memorem me injuriâ senties, experieris. *Krzywdy zapomnieć.* Injurias oblivione conterere. Omnem acceptâ injuriâ memoriam ex animo delere. Ultionis consilium omne abjicere. Injurias omnes in amicitia gremio sepelire.

Innocens. *Niewinny.* Integer. Culpâ vacans. Ad quem ne suspicio quidem criminis perveniat. Ab omni culpâ suspicionem remotissimus. Nullius probri compertus. Crimine innoxius. *Niewinny iestem w tej mierze.* Procul absum ab ejus rei culpa. Culpam ejus rei non sustineo. Purus à culpa sum. Tam absum à culpa, quàm qui maximè. Ejus rei culpa hære in me non potest. Abhorret ab ea culpa vitæ meæ institutiô ratio. *Niewinnego mię oskarżasz.* Intonem, immerentem, nullô meô meritô, injuriâ, injustè, iniquè, contra jus & æquum in crimen vocas. Nullo me scelere adstrinxi, abs te tamen

tamen accusor. Innoxium me exagitas.

Inopia. *Niedostatek*. Egestas, indigentia. *Niedostatek cierpieć*. In summas angustias compelli. In maximas omnium rerum difficultates conjici. Omnium rerum penuriâ laborare. Inopiâ extremâ premi, confici. Rerum omnium inopiâ pessimè accipi. In maximis angustias ac difficultatibus versari. Summis cum incommodis conflictari. Ad extremas quotidiani victus angustias redigi. Arctiora mihi in dies fiunt omnia. *Niedostatek czyi wspomodzi*. Mederi inopix alicujus. Rebus maturè occurrere. Incommodum novis commodis sanare. Inopiâ aliquem levare.

Inquietus. *Niespokojny*. Turbulentus. *Niespokojny to człowiek*. Sine furore ac amentia consistere ejus animus non potest. Turbulenter & turbidè facit omnia. Vir moribus turbidus, & ingenio minimè otium patiente. Homo novarum rerum avidus. Qui moveri omnia quàm senescere malit.

Insania. *Szaleństwo*. Furor. *Od żalu w szaleństwo wpadł*. Vi doloris à mente discessit, mentem perdidit, sibi excidit, de potestate mentis exiit, de mente deturbatus est, in rabiem actus est, ad insaniam impulsus, redactus.

Insidix. *Zasadzka*. Fraus. *Zasadzki iemu*

iemu uczynił. Insidias fortunis ejus tetendit, molitus, machinatus est. Laqueos ejus fortunis non paucos tetendit. Dolum ejus capiti alium ex alio nexuit. Insidias in ejus caput ac fortunas comparavit. Caput ejus clandestinis consiliis petiit, appetiit. *Ledwie iego zasadzek uszedł.* Propè aberat, quin in ejus insidias præcipitaret. *Ægrè* ejus tot petitiones ac laqueos declinavit. Vix tot ejus ex insidiis elapsus est. Vix periculum, quod capiti impendebat, depulit. *Uusus.* In insidias incidere, venire. In insidiis locare milites.

Insolens. Nieznyczajny, pyszny. Insolitus, superbus, elatus, imperitus. *Godności iego pysznym czynią, y wyniosłym.* Honores ei multam verborum jactationem excutunt. Insolentia dominatūs animos ei extulit. Ferocem honores faciunt. Incedit per ora vulgi magnificè, seseq; circumspicit. Insolentiā effertur tantā, neminem ut præ se hominem putet.

Instar. Nakształ. Iest mu na miejscu *oyca.* Illi in gradu, numero, loco, exultatione parentis fuit. Pro parente fuit. *Uusus.* Tu mihi es instar omnium.

Instinctus. Natchnienie, pobudka. Instigatio, afflatus, impulsus. *Nie bez Boskiego natchnienia się stało.* Non sinè celesti admonitu, non sinè arcana celestiq; mentis instigatione, non sinè Numinis certo afflatu factum est. *Divino tactus spiritu.* Divi-

Divino instinctus Numine. Divino afflatus spiritu id consilium arripuit. DEUS illi eam mentem objecit, illum in eam mentem impulit. Divini afflatus spiritus is fuit, qui ei hanc mentem dedit, qui ad id agendum hominem permovit.

Instruo. *Sporządzam, opatruję. Paro, apparo, molior, orno, adorno, comparo, armo, instituo, ordino, compono. Uusus.* Domum hortis, convivium instruere & ornare. Naves, classem instruere, armare, adornare. Aliquem ad omne officii munus, consiliis ad negotium idoneis, cultioribus ad eloquentiam acuendam doctrinis instruere.

Insurgo. *Oburzam się, podnoszę się. Oburzyć się na kogo.* Contra authorem nefarii consilii ausi consistere. Coorti in authorem consilii, in authorem consilii eorum ingenia subito exarsere. In eum hominem consurgere universi cœpere.

Intelligo. *Rozumiem, przeymuję. Cognosco, sentio, capio, teneo, percipio. Mente complector. Perspicio. Cogitatione comprehendo, complector. Animadverto. Intelligentiam rei habeo. Accipio. Disco. Animò percipio, intelligentiā & ratione comprehendo. Ile z listów wyrozumieć mógł.* Quantum conjecturā assequi, quantum consequi, conijcere, sentire, quantum ex literis percipere, colligere, animadvertere potui. Quantum quidem ē literis

ris interpretari potui. *Dyalektykę dobrze rozumie. Dialecticam animò menteq; comprehensam habet. Disceptandi artem tenet, callet.*

Intemperantia. Niepowściągliwość. Intemperies, incontinentia, insolentia. Iaka to niepowściągliwość tego człowieka. Quæ est ista immoderata vita ratio? Quæ ista est vita, quàm immoderatè, intemperanter, luxuriosè tradducta? Quis iste luxus est? Quàm profusa libidines, quàm intemperata perpotationes, ista hominis vita sit? fortuna, opibus, flore ætatis tam intemperanter uti, abuti? Modum cupiditatibus nullum ponere.

Intendo. Natęzam, użyciuę. Porrigo, extendo, intento. Użus. Intendere oculos, mentem, cogitationem ad rem aliquam, ad negotia. Intendere vocem, & remittere. Intendere arcum. Curam rei alicui intendere. Litem, crimen, actionem in aliquem intendere.

Intentio. Natężanie, koniec spraw. Contentio, consilium, finis, scopus, animus. Tym końcem to uczynilem. Id ea mente, cogitatione, eò consiliò à me factum est. Id tum contendebam, volebam, spectabam, destinabam. Eò consilia nostra spectabant. Id animò designabam. Huc ferebar cogitatione. Propositum id unum mihi erat. Ea mens erat, id consilium eo in facto.

Intentus. Napięty, pilny. Wszyscy oka z tego widowiska nie spuszczałi. Intenti erant omnes ad id spectaculum. Mentem oculosq; omnes, intentos defixosq; habebant.

Interdictum. Zakazanie. Interdykt wypadł na całe miasto. Urbs tota Divinis interdicta est. Cives omnes Sacrorum aditu arcentur, prohibentur. Interdictum est pontificia autoritate, nē qua Divina fierent in templis ejus urbis. Civitas omnis Pontificiō interdictō affecta, perculsa, mulctata est. Pontificiō interdictō triste silentium aris templisq; impositum est, indictum. Templorum adytis cives omnes Pontificiō interdictō excluduntur.

Intereo. Ging. Morior, pereō. Wielu od powietrza poginęło. Magna civium interitio facta est. Peste civium plurimi sunt confecti, deleti. Peste velut incendio civitas deflagavit. Res civitatis viresq; pestilentiā admodum sunt accisae. Peste, perinde ac internecinō bellō, civitas exhausta est. Ostatnia zguba nadebodzi miastu. Ad occasum, exitium, interitum civitatis vergunt omnia. Ad interitum ruunt omnia. Pessum ire videntur omnia. Propē abtunt ab exitio res urbis. Omnia labi, fluere, occidere videntur.

Interest. Należy do kogo. Refert. Wielce to do ciebie należy. Tuā hoc multum refert. Res in hoc agitur tua. Permagni pon-

ponderis, maximi momenti ad res tuas est. Inest in ea re momenti plurimum ad causam tuam.

Interficio. *Zabiiam*. Neco, eneco, occido. Ferrô vitam eripio. Morte multo. Interimo. Mortem affero. *Wielu zabito*. Cædes maxima est facta. Inter-necio civium est consecuta. Cives occisione deleti. Numerô viventium exturbati, luce privati plurimi. Cervices, jugulum ferro præbuere multi. Ferrum corpore recepere. Multi ipiculis perfoffi, gladiis per adversum pectus transfixi, securi percussi occubere. Magna strages, magna cædes est edita. *Sam się zabił*. Mortem sibi ipse conscivit. Vim, manus sibi intulit. Sua sibi manu vitam exhaust. Ipse sibi ferrô pectus trajecit. Occupavit fati diem ipse adactô in pectus gladiô. Infelici dexterâ suâq; ictu mortem invenit. Haustô venenô longæ ætatis cruciatus antevertit. Infamem vitam turpissimo exitu scedavit, sibi mortis diem admovit. Vitam sibi abruptit, extorsit. Vim, manus sibi intulit.

Interpono. *Wkładam się, wtrącam*. Interjicio. In medio colloco. *Nie będę w tę sprawę się wdawał*. In res tam ancipites & tumultuosas me non immittam, non inferam, non intrudam, non offeram, non implicabo, non miscebo. Curando aliena,

na, non me eò sciens prudensq; demittam, ubi exitum videam nullum.

Interpretor. *Wykładam, przekładam.* Interpretationem facio. Expono. Interpretatione explico, expono. Rem obscuram declaro. *Platona Greckie książki przekładać.* Platonem de Græcis convertere. Græca propè iisdem verbis Latine verba dicere. Quæ Plato Græco sermone tractavit, Latinis literis mandare. Græca Latine vertere, in Latinum convertere. De Græcis Latine dicere, in Latinum transferre, Latino sermoni tradere. *Ludzie o oney rzeczy różnie sądzili.* Eam rem alii alio trahebant. Alii civile id rebantur, alii ad scvitiam trahebant. Ea res non unò modò ab omnibus accepta est. Aliis in superbiam vertentibus ac per ambitionem factam memorantibus, aliis benignius interpretantibus. Res accepta asperè à plerisq; omnia pravè æstimantibus, in deterius referentibus, in deterius recta detorquentibus.

Interrogo. *Pytam się.* Quæro, percunctor, rogo, requiro, sciscitor, rogitò. *Pilnie się wypytywałem.* Interrogando urssi, quæsi de eo, quid egisset. Requirebam ex eo, sciscitabar. Captioso etiam interrogationis genere utebar. Percontabar, sollicitè rogitabam, nihil tamen percontationibus ex eo exsculpere poteram.

Intimus. *Uprzemy, potajemny.* Recon-

ditus, arcanus, familiaris. *Potajemny
rzeczy swoich mi się zwierza.* Ad intim
ejus consilia perveni. Arcana omnia
abditosq; sensus speculor. Arcana omni
vel ipso prodente cognosco. Arcana ej
omnia elicio. Intimus sum ejus consiliis
Nihil consiliorum ejus me latet.

Intro. *Wchodzę.* Intrôeo, in eo, subeo,
ingredior, accedo. *Ty śmiałeś wnieść do
domu mego?* Tu meas ædes penetrare, tu
in ædes accedere tu vestigium in ædes fa
cere, tu intrò te conjicere ausus es? Tu
eò pedem inferre, tu vestigium ibi ponere,
eò te inferre, ibi pedem ponere ausus
es?

Invado. *Naieżdżam, napadam.* Ado
rior, impeto, involo, irruo, irrumpo. Vim
facio. Incurro in aliquem, incurso, in
vehor. *Strach na niego napadł.* Incidit
terror animo hominis. Incellit hominem
terror. Repentino terrore perculsus est.

Invenio. *Nayduię, nynayduię.* Repe
rio, deprehendo, peruestigo, nanciscor,
excogito. *Wiele sztuk Grecy wynaleźli.*
Gracia inventrix doctrinarum. Primi ar
tes peperere, protulere Graci. Artium
plerarumq; cognitionem Gracia aperuit.
Artium incunabula plurimarum in Gracia
sunt.

Invideo. *Nienawidzę, zayrzę.* Alienis bonis
mœreo. *Wielu mam zazdrośnych sobie.* Sunt,
quos meus in hac Republica splendor of
fen-

ndat, ladat, pungat, angat, sollicitet,
 iciat, urat, torqueat, excruciet, gra-
 us afficiat. Non desunt, quos mea di-
 nitas, mea amplitudo malè habeat, qui-
 s dolori sit meus honor. Angit ani-
 os quorundam hic splendor meus. No-
 multorum animos in me malevolentia
 fusos. Multi sunt meæ laudis inimi-
 . Multos habeo obrectatores malevo-
 ntissimos. *Wprawic kogo w nienawisc. In-*
idiam alicui concitare, commovere, fa-
ere, parare. In invidiam rapere. Invi-
iam facti conferre in aliquem. Na za-
troiszych nigdy nie zbywa. Nunquam desunt
 estes hominum aliena laude dolentium,
 ienis bonis moerentium. Ubiq; incur-
 s in homines malevolos, lividos, & ad
 riminationem expeditos. Quis est, quem
 ulla unquam attigit invidia, quem non
 tordeat aliorum invidentia?

Invigilo. *Czuig, mam na pleczy.* Cum
 ara & solitudine vigilo. *Wiedz, iz mam*
aranie o pokoy powszechny. Scito me in
 peculis esse, in specula collocatum, con-
 titutum. Scito mihi quietem publicam
 uræ esse, meæ curæ ac vigilantia esse deman-
 ata, curas meas omnes, consilia, cogitatio-
 nes, in tuenda quiete publica evigilare.

Invito. *Zapraszam, wabię.* Voco, af-
 icio. *Na wieczera me zaprosil.* Ad
 cenam me devocavit, adhibuit ad con-
 vivium. Convivam sibi esse me voluit.

Vocatu ejus cœnandum mihi erat apud illum. Cœnâ me accepit.

Invitus. *Nie rad, nie chętnie*. Non libenter, rogatus, recusans, tergiversatus. Contra voluntatem. Repugnans, repugnanter, coactus, dolens, perinvitus. *Poniem wolnie poszedłem do niego*. Cum magna mea molestia illum compellavi. Adversante & repugnante natura, contra voluntatem meam, cunctabundus, diuq; reluctans ac tergiversatus, propè resistens ad eum pertractus fui. *Lubo poniem wolnie, przyigłem iednak ten urząd*. Quanquam gravatus, accessi tamen ad Rempublicam. Quanquam abhorrerem Reipublicæ translationem, quanquam mihi nihil inimicius, nihil molestius forensi illo strepitu, tamen ingratiis licet meis in has quotidianas dimicationes me obtuli. Onus impositum fremens moerensq; accepi.

Inundo. *Zalewam, wylewam*. Alluo, obruo. *Woda, rzeka wylewa*. Effert aqua se alveô. Alveum exit, extra alveum effunditur, littora superat, transgreditur, diffunditur unda, camposq; circumjectos rigat, fluctibus terram occupat. Effusus super ripas amnis campos segetesq; operit.

Jocor. *Zartuię*. Cavillor, ludo. Jo cō aliquid dico, vel facio. *Czasem zartuię*. Ludit interdum, ac familiariter per risum & jocum facetè cavillatur. Jocos inter-

interdum cum familiaribus miscet. Jocosè
 atis ludit interdum. Jocularia interdum
 undit. Salibus utitur interdum. Facetia-
 rum & urbanitatis leporibùs amicos in-
 terdum exhilarat. Sales nonnunquam o-
 rationi aspergit.

Jocus. *Zart.* Ludus, risus, facetiæ,
 lepor, sales, hilaritas, festivitas, cavilla-
 tio. *Zartem to uczynił.* Per jocum, per
 ludum & jocum, per risum ac jocum, ani-
 mi causâ, joci gratiâ, jocò, ridiculi cau-
 sâ hæc facta sunt. *Bez żartu.* Extra jocum.
 Remotò jocò. Aufer nugas, & rem seriò
 ediffere. *Rzecz w żart obrocić.* In jocum
 vertere, trahere, convertere. Rem jocò ac-
 cipere, in risum vertere. *Barzo żartowny.*
 Gratia hominem finxerint, lepores Attici
 educarint necesse est. A gratiis videtur
 nctus. Adeò multus est in eo lepos, adeò
 venustæ sermonis facetiæ. Sale facer
 omnibus antestat. Ejus festivè dictis mi-
 rificè capiuntur omnes. Ita scitè, venustè,
 lepidè, argutè sermonem condit, ut audi-
 entes mira voluptate perfundat. Ita fa-
 cetiis valet, ut verba propè singula au-
 dientium risus consequatur. *Nieuczci-
 wych żartow strzedz się należy.* Absti-
 nendum prætextatis verbis. Genus joca-
 di illiberale ac petulans vitandum est.
 Omnis verborum lascivia procul è con-
 gressu nostro arceatur.

Ira. Gniew. Iracundia, indignatio,
 12
 sto.

Stomachus, excandescencia. *Potwarz ta do gniewu mię pobudziła.* Bilem mihi movit, commovit, concivit atrox calumnia. Calumniae indignitas iram mihi movit. Atrocis calumniae injuria irā me implevit, animum exasperavit, odium exacerbavit. *Wielce się rozgniewałem.* Gravem iram concepi. Iram imbibi vehementem & acerbam. Ingentem molem irarum alto ex animo ciebam. Graviter iracundiā exarsi, excandui. Ingentes jam dudum iras in pectoreolvebam. *Gniew swój na kogo wylać.* Vertere iram in aliquem. Factis simul dictisq; odium complere. Iram odiumq; profundere in aliquem. Omne virus acerbitalis in aliquem evomere. Fremere, furere, nec iram modum reperire. *Gniew ustaie.* Deservescit ira, remittit, decedit, abscedit. Mollitur ira, deflagrat paulatim. Animorum ille ardor residet. Ira cadit. *Prześiał się gniewać.* Iracundiam omisit, dimisit. Iram repressit, compressit, sedavit, coërcuit, continuit. Iram expedivit, misissam fecit, ex animo ejecit. *Uśmierzył gniew.* Leniter permulsit iram. Iras lenivit. Iracundiae faces extinxit. Impetum animi delinivit. Ardorem animi compressit.

Iracundus. Gniewliwy. Qui facile & citò irascitur. Proclivis ad iram. Irritabilis. *Z przyrodzenia gniewliwym jest.* Ani-

Animi quodam impetu ferè iracundiâ paret. Summa est naturæ acerbitate. In-
geniô præcepta in iram est. Ægritudinem
animi non facilè dissimulat. Iræ potens
non est. Naturâ stomachosior est, & in iram
facilè excandescit.

*Iraſcor. Gniewam ſię. Incendor. Irã
incendor. Iratus ſo. Succenſeo. Ani-
mô incitor. Gniewam ſię dotychczas. Ira-
cundias adhuc recentes habeo. Ira etiam-
num & tacita indignatio animum ſti-
mulant. Nondum deſagrârunt conceptæ in
hominem iræ. Clauſæ etiamnum aures
ſunt obſtrepente ira. Non mediocri etiam-
num incedo iratus iracundiâ. Adhuc
in fermento ſum.*

*Iratus. Rozgniewany. Rozgniewany
ſo wyrzekł. Animô iratô & percitô, ira-
cundiâ permittens dominatum animi, irã
occæcatus, tumens in eas contumelias eru-
pit. Efferatus odiô tam inclementer locu-
tus eſt.*

*Irrideo. Naſmiewam ſię. Derideo,
rideo. Wſzyſcy ſię z niego natrzęſaig.
Eſt ejusmodi, quem omnes per riſum æ
jocum contemnant, cujus levitati ac impru-
dentiæ illudant omnes. Quem pueri ſe-
ſtentur & derideant. Quem omnes elu-
dant, ludificentur. Qui in ora homi-
num pro ludibrio abeat. Qui omnibus ci-
vibus ſpectaculô ſit, per ora hominum
traducatur. Cui convitium facere, quem*

ludibriō lādere, in quem ea dicere, qui
hūs totus explōdatur, impunē quisq; au-
deat. Qui ostentui, deridiculo sit omni-
bus. Quem deridendum proponant. Quem
deridiculi gratiā indignis modis ludifi-
cent. *Sam z siebie daie przyczynę do śmie-
chu.* Sese ipse deridendum propinat. Ri-
sui, ludibriō, sibilisq; aliorum os prabet,
sese offert, objicit.

Irritus. Prożny, daremny. Vanus,
inanis. *Daremna była moja praca.* Quae
gesseram, concidēre omnia, ad nihilum
recidēre, ad irritum cecidēre, vana, atq;
irrita evasēre. Labor meus omnis in ir-
ritum redactus est. *Prożna była nadzie-
ja.* Incisa spes erat. Spes erat in irritum
redacta. Ad irritum spes cecidit. Spes ea
luxuriaverat, & vana evaserat. Vana atq;
irrita spes fuit. *Postępek moy za nieważny
osądził Senat.* Acta mea Senatus rescidit,
irrita fecit, irrita esse iussit, fustulit, ra-
dicitus evellit, dissolvit, infirmavit, la-
befactavit.

Iter. Droga. Puścić się w drogę. Iter
aliquò apparare, fuscipere, petere, habere,
ingredi, facere, dirigere, convertere, ma-
turare. Itineri se committere. In viam
se dare. Iter aggredi. *W zaczętej dro-
dze postępować.* Pergere iter coeptum, Iter
insistere. Cursum perseverare, exequi. Iter
conficere. *Droga przedsięwziętą odłożyć.*
Iter suppressere. Profectionis consilium
abjice-

abjicere. Itinere desistere. *Przykrą mi-
żem drogę.* Iter conficiebam æstuosā &
pulverulentā viā. Profectio ea fuit, in
qua & luctandum fuit cum tenacissi-
mo fabulo, & vestigiis cedente, &
cum via inepta, quā agrē moliantur pe-
des. Iter parum commodē explicui, ini-
quitate locorum viæ errores ubiq; implican-
te. *Do Rzymu mam drogę.* Roma mihi ter-
restri itinere petenda est. Longum iter
graveq; instat: Italia percurſanda, eme-
tienda, peragrandā. Romam terrestri
itinere contendendum est. Romam iter su-
ſcipiendum, pedibûsq; conficiendum. *Uſus.*
Iter equô, pedibûs conficere. Iter aliò fle-
ctere.

Jubeo. *Rozkazuję.* Impero, mando,
præcipio, edico. In mandatis do. Man-
data do. Negotium do. *Trudną rzecz
rozkazuješ.* Mandata das ardua. Negoti-
um das difficile. Fieri, præstari à me vis,
quæ vires meas exuperant. Magni ne-
gotii est, summæ difficultatis, operæ non
exiguæ, quod mandas. Rem in mandatis
das, quam exequi, efficere, præstare, su-
stinere vix possum, quæ in mandatis à te
habeo, non istarum sunt virium.

Jucundus. *Przyjemny, ucieśzny.* Amœ-
nus, dulcis, suavis, gratus. *Miły mi będzie
twój powrót.* Dulcissimus mihi erit redi-
tus tuus. Omnes amœnitates in te uno
habebo. Gratia omnes tecum remigra-

bunt. Plurimum suavitatis habebit reditus tuus. Hilariora mihi tecum erunt omnia. Adventu tuo lata mihi erunt omnia & candida. *Przy twojej przytomności ucieśznieysza będzie uczta.* Te praesente non magis epulis corpus, quam animus dulcissimae consuetudinis voluptate exhibetur. Tu si conviva accesseris, epulae ipsae plus suavitatis accipient, habebunt, quaedam hilaritate conspersa erunt omnia. Tali convivâ, in quo tantum leporis est, luculentum hunc habebimus diem.

Judiciû. *Sąd, rozsądek, zdanie.* Judiciû, deliberatio legitima. Cognitio, controversia causarum. Sententia, opinio, existimatio. *Zapoznać na sąd.* In judicium accersere, adducere. Periculum judicii alicui intendere. Diem dicere. Dictionem denuntiare. In jus rapere. Obtortô collô ad Praetorem rapere. Lege cum aliquo agere. Ex jure agere cum aliquo. *Przawować się.* Judiciô conflictari. Judiciô certare. Jure, legibus experiri. In jus adire. Vadimonium obire. Descendere in ambiguam litem. *Niesprawiedliwym sądem być uciśnionym.* Judiciô iniquo jugulari, circumveniri. Iniqui judicii procella everti. Judiciis iniquissimis exorbere sanguinem. Turpi judiciô vinci, condemnari. Litem amittere. Causam perdere. Causâ cadere. Iniquis judiciis interire. *Sądziów przekupić.* Judicium corrum-

rumpere, contaminare. *Sądy się nie odprawiają.* Judicia frigent, silent, congelant, conticescunt. *On był sędzią.* In ea causa judex sedebat, judicium exercebat. Sellâ positâ jus dicebat. Cognitionem causæ per se solus exercebat. Arbitria de summa rei agebat. Judicium de reo legibus faciebat. Judicium ferebat. *Wielkiego rozsądku człowiek.* Judiciô valet, utitur optimô. Judiciô præstat, excellit, abundat inter omnes unus maximô. Est in eo viro mira quædam judicii præstantia, vis, subtilitas. Multum videt vir ille judiciô, si quisquam alius, gravissimô. Inest in eo homine mira ingenii perspicacia. *Użys.* Tui judicii est, quid faciendum censeas. Alterius judicium exquirere. Suum judicium interponere, dicere, edere. Ferre judicium, mutare, flectere. Alieno judiciô quàm suô stare præstat. Judiciô meô.

Judicii extremi dies. *Dzień sądu ostatecznego.* Extremus sæculorum dies. Dies ille formidolosus, quô universi mortales in judicium vocabuntur, totius vitæ rationem reddituri. Dies ille, quô mortalium corpora è somno mortis ad lucem alterius vitæ excitabuntur. Quando ad vitam revocatis, quotquot unquam nati sunt, DEI Filius è cælo ad judicium exercendum, sententiamq; pronunciandam descendet. Dies ille de omnibus annis nostris,

stris, & transacta vita sententiam latu-
rus. Extremus volventium saeculorum dies
cum animæ vitâ sanctæ rursum corpori
induent, cum DEUS ipse Judex in cele-
berrimo superum inferumq; conventu sen-
tentiam feret, cum supremus dies vol-
ventibus annis advenerit.

Judico. *Sądzić.* Judicium facio. Co-
gnosco, discepto. Litem decerno. Statuo,
constituo. Sententiam fero, dico. Jus di-
co. Dijudico. *Do nas należy spor ten-
rozsządzić.* Vestrum est, qui in hac con-
troversia judices confiditis, de hac causa
judicium pronunciare, forum agere, ju-
diciū exercere. *Według stanu należy.* Re-
ctum animi sensum in ju-
dicio sequi nos oportet. Judicium cum ra-
tione & æquitate congruat, necesse est.
Qui sententiam fert de causa, in consilio
habeat, necesse est, legem, æquitatem, fi-
dem. Qui judicia exercet, libidinem, odi-
um, invidiam, metum, & quidquid eri-
pere rectè judicandi facultatem potest,
procul habeat. In causis forensibus di-
judicandis consilia omnia, actionesq; ad
justitiam referenda sunt, justitiæ fervien-
dum, nè tantillum, nè latum quidem un-
guem ab æquitate deflectendum est. *Całą
rzecz do twego rozsądku odsyłam.* Id omne
arbitrium ad te justum æstimatorem defe-
ro. Rem tuo ingenio & conjecturæ com-
mitto. Ejus rei arbitrium ad te rejicio.
Ejus

Ejus causa cognitio penes te erit. Tua estimatione res metienda est. E judicio tuo judicium pendebit meum. Ad judicium tuum sententiam aggregabo meam.

Jungo. *Złączam, spaiam.* Conjungo, copulo, committo, coagmento. *Wszystkie członki są między sobą spoiione.* Omnia membra inter se implicata & connexa sunt, inter se cohærent, coalescunt, aptas commissuras habent, alia ex aliis nectuntur, & aptè inter se continentur. *Ocho-tnie się przylączę do ciebie.* Libenter ad tuas rationes me adjungam. Acclinabo me libenter ad tuas partes. Tuis, tuorumq; necessitudinibus misceri me libenter feram. Societatem tecum & foedus inibo. Summa conjunctione tecum agam.

Juro. *Przysięgam.* Jurejurando me devincio. Juratus testor. Adjuro. Jusjurandum do. *Przysięgiem, iż to moja rzecz.* Sacramentò contendi rem esse meam. Jusjurandum interposui. DEUM. Testem feci. *Przysięgi, iż wierności dotrzymam.* Jurejurando fidem firmavit. Sacramentum dixit de perpetua sua in Rempublicam fide. Testem DEUM appellavit perpetuæ suæ in Rempublicam fidei. Execratione caput suum devinxit, si datam unquam violaret fidem. De constanti in Rempublicam fide jusjurandum dedit.

Jurandi formulæ: Ita me DEUS amet.

met. Ita mihi à DEO prospera contingat omnia. Ita mihi benè sit. Ita rebus meis feliciter eveniat. Ita ad voluntatem cuncta fluant. Ita meis optatis fortuna respondeat. Ita sim incolumis. *Contrà:* Ita malè mihi faciat DEUS. Ita perdat me DEUS. Nè sim salvus. Disperream. Cadat infeliciter, quidquid ago. Infensa, iniqua omnia experiar, si sciens fallo.

Justus. *Sprawiedliwy.* Æquus, debitus, legitimus. *Sprawiedliwym iest.* Justitiæ laude floret. Vir est, qui juris civilis rationem ab æquitate nunquam sejunxerit. In testimonio religiosus, in judicando severus.

Juventus. *Młodość.* Ætas florens. Medium juventæ robur. Ætas injuriæ opportuna. Flos ætatis.

Juvo. *Wspomagam.* Adjuvo. Opem fero. *Czętnie wspomaga ubogich.* Afflictis fidem manumq; libenter porrigit. Inopiam eorum facultatibus sublevat. Egentiam eorum subsidiis & liberalitate sustentat. Egentibus libenter subsidio venit, opem porrigit, præsidio est. *Ieden drugiego wspomaga.* Alter alteri operam commodat. Mutuà se operâ juvant. Mutuam sibi operam præstant. Alter alteri præsidium est, ac rebus in dubiis lumen. *Filozofia pomoga iest do krasomowstwa.* Philosophia eloquentiæ adjumentum est. Ad
gra-

gravem illam moratamq; eloquentiam ad-
jumenta habet, affert, importat non pauca
rerum naturalium cognitio.

L.

Labes. *Skaza*. Ruina, perniciēs, ma-
cula, dedecus, ignominia, infamia, vi-
tium, navus. *Ułus*. Multis locis labes
agrorum facta, terraq; defecerunt.
Vide, ne qua labes integris infera-
tur.

Labor. *Ułpadam*. Prolabor, cado, ruo.

Item. Deficio, dilabor. Item. Erro, fal-
lor, decipior. *Kto iesel taki, ktoryby sig
w niczym nie potkngł?* Quis in tam lu-
brica, tam difficili rerum humanarum
via non labitur? Quis non offendit? Quis
est, qui nusquam incurrat imprudens? *Ułus*.
Cave, ne ad illorum opiniones dela-
baris. Imprudentiā meā lapsus sum.

Labor. *Praca*. V. *Laboro*.

Laboro. *Pracuię*. Elaboro, contendo.

Laborem suscipio. Opus facio. Labore
me exerceo. Laboribūs me frango. Ope-
ram do. Labore me conficio. *Zawżze
będziesz miał co robić.* Non deerit, in quo
operam quotidianam edas, prabeas, in quo
nervos omnes atatis industriaq; conten-
das, vitę tuę curriculum conficias, in
quo industriam, ac vigilandi laborem ex-
promas. *Patrz, iak pracuię.* Viden' ut
sudem? ut diligentia omni enitar? quan-
tum certamen mihi exsudandum sit?
quan-

quantum laboris exhaustiam? quot curis,
ac vigiliis angar? *Dawno już koło tego
robie.* Diu jam in hoc labore. Satis diu
hoc saxum volvo. Diu jam multumq; la-
bor is me exercet. Magnos jam in hoc
opere exantlavi labores. Diu jam in
hoc pistrino hareo. *Darmo pracowałem.*
Laborem inanem suscepi. Spes mea in-
firmis, & labantibus fundamentis nite-
batur. Spem secutus sum cœcam, & in-
certam. Arido solo, campo infructuoso,
arenæ femina mandavi. Operam lusi, inu-
tiliter locavi. *Użys.* Nihil de fama mea
laboro. Stomachô laboro. Animô, ac
desideriô alicujus laboro. Re frumentaria
laboramus.

Lachryma. V. Lachrymo.

Lachrymo. *Placze.* Lachrymor, il-
lachrymor, ploro, fleo, lugeo. Oboriuntur,
manant ab oculis lachrymæ. Effundun-
tur, fluunt, decurrunt, os totum opplent
lachrymæ. *Nie przestaie płakać.* Modum
lugendi nullum facit. In lachrymis jacet.
Totus in luctu versatur. Luctu consumi-
tur, contabescit. Lachrymis usq; indul-
get. Lachrymæ illi vocem, ac spiritum
intercludunt. *Wszystkich ten widok do płac-
zu pobudził.* Ad hoc spectaculum omnes
lachrymabantur, ingens comploratio ab
omni turba exorta est. Eum calum la-
mentabilis omnium comploratio excepit.
Rei atrocissima species omnia
com-

complebat, lachrymas excivit, excussit, expressit, extorsit, in lachrymas solvit. *Czego tak płacze/s?* Ecquid te lachrymais adeò dedis, tradis, lamentis conficis, tot lachrymas effundis, profundis? Quid istas tot eduxit lachrymas? Quid ita totus abis in lachrymas? *Uusus.* Viri est tenere lachrymas.

Lado. *Obrażam.* Offendo, violo. Injuriam facio. Mali aliquid infero. *Sam ty siebie obrażiles.* Tuò, ut dicitur, gladiò te jugulasti. Si quid offensionis, incommodi oblatum est, à temet ipso id accidit. *Iego szkalowanie bynamniey sławy ci nie odbierze.* Ejus maledicta parum lædent honorem tuum, nomini tuo non officient, labem non inferent, maculam non injicient, non aspergent, existimationi jacturam non afferent, honorem non obscurabunt, splendorem nominis non perstringent, tenebras non obducent, lucem non eripient.

Latitia. V. *Lator.*

Lator. *Wesele się.* Exulto, triumpho. *Latitià efferor.* Omnibus latitiis incedo. *Ciesz się z twego powodzenia.* Latitiam haurio, suscipio, sumo ex secundis rebus tuis. Latitià me res tuæ cumulant, persundunt. Latitiam mihi obiciunt, in latitiam me conjiciunt. *Uusus.* Latanti animò, & erectò fortunam subiit.

Res

Res aliqua omnem latitiam detraxit, ademit, labefactavit.

Languéo. *Gnuśnieię, ślabicieę.* Flaccesco. Languidus fio. Torpeo, torpesco, marcesco. *Gnuśna iest młodź nasza.* Languet juvenus nostra, indormit restincto studiorum ardore, ut pulcherrimè calabat, ita ignaviter nunc facit omnia, ardor omnis refrigit penitus, & obrigit, & elanguescit fractis jam dudum animis, noxiā cessatione torpet. Vetrinus quidam invasit, occupavit juventutem nostram, otio senescit, hebescit, incisos industriae ejus nervos esse omnes intelligimus.

Lapis. *Kamień.* *Kamienie nań rzucano.* Lapidés in eum jacti, missi, coniecti. Lapidibus appetitus, ictus, percussus est. Vis ingens lapidum, grandinis modò in eum effusa est. Lapidibus in eum incesserunt. *Użus.* Homo de lapide emptus: de quoq; vilissimo dicitur. Ad tertium, quartum lapidem: id est milliare.

Latinitas. *Łacina.* Sermonis Latini puritas. *Dobrze po Łacinie mowi.* In corrupta utitur Latini sermonis integritate. Elucet in ejus sermone mira Latinae linguae elegantia, candor. Stylò, dicendiq; genere utitur terio, & castigato. Quod in Latina lingua cultissimum, ac ornatissimum, id totum in ejus sermone ita deprehendas, ut per manus tradita, ac

ac velut testamentō legata illi Latinitas videatur. Hunc tu cum audies, Musas ipsas Latinè loqui putabis.

Laudo. *Chwałę*. Commendo, celebro. Laudem tribuo, impertio, vel impertior. Eximia laude orno. Nomen orno. Verbis amplissimis, maximis laudibūs orno, effero, afficio. In cælum laudibūs tollo, extollo, fero. Nobilito. Laudem alicujus celebro. Laudibūs onero. Gloriā, & prædicatione effero. *Godzien być chwałonym od wszystkich*. Vir dignus est, qui omnium vocibūs scriptisq; decoretur, cujus fama æternis laudibūs floreat, quem omnes laudibūs prosequantur, cujus mentionem cum honore inferant omnes posterī, de quo sermonem nemo, nisi cum admiratione laudum instituat, cujus virtutem omnium sermones, monumentaq; illustrent, in quem omnia laudum ornamenta congerantur, conferantur, transferantur. *Szukać chwały*. Laudem petere. Totō pectore, totis animis incumbere in laudem, Gloriæ studiō, atq; amore flagrare, duci. Spectare laudem unam. Nihil habere antiquius laude, & gloriā. In laude persequenda omnia pericula parvi ducere. Laudes venari, aucupari. Captare opinionem, auram popularem. *Āstu gloriæ* esse percitum. Gloriæ stimulis agitari. *Drugiego pochwały sobie przypisywać*. Laudem alterius sibi vindicare, in se trans-

movere. De alterius laudibus delibare. Offerre se in societatem, communionem alienæ laudis. Laudes alterius minuere, imminuere, obſcurare.

Lego. Czytam. Recito, volvo, voluto, e-
volvo, verſo. Iednego Cycerona czytam. Cice-
ronis libros unice legendo contero. In his
acquiesco. Hos inexhausta aviditate volvo.
In his volutandis tempus omne consumo, po-
no. Est mihi voluptas plurima in ejus com-
mentationibus identidem reguſtandis, af-
ſidue tractandis. Uni Ciceroni ſtudium
meum omne dicavi, uni illi meas vigi-
lias do, dico, trado, addico. Unus ſibi
horas meas rapit, vendicat Cicero. Zbie-
rac co, obierac kogo. Flores, nuces legere.
Senatum, milites legere. Aliquem in de-
mortui locum legere.

Lenio. Lagodzę. Placo, mitigo, fle-
cto, ſedo. Rozgniewanego członka prze-
błagał. Permuſit tandem blanda oratio.
ne efferatum hominis animum, & quas
daturus erat, tempeſtates eloquentia diſ-
cuſſit. Tranquillum, ac placabilem fecit
hominis animum. Permuſcendo, tractan-
doq; manueſecit, iram ſedavit, animum
mollivit, animi intemperiem omnem in
tranquillum contulit. Faces omnes ira-
rum reſtinxit. Hominem ad maſuetudi-
nem traduxit. Iram appoſita oratione
compreſſit. Przestał już gniewać się. De-
dit ſe tandem ad lenitatem homo iracun-
dią.

diā præcepſ. Remiſit indomitos ſpiritus. Vehementes illi imperus conſenuere. Reſedit, deſerbuit, reſrixit æſtus ille animi, ardorq; tandem remiſit. *Z czaſem y żal uſłanie.* Temporis diuturnitas do-
lorem leniet, minuety exhauriet, multum de dolore detrahet. Medicinam dolori dies afferet. Dolorem animo infixum, tempus evellet, atq; ejiciet.

Levis. *Nieſłateczny, lekki.* Vanus, inanis, futilis. Parvi momenti. *Ieſł lek- komyſłny.* Hemo eſt ventofus. Ventofus eſt ingenii. Summa eſt mobilitate, levi-
tate animi, vanitate. Vanus homo, & mobili ingenio. Homo eſt, qui neq; di-
cere, neq; facere quidquam penſi habeat. *Uſus.* *Levis armatura milites.*

Lex. *Pravo, uſława.* Juris & æqui-
regula. *Pravo ſłanowic.* Legem dare, per-
ferre, ſancire, rogare, ſciſcere, condere,
facere, ſcribere, edere. Legis authorem fieri. Legem civitati imponere, injun-
gere, conſtituere, inſtituere, promulgare. Ali-
quid ſub legis ſuperbiſſima vincula conji-
cere. Tabulas figere. Deſcribere juſſa popu-
lo. Legibus adſtringere, devincire popu-
lum. *Ieſł prawo na to.* Lege cautum eſt. *Fraudem legi* habemus. *Gwaſćic prawo.*
Leges perfringere, perrumpere, contulcare. A legibus di-
cedere. In, vel contra leges committe-
re. *Pravo żnieſć.* Legem abrogare, in-
fir-

firmare, irritam facere, dissolvere, antiquare, convellere, tollere, delere, rescindere. *Ufus.* Gratiam legis facere: legibus aliquem solvere. Lege regere: iudicis sententiam exequi.

Liber. *Wolny.* Non impeditus, expeditus, solutus. Nulla re implicatus. Nullius dominationi parens. Qui sui juris est, jus suum retinet. *Wolny iestem o w/zyskich cięzayow.* Rerum omnium vacatione commodissima utor. Operum immunitatis agito. Nullius imperio contineor. *Juris, & arbitrii mei sum.* Omnia mihi integra sunt, ac libera. Nullius neque imperii, neque juris inclusus sum angustis, quominus meo arbitrato vivam. *Integro, soluto, expedito, ac libero animo vivo, ago.*

Liber. *Księga.* Opus, volumen, commentarius, monumentum, lucubratio, codex, libellus. *Wiele ksiąg napisał.* Multos libros contexuit, scriptos reliquit. Grandia, ac utilissima variarum commentationum monumenta reliquit, ad posteros transmisit. Libros edidit, vulgavit, dedidit in lucem. Eo auctore multi libri exiverunt. *Ufus.* Librum percurrere, evolvere. *Liber blattas passus, & tineas.*

Liberalis. *Szczodroblivy.* Largus, munificus, beneficus, prolixus. *Hoyny iestę.* Totum te in alios effundis, profundis. *Benigne facis omnibus. Prolixior fere tu*
vo

voluntas est, quam res patitur. Naturâ
d' beneficentiam propensus es. Fructus
liberalitatis tuæ ad omnes perveniunt, per-
tinent. Liberalitate tibi omnes devin-
is. *Uſus.* Liberalis dicitur, qui offici-
um, non fructum sequitur. Artes liberales,
& ingenux.

Libero. Wyzwalam. Vindico. Liber-
atem do. In libertatem vindico, restituo.
In integrum restituo. Expedio, solvo, la-
to, relaxo, levo. Wybawię was z mocy
nieprzyjacielskiej. Ex hostili corde, & vin-
culis vos eripiam. Jugum à vestris cervi-
cibus depellam, removebo. Ab hostili ter-
rore vindicabo. Metum vobis omnem
dejiciam. Laqueos servitutis abrumpam.
Metum animi abstergam. Explicabo vos
periculô, & ex ærumna extraham. Me-
tum vobis adimam. Metu vos exsol-
vam.

Libertas. Wolność. Immunitas, li-
centia. Wybili się z niewoli. In libertatem
se vindicârunt. Se in libertatem afferuê-
re, expedivêre. Jugum exuerunt. Uſus.
Libertatem præcidere, adimere. Liberta-
te immoderatâ Romana res concidit.

Libido. Namiętność. Cupiditas effræ-
nata. Impetus non rectus. Furor. Brzydka
jest rzecz za namiętnościami się swemi uda-
wać. Turpe est libidinem suam sequi,
libidini parere, & indulgere, cupiditate
abripi, libidinem voluptatibus explere,
volu.

volutari in cœno libidinum, in Venere se effundere, libidinum incendiis ita exæstuarè, ut non libido ab oculis, non facinus à manibus, non flagitium à toto corpore abesse videatur. *Podług swęgi upodobania czyni w/zysko.* Ad arbitrium libidinemq; agit omnia. Arbitratu suo agit. Quæ in mentem, aut libidinem venerint, exequitur; Una illi agenti lex est, sua cujusq; rei libido. *Y do skonałym ludziom namiętności dokuczają.* Castæ etiam mentes libidine concitari, stimulis libidinum compungi, fervore libidinis inflammari possunt. Castæ etiam mentibus cum formis animo se per oculos insinuantibus, continens sæpe bellum gerendum est. Flammæ libidinis per castas etiam mentes serpere, easq; depasci possunt.

Limes. *Granica.* Finis, terminus. *Ograniczyć kray iaki.* Regionibus limites constituere, ponere, circumscribere, definire. Suis finibus provinciam describere. Fines provincie designare, limites fingere. Cancellis certis rem omnem circumscribere.

Lis. *Zwada.* Controversia, concertatio, causa, disceptatio. *Nowe coraz swędry w/szczynąć.* Lites semper novas excitare. Lites ex litibus ferere. Litibus identidem laceßere. *Użus.* Litem contestari. Rem in iudicium adducere. Litē æstimare. Litis æstimatio.

onem facere: *expensas in lites factas*
umerare.

Literæ. Nauki. Eruditio, doctrina.
 bonæ artes, & ingenuæ. *W naukach będe*
ig ċwiczył. Literis humanioribus me
 impendam. Ingenuas artes colam. In stu-
 diis humanitatis versabor. Cum omni-
 bus Musis rationem habere cogito. Man-
 uetiores artes, Musas totis animis per-
 equar. In bonarum artium studiis æta-
 tem ponam, agam, exigam, *Post scriptum*
literarum vulg: In extremis literarum. In
 extrema parte epistolæ aliquid adjunge-
 re.

Locus. Mieysce. Status, conditio,
 pretium, æstimatio, amor, gratia, occasio,
 tempus, genus. *Mieysce święte.* Locus
 sacer, vetusta Religione inclutus, cele-
 berrimus. *Mieysce odludne.* Locus soli-
 tarius, ab omni turba interpellantium va-
 cuus, abditus, & ab arbitris liber, ac re-
 motus. *Mieysce wesole.* Locus amœnus
 ædificiis frequens, uberrimò agrò, mitissi-
 mò calò, clementibus accolarum inge-
 niis. *Mieysce obronne.* Locus naturæ, ar-
 te, opere munitus, arcis in modum emu-
 nitus. *Mieysce niebezpieczne, straszne.*
 Locus horridus, asper, incultus, latro-
 num occultator, & receptor, furiarum
 quoddam castrum, septus densis sentibus,
 arduus, iniquus, in una parte præceps.
Avius com meatibus locus. Loca contra-
 gosa,

gosa, implicata vallium flexibus. Asperitas, squalor locorum. *Mieysce obszerne*. Locus spatiosus, in amplam camporum planitiem explicatus. Locus, ubi se laxan montium sinus, & immensam planitiem aperiunt. Loci amplitudo tanta, ut subiectos campos oculis terminare haud facile posses. *Ufus*. Pessimò locò res nostræ sunt. Summum tenet apud Cæsarem locum. Homo honestò, vel obscurò locò natus.

Loquor. *Mowig*. Sermonem confero, habeo. Commemoro, dico, ajo. Verbum facio. Vocem mitto. Mihi oratio est cum aliquo. *O tobie często mowiemy*. De te frequenter sermocinamur. Saepè nobis in sermonem veniunt res tuæ. De rebus tuis nunquam nos oratio deficit. Res tuas laudesq; crebris sermonibus usurpamus, agitamur. Nullus nobis inferatur crebrior sermo, ac de te. Res tuæ crebris sermonibus feruntur. Sermones, qui inter nos feruntur, ferè de rebus tuis sunt. Versaris in ore, & sermone hominum. *Mowic ledwo mogł od wickiego zadżiwienia*. Vix loqui poterat pro stupore. Vocem propè admiratio incluserat, stupor suppresserat. Infantissimus erat. Diu vocem mittere non poterat. Intercepta homini vox fuit. *Nic złego nie mowil*. Nichil nec insolens, nec protervum ex ore ejus exiit. Verbum nullum durius imprudenti excidit, vel elapsum est. Nichil

hil durius disseruit. Nihil linguae intemperantia temerè jactum. *Iakże wiele bluzga!* Ut temerè effutiit multa! Ut incondita multa ebulliit! Ut nihil pro sano homine locutus est! Quanta efferebatur verborum immoderatione! Quoties vox ejus stolidā, ac propè vecors audita est! Quā insolenter vox ejus intonuit! *Po długim milczeniu zaczął mówić.* Obstinatum silentium rupit. Constrictam diu mœrore linguam resolvit.

Lucrum. *Zysk.* Quæstus, compendium, fœneratio. *Zysku tylko szuka.* Omnia ad quæstum, & nundinationem traducit. Ut lacunam rei familiaris expleat, audet, agitq; omnia. Dūm quæstum ex re faciat, omnia honesta ac inhonesta perinde habet. Rem ut faciat, lucrum ut consequatur, nullas artes, quantumvis sordidissimas aspernat. *Zadney z tego nie mam korzyści.* Nihil ad me redit ex his. Ilic mihi neq; feritur, neq; metitur. Nihil inde lucri ad me derivatur. Nihil lucri in me redundat. *Użys.* Omnia ad lucrum revocare.

Luctus. V. Lugeo.

Lugeo. *Placzę.* In luctu sum. *Mœreo, squalleo.* *Plakali po umarłym.* Flebant de morte tanti viri. Mortuum lugubri lamentatione, & fletu prosequabantur. Propter mortuum hic civium squalor, hic luctus, hæ fordes susceptæ sunt. Tanti luctus gemitusq; fiebant, ut acerbissimus tota urbe luctus versari videretur.

tur. Complorata mors viri totam urbem lamentis implevit. Accepto ejus mortis nuntio, nemo erat, qui lamenti non se dederet, qui in questus se flebile non profunderet. Lamentis, ploratuque urbs tota personabat. In luctu jacebant omnes. Luctu occupati erant omnium animi, luctu conficiebantur.

Luna. *Xiężyc. Now Xiężyc.* Luna nova. Luna, cum se curvat in cornua. Cum cornua lunæ eminent. *Xiężyc w pełni.* Luna plena. Luna, cum totum orbem fidere implet, cum recessu, digressu longissimo à sole lumen accipit plenissimum. *Xiężyc przyraſta.* Luna crescens, adolescens, se reficiens. Luna, cum flexu modo dico sinum tacit. *Xiężyc po pełni.* Luna decrescens, senescens, deficiens. Cum exiguo jam cornu fulget luna. *Zaćmienie Xiężyc.* Luna laborante, cum primum fideris sui nitorem conderet, cum sanguinis colore suffuso lumen omne fœderet. Lunæ defectio.

Luo. *Przyplacam, karzyc mię.* Persolvero poenas. Poenas do. *Przyplaci on ię den za nas wszystkich.* Unus ille luet culpam pro omnibus; pendet poenas. De unus tergo satisfiet populo. Unus ille supplicium sufferet, piaculum fiet pro ceteris.

Lux. *Światło.* Lumen. *Znowu rozjaśniło.* Lux iterum rediit ferenior. *Lumen*

em caliganti mundo reddidit dies, & spissas calô tenebras ferenitate discussit. Liquidior lux apparuit.

Luxuria. V. Libido.

M.

Macer. *Cbudy. Cbudy nazbyt. Macie xtenuatus, exesus, deformatus, ac propè confectus est. Refugientibûs introrsum oculis, habitum refert corporis pallore perempti.*

Macero. *Wycięczam. Attenuo, contendo, conficio.*

Machinor. *Zamyślam, knuie. Struo, molior, excogito. Knuie zdradę. Dolum comparat. Monstri aliquid alit. Pestem, necem, calamitatem molitur.*

Maçtê! *Bądź dobrego umysłu! Maçtê nimo! Maçtê virtute milites estote.*

Macula. *Zmaza. Labe, probum, dedecus. vitium. Hańbę czynić. Maculam & notam inurere alicui. Labem inferre, spargere. Labe afficere, contaminare, dedare. Hańby pozbyć. Sarcire infamiam. Maculam eluere, delere, abolere, abstergere. Nabyć nieślawy. Labem concipere, suscipere, contrahere.*

Magistratus. *Urząd. Dignitas, honor, potestas, fasces. Procuratio muneris publici. Urzędy, komu chce, rozdać. Imperii summam, quibus vult, tradit, committit. Magistratum, quibus vult, mandat. Reipublicæ, quos vult, præficit. Summam re-*

rum ad eos, quos privata necessitudo potiores efficit, pro libidine defert. Reipublicæ principatum iis concedit, principes in Republica ponit, in summo imperio locat, quos non merita, sed privata necessitudo commendat. *Wiele miał na sobie urzędów.* Imperii summam sapere tenuit. Summa rerum sapius ad ejus arbitrium rediit. Sapius summo magistratu Reipublicæ præfuit. *Do wielkiego przyjdiesz honoru.* Summum, atq; altissimum civitatis gradum obtinebis. Ea consequeris, quæ in Republica sunt amplissima. Honestissimô locô tua in civitate futurus es. In magistratum venies. *Uusus.* Magistratum petere, constituere, assequi, accipere, gerere, sustinere, deponere. Magistratu abire.

Magnanimitas. *Odwaga, wysokość umysłu.* Animi magnitudo, celsitas, amplitudo, præstantia, constantia, firmitas, vis, fortitudo. *Znam, iakę wysokiego umysłu.* Novi, quàm non humili, & fractô sis animô; quàm ad omnes casus ferendos, ad omnem fortunam, ad omnes temporum vicissitudines stabili ac paratô sis animô. Quæ in te sit indoles virtutis, quæ animi, consiliiq; amplitudo, non ignoro. Nihil est tam arduum, aut periculi plenum, quod aut non altô quôdam aggrediaris animô, aut consilii præsentia non perfringas.

Magnifacio. *Poważam.* Magni æstimo.

mo. *Wielce twoie księgi poważną.* Tui libri apud omnes in pretio & honore sunt, omnium iudiciō probantur, omnium manibūs teruntur, sinu foventur, assidue tractantur, lectitantur. Præclare de tuis libris omnes existimant, sentiunt, iudicant.

Magnus. *Wielki.* Amplius, immanis, vastus. Longè latèq; patens. *Wielkie rzeczy poczyń.* Res magnitudine præstabiles, novitate primas, genere singulares suscipit. Immenſa omnia volvit animō. Ea spectat, quæ magnitudinem ejus capiant. In moliendis rebus vires animō metitur. *Słusznego jest wzrostu.* Eximia illi corporis species & magnitudo. Species corporis ampla & magnifica. Vasta corporis mole, & humanæ magnitudinis formam propemodum excedente. Multum inter omnes corporis specie eminet.

Malè. *Zle.* Flagitiosè, nequiter, turpiter, duriter, asperè, perperam, perversè. *Zle się ze mną dzieje.* Pessimè, incommode mecum agitur. Res nostræ pessimō locō sunt, claudicant, parum rectè sub manus succedunt. *Za złe to sobie poczytali.* Acerbum, indignumq; visum id est omnibus. Res accepta est non æquis animis. *Zle się ze mną obchodził.* Graviter in me consuluit. Asperè admodum, ac durè me accepit. Arctè contentèq; me habuit. *Na złe wyszło.* Minus prosperè res processit.

cessit. Consiliis obstitit fortuna, resq; in perniciem vertit.

Maledico *Złorzeczę*. Maledictis, probris, conviciis, contumeliis petulanter turpissimè carpo, rodo, onero, vexo, lace-ro. Petulanti linguā laceiso, confector, proscindo. Maledicta in aliquem confero, evomo, congero, convicium facio. *Wzajem sobie złorzeczę*. Certatur maledictis inter eos. Omne virus acerbitatis in se mutuò evomunt. Liberrimè mutuis in se conviciis invehuntur. *Złorzeczyc komu z przekleństwem*. Diras alicui imprecari. Diris devovere aliquem. Diris execrationibus prosequi, defigere.

Malefacio. *Zle czynię*. Malè mercede aliquo. *Nicem nikomu złego nie uczyni*. Nulli unquam aut dictò protervò, aut factò nocui. Ab omni semper injuria & maleficio temperavi, manus abstinui. Nullum meum extat in quemquam malefium. Cum nullo hominum improbitate certavi. Quodnam concepi unquam scelus? Quod tantum dedecus admissum est? Quid unquam flagitiosè, nequiter à me factum?

Malo. *Wolę*. *Wolę być na osobności, niżli w zgromadzeniu*. Solitudo mihi quavis populi frequentia est optatior, potior. Animus inclinatur potius in solitudinem, quàm in fori frequentiam. Latere mihi satius est, quàm in urbis luce versari. For-
rum

rum libens cum solitudine commutavero. Non mihi tantæ voluptati est forum, quantæ solitudo. Citiùs, æquiùs forô, quàm solitudine caruero.

Malum. *Złe.* Damnum, incommodum, pestis, detrimentum. *Kto od nas to złe oddali?* Quis pestem hanc avertet? Quis hanc perniciem à cervicibus nostris depellet? Quis pestem hanc comprimet, reprimet, extinguet? Quis medebitur huic malo? Quis malis his nos eripiet? *Użus.* Erumpet malum ac latè manabit, serpet, crescet. Malum, afferre, dare, contrahere, sustinere, subire, exhaustire, cavere, depellere, sanare. Jacere in maximis malis. E malis emergere, liberari. Malum! *vox indignantis:* quæ, malum! ista est dementia?

Malus. *Zły.* Ten człowiek jest nic dobrego. Insigniter improbus. Perditus, perversus, facinorosus. Portentum hominis perditissimi. Labes Reipublicæ. Homo post hominum memoriam turpissimus. Impurus helluo. Perditâ nequitia; effusè petulans. Ex omnium scelerum importunitate concretus. Labes sæculi & incommodum. Caput post natos homines deterrimum ac spurcissimum. Funesta fax Reipublicæ.

Mandatum. *Rozkaz.* Imperium, iussum. *Użus.* Mandata curare, conficere, exequi. In mandatis accipere. Vitam soli-

tudini & tenebris, se fugæ, mortui cadaver humo, res gestas scriptis, literis, monumentis, versibus mandare.

Manè. *Rano*. Diluculò. Prima luce. Cùm luceret. Cùm nondum luceret. Primò diluculò. Ad primam auroram. Sub lucem. Sub diei ortum. Ubi dies coepit. Dubio adhuc die. Primò manè. Multò manè. Benè manè. Simul ac dies illuxerit.

Maneo. *Zostaie*. Commoror, hæreo. *W domu rad zostawam*. Domi me ut plurimum teneo. Tectis & tenebris me contineo. Domò pedem non facilè effero. *Przestaie na swoim zdaniu*. Perstat in eadem sententia. Propositum tenet. Deduci de sententia non potest. Animum obfirmat in sententia. A sententia non discedit. In dicenda sententia egregiè sibi constat. *Została taż sama cera*. Ori color suus constitit. Nihil mutavit oris color. Perstitit idem in vultu color. *Została w całości oyczyzna*. Stetit mihi tutorum præsidio patrimonium integrum. Paterna hæreditas nihil detrimenti accepit. *Usur*. In animo fixa manet. Idem te fatum manet.

Manifestus. *Oczywisty*. Clarus, perspicuus. *Rzecz jest oczywista*. Res est ante oculos. Non conjecturâ, sed oculis tenetur. Palàm, in confesso est. Comperta sunt omnia. Tam id perspicuum est, ut oculis judicare possitis. Res ipsa loquitur. Sole ipso

ipso clariora sunt. Nonne vobis hæc oculis cernere videmini? Hoc quidem minime latet.

Manfuetus. Zagodny. Mitis, lenis, facilis. Homo mitis ingenii. *Koń powolny, łaskany.* Animal ad mansuetudinem domitum, à ferocitate ad mansuetudinem traductum. *Iuż są łaskawsi ci okrutni.* A ferocitate ingenua ad humanum cultum deducti. Ferocitatem experunt. Resedit jam barbara illa ferocitas in eorum animis. Mitius ingenium induere.

Mare. Morze. Æquor, pontus, pelagus. *Morze było burzliwe.* Horrescebat mare, crebrosq; fluctus in littus evolvebat. Exastuabat mare, quòq; intra faucium angustias claudebatur, eò acrius furebat. Mare ventò acriori concitatum fluctus ciebat, nautarumq; ministeria turbabat.

Martyr. Męczennik. Purpuratus suo sanguine fidei testis. Invictus Christi Athletæ. Qui sanguinis sui pignore Christum testatus. Qui pro Christo per summos cruciatus vitam cum sanguine profudit. *Święci Męczennicy.* Qui pro Christi confessione strenuè dimicârunt, & summa alacritate vario lethi genere animas lique-runt. Qui plantatam suis sudoribus fidem fuso etiam sanguine rigârunt. Qui DEI causâ quæcunq; cruciamenta, ipsamq; mortem constantissimè oppetivêre. Qui dur-

rissimos cruciatus exhauserunt, seseq; in mortem acerbissimam obtulerunt. Quos nulla tormentorum vis ad mutandam in proposito sententiam adigere potuit.

Materia. Materya, rzecz, z ktorey się co staie. Apparatus, argumentum. *Mam o czym pisać.* Semper est aliquod epistolæ argumentum. Copia rerum, quas scribam, se magna mihi offert. Voluntas deesse, nou res ad scribendum, potest. Sylva se mihi rerum ad scribendum obijcit. Materiem scribendi amplam præbet dies quælibet.

Matrimonium. Małżeństwo. Conjugium, connubium. *Ożenić się.* Contrahere, inire matrimonium. Inire societatem vitæ perpetuam, nec nisi morte dirimendam, solvendam. Thori consortem accipere. In sanctum connubii fœdus conuenire. Conjugiō se alicui devincire. Matrimonii fœdere conjungi. Uxorem ducere. *Zenić kogo.* Collocare aliquem in matrimonio. *Ślub dawać.* Nuptias solenni precatione conjungere. Indissolubili fœdere sponso copulare. Nuptiarum pompam sacris cerimoniis augustiorem reddere.

Medeor. Leczę. Sano. Curationem adhibeo. Medicinam affero, facio. Remedium affero. *Czas folgę czyni, leczę.* Quōvis malō affectis medicinam dies affert. Quæ nobis à fortuna infliguntur vulnera, leuan-

levantur, sanantur vetustate. Vis doloris temporis morâ languescit. Detrahit de dolore dies, aut etiam penitus tollit ac exstinguit. Habet hoc tempus, ut dolorem quemvis, tametsi altè in animo insitum, evellat. Est hoc tempus, ut omnem malorum sensum ac memoriam, omnem adversæ fortunæ recordationem ex animo deleat, auferat, eripiat, expellat, amoveat, proscribat.

Medicina. *Lekarstwo*. Remedium, medicamentum. Ars medendi. *Lekarstwo skutek czyni*. Medicina venis concipitur, in venas se diffundit sic, ut sensum toto corpore salubritas ejus percipiatur.

Meditor. *Myśle*. *Zawsze o niebie myśli*. In perpetua rerum caelestium meditatione, contemplatione animum defixum habet, versatur. In res caelestes ferè semper animum intendit. Tempus omne in attentissima rerum caelestium contemplatione ponit. Mentem per omnes caelestium rerum species circumducit. *Użys*. Meditatus ad dicendum accesseram. Meditatum scelus.

Medius. *Srzedni*. Interjectus inter duos. Dimidiatus, intermedius. *Trzymać się w czym śródka*. Mediam consequi consilii viam. Mediâ viâ consilium capere. Medius consiliis stare. Consiliō neutri parti acerbō rem expedire.

Meliùs. *Lepiej*. Commodiùs, fãtiùs, potiùs, prastabiliùs. *Lepiej się dzieje z miastem, za iego staraniem*. Fieri quãdam ad meliorem spem inclinatio videtur. Auctoritate ejus & operã emergit tandem civitas. Lux quãdam affulgere videtur civitatis rebus. Urbem consiliò recreavit, perditamq; ac afflictam erexit. Rem prolapsam superiorum temporum negligentia, restituit, inq; veterem dignitatem Rempublicam vindicavit. Reviviscere ac recreari civitas postliminiò, ejus operã videtur.

Memini. *Pamiętam*. Memoriã teneo. Repeto, commemini, recordor, reminiscor, commemoro. *Zawsze na ciebie będę pamiętał*. Nunquam ex animo meo discedet tui memoria. Anni consequentes excipient tui memoriam. In memoria mea penitus insedisti. Erit infixæ menti mex tui imago. Complectar absentem te cogitatione. Virtutes tuas gratã semper memoriã persequar. Memoriam tui in me officii colam benevolentia sempiterna. *Pamiętam, coś mówił*. Memoriã teneo, complector; insident in memoria, memoriæ infixæ sunt, quæ dixeras.

Memorabilis. *Pamiętny*. Memoratu dignus. Memorandus. *Pamiętnie dzieło*. Facinus, cujus memoriam posteritas alet, quod vivet in omnium pectoribus, cujus memoriam nulla dies obscurabit. *Facinus*

rus. ad memoriam posteritatis insignis, commendandum hominum memoriae sempiternae, celebrandum memoriâ saeculorum omnium.

Memoria. *Pamięć*. Facultas animae.

Rerum perceptarum castos recordatio, monumentum. *Na wieczny zasłużył pamięć*. Eo factô immortalitatem sibi donavit. Nomen suum ad immortalitatem consecravit. Ab oblivionis injuria se vindicavit. Memoriam sui reliquit immortalem. *Tkwi jeszcze w pamięci nie dobry uczynek*. Memoriam facti improbiissimi etiamnum servo, usurpo, teneo. Memoriam retineo facti improbitatem. Memoriam facti hujus nondum depofui, abjeci. Nondum abolevit, excidit memoria facti. Non dilapsam est e memoria factum improbum. *Często mi przychodzi na pamięć dziecinnego wieku obyczay*. In memoriam redeo primae aetatis meae petulantissimè exacte. Subit persapè animum aetatis primae memoria in jocum & petulantiam effusa. *Masz dobrą pamięć*. Memoriam mirum, quantum vales. Fidei, non vulgari, tenacissimâ es memoriâ. Memoriam praestas, excellis. Quaecunq; legis, audis, nihil e memoria effluit. *Jesleś słabej pamięci*. Fallit te saepe memoria. Fluxa tibi memoria est & infida. Memoria labat interdum. Facile tibi, quae legeris, e memoria excidunt, effluunt, elabuntur. *Ujus*. Me-

moriâ aliquid comprehendere, completi.

Memoriter. *Na pamięć.* E memoria. *Na pamięć się nauczył.* Memoria mandavit. *Edidicit.* Z pamięci mówić. Ex memoria pronunciare, recitare, proferre, redere.

Mendacium. *Kłamstwo.* Falsitas. *Człowiek kłamstwem narabia.* Omnia mendacunculis aspergit. Qui veritatem mendaciis contaminare nihil veretur. Qui compositis ad fraudem mendaciis semper est instructus. Qui mendacia struit alia ex aliis. Qui mera fundit mendacia. Ex fraude & mendacio constare totus videtur.

Mens. *Rozumienie.* Ratio, princeps animi pars. *Intelligentia.* *Pomieszał mu się rozum.* Mentis errore affectus est. A mente discessit. De mente dejectus. De statu mentis deturbatus. Mentis inops. *Mente non consistit.* *BOG ci to na myśl podał.* DEUS tibi hanc mentem dedit, iniecit, indidit, in eam mentem te impulit. A DEO factum est, eam ut mentem susciperes. Consilii hujus Dux, Author DEUS fuit. *Zaden mię od tego zdania nie odwieźć.* Nemo me ab hac mente deducet, avocabit. Ab hac mente nullius suasu aut consilio deflectam, desistam.

Mensa. *Stół.* *Uusus.* Mensam exquisitissimam.

tissimis epulis exstruere. Cibos mensa inferre. Mensa accumbere. Mensarum asseccla.

Mentio. *Wzmianka*. Sermo, commemoratio. *Nie było o tym wzmianki*. Intermissa rei mentio. Nemo mentionem ea de re fecit. Nemo verbum iniecit. Nec memoria ejus rei cuiquam praesentium fuit. Nulla tum agitata est ejus mentio.

Mentior. *Kłamię*. Fingo. Vera falsis involvo. Mendacii religione me obstringo. *Co mówo, to kłamie/sz*. Quidquid loqueris, mendaciis aspergis. Mera fundis mendacia. Ne speciem quidem veritatis habent, quæ tu deblateras. Nullum non modò verum, sed ne verisimile quidem dictum extat in longissima oratione tua. Omnia veritati adversantur.

Merces. *Nagroda*. Præmium, pensio, pretium, fructus. *Nic nie robi bez nagrody*. Nonnisi mercedulâ adductus quidquam officii præstat. Venalis illius opera est, non liberalis. Mercede agit, quidquid agit. *Droży się wielce*. Magnum suæ arti pretium statuit. Magnum operæ suæ pretium petit, exigit. *Wczmie/sz swoje nagrodę*. Laboris præmia capies, feres largè cumulatèq;. Extabit operæ tuæ merces sanè cumulata. Dabitur, persolvetur merces operæ. Operæ pretium habebis.

Mereor. *Zasługię*. Commereo, promere.

mereor. *Nie zasłużyłem na to.* Non id est meritum meum. Nullum extat in te officii tanti meritum. Qui mereri tantum de te potui? Majus id est meritis in te meis. *Użys.* Equò, pedibùs merere. Bina stipendia in bello meruit.

Meritum. *Zasługa.* Promeritum, beneficium. *Użys.* Nullam tuorum meritorum partem non modò referendâ, sed ne cogitandâ quidem gratiâ consequi possum. Tot tua extant in me merita. Id si feceris, omnia tua priora merita ad nihilum venient.

Metior. *Mierzę.* Definio, pondero. *Swoją piędzią miarkował drugiego.* Animum hominis ex suo spectabat. Suo illum metiebatur pede. Exquirebat indolem, non ad antiquæ probitatis rationem, sed ad mores suos. E suis moribus hominem metiebatur.

Metus. *Bojaźń.* Timor, formido, suspicio, pavor, exanimatio. *Wielkiego mię ta rzecz strachu nabawiła.* Metum attulit, obtulit, iniecit, incussit; magnum me in metum adauxit, metu me affecit, exanimavit, percussit animum graviter eares, & perculit. *Byłem w strachu.* Ingens me inceperat metus. Formidine suspensus eram. Metu frangi me sentiebam. *Ceci-dęre animi, vultu ipso ex conscientia facinoris significante.* *Od strachu mię unowolił.* Metu me levavit. Animum metu
exo-

exoneravit, solvit, liberavit. Metum amovit, dempsit, ademit, depulit, abster-sit. Ex metu me exemit.

Migro. *Przenaszam się do kąd.* Urbe migro. Aliud domicilium, alias sedes peto. Hujus civitatis solum mutatione ver-to. Solum muto. Aliò me confero, recipio. Sedem fortunarum mearum alibi col-loco.

Miles. *Żołnierz.* Bellator. *Zaciągac pod chorągiew.* Milites scribere, conqui-rere, legere. Copias cogere. Legiones conscribere. Exercitum comparare, con-flare. Legiones explere. Delectum consti-tuere, conficere. *Zaciagnac się pod znak.* Nomen dare in militiam. Inter milites nomen edere, profiteri. *Zwingac chorągiew.* Milites sacramentò solvere, exaucto-rare. Exercitum dimittere. *Zacni ryce-rze.* Omnì disciplinà militari eruditi. Usu belli præstantes. Bello armisq; unicè facti. Militari indole feroces. Egregia bellò ma-nus. Flos, roburq; exercitus. Incredibili virtute, atq; exercitatione in armis sunt. Magnum in re militari usum habent. Vi-ri præstantes animi magnitudine, & rei militaris scientià. Qui in armis multum studii consumpsère. Veteres milites manu strenui, & omnes militiæ artes edocti. *Ufus.* Miles tyro, veteranus, auxiliarius, grega-rius.

Minor. *Groźę.* Minitor, terreo. Vira, peri-

periculum intendo, denuntio. *Począł się
srodze przegrażać.* Coepit minas jacere,
jactare, intendere; clamore, & minis in-
sequi, denuntiatione periculi terrere, pe-
riculi metum inferre, minacibus verbis
perstringere, periculum capitis ostentare,
minaciter fremere.

Minuo. *Umnieyszam.* Diminuo, de-
traho, derogo, delibo, extenuo, frango,
levo. *Człowiek złośliwy sławy mi y dobra
uymie.* Pennas mihi facultatesq; meas in-
cidit. De laudibus æquē, ac fortunis cu-
mulum deruit. De opibus ac amplitudi-
ne multum detraxit. De fortunis & ho-
norum præditiis multum deripuit. *Usadził
się na sławie zażkodzić.* Deformandi mei
causā, detrahendæ, spoliandæq; dignitatis
gratiā multum molitur. Non modò ad sa-
lutem meam extinguendam, sed & gloriam
infringendam contendit. Invidiā laudem
virtutis meæ obterit. Id spectat unicè, ut
gloriam dignitatemq; infringat. *Rze-
czy tnych codzienn ubywa.* Res tua in dies
minor evadit, in deterius ruit, corrodi-
tur, dilabatur. Fortunæ tuæ in dies aliquid
detrimenti capiunt. Fortunarum in dies
aliqua fit diminutio. *Mowa twoja umniey-
sza mi boleści.* Dolorem lenit oratio tua,
levationem doloris affert. Magna de do-
lore diminutio facta ex sermone tuo; subla-
ta ac sepulta est omnis tristitia. *Tux
orationis fomentis dolor mitigatus, atte-
nua-*

nuatus, imminutus est. Doloris ille astus deferbuit, subsedit. Levare dolorem oratio tua sic visa est, ut penè exhauriret.

Miraculum. Cudo. Cuda czyni. Res supra naturæ vim ac ordinem multas efficit. Majora naturæ viribûs exequitur. Multa ejus extant opera, non humana sed Divina virtute perpetrata. *Cudowny człowiek.* Vir, per quem Divina virtus admiranda multa patravit. Miraculorum gloriâ, multis supra naturæ vim editis operibûs clarus.

Miror. Dżiwuię się. Admiror, demiror, obstupefco. Mirum, mirandum mihi videtur. *Barzo się temu dżiwuię.* Magna me tenet admiratio hujus rei. Magnâ hujus rei capior admiratione. Magna me incessit admiratio.

Mirus. Dżiwny. Mirabilis, mirificus. *Dżiwne rzeczy mówisz.* Portento similia narras. Mera monstra nuntias. Quid tam novum, tam præter consuetudinem, quid tam inauditum, inusitatum, singulare, incredibile, ac illud, quod memoras? Non hæc mirabilia modò, sed prodigiis similia sunt, quæ commemoras. *Dżiwną się rzecz wszystkim zdała.* Nulli non admirationem movit rei insolentia. Res ea omnes stupore ac silentiò defixit.

Misceo. Mieszam. Permisceo, turbo, confundo, perturbo. *Wmieszać się w u-
rząd.*

rzqd. Se immiscere, ingerere, inferere negotiis. Offerre se negotiorum tumultui. Implicare se alienis negotiis. *W szysko sig to pomiesza.* Ingens inde perturbatio rerum omnium & confusio consequetur. Confusè omnia agentur.

Miser. *Nędzny.* Calamitosus, arduus, infelix, afflicus, prostratus, jacens. *Nędzny iestem.* In magna calamitate versor. Premor, conflictor, afficior, circumventus sum maximis calamitatibus. Vitam ago, exigo, duco calamitosam. Nemo omnium, qui vivunt, infelicior me est & infortunatior. Meas misérias nulla aequat infelicitas. Omnibus vexor, exagitor infortunii casibus. Nulla est tam misera fortuna, quæ cum mea sit conferenda. Miserrimo sum fato natus. Hæc mihi nascenti dicta lex est, ut amarissimam fortunam in omni vita degustarem; nunquam ut secunda fortuna uterer; perpetuis ut vexarer, augerer, torquerer, afficerer malis. Infaustò quòdam, nimiumquè adversò fatò natus sum.

Miseria. *Nędza.* Calamitas, arduina. *W wielkiej nędzy zostacie rzeczpospolita.* Durissima sunt Reipublicæ tempora. In discrimen extremum venimus. In fortuna miserrima & luctuosissima destituti sumus. Quanta hæc caligo temporum! Quæ pestes! Quæ bonorum omnium naufragia! Quot incommodis conflictamur? In quas mi-

miserias projecti sumus & precipitati? Quibus in angustiis res est? Quibus difficultatibus premimur? Quibus undiq; meritis oblidemur? Ita sunt debilitata omnia, ac propè extincta. *W tak wielkich uciskach iaka być może pociecha?* In tantis tenebris, tam turbidis in rebus, in hac flamma rerum & perturbatione temporum, in tanta rerum omnium amissione ac desperatione recuperandi, in fortuna adeò afflicta, in hac iniquissima vitæ conditione, in his, quibus jactamur, fluctibus, in hac temporum iniquitate, in ista caligine ac tenebris, quæ totam rempublicam occuparunt, in tam ægra & propè deposita Reipublicæ fortuna, quid miserius, quid acerbius, quid luctuosius esse potest?

Misericordia. *Miłosierdzie*. Misericordia, clementia. *Godzien jest miłosierdzie*. Dignus est, qui perfugium in vestra misericordia habeat, cui misericordia impertiatur, tribuatur, adhibeatur. Is est, qui misericordiam moveat meritò suò, cujus misericordia quemlibet teneat, cujus calamitas perspecta misericordiam concitet. *Prosi cie o miłosierdzie*. Misericordiam tuam exposcit, requirit, implorat. Ut ignoscas, ut miserearis sui, orat. Obsecrat, ut misericordia sui te capiat, ut vicem ejus misertus misericordiam tribuas. *Mam nad ubogiemi miłosierdzie*. Frangor

gor sapè misericordiâ egentium. Egentium misericordia me cepit. Misereor illorum fortunam. Egentium subit me sapè miseratio. *Uſus.* Misericordiâ capi, teneri, moveri.

Miſſa. *Mſza.* Sacrificium divinum. Res Divina. *Mſzg miec.* Sacrificare. Sacrificium, Sacrum, Rem divinam facere, peragere. Sacris operari. Celestem hostiam immolare. *Solenną Mſzg odprawować.* Apparatiſſimâ pompâ rem divinam facere. Auguſtiori ritu, cerimonia Sacris operari. Maximis cerimoniais inter muſicos concentus rem divinam conficere. *Do Mſzy ſłużyć.* Sacerdoti Sacris operanti miniſtrare, inſervire. *Mſzy ſłuchać.* Inter eſſe divino Sacrificio. Rem divinam obire. Sacrificio adeſſe. *Gotować ſię na Mſzg.* Ad rem divinam ſe comparare. Se ornatum Sacrificantis induere. *Mſzg miec za zmarłe.* Sacrum piaculare facere. Funebre Sacrum facere. Rem divinam in ſubſidium piorum manium, vita ſuſceptorum facere. *Podczas Mſzy.* Inter ſacrificandū. Inter rem divinam. Sub Sacrificio divino. *Po Mſzy.* Re divina peracta. Secundū rem divinam. Peractō Sacrificiō. A Sacris.

Moderatus. *Pomiarkowany.* Temperatus, æquabilis. *Mąż wielce pomiarkowany.* Vir eſt ſumma æquitate, temperantiâ. Qui rebus in omnibus mediocritatem ſequitur.

Statuer. Quô justiorem temperantiorēq; habemus neminem. Medii & moderati consilii. Qui & temperare suos impetus, & severitatem comitate aniscere pulchrè nōrit. Vir est, qui & iram tenere, & in ordinem sese ipse nōrit cogere. Qui in rebus omnibus consilium & modum adhibeat.

Moderor. *Miarkuję*. Modum adhibeo. Rego, tempero, metior. *Umie Jobz rządzic*. Novit imperare animo, sibi, cupiditati. Continere linguam, manus à præcipiti impetu. Modum figere effrænata cupiditati. Dare spatium iræ. Continere odium, dolorem. Animi impetus tanquam in gyrum rationis ducere. *Ledwo się wstrzymać mogę*. Vix me teneo. Vix teneri possum, quia &c. Vix tempero manibus. *Użus*. Te hortor, ut omnia gubernes & modereris prudentiâ tuâ. Sententiam suam non sua, sed Reipublicæ utilitate moderari.

Modestus. *Skromny*. Pudens. Minimè ambitiosus. Commodus. *Człowiek jest barzo skromny*. Modestissimis est moribus. Ad omnem modestiam compositus. Ita compositis est moribus, ut nec manum, nec oculum sine causa moveat, & decorem in statu ac incessu teneat. Motu omni pudorem ingenuitatemq; præstat. Modestix speciem præferet pulcherrimam. Commen-

mendat hominem verecundus pudor, index probitatis, virtutumq; custos.

Modus. *Sposob, miara.* Mensura. ratio. *Kończ iakimeś sposobem zaczął.* Quam eatenus viam, quam rationem rerum gerendarum secutus es, persequere. Quam rationem rerum tuarum instituisti, instituisi, ingressus es, tene. Quo tenore res tuæ fluere cœpêre, eodem ut decurrant, vide. Quæ tibi ratio, viaq; tentata est principio in rebus tuis, eadem procedant reliqua. Perge tenere viam, quam instituisi. *Teraz poznawam, iakiego się sposobu do nabycia godności trzymać.* Qua ratione via munienda est ad honores, quô artificiô, quibûs artibûs aditus ad honores recludendus, nunc tandem teneo. Nunc tandem nolsco vias, quibus ad honores pervenitur. *W kaźdey rzeczy miara ma być zachowana.* Omnibus in rebus modus tenendus, servandus est. Modum unicuiq; rei statuere, definire necesse est. Ordo in rebus omnibus adhibendus est, & modus. Omnibus in rebus modum retineas. *Szrzecz się, żebyś miary nie przestąpił.* Cave fines transeas, modum transgrediaris, excedas, extra modum prodeas.

Moeror. *Smutek.* Mœstitia, tristitia, luctus, squalor, ægritudo. *W wielkim zosłaig smutku.* In maximo mœrore jaceo, versor. Mœrori me dedi. Mœrore laceror, urgeo, conficior, affligor. Sordibûs &

& squalore oblitus sum. *Ufus.* Mœrorem suscipere. A mœrore recreari.

Molestia. *Przykrość.* Cura, sollicitudo, angor, agritudo, negotium. *Nie chcę ci się naprzykrzać.* Nolo tibi molestiam afferre, aspergere, exhibere, molestiā afficere, pluribus molestiis implicare, negotium facessere, literis aut querelis aures tuas obtundere. Nolo importunis his querelis sæpius tibi obstrepere. *Wielką mi czyni przykrość, nieszczerość przyjaćioł.* Magnam molestiam traho, suscipio ex perfidia amicorum. Magnis molestiis confictor, vehementer angor, discrucior ex tanta amicorum perfidia. *List twój od wszelkiej mię przykrości wybrał.* Epistola tua omnem mihi delevit, laxavit, diluit, dimovit, dēpsit, sedavit molestiam, omni me molestiā expēdit, liberavit, omni a molestia me vindicavit, omnem aculeum, qui me adhuc pupugit, evellit. *Ufus.* Molestias omnes devoravi. Ea res mihi refricat, augēt molestiam. Molestiis maximis perfunctus sum.

Molestus. *Przykry.* Gravis, intempestivus, odiosus, negotiosus. *Przykro mi to jest.* Illud me pungit, mordet. Grave, oneri, odio mihi illud est, & fastidio. Negotium illud facessit, conflāt, exhibet. Urit me illud gravissimē. *Nie będg się ci przykrzył częstym pisanie.* Non obtundam sæpius aures tuas crebritate literarum.

Non erunt tam frequentes epistolæ, ut per-
timeſcas. Literarum frequentia multum
moleſtiæ tibi non aſpergam. Non obſtre-
pam multis epistoſis. *Nie będę ci ſię przy-
krzył dalſzym uſkarżaniem ſię.* Non obtur-
babo, neq; aures crebritate querelarum
violabo. Non gravis ero auribus tuis, non
onerabo aures tuas pluribus querelis. Non
pergam aures tundere querelis odioſis.
Non committam, ut importunitatem me-
am accuſare poſſis

Molior. *Uſiſuię.* Ago, ſtruo, conor,
machinor, comparo. *Zamyſla coſ wielkie-
go.* Nihil medium, ſed immenſa omnia
volvitur animo. Rem ſibi ſumit, ſuſcipit,
aggreditur plenam periculi & laboris. *Uſus.*
Moliri alicui calamitatem, bellum, inſi-
dias, periculum, peſtem. Moliri ſemper
aliquid & agere.

Mollis. *Pieſkliny.* Tener, tractabi-
lis, flexibilis, effœminatus. *Wielki z nie-
go niewieſciuch.* Homo cogitationibus
mollifſimis, effœminatus. Enervatō animo
ac muliebri. Mollis naturā. Cultu mol-
liſſimo. Cujus animus umbris, deliciis,
otio, languore dudum infectus. Homo
eſt mollitiā langueſcens & fluens. Unguen-
tis oblitus. Vinō luxuq; languidus. Co-
mā calamitratā. Qui unguentis niteat.
Cui capilli compti, madentes cincinno-
rum ſimbriæ, fluentes ceruſatæq; buc-
cz. *Uſus.* Ad præcepta capienda mollior
ado-

adolescens. Civitatis mores lapsi ad mol-
litiem.

Momentum. *Krotka chwila, waga.*
Punctum temporis. Vis, pondus. *W oka
mgnieniu zniknął.* Ad punctum temporis,
momento temporis, è vestigio temporis e-
vanuit. *Rzecz jest wielkiej wagi.* Mul-
tum in ea re momenti est. Magnum habet
ea res momentum. Agitur salus mul-
torum, aguntur vectigalia, &c. ea in re.
Agitur, geritur negotium anceps, & peri-
culosa plenum alez. *Użys.* Minimis mo-
mentis maximæ sunt temporum inclina-
tiones. Res æstimare, suisq; momentis
ponderare. Si quid habet momenti com-
mendatio mea. Magno momento est ad
beatè vivendum. Id certum, puncto tem-
poris maximarum rerum momenta ver-
ti.

Monachus. Mnich. Mniehem zostal.
Rebus humanis & caducis, vitæ hujus
commodis & voluptatibus nuncium remi-
sit. Omnia vitæ humanæ blandimenta
abiecit, deseruit, despexit. Rebus huma-
nis valere iussis, DEO se in Sacra fami-
lia devovit. Sacrae familiae instituta pro-
fessus est. Ad Religiosorum virorum or-
dinem animum appulit. Christianæ mi-
litiæ sub vexillo, & nomine Sancti N.
nomen dedit. In ordinem Sancti N. adsci-
tus, adscriptus, cooptatus est. Religiosæ fa-
miliæ se adtinxit. In Cenobiū se contulit. Re-
ligio-

ligioſa militiæ Sacramentô ſe obligavit, Chriſtô duce ſtipendia meriturus. Inter Sacri Ordinis homines nomen ſuum profeſſus eſt. In Familiam DEO dicatam aggregatus eſt.

Moneo. *Upominam*. Suadeo, hortor, præcipio, prædico. Author ſum, vel fio. *Upominacie przeſtaſe*. Monitis, conſiliis perurgebo. Officii te commonere, commonefacere non deſiſtam. Author hortatorq; tibi adero. Inſtabo monitis, conſiliis, hortatibûs. Non deero. Monebo. *Upomniat mię przyiaćiel, abym nawiedził ſtryia*. Amicus in eam mentem me impulit, eam mentem iniecit, ut patrum inviſerem. Amicus author mihi fuit, ut patrum ſalutarem. Amici admonitu & invitatu patrum acceſſi.

Monialis. Mniszka. Virgo Sacra. Virgo Chriſto dicata. Quæ virginitatis ſponſione DEO ſeſe dicavit. Quæ ſe in Sacrarum Virginum collegium abdidit. Quæ ſe à profanarum rerum itrepitu, amore abſtractam, uni DEO Sacras inter Virgines devovit. Quæ virginitatem ſuam uni DEO conſecratam, religioſos inter parietes concluſit. V. *Monachus*.

Monimentum. *Pamięć, księgi dzieiow*. Memoria, literæ, commentarii. Opus publicum. Trophaum. *Uſus*. Cupio res meas monimentis literarum commendarî, mandari, ampliffimis monimentis conſecra-

secrare memoriam nominis. Monumentis proditum testatumq; reperimus. Publicis monumentis rerum gestarum, annualium monumentis celebrare.

Mons. *Gora. Gorzysły kray.* Regio perpetuis montibus continetur, perpetuò jugo montis prærupti includitur. Regio circumjectis montibus tanquam vallò septa, cincta, circumvallata. *Gora wielce wysoka.* Mons editi in altitudinem ingentem cacuminis. Jugum montis cælo junctum. Mons in ingentem altitudinem surgens. *Kończata gora.* Mons in angustum dorsum cuneatus. Mons, cujus jugum in acutum cacumen exsurgit, desinit. *Gora skalista, y nie rowna.* Mons præruptus saxisq; & cotibus impeditus. Mons vastus ab natura & humano cultu. Mons rupibus horridus.

Mora. *Zabawa.* Cunctatio, dilatio, procrastinatio, tergiversatio, retardatio, tarditas. *Nie zabawię.* Neminem morabor. Moram non injiciam, non interponam, non afferam. Non producam, non extraham vestra consilia. Tempus longius non ducam. Non demorabor vos diutius. *Rzecz wyciagga, aby się bez odwłoki stało.* Res moram non patitur, dilationem non recipit, cunctationem non patitur. *Rzecz odwłoki potrzebuie.* Res ipsa locum tempusq; dari sibi aptum postulat. Res ipsa quodammodo manum injicit, & paulisper

per consistere cogit, intervalli aliquid sibi dari postulat, moram consiliis creat. *Z moiey strony nie będzie zabany.* Mora in me nulla erit. Moras non traham. Nihil erit in me moræ. Sine mora, abjecta omni cunctatione adero. Non cunctabor.

Moratus. *Obyczayny.* Moribus præditus, perpolitus, institutus. *Uusus.* Institutus ac bene moratus adolescens.

Morbus. *Choroba.* Invaletudo, agrotatio. Malum corporis. *Wpadł w chorobę.* In morbum cecidit, delapsus est, injectus, implicitus est. Morbo correptus, oppressus, implicitus est, infestari cœpit. Valetudinis quodam genere tentatus est. Ingens eum vis morbi adorta est. *Choruię.* Morbo urgeor, impediior, implicor, affligor, opprimor, exerceor, conflictor. Incommoda mihi valetudo est. Ex gravi diuturnoq; morbo infirmus sum. *Choroba się wzmacza.* Crescit morbus & ingravescit in dies. Ad morbi vehementiam nova in dies fit accessio. *Choroba ušlaie.* Laxatur & remittit vis morbi. Morbi fit inclinatio ad sanitatem. *Iszczem nie wcale ozdrowiać.* Ex morbo nondum planè convalui. Eth contra vim gravitatemq; morbi contendam, redeunt tamen commotiuncule aliquæ, ut malò me liberatum, aut omnino confirmatum dicere non possim. Levare morbo me sentio, nondum ex illa virium debilitate recreari.

ri. *Iużem ozdrowiał.* Morbo defunctus sum. Morbum medicamentis depuli, removi. E morbo evasi. Recreor ex gravissimi morbi languitate. *Choroby się zagościła.* Vulgantur contactu in homines morbi. Caelestis ira urbes morbis populatur. Irruunt, ingruunt morbi, serpunt, & vis mali latissimè vagatur.

Morior. *Umieram.* Emorior, occido, intereo, decedo. Animam, extremum vitæ diem ago. Mortem oboeo, oppeto. Vitam cum morte commuto. De vita decedo. E vita migro, discedo. Extremam vitæ spiritum edo. Extremum vitæ diem morte conficio. Mortem occumbo. Diem oboeo. Naturæ concedo. E corpore excedo. Vitæ curriculum conficio. Vitæ, tati, morbo fangor. Fato concedo. Mortem cum vita commuto. Istis custodiis corporis liberor. Lethum oppeto. Vita me deferit. Mors me occupat, aufert. *Z choroby umarł.* Morbo absumptus est. Vis morbi hominem consumpsit. Vitam ademit, abstulit. Vi morbi oppressus vitam amisit. Morbo extinctus est. *Z rany umarł.* Prolapsus in vulnus moribundus cecidit. Multis vulneribus confectum anima, ultimus spiritus defecit. Recepto altius ferro expirans corruit. Vitam in vulnere posuit. Sauciatum telo spiritus pariter ac sanguis liquit. Linquente spiritu pariter ac sanguine moribundus in arma pro-

cubuit. Vulnus vitæ finem attulit. Sub oculis hostium vitam profudit. *Umar! dugo żyw/zy.* Naturæ modum explevit. Natura ipsa hominem consumpsit. Corpus senectus solverat. Naturæ dissolutione extinctus est. Diem suum non immatura morte obiit. Vivendi curriculum à natura concessū confecit. *Swiętoblinwie umar!.* Plenus rectefactorum gloriā ad DEUM excessit. De vitæ statione decessit. In cælum migravit. E custodia corporis evolavit. Diem supremum omnibūs morientium præfidiis comparatus, ad vitæ exitum sacris mysteriis ritè procuratus & expiatus, ritè munitus & confirmatus, piè religiosèq; confecit. *Nagle umar!.* Subita morte correptus est. Supremus eum dies antè occupavit, quàm instare crederet. Morte repentina ereptus, oppressus est. Vis repentinæ mortis eum sustulit. *Gdyby pierwey umrzeć przyszło.* Si me fatum præriperet. Si mors antè obreperet. Si quid mihi humanitūs accideret. Si mortis fors antè contingeret. *Rad za Ojczyznę umrę.* Libenter pro patria vitam profundam. Spiritum, quem naturæ debeo patriæ redam. Libenter pro patria fatum excipiam. Impendam libenter meum patriæ spiritum. Pro patria ingenti animò lethum oppetam. *Zadam umrzeć.* Cupio è vinculis corporis elabi, evolare, è vitæ huius grumnis ac calamitatibus morte abduci.

lucis hujus usuram reddere, ab hoc exilio ad illam bonis omnibus affluentem regionem transire. *Wszystkim umrzeć potrzeba.* Mors omnibus impendet.

Moror. *Bawię się.* Cunctor. In mora sum. Commoror. *Nie wiem, iak długo w Wenecyi zabawię.* Nescio, quantum temporis positurus sum; quot mensium mea Venetiis commoratio futura sit; quantam moram Venetiis facturus sum; quanto tempore Venetiis detinendus sum. *Iedno z drugim mię zabawia.* Distinent me alia ex aliis, moram mihi injiciunt, me tenent, remorantur. *Użus.* Non morabor te, quin mox conscendas.

Mors. *Smierć.* Interitus, occasus, fatum, lethum, exitus. Supremus alicujus dies. Excessus est vita. Dissolutio natura. *Użus.* Mortem alicui minitari. Mortem alicui offerre, afferre. Morte afficere, multare. Ad mortem dare. Mortem sibi accelerare, conficiscere.

Mortale peccatū. *Grzech śmiertelny.* Crimen mortiferum, lethiferum, capitale. Lethalis noxa. Lethalis noxae piaculum. Pestifera animi macula.

Mortificatio. *Umartwienie.* Corporis afflictatio. Asperitas vitae voluntaria. *Zażyć umartwienia.* Acriter sibi imperare. Arctē & contentē se habere. Vim sibi inferre. Duriter ac inclementer se tractare. Genium defraudare.

Mores. *Obyczaje.* *Dobrych* iest *młodzian obyczaiow.* Moribûs est gratissimus & humanissimus. Summa facilitate & comitate. Mitis ingenii juvenis est, moribûs placidis, liberalibûs, summa suavitate temperatis, conditis. Singulari est morum elegantia. Cultissimis est moribûs & omni humanitate perpolitis. *Zlych* iest *obyczaiow człowiek.* Pravis est moribûs & protervis, barbaris & immanibûs, corruptis & perditis. Violentô est ingenio & indomitô. Summa est ingenii asperitate. Homo est effusè petulans, nequam, improbus. *Wrocił się do swoich obyczaiow.* Citò rediit ad ingenium. Recepit se ad ingenium suum. In eandem vitam revolutus est. Ad pristinam vitæ consuetudinem revertit, se retulit, revocavit. *Ustaie obyczay.* Mores labuntur, ire coeperunt præcipites. Disciplina morum paulatim fluere, ac inclinari coepit. *Ujus.* Aliquem in suos mores formare.

Mos. *Zwyczaj.* Consuetudo, institutum, ritus, disciplina, usus, modus. *Iest we zwycaiu.* In more est. In more positum est. More comparatum, confirmatum est. Consuetudo fert. Mos obtinuit. More receptum est. Jam inde à majoribus consuetudo tenet, obtinet. Vetus hoc est, ut &c. *Pilnuie swego zwycaiu.* Institutum suum tenet. Solemne suum servat. *Morem suum obtinet, retinet.* Propositum suum

suum tenet, sequitur. Antiquum obtinet.
Ufus. Meo more agam. Abhorret id à more, nostro. Decedere de more & instituto. Morem inducere. In morem aliquid inducere, transferre. Tenuis reliquæ pristini moris harent.

Motus. *Wzruszenie.* Motio, agitatio, impulsus. *Ufus.* Magnos animorum motus efficere. Nunquam animus agitatione motuq; vacuus est. Catilinæ insanos motus cohibuit, compressit. Motum concitare, moliri. Magno res in motu est.

Moveo. *Wzruszam.* Cileo, agito, impello, verso, ago, excito, allicio, pellicio, induco. *Wzruszył swą mowę serca ludzkie.* Animos flexit. Animos incendit. Motum animis attulit. Mentes hominum allexit, voluntates impulit, quò voluit. Valebat ejus oratio ad fingendas hominum voluntates, & quò veller, ducendas. Uno sermone animos omnium quò veller, perduxit. Perculit animos ejus oratio, & in audientium animis aculeum defixit, reliquit. Ad stimulandos hominum animos aculeum habuit ejus oratio. Ad sententiam suam populi animos deduxit. In suam sententiam omnium mentes oratione convertit. *Wzruszyłem się proźbą iego.* Adductus precibus, impulsus, lacrymis, invitatus celsi. *Ufus.* Movere aliquem de sententia. Senatu, locò movere. Ne te Româ moveris. Cla-

mores, risus, lachrymas, hominum studia, suspicionem movere.

Mulier. *Niewiaśta*. Fœmina. *Naprzykrzona niewiaśta, yjnarliwa*. Mulier abundat audaciâ, consilio & ratione deficitur. Mulier seditiosa, proterva, parvis rebûs sapè mobilis. Mulier ex earum numero, quæ impotenti naturæ franos dant, nullumq; licentiæ modum faciunt, quæ indomitæ & animi impotes feruntur. *Zaczna niewiaśta*. Fœminarum spectatissima, lectissima, præstantissima. Virilis animi fœmina. Matrona gravis & spectata.

Multus. *Liczny*. Frequens. *Wielu było przytomnych*. Frequentes, conferti aderant. Multitudo hominum forum inundaverat, impleverat.

Mundanus. *Swiatowy*. Mundi civis & incola. *Swiatowe rzeczy*. Res profana, caduca, peritura, fugaces, inanes, infimæ, mortales, humanæ, fluxæ & fragiles. *Swiatowy człowiek*. Homo rerum fluxarum blandimentis implicitus. Humanæ vitæ deliciis ac commodis impensè deditus. Illecebris vanarum oblectationum captus & irretitus. Qui res fugaces ardenti studiô persequitur, omnibus humanæ vitæ voluptatibus obsequitur.

Mundus. *Swiat*. Orbis terrarum. Orbis universus. Rerum universitas. Pulcherrimum naturæ regnum. Orbis theatrum. Mundi moles. Civitas communis mor-

mortalium atq; immortalium. *Tak to na
świecie.* Sic est vita hominum. Sic vivi-
tur. Sic naturâ comparatum est. Ita fert
hominum consuetudo. Sic sunt homines.
Od początku świata. Post natos homines.
Post hominum memoriam. Post natum ho-
minum genus. *Poki świat światem będzie.*
Dum genus hominum erit. *Umie sposo-
bić się do świata.* Mores ex hominum me-
ribus feliciter effingit. Vitæ rationem,
ad communem vivendi modum bellè exi-
git. Vitam ex usu hominum agit, ex com-
muni lege metitur. Ad communem vi-
vendi morem mores exigit fingitq; su-
os.

Munio. *Wzmacniam.* Firmo, confir-
mo, obvallo, sepio, paro. *Miaśto
wzmocnić.* Firmissimis præfidiis muni-
mentisq; firmare; vallô, fossâq; cingere.
Fossam & alia munimenta urbi circumji-
cere. Aditus omnes fossis aggeribûsq; præ-
sepire, novo munimenti genere impe-
dire, sepire. *Oboz dobrze opatrzony ma-
my.* Castra ita firmavimus, ut nihil tam
clausum ad exitus, tam septum undiq;
tam tutum ad custodiam nec fieri aut co-
gitari possit. Castra ex omni parte præmu-
nita, præfidiis militum tecta. Castra val-
lô, vallum congestis arboribûs septum ha-
bemus, nê quâ intrare in munimenta
hostis possit. Castra probè obvallata. *Uzur.*
Munite communem arcem bonorum, ob-
strui.

fruite perfugia improborum. Munire viam sibi ad honores, & aditum. Tueri & munire se adversus incumbentia discrimina.

Munitus. *Obronny*. Septus, vallatus, armatus, stipatus. *Mieysce z natury do obrony szolobne*. Oppidū naturā munitum. Oppidum loci naturā tutum à periculo. Ipsa loci natura facile repellit periculum. In ipso loco satis est ad firmitatem praesidii. Oppidum ingeniō sitū, lociq; naturā firmum. *Mieysce szuka obronne*. Munitum manu oppidum. Munitus opere locus. Munitionibus obseptus. Objectis aggeribus à periculo tutus.

Munus. *Urząd, upominek*. Donum, beneficium, largitio: officium, provincia. *Dacie się uwieść darami*. Muneribus facile delinitur. Pretio sollicitari, atque etiam labefactari fides ejus solet. Pretiō additam fidem gerit. Est, quem pecuniā non oppugnes modō, sed expugnes. Venalem habet pretiō fidem. Quastui omnia illi sunt venalia, fides, jusjurandum, æquitas. *Wjadzie kogo na urząd*. Muneri, provinciae procurationi aliquem praeficere, praeponere. Munus alicui assignare, partes judicis, quastoris imponere, dare. Provinciam alicui decernere, procurationem committere. *Urząd iaki sprawować*. Munus, provinciam sustinere, obire, administrare. Muneri praefisse. Munere fungi. Personam iudici-

judicis tenere, gerere, tueri. Partes judicis agere. Munia obire. *Zdarzył mi się urząd.* Munus, provincia mihi obvenit, obtigit. Ad procurationem ejus muneris vocatus sum. Provincia cepi, accepi. *Zadość uczynił urzędowi.* Munere egregie perfunctus est. Munus pro sua & Reipublica dignitate gessit. Partes eas egregie sustinuit. Nihil in eo munere gerendo officii, nihil diligentiae desiderari passus est. Officium integrè cumulatèq; praestitit. Summam ex eo munere laudem collegit, tulit, retulit, sibi peperit, comparavit. *Ziachał z urzędu.* Procuratione privatus, & ab ea amotus est. Munere exutus est. Ea Provincia illi abrogata est. Ejus muneris partes illi ereptae sunt. *Troyci to urząd.* Haec partes tuae sunt. Id tuum, tui officii est. Tuarum id partium est. Tuae curationis res ista est.

Murus. *Mur.* Moenia, paries. *Muru część częstym z armat biciem rozwalona.* Pars muri tormentis labefacta est. Muro-
rum pinnae frequentibus tormentorum ictibus deterse sunt. Pars moenium tormentis prostrata, diruta, deturbata adi-
tum hosti patefecit. Verberata crebris tor-
mentorum ictibus moenia ruinam traxe-
re. Pars una muri tormentis disjecta, con-
tinentibus ruinis urbem nudavit. Tor-
mentorum tot ictus secuta murorum strages. Murus cum ingenti fragore procidit.
Impo-

Imposita muris plaga ruinam impulit. Quassati muri labes, hiatus. Pars muri ruinâ collapsa est, ruinam dedit, fecit. Tormentorum ictus stragem muri edidère. Convulsa tormentorum ictibus moenia, & disjecta sunt. *Biciem z armat mury obalac.* Munimentorum ruinâ aditum in urbem moliri. In muros impressionem facere. Muros tormentis quater, labefactare, verberare. *Rozwalinę muru naprawić.* Quassatam muri partem objectis taxis reficere. Moeniū ruinā instaurare. Muri labem obducta raptim lorica defendere. Pinnae, loricasq; ex cratibus attexere. Pluteos vallo addere. Desidentem muros labem pluteis, cratibusq; reficere, sarcire. *Ufus.* Murum ingentis altitudinis duximus. Facile subruitur ex imo murus, quod coementa non calce durata sunt, sed interlita lutō. Murus humilior, & scalis facile superabilis.

Musa. Nauka, pieśń, wiersz. Ufus. Cum omnibus Musis rationem habere cogito. Quis tam averfus à Musis? Quis cum Musis, idest: cum humanitate ac doctrinâ non habet commercium? Mansuetiores Musæ. *V. Literæ.*

Musica. Muzyka. Cantus, symphonia. *Wielce mi muzyka podoba się.* Musicæ studiō teneor. Studiō sonorum capior. Nervorum vocumq; cantibus delector. Fidibus, tibiis modulatē canentibus, numerosē sonan-

sonantibûs, varietate sonorum, mollissimis & delicatissimis in cantu flexionibus mirificè delector. Pulsis scienter fidium nervis, vocum gravitate ac varietate concitari animum vehementer sentio. *On mierzze, tam notę zrobił.* Ille materiam subjecit, ego modulatè illam descripsi. Ille verba, modos ego ac numeros adinveni. Voces ille subjecit, ego modis musicis illigavi. *W tym na instrumentach zagrano.* Interea tibiis, fidibûsq; modulatè canebatur. Sub hac cantus nervorum personabat. Cantatum interea tibiis fidibûsq; Interea symphonia pulsus scienter fidium nervis canebat.

Mutabilis. *Odmienny. Wielki z niego niesłatek.* Animum ex levibus fortunæ momentis suspensum gerit. Parum sibi constat. Polypô mutabilior.

Mutatio. *Odmiana.* Permutatio, motus, conversio, inclinatio. *Ujuz.* Optimus est portus poenitenti mutatio consilii. Mutationem moliri, facere, subire.

Muto. *Odmieniam.* Mutationem facio. Permuto, inverto, converto, immuto, commuto, vario. *Mieysze odmienił, nie obyczaj.* Nihil de suis institutis immutavit. Mores antiquos non exuit. Novum ingenium non induit, nec in diversum animum mutavit. Nihil de actionum suarum cursu deflexit. Loci mutatione nihil averfus à prioribus institutis, nec ad alia

alia se consilia contulit. Commutatio loci quidem facta est, sed ab ingenio suo nihil variavit. *Odmienić się szcześnie*. Fortuna jam verterat, variaverat; fortunæ inclinatio quadam facta erat. Eam rem conversio rerum & inclinatio temporum secuta est. Fortunæ mutatio in contrarium facta est. Paucis diebus magna erat rerum facta commutatio. Res in contrarium verterat. *Odmienić zamyśły*. Calculum reducere. Decedere de sententia. Discedere a sententia. *Odmienić dzikość*. Supercilium remittere, ponere. In mores a veteri asperitate alienos verti. De asperitate multum lenire, atq; submittere. *Pozwolić czasu do namyslenia się*. Tempus dare ad receptum pertinacis sententiæ.

Mutuor. *Pożyczam*. Mutuam sumo pecuniam. Utendum aliquid accipio.

Mysterium. *Tajemnica*. Sacra. Res occulta. *Użys*. Hoc tacitum tanquam mysterium teneas. Mysteria aperire, enunciare, nefas. Epistolæ nostræ multum habent mysteriorum.

N.

Narro. *Powiadam*. Rem gestam narratione expono, demonstro, dico. *Powiadają*. Fama est. Traditum, proditum memoriæ est. Percrebrescit, dissipatur, peragrat, manat, tenet, pervadit urbem fama. In corruptis rerum gestarum monumentis traditur. Variorum sermonibus jactatur. *Ca-*

Ja rzecz, jak się ma, opowiem. Aperiam, exponam, eloquar rem omnem, ut gesta est. Cognosces ex me, quæ facta sunt. *Dwojako powiadać.* Duplex inde fama est. Variat fama. *Toż samo często opowiada.* Rei gestæ narratione aures complet, obtundit. Rem eandem sæpe auribus inculcat.

Nascor. Rodzę się. In lucem edor. Suscipior, prodeo. Primam lucem aspicio. *Vita lumen adeo.* Lucem accipio.

Nato. Płynam. Rzekę przepłynął. Flumen natando trajecit. Secundo flumine delatus. Trajectu institutum pervenit. Inflat utres eum transvexere. Fluctus diverberando in littus enatavit. *Ujus.* Natabant pavimenta vinò.

Natura. Przyrodzenie. Communis hominum parens. Provida, solersq; mater rerum omnium. Vis ingenita. Item. Ingenium, indoles, conditio, status. *Wiele ci z przyrodzenia nie dostać.* Naturam expertus es parum liberalem. Satis angustè natura te ius copiis instruxit. Natura sic tecum egit, ut noverca potius, quam mater fuisse videatur. Naturæ bona in te desiderantur. Inops es à naturæ bonis. Non optimè de te merita est natura. Non multum natura debes. *Człowiek dobrego przyrodzenia.* Naturæ bonitas in eo eximia, præclara indoles, humanitas singularis. Naturam nactus est eximiam atq; illustrem.

Natu-

Naturam fautricem habuit in tribuendis animi virtutibus. Naturæ habitus in eo singularis, ac propè divinus. Animus illi à natura bene informatus. Animi ingenium magnarum rerum capax, & appetens. Naturæ donis, muneribus, animi dotibus ita ornatus, quidvis ut consequi naturâ duce posse videatur. *Z przyrodzenia melan- cholik.* Ea est naturæ asperitate, tam acerba indole, ac intractata, nihil ut fingi difficilius, ac morosius possit. Tristi est ingenio, ac illepidò. Asper moribus, ac naturâ, quæ consuetudinem reddit difficilem. *Takie mo- ie przyrodzenie.* Ità natura fert mea. In hos mores me natura finxit. Ingenio hòc sum, ac indole. Ità naturâ factus sum. Sic homo sum.

Naufragium. *Nawy rozbićie. Rozbity na wodzie.* Naufragiò interiit, periit. Fractæ navis, & fortunarum jacturam fecit. Naufragium fecit. Navis onere suo planè capta, atq; depressa est. Navis expulsa, atq; ejecta fluctu, fracta, elisa, hausta mari est. Procellis diu quassata, jactata ventis, tempestatibus vexata, postremò demersa est, fluctibus cessit.

Navigo. *Zegluję.* Navi, in navi vehor. *Lodwieśmy od brzegu odbili.* Vix navim solvimus. Vix anchoras præcidimus, velimus, sustulimus. Vix è portu exivimus, è conspectu terræ ablati sumus. Vix malum ereximus, vela pandimus, in altum
vela

vela dedimus, vento nos dedimus. *Szczęśliwie żeglwie.* Secundo flumine, bellissime decurrit, defluit, vela dat, facit. *Będąc bliskim brzegu.* Cum littus, oram legerem, raderem. *Przybiłem do brzegu.* In portum descensionem, exscensionem feci. Navim in portum adverti. Navi ad portum appulsus sum.

Nauseo. *Brzydzą się.* Stomachi fastidiō laboro. Abhorreo. *Brzydzą się rybami.* Fastidiente stomacho pisces respuo. Fastidio sunt pisces. Fastidium, nauseam stomacho movent, generant, afferunt pisces.

Nebulosus. *Mglisty.* Caliginosus. *Pochmurne było niebo.* Humidi montes effundebant caliginem, quæ universam rei faciem, quæ liberum prospectum oculorum auferbat, prohibebat. Nebula erat ad multum diei densa adeo, ut lucis usum eriperet. Orta ex lacu nebula, campō, quam montibus, densior federat. Prima luce, densa nebula saltum omnem, camposq; circa intexit.

Necesse. *Potrzeba jest.* *Potrzeba było tak uczynić.* Parendum erat, serviendum erat necessitati. Necessitas, necessitudo, quæ timidos etiam fortes reddit, quæ ultimum, ac maximum telum est, me ad eā detrusit, eō me adegit. Consilium necessitas subjecit. Id necesse facere habui. Rerum necessitudine coactus, pressus, adductus,

ctus, compulsus, id suscepi, egi.

Necessitudo. V. *Amicitia*.

Negligens. *Niedbały*. Sogors, indormiens.

Negligo. *Zaniedbywam*. Mitto. Curare omitto. Leviter fero. Dissimulandum puto. *Nauki zaniedbywa*. Literas nihil pensi habet, jam ad se nihil pertinere arbitratur. Famam ingenti planè abjecit. Non laborat jam de paranda doctrinæ fama, nec progressus sui in literis rationem ullam ducit. Obduruit planè ad literas. Solutò, & quietò in tantis æmulantium studiis agit animò. Jacet, refrixit ille discendi labor. *Dobro pospolite w zaniedbaniu*. Neglectui sunt commoda publica, pedibùs trahuntur. Fit jactura istorum omnium, & salutis communis oblivio capit levissimorum hominum pectora. Dissolvuntur instituta omnia, quibus saluti publicæ cavetur, obteruntur, conculcantur. Jacent leges, instituta majorum obsolescunt, frigent honorum civium studia, languent, senescunt. Susquè deque habentur publica commoda. *Nie dbasz o sławie?* Adeonè parum abhorres sinistram de te famam? Adeonè famam abjecisti, nequè illius cura, cogitatione tangit ullà? Nihil igitur pensi habes, nihil laboras, quis hominum de te sermo fit?

Nego. *Zapieram się*. Inficio, abnuo, denego, recuso. *Zapiera się twych dobrodziei*.

dziewy sł. Pernegat, inficias it, planè, sine ulla excusatione præcidit, parì animi-vultusq; constantia abnuit tibi à se quidquam deberi. *Nie dopuszcza sobie uciechy.* Genium ubiq; defraudat. Deliciis se fraudat omnibùs. Ab innocentibus etiam deliciis manum abstinet.

Negotium. *Sprawa.* Res, munus, cura, provincia, labor, molestia. *Wielcem zabawny.* Multa me circumstant negotia. Res mihi multe tractandæ. Multis distineor laboribùs. Multis negotiis implicor, quotidie urgeor, impediòr. Tument, ut cum maximè, negotia. Negotiorum mole obruor. Maxima onera in Republica sustineo. Multa ad me quotidie maximarum rerum procuraciones deferuntur. *Zadanie trudnośc.* Negotium facesso, præbeo, exhibeo. Molestia afficio. Fastidiosum. Aegritudinem objicio. Negotii aliquid à me feritur, conflatur. Alieno tempore incommodus obverfor. *Użys.* E negotiis emergere. Est mihi tecum aliquid negotii.

Nepos. *Wnuk.* Item. *Ultratnik.* Rosprażca, trawi marnie dziedzictwo. Gurges est, atq; heliùo. Natus abdomini suo. Patrimonium ejus profunda libidines devorant. In vino, ac luxu jacet. Patria bona lacerat, abligurit. Totos dies in caupona delitescit, bibit, ludit, vomit. Ad vespe-

vesperum perpotat, pergræcatur, voluptati obsequitur.

Nervus. *Zyła, strona, moc.* Torus, vis, vires, robur. *Ufus.* Contendere, intendere, adhibere nervos omnes in re aliqua. Incidere nervos virtutis Reipublicæ. Pecunia nervus rerum.

Nescio. *Nie wiem.* Ignoro. Sum ignarus, inscius, ac rudis. Id scientiam fugit meam. Id me latet. *Wszystkim władom.* Quis in ea re adeo hospes? Cujus aures ita peregrinantur? Quis in tanta rerum omnium ignoratione versatur? Quis tantâ laborat inscientiâ? Cui id incomperitum esse possit? *Nie wiem, co czynić.* Hæret aqua. Nondum habeo exploratam, explicatam rationem consilii mei. Res necdum est ad liquidum ratione perducta. Sententia mihi necdum stare potuit. *Bez moiey wiadomości się stało.* Me ignaro, nec opinante, inscio, imprudente, inconsulto factum est.

Nihil. *Nic.* Nulla pars. Ne pilus quidem. *Nic nie zostawił.* Ne vestigium quidem rei est reliquum. Tegulam in urbe nullam, nec argenti scrupulum, nec umbram quidem, non modò granum nullum, sed ne paleam quidem reliquit. Ne imago quidem veteris opulentix nobis relicta est. *Cnoty w nim nic.* Virtutem ne de facie quidem nescit. Ne umbram quidem honestæ.

honesti unquam vidit. Pristinæ virtutis ne vestigium quidem ullum superest.

Nimis. *Zbytnie*. Immoderatè. Extra, vel præter modum. Ultra justum. Plus æquò. *Nimiô plus*.

Nitor. *Usiluię, wspaniam się*. Adnitor, fulcior, confido, pendeo. *Wszystkich całość nam polega*. Salus omnium unius incolumitate continetur. Unius consiliò, ac præsidio respublica nititur. Ex unius viri consilio, autoritate, gratia suspensæ sunt omnium nostrum rationes.

Nix. *Śnieg. Pełno było śniegu*. Denfam procella nivem effuderat. Nives omnia oppleverant. Iter perpetuis obsitum erat nivibus, quas frigoris vis gelu adstrinxerat. Prata erant altâ nive obruta, cumulatâ nive tecta laborabant.

Nobilis. *Zacny, szlachetny*. Genere nobili, honesto, summo, bono, non ignobili, equestri. Inclytis avibus, vel majoribus natus. Stirpe antiquissima ortus. Amplâ, & honestâ familiâ editus. Generosa stirpe profectus. Genere insignis. Veteris prosapia. Multarum imaginum. De summo loco. Clarus genere. Inclytus, florens, præcellens nobilitate. Regali sanguine creatus. Regio femine ortus. *Szlachetnie urodzony*. Domestico, summo genere est. Inter populares nobilitas illi, & opes eminent. Antiquo genere in spem magnæ fortunæ genitus est. Antiquitate generis, & gloriâ majorum

jorum floret. Multas, insignesq; familias paterna nobilitate complexus est. Multa claritudine generis, illustri sanguine, majorum commendatione insignis est. *Szlachcicem został.* Homo novus. Una imagine nobilis. Qui sibi omnia fortunæ incrementa, ornamenta debet. Splendorem generi suo accersit. Natales suos novo dignitatis splendore illustravit. In nobilium ordinem adscriptus, adscitus, adlectus, cooptatus est. Collata est illi dignitas equestris. Nobilitatis jure, prærogativâ ornatus est.

Nolo. Nie chcę. Non libet. *Nie chcę się daley tã sprawã bawić.* Totum simul consilium abjeci. Parcā longiori labori. Animum posthac talibus curis vacuum, & integrum servabo. Ejusmodi negotiis ultra me non dabo. Non committam, ut magis eò negotiō implicer. *Na takę zmo- wę nie zezwolę.* Non recipit pactiones tam absconditas honestas mea, aspernatur, repellit. Sibi habeant, quibus istæ probantur pactiones, ego animum non inducam, ut ad eas condiciones descendam.

Nomen. Imię. Causa, titulus, debitum, fama, existimatio. *Takie jest iego imię.* Hoc nomine est. Hoc illi nomen est. Hoc illi nomen inditum est. Hoc nomine salutatur, nuncupatur. *Pozdrow go mieniem moim.* Verbis meis dic salutem homini. Ex me saluta. Salvere illum verbis

bis meis jube. *Imię bez rzeczy.* Honorum vocabula habent, non dignitatis insignia. In amplissimis honorum nominibus non modò dignitas nulla est, sed & summa deformitas. Honoris inane nomen gerunt. Non tam solido, quàm specioso nomine Consules appellantur.

Nomino. *Nazynam.* Nomen impono. Dico. Hoc nomine insigniri, circumferri, legi volo.

Nosco. *Znam.* Cognitum, notum, perspectum habeo. Notitiam rei habeo. Per spicio, comprehendo. *Znam dobrze człowieka.* Pertractatas penitus, perceptasq; res illius habeo. Ingenium hominis, & mores probè, optimè teneo, pulchrè novi. Ita mihi notus est, ut sensum ejus, & naturam planè perspexerim. Animi ejus ignarus non sum.

Nota. *Znak.* Signum, insigne, vestigium. Infamia, dedecus, ignominia. *Ostawiony.* In dedecus incurrit. Notà inustus est.

Noto. *Naznaczam.* Observo, animadverto, signo. *Potrzeba z ksiąg co lepszego wypisywać.* Exscribenda, excerpenda quædam ex authoribus sunt, & in adversaria referenda, in chartis consignanda. Notatis authorum locis memoriæ consulendum.

Notus. *Znaiomy.* Pervulgatus, exploratus, manifestus, testatus.

Novitius. *Nawy.* Novicius Zakonny.

ny. Tyro religiosus. In tyrocinium nuper cooptatus. Inter Sacri Ordinis tyrones adlectus, adscriptus. Qui nuper nomen in sacram militiam, vel familiam dedit.

Novus. *Nowy.* Recens, inauditus. Per se cognitus. A se ortus. Peregrinus. Præter consuetudinem. Nuperus. *Wejola nowina.* Lata apportio omnia. Prospera narro. Exoptatum nuncium affero. *Smutna nowino.* Tristes affers nuncios. Malum apportes. Narrando enecas. *Nie pewne nowiny.* Rumores sunt incerti. Rumor sine auctore. Rumores temerè sine ullis auctoribus orti, incertis auctoribus vulgati. Nuncii non optimis auctoribus. *Do wierzenia trudna.* Monstra, portenta. Ficti sermones. Conficti rumusculi. Res fidem non habitura.

Nox. *Noc.* Tenebræ. *W nocy.* Multa, intempesta, provecta, adulta, profunda jam nocte. Mediò intempeste noctis silentiò. Quod tempus mortales altissimò somnò premit. Cùm jam multum noctis processisset. *Wieczorem.* Nocte appetente. Nocte prima. Sub primam facem. Intendentibus se primis tenebris. Primoribus noctis tenebris. Cùm jam terras nox opacasset. Primæ noctis silentiò. *W późną noc* uczyć się. Producere, extrahere in multam noctem literarum studia, lucubrationes. In serum noctis lucubrare aliquid operis. Bonam partem noctis ad elucubrandos commentarios assu.

assumere, in literarum studiis ponere, collocare. *Caſy noc iackaſ.* Nullam partem noctis iter intermiſit. Ea nocte continenter profectus eſt. Iter totam eam noctem tenuit. *Uſus.* Proſciſcentem nox oppreſſit. Noctem rebus etiam clariſ offundere.

Nubes. *Obłok.* Concretus in aëre vapor. *Chmurzy ſię niebo.* Intendunt ſe ſpiſſæ in cælo nubes. Concreti in aëre vapores ſe in nubes induunt. Cælum nubibus obſcuratur. Obductæ cælo nubes ſolem condunt, lucem eripiunt. Aër in nubes cogitur. *Uſus.* Conſictu nubium ardor exprimitur. In illis Reipublicæ tenebris, nubibus, ac procellis. Objicere nubem fraudibus.

Nudus. *Nagi.* Nudatus, ſpoliatus, vacuus. *Uſus.* Urbs nuda præſidiô. Nudus ab amicis.

Nuga. *Bayki, baſamuctwo.* Ineptiæ. *Uſus.* Nuges tandem relinque. Mitte ineptias. Aufer nugæ. Quid ad has ineptias abis? Aures ineptiis obtundere.

Numen. *Boska moc.* Divina viſ, po-reſtas, providentia. *Uſus.* Accidit id non ſine Numine. Numen Senatûs.

Numero. *Liczę.* Dinumero, adnumero. Numerum in eo. Numerando per cenſeo. Numerô commetior. *Uſus.* Numerare aliquid in bonis, in loco mercedis, beneficii. Propè alter Cicero numeratur. Prodigii id ſimile numeratur.

Numerus. *Liczba.* Multitudo, viſ, ſum-

summa, copia. *Ufus.* Frumenti, mellis, vini maximus numerus. Nullô numerô est. Opus omnibus numeris absolutum.

Nummus. *Pienigdz.* Pecunia. *Ufus.* Quid in nummis habeam, ipse ignoro. Esse in summa difficultate nummaria.

Nuncio. *Oznaymuję.* Affero. Nuncium perfero. *Oznaymiono nam.* Perlatum, allatum est ad nos. Renunciatum nobis est. Nuncius citatis equis ad nos allatus, perlatus est. Certis auctoribus certos nuncios accepimus. Nuncii ad nos venere, qui paulò certius aliquid in rebus attulere. *Fama* perlata est ad nos. Ad aures nostras pervenit. *Smutna mnie doszła nowina.* Adversus, tristes, parum commodi, minimè lati, parum fecundi, graves venerunt mihi, ad nos delati nuncii. Gravior ad me fama venerat. Duriores de re rumores erant, qui foedum nuncium incussere. *Ufus.* Nuncium literis remittere.

Nutus. *Skinienie.* Vis, nifus. Gravior significatio, voluntas. *Powolny.* Ad illius nutum se fingit, & accommodat, se convertit totum. Ejus nutus observat, intuetur omnes.

O.

Obduresco. *Twardzieię, drętwieię.* Calidum obduco. *Ufus.* Jam ad illa obdurimus, & humanitatem omnem exuimus. Desperatione animus ad dolorem, vel contra dolorem obduruit.

Obe-

Obedio. *Posłuszny jestem.* Pareo, obtempero, audio, obsecundo. Alienæ voluntati morem gero. Mandata facio, exequor. Imperium non recuso. *Trzeba być posłusznym BOGU.* DEUM Auctorem sequamur, oportet. Morigeros nos DEO esse decet. DEI imperia sequamur, persequamur, necesse est. *Nie chce być posłuszny ustanow.* Negat se decretis Senatûs statutum, in authoritate, in potestate senatûs futurum. Minatur se ab officio discessurum, obedientiam abjecturum, jugum excussurum. Negat se legitima imperia pati posse. *Użytk.* Obedire tempori.

Objicio. *Zarzucam, podaję.* Oppono, objecto. Crimini do, conjicio. Culpam impingo. *Użytk.* Objeci caput meum in tot tantaq; dimicationes perditorum civium. *Jestem w pośmiewisko podany.* Materia sum omnium jocosum. Idoneus videor, in quo omnes illudent.

Obligo. *Obowiązuje, obwiązuje.* Obstringo. In perpetuum obligo, devincio; religo, alligo. *Wielce mię tobie obowiązuje.* Magnam à me inibis gratiam. Hoc ego in summi beneficii loco ponam, numerabo. Me tibi in perpetuum devincies. *Obowiązuje mię.* Omni me execratione devincio. Fidem meam do, interpono. Obligo fidem meam & obstringo. *Wielce tobie obowiązuje jestem.* Incredibilem tibi amorem quendam & omnia in te summa, ac singularia

studia debeo. Maximis me beneficiorum
vinculis obstrinxisti. Multis me pignori-
bus velut authoratum habes. Verbis non
patitur res satisfieri, adeo me devinxisti.

Oblivio. *Zapamiętanie*. Memoria lapsus.
Inż tej kłeski zapomniano. Clades
ea oblivioni data est, oblitterata in animo
est, memoriā intercudit, animo excidit, ex
animo deleta, deposita, elapsa est. Clades
ea oblivione obtrita, obruta, tecta est. Cla-
dis ejus acerbiteratem oblivio jam delevit.
Tak wielu mężów zacnych zapomnieliśmy.
Tot summorum virorum memoria cessit.
Tot summi viri in oblivione jacent. Tot
virorum illustrium nomen vetustate abole-
vit. V. *Obliviscor*.

Obliviscor. *Zapominam*. Oblivio me
capit. Ex animo excidit, effluit. Oblivio-
ne deleo. Rei memoria ex animo disce-
dit. *Nigdy ciebie nie zapomnę*. Memoria
tui nullā temporis longinquitate abibit.
Ita mihi imago tam chari capitis infedit,
ut excidere, effluere ex animo nunquam
possit. *Zapomniy utrapienia*. Casus tuos
tandem ex animo dele, evelle. Deleat tan-
dem, auferat calamitatis sensum sempi-
terna oblivio. Malorum tuorum tristes
imagines voluntaria oblivione deponere, con-
tere. V. *Oblivio*.

Obmutesco. *Oniemieć*. Conticesco.
Z zadziwienia zamilkł. Rei insolentia ani-
mum pariter & silentium defixit. Admi-
ratio

ratio tam novæ rei, ac subitæ homini
incluserat vocem. *Ufus.* Nulla unquam ve-
tustas de te obmutescet.

Obscuro. *Zacimiam.* Lucem eripio.
Tenebras, vel noctem rebus offundo. Tene-
bris involvo. *Niebo się zacimia.* Cælum
una & continenti nube involvitur. Aër to-
tus in nubes cogitur. Obductæ cælo nubes
solem diemq; eripiunt.

Obscurus. *Ciemny, podły, trudny.* Te-
nebricosus, spissus: humilis, abjectus, igno-
tus: involutus, latens, tortuosus. *Podły jest*
człowiek. Homo re nulla nobilis. Cujus
fama in obscuro. Ex cœno nescio quo, &
tenebris extractus. *Księga do zrozumienia*
trudna. Multa in hoc libro tenebris cir-
cumfusa. Abstrusa multa, & crassis occul-
tata tenebris. Nihil ibi in medio positum,
nihil non abstrusum & reconditum. *Kra-*
somowca trudny do zrozumienia. Orator, cu-
jus millesimam partem vix intelligas. Qui
in tenebris, quàm luce causam suam ver-
sari malit. Cujus sermo oraculis similior,
quàm orationi. Cujus orationi Oedipo
conjectore opus sit. Qui ænigmata lo-
quitur.

Obsequor. *Posługuję.* Morem gero. Gra-
tificor, indulgeo. *Niecnotliwemu człowie-*
kowi we wszystkim posłuszny. Ad nutum ho-
minis improbiissimi se convertit. Ex ejus
nutu & arbitrio suspensas habet omnes vi-

ta suz rationes. Nutus ejus observat, in-
zuetur.

Obervo. *Posrzegam, obaczam co, [za-
nuje. Animadverto, noto, speculor, aucupor
colo, veneror, amo. Wszędzie mię posrzeg-
ga. Ejus oculi in me assiduè intenti sunt.
In me unum oculos conjicit. Velut è specu-
la observat mores meos. Aures ejus & oculi
assiduè speculantur me & custodiunt. Om-
nia odoratur, subauscultat.*

Obsideo. Oblegam. Circumsideo. Ob-
fessum teneo. Fossâ & vallô septum teneo.
*Rzymianie Numancyg oblegli. Romani Nu-
mantiâ obsidione, munitionibûsq; pressere,
vallô, aggere, operibûs oppugnâvere, mœnia
ab omni parte aggressi sunt. Miasto obleżo-
ne, y mocno dobywane. Circumfessa urbs est.
Arx opere circumventa. Circumjecta mœ-
nibus peditum multitudo. Quassata mura-
libûs tormentis mœnia, & summa ope op-
ugnata. Urbs obsidione clausa, & admo-
to totius bellici apparatus instrumentô qua-
ti, feriri, arietibûs percuti coepta est. Mia-
sto od obleżenia uwolnić. Urbem ab obsi-
dione liberavit, vindicavit, eripuit. Ur-
bem hostilibûs armis septam, hostium co-
pis cinctam, in libertatem restituit, in-
columem servavit. Hostes urbem obsidio-
ne prementes expulit, ejecit, in fugam con-
vertit, fugavit.*

Obstinatus. *Uporny. Pertinax, pugnax,
durus. Barzoj uporny. Nimiùm tenax es
sen-*

sententia tua. Quod temerè suscepisti, praefractè tueris. Non animi iudiciò, sed pertinacià studiò in sententia perstas.

Obstupefacio. Zdumiałym czynię. Stupefacio. Rzecz niespodziana zadumiałemi uczyniła. Ea res nulli non admirationem movit. Omnibus pro miraculo fuit. Stupor omnes admiratione rei tam insolitæ defixit. Zmęczay znośzenia złego nieczułym czyri. Animus malorum assuetudine occalluit. Animis callum obduxit malorum consuetudo. Animi malorum usu ac consuetudine obduruerunt, callum contraxerunt, malorum sensum amiserunt.

Occasio. Powod, sposobność. Locus, tempus, facultas, causa, ansa. Masz czas pogodny dobrze się sprawić. Magnum theatrum tibi gloriæ panditur. Patefactus cursus virtutis. Materia crescendi per summam gloriam tibi suppeditatur. Nactus es egregiam opportunitatem ad præclara in omnes merita. Gdy czas potemu, użyć go na dobre. Occasionem, quæ se offert, non omitte. Arripe oblatam temporis opportunitatem, facultatem. Noli occasionem, quam casus aperuit, è manibus dimittere. Oblata facultate ne tibi ipse desis. V. Facultas.

Occido. Zabiiam. Interficio, interimo, cædo, neco, mactō, jugulo, perimo. Vitam eripio. Luce communi privo. De medio tollo. Necem asfero. Vitam aufero.

Wielu zabito. Multi homines morte defuncti, è numero vivorum exturbati sunt. Atrox mortalium multorum cædes est facta, edita, perpetrata. Barbara militum crudelitas vix multorum sanguine expleta est. Multis oblata, vel illata est mors. *Sam się zabił.* Mortem sibi conscivit. In gladium incubuit. Manus sibi intulit. Facti diem manu ipse sua occupavit. Latus gladii hausit, mortisq; diem antevertit.

Occupatus. Zabanny. Impeditus, distractus, implicatus, distentus. *Barzo zabanny jestem.* Multis, gravibusq; occupationibus distineor, implicor. Gravissimis rerum susceptarum oneribus premor. Noctes & dies non uno in opere urgeor. Multarum rerum cura animum distinet. *Już nie jestem zabanny.* Jam otii habeo plusculum. Otii nunc aliquid nactus sum. Confectis iis negotiis, respiro nunc aliquantulum. Expedivi me molestis occupationibus, aut certè relaxavi.

Occupo. Opanować. Obsideo. Præfidiis devincio. Usurpo, possideo. *Cały powiat opanował.* Provinciam totam suæ ditionis fecit, in ditionem suam, sub imperium redegit, ad imperium adjunxit. *Cudze dobra mocą opanował.* In bona & possessiones alienas invasit. Bonis, fundisq; patris aliquem exturbavit. De possessione deiecit. Se in alicujus copias ingurgitavit. In fundis illius violentus consedit.

Occur.

Occurro. *Zabiegam, wspominać sobie.*
 Obviam eo. Obviam fio: In mentem venit. *Nie mi w ten czas na pamięć nie przyszło.* Diu cogitanti nihil succurrit. Nihil in mentem inciderat. Idonei consilii nihil suppetebat. *To iedno mi przyszło.* Ea subiit animum cogitatio unica. Illud unum animo obversabatur, in animo versabatur. Illud unum se obtulit, ostendit.

Oculus. Oko. Lumen. Acies, quā cernimus. *Uśus.* Oculorum est in nobis sensus acerrimus, quorum tum intentione, tum remissione, tum coniectu, tum hirsutitate motus animorum significamus.

Odiosus. Przykry. Molestus. Odio dignus. Invisus. *Przykre drugim z tobą obcowanie.* Absit consuetudo tua ab omni suavitate. His tuis moribus, hac agendi ratione fit, ut nemo te ferat. Quis tuam consuetudinem expetat, carentem omni solatio, omni suavitate, nulla re jucundam.

Odium. Nienawiść. Invidia, offensa, offensio. *Pycha rodzi nienawiść.* Arrogantia offendit animos hominum, invisum te plerisq; facit, multorum mentes, sensusq; vulnerat, odium creat, gignit. Arrogantia est, quæ gratiam omnem convellit, omnium voluntates à te alienat. *W wielką wpadłem nienawiść.* Magnam subiit, sustinui invidiam. Multorum premor odia. Multorum odia in me converti. In mul-

multorum odia, offensioneſq; irruui, incur-
 ri. *Wſzyſcy dobrzy mają cię w nienawiſci.*
 Omnes boni te inexpiabili odio detestan-
 tur, & execrantur. Omnes tuum aditum,
 ſermonem, aſpectum fugiunt & horrent.
 Omnes boni capitali odio à te diſſident.

Offendo. *Obrażam, napadam, dopu-
 ſzczam ſię.* Offenſioni ſum. Offenſionem
 aſſero. Injuriam facio: incurro in rem: pec-
 co. *Nie chciałem onego obrazić.* Nihil in
 illum paulò gravius cogitavi. Noluì ho-
 minem injurioſius laceſſere, tractare. Non
 volui hominem aſperius accipere.

Officium. *Uczynnoſć, powinnoſć, urzęd.*
 Humanitas, ſtudium. Benevolentia ſigni-
 ficatio: Munus. partes. *Doznajz mey uczyn-
 noſci.* Tuis in rebus toto pectore, cunctis
 viribùs contendam. Nervos omnes, ubi res
 tuaſt postulabunt, intendam. Omnem ope-
 ram, curam, ſtudium in tuis rebus ponam,
 conſumam. Mea ſtudia nuſquam deſidera-
 bis. Res tuas omnes omni diligentia com-
 plectar. Meum in te ſtudium iis maxime
 rebùs declarabo, quas te velle cognovero.
 Vincam meis officiis cogitationes tuas.
 Nunquam mihi tui aut colendi, aut ornandi
 voluntas deerit. Quibuſcunq; in rebus
 tibi commodare poterò, nuſquam deero.

Omnis. *Każdy, wſzyſlek.* Cunctus, u-
 niverſus. Ad unum omnes. *Wſzyſcy ſor-
 bie wiſznią tego zwycięſtwa.* Omnium ge-
 nerum, ætatum, ordinum homines, omnis
 for-

fortuna ac loci, omnes populi, cunctaq;
gentes, singuli & universi de hac victoria
latantur. Cum à summis, mediis, infi-
mis, tum deniq; ab universis victoria hac
ingenti latitiâ celebratur.

Onus. Ciężar, praca. Ciężar mam
wielki. Onus laboris maximum in me re-
cepi, suscepi. Onere premor, ac penè op-
primor gravissimo. Onus cervicibus meis
impositum est immensum. V. Opera.

Opera. Praca, robota. Studium, la-
bor, cura, industria. Wiele pracyłożył
na nauczzenie się Greckiego języka. Græcis
literis multum operæ dedi. Multam curam,
operamq; ad Græcas literas contuli. Mul-
tam operæ tribui Græcarum artium ma-
gistris. Daremna moja praca była. Operam
omnem luli, perdi. Nihil tanta conten-
tione profectum est. Oleum ac operam per-
didi. In ea re operâ abusus sum.

Opinio. Mniemanie. Sententia, sensus,
existimatio, conjectura. Jedno jest w wszystkich
rozumienie. Omnium firmata consensu opi-
nio est. Idem omnes spectant, probant, ie-
quuntur. Opinionum nulla est varietas.
Eodem concurrunt omnes sententia. Una
est consentiensq; vox omnium. Zaden mię
od tego rozumienia nie odwiedzie. Nemo mi-
hi eam opinionem evellet, ex animo excu-
tiet, me de sententia dimovebit, depellet,
abducet.

Oppugno. Dobynam, [zturmuję. Im-
pu-

pugno. Arma contra fero. Oppugnationem infero. *Miasła dobywał.* Admovit urbi exercitum. Urbem exercitu circumdedit, cuniculis, aliisque operibus oppugnavit. Muros tormentis quassatos labefecit. V. *Obsidio.*

Opto. *Zyczę.* Cupio, desidero. Vota facio. Exopto. *Zyczę ci szczęśliwego powodzenia.* Hanc rem feliciter evenire cupio. Velim tibi prosperè evenire, quæ facta sunt. Id tibi DEUM fortunare volo.

Oratio. *Mowa.* Sermo, concio. *Mowa dobra.* Oratio scripta elegantissimè, sententiis & verbis, bonis artibus instituta, curis & vigilis elaborata, diu & multis lucubrationibus commentata, sapientissimis sententiis & gravibus verbis ornata atque perpolita, composita, ornata & artificioso quodam ac expolitione distincta, confersa verborum & sententiarum floribus, luminibus, coharens & æquabiliter fluens. Oratio, quæ mirâ verborum ac rerum copiam efflorescit. *Mowa zła.* Diffuens, dissoluta, turgens & inflata, jejuna, arida, exilis, exanguis, priscis, aut duriter translatis verbis composita, angusta, neque perfecta, neque conclusa.

Orator. *Krasomowca.* *Wyborny krasomowca.* Orator est, cui summam copiam, facultatemque dicendi natura largita est. Orator, in quo plus curæ, an naturæ sit ad omnem

omnem eloquentiam, non facile dixerim. In dicendo copiosus. Hominum disertissimus. In quo tanta ingenii ubertas, tanta in dicendo jucunditas, ut illa, quæ extorquet, imperare eum credas. Unus suæ ætatis regnare in judiciis dicitur. Nitidus & candidus orator, & quodammodo præferens in dicendo nobilitatem suam.

Ordino. *Szykuig*. Compono, constituo. In ordinem redigo, digero. Ratione dispono. *Szykuig woysko*. Aciem constituo, compono, struo. In certum ordinem milites cogo. In certas partes milites distribuo. Ordines instruo.

Ordo. *Porządek, stan*. Ratio, dispositio, collocatio: classis hominum. Natio. *Nie porządkiem nie uczyniono*. Perturbata & confusa erant omnia. Gesta sunt omnia præposteris temporibus, confusis personis, perturbato ordine.

Origo. *Początek*. Principium, initium, causa, ortus, stirps, fons, caput. *Ten był wszelkiego utrapienia początek*. Inde natum omnium malorum principium. Hoc caput mali. Inde malum omne dimanavit, profluxit. Inde tot mala nobis creata sunt, in nos redundarunt, in nos profecta sunt. Ab illa scintilla tam triste incendium exarsit. Is casus tot nobis mala peperit, genuit.

Orno. *Zdobie*. Exorno, illustro, honesto,

nesto, decoro. Ornatum afferro. Ornamentum congero. Ornamento sum. Paro, adorno, instruo. *Nauki wielce zdobią człowieka.* Maximum homini accedit ex literis ornamentum. Literæ homini maximum ornamentum afferunt, conferunt. Literæ hominem exornant, illustrant, ornatum efficiunt.

Oro. *Proszę, modłę się.* Rogo, obsecro, obtestor. *Modlic się.* Precari. Preces fundere. Precibus sollicitare, votis supplicibus fatigare DEUM. DEUM precibus quam religiosissime colere, venerari. In ardentissimam precationem se effundere. DEO ardentem supplicare. Dies noctesque in precando ponere. DEUM per preces suppliciter consulere. Divinam opem implorare. *Nabożnie się modlic.* Junctas manus ad cælum attollere, & animum ad DEUM transferre. Coniunctis manibus, versisque in cælum oculis, statas precationes cum ardentissima cogitatione & pietate distinctè citra festinationem pronunciare.

Osculor. *Gatuję.* Suavium do. Dissuavio. Osculum do, tero. *Ziemię pocałował.* Piò osculò terram contigit, appetivit. Terræ osculum dedit, tulit. Terram dissuaviatus est.

Ostendo. *Pokazuję.* Demonstro, indicō, declaro, propono, doceo. *Zupełnie to pokazałem.* Digitū in rem intendi. Rationes, demonstrationes, quæ vim afferrent, congesti.

Ut se res haberet, clarè exhibui, explicui, demonstravi.

Otior. Prożnuie. Nihil ago. Cefso, vaco. Nie będg. prożnował. Non ero feriatus à nostris literis. Non ità complectar, fequar otium, ut defidiz me dedam. Non committam, ut otio diffuam, tabefcam, langueam. Etfi nihil eft, quod agam, non tamen indormiam. Szpetna rzecz prożnować. Turpe eft compreffis, quod ajunt, manibūs federe, otio, litu, defidiā marcefcere, otio fe tradere, ceffatione torpescere, otio, feignitie demittere animos.

Otium. Czas, odpocznienie, prożnowanie. Tempus, fpatium. Vacuum tempus. Cefatio libera. Quies, facultas vacui & liberi temporis. Ieżeli mi czas pozwoli, będg do ciebie piſał. Si otium erit, fi per occupationes licebit, fi ē negotiis emerfero, refpiravero, fi ab occupationibus me expedivero, relaxatus fuero, fi me iis rebūs, quibus nunc implicatus teneor, explicavero, fi quid otii dabitur, literas à me quàm primum accipies. Ufus. In otii portum confugere.

P.

Pacifcor. Ilmawiam ſię, zrzekować, ſargować ſię. Pactum, vel pactionem, vel fœdus facio, ferio, conflo. Ufus. Pacifci ſibi prœmium ab aliquo.

Paco. Przeciednywam, uſpokaiam. In tranquillum redigo. Sedo. leſzcze ſię ten na-

narod nie uspokoił. Populorum istorum animi à superiore bello nondum resederant. Nondum penitus eorum turbæ ac seditio-
nes compressæ erant ac cohibitæ.

Pactum. Ilmowa. Conventum, conventio, decisio. *Podług umowy wszystko uczynię.* Qua pactione obstrictus teneor qua conditione tecum pepigi, decidi, integre & summa fide à me servabitur. *Użycie.* Pacto stare. In conditione atq; pacto manere. Nescio, quò pacto fiat.

Paganus. Wieśniak, wiejski. Nulli in hac urbe sunt pagani, nulli montani.

Paganus. Poganin vulg. Priscæ superstitionis sectator. Falsorum Numinum cultor.

Palleo. Blednieię. Zbladł od strachu. Exanguis ac pallore deformis constitit. *Oris.* exanguis notas pallor confuderat. In pallorem verti. Pallore infici.

Palpo, wet palpor. Pocblebuję, głaszczę. Palpari aliquem. Palpum alicui obtrudere. Palpo aliquem percüttere. V. *Adu-*
lor.

Par. Rowny. Parilis, æqualis, similis. *Rowny we wszystkim tobie jestem.* In eadem æquatione gratiæ ac dignitatis sumus. Omnia mihi propè paria sunt tecum. *Æ-*
quas habemus partes. Wet za wet oddam. Par pari referam, reddam. *Przystoi.* Dubito, quid me facere par sit.

Parasceve. Wielki Piątek. Dies re-
dem.

dempti orbis memoriâ facer. Funestissimus post natos homines dies, qui salutis nostræ Parenti, Authori, Vindici sanguinis pretio stetit.

Parco. *Przepuszczam, folguję. Godziem się, aby ci odpuszczono.* Veniam, impunitatem mereris. Dignus es, ut tibi delicti gratia fiat, ut ad hanc culpam con-niveatur. *Od Kościołow hamował się nie-przyjaćiel.* Templis temperatum est. Ira belli à Templis abstinuit. *Nie folguję nam.* Nihil laxamenti nobis datur. Nulla nobis à labore vacatio.

Parcus. *Skąpy, oszczędny.* Nimiūm attentus ad rem es. Maximum vectigal in parsimonia reponis. Sumptui parcis, sed restrictē nimiūm ac penē sordidē. Parsimonia illa tua non longē abest à sordibus & malignitate.

Pario. *Rodzę.* Factis sibi maximam gloriam peperit. Voluptatem, ægritudinem ea mihi res peperit.

Pars. *Uzęść, strona, rozroźnienie.* Był z strony Pompeiusza przeciwko Cesarzowi. Pompeii partes fovit. A Pompeio stetit. Suas cum Pompeii rationibus conjunctas habuit. *Zadney się strony nie trzyma.* Nullis partium studiis infectus est. Inter utramq; partem medius manet. *Urząd, funkcyja.* Personam aliquam & partes sibi deponere. Alicui imponere, dare partes gerendæ rei. Has ego partes volens suscepi, ago, obtineo.

neo. *Po wielkiej części.* Majorem diei partem desideo. Noctis magnam partem vigilavi. Magnam partem tuis rebus occupor. *Ufus.* Primas alicui dare, cedere, tribuere partes. Primas facile tenet, fert partes. Multa in utramq; partem mihi occurrunt. Accipere in optimam partem. Pro virili parte. Ex magna aliqua parte assentior. In omnes partes intentus. Ab omni parte beatus.

Particeps. *Uczestnik.* Confors, socius. Non expers. *Uczyń mię uczestnikiem pochwale twoich.* In societatem laudum tuarum me admitte, venire patere. Partem aliquam tuæ gloriæ in me deriva, transmove. Patere, ut aliquid ex ista laude mihi decerpam. *Uczestnicy winy niech też będą uczestnikami karania.* Eodem scelere contracti in parte quoq; poenæ sunt, in partem etiam poenæ vocentur. Qui se sceleris contagione contaminaverunt, iis æqua etiam societas poenæ sit.

Participo. *Uczestnikiem jestem, uczestnikiem czynię.* Impertior, comunico. Particeps fio. Aliquid decerpo. *Podziel się łupem ze mną.* Partem prædæ mecum communica. Efface, ut de tua prædâ participem, ut in partem prædæ veniam.

Parvus. *Mały.* Pusillus, exiguus, modicus, tenuis, minutus. *Małe dobrodziejstwo.* Tenue, leve, & contemptum munus est. Perexiguum, minutum munus.

Pascha.

Paseba. Wielkanoc. Dies, quò memoria redeuntis in vitam Christi Servatoris nostri recolitur, ac celebratur. Augustissimum anni tempus, sanctisq; gaudiis refertissimum, quò Christi de morte triumphantis memoria per orbem universum celebratur.

Passio Domini. Męka Pańska. Historia Servatoris nostrà causâ cruciatus ac mortem passi. *Rospamiętywać Mękę Pańską.* Acerbissimos Christi Servatoris nostri cruciatus, mortemq; pro genere humano obitam grata recordatione recolere. In Christi acerbissimis tormentis, cruciatibus ac morte cogitationem defigere. *Kazanie mięc o Męce Pańskiej.* De Christi acerbis cruciatibus & excessu, de funestissima Servatoris nostri cæde ad populum verba facere.

Patefacio. Odkrywam, otwarzam. In lucem profero. Divulgo, aperio. *Ułsus.* Periculorum signa indagavit, patefecit, protulit. Ea res fenestram ad omnem nequitiam, latam avaritiæ viam patefecit. Patefacere & illustrare veritatem. Iter hostium internectione patefacere. *V. Prodo.*

Pateo. Otworem słoię. Apertus sum. *Ułsus.* Patet janua. Huc tibi aditus pate-re non potest. Patent hæc, & in promptu sunt omnibus. Non omnibus idem cursus in calum patet. *Rościągga się da-leko.*

leko. Hæc ars latissimè patet. Ejus beneficia latè patent.

Pater. Ociec. Procreator, genitor, factor, educator, altor. *Ufus.* Patre natus est sapiente, sancto, severo. Patrum nostrorum ætate, memoriâ. Patres conscripti. Pater patriæ. Paterfamilias.

Patiens. Cierpliny, trwały. Barzo iest *cierpliny.* Ultima omnia animò non æquò solùm, sed magnò fortiq; sustinet. Singularia sæpe edidit patientiæ exempla. Hilari animò dura omnia devorat, concoquit.

Patienter. Cierpliwie. Placidè, sedatè, moderatè. Tranquillò, æquò animò. Leniter ac leviter. Non repugnanter. Fortiter.

Patior. Cierpie, dopuszczam. Fero, perfero, tolero, perpetior, sustineo, subeo, permitto, sino, quiesco. *A, kto to ma cierpieć?* Quis ultra perpeti & sufferre possit? Quis non stomachetur, acerbè ferat? Quis tot molestias tacitus, vel silens devoret, concoquat? Quis patientiam in tanta insolentia non abrumpat? Quis est animò aut tam remissò, aut tam ferreò, ut tam atrocì calumniâ non moveatur? *Nie masz biedy, ktoreyby nie cierpiał.* Tentatà omnibus modis ejus est patientia. Nulla est calamitas, in qua illum fortuna non exercuisset. Perfunctum una calamitate alia rursus ac alia excepit. *Ufus.* Non feram, non pa-

patiar, non finam. Non modò facilè patior, sed etiam gaudeo te abire. Non patitur se illigari negotio. Quantum meus pudor & dignitas patiebatur.

Patria. *Ojczyzna.* Sedes natales. Natale solum. Terra parens,ATRIX. Patrium solum. *Więćże Ojczyznę opuścza[sz]?* Domestica igitur hac sede, quā nihil jucundius, migrabis? Cælum hoc, sub quo natus es, terram, quæ te genuit & aluit, deferres atq; relinques? Nihil adeò te tenet solum patris, in quo genitus es, ut migrandum tibi indè putes?

Patrimonium. *Ojczyzna, dziedzictwo.* **Hæreditas.** *Użys.* Patrimonium per scelus & luxum comedere, devorare, conficere, consumere, effundere, dissipare, dilapidare. Patrimoniò aliquem dejicere, spoliare. E patrimonio expellere. Filio meo satis amplum patrimonium relinquam, memoriam nominis mei.

Patrocinium. *Obrona.* Defensio, advocatio. *Użys.* Deferti alicujus patrocinium suscipere, arripere. Patrocinium repudiare, recusare.

Patronus. *Patron, obrońca, opiekun.* Defensor, custos, tutor, propugnator. In cuius fide & clientela aliquis est. *Prokurator w sprawach* *naylepszy był Cyncero.* Patronus Ciceroni conferri nemo potuit nequè eloquentiâ, nequè studiò, nequè fide. In judiciis, in foro, in forensi munere, in

tractandis causis, in causarum patrocinii nemo par Ciceroni fuit. *Uusus.* Aliquem suæ causæ patronum adoptare, adsciscere adhibere.

Paucus. Mało ich. Rarus, modicus. Perpauci. Minus multi. Mało teraz ma Rzeczpospolita ludzi dobrych. Magna est penuria, magna orbitas virorum in Republica præstantium. Paucis atq; admodum paucis egregiis civibus instructa est Respublica. Quotus quisq; est, qui emineat? Summa est infrequentia, exiguus numerus præstantium virorum. Virorum excellentium minima est copia. Arctior est, quam pro tanta multitudine civium, bonorum numerus. *Uusus.* Paucis te volo. Paucis absolvo. Ad pauca redigo. In pauca confero.

Paveo. Boię się. Timeo. Bali się w/szyscy. Pavor occupaverat animos. Pavor invaserat omnes. Subito pavore concussi, perterriti. Voce per metum suppressa, exangues, attonitisq; similes stabant. *Uusus.* Pavet animus ad memoriam rei.

Paulò. Trochę. Haud multò. Trochę potym, po chwili. Interjectò haud magnò spatiò. Haud multum interim temporis fuit. Haud multum processit horæ, càm &c.

Pauper. Ubogi. Inops, egenus. Parvis copiis ac facultatibus præditus. Ubóżuchny. Tenuissimis, ac ferè nullis opibus Sum-

Summâ conflictatur inopiâ. In maximis rei domesticæ difficultatibus, angustiis versatur. A fortunæ bonis imparatissimus.

Paupertas. *Ubostwo*. Tenuitas. Angustia rei familiaris. Egestas, penuria. *Dostatniego ubostwa przyszedł*. In eas redactus est angustias, eò est à fortuna dejectus, deturbatus, ut inopiâ premeretur earû rerû, sinè quibus vix, ac ne vix quidē hominû vita sustentatur. Domesticis malis ita est impeditus, ut ad rastros, quod ajunt, illi res redisse videatur. *Ufus*. Si paupertas momordit, cogita multos fortunæ injuriâ lapsos sustentari tamen, & rursus erigi.

Pax. *Pokoy*. Concordia, otium, tranquillitas. *Prošic o pokoy*. Legatos, deprecatores de pace mittere. De pace agere. Pacem orare, exposcere. *Pokoy uczynic*. Pacem conciliare, conficere, jungere. *Fœdus* icere, facere. *Data dexterâ fidem amicitia* sancire. Bellum pace componere. Ab armis discedere. *Pokoju kondycye odrzucenie*. In has leges pax coalescere non poterat, non convenerat. Ad has conditiones ut descenderent, perpelli non potuere. *Niezgodnych pojednac*. Pacem & concordiam inter dissidentes constituere. In gratiam reducere. Discordiam dirimere, sedare. *Pojednac się*. Redire in gratiam. Odia deponere. Simultates, inimicitias dimittere, oblivione voluntaria conterere. Injuriarum memoriam ex a-

nimo delere. *Bez urazy to moiey czynić możesz.* Pace id quidem mea, integrâ gratiâ meâ facere potes. Non ingratiis meis id egeris. Id tu si feceris, in bonam partem acceptum iri existima. *Od pogranicznych mieliśmy pokoy.* Foris nihil turbatum est. Ab externis armis otium fuit. *Użys.* Pace terrâ mariq; parta. Pacem irritam, infectam facere. Pace Magistri dictum sit.

Peccatum. *Grzech.* Delictum, noxa, crimen, culpa, maleficium. Animi labes. *Grzeżyż śmiertelnie.* Lethali noxâ te obstringis. Mortiferum facinus in te admitis. Nefarium scelus suscipis, perpetrâs. Grave piaculum, nefas contrahis. *Od powszednich grzechow sprawiedliwi nawet nie są wolni.* Minora piacula, leviores noxas ne justî quidem penitus effugiunt. Culparum minimarum sordes vel justî etiam contrahunt. Justorum quoq; pauci admodum sunt, qui se quotidianæ vitæ maculis non interdum coinquinent, labes aliqua polluant. *Grzech pierworodny.* Nativa animorum labes. Insitum naturæ crimen. Primi hominis crimen in posteros omnes lethali contagione transfusum. *Nie masz grzechu, ktoregoby nie popełnił.* In omni scelerum genere volutatus est. Omnia ille flagitia, omnes impuritates suscepit, in se admisit. Nullum facinus tam scelestum est, quô se ille non contami-

taminasset. *Tegom grzechu nie popełnił.*
 Integrum me ab hac culpa præstiti. Hac
 sceleris labe nunquam infectus fui. *Biorę
 na się ten grzech.* Hanc culpam ego præ-
 stabo. Hanc ego noxam in me transmo-
 veo.

Pecco. *Grzeszę.* Delinquo. Culpam
 suscipio, contraho. Scelestum facinus edo.
Com zgrzeszyłem. Quod ego concepi, in me
 admisi scelus? Quod nefas contraxi? Quam
 concepi maculā? Quam culpā, quam noxam,
 quod maleficium admisi? Quid à me fa-
 ctum impiè aut sceleratè? *Użys.* Multa pec-
 care solemus in dies. Peccare est tanquam
 transilire lineas.

Pectus. *Pierś.*

Pecunia. *Pieniądze, majątność.* Num-
 mi, argentum, opes, divitiæ, fortuna,
 copia. *Zbieram pieniądze.* Multum num-
 morum ex quæstu quotidiano conficio. In-
 gentem pecuniam conflo, cogo, conge-
 ro, construo, coacervo. Redigo permagnam
 pecuniæ vim. *Pieniężny.* Argenti signa-
 ti vis illi ingens est. Affluit, abundat pe-
 cuniā. Bene nummatus est. Opibus flo-
 ret, viget. *Wie wszystkie sztuki zbierania
 pieniędzy.* Omnes pecuniæ parandæ ratio-
 nes perspectas habet & exploratas. Vias
 omnes emungendi argentō homines pro-
 bē tenet. Conficiendæ pecuniæ articulos
 novit omnes. *Pieniądze stracił, przebu-
 lał.* Pecuniam omnem per luxum effudit,
 N3 dila-

dilapidavit, exhaust, adedit, devoravit. *Ufus*. Pecunia proba, nota legitima. Nummi adulterini. Pecuniam fœnori dare, sumere, accipere. Pecuniam imperare.

Pellicio. *Wabię, przynabiam*. Allicio, induco, invito, delinio, capio. *Ufus*. Adolescentis animum pellexit omnibus iis irritamentis, quibus ætas illa capi ac deliniri solet.

Pello. *Odganiam, wyganiam*. Arceo, fugo, submoveo. *Godzien być z miasła wygnanym*. Dignus, quem urbe exterminemus, ejiciamus; quem tanquam pestem civitas evomat. *Odpędziliśmy nieprzyjaciela*. Hostes statione pulsi, dejecti, & præcipientes campô exacti. Vim hostium vî fregimus & refutavimus, impetum ruentium retudimus, trepidantes ex præsidiis deturbavimus.

Pendeo. *Polegam, wgtpię, wişzę*. Suspendus sum. *Hæreo*. *Na tym wişzysko zawisło*. Cardio rei in hoc volvitur, vertitur. Hoc caput rei est. *Ufus*. Ex imperitorum sermone pendere. Salus nostra exigua spectat. Ex alieno consilio, nutu pendere. Vehementer animi pendeo. Vehementer animis pendemus, angimur.

Pensum. *Robota dzienna*. Pensum exigere, conficere, absolvere. *Pensi nihil esse*. *Pensi nihil habere*.

Pentecoste. *Zielone jwigtki*. Dies Divini Spiritus adventu ad memoriam celebris

iebris ac festa. Dies, quam Divini Spiritus ignitarum linguarum specie delapsi adventus augustam, totoque orbe celeberrimam reddidit.

Percello. Przerażam, przestraszam. Ta novina mię przestraszyła. Ejus rei mentio mentem mihi dolore impedivit. Accepto eodem nuntio, frangi animum, affligi, debilitari sentiebam, exanimatus dolore, alienatus metu, luctuque, mutus fractusque malis ingemui.

Percutio. Uderzam, bię, przerażam. Ferio, cado. *Ufus.* Fulmine percussus interii. Percussit animum ea cogitatio. Percutere foedus cum aliquo.

Perditus. Niecnotliny, siracony, utrapiony. Profligatus. *Ufus.* Homo profligatissimus, perditissimus, dissolutissimus. Amissis ac perditis rebus omnibus. Scelere & egestate perditus.

Perdo. Gubię, utracam. Amitto. Juram rei facio. Detrimentum accipio. *Wszystko utracilem.* Naufragium feci rei familiaris. Nihil mihi est reliqui. Eversa, profligata sunt fortuna mea. Nihil jam reliquum mihi fortuna fecit. Omnia ad perniciem profligata sunt atque perdita.

Peregrinor. Pielgrzymię. Peregrinus sum. Peregre ago. *Rad pielgrzymie.* Volupe est homini terras incognitas, alias atque alias adire, obire, lustrare, peragraré, terram marique vagari, calum mutare, orbem crebris itin-

neribûs pererrare. *Do Loretu pielgrzymował.* *Ædem Dei-Parentis Virginis, quæ Laureti summa religione colitur, voti solvendi causâ adiit. Usus.* Tu solus hospes in hac urbe versaris? An aures tuæ peregrinantur in hoc tam pervagato civitatis sermone.

Peregrinus. *Cudzoziemiec, przychodźcień.* Hospes, externus, alienus. *Pielgrzymować.* Advenas, exteros, eos, qui absunt à patria, domo, qui procul ab amicis & affinibus, qui non sunt populares, ejusdem linguæ, gentis, nationis, comiter accipere, & amplecti. *Usus.* Orator in nulla facultate rudis, tyro, peregrinus, & hospes esse debet. Verba ista peregrinum aliquid olent, redolent, sonant.

Perendie. *Po jutrze.*

Pereo. *Ginę.* Intereo. *Giniemy wszyscy.* Occidimus. *Conclamatum est de nobis.* *Zginie wszystko, jeśli nie dasz pomocy.* Omnia ad interitum ruant necesse est, nisi succurras. Ruere, ac deflagrare omnia necesse est, nisi opē feras. *Rzeczy doczesne prętko ginę.* Voluptates corporis fluunt. Forma corporis fluxa est, atq; fragilis. Mores ipsi eunt precipites, defluunt, declinant. *Niech ginę doślatki, byle cnota w całości była.* Concidat authoritas, cætera fortunæ præsidia fluant, occidant, dilabantur, dum virtus salva sit.

Perfectus. *Dośkonały.* Completus, expoli-

politus, elaboratus. Omnibus numeris absolutus. Maturus, &c. *Człowiek jest doskonały.* Vir est perfectus, cumulatq; virtutis. In quo summa sunt omnia. In quo videas expletam formam virtutis ac honestatis. Cujus virtus omnibus numeris absoluta, omnibus partibus expleta est. *Uusus.* Praclare inchoata multa, nondum perfecta, & maturitatem adeptā.

Perfero. *Znoszę.* Perpetior, tolero.

Perficio. *Udoskonalam.* Absolvo, conficio, perago. Extrema persequor. Munus susceptum expleo. *Ieszczem księgi nie skończył.* Nondum operi ultima manus accessit. Nondum perpolivi, elaboravi, elimavi rudem adhuc & informem ingenii partem. *Ieszczem nie skończył, o czymem zamyślał.* Nondum ad exitum deduxi cogitata mea. Nondum exedificavi, quod institui. Nondum pertexui, quod exorsus sum.

Perfugium. *Ucieczka.* Portus, praesidium, arx, asylum, receptus. *Uusus.* Fortunae alicujus jactata ac naufragae perfugium praebere. Improbis omnia perfugia obstruere. Omni perfugio malos excludere.

Periclitor. *Zostaig w niebezpieczeństwie.* In discrimine verfor. Periculum adeo. *W wielkim zostaiesz niebezpieczeństwie.* Grave tibi impendit, imminet periculum. Salus tua hic agitur. Fortunae tuae periclitantur. Res tua periculum subit. In

periculum adducitur, in discrimen venit
 salus tua. Propè exitium res tua venit.
 Ad ultimam dimicationem res venit. Ul-
 tima vis paratur. Res tuæ in præcipiti
 stant & lubrico, in summo discrimine
 versantur. *Wronnym zosłaiemy niebezpie-*
czeństwo. Eodem loci res tuæ sunt, ac meæ.
 In eadem fortuna versantur res utriusq; no-
 strum. In eadem mecum naves. Par-
 tem periculi sustines. Eadem utrumq;
 nostrum fortuna manet, urget. Haud
 meliore res tuæ fortunæq; loco sunt, ac
 meæ.

Periculum. *Niebezpieczeństwo.* Discrimen, dimicatio, experimentum. *Na wielkie mię naraził niebezpieczeństwo.* In capitis periculum me vocavit, adduxit. Periculum mihi comparavit, creavit, struxit, conflavit, molitus est, facessivit, iniecit, intulit, attulit, intendit. In discrimen summum rem vocavit. Ad casum extremum res meas deduxit. *Czemu się boisz iść w niebezpieczeństwo?* Ecquid non semel rem fortunæ inclinandam das? Quid dubitas in incertam ire aleam, tendere in quemcunq; casum, rem in casum anticipis eventus committere, aleam jacere, ad casum res tuas, fortunæq; objicere, in casum demittere, in discrimen te offerre, periculum summæ rerum facere, tempestatem hanc forti animo subire, caput periculis objicere, periculum adire, in peri-

periculum te conjicere, immittere, res, fortunasq; in casum dare? *Zewsząd niebezpieczeństwo*. Periculis undiq; cingimur, premimur, includimur. Instant ab omni parte, impendent, imminent nova pericula. Periculi plus satis contractum est, ut in singulas horas capite dimicandum sit nostro. Inter tantas fortunæ minas quotidie de vita dimicandum est. *Jeźcześnie nie uszedł niebezpieczeństwa*. Periculō nondum es defunctus. Summum discrimen nondum effugisti. Periculum nondum à capite propulsasti, depulisti. Nondum vacuus es à periculo, expers es periculi. Nondum in vado navis est. Nondum in portu navigas. Non defunt scopuli, ad quos offendas. *Nie prześraszony w niebezpieczeństwach*. Pericula audit non dubitanter. In quotidianis capitibus insidiis, in maximis difficultatibus sui perinde similis. In locum quemvis precipitem non dubitat se committere. Omnem periculi procellam in se unum avertit.

Peritus. *Biegły*. Sciens, gnarus, exercitatus, intelligens. *Użys*. Peritus ad usum & disciplinam belli, juris, legum, antiquitatis. Belli gerendi peritissimus. Doctus, & usu peritus.

Permano. *Dochodzę*. Pervenio, pentro, permeo. *Użys*. Permanarunt hi sermones ad aures nostras. Dicta tua ad animos, ad permovendas mentes non per-

manant. Venenum potum permanat in venas.

Permitto. *Dopuszczam.* Concedo, sino, patior. *Dopuszczono, ażeby do oyczyzny się wrocił.* Facultas oblata, concessa est homini in patriam redeundi. Repetenda patriæ facultas fuit. Datum id homini, ut patriam repeteret. Facta homini copia suos revivendi. Principis concessu, permisso repetenda patriæ potestas fuit.

Permoveo. *Pobudzam.* Commoveo, perperello. *Do tego mię ludzkość twoja pobudziła.* Adductus sum multis officiis tuis, nulla spe commodorum. Hos mihi stimulos tua humanitas admovit. His me stimulis tua in me officia concitarunt. Ago hoc non spe præmii impulsus, sed tua incitatus humanitate. Debes hoc quantumcunq; est, acceptum referre totum humanitati tuæ.

Pernicies. *Zguba.* Exitium, labes, pestis, calamitas. *Ufus.* Reipublicæ perniciem moliri, comparare. In perniciem aliqujus incumbere. Perniciem à capitibus omnium depellere.

Perpendo. *Zważam.* Expendo, examino, cogito. *Zważ proszę, iako są prośne rzeczy one.* Attende quæso, intentoque animo intueri, animum tantisper adverte, animo, cogitationeque percurrere ista, & vide, quàm vana sunt ista & inania. *Punctum temporis in hoc defige, ut, quàm fiat ista*

ista inania, dispicias. Ad animum quæso paulisper refer, animò cogitationeq; depinge istarum rerum vanitatem. Expende quæso, suisq; ponderibûs examina inanitatẽ rerum omnium. Temporis partem aliquam in attenta istarum rerum cogitatione pone, justisq; rationum momentis expende, quàm vana hæc sint ac inania. Seriam paulisper cogitationem suscipe, & quàm inania hæc sint, cum animo reputa.

Perrumpo. *Wtargam.* Dirumpo, perfringo. Vi aperio. *Rzyski żołnierz przez oboz nieprzyjacielski przedarł się.* Ferrò atq; audaciâ per confertos hostes viam sibi fecit. Se inter tela volantia intulit, infestâq; aciem diremit. Perfregit hostium cuneos & disjecit. Per medios hostes audacissimè perrupit. Objectos hostium cuneos vi ac virtute perfregit.

Persequor. *Następuję na kogo.* Sequor, insequor, infector. *Upędzać się za nieprzyjacielem uciekającym.* In tergis fugientium harere. Fusos agere hostes. Extremos agminis carpere & morari. Novissimos premere. Vestigiis cedentium insistere. Hostibus instare, nec sui colligendi spatium dare. Acerrimo impetu in fugientes hostes invehi. *Nie przestaje mię prześladować.* Vexandi, oppugnandi, exagitandi, omniq; me injuriâ lacerandi finem nullum facit. Infensum, gravem, infestum.

teslum mihi adversarium etiamnum ex-
 perior. Nusquam mihi desinit adver-
 sari, perniciem moliri, machinari exi-
 tium. Nunquam me consistere patitur. *Ufus.*
 Persequi jus suum. Bona sua lite & judi-
 ciô persequi, repetere. Pharsaliam versibus
 est persecutus Lucanus:

Persona. *Osoba; urzqd.* Partes, mu-
 nus, officium, larva. *Ufus.* Personam Prin-
 cipis egregiè sustinuit, gessit, tenuit, tui-
 tus est. Personam magistratûs alicui im-
 ponere, *vel* detrahere. Non capiunt an-
 gustia pectoris tui Personam Consulis tam
 gravem, tam severam. Personatus, qui gestum
 vultumq; alium capit.

Perspicuus. *iasny.* Clarus, evidens,
 apertus, manifestus. Minimè dubius. *Nau-
 ka ta nie jest iasna.* Res istæ non ita sunt
 in medio posita, sed à vulgi sensu in-
 telligentiaq; disjuncta. Doctrina paulò
 magis est recondita, & puerili ingenio non
 satis æqua. Abhorrent ista ab adolescen-
 tum intelligentia, neq; satis sunt ob-
 via.

Persuadeo. *Namawiam.* Fidem facio.
 Probo. Ad credendum duco. *Namowileś
 mię, ażebym się Filozofii uczył.* Tuo sua-
 su & instinctu, te authore, duce adductus,
 ad Philosophiam me contuli. Tuis con-
 siliis ac hortatibûs animum ad Philoso-
 phiæ studium adjunxi, adjeci, applicui.
 Tuæ vis orationis animum meum ab o-
 mni

mihi alia cogitatione ad Philosophiæ studium traduxit. *Nie mogę tego na sobie wymodzą, ażebym co do niego przemówił.* Inducere animū non possum, in animum inducere, imperare mihi, impetrare à me, adduci, inferre eam vim animo non possum, ut cum illo sermonem jungam, ut vultum ejus subeam, sermonemq; conferam, neq; adduci meā sponte, neq; ullā impelli, percelli ratione possum. *Nigdy mię na swe zdanie nie przeciągnie.* In suam sententiam nunquam me adducet, perducet. Sibi ut assentiar, nunquam me adducet. Hujus persuasui ac inductui ad aliam sententiam nunquam deducar. In suam sententiam nunquam me trahet, flectet.

Pertineo. *Przenikam.* Permano, per meo, penetro. *Użys.* Vis cælestium corporum ad plantas pertinet. Nervi toto corpore pertinentes. DEUS pertinens per omnes naturas. Sylva pertinet à flumine ad fummas Alpes.

Pertinet. *Należy.* Attingit, spectat, attingit. Partes meæ sunt. *To do mnie nie należy.* Ejus rei culpa, aut infamia me non attingit. Nihil istud ad me. Mea res hic non agitur. Mihi isthic nec feritur, nec metitur.

Perturbatio. *Pomieszanie.* Motus animi turbidus. Affectio animi, confusio. Fluctuatio animorum. *Niepokoј na umyśle ma być uśmierzony.* Opera danda, ut mens
tur-

turbido animi motu semper vacet, ne con-
dolescat, concupiscat, extimescat, efferatur
latitiâ, ne voluptate, libidine, metu, aut
quavis alia animi agrotatione jactetur.
Absint sabifica mentis perturbationes, mo-
tus turbulenti, jactationesq; animorum in-
citata, & impetu inconsiderato elata, ra-
tionem omnem repellentes. Sit animus
vacuus, liber, solutus à gravibus illis con-
citationibus tam inter se dissentientibus
atq; distractis. Frangendi sunt ac compri-
mendi motus illi turbidi, ira, cupidita-
tis, &c. contrarii, inimiciq; rationis. Fer-
vor ille, concitatioq; animi ac commotio,
motus deniq; omnes rationi non obtem-
perantes coercendi ac reprimendi. *Wiel-
kie jest rzeczy zamieszanie.* Impeditissi-
ma sunt Reip: tempora. Omnia sunt tu-
multus, timoris, fugæ plena. Omnia Di-
vina humanaq; jura permiscetur. Ma-
gno in motu temporum, magna conversio-
ne rerum, magna confusione & perturba-
tione versamur. *Użyj.* Nulli perturbatio-
ni animi & fortunæ succumbere. Impetu
quodam animi & perturbatione potius,
quàm consiliô rei incitari. Sapiens omni
perturbatione vacat.

Perturbô. *Mieszam.* Turbo, concito,
misceo, confundo. *Pomieszany umysł iego.*
Confusus ex recenti motu animi, nec lin-
guâ, nec mente consistit. Metu, luctuq;
alienatus animus perturbationi succum-
bit.

bit. In magna perturbatione est, versatur, jacet.

Pes. *Noga. Usus.* Pedibûs iter facere, conficere. Pedibûs mereri, stipendia facere. Ad pedes desilire, se dare. Ad pedes alicujus supplicē accidere, se projicere. Pedibûs humen transmittere. Pedem conferre. Pedem referre. Pedem in alieno solo ponere. Trahantur per me pedibûs ista. Ex pedibus laborare. Pedum officio carere. Pedem à te discessi nunquam.

Pestilentia. *Zaraza. Zaraza w ten czas cieszko panowała.* Grave tempus, annusq; pestilens erat urbi agrisq;. Annus erat foedus intemperie cæli, maximèq; pestifer. Multiplici clade foedatus erat annus, urbes, agrosq; urente pestilentia. Contagio vulgabat morbos. Urbs assiduis exhausta funeribûs. Urbs tota gravi pestilentia conflictabatur. Annum illum pestilentia infamem mors multorum fecerat. Vis pestilentia ingens urbem depasta, depopulata erat, multos eò annò mortales absumpsit.

Pestis. *Zguba, zaraza.* Pernicies. *Usus.* Nulla tam detestabilis pestis est, quæ non homini ab homine nascatur. Pestem machinari, alicui afferre. Pestem à Republica depellere, avertere, comprimere, reprimere, extinguere.

Peto. *Proszę.* Posco, postulo, contendo, exposco, flagito, imploro. *Usus.* Singu-

gulari studiô, majorem in modum à me petebat. Veniam, honorem petere. Contumeliis, lapidibus, fraude, insidiis petere. Jugulum, sanguinem, vitam alicujus petere. Fugam petere. Fugâ salutem petere. Romam petere.

Petulans. *Rospuslly, nienslydliny*. Protervus, audax. *Rospuslly miodzian*. Temerarii, ac procacis adolescentis furor & protervitas frangi satis non potest. Effrenata juvenis licentia in gyrum rationis duci non potest, non minis, non blanditiis ad officium redigi se patitur.

Philosophia. *Filozofia*. Studium, amor sapientiæ. *Cheialbym, zebys sie uczyt Filozoffi*. Velim ad Philosophiam animum adjungas, studium tuum applices, te conferas, ad ejus studium scientiæ te adjungas, unde nascitur, atq; alitur moderatio vitæ, unde omnis ordo, ac tota recte vivendi ratio manat. Velim rerum humanarum, atq; Divinarum cognitionem studiosè colas, toto pectore complectaris. Tu velim juris ac honestatis omnis parentem Philosophiam, quantô poteris, studiô complectare, omnes animi vires ad sapientiæ studium conferas.

Piger. *Leniny*. Segnis ad aliquid agendum. *Nayleninszy*. Inertissimæ segnitæ homo. Quô nihil pigrius, nihil remissius. Somni plenus. Celsator. Naturâ socors & negligens. Ventri & somno deditus.

Bonum otium socordiâ atq; desidiâ con-
terit. Mollitiâ diffluit ac inertiâ. Otiô
languet. Is est, qui metu laboris obtor-
pescat. Qui operi & negotio indormire
soleat. Languori se totum dedit.

Pignus. *Zadatek, zastawa.* Fiducia.
Dać w zastawę księzę. Pignus do librum
hunc, pro pignore trado, pignori do, po-
no, oppignoro. *Biorę w zastawę.* Pignus
capio librum, pignus aufero, fiduciam ca-
pio. *Uſus.* Vadem, prædemq; habeo vir-
tutem rerum, quas gessistis. Pignoribûs
cogere. Multis magnisq; pignoribûs me
sibi obligatum tenet.

Pingo. *Maluję.* Picturâ exprimo. *Pię-
knie odmalował.* Singulari expressit atq;
exornavit artificiô. Politissima arte per-
fecit. Coloribûs illustravit, effinxit, adum-
bravit. *Dobry był z niego malarz.* Pictor
erat egregius, pingendi arte præstantissi-
mus. Penicillô nihil non imitabatur fe-
licissimè. Naturam ipsam non modò adæ-
quare, sed etiam iuperare pingendi ar-
ticipiô videbatur. In adumbranda cujus-
cunq; rei specie & forma nemini secun-
dus erat. *Człowieka iak żywego odmalował.*
Veri ac spirantis vultûs speciem effinxit,
expressit. Ex verò vultum hominis reddidit.
Imaginē dedit ad nativi oris formā mirificè
expressam. Effigiem ad germanam oris spe-
ciem mirificè expressit.

Pius. *Pobożny.* Religiosus. Qui pieta-
tem

tem colit. *Nie barzo nabożny iesteś.* Sunt, qui pietatem in te desiderent majorem. Minus religiosè, quàm conveniat, sacris operam das. Abest à te pietatis ille ardor, quem Divini cultûs ratio à nobis postulat. Parum piè in iis versaris, quæ ad religiosum. Numinis cultum pertinent.

Placeo. *Podobam się.* Satisfacio, arrideo. Cordi est. Probatur. Jucundum videtur. *Barzo mi się list twój podobał.* Literæ tuæ mihi perjucundæ fuere, maximopere me oblectârunt, maximè jucundæ acciderunt mihi, vehementer mihi probabantur, mirificam ex literis tuis voluptatem cepi, planè mei stomachi fuere, ut perfectæ epistolæ speciem adamavi tuas literas, tam grata fuit, quàm quæ gratissima. Non parum voluptatis præbuere tuæ mihi literæ.

Placo. *Błagam.* Lenio, mitigo, reconcilio, expio. *Ublagałem człowieka.* Iram hominis mollire, animum permulcere perfacile fuit. Nullò negotiò perfectum est, ut ira homini caderet, ira defervesceret. Iram hominis facile repressi. Nihil laboris erat mollire hominis animum. *Starano się naprzód ublagac Boga.* Prima cura erat pacem DEI casâ hostiâ adorare; Divinum Numen sceleribûs violatum, precibûs, cæcis victimis expiatoriis, sacris ritè perpetratis placare.

Planities. *Rownina*. Campus, æquor.

Rozległa rownina. Campestris regio, in qua liber prospectus oculorum ad ea etiam, quæ procul recessere, permittitur. Intermissa collium planities. Sub radicibus montium spatiosa planities procumbit. In æqua ubi descenditur, velut vasti maris, sic immensa panditur planities, ut subjectos campos terminare oculis haud facile queas. Montes inter, vasta porrigitur planities.

Plausus. *Pochwała*. Applausus, admurmuratio. Clamor index lætitiæ. Studium populi. *Powiedział z pochwałą*. Magno plausu accepta est ejus oratio. Dicentem consecutus est strepitus, & grata concionis admurmuratio. Omnes orationem ejus plausu persecuti sunt.

Plebejus. *Naywięcey pospolstwa zaraza umorzyła*. Per ignota capita evagata vis morbi est. Sordidissimus quisq; opportunior cladi fuit, quam pestilentia civibus intulit. Infimum genus hominum certius à pestilentia periculum adiit. *Użys*. Plebejo sermone uti. De plebeja facie fellulariorum.

Plebs. *Pospolstwo*. Vulgus, turba. Infima fex populi. Misera plebecula.

Plenus. *Pełny*. Refertus, repletus, affluens, frequens, perfectus. *Pełno żołnierzy*. Urbes militibus complentur, onerantur. Referta militibus omnia & inundanda.

data. Nulla regionis pars à militibus vacua. Nullum in Provincia oppidum, nulla in oppidis domus militaribus præfidiis non obfessa. Disposita sunt per omnia urbis loca firmissima militum præfidia. Præfidiis loca urbis omnia tenentur. *Ufus.* Pleno ore laudare aliquem. Ratio belli gerendi plena fidei & pietatis.

Plus. Więcej. Magis, ampliùs, ultra, præter. *Nie chcę się tobie więcej przykrzyć.* Non progrediar longiùs. Non plus negotii facessam. Non exequar rem uberioriùs. Non excedam modum. Non fatigabo te supra, quàm velis. *Wiecey uczynię, niżbyś się spodziewał.* Expectationem tuam mea diligentia vincet. Plus, quàm pro virili parte, oneris ac muneris suscipiam. Paulo etiam longiùs, quàm officii fines postulant, progrediar. Ampliùs etiam, quàm officii ratio postulat, à me expecta. Supra vires se extendet mea industria. *Ufus.* Plus plusq; te in dies diligo. Tantundem, & plus etiam vales gratiā.

Pluvia. Deszcz. Imber. Cælestes aquæ. *Wielki deszcz padał.* Procellæ largum imbrem excussere. Imber torrentis modò effusus est maximus. Densò operuit campum nimbo fœda tempestas. Sollicitatis procellā nubibus densus imber in terram demittitur. Repentē ingentibus procellis effusus est imber. Ingenti fragore cælum
pro-

procella effusa est. Nimbus cum fragore
 cæli decidens obstrepebat. Imber ingens
 grandine multus omnia turbârat. Procel-
 la ingens imbrem vix sub tectis tolerabi-
 lem effudit. Tanta vis aquæ dejecta fue-
 rat, tanta repente cælô missa vis aquæ,
 ut itinera abrumperet. *Ustawnicznie deszcz
 padał.* Imbres continui campis omnibus
 inundantes; iter propè intercluserant.
 Aër concretus in nubes cogeatur, humo-
 remq; colligens, terram augebat imbribus.
 Tanta erat continuatio imbrum, ut cam-
 pi nimbo obruti coelestibus aquis resta-
 gnarent.

Pœna. *Karanié.* Supplicium, animad-
 versio, multa, incommodum. *BOG cięż-
 szko krzywoprzyśięzcom karać będzie.* DE-
 US graves de perjuris pœnas expetet, re-
 petet, perjuris graves pœnas irrogabit,
 gravibus pœnis perjuros afficiet, gravibus
 suppliciis addicet, perjurium gravi sup-
 plicio vindicabit, de perjuris grave suppli-
 cium sumet, perjuros gravi pœnâ mul-
 ctabit. *Ciejszka odniesie karę.* Pœnas dabunt,
 luent, ferent, sustinebunt gravissimas.
 Gravissimas ad pœnas & supplicia tra-
 hentur, rapiuntur. Pœnas suscipient. *Nie
 uydzieisz karania.* In pœna eris. In pœnis
 hærebis. Pœnam non effugies. Pœnam per-
 solves integram. Supplicium non condo-
 nabitur. *Ufus.* Pœnam persequi judi-
 cio

cio ab aliquo. Judiciorum poenīs obligari, teneri.

Pœnitentia. *Pokuta, žal.* Dolor ob admiffa peccata. *Pokutuie.* Serio de admiffis à fe criminibus dolet. Ex flagitiorum fuorum recordatione dolore afficitur graviffimo. Seria illum erratorum pœnitentia fubit. Pœnitens confilii impii, factiq; feriò refipifcit. Pœnitet nunc hominem impii confilii. Semet nunc ille acriter, dolenterq; incufat. Ex fcclerum fuorum recordatione dolorem fufcipit, haurit, caput acerbiffimum. *Karze žiebie za pokutę.* Voluntaria caftigatione corporis Numini propitiando dat operam. Præteritæ vitæ labem piaculò aliquò diluit. Peccata quàm acerrimè vindicat. Vitæ licentiùs actæ fupplicià à femet ipfo exigit. Volūtariis fuppliciis fcclera fua expiat. Pœnas nunc à femet ipfo repetit. Dignas nunc peccatis fuis pœnas fufcipit. Volūtariis corporis afflictationibùs, fufceptisq; fpon te cruciatibùs DEO, quas debet, pœnas dependit. Corpus crebris & volūtariis afflictatum fuppliciis, & nocturnis ægrum pervigilationibùs, pœnas nunc fufinet vitæ liberæ intemperatèq; actæ. Duriffimo vitæ genere, inedia, nuditate, frigoris ætùsq; tolerantia femetipfum, difcruciat. Omnia vitæ incommoda, famem, fitim, ætū, frigus, vigilias laboresq; admirabili patientia tolerat, & ab omni fe corporis

poris voluptate abstinet. *Pokute na spon-*
wiedzi naznaczong odprawilem. Illud, quod
 à Sacerdote injunctum est, piaculò peccata
 dilui. Pœnas à conscientiae Arbitro statu-
 tas persolvi. Pœnas in sacro tribunali mi-
 hi irrogatas dependi. Id, quod in multa
 irrogatione præscriptum est, exegi. Preces
 pœnæ, vel piaculi nomine indictas per-
 solvi.

Pœta. *Rymopis.* Fabularum carmi-
 numq; conditor.

Polliceor. *Obiecnię.* Promitto, profi-
 teor. *Upemniam ciebie w obietnicy.* Hoc
 promitto ac spondeo, nec constantia, fi-
 desq; deerit promissis. Promissò hóc te-
 neri volo, & summam promissi mei com-
 plebo. Non frustra te spe ac promissis
 tenebo. Stabo promissis. Promisso fides
 existet. Quà me obstrinxi sponsione, quò
 me vinculò sponsionis obligavi, teneri me
 volo. Fidem tibi do, me tuà causà omnia
 facturum.

Pondus. *Waga.* Gravitas, momentum.
Użus. In terram omnia feruntur suo pon-
 dere. Suis rem ponderibùs examinare. Tux
 literæ maximi sunt apud me ponderis.
 Causæ ratione non vocibùs ponderari de-
 bent. Fides ex fortuna non est ponderan-
 da.

Pono. *Kładę.* Propono. *Użus.* Rem
 in medio conspectu, pouere. Tunicam, ar-
 ma, bellum, inimicitias ponere. In aliqua
 O re

re multum operæ, curæ ponere. Ponere longam orationem, multum temporis in aliqua re. Aliquid in laude, vitio, in minimis, in lucro ponere. Beatam vitam multi in voluptate ponunt. Salutem Patriæ in hoc vestigio temporis positam esse arbitror.

Pons. *Most. Z wyspu do miasta wyslawił most.* Insulam ponte tacto conjunxit urbi. *Most wystawić.* Fluvium ponte jungere. Ripas committere. Pontem sternere. Pontem inducere. Flumen ponte consternere. Fluvio pontem imponere. Fluminis aut fossæ transitum ponte conjungere. *Most podciąć.* Pontem à tergo interficindere, rescindere, dissolvere, rumpere, disturbare, intercidere. *Ujść.* Pontem reficere, instaurare. Pontem demittere, dejicere.

Pontifex, *Biskup.* Antistes Sacrorum, religionis, Qui Sacris præest, & publicis Sacerdotiis. *Biskup Rzymski najwyższy.* Summus DEI in terris Vicarius. Christianæ Religionis Summus Antistes. Christianæ Reipublicæ Moderator & Rector. Supremus Christianæ rei Arbiter, Summus Ecclesiæ Pastor. Christianæ Reipublicæ Caput ac Princeps. *Biskupa stanowić.* Summum alicui Pontificatum deferre. Ad Summi Pontificatus fastigium aliquem evehere. Vicariam Christi in terris potestatem alicui permittere. Reipublicæ Christianæ gubernacula alicui conferre. Ad Pontifi-

cii imperii Principatum aliquem evocare, qui DEI vice in terris fungatur. *Teste-raz Papieżem Benedykt XIV.* Benedictus Christianæ Reipublicæ clavum tenet, gubernacula moderatur, vicariam Christi in terris potestatem obtinet, Christianæ Reipublicæ Principatum tenet.

Populor. *Pustoſze.* Vasto. Vastitatem infero. *Nieprzyjacieli wszyſtko spustoſzył.* Incurſiones fecit in agros. Prædas egit. Agrum depopulationibus & incendiis deformavit. Cum agris vicisq; urendo, populandoq; bella gessit. Omnis ira belli ad populationem agri vertit. Vastitatem agris intulit. Prædas ex villis, vicisq; egit ingentes, nulla incolumi relicta re, cui ferrô aut igni noceri posset. Populabundus in agros incidit, cumq; cædes ac incendia faceret, nihil intactum bellô reliquit. Infesto exercitu populabundus ivit, multiplicemq; prædam cepit. *Uſus.* Illa gens populationibus incurſionibusq; melior est, quam justô bellô. Hostem populatione prohibere.

Porta. *Brama.* Janua. *Bramy wylamac.* Amoliri obices portarum. Portarum claustra eſtringere. Seras refringere. Portis vim inferre. *Uſus.* Pedem porta non extulit.

Portorium. *Cło brzegowe.* Vectigal, quod in portu exigitur pro mercibus. *Uſus.* Portorium imponere. Portorii nomine ali-

quid exigere. Portorium locare alteri, *vel* conducere.

Portus. *Port, brzeg.* Locus in littore tutus appellendis navibus. *Przybić się do brzegu dla wiatru nie mogliśmy.* Portum reflante vento tenere non potuimus. Rejēcti sumus à portu reflante vento. Portum ventus eripuit. Summovit nos à portu ventus. Portum reflante vento obtinere, ingredi, subire, aſsequi non licuit. Venti vis adverſi portu nos arcuit, prohibuit, amovit, excluſit. Portum ſubire conantes vis adverſa venti repulit, rejecit. *Uſus.* Ex portu progredi. In portum invehi, deſerri, venire, ſe recipere. Naves in portum cogere, conjicere, compellere. In portu navigare. Portus ac pertugium.

Poſſeſſio. *Dzierżawa, maiećnoſć.* Jus poſſidendi. Bona, prædia, fundi. *Uſus.* In poſſeſſionem ex edicto mittere. In poſſeſſionem alienam irruere, involare. Poſſeſſionem occupare. Poſſeſſionem tenere. In poſſeſſione conſiſtere, manere. Poſſeſſione aliquem pellere, exturbare, dejicere. Poſſeſſione cedere. Poſſeſſionem recuperare. Poſſeſſionem reſtituere.

Poſſum. *Mogę.* Licet, queo, valeo. Facultas eſt. Liberum eſt. Facultas fert. *Zebym mógł, ſacnobym ten ciężar przyjąć.* Si tantam rem efficiendi facultatem haberem, ſi res mihi integra foret, ac libera, ſi liceret, ſi copia eſſet & facultas, ſi facultatem
res

res tempusq; concederet, si soluta mihi
essent omnia, si ferendo essem, libenter hoc
onus subirem. *To ci moge obiecowac.* Tan-
tum polliceri habeo. Affirmare istud pro
certo habeo, mihi nec animum, nec indu-
striam defuturam. Istud quin promittam,
nihil prohibet. *Nie mogłem się daley bronić.*
Non reperiēbam, quemadmodum me defen-
derem. Nihil erat, quō me tuerer. Jam
me omnis defensio defecerat. Erepta jam mi-
hi erat & adempta omnis potestas me
tuendi. Rerum mearum jam planē eram
impotens. Nec fugā, nec pugna satis jam po-
tens eram, deprehensus in medio. Eō pro-
cesseram, ut receptum ad tutiora consilia
non haberem. Copia jam non erat & fa-
cultas ultrā hosti obsistendi. Non jam erat
defendendi mei locus. Præcīa mihi erat
omnis porro defensio. *Nie wiele moge twej
sprawie pomodż.* Minimum tibi in me mo-
mentum est ad causæ tuæ patrociniū.
Parum in me præsidii est ad causam tu-
am defendendam. *Od łez mówić nie mógł.*
Dicenti lachryma simul spiritum, simul vo-
cem interclusēre. Nec jam natura ferebat,
ut cœptum sermonem pertexeret lachry-
mis impeditus. *Wedle możności bronić się
będę.* Defendam te pro virili parte, quoad
feret facultas. Si quō pacto potero, stre-
nuē tuas partes agam. *Użję.* Ego usu pa-
rum, nec ingeniō satis possum. Quantum

valeo, quantumq; possum. Non possum, quin exclamem.

Posteritas. *Potomność. Posterii. Chwała twoja na potomne czasy trwać będzie. Gloria tua ad seros nepotes usq; propagabitur, ad eos, qui abs te originem ducent, descendunt, dimanabit. Posteritas tuae gloriae particeps erit. Potomne wieki sławić cię będą. Nulla de te posteritas conticescet. Gloriam tuam posteritas alet. Commemoratio nominis tui, non cum vitae tempore dimittetur, sed cum omni posteritate adæquabitur. Eris in memoria sæculorum omnium, nec posteritas quidem infinita de tuis laudibus obmutescet.*

Postremò. *Naostatek. Usus. Quæro igitur primum, deinde, &c. postremò.*

Potator. *Piianica. Wielki z niego piiak. Intemperantissimis perpotationibus deditus. Diem merò frangere, obruere se vinò, vinò sepeliri solitus. Temulentiae notâ infamis est. Vini perniciēs. Gurgēs & helluo vini est. Qui se vinò intemperantiùs ingurgitat. Patrimonium facultatesq; suas potationibus intemperantissimis lacerat. Potationibus insanum in modum indulget. Natus ad pocula exsiccanda. Qui si vinò incaluerit, poscere majoribus poculis, & Græco more bibere solet. Non modò invitare se plusculum, sed in multum semper vini procedere consuevit. V. Ebrius.*

Petens. *Możny. Magnis copiis & opibus*

būs affluens. Firmus opibūs. Armis opibūsq;
præpotens.

Potestas. *Moc, władza.* Facultas, copia, optio. ditio, imperium, magistratus, jus, jurisdictio. *Cnota wiele moze.* Omnia sunt in potestate ac dititione virtutis. Planè rerum omnium domina virtus est. Virtus latè dominatur, summum jus ac imperium habet in res omnes, omnes superat difficultates, durissima quæq; perrempit, nullos formidat impetus, nullos fortune casus extimescit, omnia jure ac potestate complectitur. Virtuti cuncta parent, cedunt? Quid est, quod assequi virtus non possit. *Juliusz najnyższg mial władzę.* Cæsaris infinita erat Romæ potestas, nec ullis legibūs circumscripta. Cæsar sub jus suum ac potestatem terrarum orbem subjunxit. Fortuna summam rerum ad Cæsarem detulit. Omnia in unius Cæsaris potestate vertebantur. Cæsar unus omnium maximè opibūs, armis, potentiâ valuit. *Iest to w twej mocy.* Per te stat, quominus &c. In tua voluntate id totum vertitur. Tua in manu, est. Integrum tibi est. Arbitrium rei hujus penes te est. Est hoc in tua potestate situm. Ejus rei penes te potestas est. *Ujgac komu nieco władzy.* Habenas adducere. In ordinem cogere. Alicujus potestatem arctioribūs cancellis concludere, circumscribere, constringere. *Mocy komu prz dac.* Habenas remittere. Ampliorem potestatem fa-

cere, deferre, permittere. *Pod moig iest mo-
cg.* In mea illum potestate habeo, teneo,
contineo. Meo imperio obnoxius est ac
subjectus. *Ufus.* Redigere aliquem in su-
am potestatem. Sub alterius se potestatem
subjicere. E sua potestate dimittere ali-
quem. Potestatem nocendi adimere, præ-
cidere, eripere. Potestate exuere, priva-
re.

Potior. *Osobliw[szy]*. Antiquior, cha-
rior, melior, prior. *Osobliw[szym] sposobem
maig byc czczeni obywatela, niz przycho-
dniowie.* Civium in urbe partes sunt præ-
cipuæ. Cives anteferendi sunt exteris.
Potior habenda est ratio civium, quàm ad-
venarum. Primum officium civibus, al-
terum exteris ac peregrinis debetur. *Ufus.*
Mors mihi servitute semper erit potior.
Nihil mihi meâ famâ potius.

Præceps. *Porywczy*. Inconsideratus, pe-
riculosus. *Mieysce przykre.* Rupes abscis-
sa undiq; & abrupta. Collis ascensu, adi-
tu minimè molli, ac clementi. *Członiek
płocky, porywczy.* Vitiô ingenii vehemens
& impotens. In omnibus consiliis præ-
ceps & devius. Feròx rapidusq; in consi-
liis, ac linguâ immodicus. Impotens iræ,
animi. Amentia cæcus & præceps. Qui
nullô consiliô fertur. Qui auferri se sinit
impotentis animi vitiô. *Ufus.* Dignus, qui
præceps ex urbe exturbetur. In præ-
cipitem se locum ac lubricum committe-
re.

re. Hominem conscientiae suae precipitem agunt.

Præceptum. *Roskaz, nauka*. Institutum, jussum, ratio, via, præceptio. *Uusus*. Præcepta de re militari alicui dare, tradere. Præceptis aliquem erudire.

Præcido. *Przecinam, rwę, przeszkadzam*. Incido, amputo, præcludo. *Uusus*. Amicitiam magis sensim dissuere decet, quam repente præcidere. Spem alicui omnem, sibi ipsi licentiam libertatemq; præcidere. Sermonem præcidere, & abscindere.

Præcipito. *Zrzucam na śleb.* Præcipitem ago. Dejicio, extrurbo, ruo. *Rzucił się z mostu w rzekę.* Præcipiti saltu se in profluentem immisit. Præcipitem se jactavit è ponte. E ponte in præceps se dedit. Præcipitem se dedit. *Z murów zrzucony.* Ex præcipiti mœnium loco devolutus est, detrusus in proclive. De muro deturbatus, in præceps datus est. E muro præceps actus est, in præceps delatus est. *Uusus*. Jacentem non erigere inofficiosum est, præcipitantem impellere, inhumanum. Ubi Nilus in mare præcipitat.

Præcipuus. *Osobliwy*, Peculiaris, proprius. *Najpierszy u dworu.* Princeps est nobilitatis, aulicæ juventutis. Flos aulicæ juventutis. Primas partes habet apud Regem. Secundus est à Rege. *Najlepiej między Łacinnikami.* Longè tum princeps erat Latini nominis. Principem lo-

cum inter Latini nominis populos tenebat. Latinos omnes auctoritate & potentia anteit. *Rzecz ta najosobliwsza jest między innemi.* Caput est. Illud in maximis rebus, & maximè necessariis velim habeas. Illud primum ac summum est. Id caput & arx est totius controversiæ. Opera vobis princeps ac propè omnis in hoc collocanda erit. Antiquissimum illud est habendum. V. *Excellent. Usus.* Quod mihi præter cæteros præcipuum fuit, nunc cum cæteris est commune. Præcipuo quodam dolore angi. Amore in eum tertur singulari, ac studiò præcipuò.

Præclarus. *Zacny.* Eximius, egregius, rarus, insignis. *Zacny inq̃.* Omnis ætatis, omnis memoriæ clarissimus. Insignis ad laudem vir. In quo summa probitas, summa virtus, summa doctrina. Genere, honore, copiis, existimatione facile princeps. Reip̃. columen ac fidus. Longè ante alios eminens. Vir cum primis honestus, summo honore & pudore, & summo officiò spectatissimus ordinis sui. *Usus.* Egregia ac præclara indoles.

Præcludo. *Przeszkadzam komu do czego.* Intercludo, præcido. *Przeszkodziła mi uporczywość do otrzymania odpuszczenia winy.* Miserationem omnem sua pertinacia exemit. De spe veniæ sua illum pertinacia depulit. Spem omnem veniæ suâ sibi pertinaciâ præcidit. Ut spes veniæ exte-

nua.

nuaretur in dies, ut evanesceret, ut ipse jam reliqua esset nulla, suâ ipse pertinaciâ effecit. *Uusus.* Omnem tibi spem defensionis, omnem exitum ipse præclufisti. Animus mihi præcluditur ad exponendam rei indignitatem. V. Tollo.

Præco. *Woźny.* Prædicator, buccinator. Qui præconium facit. *Uusus.* Alexander egregium laudum suarum præconem invenit Curtium. Præconis voci bona alicujus subijcere. Præconium alicui deferre.

Præcordia. *Wnętrznosci.* *Uusus.* Iram in pectore, cupiditatem subter præcordia locavit. Cum jam in præcordiis conceptam mortem contineret.

Præda. *Zdobycz.* Rapina, spoliū, manubia. *Wielka się zdobycz dostała żołnierzom naszym.* Milites prædas egere ingentes ex agris, omni clade belli pervastarunt agrum & diripuerunt Quidquid ferri, agiq; potuit, id totum prædæ fuit militibus nostris. Præda ingenti potiti, locupletati sunt ex hostium agro. Prædæ tantum fuit, ut prædantium tot manus iis spoliis vix sufficerent. Auri argentiq; pondus ingens diripuere milites nostri. Prædæ captum est plus, quàm credi possit. *Uusus.* Prædas facere, agere, agitare. Prædæ fuere hostium castra. Prædam captam inter se dividere. Militem à præda cohibere. V. Prædor.

Prædico. *Oponiada.* Celebro, comemoro, glorior, decanto. *To jego dzieło wszyscy myslawiali.*

vialis. Ille ex eo facto magnam gloriam apud omnes gentes consecutus est. Ejus facti memoria in omnium ore sermoneq; versata est. Ejus facti prædicatione aures omnium tum personabant. V. *Laudo*.

Præfectus. Przelożony. Præpositus negotio alicui. Rei alicui præfectus. *Przelożonym nad flotą został*. Rei maritimæ prætor renunciatus est. Cum imperio, classi est præpositus. Rei maritimæ præfectura illi demandata, ad illum delata est. Classi præesse jussus est. Oræ maritimæ summum imperium illi datum est. Imperium classis obtinet.

Prælium. Bitwa. Pugna, dimicatio, certamen. *Bitwą zwycięż*. Totis copis cum hoste contendere. Instructa acie configere. Arma conferre. Acie, vel armis contendere. Manus conferre. Signa, manus, pedem conferre. Armis concurrere. Armis, ferro, acie decernere. Prælium conferre. Præliô decertare, contendere, configere. V. *Pugno, certamen, pugna. Ujus*. Prælium incertum diem pronunciare. Præliô hostem lacerare. Prælium inire. Prælium inferre. In prælium ruere. Præliô defungi. Prælium sustinere. Prælium restituere, & rem proclinatam adjuvare.

Præmium. Nagroda. Merces, fructus, beneficium. *Dobrze zasłużonym nagroda dana być ma*. Oportet, ut bene de quoquam meriti laborum suorum præmia ferant,

ut

ut præmiis donentur, præmia capiant. Ex-
tare omnibus debent laborum suorum præ-
mia. Præmiô afficiendi, honestandi sunt,
qui laborem alterius gratiâ sustinuerunt.
Bene merentibus pretium præmiumq; de-
betur. Suicæptus alterius causâ labor præ-
miô decorandus est. Præmia tribuenda, de-
ferenda, persolvenda sunt rectè de alio me-
rentibus. *Dobrze czyniącym wielka nagroda*
postanowiona jest. Summa rectè agentes ma-
nent præmia. Fructum certum, uberrimum,
præstantissimumq; ferent, capient, percipi-
ent, qui vitam cum virtute agunt. Vita
laudabiliter acta præmium est earum re-
rum copia, quas qui possidet, optimè cum
illo agi existimatur. Præmiorum spe ma-
gna admodumq; firma niti possunt ii, quo-
rum vita cum virtute traducitur. Sux
probitatis, sui officii, optimorum consilio-
rum mercedem expectare certissimam pos-
sunt, qui virtutem in vita non vulgari stu-
diô colunt, quibus in vita virtus erat in
pretio. Præclaram honestamq; vitam ma-
gna præmia manent. *Ufus.* Duabûs rebûs con-
tinetur Reip: præmiô & poenâ. Præmiis in-
vitare virtutem.

Præpono. *Przekładam.* Antepono, an-
refero. *Łaciński język nad inne ma być prze-
kładany.* Latinæ linguæ principatus deferen-
dus, tribuendus est. Nemo tam iniquus cau-
sæ iudex est, quin primas Latinæ linguæ
concedat. Cum Latina, nulla aliarum lin-
gua-

guarum in contentionem venire potest. Latina lingua principem locum, primas tenet, in tanta linguarum varietate princeps est, primas fert, principatum obtinet, una inter omnes eminet, longò intervallò reliquas post se relinquit. *Ufus.* Praeponere amicitiam Patriæ.

Præripio. *Uprzedzam.* *Præcerpo,* occupo, anteoccupo, *præoccupo.* *Ufus.* Alicui desponsam jam & destinatam laudem præripere iniquum est. Non præcerpam fructum consilii tui, nec præripiam victoriam. *Palma* alicui præripere. *V. Eripio,* *præcerpo,* *præoccupo.*

Præs. *Paręcznik.* *Sponsor.* Qui pro aliquo se obligat in causâ pecuniaria. *Ufus.* Prædem dare, accipere. Prædem alicui esse. Prædibus & prædiis cavere.

Præfagio. *Rokuie.* *Præsentio.* *Dawno już o tym przepowiedziałem.* Divina quadam præfagitione id præsenferam. Nescio, qua permotus animi divinatione futurum prævidebam. Præfagientis animi divinatione id ita eventurum prævideram. *Ufus.* Præfagiebat mihi animus. *V. Prævideo,* *divino,* *conjicio.*

Præscribo. *Przepisuję.* *Definio,* præfinio, præstituo. *Nic tobie nie przepisuję.* Leges tibi nullas impono. Agendarum rerum modum tibi non describo. Tuo arbitrato ages. Nihil tibi certum præfinio. Nihil præstituo, quid te agere velim.

Agen-

Agendi ratio nulla à me tibi demandabitur. *Ufus.* Natura homini præscripsit. Ita majorum mores, legesq; ratio ad doctrina præscribunt Jura civibus præscribere. V. *Fubec.*

Præscriptio. *Przepis.* *Præscriptum.* *Ufus.* Hæc norma, hæc regula, hæc præscriptio naturæ est. *Præscriptio vitæ* moderatioq; tenenda. Intemperantia à præscriptione rationis averſa.

Præſens. *Przytomny.* *Testis, arbiter, instans.* *On sam przytomny był.* Adfuit ipſe, interfuit, præſto fuit. Præſentem habuimus, ſpectavimus, tenuimus. Illic in re præſenti fuit. *Coràm* fuit. Adfuit. *O te rzeczy, ktore ſą przytomne, mniey dbamy.* Quod ante oculos eſt, quod præ manibus habemus, quod in oculis hæret, quæ ad manum ſunt, ad ea animum advertit nemo, id nemo cura ſibi eſſe vult, id cæteris poſthabet. Ea, quæ noſtra tot per annos vidit ætas, ne hunc quidem attentos nos habent, efficiunt. *Przy moiej obecnoſci to ſię ſtało.* Præſente me & inſpectante, me teſte ac arbitro, cùm ab oculis meis abſuiſſet nunquam, hæc ab eo geſta ſunt. *Obecnoſci iego żądam.* Præſentem habere, cum præſenti agere, coràm agere cupio. Mentem ejus, ſentius, os intueri libet. Audaciam ſuam in oculis noſtris deſigat velim. In conſpectum ſe noſtrum det, committat, peropto. *Z boleſci ledwo ſobie obecny ieſiem.*

Item. Dolor me ipsum mihi adimit, vi-
mentis compos sum. Dolor propè omnes
animi sensus obstupefacit. *Usus.* Ipse in-
terfuit & præsens vidit. Si facultas mihi
tui præsens esset. *Odwraźny.* Animus acér
ac præsens. Præsentes ad nocendum vires
habere.

Præsensio. *Przeczuniam.* Rei eventum
cogitatione præcipio. Omen aliquod fu-
tutorum insidet animo. V. *Prælagio.*

Præsidium. *Obrona.* Statio. Manus mi-
litum. Auxilium, perfrugium. *Usus.* Ar-
mati in præsidiiis collocantur. *Miaſto obron-
ne czynic.* Magna & firma præsidia parare.
Præsidia ponere, collocare. Præsidium urbi
imponere. Urbem præsidiiis obsidere, in-
terclusam tenere, præsidiiis munire. *Po-
moc komu dać.* Alicui laboranti præsidium
afferre, præsidio esse. Ego amicorum,
virtutis bellicæ præsidio tectus, hostem re-
pressi.

Præsto. *Celuję.* Excello, antecello, su-
pero, præcurro. *Usus.* Longè inter æqua-
les humanitate præstat. Contemplatio re-
rum longè omnibus studiis præstat. V.
Excello. *Dobrze komu ſwiadczyc.* Fidem,
officium, benevolentiam, memorem ani-
mum alicui præstare. Promissa præstare &
persolvere. Præstare suum munus.

Prætereo. *Opuszczam.* Omitto. Mis-
sum facio. Prætermitto, reticeo. Vide, ut
nihil prætereas, ne quid transiliat oratio
tua,

tua, ne quid in præteritione linquatur, ne quid nos fugiat aut prætervolet. *Uſus.* Ut reliqua tua ſcelera præteream & miſſa faciam, illud nequeo præterire. V. *Prætermitto.*

Præteritus. Przeszły. Transactus. Anteaſtus. Obrocmy oko na przeſzłe rzeczy. Juvat hic, quoad longiſſimè mens poteſt reſpicere, ſpatium præteriti temporis repetere. Vetera illa & jam penè obliterata meminiffe juvat. Placet hic ſuperioris ætatis memoriam, vetuſtatis imaginem & reliquias repetere. *Uſus.* Præterita mutare non poſſumus. Præteritorum memoria, providentia futurorum eſt.

Præterfluo. Przemiam. Præterlabor, elabor, prætergredior. Uſus. Animus præſentem voluptatem percipit, venientem proſpicit, nec præteritam præterfluere ſinit.

Prætermitto. Miiam. Relinquo, omitto, negligo. Uſus. Quantum eniti potui, nullum hominis amantiſſimi officiū prætermiſi. Diem nullum, quin de te cogita- verim, omiſi. V. *Omitto.*

Prætexo. Pokrywam. Prætendo. Niedba- łość ſwoję niemocą pokrywam. Per cauſam curandæ valetudinis inertix ſuæ patrocina- tur. Valetudinem obtendit, prætendit, cauſatur, ſed inertiam eſſe nemo non intelligit. Nomine valetudinis inertix ſuæ ſervit. *Uſus.* Nemo exercitum petit, ni-

nisi triumphī cupiditatem prætexit. V.
Causor, excuso.

Prætor. *Rządca. Usus.* Prætores ius
 dicunt, exercent iudicia, causas cognoscunt.
 Postulare aliquem apud Prætorem.

Prævenio. *Uprzedzam. Præverto, ante-
 verto, præripio. Trzeba złemu zabiedz.*
 Malo prævenire oportet. Occurrendum
 malo est. Præoccupanda est vis mali. Occu-
 panda malorum remedia. *Usus.* Fecisset,
 ni casus aliquis aut occupatio consilium
 prævenisset.

Prævideo. *Przewidzieć. Prospicio ani-
 mō. Præsentio. Usus.* Qui semper ani-
 mo excubat, multa prævideat necesse est.

Prandium. *Obiad. Usus.* Aliquem ad
 prandium vocare, invitare. Prandium para-
 re, præbere, dare, antepone.

Pravitas. *Złość, nieprawość. Vitium,
 deformitas, perversitas. Usus.* Ne mala con-
 suetudine ad aliquā deformitatē pravita-
 temq; veniamus. V. *Molitia.*

Precor. *Proszę, życzę. Precibūs peto.*
 Preces adhibeo. Peto, imploro, deprecor,
 supplico. *Prośmy BOGA, aby na nas podczas
 tego zamieszania łaskawie weyrzał. Vota
 pro communi salute nuncupemus. Vota fa-
 ciamus ad DEUM. Ad vota nos vertamus.*
 Supplicationibūs DEUM fatigemus, ut exiti-
 um ab urbis tectis ac moenibus avertat. *Nie
 daremnie BOGA prosił. Non in casum
 misz ad DEUM preces. Non frustra vo-*

ta suscepta sunt. Annuit precationi DE-
 US. *Szczęśliwey drogi życie. Istud tibi
 iter feliciter evenire volo. Iter tibi DE-
 UM fortunare volo. Bene ac feliciter e-
 veniat, quod nunc ingrederis, iter. Niech
 ci BOG długie życie pozwoli. Precor caeleste
 Numen, ut te quam diutissimè superstitem
 ac sospitem esse jubeat, ut te sospitet ad
 ultimam usq; senectutem. Wszyscy tobie
 życzczą. Tibi pestem omnes exoptant,
 te execrantur, diris omnibus te prosequun-
 tur, caput tuum diris devotent. Usus.
 Omnes tibi cives salutem atq; incolumi-
 tatem precantur. A DEO bona precari. V.
 Rogo.*

Premo. *Nalegam, uciskam. Urgeo. Usus.*
 Bellô, zre, inopiâ premi. Odiô communi
 premi. *Taig.* Odium, dolorem, iram pre-
 mēre.

Prenso. *Zabiegam. Ambio. Nie prze-
 staie rożnych zabiegow czynić. In prensan-
 dis hominibus nemo te est diligentior. Im-
 minet tantæ spei adeo, ut nullum in pren-
 sando officium intermittat. Agit de ea re
 diligenter & assiduè cum civibus. Usus.*
 Prensat sinè fallaciis, sinè fūco, more majo-
 rum.

Pretiosus. *Kosztowny. Magni pretii.*
 Multorum sumptuum. *Kosztowna ma biblio-
 tekę. Caro constant, qui Bibliothecam effi-
 ciunt, libri. Bibliotheca mihi est à rari o-
 peris libris. Drogiemi szatami przybrana
 była.*

była. Aurô & gemmīs adornata incedebat. Nihil ei deerat, quæ hominibus sancta caraq; ac magni pretii esse solent, & prima ducuntur.

Pretium. *Cena, zapłata*. Merces, premium. *Uſus*. Certum labori, seu merci pretium statuere, pacisci. Constitutum pretium solvere, dare, persolvere. Operæ pretium facere. V. *Æſtimo*.

Primus. *Piernszy*. Primarius, princeps. Maximus stirpis. Maximo natu filius. Liberorum natu maximus. *Uſus*. Genere, nobilitate, opibûs, sui municipii facile primus. Primus in familiam suam conſulatum intulit. Vir cum primis locuples.

Princeps. *Xigzę*. Primum caput. Primus, primarius, dux, caput, author, inventor. Qui primos ordines ducit. Qui honestissimum dignitatis locum tenet. *Jeſt dzieǳicznym Xigzęciem*. In spem Imperii genitus. Regni hæres. Regiæ juventutis princeps. *Uczyniony jeſt Elektorem Ceſarſtwa*. In principum dignationem pervenit. Ad amplissimum Imperii Principum ordinem cooptatus, adscriptus, relatus est, aggregatus est. *Uſus*. Rerum caput & orbis princeps Roma. Cicero Eloquentiæ Princeps. Principem locum tenere. *Piernszy porządkiem, y czasem*. Sicilia princeps ad Romanos applicuit. Qualitatum alia principes, alia ex iis orta sunt.

Principium. *Poczatek*. Initium, primor-

mordium, origo. *Ufus*. Omnium rerum magnarum principia à DEO sunt petenda, duccenda. Omnium rerum principia parva, suis progressionibus augentur. Principium natum est à me.

Privatus. *Osobny*. Domesticus, suus, proprius. Omni curatione publicæ rei vacat. *Ufus*. Res privata & publica. Bellum in privatam curam, privata arma verum est.

Privilegium. *Przywilej*. Omnium rerum onerumq; publicorum immunitatem habet. Immunis est à publicis vectigalibus. Legum omnium facta illi est venia, quæ de vectigalibus laxæ sunt. *Ufus*. Exsolutus legum vinculis. Solutus legum verecundiæ, pro: *Privilegiatus*.

Privo. *Ogołacam*. Orbo, spolio, exuo, excludo, exipolio. Expertem facio. Ornamentis omnibus nudatus. Præsidis omnibus exutus. E patrimonio expulsus. *Wielce mię trapi, że z tak wielu przyiacioł pozba-wiony jestem*. Tot amicorum jacturam graviter molestèq; fero. Tot amicis, tot amicorum consortio orbatum, spoliatum, destitutum me, sine gravissimo dolore intueri non possum. Quæ mihi est reliqua vitæ cupiditas, cum tot amicis caream, cum tot amicos uno tempore ereptos esse videam. *Ufus*. Aliquem civitate, suo jure privare. V. *Eripio*.

Probabilis. *Domodny*. Verisimilis, credibi.

dibilis. *Ufus.* In opinione positum est. Probabilem facti rationem reddere.

Probitas. *Pobożność.* Bonitas, integritas, virtus. *Pobożny szczerliwym jest.* Unam qui colit virtutem, ei deesse ad felicitatem nihil potest. Felicitas integritate comparatur. Boni mores & honestæ rationes felicitatem pariunt. *Ufus.* Tanta vis est probitatis, ut eam vel in hoste diligamus.

Probo. *Dowodzę.* Approbo, assentior, confirmo. Fidem facio. Argumentis tueor. *Zbrodni dowieść nie mógł.* Convincere criminis, crimen argumentis firmare non potuit. Ex ejus criminationibus liquere non potuit, criminisne reus esset. Fidem facere suis argumentis non valuit. *Ufus.* Libros meos spero tibi valde probari. *Zadając czynię.* Qua in legatione multum se omnibus probavit. V. *Laudo.*

Probrum. *Zelżywość.* Dedecus, convicium, maledictum. *Nierazd komu zadać.* Objectare probrum. Probri insimulare aliquem. Probra inferre, ingerere. Probris vexare. *Za złe mieć drugiemu.* Probro aliquid alteri dare. Probri loco ducere. Crimini dare. *Za zelżywość sobie, poczytać.* Ignominia loco aliquid terre. In contumeliam vertere. *Ufus.* Id tibi probrum futurum est. E paternis probris emergere. V. *Ignominia.*

Probus. *Dobry, cnotliwy.* Moratus, bene

ne institutus, integer, frugi, probatus. Laudatæ morum probitatis. Probatos mores colens, amans. Suum studium in probitate ponens. Vir recti exempli. Cui vita cum virtute traducitur.

Procedo. *Posłepuję*. Progredior. Gradum infero. Prohincio, evenio. *Użys*. *Ēta*te, honoribus processit. E sententia res processit.

Procul, *Daleko*. Longè, longius. *Daleki od nas*. Magnò locorum intervallò disjuncti sumus, distamus. Ultimis, disjunctissimis terris habitamus. In extremis terræ finibus, apud homines nimia longinquitate locorum remotos degit. Quas natura longè regiones submovit, colit. Inter nos multa maria, regionesq; intersunt.

Procurro. *Opatruję*. Administro, guberno. *Użys*. In rerum procuratione nihil diligentiz prætermittere. Rei istius procuratio cordi mihi est.

Prodeq. *Wychodzę*. In medium procedo. *Niepodzianie z zajądzek wypadli*. E latetibus erupere, profluere. In apertum campum prævolarunt. Confurrectum est repente, & in patentè ad conspectum undiq; campum prolata signa. Militum ingens manus repente ex dumolis tumulis exiiebat, præsertimq; armata volitabat. *Wydało się wszystko*. Patet facta omnia, & in medium prolata, in lucem extracta. Secretum omne brevi tempore effusum. Detecta fraus est. Haud ita res.

res latuit, quin in conscientiam multorum brevi tempore efferretur.

Prodigus. *Rozrzutny*. Profusus, effusus, nimius. Nepos luxuriosus, dissolutus, perditus. Luxu profligatus. *Dziedziectwo marie stracił*. Patrimonium omne per luxum effudit, devoravit, confecit, decoxit, profudit. Relictas à patre fortunas, rem paternam dilapidavit, exhaustit, confregit, per luxum ac nequitiam laceravit. Fregit, evertitq; opes. Quis in largitione effusior, qui post effusos cum probro, ac dedecore immentios sumptus, pecuniæ sic illudat, tanquam in summa abundantia omnibus copiis, fortunisq; afflueret?

Prodo. *Wydać*. Trado, mando, edo, scribo, aperio. Manifestum facio. Patriæ exitium molior. *Nieprzyjaciółom wszystko wydał*. Rem omnem ad hostes pertulit, enuntiavit. Arcana consilia ducum cum hostibus communicavit. Earum rerum indicium illo authore ad hostes permanavit. Clām hostibus fuit nihil, illo civium dissensiones foras efferente. *Długo się taili*. Diu cūctati animos nudare. Diu tergiversati promere, quæ in animo laterent. Multis agendum erat, palām ut facerent tandem, quæ sentirent. Haud levis erat operæ, ut, quæ staret ipsis sententiā, in aperto esset.

Produco. *Przedłużam, wywodzę*. In longius duco, profero, extraho. In publicum conspectum do. *Użys*. Conditionibus ali-

aliquem, verbis, - falsa spe producere.

Profero. *Wynoszę, wyławiam, Recenseo, promo, adduco, commemoro. Wiele rzeczy wyławił.* Multa in lucem, aspectum, ex occultis, tenebris extraxit, protulit, manifesta fecit. Occultissima quæq; aperuit, & exprompsit. *Ziemia różne owoce rodzi.* Terra omnis generis flores, herbas, ac fruges procreat, profundit, quotannis novis frugibus, floribus induitur, vestitur. Seges quotannis ex agro latissima provenit.

Professio. *Zeznawanie, Profesję czynić.* Solemni, ac perpetua votorum sponsione se obstringere, obligare. Vota solemniter nuncupare. Conceptis verbis se DEO in perpetuum consecrare, dedicare. Sacramentum DEO dicere. Sacramenti solemniter sponsione sacrae familiae se adstringere.

Proficio. *Postępuję.* Procedo. Progressum facio. Profum, valeo, possum. *Wiele postąpił w Filozofii.* Doctior fit in dies, & naturæ intelligentior. Ad summi Philosophi laudem profecit. Magnos processus, progressionem effecit, habuit in Philosophia.

Proficiscor. *Iadę.* Discedo. Iter facio, dirigo, converto. Accedo, concedo, tendo, transeo. Recipio, trajicio me. Excurro. *Użys.* Multa à me beneficia in illum profecta sunt. Ea doctrina ab Aristotele est profecta.

Prosteor. *Zeznawam.* Polliceor, praebeo.

beo. *Uſus*. Ad aliquid operam ſuam proſiteri. Philoſophiam proſiteri.

Profundus. *Głęboki*. Altus. *Dolina wielkiej głębokości*. Vallis in immenſam altitudinem depreſſa, infinita altitudine, inexuperabilis altitudinis.

Progredior. *Postępuię*. *Zamierzony kres przestąpiłem*. Latiuſ opinione evagatus, elatus ſum. Cancellor, quos mihi ipſe circumdedi, egreſſus ſum. Lineas tranſi, tranſili. *W takim powodzeniu*. In tanto impetu, curſuq; rerum. Tam ſecundis omnib; . Tam laeta in re. Reb; tam bellę fluentib; . Cũ curſum res tenerent ſuum.

Prohibeo. *Zakazuię*. Inhiſeo, veto, impedio, interdico, intercludo, excludo, obſto, non permitto. *Nic go nie wſtrzymam*. Non religio, quam nullam habet, non verecundia à furore arcebit. Non magnitudo poenę à maleficio ſubmovebit. Nihil furentis impetum continebit. *Uſus*. Injurię, calamitate aliquem prohibere.

Projicio. *Porzucam*. *Uſus*. Quando tandem hanc peſtem urbs evomet, forasq; projiciet? Projecta audacia.

Promiſcuę. *Pospołu*. Sinę diſcrimine. *Wſzyſcy bez braku zamordowani*. Nullum ætatis diſcrimen ira fecerat in cædib; . Promiſcua omnis ætatis, ordinisq; cades facta eſt. Modum ira non habuit promiſcuę in omnes verſa. Saxitum in omnes nullo diſcrimine. Ferrum effugere nemo potuit.

Non

Non ætas, non sexus quenquam victoris ira subduxerat, à belli injuria prohibuit. Ne imbelli quidem ætati temperatum.

Promitto. *Obiecuig*. Polliceor, spondeo, recipio, profiteor, paciſcor. Fidem meam obligo. *Spełniam obietnicę*. Promiſſa, fidem exolvo. Fidem meam libero. Promiſſa mea exitus confirmat. Probo fidem meam. Non deſum fidei. A verbis exitus non diſſentit. A promiſſis pactiſq; non diſcedo. *Wiele mi obiecał*. Oneravit me ingentib; promiſſiſ. Dextram, fidemq; dedit. Auctor fuit, nihil mihi, quod in meam rem ſit, deſuturum. Aureos montes mihi pollicitus eſt. *Obiecuig ci me wſzyſtkim uſłużyć*. A me omnia in te ſtudia, atq; officia, quæ quidem ego præſtare potero, velim expectes. Præſtò me tibi ſemper fore exiſtines. Fidem do, nihil in te ſtudii, nihil officii, quod è re tua ſit, quod ad laudem, dignitatemq; tuam pertinere videatur, deſiderari me paſſurum.

Promoveo. *Pomykam, podwyższam*. *Wiele na godnoſć wynioſł*. Multos honorib; auxit, ornavit. Multi ejus operâ crevère, in altiore locum aſcendère, in magnum faſtigium emere, evolârunt ad ſummum gradum, ejus gratiâ ab humili ordine, ex infima fortuna, è tenebris ad id faſtigii, ad magna, & honorata miniſteria, in lucem, famamq; proveçti, extracti, ejus beneficiò eò magnitudinis proceſſère, quæ omnium temporum dignitatem, ac gratiam antecede-

deret, ex infima fortuna crescendi occasionem nacti, gradum ad summa quæq; fecerunt, secundo cursu ad summum fastigium evecti sunt, in principum dignationem, in locum amplissimum pervenere.

Promptus. *Gotowy*. Paratus, expeditus, alacer, hilaris, ardens, erectus, expositus. In promptu. *Gotow iestem dać ci pomoc*. Aderit opitulandi studium. Omnis cunctatio aberit, ubi studii in te locum mihi aliquem esse intellexero. Ipsum nomen amicitiae mirabilem mihi alacritatem addet ad te omnibus in rebus juvandum. Quæ mihi animi incitatio, atq; alacritas est innata, ea amicitiae studiô incensa, promptæ tibi est, & expedita. *Rzecz na dorędziu*. Res ad manum est. Sub manum est. In manu est. *Użys*. Ore, ac vultu alacri, ac prompto intueri.

Pronuncio. *Wymawiam*. *Wymawianie wielce go zaleca*. Orator est eximia in dicendo pronuntiatione. Sonus in illo dulcis, literæ nec expressæ putidiûs, nec oppressæ, nec obscuratæ negligentiûs. Verba non exiliter exanimata exeunt, non inflata, & quasi anhelata graviûs. Sonus vocis, & appellandarum suavitas literarum gratiam dicentis augent. Lenis appellatio literarum, & emendata, cum suavitate vocum explanatio, quid leporis habeant, in nullo magis, quam in illo cernitur. Sono vocis utitur ita recto, ut nihil ostentationis, aut imitationis
affer-

afferre videatur. *Ufus.* Quis cantus moderata orationis pronuntiatione dulcior?

Propago. *Rozmnażam.* Produco, amplifico, dilato. *Złe się rozkrzewia.* Mali contagio latius in dies serpit. Plures jam provinciarum mali contagione contaminatae sunt. Patet id mali genus latius, quam credi possit, ad plures Reipublicae partes pertinet, manat, vulgatur, disseminatur, corroboratur, Alpes ascendit, provincias non jam finitimas, sed remotissimas occupat, ac involvit.

Propè. *Bliſko.* Juxta. *Nieprzyiaciel bliſki.* Hostis in ipsis propè portis est, in conspectu, in foribus, supra caput est, tergo imminet, vix teli iactum abest, cervicibus incumbit, modicis spatiis distat.

Propemodum. *Bez mała.* Propè. *Wojsko nasze bez mała się do ucieczki nie udało.* Haud procul abfuit, quin terga verteret nostra acies. Nihil propius factum est, quam ut in pedes se acies tota conjiceret. Jam in eo res erat, ut in fugam sibi praesidium poneret acies nostra. Accisae res erant. Inclinata res erat, vix ut sustineri jam posset, quin effusam in fugam converteretur miles noster. Jam ad fugam spectabant omnia.

Propendeo. *Skłaniam się.* Inclino, incumbo aliquò. Animum inclino. *Wszyscy się na to nakłonili.* Sententiarum omnium eò inclinabant. Inclinabat animus. Mente, atque animò in eam partem trahebantur. Natura-

li quôdam studiô, naturæ inductu in eam partem præcipites erant.

Propero. *Spie/żę się.* Festino, accelero. Celeritate utor. Maturro. *Trzeba po/śpie/zac do domu.* Accelerandus gradus est. Ventis, remisq; omni festinatione, quantûm accelerari potest, cursu magis, quàm itineris modô domum properandum, contendendum, in patriam iter maturandum, præcipitandum est. Festinatio, celeritas in repetenda patria adhibenda est. Maturatô opus est. *To/śpie/zęc się pisa/lem.* Præpropera festinatione hæc exaravi. Approperato opere hæc in chartam conjeci. Quôd ad alia festinaret animus, ista deproperavi summa festinatione. *Dla/śpie/żenia nie mog/lem lepiey pisa/ć.* Festinatio curam exemit nitidiûs scribendi. Festinantiûs scribendum erat, quàm ut opera pingendis literis dari posset. Otii tantum non erat, non vacabat tantum boni temporis, ut non vacillantes interdum literulæ, aut minûs compositæ exirent.

Propinquus. *Bliski, powinowaty.* Vicinus, finitimus, citimus, cognatus, necessarius. *Wiele ma/ż powinowatych.* Propinquus, & affiniûs flores. A propinquis optimè paratus, munitus es. Cum multis tibi conjunctio sanguinis intercedit. Multi sunt necessitudinis vinculis tecum conjuncti. Quorum cognatione teneris, quos habes conjunctione sanguinis devinctos, multi fanè sunt, & illustres.

Pro-

Propono. *Stanowię. Decerno, statuo.*
Rzeczypoſpolitey bronić mocno poſtanowiłem.
 Conſtitui mecum, in animum induxi, ſta-
 tui apud animum, certum mihi obſtina-
 tūq; eſt, fixū mihi, ac ratū eſt, obſtinavi ani-
 mō, ſententia ſtat, ſalutem Reipublicæ tue-
 ri. Nihil mihi deliberatius eſt, quā cū-
 ras meas omnes ad communem omnium li-
 bertatem intendendi. Me in hoc ſtudium
 præclarē confirmavi. Hoc totis animis
 imbibi. Hoc ſpēctabat animus. Ad hoc
 conſilia, cogitationes, totamq; mentis aciem
 direxi, ut quem ad defendendam Reipubl:
 libertatem impetum cœpi, proſequar. *Staw*
ſobie przed oczy. Conſtitue tibi ob oculos.
 Hoc tibi in mente, atq; oculis deſige. Subji-
 ce ſub oculos, ſub aſpectum. Verſetur ob
 oculos. Obverſetur oculis.

Propoſitum. *Poſtanowienie umyſłu.* Mens,
 ſcopus, ſuſceptum conſilium, inſtitutum.
Poſtanowienia ſwego nie odmienię. Perſtabo
 in propoſito. Tenebo inſtitutum meum.
 Nec latum unguem à propoſito deſiectam,
 diſcedam. Nunquam ego me à ſuſcepto con-
 ſilio, à ſententia depelli, dimoveri patiar.

Proprius. *Właſny.* Singularis, peculia-
 ris, germanus, legitimus. *Tobie ſamemu*
przyzwęita ta chwala. Hujus gloriæ ſocium
 habes neminem. Nihil ſibi ex ea laude de-
 cerpere quiſquam poteſt. Nemo ſe in ſocie-
 tatem ejus laudis, in communionem ejus
 gloriæ offerre poteſt.

Propter. *Dla. Nie dla zysku to uczyni-*
łem. Non lucri nomine id feci. Ea in re non
 cupiditati servebam. Non aucupabar uti-
 litatem. Quæstus causâ nunquam me huc de-
 missurus eram. Amicitiz id dederam, quid-
 quid à me præstitum est. *Ieden nad drugim*
plakał. Alter de altero flebat. Alter alte-
 rius vicem mœstus, ac sollicitus in lachry-
 mis jacebat. Materia luctus alter alteri
 extitit. Lachrymas alter alteri impendit.
Dla krzywdy swoiey wielce urażonym się po-
kazał. Ab accepta injuria, ex injuriæ re-
 centis sensu, per memoriam acceptæ inju-
 riæ infensiolem gerebat animum.

Propugno. *Bronię. Za oyczyznę się za-*
stawiał. Acerrimum se patriæ libertatis de-
 fensiolem præbuit. Hostibus patriæ sæpe su-
 um corpus objecit, opposuit. Pro patriâ pu-
 gnavit strenuè, multa prælia sustinuit sum-
 ma cum fortitudinis laude. Vires omnes
 ad salutem patriæ contulit. Pro ejus salute
 defendenda nullum laborem, nullum capi-
 tis discrimen defugit.

Prospicio. *Przeglądam.* Prævideo, præ-
 sentio, consulo, provideo. *Dobrze się opa-*
trzył. Commodis suis consuluit naviter. Ex-
 re consultavit sua. Res suas meliusculas fe-
 cit. Constabilivit res suas. Iis auxilia un-
 diq; circumspexit.

Prosterno. *Porażam.* Abjicio, affligo.
 Ad casum do. Perdo, obtero, perverto. *Ol-*
brzyna poraził. In spatium ingens ruen-
 tem.

tem porrexit corporis molem, ad terram dedit, afflixit, in terram statuit.

Protego. *Bronię. Tueor, tutor. Pod obronę Pańską.* Latet sub umbra magni Principis. Magnus Princeps tutū pręstat, ejusq; capitis custodiam nunquam dimittit. Pręfidiō homini est nomen viri Principis.

Proverbium. *Przyponieść. Stara przyponieść.* In proverbii consuetudinē venit. Tritum, decantatum, contritum vetustate, jactatum vulgō proverbium est. Proverbia locum obtinet.

Providentia. *Opatrzność. Numen. Divinum imperiū, consilium, gubernatio, administratio. Boska opatrzność i wiatem rządzi.* Aeternę mentis Numine, DEI immortalis nutu, consiliō, atq; potestate. Summa pariter & ima administrantur, omnia geruntur. Res omnes celesti dispensatione temperantur. Interest rebus humanis cęleste Numen. Terras, & maria contemplatur DEUS, rerumq; omnium curam agit, commoda, vitamq; omnium tuetur, consulit universis.

Provideo. *Opatruię. Prospicio, consulo, medeor, pręsentio. Widzę zasadzki nieprzyaciół.* Insidias inimicorum probę perspicio, odoror. Non me fugit, fallit, quid insidiarum mihi paretur. Obscurę mihi non sunt, clām mihi non sunt, quas inimici in me comparant insidias. Quos mihi laqueos tendant, comperi, detexi. Quę inimici mo-

liuntur adversum me, me imprudente non sunt, explorata mihi sunt, apprimè cognita.

Providus. *Opatrzny*. Cautus, sagax. *Mag-drzy są opatrzni*. Sapientiâ præditi res futuras ut præsentēs intuentur, longè in posterum prospiciunt, futura cogitatione, animò præcipiunt, conjecturâ res futuras assequuntur, ea, quæ impendent, tanquam ex aliqua specula prospiciunt.

Provoco. *Wyzynam*. Lacefso, tento. *Wyzwał go na potyczkę*. Magnâ verborum contumelia ad pugnam excivit. In certamen poposcit.

Prudens. *Rostropny*. Multarum rerum peritus. Magni usûs. Magni consilii. *Człowiek wielkiej rostopności*. Et animò, & consiliò paratus. Sapientiâ, mentis acumine singulari præditus. Cui vis eximia mentis. Qui consilio plùs quàm fortunæ confidat. Ab ingenii acumine, iudiciiq; vi commendatus. Qui prudentiâ, tanquam divinatione quadam utatur. *Czy to rostopnie czynisz?* Mentisne te compotem esse dicam? *Mente ego te consistere, constare credam?* An satis à temeritate remotum, ac ratione firmatum, quod moliris? *Pectus tibi sapere ego existimem?*

Publicus. *Iawny*. *Na iaw wyniść*. In concionem populi, in publicum cœtum prodire. In solem, ac pulverem procedere. In civium conspectu, in luce habitare. Velut in theatro, in foro versari. *Ty ważysz się*

między ludźmi pokazać? Tu lucem aspicere audes? Quæ est ista audacia in publicum procurrere, obsidere vias, forum premere, in oculis habitare? Includi te domi, carere publico, lucem non aspicere te oporteret.

Pudet. *Wstydzę się.* Pudore afficior. Erubescō. *Dla wstydu zamilkł.* Erubuit ora vestra. Pudor eum, ne plura diceret, absteruit. Pudore fractus, confectus, victus conticuit. Plura dicendi verecundia fuit. Tot hominum conspectus loquendi verecundiam attulit. *Pamięć go zawstydziła.* Reputantem ista animum verecundia subiit. Pudor facinoris angebat, nec aut vultum erigere, aut loqui iam iustinebat. Reputanti ista pudor versabat animum. Facinoris recordatio verecundiæ fuit. Hominem in ruborem dedit. Plura meminisse rubori fuit. *Bez wstydu.* Os dudum perfricuit. Perfrictæ frontis. Pudorem omnem abiecit, exuit, absterxit. Quæ res ei verecundiam imponat? Quis pudor à licentia revocet? Pudor omnis exulat.

Puer. *Dziecię.* Od dzieciństwa. A teneris unguiculis. Ab ineunte ætate. Inde usq; à toga pura. Ab incunabulis. A teneris. A pueris. A primo ætatis tempore.

Pugna. *Bitwa.* Prælium, certamen. *Bitwę wypowiedzieć na pewny dzień.* Certum pugnae diem constituere. Denunciare prælium in certum diem. *Przywieść do bitwy nieprzyjaciela.* Ad pugnam evocare. Ad prælium, pugnam elicere. Tumultuoso & mi-

naci genere belli hostem excire. Hostem
 praliô laceſſere. Pugnam, pralium ciere.
Probować ſzczęſcia w bitwie. Praliô belli
 fortunam experiri. Pugnaſſe copiam & poteſta-
 tem hoſtibus facere. Ire in pugnam. Dimi-
 cationem, pugnam ſubire. Aleam univer-
 ſi certaminis adire. In certamen deſcende-
 re. Rem praliô committere. *Zaczęć bitwę.*
 Pugnam capeſſere. Manus conferere. Armis
 congregari. In pralium ruere. Ad certamen
 copias agere. Signa, arma conferre. *Sto-
 rzyć bitwę.* Acie decernere, dimicare. *Æquô
 campô, collatiſq; ſignis certare.* Pralium fa-
 cere, edere, committere. Ad manus venire.
 Armis contendere, diſceptare. *Podiażdami
 wieſć bitwę.* Parva ſed frequentia certami-
 na ferere, miſcere. Parvis certaminibûs in
 ſummam totius ſpei proludere. Levia præ-
 lia facere. Parvulis præliis, pugnaſſe volitari.
 Procurſationibûs cum hoſte contendere.
Walną bitwę dać. In diſcrimen ſummæ re-
 rum pugnare. Ad univerſæ rei dimicatio-
 nem venire. Ab ultima ſpe dimicare. A-
 leam univerſi certaminis jacere, ſubire.
Zewſzgd poczyna ſię bitwa. Hæret jam acies
 collato pede. Undiq; jam pugna ſe movet,
 certamen accenditur, contrahitur. Exar-
 deſcunt prælii initia. *Wgryplwa ieſzcze
 bitwa.* Communis adhuc Mars eſt belli, &
 fortuna necdum diſcrimen facit, quæ datu-
 ra ſit vires. Marte adhuc incerto & dubiâ
 victoriâ pugnatur. Pugna utrinq; æquis
 ad-

adhuc stat viribûs. Æquo adhuc Marte, nusquâ inclinante victoriâ dimicatur. Æquatum omnîû periculû æquata dimicatio. *Bitwa, ktora już uŝlawia, znówu się wzmoŝła.* Pugna, quæ jam laxabatur, senescebat, remittebat, iterum recrudit, exarsit. Renovatum, redintegratum, restitutum est prælium. *Uŝus.* Pugna locum quærere. Pugnam ciere. Pugna laxata est, inclinata est. Pugnam extendere, extrahere, in noctem deducere. Pugnam detrectare. A pugna suos continere, prohibere. Pugnam iterare. Pugnam nox diremit. Æquo Marte, è pugna discedere. Pugna, præliô inferiorem discedere. Denuò in pugnam succedere.

Pugno. *Walczę, bię się.* Dimico, certo, depugno, congredior, contrarius sum. *Zwaga bitwy szczerono.* Tumultuoso & minaci pugna genere excitus hostis. Manus confertæ cominus cum hoste; signa collata. Pugnam capeŝŝivêre duces, suisq; ipsi corporibûs miŝcuêre certamina. Infestis semper cuspidibûs, infestis animis concursum, Anceps prælium multos utrinq; & fortissimum quemq; abŝumpŝit. Ubi ferrô decernere viŝum, coorti omnes in pugnam equeŝtri imprimis præliô contendêre, deŝceniû deinde in aciem, signis collatis juŝtô præliô per multas horas pugnatum. Peditum ibi acies ingenti vi confligit, deŝideratis hoŝtium quinq; facile millibus, quos cruen-

ta ea pugna fustulit. Hostes ingenti cæde prostrati sunt.

Pugnus. *Pięść. Ufus.* Pugnis & calcibus conficindere aliquem. Pugnum in os impingere.

Pulcher. *Piękny.* Formosus, decorus. Egregiâ formâ. Specie liberali. Egregia facie. Formæ præstantia visendus. *Piękny młodziarz.* Adolescens mira quadam suavitate & lepore, formâ liberali. Scitus adolescens & longè festivissimus æqualium. Unus ante alios specie illustris, ac insignis.

Pulvis. *Proch, kurzana.* *Dla kurzany nie nie było widzieć.* Prospectum ademerat pulveris nubes. Pulveris nubes, quæ ad cælum ferebatur, prospectum abstulit. Discrimen omne fustulit obducta cælo nubes pulveris, donec rursus consideret.

Punio. *Karzę.* Castigo, plecto, vindico, ulciscor. Poenâ, vel suppliciô afficio. Poenam fumo. Multam, poenam, supplicium irrogo. Exemplum in aliquem edo. *Słusznà, aby sędziowie karali winowaycow.* Animadvertendum est in homines nocentes. Id agendum est iudicibus, ut poenâs à nocentibus severissimas exigant. Improborum audaciam iudices severissimis poenis comprimere debent. Æquum est, ut iudices auctores facinoris ad piaculum noxæ objiciant, ut poenâs à nocentibus repetant quàm severissimas, ut reos multâ, vinculis, verberibusq; cõerceant, scelera acerrimè vindicent,

cent, pœnas in fontes capiant. *Winni niech będg skarani.* Rei scelerum pœnas pendant, dependant, persolvant, pœnis legibûsq; iudiciorum teneantur. Luant improbi dignas facinoribus pœnas. Dignâ eorum factis animadversione afficiantur. *Ieszcz nie są skarani.* Nondum ad supplicium dati sunt. Nondum severè satis in illos vindicatum. Nihil adhuc gravius in illos consultum. Nondum expiata sunt eorum flagitia. *Dość iesteśmy skarani.* Satis pœnarum subimus, suscipimus, ferimus. Satis supèrq; pœnarum pendimus. Satis supplicii innoxio præbemus sanguine.

Purgatorium. Czyściec. Locus & regio apud inferos, in quo elapsi è humanis corporibus animi, antequam in beatorum sedes transferantur, salutarium flammâ mignibûs lustrantur, & perpoliuntur. Animorum vitæ noxas expiantium post mortem sedes. Piacularis animorum carcer. Piaculares, purgantes post mortem flammæ. Locus, ubi contractæ per vitam animorum labes acerbæ sed salutarî expiatione absterguntur. *Wybatwić dusze z czyścã.* Expiatas lustrali igne animas cruciatibus eximere, ex piacularibus ignibus ad æterna gaudia transferre, ad cælum evehere, carcere ereptas in libertatem atserere.

Purgo. *Oczyściam.* Expurgo, excuso. *Purgare vulg.* Humores noxios extrahere, medicamentis abigere. Purgatione alvi uti. Pur-

Purgare alvum, laxare, solvere, molliſſe. Al-
vum ciere medicamentis.

Puto. *Rozumiem, ſądzę*. Reor, ſentio, aſti-
mo, autumo. *Za pewne trzymałem*. In animum
induxi. In ea opinione eram. Ea opinio me
tenebat. Pro certo habebam. In eam opinionē
adductus ſum. Eam opinionem imbibī. Eā
opinionē imbutus eram. Opinio ea infe-
dit animo. *Iako ja rozumiem*. Ut mea fert
opinio. Quantum ego quidem aſſequi judi-
ciō poſſum. Quantum conjicio. Quantum
conjecturā conſequor.

Q.
Quadrageſima. Poſt wielki. Quadra-
ginta dierum ſolenne jejunium. Vernum
jejunium. Ferie quadraginta dierum, jeju-
niō nobis ſtata ac ſolennes. Hebdomades,
quæ anniverſariam Chriſti morientis me-
moriam præcurrunt.

*Quadraginta horarum preces. Czer-
dzieſto-godzinne Nabożeństwo.* Quadraginta
horarum comprecatio. Preces publicæ coram
auguſtiſſimo Chriſti Corpore in horas qua-
draginta indiſtæ, extractæ. Quadraginta ho-
rarum ſupplicatio ad Sanctiſſimum Chriſti
Corpus in Ara proſiſitum.

Quadro. Przypadam. Convenio. In qua-
drum redigo. *To ſię właſnie tobie ſłużyć
zda.* Hæc in te bellè cadunt. Iſta nullum
in hominem aptius, quàm in te conveniunt,
accidunt. *Bõt dobrze na nogę przypada.*
Calceus aptè ad pedem convenit.

Quæ-

Quæro. Szukam. Scrutor, vestigo, indago, exquiro, requiro, aucupor. *Wszędzie go szukałem.* Hominem oculis quarebam, voce poscebam. Scrutatus sum omnia, circumspexi, lustravi, perquisivi omnia, neq; tamen vestigium illius ullum apparebat. Deversus sum urbem totam pervestigando. Omnia circumcursavi, omnes latebras perreptavi, ut hominem reperirem. Multum studii posui in perquirendo homine. Quò non ivi, quò non accessi, ut hominem reperirem? Perlustravi omnia, omnes latebras excussi, ut in hominem inciderem. *Szuka wszędzie sławy.* Omnes umbras falsæ etiam gloriæ confectatur. Omnem occasionem confectandæ gloriæ aucupatur. Totus est in captanda populari aura.

Quæstio. Pytanie, wątpliwość. Controversia, dubitatio, disceptatio. *Nie o tym tu jest rzecz.* Non id agitur. Non venit in quæstionem. Non vocatur in controversiam istud. Hac de re non disceptatur. Non versatur id in quæstione. *Tu przypada wielka wątpliwość.* Existit, oritur, nascitur hęc locò difficilis quæstio. Acriter hęc locò disceptatur inter doctos. Quæstio hac de re perdifficilis sapientum torquet ingenia. Hic verò non parva contentio est inter doctos. Incidit hęc locò res controversia, & plena dissensionis inter doctos. *Użys.* Aliquid in quæstionem, ac disceptationem vocare. Quæstionem ponere, afferre, movere: explicare,

re, enodare, dissolvere. *Est quæstio de nomine: vulg: Omnis contentio est in verbi controversia posita.*

Quæstus. Zysk. Lucrum, compendium, commodum, emolumentum. Usus. Vocem, linguam, se totum in quæstum confert. Corpore quæstum facere. In quæstu relinquere talentum.

Quàm. Niż, idk. Usus. Duobus ante seculis, quàm Plato floretet. Tertio post die, quàm veneram. Sed hoc majus est, quàm ut à te postulem. Suscipere plus, quàm quantum præstare possis. Dico ergo quàm possum maxima voce. Nidos quàm mollissimos struunt aves. Contrà faciunt, quàm pollicentur. Sunt vestrum quàm multi. Sanè quàm gaudeo.

Quamprimum. Wnet. Primo quoq; tempore. Nullà morà. Quàm maturissimè. E vestigio.

Quantum. Ile. Quàm, ut maximè, quatenus. Postaram się, ile będę mogł. Quà licebit, quoad fieri poterit, pro virili parte enitar. Quàm potero studiosissimè, quoad res patietur, contendam. Operam dabo, & quàm dignum est amicitia nostrà, elaborabo. Laborabo quantum maximè potero. Quantum in me situm est, adnitar.

Quare. Czemu, zaczęm. Quamobrem, quapropter, ex quo. Czemuś tak Jobie poradził? Quid erat, quòd ita statueres? Quid ita, sic apud te constituisti? Ut quid, quam ob

ob causam, quid accidit, cur ista velles? Quibus rebûs adductus, quid erat causa, cur ita potissimum velles? Quid tibi isthoc in mentem venit? Qua de causa id consilii suscepisti.

Quasi. *Iakoby*. Perinde, ac si. *O twa strona, iakoby o moie własna, starac się będe*. Tanquam mea res elset, perinde, quasi de me ageretur, velut meam causam tractabo. Negotium tuum instar rerum mearum tractabo. Mearum rerum similem curam de tuis negotiis geram. Non secûs, ac res meas, curabo. Sic tuam causam agam, ut si meam tuendam susceperem.

Quatuor. *Cztery*. *Cztery roku części*. Quadripartita temporum commutationes. Annue commutationes temporum. *Suchedni*. Stati per quatuor anni tempestates ieiunio dies. Quadripartita per annum ieiunia, per leges instituta.

Queror. *Uskarżam się*. Conqueror, expostulo. *Ślusznie się na cię uskarżam*. Equa est mea de te expostulatio. Equitatem querelæ meæ cognoscere ipse potes. Jure te accuso. Quod in me commeruisti, iustam habet querelam. Locus hic est tecum expostulandi. *Wszyscy się uskarżali*. Plena erant omnia querelarum. Lachrymantes questi sunt, dolorē suum nobis impertiverunt. Fremebat urbs tota. Querebantur cum luctu & gemitu. Jactabantur tota urbe querimoniarum. Querimoniarum de injuriis, conventusq;
tota

tota urbe habebantur. Fuit communis omnium vociferatio deplorantium querelas suas. Secuta est comploratio omnium, tempestas querelarum. Primum secretae multorum indignationes exaudiebantur, dein ad criminationem & publicam querimoniam res excessit.

Quies. *Odpozynek, spokoyność.* Requies, tranquillitas, laxamentum, otium, vacatio, cessatio, remissio, finis, respiratio. *W wielkim zostaniemy uspokojeniu.* Summa nobis pax, summa tranquillitas data. In summo otio vivimus. Respiramus denique, & acquiescimus. Otiosam aetatem, & quietam agimus. Locò vivimus quietis & tranquillitatis plenissimò. Vitam tranquillam, & remotam à procellis invidiarum, & judiciorum anfractu sequimur. Sinè vi, sinè metu, sinè periculo, ad otium nos totos referimus. Tranquillis rebus, tacitis, & pacatis utimur. In utramque, ut ajunt, aurem dormimus. *Przez sen.* In quiete. Secundum quietem, saepe nobis videre aliqua, & audire videmur.

Quiesco. *Odpozywam.* Conquiesco. *Po tak wielu niwygodach spoczniy nieco.* A tot molestiis quiescas, respices licet. Post tot molestias quietem capias, quieti te tradas, quietò animò vivas, vitam traducas quietam & otiosam, otium sequi & clementem vitam licet, solutis animis esse licet. *Trochem spoczaj.* Horam unam, duas, quieti

quieti dedi. Quietem cepi. Lassitudinem brevi quiete sedavi. V. Dormio.

Quietus. *Spokoyny*. Tranquillus, compositus. *Mam pokoy teraz od spraw*. Quies nunc est à negotiis. Quiescunt negotia. Ferie sunt à negotiis. Forum silet, à cæteris etiam est silentium. Conticescit negotiorum tumultus. Nihil nunc geritur negotiorum. Tranquillam nunc pacem agere licet. Liberale nunc contigit otium. Cura domesticarum, ac forensium rerum omnis defluxit. Vacatio est à rebus gerendis. Quietem à negotiis, vacationem à rebus ipsum tempus concedit. *Nigdy spokoynym być nie mogłem*. Usq; ad extremum spatium, nullum tranquillum, atq; otiosum spiritum ducere mihi licuit. Nunquam per negotia quietus fui. Curæ publicarum rerum, nullā mihi partē neq; diurnæ, neq; nocturnæ quietis impertiunt. Nunquā sinant me respirare, nunquā acquiescere. Nunquā licuit mihi animō consistere, & ad otium me referre. Nunquam conquiescere, & animō vacuō esse licuit.

Quin. *Aby nie*. Ut non. Cur non. Quī non. *Ufus*. Prorsus nil abest, quin sim miserimus. Nemo est quin malit.

Quoad. *Poki*. Donec, usquedum, ut. *Ufus*. Quoad ejus fieri poterit. Eatenus Progredere, quoad licebit.

Quomodo. *Iakim sposobem*. Quī. Quō pactō. Qua ratione. Quemadmodum. Quā viā.

viâ. Quibûs præfidiis & adjumentis.

Quomodocunq; . *Iakimkolwiek sposobem.*

Utut. Quôquô modô. Quôquô pactô, Quôquô animô. *Iakożkolwiek ieſt.* Quôcunq; res cadant. Quôq; pactô res ſe habebit. Quôcunq; res evadet. Quemcunq; res exitum habebit.

Quondam. Niegdyſ. Olim, aliàs.

Quotidie. Codzienn. In dies. Singulis diebûs. Nulla non die. In dies ſingulos.

R.

Rapio. *Porywam.* Abripio, aufero, eripio, przdor, furor, impello, ago. *Nieprzyiaciel wſzyſtko zabrał.* Hostis omnia rapuit. Rem noſtram furore ſuam fecit. Prædam omnem avertit, quidquid agi ferriq; poterat, avertit.

Ratio. *Rozum, &c.* Vis cogitandi, Judicium, mens, conſilium, argumentum, modus. *To ieſt przeciwn rozumowi.* Hoc ne rationi quidem conſentaneum eſt. Id agere hominis eſt à tota mente & recta ratione deficientis. Id verò à ſana ratione alienum eſt.

Recido. *Odpadam.* Convertor, cado, redundo, incido. *Do pierwſzych wyſtępkow powrocił.* De integro in eadem flagitia relabi, revolvi, incidere. Iterum in eadem improbitatem incurrere. In eadem rurfus flagitia ſe ingurgitare.

Recipio. *Przyimuję.* Accipio, recupero. *Do łaski przyięty ieſt.* In gratiam receptus eſt. Supplici apud eum gratiæ locus fuit.

Reſti-

Restitutus est in antiquum gratiæ locum. Reconciliata inter eos est ex inimicitiiis gratia, voluntatesq; copulatæ. V. *Reconcilio.*

Recolligo. *Przychodzę do siebie.* Colligo. *Łedniem do siebie przyszedł.* Vix animum recepi. Vix animum à mœrore allevavi, ad spem & fiduciam torpentem animum erexi. Vix animum languentem revocavi. Vix vitalem calorem recepi.

Reconcilio. *Przejednávam.* Placo. In gratiam reduco. Distractos in pristinam concordiam reduco. Gratiæ reconciliationem efficio. *Przyszliśmy do zgody.* Odium amore commutavimus. Depositis odiis, mutua benevolentiam suscepimus. Omnem veterum injuriarum memoriam, omnem ulciscendi voluntatem ex animo delevimus. Dexteras, fidemq; de integro dedimus. Pulso odio successit amor pristinus. Animorum nostrorum mutua in amore consensio diuturno tandem odio successit.

Recordor. *Pamiętam.* Reminiscor. Memoria teneo. *Często mam na pamięci przeszłe utrapienie.* Subit animum persæpe memoria temporis miserrimi. Animum persæpe refero ad præteriti temporis calamitates. Infixa est animo calamitas temporis superioris. Ex animo nunquam discedit tristissimi temporis recordatio. Versatur identidem in animo calamitas.

Recreo. *Pokrzepiam.* Reficio, relaxo, relevo, restituo, colligo. *Ochotnic po wielkich*

kich pracach odpo-zywam. Tristitiam & severitatem ludò aliquò relaxo, & mitigo. A contentione studiorum animos curasq; laxo. Ex diuturna perturbatione suavitate amicorum me recreo. Inter labores jam exhaustos, & mox exhauriendos interval- lum aliquod interjicio. Ab assiduís conten- tionibus studiorum animum remitto. Pra- torum aspectu suavissimè aberrat animus à molestiis curisq;. Lassum pondere cura- rum animum, ludò reficio. Animum libe- rali otio viresq; revoco.

Recuso. *Wzbraniam się.* Abnuo, de- fugio, declino, aspernor, nolo, repudio, a- verfor, deprecor, ejuro. *Iezelić to winą, nie wzbraniam się od kary.* Nihil de poena recuso, causam non dico, quin, quod me- ritus sum, feram. Ut meritis sum, luam, poenam non refugio, non deprecor.

Redeo. *Powracam.* Revertor, revenio. Me recipio. *Zgdam iak nayprędzey do was powrócić.* Ad vos me recipere in optatis mihi est, ut me aliquando vestri ac patriæ compotem fortuna faciat, ut ad vos recur- rere, patriæ me reddere postliminio liceat, ut expeditum in patriam receptum habeam. *Ledwie przyszedł do siebie.* Vix animum recepit à timore. Vix recreatus est ex illo pavore. Vix redintegravit animum. *Leż abym powrócił do tego, zkądem począł.* Sed ut ad prima redeam, ut ad præterita rever- tamur, ut ad eam partem, unde digressa est, rever-

revertatur oratio. Sed adhibeat oratio modum, & redeat illuc, unde deflexerat. Sed redeamus ad inceptum. *Uſus.* Ad quos dies redibis. Ad ingenium ſuum & mores rediit. Parum ex agro redit.

Redigo. *Przywodzę.* Adduco, pertraho, cogo, conficio, colligo. *Do oſtatniego przyſzedłem.* Ad nihilum omnia reciderunt. Rediit mihi res ad reſtim, ad raſtros. *Uſus.* Bellicofas gentes in ditionem ſuam & poteſtatem redigere. Inventa redigere in ordinem. Aliquid in memoriã redigere.

Redimo. *Odkupię.* Recupero, conduco. *Chryſtus nas ſwã ſmierciã odkupił.* Debitas primi hominis culpæ poenas ſuis cruciatibus exſolvit. Genus humanum afflictum ac perditum ſua morte recreavit, & erexit. Salutem mortalibus, finemq; diuturnæ ſervitutis moriendo attulit.

Redoleo. *Pachnę.* *Uſus.* Ejus ſermonis multa indicia redolent. Oratio redolens antiquitatem.

Redundo. *Obfituję.* *Uſus.* Homo omnibus ornamentis redundans. Infamiã majorum ſerè in poſteros, amici laudes in amicum redundant. Nihil præmittatur, nihil redundet. Ex tuo facto multum invidiæ in me redundabit. E rerum cognitione floreſcit & redundat oratio. Is redundantes nos, & juvenili licentiã ſuperfluentes repreſſit.

Refello. *Zbiiam czyi dowod.* Redarguo, refuto. *Iego dowody łacno zbię.* Criminationem totam nullô negotiô dissolvam. Propugnaculum istud, quô contra impetus meos se usurum putat, facilè dejiciam. Objecta facilè infirmabo, & convellam. Eam opinionem ratio convellet, oratio labefactabit, veritas deniq; extorquebit. Faxo brevi, ut argumenta ejus universa corruant. Argumenta ejus facilè obruam, proteram, prosternam.

Refero. *Odnoszę.* Reveho, reporto, reduco. *Uſus.* Pedes me referunt in Tusculanum. Veterem consuetudinem, laudem, legem referre. Vultu patrem refert, moribus avum, Se ad intermissa studia literarum referre. Animum, oculos aliquò referre.

Refert. *Pomaga co, należy.* Interest. Ad rem pertinet. *Mniey to do mnie należy.* Mea quidem id parum refert. Rebus tuis sunt illa conjunctiora. In eo fortunæ mez positæ non sunt. Nihil ad me ista. Mihi isthic neq; feritur, neq; metitur. Utcunq; fuerit, haud in magno equidem ponam discrimine. *Uſus.* Tua maximè refert. Parvi refert abs te dici.

Reficio. *Poſilam, naprawię.* Reconciatio, restituo. *Ciało poſilić.* Corpus reficere. Famem sitimq; cibô & potione depellere. Firmare cibô vires. *Uſus.* Reficere ædes, quæ vitium fecerant. Refecta spe.

Refigo. *Znoſzę, oddzieram.* Rescindo,
in.

infringo, revello. *Uſus.* Acta Antonii legesq; reſixiſtis.

Reſlo. *Naprzeciw dme.* Contra flo. *Uſus.* Cum fortuna reſſarit, affligimur. Cum Aquilo mihi adverſum teneret, in littus rejecti ſumus.

Reſormo Religionem. *Wygaſſa pobożnoſć wſkrzeſzam.* Ad diſciplinam ſeveriorem revocare. Veterem diſciplinam, quæ jaceat tatis vitiô percuſſa, atq; proſtrata, excitare. Abhorrentes à vitæ ſanctimonia mores abuſusq; comprimere, ac abolere. Pravarum conſuetudinum ſtirpes, quæ caput tollebant, elidere, excindere, omnia deniq;, quæ dilapſa jam diſſluxêre, ſeveris legibus vincere.

Refrico. *Przypominam.* Renovo, revoco, retracto. *Nie chciey mi przypominać cięſzkiego przypadku.* Noli obductam vix dum cicatricem refricare. Noli renovare, redintegrare memoriam caſus acerbiffimi. Noli animum meum revocare in memoriam caſus triſtiſſimi.

Refrigero. *Oziębiam.* *Uſus.* Stella Saturni refrigerat. Umbris & aquis refrigerari.

Regio. *Kray.* Provincia, ora, plaga, tractus, termini, ſpatium. *Kray żyżny.* Regio tam ubere & pingui ſolô, ut à paſtu repellantur pecudes, ne ſatietas perimar. Regio uberrimô agrô, mitiſſimô cælô, clementibûs accolarum ingeniis.

Regno. *Panuię. Impero, dominor. Panował nad Persami.* Persidem tenebat. Summæ rerum apud Persas præerat. Inter Persas regnum agebat. Apud Persas rerum potiebatur. Regio jure ac potestate imperabat apud Persas.

Rego. *Rządzę. Gubernor, moderor. Całey Rzeczypospolitey rządy trzyma.* Unius nutum tota civitas intuetur. Ei populus sui veluti habenas tradidit. Ad gubernacula Reipublicæ sedet. Jura dat unas Reipublicæ. Rempublicam cum imperio & potestate obtinet.

Regula. *Ustawa. Norma, lex, exemplum, formula, præscriptio. Ustawy czynić.* Leges ferre. Privatam publicamq; vivendi rationem legibus constituere. *Ufus.* Consilia sua omnia ad regulam virtutis dirigere, & referre. A regula & præscriptione vitæ aberrare. *Studia sua naturæ regulâ metiri.*

Rejicio. *Odrzucam. Aspernor, repudio. To zdanie od wszystkich odrzucone.* Ea sententia ab omnibus rejecta est. Ea sententia irrita est ab omnibus. Fuit ea sententia plerisq; sprete & damnata. *Ufus.* Causam ad senatum rejicit. Ab iis libris obscuritas me rejecit.

Relaxo. *Popuszczam. Myślę wyiachać, abym odpoczął.* Animi causâ, ut animum parumper à molestiis abducam, ut, quam mihi negotiorum & curarum odiosa con-

fue-

fuetudo hilaritatem ademit, eam rerum jucundissimarum aspectu, atq; usu recuperem, ut verna jucunditate fruam. *Uſus.* Alvus aliquando vel adstringitur, vel relaxatur.

Religio. *Cześć, pobożność.* Pietas, sanctitas. Cultus divinus. *Boga wielce czcił.* Sacris impensè dedebat animum, DEUMq; religione maxima colebat. In ejus animo Numinis assidua insidebat cura. *Wstąpił do Zakonu.* Sacrae militiæ se addixit. Inter sacrae familiæ candidatos nomen professus. A profanis stipendiis ad Christi Vexilla convolvavit. *Przyjęty jest do Zakonu.* In Sacram familiam cooptatus est. Sacram familiam auxit. In numerum dicatorum DEO hominum relatus. *Uſus.* Ab omni religione declinare. Religione quadam tangi. Ea res in Religionem venit populo.

Religiosus. *Pobożny.* Summa Religione præditus. Sanctus. Sacris deditus. Animus Religione perfusus. *Mąż świętobliwy.* Magna est & antiqua Religione. Ab ineunte ætate ad vitæ sanctimoniam incumbit. Pectus omni pietate imbuit.

Relinquo. *Opuſzczam.* Missum facio. Desero, dimitto. *Opuścił staranie pierwszych nauk.* Multam salutem bonis literis dixit. Deposuit cum libris literas. Deflexit de curriculo suo. Segregavit à se penitus Musas. Removit se ab honestis literis. *Wszyscy mię przyjaciele odstąpili.* Ab amicis ita destitutus sum, ut nemo afflictum erigat.

Defunt amico amici. Ab amicis repudiatus, à propinquis nihil sublevatus sum. Turpissima defectione me deseruerunt, reliquerunt amici.

Reliquiæ. *Ostatek*. Residua. *Użys*. In his miseris fortunæ reliquiis. Reliquias hostium persequi. Voluptatum reliquias colligere.

Remedium. *Pomoc*. Cautio, provisio, fomentum. *Użys*. In adversis rebus sinè remedio atq; allevamento permanere. Suis incommodis & vulneribus remedium comparare. Acrioribus remediis huic malo occurrendum.

Remitto. *Użycie, odpuszczam*. Retromitto. Relaxo, minuor. *Wiatr użycie*. Ventus remittit, cadit, concidit. Tempestas se frangit. *Iuż gniew użycie*. Ira senescit, deflagrat. *Odpuszcic winę*. Gratiam delicti facere. Veniam & impunitatem dare. *Użys*. Nuncium remittere. De meo tibi aliquid remitto. De virtute remittere.

Remoror. *Zatrudniam*. Retardo, distineo. *Użys*. Quæ cæteros remorari solent, me nihil retardârunt.

Remotus. *Odległy*. Alienus, abhorrens. *Mieysce barzo odlegle*. Locus à conspectu amotus longius. Locus extra terminos solis, atq; in extremis terrarum finibus positus. Locus, quem natura longè submoverat. *Użys*. Hoc à moribus, sapientia, natura hominis optimi remotissimum est.

Remu-

Remuneratio. *Wdzięczność za dobrodziejstwo.* Gratia, vicissitudo studiorum, vel officiorum. *Łasce twojej dostateczna wdzięczność być nie może.* Officia tua nunquam paribus officiis æquabo. Nullam usquam meritorum tuorum partem assequar. Nunquam non modò referendâ, sed ne cogitandâ quidem gratiâ tua beneficia consequar. *Uſus.* Nihil remuneratione benevolentix, vicissitudine officiorum jucundius.

Remunero. *Oddaję dobrodziejstwo.* Retribuo, compenso. Parem gratiam repono. Mercedem do. *Odwdzięczę za dobrodziejstwo twoje.* Cumulatis tuis in me meritis satisfaciam. Gratum me ac memorem paribus officiis probabo. Beneficia beneficiis compensabo. Quæ in me contulisti, eadem recipies. Eô, quò premor tuorum beneficiorum onere levabor. Laxabo me vinculis quasi quibûsdam, si planè solvere non potero. Nihil agetur à me studiosius, quàm ut de me optimè meritum esse lateris.

Remus. *Wiosło.* *Uſus.* Remis navem propellere. Detegere remos.

Renascor. *Odradzam się, odnawia się.* *Uſus.* Renatum est bellum, nuper primo extinctum.

Renovo. *Odnawiam.* Restauro, redintegro, reficio, refero, repræsentō. *Nie chcę odnawiać żalu twoiego.* Non faciam, ut quæ coaluere vulnera, recrudescant. Dolorem

tuum jam fenefcentem irritare non cupio. Nec enim novis vulneribûs rumpendæ ſunt cicatrices veteres.

Repagula. *Zapora*. Veſtes, quibûs janua clauduntur. *Uſus*. Omnia pudoris, juris repagula convellere, perfringere, effringere.

Repente. *Wnet*. *Wnet ſię rozgniewa-
łem*. Repens me ira inceſſit. Præſente iracundia exarſi. E veſtigio iræ ſuccenſus ſum.

Repeto. *Powtarzã, wymagã*. Exigo, peto, repoſco, reſumo, retracto. *Rzecz z początku ma być powtorzona*. Altius rei initium petendum. Ab origine, cauſisq; primis res exponenda. *Nauki wyzwolone powtorzę*. Humaniorum literarum ſtudia ex intervallo recolam. Ad politiores literas reguſtandas me referam. In gratiam cum bonis Muſis redibo. Secundis curis bonas artes perpoliam. Latinitatis authores ad manus revocabo. *Toż ſamo powtarza*. Aures identidem iisdem vocibûs obtundit. Eandem cramben recoquit. Eadem chorda oberrat. Eandem tundit incudem. Semper eodem revolvitur.

Repono. *Pokładam*. Colloco, annuero, recenſeo, adſcribo, repeto. *Uſus*. In alicujus humanitate, opibus ſpem omnem & ſalutem reponere.

Reprehendo. *Strofuię*. Increpo, redarguo. Verbis caſtigo. Aliquem aſperius appello. In crimen voco. *Kato ſrodze ſtrofo-
wał*

wał Pompeiusza. Cato magna vocis libertate Pompeium perstrinxit. Verbis vehementer accepit Pompeium. Vitio illi dabat immoderatam honoris cupiditatem. Carpebat liberrimè ambitionem Pompeii. Pompeius non in paucas Catonis reprehensiones incurrit.

Reprimo. *Wstręt czynię.* Contineo, comprimō, cōerceo. *Bezbożną iego chuc wstrzymałem.* Perfeci equidem, ut ne posset cupiditati suæ satisfacere. Longiùs cupiditate processisset, nisi ego occurrissem. Rapiebat eum cupiditas, ego repressi. Effrænatae ejus libidini frenos injeci. Cupiditatem ejus domui.

Reprobo. *Ganię.* Improbo, rejicio. *Nie widzę, cobym w życiu iego zganił.* Non video, quid vitio illi dare, vertere, quid fraudi tribuere, quid culpæ in eum conferre possim. Vita ejus longissimè abest à justa reprehensione.

Repudio. *Nie przyjmuję.* Nuncium remitto. Rejicio. *Użus.* Consilium alicujus, vota, preces repudiare. Conditionem æquissimam repudiavit.

Repugno. *Sprzeciwiam się.* Adversor, obisto, reclamo. *Użus.* Fortunæ, crudelitati alicujus repugnare. Illud vehementer repugnat, parumq; consentaneum est.

Res. *Rzecz.* *Użus.* Rem alicui committere, credere. Rem libenter suscipit, navi-

naviter procurat. Rem expedire, conficere. Res est plurimi otii. Rerum cursus. Rerum turba, perturbatio, motus, confusio. Res perturbata, res turbulenta, incommoda, adversa, dubia, calamitosa. Rerum interitus, occasus. Pro re ac tempore consilia capere. Consilium ex re natum. Ad rem accedere. Pertractare ea, quæ rem continent. Ita res se habet. Eô locô res nostra est. In id discrimen res nostra adducta est. Res est in integro. Res bellissimè ibant. Rei familiari operam dare. Rerum suarum satagere. Rebus suis providere. In rem suam aliquid convertere. Naufragium rei familiaris facere. Rerum potiri. Res mihi cum ejusmodi portento fuit. Res non verba ad purgandum attulit. Non tam re, quam spe laudatus.

Reservo. *Zostawię.* Servo, conservo. *Uż.* Non te urbi, sed carceri reservavi. Vitam ad meliora tempora reservare.

Resideo. *Przemieſzkam.* Consisto, maneo, moror. *Uż.* In villa residere. Non patiar eas inter vos inimicitias residere. Ne simultatis quidem ullæ reliquæ in eo resident. Tota spes mea in te residet.

Resipisco. *Przychodzę kſobie.* *Za czasem przyszedł do siebie.* Tandem ad meliorem frugem se recepit. Ad sanitatem reversus. Ad ingenium, quod à natura habuit mite ac tractabile, se recepit. Tandem se collegit.

Resi-

Resisto. *Opieram się*. Repugno, obfisto, *Sprzeciwię się iego odwadze*. Omni non contentione modo, sed dimicatione repugnabo, objiciam me quoad possum, & ejus conatus refutabo. Sceleri & audaciae me opponam. Luctabor cum homine improbo. Vel inermis contra armatum resistam. Si quod in me telum contorferit, legum & judiciorum arma arripiam. Ibo in hominem. Ferociam exultantis frangam. *Zołnierz napadałcemu nieprzyjacielowi długo się opierał*. Fortiter excepit impetum hostium. Itum egregie obviam hostium ferocitati. Miles non consistere modo adversus hostem ausus, sed reprimere etiam, & in castra rejicere.

Resono. *Brzmieć*. *Uusus*. In hac vocum concordia dulce quiddam & amicum resonat. Gloria virtuti resonat tanquam imago.

Respecto. *Oglądam się*. Respicio. *Uusus*. Huc ita prætereamus, ut tamen intuentes, & respectantes relinquamus.

Respectus. *Wzgląd*. Aspectus. *Uusus*. Meus animus in acie est, nec respectu ullum quaerit. Sinè respectu Majestatis.

Respicio. *Patrzam*. Retro aliquem aspicio. Os vultumq; in aliquem converto. Aspectum refero in aliquid. Oculis redeuntem sequor. *Uusus*. E tenebris lucem aliquam respicere. Præteriti temporis memoriam cogitatione respicere.

Respiro. *Oddycham*. Spiritum duco. Anhele. Animam reddo, quæ ducta est spiritu. Recreor, quiesco. *Niegdy ciężey, niegdy wolniey oddycham*. Spiritus nunc ægrè, nunc liberius meat. Difficultas spirandi nunc fauces arctat, nunc relaxat. Tametsi anhelitum nunquam recipiam, humor tamen, qui fauces obsidet, spiritum sapius elidit. *Ufus*. Respirabo, si te videro, & in his meritis requiescam. Oppugnatio ne punctum quidem temporis respiravit. Pulmones ductam animam respirant, & reddunt.

Respondeo. *Odpowiadam*. Responsum do. Refero, rescribo. *Inny na to odpowiedział*. Excepit sermonem alter. Ad ea alter paucis. Ad ea placidè alter & benignè verba fecit. *Ufus*. Asperè verbis, vultuq; respondit. Extrema primis, virtus tua hominum opinioni, majorum laudibus respondet. Inter eos mutuò officiis respondetur.

Respublica. *Rzeczpospolita*. Res communis. Publici consilii societas. *Rzeczpospolita stanowiąc*. Rempubicam constituere, ædificare, serere. Statum civitatis jure & legibus, & moribus de integro condere. *Rzeczpospolita rządzić*. Ad gubernacula Reipublicæ federe, clavum Imperii tenere, res communem utilitatem continentes administrare. *Ktorzy przeciw Rzeczpospolitey powstałi*. Qui Rempubicam convellere, delere, vastare nituntur. Qui arma contra Remp: ferunt. Qui pestem

stem Patriæ moliantur. *Rzeczpospolita* do upadku nakłoniła. *Respublica* inclinata præcipitat in exitium. Omnia ad perniciem profligata, atq; perdita videntur. *Strzeż Rzeczpospolitey*. Rempublicam consiliis tuis excita, erige, fulci, ac si fieri possit, ut exurgat ac reviviscat, effice atq; elabora.

Restituo. Przywracam. Instauro, corrigo, repræsentō. *Ufus*. Pretium, veterem potestatem Reipublicæ restituere. Restituere ac corrigere depravata. Aliquem in integrum, in antiquum gloriæ & honoris locum gratiamq; restituere. Vix sibi è gravi calamitate restitui cœperat. Quem auctoritate, studiō, sententiis vestris restituitis, nunc manibûs quoq; vestris, in suis sedibus collocate.

Retexo. Porzę, odwoływam. Ufus. Dialecticâ quasi Penelopes telam retexeris. Num quod adolescens præstiti, commutem, & velut me ipse retexam? *Retexo* orationem meam.

Reticeo. Zamilczam. Tacitum relinquo. Silentio involvo. Abstineo me ab huius rei sermone.

Revelatio. Obiawienie. Divinus admonitus. *Zobiawienia to zrozumiał*. Ista DEO aperiente, manifestante, cognovit. Ejus rei notitiam è cælo hausit. Divino admonitu didicit.

Reverentia. Poszanowanie. Honor, ob-servantia. *Dzieci Rodziców szanować po-winno*

winne. Par est, ut liberi Parentum auctoritatem vereantur. Cavendum, ne Parentum reverentia liberorum animis excedat unquam, ut Parentum quâdam verecundiâ ducantur, ut præcipuam Parentum rationem habeant. *Nie szanwie starszych.* Omnis excessit animô majorum reverentia. Majoribus nullâ se verecundiâ obstrictum reputat. Inofficiosus, ac illiberalis erga majores est. Majorum nec auctoritatem pertimescit nec vim veretur.

Revereor. *Szanuję.* Colo; observo. Cultu quodam & honore dignor. *Ktorych naybarżciey pominiem był, tych naymniey nie uszanował.* Quorum judicium sequi, voluntati parere, auctoritatem vereri debuit, eos nullo loco habuit.

Revinco. *Przekonywam.* Convinco. *Oczewiście go przekonałem.* Manifestis judiciis hominem tenui, jugulaui testibus, & elinguem reddidi.

Revivisco. *Ożyć.* In vitam redeo. Renascor, respiro, recreor ex metu. E fluctibus emergo. *Użys.* Ut tua causa toties jugulata facilius reviviscat. Ex metu mortis luce libertatis recreatus revixit.

Revoco: *Odwodzę.* Avoco, removeo, abstraho. *Użys.* Revocare mentem a sensibus. Aliquem a cupiditate, furore revocare. Revocare omnia ad scientiam, ad veritatem. Studia longo intervallo remissa revocare. Vires amissas revocare. Cum fortuna

runa ex aduerso in meliorem statum reuocatur. Ad incertum revocabantur possessiones omnium.

Reus. *Winny*. Qui causam dicit. Qui aliquâ culpâ erroris tenetur. Qui de capite, ciuitate, fortunis dimicat. *Bez wãt pie-
nia winny iest*. Culpa non nulla in eo ha-
ret. Culpa ejus facinoris in illo consistit.
Eo facinore contaminatum esse nemo du-
bitat. Crimen non quisquam certius subit.
In ea noxa fuisse hominem pro comperto
est.

Rex. *Krol*. Princeps, dominus. *Kro-
lem będżie*. Regis fortuna in eum transitu-
ra est. Summam imperii obtinebit. Regno
præficietur.

Rideo. *Na śmiewam się, śmieię się*. Ri-
sum edo. Derideo. *Wszyscy się z tego śmie-
li*. Nemo tenebat risum. Ritus omnibus
obortus est. Ritu excepere ista pleriq;
Z nas się tym czasem śmieię. Interea fa-
bula sumus. In ore hominum pro ludibrio
abimus. Deridiculo habemur. *Ufus*. Risi
imprudentiam hominis.

Risus. *Śmiech*. *Cachinnus*. Do śmiechu
pobudził. Risum omnibus excussit, movit,
elicuit, excitavit. *Śmiechu wstrzymać nie
mogłem*. Risum tenere, continere non po-
tui. Temperare mihi à risu non poteram.

Robur. *Siła*. *Ufus*. Quantum in ani-
mo cujusvis roboris est & nervorum. Co-
piarum robur deletum est.

Robu-

Robustus. *Silny*. Fortis, valens, lacertus. *Silniejszygom nad niego nie widział*. Qui firmior esset à viribus, in quo tum eximia virtus virium, cui tantum roboris & nervorum, cognovi neminem.

Rogo. *Proszę*. Oro, precor, quaeso, obtestor, obsecro. *Barzo cię proszę*. Hoc te vehementer rogo. Hic ego imploro fidem tuam. Hoc te summis precibus obsecro. Id à te maximopere pro summa nostra conjunctione peto. Supinas hic manus tendo. Hoc à te ita postulo, ac contendo, ut nihil magis unquā, quam fortunæ meæ omnes in eo sitæ, positæ, locatæ essent. *Uczyń, o co proszę*. Sit, quaeso precibus meis apud te locus. Ne me rogantem suppliciter, à te rejice. Sine, te exorem, quodq; à te singulari studio contendo, imperti. Sine me istud à te impetrare. Da, largire hoc precibus meis.

Ruina. *Upadek*. Casus, perniciēs, pestis, exitium. *Dobr wszystkich upadek odniosłem*. Mearum omnium fortunarum jacturam feci. Omnes fortunæ meæ sunt afflictæ, everse, extinctæ, perditæ, profligatæ. Actum est de fortunis meis. Nihil mihi reliqui fortuna fecit. Res meæ eō locō sunt, ut eas servare nec salus ipsa possit. *Upadła Rzeczpospolita*. Rempubicam dudum jam habemus nullam. Deposita est Reipublicæ salus. Fractæ sunt opes, afflictæ vires, amissa dignitas, salus ipsa Reipublicæ extincta.

Rumor. *Wiść*. Fama. *Iesci mprawdzie wiść*,

wieść, ale nie pewna. Rumores sunt satis illi quidem constantes, sed sine auctore. Jactantur hæc sermonibus incertis, & rumore ipso nuncio. Manat in vulgus rumor, sed nullò satis firmò testimoniò. *Wielu o tej rzeczy mówiło.* Res ea in ore erat omniū. Serpebat hic rumor in dies latius. Manavit ea fama longius, nec jam obscurè. *Niektorzyła da powieści wierzą.* Qui rumoribus incertis serviunt, auditionem quamlibet pro re comperta habent. *Ufus.* Rumores aucupari. Rumorum ventos colligere. Rumores spargere.

Ruo. Upadam. Cado. Præceps agor. *Ufus.* Ruere illa non possunt, nisi hæc eodem labefacta motu concidant.

S.

Sacerdos. Kapłan. Minister publicus DEI. Antistes sacrorum & ceremoniarum. Sacerdotii religionibus venerandus.

Sacramenta. Sakrament. Sacra mysteria. *Przyjąć Sakrament.* Sacra mysteria participare. Divinorum mysteriorum usu animum procurare.

Sacrilegus. Świętokradzki. Impius. Sacrorum hostis ac prædo. *Świętokradztwo popełnił.* Fana expilavit, incendit, depopulatus est. Per scelus & patrocinium signa sanctissima sustulit. Templis sacrilegas manus afferre conatus est.

Sæpè. Często. Frequenter, crebrò, identidem, frequens.

Salvo. Zachowuję, zbanwiam. Salutem do,

do, affero. Saluti sum. *Zachował od upadku ojczyznę.* Patriam ab exitio, interitu, pernicie, peste servavit, vindicavit, eripuit. Patriæ incendium extinxit. *Siebie zachował.* In tutum cessit. Discrimen evasit, effugit. *Mało zbawionych.* Pauci cælo, sedibus beatorum potiti, salute æterna donati.

Salus. Zdrowie. Sanitas, incolumitas. *Mężniem twego zdrowia bronіл.* Ut te salvum præstarem, quanta potui contentione egi. Salutis tuæ primam rationem duxi, habui. Salutem tuam pro virili parte tueri adlaboravi.

Saluto. Pozdrawiam. Salutem dico, nuncio. *Pozdrow go moim imieniem.* Salutem illi meis verbis nuncia. Salvere eum meis verbis jube. Salutem ei à me velim dicas.

Sancti. Święci. Cælo jam recepti. Cælestium agminibus inferti. *Czcic Świętych.* Eximio cultu, præcipua religione Sanctis deservire. Præcipuo honore Sanctos venerari. Præcipua religione erga Sanctos ferri, teneri.

Sanctus. *Święty.* Religiosus, castus, inviolatus. *Mąż był Święty.* Exemplum erat raræ innocentie, spectataq; virtutis. Summa erat in DEUM pietate. Excellebat in eo rara morum sanctitas, vitæ sanctimonia.

Sano. *Uzdrowiam.* Curo, medeor. Morbum depello. Morbô libero. *Uzdrowiłem cię.* Ego te ad pristinam valetudinem revo-

revocavi. Te jacentem, malè affectum in
pristinum valetudinis statum restitui. *U-*
zdrowniony tedy jesteś. Cessit tandem morbus
remediis. Vis morbi levata. Recreatus à
morbo es.

Sanus. *Zdrowy.* Firmus, valens, salvus.
Zgdam widzieć cię iak nayprędzey zdrowego.
Morbo defunctum, confirmatum è morbo,
firmum ac valentem videre te, quampri-
mum cupio. Nihil laboro, nisi ut salvus
sis. V. *Valetudo.*

Sapiens. *Mądry.* Bene sanus. Magni
consilii. Divina mente præditus. Omnis
divini humaniq; juris consultissimus. *Na-*
twą mądrość przystoi, abyś na samey cności
prawdźiwą chwalił pokładał. Tux sapien-
tia est, ad eam sapientiam spectat, quā tu
excellis, præstas, pro certo habere veram
laudem ab una virtute nasci, fluere, profi-
cisci.

Sapio. *Mądry jestem.* Intellego, video.
Strzeżbyś się tego, gdybyś był mądrym. Si
quid sapientiā, consiliūq; posses, si satis sa-
nus ac sobrius es, si viā rectā reputares
tecum, missa faceres ista.

Satago. *Uśiłuię.* Enitor. Magnō studiū
ago. Omni ope ac operā annitor. Omnem
lapidem moveo. Versor in hoc studio to-
tus. Omne consilium, studium, operam,
diligentiam ad rem confero.

Satio. *Nasycam.* Saturo, expleo. Sa-
tietatem affero. *Nie mógł się czytaniem na-*
sycić.

lyciâ. Inexhausta cupiditas saturari legendo non potuit. A lectione depelli non potuit. Legendi nulla illum satietas tenuit.

Scandalum. ZgorŹzenie. Offensio. Prævum exemplum. *Strzeż się zgorŹzenia*. Cave, ne ætati lubricæ vita tua nequitix exempla præbeat, ne contagione morum alios evertas, ne quid offendas exempli pravitate.

Sceleratus. Niecnotliwy. Scelestus, nefarius, improbus. *Człowiek nayniecnotliwszy*. Homo post homines natos turpissimus. Omni flagitiô contaminatus. Ex omni scelerum colluvione natus. Ad omnem audaciam projectus. Scelerum omnium artifex & architectus. In omni genere flagitiorum volutatus.

Scelus. Grzech wielki. Flagitium, facinus. Atrocitas sceleris. *Grzech wielki popełnił*. Scelus ingens suscepit, edidit, concepit, molitus est. Grande piaculum admisit, contraxit. Scelestum facinus ausus est. *Jest występku towarzyszem*. Sceleris societate conjunctus. Culpæ socius. Criminis confcius ac particeps.

Schola. Szkoła. Ludus literarius. Gymnasium. *Ź tam szkoły poŹpolite*. Patet ibi literarum ludus, quô juvenus in disciplinam convenit. Est optimarum artium domicilium, sedes, sacrarium, & quoddam quasi Musarum templum. Est ibi nobilium ingeniorum altrix gymnasium. *Wiel-*
la

Iu tu do szkoł chodzi. Frequens hic Juventus studiorum causa in ludum convenit, gymnasium terit. Frequentes hic Magistris dant operam. *Iuż szkoły porzucił.* Ludo multam salutem dixit. Bonarum artium disciplinis nuncium remisit.

Scientia. *Umiejętność.* Doctrina, disciplina, intelligentia. *W szkołach nauki mają być z cnotą złączone.* In scholis virtus à literis abesse, segregari non debet. In societatem doctrinae virtutis studium se offert, necesse est. Juventus in scholis disciplinis simul & virtutibus imbuatur, eruditur. *Biegły jest w nauce mierniczey.* Geometricis literis perfectè est eruditus, apprime excultus. In Geometria excellit, vincit omnes.

Scio. *Wiem.* Cognosco. Cognitum habeo. Non sum nescius. Non me fugit, praeterit, latet. *Wiem o twych zamysłach.* Patent res tuæ & consilia. Exploratissimum mihi est, quid agas, quid moliaris. Non sum rudis rerum tuarum.

Scopus. *Koniec spraw, cel.* Finis, propositum, quò spectamus. *Ten moy był cel.* Huc retuli mea consilia. Hic animus, hæc mihi lex erat. Hic animo meo, consiliis scopus erat. Hic erat terminus, meta, quò intendebantur cogitationes meæ.

Scribo. *Piszę.* Literas pingo, formo. Literarum formas effingo. Literis consigno. Literis mando. In annales refero. Li-

Literas exaro, conscribo. Librum conficio, compono. *Pięknym kształtem litery wyrażasz.* Literarum elementa pingis, formas sanè bellissima. Figuræ literarum velut pictura bellissimè concinnatæ oculis blandiuntur. Non inæquales literarum formæ, non vacillantes, non illepide. *Liviusz Rzymskie dzieje pięknie opisał.* Livius de rebus Romanis egregia scripta reliquit. Rerū Romanarum commentarios confecit absolutissimos. Res Romanas literis mirificè illustravit, perscripsit. *Pisz do mnie częścicy.* Ne quæto literis parcito. Crebris me literis appellato. Quoties ad amicos, eodem oleo ac operâ aliquid ad me exarato.

Scriptura Sacra. Pismo Święte. Libri Divini. Literæ Divinæ, Sacræ. Codex sacer. Divinarum Legum, Divinorum scriptorum monumeta.

Scrupulosus. Trwożliwego sumnienia. Simplex ac religiosus. Religione quadam obstrictus. Aequo religiosior. Trwożliwego jest sumnienia. Animum gerit, nescio, quibus religionibus obstrictum. Pungunt hominem, nescio qui scrupuli ex superioris vitæ memoria relictæ. Anxiis solitudinum aculeis malè accipitur, afficitur, torquetur. V. *Scrupulus.*

Scrupulus. Trapienie sumnienia, szkrupuł. Sollicitudo, suspicio, religio. Uczynić komu szkrupuł. Offundere animis, oculisq; religionem. Religione nova aliquem obstringere. Religionem offerre, injicere. Mam szkrup-

szkrupuł. Discruciat animum meum suspicio. Religioni duco, habeo. Conscientia, religione impediō. V. *Scrupulosus.*

Secretus. Tajemny, odłączony. Arcanus.
A conspectu remotus: separatus, sejunctus.
Zadnemu tajemnych rzeczy nie wyjawię. Arcanorum fidem servabo, integram præstabo.
Nemo arcana tua consilia ex me exprimēt, eliciet, expiscabitur.

Securus. Bessieczny. Sinè cura. Dziwniż się, żeś tak bessieczny. Qui fieri possit, ut his tempestatibus propè solus in portu sis, sinè cura quiescas, sinè metu ætatem agas, res tuas in portu collocatas existimes.

Seditio. Bunt. Tumultus, dissensio, motus, secessio. Bunt był w mieście. Urbs ingenti seditione exarsit. Urbanus repente motus, & secessio populi facta est. Conflata ingens seditio. Jam ad manus propè ventum erat. Bunt uśmierzył. Motum composuit. Seditionem lenivit, sedavit, exstinxit. Rabiem furentis plebeculæ cōercuit.

Seduco. Odwodzę. Abduco. In aliam partem duco. Strzeż się, abyś nie był zwiedziony. Cave, ne corrumparis aliena pravitate, ne in errorem inducaris, ne ab recto, honestoq; transversum agaris, ne te afferant prava aliorum consilia.

Senectus. Starość. Propè acta jam ætas, decursaq; Ætas extrema, præcipitata. Capities. Zbliża się starość. Ætas ingravescit.
Senec-

Senectus in proximo est. *Ætate provehor, procedo longius. V. Senex.*

Senex. *Stary.* Confectus ætate, senio. *Iuż iestem stary.* Ætate jam gravis, fessus sum. Annis fractus, viribus defectus, exhaustus sum. Decursa propè est ætas, vitæ spatiū. Extrema pars vitæ agitur, restat. *Star/szy iestem za niego.* Ætate illum antecedo. Natus major sum. Provectoris ætatis sum.

Sensus. *Czucie, zmysł, rozumienie.* Facultas corporea & exterior animi intelligentia. Sententia, iudicium. *Umarli nie czuiz.* Sentiendi vis morte extinguitur. Mortuus sensus amittitur. Mortuis nullus sensus inest. *To iest wszystkich rozumienie.* Est communis omnium sensus. Omnes idem volunt. Una omnium mens, sententia. Omnes in unam sententiam eunt, discedunt.

Sententia. *Zdanie.* Dictum, & oratio brevis. *Złych sztukę od zdania swego odwieżdżiony.* Improborum artes fregerunt ejus sententiam, eum ad suam sententiam perduxerunt, traduxerunt. Improborum obtretationibus de sententia depulsus, de jectus, detrusus, deturbatus est. Improborum culpa factum est, ut animum ab ea sententia abduxerit.

Sentio. *Czuie, rozumiem.* Sensibus percipio. Sensem capio. Sensu gusto: intelligo, judico, agnosco. *Wielki ból czuie.* Sensem doloris capio acutissimum. Doloribus gravissimis discrucior, conficior, opprimor, excrucior. *V. Dolor.* Sepa-

Separo. *Odlączam.* Sejungo, fecerno, distraho. *Trzeba ich rozłączyć.* Dirimenda est eorum conjunctio. Diducenda ea manus est hominū improborum. Dissidium & animorum quoddam divortium inter eos procurandum.

Sepelio. *Grzebię.* Humo. Corpus terrę reddo. Funus duco. *Ozdobnie pogrzebiony.* Amplo funere elatus est. Funus omni apparatu atq; honore celebratum. Suprema officia apparatissimā pompā celebrata sunt. Curatum, ut funeris honore quā amplissimo honestaretur. V. *Funus.*

Sequor. *Idę za kim.* Insequor, comitor. Comes sum. Prosequor. *Postanowiłem naśladować cię.* Tuarum virtutum vestigia prosequar. Humanitatis tuę exempla imitabor. Tuam auctoritatem sequar. Ad tuam auctoritatem me conferam. Tibi in omnibus assentiar.

Sermo. *Mowa.* Locutio, oratio. *Zaczęł o tobie mowić.* Sermonem de tuis rebus iniecit, intulit, induxit. Sermonem de tuis rebus arripuit, instituit. *Często o tym mowią ludzie.* Is sermo in circulis, congregationibus omnium versatur. Omnium sermonibūs ea res usurpatur, celebratur. Is sermo latissimē manat, divulgatur, perferatur. V. *Fama.*

Servio. *Służę.* Deservio: pareo, obsequor. Morem gero. Præstō sum. *To do te- go służę.* Hoc eō valet. Hoc opportunum est

ad illud. Illud ex hoc commodi est.

Servitus. *Niewola*. Famulatus, servitium. *Wielu w niewolę zabrano*. Multi servitute oppressi, sub jugum missi, in servitutem aserti, in servitutem abstracti, jugum subire compulsi. *Kto nas z niewoli wyzwoli?* Quis à cervicibus nostris jugum servile dejiciet? Servitutis vincula quis rüpet? Servitutem quis propullabit? Quis servitutis jugum depellet, rejiciet, demet?

Servo. *Chowam, zachowuję*. Conservo, aservo, tueor, custodio. *Tyś mnie ieden zachował*. Tu unus salus vitæ meæ fuisti. Parentem te fortunæ meæ, nominisq; statuo. Tu unus factum, tectumq; me, ut ajunt, ab omni incommodo, detrimento conservasti. V. *Solvo*. *Com ci przyobiecał, zachowałam*. Solvam promissi fidem. Constatit fides promissis. Fidem, quam dedi, colam integrè.

Severus. *Srogi*. Gravis, austerus, asper, durus, acerbus. *Mąż jest barzo srogi*. Severissimi vir imperii. In omnes se severum & vehementem præbet. In judiciis cum asidet, Lycurgeus totus est, vel Cassianus, ac quidam velut reorum scopulus.

Significo. *Znaczę, oznajmuję*. Indico, ostendo, designo, noto, declaro. *Co to słowo znaczy?* Quid sonet hæc vox? *Quæ sit vis hujus verbi?* Quæ sit hujus vocis potestas? Quid valeat, quid velit vox ista?

Signum. *Znak, obraz, chorągiew*. Indicium, nota, argumentum, vestigium, insigne.

figne. *W* dziecięciu wydaia się znaki dobrego przyrodzenia. Vestigia apparent excellentis indolis. Elucent igniculi quidam praeclaræ mentis indices. Species ipsa pueri nonnisi probitatem olet, vulcuq; toto clamat.

Similis. Podobny. Consimilis, æqualis, geminus, ejusmodi, parilis. *Ieden drugiemu barzo podobny.* Respondet unus alteri. Moribûs & naturâ perfectè congruunt. Alter alterius imago est. Simillima utriusq; & maximè gemina indoles.

Similitudo. *Podobieństwo.* Exemplar, forma, species, imago. *Wielkie iest wrzeczach naszych podobieństwo.* Simillima est rerum nostrarum ratio. Rerum mearum imaginem in tuis rebus video. Inter res nostras nihil interest.

Simplex. *Szczery, prosty.* Apertus, sincerus. *Iest człowiek szczery.* Homo antiqua virtute, fide, moribus. Homo minimè malus, vafer. Vir bonus & simplicis veritatis amicus. Fraudis imperitus.

Simulatio. *Nieszczerość.* Species simulationis. Species quædam simulata virtutis. *Nie przystoi na męża dobrego nie szczerość.* Vir bonus abest ab omni simulandi studio. Viri boni non est fingere. Artem simulandi qui sequitur, longè à bonorum consuetudine discedit. V. Simulo.

Simulo. *Zmyślam.* Assimulo, fingo. *Wszystkie u niego zmyślane rzeczy.* Ad speciem

ciem & usurpationem virtutis fictus est. Nihil in illo, nisi fallax. Adumbrata virtute fallit. Probi hominis speciem præferit. Multis simulationum involucris tegitur & quibûsdam quasi velis obtenditur. *Zmyślaj iak chceš, nie oszukasz.* Indue quantumvis animo simulationem, frontem sermonemq; ad fallendum instrue, mentire factâ, adulteratâ virtutis specie, fallere certè & iudicium veri tollere non poteris. V. *Simulatio.*

Singularis. *Osobliny.* Inauditus, incredibilis; peculiaris, præcipuus. *Dzieło to barzo osoblinc.* Factum elegans ad existimationem, ad memoriam singulare. Facinus ex omni memoria, post hominum memoriam præstantissimum.

Sobrius. *Trzeźwy.* Moderatus. *Pomiar kowany w pokarmie, y napoiu.* Homo frugi, ac sobrius. Sumptuosis coenis minimè amicus. Sapiente quadam in cibo potuq; temperantiâ commendatus. Frugaliter, temperatè naturæ desideria explet. V. *Abstineo.*

Societas. *Towarzystwo.* Coniunctio, communio, commercium, communitas. *Nie trzeba się łączyć ze złemi.* Coire societatem cum perditis hominibus minimè decet. Conferre se, adungere se ad homines perditos, vinculo societatis se obstringere cum hominibus improbis, dare se in societatem perditorum non decet. V. *Corumpo.*

Socius. *Towarzysz.* Comes, sodalis, particeps. *Wiernego towarzysza ciebie miałem.* Te semper actionum, voluntatum, rerumq; omnium comitem, consiliorum auctorem, adiutorem laborum, periculorum socium, omni in cogitatione conjunctum, sodalem optimum expertus sum. Veterem affectatorem te habui.

Sol. *Słońce.* Moderator & dux temporum. Sidus, quod astrorum tenet principatum. *Słońce wschodzi.* Sol exoritur, diem, lucem terris infert, suae lucis aspectu mortales recreat, exactis, dispulsis, fugatis tenebris, mundo diem reddit. *Słońce zachodzi.* Sol in occasum praecipitat, festinat, declinat. Sol obit, occumbit.

Solertia. *Dościp.* Sagacitas. Perspicax prudentia. Celeritas ingenii. *Mało wi-
dząc ludzi równego dościpu.* Non possum multos recensere, in quibus eam, quā tu polles, quā praeditus es, quā praestas, excelsis, ornatus es, solertiam, sagacitatem, ingenii acumen perspexerim.

Sollicito. *Namawiam, frasuję.* Afficio, angō. Solicitum habeo. *Ta mię rzecz frasuję.* Animum ea res versat assidue. Ingen-tem ea res curam mihi conficit, in magnos me metus & sollicitudines adducit. Vehemens me ejus rei cura tangit.

Sollicitudo. *Frasunek.* Angor, cura, metus, molestia. *Pełno frasunkow.* Solicitudo cum cogitatione multa me circumstant.

Multa me sollicitum habent. Sollicitudines meas quævis hora exacuit. V. *Sollicito, sollicitus.*

Sollicitus. *Fraszobliny.* Anxius, perturbatus, suspensus. *Iestem frazobliny.* Rebus meis valde metuo. Tacitâ curâ suspensum animum gero. Multis quotidie curis urgeor, conficior. V. *Sollicito, sollicitudo.*

Solitudo. *Pustynia, osobność.* Locus desertus. *Recessus, iecessus. Chciałbym żyć w osobności na pusłyni.* Vitam fugæ, solitudinîq; mandare cuperem. In asperas & densas sylvas discedere, & ad faxa & scopulos mea mala deplorare, vitæ genus inter feras solitarium, & ab hominum societate disjunctum sectari animus esset. In loca ab arbitris remota & libera me abdere cuperem.

Solvo. *Placę, rozwięzuję, uwalniam.* Persolvo. Pretium do, pendo: explico, enodo: libero. *Nie mogę zapłacić.* Solvendo non sum. Unde solvam non suppetit. Non dum explicata est solutio, solvendi ratio. Expedire nomen non possum sinè verisura.

Somnio. *Sni mi się.* Secundum quietem video. In somnis videre videor, cerno. In quiete video. *Snił mi się brat mój.* Species fratris mei per somnum, per quietem oblata est. Nocturna fratris mei, quasi à latronibus circumventi imagine confundebat. Exagitabat me per somnum species fratris mei.

Sors. *Los, szczęście.* Fortuna, casus, fa-

fatum. *O tę rzecz rzucimy losy.* Res forti
committatur. Sortes consulantur. Res ad
sortem revocetur. Sortes educantur. Ut
cuiq; fors evenerit, ita honoribûs augeatur.

Spero. *Ufam.* Spem habeo. In spe sum.
Spe ducor. Ad spem erigor. *Ufam tobie.*
Tantum in te confido, ut omnia in te col-
lochem. Spes omnes in te repono. Omnes
in te sitas ac collocatas rationes habeo. Tuis
viribus nitor. *Iako mam nadzieię, wszystko*
uproszę. Pro mea spe. Nisi me spes fallit.
Ut animus meus auguratur. Quemadmo-
dum mihi polliceor, nihil est quod à te non
expectem. V. *Spes.*

Spes. *Nadzieia.* Fiducia. Boni expecta-
tio. *Listy twoie wielką mi czynią nadzieię.*
Litera tua securô me animô esse jubent.
Spem magnam afferunt, offerunt, ostentant,
præbent, subministrant, injiciunt. In spem
meliozem impellunt. Spem meam alunt,
erigunt, confirmant. *Wszelką nadzieię utra-*
ciliśmy. De spe decidimus. Omnem spem
abjecimus, deposuimus. Spe ingenti desti-
tuti sumus. Spe lapsi, orhati, frustrati su-
mus. A spe dejecti, repulsi sumus. *Zadney*
już nie masz nadziei. Nullus jam spei locus.
Spes nulla relinquitur. Desperata spes est,
incisa, abrupta. V. *Spero.*

Statuo. *Stanowię.* Constituo, decerno,
fancio. *Mocno to postanowiłem czynić.* Cer-
tum est hoc agere. Fixum, statutumq; est.
Stat sententia. Hæc mihi lex, animus est.

Stabile, decretumq; hoc consilium est. Ratum ac firmum est. *Postanowiłem do Rzymu iachać.* Animus in eo erat, ut Romam peterem. Animum suscepi proficiscendi Romam. Romam me conferre consilium erat.

Status. *Stan.* Conditio, locus, casus. Præsentis fortunæ habitus. *Patrzą, w jakim stanie zostaniemy.* Vide, quò locò res nostræ sint. Quanta sit rerum varietas. Qui cursus rerum, quì exitus futurus sit. Qui sit præsentis fortunæ habitus. *W złym barzo stanie zostaniemy.* In tanta fortunæ iniquitate, in extrema spe salutis, in tam atroci ac difficili tempore parum abest, quin miserrimi simus. Deterrimo statu sumus. Omnem non modò succum & sanguinem, sed etiam colorem & speciem pristinæ dignitatis amisimus. In tanto discrimine civitatis, rebus omnibus aut inclinatis, aut everfis versamur.

Stimulo. *Pobudzam.* Stimulum adhibeo, admoveo. Excito, incito, pugno. *Nie przestajcie żołnierzy pobudzać.* Acuere militum animos, accendere, incendere, animis militum calcar addere, fortitudinem inspirare, stimulos admoveere non desinit.

Strages. *Porażka.* Clades. *Wielka klęska uczyniona jest.* Vix ulla expers cladis exercitus pars erat. Strages data, edita erat ingens. Clades ingens accepta. Omnia strage, fugâq; repleta sunt.

Strenuus. *Rzeczki.* Ad labores impiger. Ma-

Manu promptus. Vir strenuus, & in periculis interritus. Cui digna vetere gloriâ fortitudo inest.

Studeo. *Uczę się, strzynam.* Operam do. Studium in aliqua re pono, colloco: faveo. *Od lat młodych tego się uczyłem.* Meam operam ad hac literarum studia jam inde a puero contuli. Hanc studiorum rationem secutus sum, colui. In his literis ætatem duxi. Hoc genus studiorum me unice cepit, tenuit. *Y w nocy się uczę.* Nocturnas vigiliis ad diurnum doctrinarum studium adjungo. Ad literarum studia etiam noctis bonam partem assumo, sepono. Literarum causâ etiam noctem pervigil, vel pervigilem ago.

Studium. *Zabawa, chęć, nauka.* Opera, labor: voluntas, animus: literæ. *Chęć, y wolę komu oświadczyć.* Navare alteri suum studium ac voluntatem. Servire alterius laudi honori, commodis. Ad aliquem sua studia conferre. *Nauka wielki przynosi pożytek.* Studia summam utilitatem, emolumentum, fructum, gloriam pariunt. Studiis secundæ res ornantur, adversa sublevantur, adjuvantur. De studiorum utilitate nihil fortuna, nihil hominum injuria, ac ne temporis quidem longinquitas quidquam detrahet, deteret, decerpit. *Rowney zawsze będąc do nauk przykładal pilności.* Literarum ardorem, quarum studiô mirè teneor, ardeo, inflammor, ad quas me totum

tum confero, in quibus omne tempus & ætatem consumo, contero, exigo, nulla res franget, restinguet. *Wielką ma gorliwość pomnożenia chwały Boskiej y zbawienia dusz.* Divini honoris studiō mirē incensus est. Ardor ingens amplificandæ divinæ gloriæ ejus animum exedit. Proferendi divini honoris studiō mirificō tenetur, flagrat, ardet. Totum se in animarum procurationem tradidit. Alienæ salutis se devovit. Unum illi votum est, animorum quæstus quàm maximos facere. Totum se ad juvandos mortalium animos confert.

Stultus. *Glupi.* Fatuus, delirus. Male sanus. Nullius consilii. *Glup/zego człowieka nie widziałem.* Tam stultè omnia & incautè agentem, tam excordem fatuumq; hominem non vidi. Mortales omnes exquisitâ stultitiâ longè anteit. Nihil hoc homine dementius. Extremi ingenii homo est. Rudi & incondito sensu est.

Suadeo. *Radzę.* Moneo, hortor. Author, suasor sum. *On mi to radził.* Illum authorem rei agendæ, consilii habeo. Is mihi consilii copiam facit. Hujus ego authoritatem sequor, authoritati pareo. Is consilii author, dux, moderator.

Subjicio. *Podbijam pod moc.* Subigo, adjungo. *Cesar całą Galię opanował.* Galliam totam ad imperium Romani populi adjunxit. Galliam belli cladibûs, armis domitam, sub jus ditionemq; redegit. Gallorum

lorum opes fregit, eorumq; cervicibus servitutis jugum imposuit. Galliam sempiternis vinculis adstrinxit, armis oppressit.

Succedo. *Następnie, powodzi się mi co.* Alterius locū occupo. Ad alterius locū sufficior: evenio, cado, procedo. *Zyczę, aby ci się to powiodło.* Actū feliciter esse, velit DEUS. Acta DEUS confirmet, rata esse velit, jubeat. Quod factū fuerit, id DEUS probet, approbet, fortunet, id succedat ex animi sententia.

Succensus. *Powodzenie, koniec.* Eventus, exitus. *Spodziewam się, że ta rzecz będzie miała szczęśliwe powodzenie.* Rem consequetur eventus, exitus optatus. Succensu res, quō volumus, concludetur. Spero futurum, ut in hac re cum animo meo fortuna consentiat. Rem hanc prosperē conficiam. Ut animus fert, expediam. Ad eum, quem volebam, exitum perducam. *Nie powiodło mi się.* Præter meam sententiam evenit. Secus, atq; opinabar, res cecidit. Exitum res habuit alienum à spe, voluntate. Speratum eventum res fortita, nacta, adepta, consecuta non est.

Sumptus. *Nakład.* Impensa, impendium. *Kto tak bogaty, aby tym nakładom wystarczył.* Quis ita bonis fortunæ affluit, ut sustinere sumptum possit. Quis ita firmus ab opibus, ut sufficere, respondere sumptui possit. Cui res familiaris ita copiosa, cui tantum fortuna largita est, ut quantum res postulat, tantum erogare possit.

Superbia. *Pycha.* Arrogantia, spiritus elatio, tumor. *Nienawidzę pychy.* Nominum insolentium spiritus, oris & oculorum illam contumaciam, fastidium, pompam, speciem intolerandam non fero. Odi homines animis inflatos, feroces, aliorumq; contemptores. *V. Superbus.*

Superbus. *Pyśzny.* Arrogans, insolens, imperiosus, elatus. *Człowiek pyśzny.* Inflatu regis animis & spiritu. Ventosus, & insolens homo. Inest illi contemptor animus, & superbia. *Bogactwa pyśznym cię czynią.* Tuæ te divitiæ efferunt. Istam elationem animi, istos spiritus immoderatos in te pariunt opes, non meritorum conscientia. Insolentia tua ex opibus manat.

Superstitiosus. *Zabobonny.* Superstitione imbutus. *Zabobonni ludzie byli.* Dediti erant nescio quibus religionibus. Agitabat animos nescio, quæ superstitione. Invaserat animos multiplex religio, eaq; vanissima.

Supplex. *Pokorny.* Abiectus, jacens. Prostratus ad pedes. *Pokornie was prosi.* Supplicem se vestræ misericordiæ proficitur. Fractio animo, humiliq; pro salute sua supplicat. Nixus genibus, oblitus squalore & sordibus, ad preces lachrymasq; effusus, misericordiam vestram implorat. Infimis precibus à vobis contendit. Multis & supplicibus verbis vos orat.

Suspicio. *Podęczenie.* Conjectura, opinio, metus. *Wiele o nim, lecz fałszywe podę-* e

podęyrzenie maig. In suspicionem sceleris, sed immeritò adductus, vocatus est. Odio-
sa de eo suspensiones, multorum animos in-
sedere. Gravi suspitione perstringitur, in
suspicionem innocens venit, incidit. *Za-
dnego nawet podęyrzenia o nim nie było.* Nul-
la suspitione violatus est. Nulla vel levissi-
ma suspitione asperius erat. Aberat lon-
gè à tam atrocis facti suspitione. *Strzeż
się y samego podęyrzenia takomstna.* Avari-
tia suspitionem vita, depelle. Id age, ut
vel suspitionem avaritia à te propulses.
Delenda tibi vel suspicio avaritia, si qua
in te residet. V. *Conjicio.*

T.

Taceo. *Milczę, zamilczã.* Sileo, reticeo,
conriceo. Tacitū relinquo. Silentio prætereo,
supprimo. *Czemu milczyysz?* Quid te elin-
guem reddidit? Ecquid lingua obmutuit?
Quid hæres? Quid dissimulas? Quid diuti-
num adeò silentium tenes? Cur lingua con-
sistit? Quid sibi vult hac taciturnitas tua?
Qua res vocem tibi clausit, interdixit? Quid
sibi vult pertinax, quod tenes silentium?
O tym zamilczę. Verbum hac de re non fa-
ciam. Silentio involvam, præteribo, percur-
ram, prætermittam, prætervehar. *Milczcie.*
Linguam comprimite, compescite. Vocem
nullam mittite. Loquacitatem continete.

Tædet. *Tęsko mi.* Fastidio. Fastidio
est. Tædium me capit. *Nie miło mi o tych
rzeczach tak często słuchać.* Fastidio quodam
& sa.

& fatietate ab his rebus audiendis alienari me sentio. Rerum notissimarum mirum quam perturbatum est. Odiò rerum tritissimarum teneor, capior. Tædium mihi jam afferunt res toties repetitæ.

Tædium. *Tęsknota, uprzykrzenie.* Molestia, fastidium, satietas. *Strzedz się irzeba, ażeby nie było słuchającemu z uprzykrzeniem.* Occurrendum est satietati aurium. Fugienda aurium satietas. Cavendum, ne audiendi satietate expleantur audientes. Audiendi tædium varietate levandum est.

Tamen. *Iednak.* Attamen, verumtamen, nihilominus, certè.

Tametsi. *Choćiaż.* Et si, quanquam licet.

Tandem. *Nakoniec.* Demum, aliquando, ad extremum, denique, ad ultimum.

Tandiu, vel tamdiu. *Tak długo, poty.* Usque eò. Tanto tempore. Tantisper. *Użyj.* Feram tamdiu, quam ferre potero. Tamdiu requiesco, quamdiu ad te scribo.

Tectorium. *Tynk.* Calx, vel crusta inducta parieti.

Tectum. *Dach.* Pars summa domus, quæ tegitur. *Dach zrzucić.* Domum detegere. Nudare tectum. Detrahère culmen domui. Tectum diruere, demoliri.

Tectus. *Skryty.* Obscurus, occultus. *Zaden występpek długo skryty być nie może.* Nullū facinus celari, velari, supprimi, silentiò involvi, latere, tectum esse diu potest. Nullum

lum facinus esse potest, quin emanet, pateat, in lucem prodeat, divulgetur aliquando. V. *Occultus, clàm.*

Tego. *Kryję, pokrywam.* Obduco, obnubo, obtendo, contego, velo, operio, occulto, vestio, convestio. *Kryję swoje niecnoty.* Libidines suas tenebricola fronte, & superciliò contegit, circumvestit sedulò, in aperto habet. Multis simulationum involucri & quasi velis quibùsdam sua scelera obtendit. *Nie potrzeba tego taic.* Non decet nos ista tenebris involvere, velle, ut in tenebris jaceant, ut in tenebris condantur, ut in obscuro sint. V. *Abfcondo, celo, occulto.*

Temerè. *Nierozmyślnie, nierostropnie.* Inconsulto, inconsideratè, imprudenter. Sine iudicio & modo. Temeritate quadam. Nulla ratione. *Nie nie czyni bez uwagi.* A reprehensione temeritatis longè abest. Nunquam impetu aut temeritate, sed delectu & sapientià ducitur. Minimè præceptis in consiliis, aut devius est. Nihil fortunæ permittit, omnia consilio. *Prętki jest y płochoy w sprawach swoich.* Sine recti praviq; discrimine res quasvis aggreditur. Aurà non consiliò fertur. Cæcus & præceptis fertur in res. Cæca cupiditate rapitur ad aliquid. Per summam incogitantiam, per summam temeritatem in omnem se offert discriminis casum. *Płochy wierzy.* Temerè credit. Rem credit, de qua nihil præter auditum habet. Verba sibi dari facile patitur. Credulum se

præ-

præbet iis etiam, quibus fidem & auctoritatem iusta suspicio derogat.

Temperans. *Wstrzemięzliwy, pomiarkowany.* Continens, moderatus. Ab omni cupiditate alienus, longè remotus. Vir, in quo rationis in libidinem aliosq; non rectos animi impetus firma & moderata dominatio cernitur. Qui modum omnibus in rebus servat, adhibet, tenet, retinet. Vir frugi & in omnibus vitæ partibus moderatus, plenus pudoris, plenus officii & religionis. V. *Modestus, moderatus.*

Temperantia. *Wstrzemięzliwość.* Modestia, moderatio, frugalitas, continentia.

Tempero. *Miarkuję.* Moderor, rego. *Wstrzymać się od czego.* Ab injuria & maleficio temperare. *Surowość z łaskawością pomieścić.* Severitatem clementiâ temperare. *Rzeczpoſsoliłą obywatelnemi prawami określić.* Rempublicam optimis institutis & legibus temperare. *Ledwo się wstrzymać mogę.* Vix mihi tempero, quin &c. Vix me teneo, vix me contineo, quin &c. Vix possum animum vincere. Vix me cohibeo.

Tempeſtas. *Czas, pogoda, niepogoda.* Tempus. Status cæli. Aëris constitutio. Turbo, procella. *Wielka niepogoda.* Coorta est tempeſtas maxima cum magno fragore tonitribusq;. Foeda tempeſtas cum grandine ac tonitribus cælo dejecta est. Foeda tempeſtas nimbo denſo omnia operuit, omnia permiscuit. Ingens repentè commota, concitata tempeſtas

pestas est, erumpebant venti, sævi existerant turbines, fluctus ejiciebantur maximi. Multis imbribus & propè intolerabili tempestate vexabamur. Vento mixtus imber ferebatur in ora, ut jam spiritum propè intercluderet, nec recipere animam sinneret. Tum verò ingenti sono cælum strepere, & inter horrendos fragores micare ignes, donec effuso imbre creberrimaq; grandine obruerentur omnia. Erat propè continuus cæli fragor & passim cadentium fulminum species viscebatur, dum repentè imber grandinem incutiens torrentis modo effunderetur. *Na morzu powstała nawalność.* Spissæ se cælo nubes intendebant, & quidquid lucis intermicabat, effusa caligine extinctum est. Tum inhorrescens mare paulatim levare, deinde acriori ventò concitatum fluctus cingere, & inter se navigia collidere, ut scissis repentè triremium vinculis ruere tabulata, & cum ingenti fragore in profundum secum trahere, quidquid erat vectorum, inciperent. Vehemens primùm ingruerat ventus, isq; cum fulgetris & cæli fragore, tetraq; ac minaci nubium vitum verò non per gradus, ut solet, tempestas intumuit, sed direptus subito aër ita miscuit maria, ut artem mox à principio & spem nautis eriperet. Coire paulatim nubes, sonare cælum, micare ignes, ruere noctem videbamus. Præliabantur venti, surgebant undæ, crebrisq; fluctibus navem oppu-

pugnabant. Glomerabant horrendam grandinem venti imbresq; densissimi, qui ad concitandum aquor sic incubuerant, ut illud ab imis sedibus everfuros putares. Totum calum in mare descendere, omniaq; inter se elementa permisceri atq; confundi crederes. Volvebantur aquarum montes, crefcebatq; magis semper ac magis tempestas, & decumanis fluctibus, terribili procellæ fremitu navis latera feriebat. Immutata repente maris fides est, nam præter disturbatum procellis ærem, & furentium ventorum violentiam ex obliquo mare miscentem, etiam nubes æstivis caloribus incensa inter se collidebantur, creberrimq; ruptæ tonitru, fragoribus aures, tumultu Pontum ac calum, fulgurum jactu oculos animosq; confundebant: cumq; procella nimbos impelleret, nubes præcipiti ruinâ fractæ tam densis imbribus descendebant, ut torrentes ac nova quasi maria effundere viderentur.

Ufus. Czas. Qua tempestate Græci florebant. *Nieszczenie, zamieszanie.* Tempestas in me coorta, concitata est. Mutata sedataq; hac Reipublicæ tempestate. *Pora pogodna.* Tempestatem idoneam nancisci. Tempestate bona conscendere, solvere, navigare.

Templum. Kościół. Ædes sacra. Locus sacer. Domicilium Divinum. Fanum, delubrum, sacrarium. Numini dicata. *Domus.* *Kościół tam jest barzo sławny.* Templum ibi visitur opere nobilissimum, religione

one sanctissimum, magnis populorum concursibus celebratum, advenarum frequentia inprimis nobile, insigne, divitiis, antiquitate & sanctitate inclytum. *Kościoty odwiedzać.* Religionis causâ celeberrima urbis templa obire. Loca sacra & caelestibus prodigiis illustrata, nobilitata, inclyta veteri religione visere, venerari. *Kościół uroczyscie poświęcony.* Templum publicè votum & dedicatum.

Tempus. Czas. Tempestas, ævum, sæculum. *Nie w czas powracasz.* Alieno tempore reverteris. In alienum tempus cadit reditus tuus. Reditum tuum ratio temporis haud sanè probat. Si rationem temporis spectasses, redeundi consilium non suscepisses, aut susceptum abjecisses. *Wszystkim źle podczas tych nieszczęśliwych czasów.* Nemo est, cui rectè sit in hoc miserrimo temporum statu, in tanta temporum acerbitate, in tam iniqua, dura, adversa temporum ratione, his miserrimis, his tam infastis, iniquis, perditis temporibus. *W dobre czasy przytacił wiele.* Prosperis temporibus, in secunda, lata, optima fortuna, rebus ad voluntatem fluentibus, cum omnia facillimo cursu procedunt, amicorum turbâ circumsepti sumus. *Krotki czas naczasz.* Tempus perexiguum præfinis. Exiguam temporis usuram concedis. In horæ unius circulum me cogis. Spatium agenda rei das perexiguum, angustis terminis

nis concludis. *Czasu nie mam do pisania*.
 Temporis nihil est, quod à reliquis su-
 trahi possit ad scribendum. Scribere per qu-
 tidianas confertasq; occupationes non lice-
 Quotidianæ occupationes tempus omne m-
 hi eripiunt. *Stojąc się do czasu, jest cz-
 wieka mądrego*. Tempori fervire, consti-
 lere temporibus, necessitati parere, ratio-
 nem temporis habere, res ad tempus ad-
 commodare sapientis est. Scire fervire ne-
 sapiens interdum refugit. *Wszystek cza-
 na nawkach trawię*. In bonis literis omne tē-
 pus traduco, pono, tero, contero. Tempus
 omne bonis literis do, transcribo. Diem le-
 gendo scribendoq; condo. Vitam, ætatem
 doctrinarum studiis contero. *Za czasem*
vulg: cum tempore. Tempore suo. *Dat*
tempore. Annis venientibus. *Procedent*
tempore. Olim. *Ieszcze nie czas*. Imma-
 tura res agitur. Nondum habet maturitatem
 res suam. *Iak będzie czas, uczynię*. Ubi res &
 ratio postulabit, ubi locus agendæ rei datus
 fuerit, faciā. Quæ cupis, suo tempore perficiā.
Czas na rozmowę naznaczyć. Tempus alicui
 ad colloquiū dare, constituere, designare. *Zbli-
 ża się czas*. Appropinquat, accedit tempus
 rem exequendi. *Na złe czasy natrafiliśmy*. In
 misera Reipublicæ tēpora incidimus, incurri-
 mus. *Użys*. Ad agendū aliquid, tempus mihi
 fumo, nanciscor. Temporis causā facere
 aliquid. In tempore, vel ad tempus venire.
 Ab eo tempore, ex eo tempore, declinare
 cœpe-

coeperunt omnia. Interjecto haud longo tempore. Multum temporis intercesserat.

Tenax. Skąpy. Parcus, retinens. *Uпорny w swoim przedsięwzięciu.* Propositi tenax est. A suscepta sententia dimoveri, averti non potest. A sententia nec transversum unguem deflectit. In suscepto consilio perstat. Sua in sententia constat.

Tenebrae. Ciemności. Obscuritas, caligo, nox. *W poł dnia stały się ciemności.* Umbra nocti similis premebat terram. Nox caelo obducta lucem condidit, suppressit. Lux ipsa solis, crassis occulta & circumfusa tenebris latebat. *Użys.* Tanquam si Respublicae offusa sempiterna nox elset, ita in tenebris jacebant, miscebanturq; omnia. Ex caligine & tenebris in lucem respicere coepit Respublica. Obscuram familiam è tenebris in lucem vocare. Afferre, obducere, offundere tenebras alicui rei. Philosophia ab animo caliginem & tenebras dispellit. Luce non tenebris rediit.

Teneo. Trzymam. Retineo. *Być obowiązany.* Votò, promissò, religione, lege, iurejurando teneri. *Opanować.* Civitatem servitute oppressam tenere. *Wygrał sprawę.* Causam tenuit. *Rozumiem.* Probè rem teneo. Teneo voluntatem tuam. *Pamiętać.* Rei alicujus memoriam tenere. *Mieć.* Tenere animum attentum ad aliquid. Tenere fiduciam. *Zastać, obśkakuć.* Tenetur in manifesto crimine. Tenemur undiq; non
cla-

elabemur. *Dochodzę.* Manibūs rem teneo
Wstrzymać. In tanto dolore lachrymas ta-
 men tenui. Iram non tenui, quin erumpe-
 rem. Vix risum tenui. *Zatrzymuję, bawi-*
kogo. Tempestas biduum me tenuit. Ser-
 mone hominem in multam noctem tenui.
Ze mną trzyma: vulgare est: mecum tenet.
 Mecum stat. In meis partibus stat. Sta-
 à me. Meis partibus studet. Meum sen-
 tit.

Tepefco. Stygnę. *W duchu stygnąc po-*
częł. Ardor primus virtutis extinctus est.
 A religione officii declinavit. Fervor ille
 ex diuturna meditatione conceptus remisit,
 refrixit, deferbuit, oblanguit, & sensim e-
 vanescere coepit.

Termino. Kończę rzecz, określam.
 Concludo, claudio, definio. Regionibus ali-
 quibus circumscribo, vel definio. *Uusus.*
 Imperium Romanum non terræ sed cæli re-
 gionibus terminatur. Iisdem finibus vitam
 & gloriam terminare. Epicurus bona, vo-
 luptate terminavit. Verba melius termi-
 nantur ac cadunt in syllabas longiores.

Terminus. Gränica. Finis, regio. Uusus.
 Termini, quos Socrates pangit & consti-
 tuit. Certos mihi fines, cancellos, termi-
 nos ipse constituam, extra quos non egre-
 diar.

Terra. Ziemia. Globus terræ. Me-
 dius mundi locus. Orbis terræ. Humus,
 tellus, solum. *Uusus.* Terra mater omnium
 vesti-

vestita floribûs, herbis, arboribûs. Conquirere aliquem terrâ mariq; . Romam terrâ petere. A terra solvere. Navim ad terram deligare. Ad terram aliquid abjicere, affligere.

Terræ motus. *Trzęsienie ziemi. Wielkie trzęsienie ziemi było w Sycylii.* Sicilia magnis terræ motibûs conquassata est, concussa est, contremuit, ut non moveri, sed everti crederentur omnia. Multarum tum urbium magnæ partes prostratæ sunt, curru rapido aversi amnes, ventis per cava terræ citatis rupti montes tumuliq; descendere, multis locis labes facta, flumina in contrarias partes fluxere. Nutabat perpetuò solum, frequenter etiam substabat tanto impetu ac fragore, ut urbes ac oppida suis divellendas sedibus putaremus, nec quisquam tam faxei esset pectoris, quin laxis terrâq; tremmentibûs contremisceret.

Terreo. *Strazę.* Terrorem affero, infero, offero, injicio. Metum affero, infero, facio. *Barzo to nas przestraszyło.* Perculit nos ea res, id fulmen, ejus vocis terror vehementer. Percussit nos vox ea, inq; animis auribusq; omnium adhuc versatur. Magnum ea res metum incussit & repentino pavore penè nos exanimavit. Pavorem offudit mentibus. Terrore animos fregit oppressitq; . Lingua obmutuit, manus obtorpuerunt, mente debilitata metu concidimus, toto corpore perhorruimus. Ultimo metu per-

perfusi fumus, tot terroribûs undiq; ostentatis. Perlatus est ad omnes terror. *Tr*pidatum repentê, omnium pectora occultu metu pervadente sic, ut vox omnes ac sanguis deficeret. *Przestraszeni nieprzyiaci uciekaig.* Hostes metu subacti, multiplice terrore circumventi. Hostes ancipiti circumstante metu in fugam se conjiciunt. Terror incussus hostes per tota castra terrorem agitat.

Terror. *Strach. Usus.* Terrores minasq; jacere, spargere, jactare. Si quid increpet terroris. Terrorem illatum reddere. Firmare ex terrore hominem, metu liberare.

Testamentum. *Testament.* Suprema voluntas. Voluntatis nostræ justa sententia de eo, quod post mortem nostram fieri voluerimus. *Usus.* Testamentum facere, conscribere, componere, obsignare. Testamentum aliquid alicui relinquere. Testamentum falsum supponere. Testamentum subjicere. Nefas est testamenta mutare, rumpere, inducere, irrita facere, & voluntatem mortuorum evertere.

Testificor. *Oświadczam sig, oświadczam* Testor, attestor. Notum facio. Testimonium dico. Testibûs firmo. *Usus.* Id teci testificandi amoris mei causâ.

Theologia. *Teologia.* Divinarum rerum scientia, *Theologia mystica:* arcana, recondita, interior, divinitus immissa mentibus

tibus hominum, de DEO, divinisq; rebus
scientia. Doctrina interior DEO Magistrô
tradita. Divinarum rerum cognitio e cele-
sti luce hausta. *Theologia Speculativa*: Di-
scēptatrix ac iudex altissimarum de DEO
Divinisq; rebus quæstionum disciplina. Sci-
entia geminatâ fidei rationisq; luce illustra-
ta. *Theologia Moralis*: Quæ de Christiani
hominis officio quæstiones complectitur.
Quæ arctas impeditasq; conscientie ratio-
nes explicat, vel expedit. Quæ interioris
fori causas quæstionesq; tractat. *Theologia*
Polemica: Quæ controversas fidei ac Reli-
gionis nostræ quæstiones explicat, dissolvit.
Quæ in evertendis novarum opinionum
commentis operam Christianæ rei locat.
Quæ Religionis arcana in controversiam ad-
ducta, ratione ac auctoritate firmat ac tue-
tur. *Theologia Positiva*: Sacrorum codicum
interpret scientia.

Theologus. Teolog. Rerum Divinarum
peritus. Sacrarum literarum intelligentiâ
nobilis. Interpret Divinorum oraculorum.

Timeo. Boię się. Metuo, horreo, exti-
mesco, pertimesco, reformido, vereor. In
metu sum. Afficior timore. Metus animo
objicitur. Mente vix consto. *Wielce się boi.*
Magnum in timorem pervenit, adductus est.
lētus metu gravioris mali & horrore per-
fusus tuta omnia reformidat. Totus in me-
tu est. *Boię się, ażeby moy przemyśl na złe*
nie myszedł. Utinam consilio meo respondeat

exitus, vereor tamen, ne aliorum cadat. Meum consilium quò sit evasurum, nescio ac timeo. Consilium à me captum, ut eum quem volo, habeat exitum, opto magis, quam spero. Exitum consilii mei extimesco. *Tak bliskiego niebezpieczeństwa wielce się obawiam.* Aspectu imponentis procellæ horret animus, vox torpet. Formido incessi animum, & pavore marceo.

Timidus. *Boiaźliwy.* Ignavus. Nullius animi. Circumspectans omnia. Quidquid increpuerit, pertimescens, diffidens. Imbellis, vecors. *Barzo lekliwy iest.* Angusti exigui, infirmi, imbecilli animi es, nimiumq; demissi. Animò jaces, langues, non viges. Jacet, languet, non viget tuus animus. Abest animus ab animo tuo. Robor ac nervorum in animo tuo parum est. Animum in te requiro, desidero. *Woysko było boiaźliwe.* Tota acies pavore fluctuabat, ut vix gladiò esse opus, & umbonibus propelli posse videretur. Miles abjectus metu animo debilitatus, & qui umbram quoq; metueret suam. Terror militi inciderat.

Timor. *Boiaźń.* Metus, formido. *Boiaźń po sobie pokazał.* Opinionem timoris hostibus præbuit. Signa formidinis, suspicionem timoris hostibus dedit. *Przestał lekce się.* Timorem omnem abiecit, deposuit. Solvit animum metu. Timore se expedivit. Metum absterfit, exuit. Ad pristinam fortitudinem revocavit. Ex timore se collegit.

egit. Recreavit se à timore. *Tę boiażń od
siebie oddałę.* Isto te metu liberabo, leva-
bo. Ab isto te metu abducam. Metum tibi
eximam, auferam, expellam. Languet ani-
mus tuus, ego, ut valeat & vigeat, efficiam.
Animum tuum confirmabo, constituam, ad
spem & fortitudinem revocabo.

Titulus. *Tytuł, napis. Tytuł książski.*
Inscriptio libri. *Honorow tytuły.* Honoris
vocabula & nomina. *Nie daj komu należy-
tego tytułu.* Aures debita appellatione frau-
dare.

Tolero. *Znoszę.* Fero, patior, perfero,
sustineo, sustento, concoquo. *Użys.* Vitam
latrociniis, castaneis famem tolerare. Ver-
bera plagasq; is toleret, qui verbū concoque-
re vix potest.

Tollo. *Znoszę, podnoszę, wynoszę. Użys.*
Dubitacionem mihi omnem sustulit. Phæ-
eton in currum Patris sublatus. Risum, ca-
chinnum, clamorem maximum sustulit Tol-
lere in cælum laudibus. Tollere aliquid o-
neris.

Tonat. *Grzmi.* Cælum tonitribus con-
tremit. Cælum tonitribus dat mugitus in-
gentes & concursu conflictuq; nubium ful-
gura ingeminat. Cælum tumultu miscetur.
Nubes æstivis incensæ caloribus inter se col-
lisæ, creberrimòq; ruptæ tonitru, fragori-
bus aures, fulgurum flammis oculos verber-
ant.

Tormentum. *Męka, działo.* Crucia-
tus,

tus, supplicium, equuleus, machina bellica.
Uſus. Tormenta ad exprimendam veritatem adhibemus. Nulla vis tormentorum acerrimorum prætermittitur. Tormentis muros verberare, quatere, disturbare, labefactare.

Torqueo. *Męczę, kręcę.* Excrucio, flecto, intorqueo, *Jeśli się nie przyzna, męczony będzie.* Nisi fateatur, nisi de se ultro confiteatur, in cruciatum maximū dabitur, tormētis acerrimis ex eo quæretur, in cruciatum abripietur, omnis tormentorum acerbitas in illum exprometur. *Uſus.* Terra se circa axem convertit ac torquet. Opiniorum vanitas torquet ac flectit imbecillitatem animorum, quòcunq; libuerit. Torquent te laudes mex. Torquere hastas amantatas. V. *Fleſto, excrucio, crudelis.*

Trado. *Podaję.* Do, transmitto. *Podaj miasto zwycięzcy nieprzyjacielowi.* Victoris imperio ac potestati urbem dedere, permittere, in fidem ac potestatem victoris urbem committere, se suaq; omnia alicui in fidem, in potestatem, in deditionem tradere. *Udać się na cò.* Quietì, voluptati, libidinibus se tradere. *Z ręk do ręk oddać.* Tradere tibi hunc totum de manu, ut ajunt, ad manum. *Piszę, rozglašzam.* Res gestas literis, memoriz posterorum, monumentis literarum tradere. Memoriz traditum est. *Uczę.* Artem dicendi discipulis trado.

Traduco. *Przeprowadzam, przeprowadzam.*

viam. Fluvius profundior erat, quàm ut
 copiae traduci possent. Vitam otio, et tatem
 ludò traducere. *Przeciagnąć kogo na swoig
 stronę.* Traducere aliquem ad se. *Ostawić.*
 Traducere aliquem per ora hominum. *Na-
 wrocić.* Animum alicujus ab improbitate
 ad virtutem, ab iracundia ad lenitatem tra-
 ducere. *Dodać komu serca.* Animum alicujus
 à metu ad spem traducere.

Traho. Ciągnę. Vi adduco. Usus. Tra-
 here aliquem in invidiam. Ex contumelia
 nomen traxit. Molestiam è re quapiam tra-
 here. Bellum trahere. Noctem vario ser-
 mone trahere. Trahimur omnes laudis stu-
 diò.

Trajicio. Przecieżdżam. Alpes trajecit
 Antonius. In Graciam trajicere. *Przeprowadzić
 się przez rzekę.* Fluvium trajicere. Flu-
 men navibus transire. Superare fluvium.
Transgredi, transmittere flumen. *Przepro-
 wadzić wojsko.* In adversam fluminis oram co-
 pias trajicere, traducere, transportare.
Przeszrzelić. Glande plumbea aliquem tra-
 jicere, sternere, configere, conficere, exani-
 mare, transverberare. *Przerzucić.* Murum
 jaculò trajecit.

*Tranquillitas. Spokojność. Quies, otii-
 um, securitas.* Tranquillus animus. Placa-
 ta, quieta, tranquilla vita. *Ta rzecz wiel-
 ką spokojność tobie przyniesie.* Res ea ma-
 gnam tibi tranquillitatem pariet, efficiet,
 ut quietè tranquillèq; agas, facilem ut ha-
 bears

beas & expeditum rerum tuarum vitam
cursum, ut otio fruaris jucundissimo, uber-
rimo, suavissimo. Ea res præstabit tibi vi-
tam ab omni metu curaque vacuam, ab o-
mni molestia remotam, sejunctam, segre-
gata, disjunctam. *Z łaski Bożej jestem te-
raz wielce spokojny.* Quæ DEI est gratia, va-
cuus molestiis sum. Sinè cura, sinè solici-
tudine sum. DEI benignitate factum est,
ut nunc quidem omni molestiâ vacem. DI-
vino munere procul absum à molestiis. DEI
benignitate contigit, ut nulla animum pau-
lò molestior afficiat, vexet, exagitet, com-
moveat, perturbet cogitatio, ut vitam quie-
tis, tranquillitatis plenissimam secter.

Tranquillus. *Spokojny.* Quietus, secu-
rus, sedatus, placatus, lenis, placidus. O-
mnis perturbationis expers. *Trudno pojęć
jak spokojnego umysłu jestem.* Vix cogitatio-
ne asequare securitatem, quietem, tran-
quillitatem, æquitatem animi mei, quam
procul ab omni cura absit meus animus.
Quàm parum animus curâ fluctuet, agitetur,
vix cogitatione consequi possis.

Transeo. *Przechodzę.* Trajicio, trans-
mitto, transcendendo, transgredior, præterve-
hor, permeo, trano. *Patrzaj, ażebyś za gra-
nice skromności nie wystąpił.* Cave, ne mode-
stia terminos transeas, ne longius progre-
diare, quam modestia ratio patiatur, ne, quod
modestia tibi terminos præscribit, transili-
as, transgrediare, transcendas, prætergre-
diare,

liare, ne modestiæ terminos, vel cancellos egrediare, excedas. *Ufus.* Ad alium sermonem transire. In sententiam alicujus, in alia omnia, ad partes alterius, transire. Si quidem est peccare, transire lineas. Legem, modum transire. Aliquid silentiõ transire.

Transfero. *Przenosię. Z siebie niemię zwałi na drugiego.* Invidiam omnem in me transtulit, ad me transfudit, in me trajecit. Totam invidiæ molem in me transmovit, derivavit, traduxit. *Słowo na słowo po Łacinie przetłumaczył.* Verbis totidem in Latinum transtulit. Verbum pro verbo reddidit. Verbum de verbo expressit. Ad verbum transtulit. *Ufus.* Animum aliõ transferre. Amorem meum, curam, laborem, studium ad aliquid transferre. Culpam in alium transtulit.

Transfigo. *Przebijam.* Configo, transfodio, transverbero, trajicio latus. Gladium lateri, jugulo defigo.

Transmitto. *Przesyłam. Przepływając.* Cæsar in Africam transmisit. *Zdac.* Provinciam, bellum, negotium alteri trans mitte. *Mniey co sobie ważyć.* Omne tempus meum amicorum temporibus transmittendum putavi. *Czas na czym trawic.* Tempus inter libros transmittere.

Transnato. *Przepływam.* Trano. Nando flumen transeo, trajicio.

Transvehor. *Przejeżdżam.* *Ufus.* Mare transvehi.

Transversus. *Poprzeczny, krzyżowy*
Obliquus. *Uśus.* Multa via transversa. Al
 hac lege mihi non licet transversum digi
 tum, vel unguem discedere. Ecce tibi
 transverso. Transversa ecce incurrit for
 tuna. Transversis itineribus Romam pro
 perat.

Transvolo. *Przelatuję.* Oceanum trans
 volavit Romanæ Urbis gloria.

Tribuo. *Dać.* Do, praesto, impertio
Uśus. Opem & misericordiam miseris, ho
 norem magistratibus tribuere. Patri tuo sem
 per plurimum tribui. Tribue hoc valetu
 dini tuæ. Nimum tibi ipse tribuis. Rem
 universam in partes tribuere.

Tributum. *Podatek.* Musiemy wielki
 podatki dawać. Magnitudine tributorum
 premimur. Gravi tributō & collatione in
 qua frumenti opprimimur. Vectigal in an
 nos singulos magnum pendere, stipendia in
 gentia dependere cogimur. *Uśus.* Tribu
 tum ferre, solvere, conferre. In singula ca
 pita tributum imponere. Tributō liberare
 à tributis vindicare, tributorum finem ad
 ferre.

Tristis. *Smętny, ſrogі.* Mœstus, mor
 rens, dirus, *Czemu smętny ieſieś?* Quid ar
 geris? Quid te excrucias? Cur mœrore con
 ficeris? Qui te mœror quotidianus lacera
 & conficit? Quid ita in lachrymis & mœ
 rore confenescis, in lamentis luctuq; jaces?
 Quid ita frontem contrahis?

Tri-

Tristitia. *Smętek. Wielce się smęci.*

Æger animi est. Doloris magnitudinem vix capit. Tristitiæ immodicæ, ægritudini sedat, se dedit, se tradit. Ægritudinem suscipit immodicam. Mœrore & lachrymīs propemodum contabescit. Modum lugendi non facit. Magnam tristitiam subit. *Ta rzecz wielki mnie smętek przyniosła.* Res ea magnam mihi tristitiam peperit, magnam mihi ægritudinem attulit. Ea res vehementer me mordet, pungit, sollicitat, angit, acerbè vexat, graviter commovet, magna ægritudine afficit, animum mœrore cumulat, cruciat, conficit. *Prześląmy smęcić się.* Mitigemus istā tristitiam. Mentē tandem à tristitia hac abducamus. Ægritudinem exuamus, abjiciamus. Animum ægritudine levemus. Deleatur ista ex animo tristitia. Ægritudinem, quam ea res nobis asperferat, ex animo deleamus, exturbemus, abstergamus.

Tritus. *Wytarty, utarty, pospolity.* Decontatus, contritus, pervagatus, contemptus, vulgaris. *Uusus.* Tritum sermone & vetustate proverbium. Res trita, communis, & pervulgata. Itinere trito incedere.

Tritus. *Tarcie.* *Uusus.* Conflictu triuq; lapidis ignem elicere.

Triumpho. *Tryumfuę.* Triumphum ago. Capitolium curru invehor. Capitolium cum insigni laurea invehor, cum festa fronde incedo. *Weselić się.* Exultare lætitiā. Triumphare gaudiō.

Triumphus. *Tryumf.* Imperatoris, Ducis, victoris pompa, cum laurea togaq; palmata in Capitolium inuesti. *Ufus.* Triumphum alicui decernere. Triumphum habere, agere, deportare. Disseres de triumpho: quid tandem habet iste currus? quid vincti ante currum Duces? quid simulacra oppidorum? quid argentum? quid aurum? quid legati in equis & Tribuni? quid clamor militum? quid tota illa pompa? quid vehi per urbem?

Trophæum. *Zwycięski znak.* Victoria monumentum. *Ufus.* In Macedonia trophæum statuit, posuit, constituit, quæ bellicæ laudis victoriaq; insignia, ac monumenta sunt. Urbs trophæis ac triumphis ornata, ac ditata.

Trucido. *Zabijam.* Multis vulneribus concido, conficio. *V. Occido, interficio.*

Tuba. *Tręba.* Buccina. *Ufus.* Tubam canere. Ad tubam canere. Tubam inflare.

Tubus. *Rura wodna.* Ductus aquarum, quos tubos vocant.

Tueor. *Bronię, zachowuję, strzegę.* Tutor, seruo, conseruo, custodio, foveo, præsidio. *Broniego w/zelkiemi szosobami.* Sartum, tectum, ut ajunt, ab omniq; incommodo, detrimento, molestia sincerum, integrumq; conserues, in omnibus rebus regas velim. Eum in præsidio ac tutela authoritatis tue latere patiaris.

Tumultus. *Rozruch, zgiew, trnoga, zamie-*

zamieszanie. Motus, turba, feditio: trepidatio. *Niebezpieczeństwo jest bunt.* Res pro feditio-
 ne est Res ad feditio-*nē* spectat. Res à cōsilio
 ad vim abit. In metu sumus, ne qua in civita-
 te tempestas excitetur, cooriatur, ne qua repē-
 tina vis in civitate existat. *Ta rzecz wielkie*
zamieszanie uczyniła. Ea res ingentē in urbe
 tumultū excitavit, fecit, prębuit, commovit,
 conflavit, concivit, turbas ingentes fecit,
 concivit, tragadias effecit. Ea re effectum est,
 ut omnia terrore ac tumultu streperent.

Turba. *Pospolstwo, tłum, rozruch.* Multi-
 tudo. Conventus hominū. Concio. Multitudo
 in unū conglobata. Juvenū manus. Juvenū
 globus. Circumfusa in concionis modū turba
 confertissima. Vulgus: feditio, vis, tumultus.

Turbidus. *Mętny, zamieszania pełny.*
Perturbatus, confusus. *Nigdy iego tak pomieszane-
 go nie widziałem.* Tanto animi motu
 perturbatum, ita perculsum, perculsumq;,
 nihil ut consiliū, ratione, ordine ageret, nec
 lingua, nec ore consisteret, nunquam vidi.
Vix apud se est, ita perturbatō atq; incertō
pręagritudine animō est. *Ułus.* Mens omni
 turbido motu semper vacans. Aqua turbi-
 da & cadaveribus inquinata. Turbidis rebus,
 temporibus adversis.

Turbo. *Mieszam, męcę.* Perturbo; mi-
 sceo, permisceo. *Wielkie w Rzeczypospoli-
 tej zamieszanie.* Nullum tam turbulentum
 Reipublicę tempus fuit. Plurimum turba-
 tum infinitā hominum licentiā concitum

est. Nusquam res quietæ. Omnia Divinæ humanæq; jura miscentur. Civilibus fluctibus tument omnia. *Ten przypadek wielce mię zatrwożył.* Is casus vehementer me turbavit, mirificè me perculit, omnem animi statum inflammavit, incitavit, conturbavit, mentem propemodum è sua sede & statu dimovit, mentem propè exturbavit meam.

Turbo. *Wicher.* Ventus omnia turbans ac involvens. *Buntownik iesteś.* Tu procella Patriæ, turbo & tempestas pacis. Turbulentum, turbidum, natum in vanos tumultus ingenium.

Turpis. *Szpetny, szrosny.* Inhonestus, deformis, foedus, inquinatus, infamis, flagitiosus, nequam. *Strzeż się, ażebyś czego nie przystoynego nie uczynił.* Cave, ne quid turpe admittas. Ne quid dedecoris admittas, aut quod foedum est & flagitiosum, quod crimini esse possit. Vide, ne probrum, labem, ac infamiam moribus aspergas tuis, aut majorum claritudini inferas. Cave, ne quod dedecus suscipias, concipias, in te admittas. *Oni tego za nie przystoyną rzecz nie maig.* Nullam ea res apud illos infamiam habet. In vitiis illud non ponitur. Illud turpe nemo putat, nemo existimat. Illud eorum moribus nefas non habetur.

Tutela. *Opieka, obrona.* Fides, defensio, clientela, patrocinium. *Użys.* Filios suos alicujus tutelæ commendare, in tutelam

lam alicui tradere, tutelæ subicere. Pupillus cum primum in tutelam venerit, in tutela fuerit. Omnia hæc nostra latent in præsidio & tutela armorum.

Tutor. *Bronię. Tueor.* Salvum, invictum præsto. *Użys.* Fines armis tutari.

Tutus. *Bezpieczny.* Metu, vel periculo vacuus. Tectus, septus, munitus, securus. In tuto locatus, vel collocatus. *Inż jest bezpieczny.* In tuto est. In portu navigat. In portu est. In vado est. Cantum illi est. *Użys.* Tutus ab inimicis. Mare tutum præstare.

Typus. *Druk. Wydrukować.* Typis mandare, commendare, committere. Typis exprimere. In lucem emittere. Typis excudere, evulgare.

Tyrannis. *Okrutne panowanie. Nieśluszenie na tron się wdrzeć.* Tyrannidem occupare. Imperium sibi arripere. Regnum invadere. Capiti fortunæ regis insignia per vim adjicere.

Tyrannus. *Okrutny rządca.* Ereptor libertatis. Oppressor civitatis.

Tyro. *Nowotny żołnierz, nieświadom.* Novus miles. Rudis in re aliqua, inexpertus, inexercitatus. Qui aliquā artē discit. Qui tyrocinium artis ponit.

Tyrocinium. *Początek, nowicyat.* Rudimentum. *Wstąpić do Zakonu.* Sacræ militiæ tyrocinium auspiciari. Sacram militiam auspiciari. Religiosæ militiæ rudimen-

ta ponere. Religioſæ militiæ diſciplinam complecti. In religioſa virtutis ſcholam ſe abdere. *Ieſzcze ieſt w Nowicyacie.* Tyro nem etiamnum agit. Rudis adhuc novuſque eſt in Religioſa virtute diſcipulus. In Tyrocinio adhuc exercetur. In Religioſa diſciplinæ ſtudio novitiuſ adhuc eſt, & tyro. Tyrocinio, Religioſa periclitatione deſunctuſ nondum eſt. Tyrocinium emenſuſ nondum eſt. Inter ipſa religioſa virtutis incunabula & rudimenta hæret etiamnum, ſanctioris vitæ præceptionibûſ informandus, imbuendus, excolendus. *Uſuſ.* Lapiſuſ ætatiſ tyrocinio, poſtea ſe correxit.

V.

Vacatio. *Odpochnienie.* Feriæ, ceſſatio. *Wkrotce naſtapię wakacye.* Proximè erunt vacationes. Literariæ feriæ, juſtitium literarium, ſtata à literariis muniis vacatio. Literario ludo ſuum erit juſtitium. Scholiſ ſua erunt alcedonia. A literarum ſtudiis vacabitur. Reſpirandi à ſtudioſorum labore, quieſ erit. Liberaliùſ à ſtudiis literarum otium indulgetur.

Vacillo. *Chwieię ſię.* Nuto, fluctuo, titubo. *Uſuſ.* Corpore in utramq; partem vacillare. Ex vino vacillare. Reſ tota vacillat & claudicat. Memoria vacillare.

Vaco. *Prożnuię.* Nihil ago. Ceſſo. Otium habeo. Otioſuſ ſum. *Nigdy nie mam wolnego czasu.* Nullum mihi tempuſ à negotiis vacat.

Vacuus. *Prożny*. Inanis, exhaustus, nudus, jejunos. *Gdy będę miał czas, napiszę do ciebie*. Cum vacuus fuero, scribam ad te.

Vagor. *Błąkam się*. Passim volito. Erro. *Wszędzie go pełno*. Huc, illuc multiplici & erratico paſu circumfertur. Urbe tota volitat. Vitam vagam proſequitur. Huc, illuc oberrat. Perpetuis erroribŭs circumagitur.

Valde. *Wielce*. Vehementer, admodum. Majorem, *vel* mirum in modum. Non mediocriter. Perquam, impensę, imprimis. Etiam atq; etiam. Mirificę, mirum quantum, immane quantum. Supra vulgarem modum. *Wielce cię proszę*. Quam possum maximę te oro, atq; obtestor. *Wielce uczony*. Sanę quam eruditus. Doctus ita, ut qui maximę. Admirandum in modum iteratus.

Valeo. *Mogę, zdrowem*. Polleo. Potens sum. *Wiele on może*. Largiter apud omnes potest. Plurimum momenti habet ejus auctoritas. Magnō apud omnes locō est. Quō numerō illum habeant omnes, haud facیلę dixerō. *Mało co może/z*. Obſolevit tua auctoritas. Nullius es momęti. Nullius pōderis, nulla, aut tenui es auctōritate. Nullō locō es.

Valetudo. *Zdrowie*. Sanitas. *Dobrego jestem zdrowia*. Valetudine sum bona. Rectę, commodę, bellę valeo. Valetudine uttor bona. Satis bellę me habeo. Roboris, viri.

virium, valetudinis habeo satis. *Słabego iestem zdrowia.* Valetudine sum infirma. Valetudine utor parum, minimè, nequaquam, haud satis firma. Minus bellè valeo. Viribus parum firmis sum. Virium imbecillitate laboro. *Pomału przychodzę do zdrowia.* Amisam valetudinem paulatim recuperō. Ex afflicta valetudine paulatim emergo. Languore ac valetudine sensim levior. Corpus vigorem recuperat. Vis morbi laxatur. Salubritatem toto corpore percipio.

Vanus. *Prożny.* Futilis, inanis, levis, mendax, falsus. *Niestateczny człowiek.* Homo est longè ventosissimus. Insigni futilitate & vecordiâ. In quo nihil grave, nihil cordatum. Qui specie quavis capitur.

Varius. *Rozmaity.* Dissimilis, dispar, diversus, multiplex. Cujuscunq; modi, vel generis. Varietate distinctus. *Odmienny człowiek.* Moribus est variis. Nunquam sibi constat. A se ipso dissidet. Alios in horas vultus, moresq; induit. Novum quotidie ingenium induit. Animum in diversum faciliè mutat.

Vasto. *Pustoszę.* Vastitatem infero. Depopulo. *Każdą krainę pustoszy nieprzyjacieli.* Hostes adeò effusè populationem faciunt, nihil ut bellò intactum relinquatur. Uruntur nostra & ferrò, flammâq; omnia pervastantur. Per omnem latè agrum populabundus hostis incedit, grassatur. Vastitas

ex pulcherrima regione solitudines facit hostis. *Wszystko spustoszone.* Bellum in re-
cta urbis gestum est. Muri cuniculò subru-
ti, aut ariete strati, effractæ portæ, urbs ipsa
excidio ac ruinis data. Exusta oppida, crema-
tæ villæ, omnia flammis, ac ruinis sunt æ-
quata. Non incolæ suas urbes, non cultores
habent terræ, omnia ferrum, flammaq; mi-
scuit, cædeq; ac incendiò cuncta sunt com-
pleta. Hostibus nisi nudum, sterileq; solum
relictum est nihil. Omnia strata, & pedi-
bus subjecta. Ruinis & ignibûs deleta sunt
omnia.

Vastus. *Szeroki, wielki, pusty.* Desertus.
Niezmierney wielkości. Bellua vasta, & im-
manis. Vastum mare transire.

Vectigal. *Dochod, cło.* Portorium. *Nad-
clem przelożony.* Illi maximè commissa est
vectigalium cura. Vectigalia præcipuo quo-
dam jure exercet. Unus præcipuè vectiga-
lium curam gerit.

Vehemens. *Popędliwy, wielki.* Acer,
fortis, ferox, incensus, immoderatus, nimi-
us, ardens. *Popędliwey natury.* Vehemens
naturâ est. Ingenio est vehementiore, effer-
vescens facilè. Fervidiore vir animo. In-
genii vitiò impotentior. Nimius animi. Fe-
rox naturâ.

Vehementer. *Gorgco, ofstro.* Acriter, a-
cerbè, validè, impensè, incredibiliter. Sum-
ma ope. Omnibûs nervis. Vehementissi-
ma contentione animi. Majorem in mo-
dum.

Vena.

Vena. Żyła. Arteria. *Krew płućca*. Venas incidere. E venis sanguinem mittere. Detinere aliquid sanguinis. Incisâ venâ sanguinem minuere. Venas sanguine exonerare. *Maeae pulsus*. Venam pertentare.

Venalis. *Przedażny*. Ad vendendum expositus. Pretio addictus. Mercede adstrictus. *Uusus*. Habere fidem venalem. *Quæstui* habere Rempublicam.

Vendo. *Przedaję*. Alieno. Venditionem facio. Pretio addico. Venale habeo. *Przedać co drogo*. Vendere aliquid alteri grandî pecuniâ.

Venenum. *Trucizna*. Virus. *Otruc* *ko-*
go. Aliquem venenô interficere, tollere, necare, occidere. Venenô grassari. *Otruc*
się. Venenô sibi mortem consciscere. Venenô se exanimare. Venenô mortem præcipere.

Venia. *Odpuszczenie*. Condonatio erroris. Impunitas, potestas, copia, facultas. *Prosi o odpuszczenie*. Delicti veniam petit. Ad clementiam vestram confugit. Ut ignoscatis, orat. Delicti ut gratia fiat, rogat. Venia ut detur, præterita ut condonentur, supplicat. *Niech to będzie bez urazy waszej*. Quod pace vestra, quod bonâ vestrâ veniâ dictum sit.

Venio. *Przychodzę*. *Przybądź iak naysprędzey do nas*. Contende ad nos. Advola quamprimum. *Prastò sis*. Conveni nos quam-

quamprimum. Oportunē te nobis ostende. *Skoro tylko przybył.* Simul ut ædes nostras tetigit. Simul ut pedem in ædibus nostris posuit. Simul ut nos adivit, præstō fuit. Simul ut ædes nostras attigit. *Chciałby on znowu powrócić.* Jam aspirat in urbem nostram. Appropinquare adventum suum cupit. Quo se ardore ad urbem raperet, si modō liceret. *Co ciebie do tego przyniosło?* Quomodō ad hæc inania defluxisti? Quomodo ad istas ineptias abiisti? *Do tego przyszło.* Eō ventum tandem est. Eō res rediit. In eum locum res adducta est. Eō res proruit. Eō res delapsa est. *Ztąd wszystkiego złego pochodzi początek.* Ex hoc fonte defluunt, profluunt omnes istæ miseriæ. Hic fons est, hæc origo malorum omnium. Inde hæc nascuntur incommoda. *Uusus.* In amicitiam alicujus, complexum, familiaritatem, conspectum venire. Res ad arma, ad pugnam, ad manus veniet. Si usus venerit. Magna ei hæreditas venit. Multa divitiæ, fama, honor ei veniēre.

Venor. *Łowię.* Venatur me exerceo. Venationi operam do. Venatione me oblecto. Feras confector, aucupor. *Uusus.* Canum mira alacritas in venando. Modestix laudem in re aliqua venari.

Ventus. *Wiatr.* Aura, flamen. *Wiatr się wzmacza.* Ventus vehementior fit. Increbrescit ventus, ingravescit. Violentior incumbit ventus. Vehementiūs spirare incipit.

cipit. Majori se impetu effundit. Furor
 favire, tumultuari majorem in modum in
 cipit. *Wiatr łagodny powiewa.* Aura levi
 ter, molliter, placide spirat. Lenis Favo
 rius infusurrat. *Wiatr uśtaie.* Ventus con
 cidit, remittit. Venti vis omnis cadit.
 Frangit se ventus, languescit. Ventus jam
 est remissior. *Wiatr nam słaby.* Secundo uti
 mur vento. Idoneum ventum naſti fumus.
 Ventus flat bellissimè. Venti nobis oble
 cundant. Secundâ vehimur, provehimur
 aurâ. Flantibûs ad puppim ventis propelli
 mur. Ventis ferimur secundis. *Wiatr nam
 nie słaby.* Reſtant venti. Venti adverſi ſunt.
 Adverſis ventis utimur. Ventis reſtanti
 bûs rejicimur. *Uſus.* Mare ventorum vi tur
 batum & agitatum. Cape ſtabellum, & ven
 tum mihi ſacito. Meliores ventos expecto.
 Vento ſe & mari dare. Si mites, lenesq̃
 fuerint venti, ſolvemus. Rumorum ven
 tos colligere. Popularem ventum quære
 re, aucupari.

Ver. *Wioſna.* Vernum tempus. Tem
 pus hyemi miteſcenti proximum. Tempe
 ſtas verna. Pars anni floridior. *Uſus.* Ver
 jam appetente. Veris initium à Favonio
 notatur.

Verber. *Bicie.* Naſtatek bić się zaczę
 li. Ventum eſt ad verbera. Nec manibus
 temperatum. Procacitas manibûs cõercen
 da videbatur. Ubi verba minûs proceſſiſſent,
 de tergo hominis infelicis ſatiſfactum. *Uſus.*

usus. Aliquem vinculis, verberibus, omni supplicio excruciatum necare. Verberibus aliquem exanimare.

Verbero. *Bię kogo.* Manus affero. *Vim & manus infero.* *Zbił całego.* Latera illi tutuduit, fustibus membra debilitavit. Verberum dolore laniavit. Graviter hominem pulsavit. De ejus tergo sibi satisfecit. Verberibus eum foedum in modum laceravit. Ejus tergo dire consuluit. *Usus.* Aliquem tacito cogitationis convitio verberare.

Verbum. *Słowo.* *Wielu jest takich, którzy wiele mówią, a mało co czynią.* Multi verba studiosè curant, rem & sententiam non ita. Multi toti sunt in aucupio verborum, & literarum tendiculis, rem & sententiam negligunt. Aliqui sunt magni verborum architecti, rebus interea inopes & jejuni. Multi vocabulorum opifices agunt egregios, rerum inquisitores non item. Multi verborum magnificentiam delectantur in magna sententiarum jejunitate. *Słowo w słowo powiedzieć.* Verbum è verbo exprimere. Totidem verbis transferre. *Na moje słowo uczyni.* Fide mea. Me auctore. Interposita fide mea. *Iednym słowem mówiąc.* Verbo ut rem complectar. In summa. Summa illa sit. *Usus.* Verbum ex eo elicere, exsculpere non potui. Non multa verba faciam. Ad verborum contumelias descendere. In verba alicujus jurare. Ad verbum edisce-

edificare. Verbô rem transigam. Subjecto verbo notio.

Verecundia. *Wstydy*. Rubor, modestia ingenuitas. *Uusus*. Maximum ornamentum amicitia tollit, qui ex ea tollit verecundiam. Verecundia custos virtutum & quidam quasi ornatus vitæ. Virginali verecundia timidus.

Verecundus. *Wstydlivy*. Ten młodziak niaszek wielce jest wstydlivy. Adolescenti modestissimi pudor ab omni obscœnitate longè abhorret. Verborum & rerum obscœnitate vitandâ ruborem suum & ingenuitatem præstat. Pudorem animi & pudicitiam corporis colit. Pudore sepius. In loquendo mirè verecundus. Incorruptis, castissimisq; moribûs juvenis, & virginali verecundia præditus.

Veritas. *Prawda*. Jeśli mam prawdę powiedzieć. Ut dicam, quod res est. Ut ingenuè fatear. Si verum querimus. Si verè fateri volumus. Ut ex animo ac verè dicam. *Uusus*. Sunt alii simplices, aperti veritatis cultores, fraudis inimici. Veritatis luce nihil hominis menti dulcius. Veritate adductus hac testor. Veritate patefacta, atq; omni errore sublato. Veritas ad liquidum explorata me convincit. A veritate desciscere, defluere. Ad veritatem quàm maximè accedere.

Verfor. *Obracam się, przestać*. Chętnie z nim przestać. Assiduitate ejus delector.

tor. Consuetudinem & amicitiam cum eo
unctam amo. Libenter cum illo etatem ago.
Hæreo ad ejus latus non sine multa animi
voluptate. *Przez długi czas około tego cho-
dzię.* Diu jam versor in hoc labore. Diu jam
hoc saxum volvo. Temporis partem non
modicam in hoc studio posui. *Użys.* Nobis-
cum versari diutius non potes. In quo mo-
tu temporum versemur, vides. In negotiis
versor maximis.

Versutus. *Cbytry.* Callidus, multiplex.
Użys. Versutum & solers ingenium. Mali-
tia est versuta, & fallax nocendi ratio.

Verto. *Obracam.* Vario, muto. *Użys.*
Terga vertere hostibus. Roman se vertit.
Vitio, crimini aliquid alicui vertere. Quò
se verteret, non habebat. In tua voluntate
negotii summa vertitur. Res in contrari-
um vertit. Cum multa fecisset egregie, ad
extremum omnia vertit. Ex illa pecunia
maximam partem ad se vertit.

Vesper, vel Vesperus. *Wieczor.* Ve-
spera. Serum diei. Vespertinum tempus.
Extremum diei tempus. *Gdy zachodziło
słońce.* Occidente sole. Præcipitante jam
sole. Sub occasum solis. Cum jam serum
esset diei. Cum jam haud multum diei su-
peresset. Primis se intendentibus tenebris.
Cum non multum ad solis occasum tempo-
ris superesset. Inclinato ad vesperam die.
Præcipiti in noctem diei tempore. Sub pri-
mas faces. Obscura jam luce. Nocte appe-
tente.

Ve-

Vetus. Dawny. Antiquus, priscus. Quo
vetustatem fert. Dawny to zwyczaj. Vet
hic mos est. Remotissimus à nostra mem
ria mos est. Usus. Dudum animis hæc
pinio infederat. Credendum est veteribus
Vina veterrima.

Vexo. Nagabam, drażnię. Exagito
Infestum reddo. Wszystko złe na mnie
zważyło. Tot injuriis quotidie premor at
opprimor, vix ut liberè respirare mihi
liceat. Omni vexationis genere exagitor
Conviciis jactor. Diuturnis molestiis con
flictor. Omni crudelitate laceror. Usus. Co
mnia Divina, humanaq; jura vexârunt. Vex
bis me, probris omnibus & maledictis vex
avit. Bellò vastabitur Italia, vexabuntur
urbes, ardebunt oppida.

Via. Droga. Semita, callis. Nie wy
godna miałem drogę. Vix erant æstuosa, pul
verulenta, lubrica. Itineribus deviis pro
ficiscendum erat. Confragoris, arctis cir
cùm locis intuendæ erant angustia. Pleraq;
cava, simulq; occulta viæ, nec unquam an
tè humanò trita vestigiò aperiendæ. Ma
gnæ erant, ac difficiles locorum angustia
& quæ vix singulis hominibus paterent. Via
rum difficultates erant penè inexplicabiles.
Subacta diurnis imbribus humus, tenaci
lutò morabatur pedes. Usus. Viam concin
nare, substruere, sternere. Vias reficere, re
purgare. Alicui per suum agrum viam da
re. Patet tibi via per meos fundos. In lon
gam,

gam, & multorum dierum viam se dare. Multorum dierum viam conficere. De via deflectere. In viam redire. Præcedentium vestigia me ad viam deducunt.

Victoria. *Zwycięstwo*. Palma, triumphus, trophæum. Res bene gesta. *Przy nas wygrana*. Victoria nobis cessit. De victoria ab hoste nobis concessum est. Prælii exitus victoriam nobis dedit, palmam detulit. *Myśmy zwycięstwo otrzymali*. Gloriosam victoriam reportavimus. Palmam de hoste tulimus. Victoria ad nos venit. *Użys*. Victoria penè explorata est. Fortuitus casus palmam propemodum è manibus extorsit, palmam in manibus infregit. Ea res victoriam nobis peperit.

Video. *Widzę*. Ante oculos mihi versatur. Oculis oberrat imago rei. *Pokazał się*. In conspectum se dedit. In conspectum venit. Copiam sui fecit. *Ledwie doyrzec można, tak jest rzecz mała*. Vix sub aspectum cadit. Fugit aciem res tam exigua. Obtutum fugit res tantilla. *Ani spojrzeć na niego mogę*. Oculi mihi dolent, cum hominem aspicio. Oculi ferre non possunt hominis importuni os impudens. Videre sine dolore hominis frontem non possum. *Co tylko widzisz, moje jest*. Quidquid occurrit oculis, quidquid in oculis est, quidquid oculis terminatur, finitur, id in ditione mea est. *Ledwiem mógł doyrzec, tak był z daleka*. Locorum ingens intervallum oculorum

lorum usum abstulit. Conspectum hominis ademit loci intervallum. In tanto locorum intervallo oculorum usus cessabat. *Usus.* Hæc ego tam prospicio animò, quam ea, quæ oculis cernimus. Sed hæc videri poterit.

Vigilo. Czuig. Excubo. Vigiliæ ago. In vigilia maneo. *Usus.* Ego excubo animò, nec partem ullam quietis capio. In ea re curæ, consilia, cogitationes meæ omnes vigilant. Nocturnas vigiliæ ad diuturnum literarum studium adjungit. Diurno cum studio nocturnas vigiliæ conjungit. Ad literarum studia noctium bonam partem assumit. Continenti literarum studiò dies noctesq; jungit. Vigilare ad multam noctem. De multa nocte vigilat.

Vilis. Podły. Vulgaris, abjectus, plebejus. Nullò pretiò. Nullò numerò. Wielce się dżiwuię, że z tak podłym przestaiesz czło- wiekiem. Miror, quòd hominis sordidissimi, ac despectissimi consuetudine utaris, quòd ejus te hominis usus, ac consuetudo delectet, cujus infima conditio, qui sit terræ filius, inops ab omni existimatione, neq; à se ipso, neq; à majoribus commendatus, qui nulla majorum laude, nulla sua virtute nobilitatus. *Usus.* Illa labe, & eluvies civitatis, illa è vepreto extracta nitedula, illa plebis quisquilæ, vile hoc ac infame corpus, infame hoc cadaver & ejectum, ultimæ frontis homuncio id ausit?

Vinco. *Zwyciężam.* Victoriā repor-
to. Feliciter decerto. Præliū frango. Se-
cundum præliū facio. Copias hostiū fun-
do. *Cesarz Pompeiusza zwyciężył.* Cæsar
Pompeium, cū exercitū ipse haberet
multis partibūs inferiorem, præliō tamen
superavit, pugna fregit. In pugna Pharsali-
ca superior res Cæsareana erat. Cæsar Pom-
peianos obtrivit, in fugam coniecit, supe-
rior præliō discessit. *Turcy są zwyciężeni od*
Cesarza. Turcæ victi cēsere. In prælio
Turcæ succubuere. Inclinata Turcarum a-
cies, fusaq; est. Impulsā Turcarum acies
palmam victori Cæsari detulit. Turcæ acie
victi, ac protriti, Cæsari de victoriā con-
cessere. *Alexander, skoro wschodnie państwa*
podbił, umarł. Alexander ubi bellō subegit
omnes orientis populos, ubi victoriā omnes
orientis provincias emensus est, postquam
devictus oriens jugum à victore totis cer-
vicibūs accepisset, naturæ concessit. *Mało*
jest takich, którzy samych siebie zwyciężać
umieją. Pauci se ipsos vincere nōrunt. Pau-
ci sunt, qui suas cupiditates frangerent,
qui suos ipsi animos contunderent, iracun-
diam cohiberent, iram comprimerent. *Ufus.*
Vincam opinionem tuam, expectationem o-
mnium. Sapientis animus nunquam vinci-
tur voluptate, cupiditate non frangitur, me-
tu non expugnatur.

Vinculum. *Związek.* Więzić kogo.
Vincula alicui injicere. Vinculis astringe-
re.

re. In vincula abripere. Vinculis mandare. Compedes alicui impingere. *Uſus.* In vinculis retinere. Vinculis levare innocentem. E vinculis corporis evolare. Omnibûs necessitudinis vinculis cum illo conjunctum.

Violentus. *Piiany*, Tumulentus. Vinô plenus. *Ten człowiek wielce ieſt ſkłonny do pijaństwa.* Invitationibûs benignis, & hilaritate juvenili facilè in vinum trahitur. Vinô incalescit in dies. In dies se vinô onerat. Violentiam insitam ingenio, in temperantiâ vini accendit. Maximè in vinum, & quæ ebrietatem sequuntur effusus. Haud tolerabilis in eo est vini cupiditas. *Uſus.* Ne vinolenti quidem hæc faciunt.

Vinum. *Wino.* *Uſus.* Vinum dulce, molle, lene. Vinum leve, tenue. Vinum forte, vehemens. Vinum austerum, asperum, acidum. Vinum fugiens, vetustate evanescens, coacescens. Vinum magnæ vetustatis vetustatem patiens. Vinô obrui, se ingerere. Hesternum vinum exhalare, edomare.

Vir. *Mąż.* *Zacny człowiek.* Vir omnino ex parte præclarus. Vir omni laude insignis. Vir omnibûs, ut ajunt, numeris absolutus. Vir optimus idem, & omni laudum generis insignis. *Ten człowiek ieſt podporą oyczyzny.* Vir in Republica maximis gravissimis causis cognitus, ac probatus. Consiliô, rebusq; gestis spectatissimus. Qui omnes Re publici-

publicæ partes probè tenet. *Cnotliwy y bogaty człowiek*. Vir cum virtutibus, tum fortunâ satis amplâ ornatus. Vir integerrimus, & ab opibus non imparatus. Vir plenus officii, & opibus commodè instructus. *Uſus*. Is verè vir putandus est, cujus animum nec prospera fortuna flatu suo efferet, nec adversa infringet.

Vires. *Sily*. Nervi, lacerti, robur. *Ieszcze nie wiele ma sily*. Nondum satis virium habet. Nondum ita firmus est corporis viribus. Nondum id vigoris in corpore animoq; est. Nondum ita convaluit, ut par sit tuis conatibus. Adhuc sinè nervis est. Nondum ea facta est accessio virium, quam res tanta postulat. *Wszystkie siły wyrzecz*. Omnes vires impendere. Nervos omnes contendere. Summa ope niti. Nulli operæ parcere. Toto pectore ad rem incumbere. Operam omnem aliquò conferre. *Uſus*. Nolim Respublica tibi tantas vires dedisset. Omnibus opibus, viribusq; repugnare.

Virtus. *Cnota*. Probitas, integritas. Perfecta mens. Perfectissima ratio. *Wielkiey cnoty człowiek*. Homo præstanti virtute, atq; integritate. Egregia virtute præditus. Vir, in quo præstabilis, insignisq; virtus, atq; adeo ad summum perducta. Omni virtutum genere illustris. Eximio splendore virtutum clarus. Omni virtutum laude cumulatissimus. Spectatæ virtutis vir.

Exemplar antiquæ probitatis. Viva virtutis imago. *Zyc cnotliwie*. Vitam ex virtutis præscripto vivere. Vitam ad omnem virtutis legem exigere. Rectè, ac cum virtute vitam traducere. Ex virtutis lege, ac præscripto vitam gubernare. *Ufus*. Quod ista virtute sis, non tu id otio, sed magnis laboribus, & vigiliis consecutus es. A laboribus istam virtutem habes. Virtus ista non otio, ac desidia, sed magnis laboribus est comparata. Virtus est recta animi affectio, per se ipsa laudabilis, cujus laus in actione consistit. Virtus una altissimis defixa radicibus labefactari non potest. Magno virtutis amore teneor. Virtutum laude crescere. Utinam pro patria mea staret ista virtus.

Vis. Siła. Wszystko przez gwałt czyniono. Omnia per vim gesta sunt, contra leges, moresq; majorum acta sunt. Omnia per vim, metumq; expressa, extorta sunt. Ibi legum reverentia, ac magistratuum cessit. Sua cuiq; in acinace lex erat. *Inż przyszło do bićia się*. Jam ad vim, manusq; ventum est. Res jam ad vim spectare visum est. Jam gladiis rem transigere, ferrò decernere parabant. In eo jam res erat, ut vim manu, ferrò, facibus & lapidatione agi cœptum sit. Jam ad crudelem, superbamq; violentiam animos converterant. Jam vi læcessere, & pro se quisq; manus afferre cœperat. *Ufus*. In ea re momenta sunt maxima. Id permagni momenti est, & ponderis Incre-

Incredibilis quædam, singularis, & propè divina vis ingenii. Doloris magnitudo vim nobis attulit singularem. Tantam vim habet veritas. Omnem vim ingenii huc contulit. Quæ sit vis horum verborum, nemo non intelligit. Vi capere urbem. Ad vim descendere. Magna vis eboris, frumenti, auri. Magna vis lachrymarum. Magna vis fervorum.

Vita. *Zycie*. Spiritus. Usura hujus lucis. Vita curriculum. Cursus hujus vitæ. Curriculum vivendi. Communis spiritus. *Mizernie zycie*. Vitam duram, aridam, victu cultuq; imprimis horridam & asperam agit. Vitam vivit duram & in-suavem. Durius consuluit vitæ suæ. Gravius de vita sua statuit. *Wygodnie zycie*. Etatem suavem, tranquillam, quietam, sine ullo labore, & contentione traducit. Tranquillè placideq; vitam degit. Vitæ curriculum sine ulla fortunæ offensione conficit. Secundus illi vitæ sine ulla offensione cursus contigit. *W oboznie umart*. In castris è vita decessit, vitam hanc mortalem deseruit. Vitam in castris profudit, vitæ supremum spiritum edidit, extremum vitæ diem morte confecit. In castris vita eum defecit. *Iesli da BOG zdrowie*. Si mihi vita suppetet. Si vita propagata ad id tempus fuerit. Si superstes ero. Si in vita commoratus fuero tamdiu. Nisi exiguum hoc vitæ curriculum, quod natura nobis circum-

scripsit, vivendo prius confecero. Nisi quis casus lucis usuram hanc prius eripiat. *Iuż mi się żyć nie chce.* Vitæ jam penè metadet. Vitam mihi acerbam puto. Quæ nihil charius atioquin mortalibus, gravis mihi est & molesta. Lucis usuram, quæ fruor, graviter jam, molestèq; fero. Animam, quam traho, spiritum, quem ducor, acerbam mihi esse sentio. *Użus.* Ergone ætatem omnem in foro teram. Ergone ætatem omnem in causis forensibus exigam. In vitam edimur flentes. Vitam producere ad ultimam senectutem. Tribus rebus vita hominum continetur: cibo, potione, spiritu. Imaginem vitæ alicujus exprimere. Vitam alicui exhaurire. Vita cum sanguine effluit. Mortuis vitam restituere.

Vitiosus. *Wadę maigcy.* Multis vitiis, flagitiisq; coopertus, depravatus, corruptus. *Więcey złych na świecie, niż dobrych ludzi.* Vitiosi multis partibus plures sunt, quam probi & integri. Eorum, qui vitam omnium vitiorum labe coinquinatam, à virtute abhorrentem, vitiis turpissimè obrutam & coopertam traducunt, numerus semper major est. *Użus.* Nunquam à vitiis animum abducis. Nunquam mens tua à malitia avellitur. Animi hoc est integri, non vitiosi.

Vitium. *Wada.* Animi deformitas. Labes animi. *Wielki niecnota.* Multis animi, corporisq; vitiis laborat. Nullum est in moribus, naturaq; vulnus, nulla pravitas,

tas, dedecus, turpitudine, quā non laboret. Homo vorago, & gurgis vitiorum. Quæ præterea libido oculis, quod facinus à manibus, quod flagitium à toto abest corpore. *Ufus.* Facile se vitiis & erroribus admiscant hominum animi. Summam laudem alicui in vitio ponere.

Vito. *Wystrzegam się.* Effugio, declino. *Pochlebcow wystrzegaj się.* Refuge ab infida adulatorum consuetudine. Cave assentatorum istam perniciem. Aufer te ab isto perniciosorum hominum grege. Cautiorem diligentem adhibe, ne te fallat perniciofa adulatorum consuetudo.

Vivo. *Żyję.* Spiro. Sum in vita. In vita commoror. Vita fruor. Vita suppetit. Animā meā exupero. *Poki żyć będę, przykładaj się do nauk nie przestając.* In literarum studio vitam ponam. Dum animus in hac custodia corporis tenebitur, quantumcunq; ætas mihi contigerit longinqua, dum curriculum vivendi à natura datum confecerō, dum vitā & hoc communi spiritu frui- tus fuero, literis studebo. Quibus regio- nibus vitæ mez spatium circūscriptum fue- rit, iisdem literarum unō studiō quasi ta- bernaculum vitæ collocabo. *Mizernie żyć.* Animā trahit inter multos animi corporisq; cruciatus. In luctu & sordibus confenescit. Quæ illi lucis usura datur, ea non tam be- neficium est, quā nova series dolorum. *Żyć bez brata nie może.* Desiderium absentis

fratris ferre non potest. Spiritus ejus e fratre pendet. Spiritus, quem ducit, e fratris ore trahitur. Vita ac salus ejus i unius fratris anima consistit. Partem v fceram avelli fratris discessu autumat
U/ns. Vivit ingeniô suô. Genio indulge libenter. Naturæ satis vixi.

Ulciscor. *Mszczę się.* Poenam repeto Injurias persequor. Malè meritis refero Poenas expeto. *Wielka rzecz jest za krzywdy sobie uczynione nie mścić się.* Nihil laudem illustrius esse statuo, quàm injurias contemnere, de injuriâ persequendi nihil omnino cogitare, referendæ injuriarum curam non suscipere, ultionem injuriarum non spectare, de referenda injuria minimum laborare. In contemnendis, ex memoria delendis injuriis, oblivione voluntaria conterendis, eximiam sitam esse laudem, mihi persuadeo. *Pomścić się za tę potwarz.* Ulciscar istam calumniam. Calumniam hanc non inultam patiar. Injuriam hanc certe persequar. Gravem me ad calumnias istas vindicem servabo. Vindicabo quàm acerrimè maledicta illa. Dolorem ex calumniæ meum justa ultione explebo. Poenas pro calumnia graves capiam.

Volo. *Cheę.* Voluntas mea fert. Sententia est. *Tego tylko y chciał.* Hoc unum volebat. Hoc ferebat ejus voluntas. Hoc tota animi inductione deposcebat. Votum hoc erat unicum. Hoc unum cordi erat
 Huc

Huc mentem, huc cogitationes omnes conferebat. *Iak chce/z, niech się stanie.* Si iis rebus agendis animum adjecisti, si tuæ id voluntatis est, si id consilium agitas, fiat, quod lubet, nihil repugno. *Chce się do kupiectwa udać.* Ad mercaturam se applicat. Mentem ad mercaturam faciendam appulit, animum adjecit. Consilium mercaturæ faciendæ cepit. Mercaturam facere in animum induxit. *Uusus.* Volo omnes de me bene sperare. Quid sibi ista volunt?

Voluntas. Wola. Mens, animus. *Woli twojey zadość uczynię.* Obsequar tuis voluntatibus. Nihil, nisi ex voluntate tua faciam. Ero in potestate tua. Decretis tuis morem geram. Totum me tibi trado gubernandum. Obtemperabo imperiis tuis. *Iedney iestejmy myśli.* Idem mihi sensus est, eadem voluntas. In eadem tecum voluntate sumus. Tuis voluntatibus planè assentior. In sententiam tuam pedibus eo. *Uusus.* Nec mutabo unquam, nec abjiciam, quam cepi voluntatem. Aliquo ex voluntate uti. Retine hanc tuam erga me voluntatem.

Votum. Slub. Voti sponsio. *Uusus.* Voti se religione obstrinxit. Voti rei sumus. Vota Superis solvenda sunt. Corpus suum perpetua voti religione DEO consecrare. Suam DEO castitatem votò dedicare. Voti compotem facere.

Vox. Słowo. Sonus, verbum. *Ani słowa*
z kalu mowić nie mogtem. Dolor vocem suppressit.

pressit. Vocem emittere nullam jam potuit. Suppressa mihi vox est. *Poćichu mowił.* Voce demissa, infracta, suppressa locutus est. Quassa jam voce fractaq; id unum dixit. Sedata & depressa voce pauca locutus est. *Iak mogł naygłośniey, gadał.* Maxima voci contentione, ut omnes exaudirent, dixit. Ille majus exclamans, ut vox in coronam, turbamq; effunderetur, dixit. *Użus.* Vocem ex eo elicere non potuit. Missa caelesti voce recreatus. Una, consentiensq; omnium vox erat.

Urbs. *Miaśto. Miaśto przedziwne.* Urbs & naturā, & situ, & descriptione, edificio- rum, & pulchritudine inprimis nobilis, ac opulenta. Urbs vetusta, & copiosa, eruditissimis hominibus studiisq; liberalissimis affluens. Urbs situ & opere munita, fossis ac mœnibus septa, ac valida. Urbs amplissima & ornatissima, atq; omnibus rebus aucta. *Użus.* Urbs hostibus præda facta est. In deditionem accepta est.

Utilis. *Pożyteczny.* Commodus, salutaris, oportunus. *Będzie ci pożyteczna rada.* Maximum ex hoc consilio fructum capies. Magnum id tibi fructum feret. Rationibus tuis mirè conducet. Erit tibi admodum salutare. Nihil hoc consilio commodis tuis aptius. Magnus ad te fructus inde redundabit. Mirabiles utilitates tibi præbebit. Erit id ex usu tuo. In rem tuam perquam oportunum. *Użus.* Summa erat earum navium in obsidenda urbe facult-

cultas. Magnam ex iis navibus utilitatem capiebamus. Quâ viâ ire cœpisti perge, si ē re tua est. Si ratio rerum tuarum postulat, consequāre. Homo ad nullam partem utilis. Inutilis sibi, aliis utilissimus.

Utilitas. *Pożytek. Emolumentum, oportunitas, lucrum. Dotychczas nie szukałem wygody mojej.* Utilitatis meæ rationem nondum duxi. Rationibus meis operam nullam dedi. De utilitate mea minimum laboravi. Utilitatem meam spectavi minimè. Quid mihi emolumento esset, haud curavi. Commodorum meorum causâ nihil adhuc à me susceptum est. *Pożytku swego szuka.* Utilitatem suam spectat unicè. Ad suam utilitatem refert omnia. Utilitatem tantum spectat suam. Utilitatem suam rebus omnibus antefert. Utilitatis suæ prima illi & antiquissima cura est.

Utor. *Używam.* Frequenter adhibeo. *Użys.* Fratri tuo committam, quidquid agendum erit. Utar operâ fratris tui omni in re. Valetudine commoda, prospero fortunæ flatu, ventis secundis uti. Patientia utitur incredibili.

Vulnero. *Obrażam.* Saucio. Plagâ, vulnus impono. Plagâ injicio. Vulnus intingo. Vulneribus cōficio. *Wielce zranił człowieka.* Plagâ mortiferâ homini imposuit. Vulnus impexit luculentum. Gravi vulnere affecit hominem. Corpus hominis plagâ impositâ cruentavit. Graviter caput gladiô percussit.

Inti-

Infiectâ securi hominem protrivit. *Wielka zraniony*. Multis vulneribus confectus. In adversum os telô sauciatus. Trajectus telô, lanceâ transfixus. Vulneribus innumeris afflictus. Vulneribus exanguis ægrum vi corpus trahit.

Vulnus. *Rana*. Plaga. *Nie wielka rana była*. Ferrum haud altè in corpus descendit. Summa duntaxat cutis perstricta est. Feisum vulnere ferrum haud altè penetravit. *Uusus*. Mortifera vulnere ictus cecidit. Multis vulneribus acceptis, ac debilitato corpore, & contrucidato, se abiecit exanimatus. Corpus exangue corruit. Vulneribus confectus procubuit. Vix recreabitur ab inflicta plaga. Vulnus eum in omnem vitam inutilem faciet. Vulnera adverso corpore excepta. Vulneribus confici. Alterius fama grave vulnus inurere. Antiqua Reipub: vulnera sanare.

Vultus. *Twarz*. *Uusus*. Vultus ejus in dignitate rerû acrior est. Desperatio in ejus vultu, aut ira atrox eminet. Ore confuto ingens malum præfert. In facie vultuq; nesci quid triste inest. Oris habitus is est, ut perturbati animi imaginem vultus, & indices oculi referre videantur. Vultus in fraudem impellit. Animi sensum vultus tegit. Sentus animi cum vultu minimè congruit. Ex oculis, ac fronte conjicio. Vultus, oculi loquuntur, ac clamant simulationem. Vultus est tacitus quidam mentis sermo, animi janua

Tuo vultu acquiesco.

XXXXXXXXXX

IN

INDEX

Nonnullarum Vocum,

quæ

Vel omnino barbaræ, vel certè minùs
sunt elegantes.

Barbara.

Latina.

Antiquo. Antiquitus. Ab ultima tempo-
rum memoria.

Abbreviare. Notis compendiariis uti.

Abdicare officium. Abdicare se munere pu-
blico.

Abeccedarius. Elementarius puer. Tyro.

Ab initio mundi. Ab orbe condito. Post ho-
mines natos. Post hominum memoriã.

Ab initio rem repetere. A capite. Ab ultima
ætate, memoria. Altiùs rem arcessere.

Ab invicem. Inter se &c. distare.

Ablactare. A lacte depellere.

Abominabilis. Abominandus, detestabilis,
execrabilis.

Abominatio. Res detestanda.

Abrenunciare. Renunciare, &c. fidem, ami-
citiam, &c.

Abrumpere sermonem. Præcidere sermonem.

Absentare se. Sæpe abesse. Non semper adef-
se.

Absolvere ab excommunicatione. Ecclesiæ
cõmunioni restituere. Reconciliare

Ecclesiæ. *Abjol.*

*Absolvere à peccatis. Criminum vinculi
exsolvere.*

Absonè. Absurdè.

Absq; eo jam scivi. Alioquin novi.

Absq; omni dubio. Sinè ulla dubitatione.

Abusivè. Per abusum. Minus propriè.

Abyssus. Profundum, vorago.

*Acceptare officium. Suscipere munus. Non re
cusare.*

Accentus. Vocis sonus.

*Acceptio personarum. Discrimen inter ho
mines. Rationem alicujus habere.*

*Accessorium. Appendix. Quod ad rem perti
net.*

Accidentia. Res attributæ.

Accipere nalè aliquid. Agrè ferre.

Acclinis. Inclinator. Reclinatus.

Accordare. Transigere, convenire, pacisci.

Accubitus. Accubatio.

Acedia. Pigritia, toedium, negligentia.

Acerare. Cumulare.

Acquiescere conventioni. In pacta descendere.

Acquiescere pactis. Conventis stare.

Acquisitio. Comparatio.

Aclivus. Homo navus, solers, industrius.

Aclu fit. Modo re ipsa fit.

Actualis judex. Qui in præsens judex est.

*Ad dexteram, & sinistram sedere. Accumbere
iuprà, infrà.*

*Ad diem præfixum. Ad diem. Ad diem di
ctum. Ad statum diem.*

Additio. Accessio, additamentum.

Adbuc semel. Iterum.

Adbuc

- Adhuc semel tantum. Alterum tantum.*
Adimplere. Explere, implere, perficere.
Ad instantiam. Alterius gratiâ. Altero urgente, postulante, deprecante.
Ad instar. Instar.
Ad invicem. Inter se. Invicem.
Adjutorium. Auxilium, adjumentum.
*Ad latus esse. Affixum esse alteri. Hæ-
rere lateri.*
Ad minimum. Minimum.
*Admiralis. Præfectus classis. Navalis militiæ
imperator.*
Ad multos annos. In multos annos.
*Ad oculum demonstrare. Apertissimè demon-
strare.*
Adoptare in Senatum. Cooptare.
Adoptatio. Adoptio.
Adoptivus. Filius judiciô, & voluntate.
Ad plenum. Perfectè, plenè.
*Adscribere in charta. In codicem, commen-
tarium referre.*
*Adversitas. Res afflictæ. Res adversæ. Casus
adversi. Res turbidæ, asperæ.*
*Ad vivum exprimere. Scitè, mirò artificiô
exprimere.*
Adunare. Conjungere, congregare.
Advocatio. Opera forensis.
*Advocatum agere. Causas agere. In foro ver-
sari.*
Ad votum. Ex sententia. Ad voluntatem.
Ædificare alios. Bonô esse exemplô.
Æquanimiter. Æquô animô.
Æquè tantum. Tantundem.
Æquè

Æquè tot. Totidem.

Æquipollere. Tantundem valere.

Æquivocatio. Ambiguitas nominis.

Æra. Temporis cardo, nota.

Ætate nostra. Nostrâ, patrumq; memoriâ.

Æthiopissa. Æthiops, vel quædam ex Æthiopia.

Affabiler. Blandè, comiter.

Affectata res. Nimia, nimis exquisitô studii facta.

Affectatus homo. Alieni moris imitator infelix, vel inscitus.

Affectatio. Immoderatum humanitatis studium & arte quadam ad ostentationem compositum.

Affectuosa imago. Ad ingenerandam pietatem idonea.

Affectus. Animi motus, motiones, concitationes, perturbationes, cupiditates.

Affirmativa pars, pars negativa. Pars agens negans.

Affirmativè. Affirmatè.

Agenda Ecclesiæ. Liber, in quo Divini Officii ratio continetur.

Agonia. Supremus morientis conflictus.

Agonizare. Animam agere. Cum morte luctari.

Alatus. Volucer, ales, aliger.

Albedo. Candor. Albus color.

Aliquot centum. Aliquoties centum.

Allegare librum, Authorem. Adhibere testimonium Authoris. Afferre testimonium libri.

Allo-

Allocutio. Compellatio.
A longè. Procul, eminus.
A longo tempore. Jam dudum. Pridem.
Alphabetum. Literarum notæ, vel formæ.
Alta voce. Clara voce.
Altanum. Solarium.
Altare portatile. Altare temporarium.
Alterare se. Commoveri.
Alternatim. Alternis.
Alternatio. Vicissitudo. Per vices variatio.
Amantissimus frater meus. Carissimus.
Amanuensis. Servus à manu.
Amaricare. Amarum reddere.
*Ambonem conscendere. In suggestum, superio-
rem locum ascendere.*
*Ambulacra sub porticibus. Intercolumnia
ambulationis.*
Amicabiliter. Amicè, amicissimè.
*Amicus bonus meus est. Consuetudine & be-
nevolentia implicitum habeo hunc ho-
minem.*
*Amittere litem. Causâ cadere. Cadere in ju-
dicio.*
Amittere præliū. Præliō inferiorē discedere.
Adversum prælium facere. Vinci.
*Amnistiam sancire. Dictorum factorumq; ve-
niam & oblivionem sancire.*
A modo. Deinceps, posthac.
Ampliare ades. Ædibus accessionē adjungere.
Ampliatio. Amplificatio.
Anatomia. Anatome.
Angariare. Cogere, adigere, compellere.
Angustiare. Premere, afflictare.
Ani-

Animalculum. Bestiola.

Annihilari. Ad nihilum recidere, redigi.

Annotare in librum rationum. Referre in tabellam accepti & expensi.

Anno Domini. Anno post Christum natum.

Anno Christi nati. Anno à partu Virginis.

Annuatim. Quotannis. In annos singulos.

Annulare. Abolere, antiquare, rescindere.

Antecessores. Majores.

Anteberi. Nudius tertius.

Ante judicem vocare aliquem. In judicium vocare aliquem.

Antemurale. Propugnaculum hostibus obiectum.

Ante omnia. In primis. Præ cæteris.

Antepenultimus. Secundus ab ultimo.

Anterior. Prior, aut exterior.

Animositas. Alacritas. Impetus animi.

Antependium. Pallium, quò Altare prætextitur.

Antiphonarium. Liber Antiphonarum.

Aperit se terra. Terra discedit.

Apostata. Desertor Religionis.

Apparuit in somno. Vidi secundum quietem.
Per quietem spectandum se mihi obtulit.

Apostatare. Nuncium remittere religioni.
Ejurare, Sacra. Deficere à fide Christiana.

Apotheca. Pharmacopolium; dicitur tamen
Apotheca pro penu, aut cella vinaria.

Apothecarius. Pharmacopæus.

Apparentia. Species.

Ap.

Appellit navis. Apellitur navis, nauta ap-
pellit.

Applicatio. Industria, solertia.

Appretiare rem. In pretio habere.

Approximatio. Appropinquatio, accessus.

Aptitudo. Habilitas.

Aqua benedicta. Aqua lustralis, consecrata.

A quo tempore. Quamdudum.

Archivum. Tabularium rerum gestarum.

Arguo sic. Argumentor sic.

Armistitium. Induciae.

Aromatarius. Sepulcharius.

Aromatizare. Condire.

Arrisit me. Blando vultu me intuitus est.
Blando me risu salutavit.

Articulus fidei. Caput doctrinae Christianae.

Artilleria. Res tormentaria.

Arsatura. Caro arsa.

Asscurare. Securus reddere, praestare. Ca-
vere alteri.

Assignmentem facere pecuniae. Delegare pecu-
niam.

Assistentia. Auxilium, praesidium, subsidium,
praesentia.

Assumptionis festum. Dies, qui DEI Genitri-
ci in caelum assumptae sacratum est.

Attemperare. Adaptare.

Attinet Rempublicam. Ad Rempublicam at-
tinet.

Audientiam habere. Sermonis aditum habe-
re, vel conveniendi alterius potestatem.

Audire non possum de hac re. Respuunt hoc
aures meae.

Audi-

Andire Missam. Interesse rei Divinæ.

Ave Maria. Salutatio Angelica.

Authenticè. Cum Authoritate, fide summ

Authographum. Codex manu auctoris scriptu

Axioma. Pronunciatum, effatum.

Baccalaureus. Primâ Laureâ donatus.

Baldachinum. Cadurcum tegmen. Umbe
la.

Baptizare. Sacro Baptifmate abluere. Sac
Rore tingere.

Bassus. Vox depressa, gravis.

Beatificare. Beatorum numero addere. Be
tum reddere.

Benedicere populo. Bene precari populo. Fau
sta cum prece dimittere. Pacem & v
niam à Superis precari.

Benedictio. Fausta Sacerdotis precatio.

Benedicta Virgo. Beata, cælestium munerum
affluentia nobilis, insignis.

Bene vivere. Purè castèq; vitam colere, ve
lautè indulgenterq; vivere.

Bibere sanitatem alterius. Libare alicui po
culum. Libare alterius salutem.

Bidellus. Administer fori literarii.

Birretum. Pileus Magistrorum.

Blasphemare. Impias in Deum voces mittere.
Scelestâ liguâ DEUM laceisere.

Bombæ. Pilæ ferreæ pulvere nitrato fartæ. Bo
lides igneæ.

Bombarda. Fistula ænea, ferrea. Tormentum
manuale. Sclopus.

Bona opera facere. Fungi virtutum officiis.

Bonæ conscientie est. Animi integerrimi
men.

mente nullius culpæ sibi conficiâ.
Bovina caro. Caro bubula.
Braxare cerevisiam. Coquere cerevisiam.
Braxator. Zythophaus.
Breviarium. Liber precum horariarû Sacerdotalium.
Brutum. Bestia, animal, pecus.
Bursa. Crumena.
Ceremoniæ. Ritus Sacri Ecclesiastici.
Ceremoniarius. Rituum ac morum, aut solemnium admissionum Magister.
Cassæ. Fabæ Arabicæ.
Calendarium. Fasti.
Campana. Æs campanum.
Cancellaria. Tabularium sanctius, ubi publicæ literæ asservantur.
Canonizare. In Divos referre. Ad Sanctorum ordinem, numerum referre.
Capitale pecuniæ. Caput, fors, pecuniæ summa in fœnore positæ.
Capitulum Canoniconum. Collegium, Senatus Canoniconum.
Cardinalis. Purpuratus Ecclesiæ Pater.
Caristia. Annonæ caritas.
Cassa. Ærarium privatum.
Castrum doloris. Monumentum exequiale. Moles funebris. Cenotaphium.
Casu. Temerè, fortuito, fortè.
Casula. Sacra Vestis. Vestitus Sacerdotalis.
Cataphraetus. Eques loricator. Serie laminarum gravis eques.
Catholicus factus est. Catholica dogmata amplexus est. Ad piè rectèq; credentium nume-

numerus aggregatus. Ad Sacra Roma
na transit.

Celebrare Missam. Facere. Sacris operari. Sa
crificium facere. Hostiam cælestem im
molare.

Certitudo. Certum responsum. Certi aliquid.

Cholera. Stomachus, bilis.

Chorea. Saltatio.

Christianus. Christi Sæctator. Christi Disci
plinam professus, vel nomen Christia
num.

Chronologia. Descriptiones & ordines tem
porum.

Cifra. Nota Arithmetica.

Circumstantia. Res attributæ. Attributa. Lo
ci temporisq; ratio.

Clamare post aliquem. Clamore aliquem se
ctari, requirere.

Claudere epistolam. Obsignare.

Clastrum Monachorum. Cœnobium, monaste
rium.

Coadjutor. Adjutor.

Cælicus. Cælestis.

Cœna Domini. Dies Sacer Cœnæ Domini. E
pulum Divinum, Sacrum.

Colicâ laborare. Ex intestinis laborare.

Collatio. Pro modica & vespertina cœnula.

Colonellus. Tribunus.

Comitiva. Comitatus, societas.

Commenda. Præfectura Ordinis.

Commissarius. Quæstor, curator rei.

Commissionem dare. Dare negotium. Commit
tere causæ cognitionem.

Com.

- Communicare.* Ad Sacram Synaxim, mensam,
panem cælestem accedere. Divinò Epu-
lò pasci.
- Comparere ante aliquem.* Sistere se alicui.
- Compatriota.* Popularis, Gentilis.
- Complacentia.* Oblectatio.
- Complexio, pro:* Corporis constitutio. Humo-
rum temperamentum. Corporis habi-
tudo.
- Complimentum.* Honor verborum. Officia hu-
manitatis.
- Compunctio.* Dolor de peccatis.
- Conceptus mentis.* Sentia mentis. Cogitata.
- Concionari.* De rebus divinis ad populum
dicere. Habere concionem.
- Concoctio.* Digestio.
- Conditionatè.* Sub conditione. Ea lege.
- Condolentia.* Dolor animi in malo alterius.
Ægritudinis societas.
- Confabulatio.* Collocutio, sermones.
- Confessarius.* Conscientiæ arbiter. Modera-
tor, qui est à sacris confessionibus. Ar-
canus iudex.
- Confidentia, pro:* Fiducia.
- Confiscare.* Bona alicujus publicare, proscri-
bere, in publicum conferre, fisco addi-
cere.
- Confiteri, pro:* Perpurgare, emaculare animũ,
conscientiam. Eluere animum crimi-
num fordibus.
- Confœderatus.* Fœderatus, socius.
- Confraternitas.* Sodalitas.
- Confundere alterum.* Incutere pudorem.

Conscientiâ bonâ. Salvô officiô, fide, legibus.

Consequenter. Porro, quod ex eo sequitur.

Consistorium. Confessus, Senatus sanctus.

Constellatio. Affectio cæli, astrorum. Cæli ac stellarum positio, situs.

Contentiosus. Litigiosus.

Contra flumen navigare. Adverso flumine proficisci.

Contractus Civilis. Pactio.

Contradicere sibi. Pugnancia loqui, secum ipso pugnare.

Contritio. Dolor animi ex criminû recordatione ortus. Dolor de admissis sceleribus.

Controversiæ fidei. Dogmata, aut fidei capita, quæ in controversiam vocantur.

Conversari. Versari cum aliquo familiariter.

Convertere se. Ad frugem redire. Ex corruptis moribus ad emendatiorem vitam redire.

Copia Epistolæ. Exemplum literarum. Apographum.

Cor, pro: Animus, ratio, mens.

Cordicitus. Ex animo.

Corporale. Linteoli Sacri.

Corrèctè. Emendatè.

Correspondentiâ. Officium, commercium literarum.

Creatura. Res creata, condita ab Opifice & Ædificatore mundi DEO.

Crucem facere. Signum crucis digitò, in fronte

te effingere. Salutarî se signô crucis munire.

Cruces multas habere. Incommodis conflictari.

Culcitra. Culcita.

Cum DEO. DEO adjuvante.

Cum tempore. Progressu temporis. Tempore.

Cum venia tua. Pace tua.

Cuprum. Æs Cyprium.

Curjoriè. Cursim.

Custodire suum honorem. Consulere suæ dignitati.

Damnare ad inferos. Suppliciis æternis addicere.

Damnare ad mortem. Damnare capitis, vel capite.

Damnare ad perpetuos carceres. Æternis vinculis mandare.

Damno meo. Meo periculô.

Dare licentiam. Potestatem facere.

Dare se cognoscendum. Se alicui indicare.

Dare sententiam. Sententiam dicere.

Dato non concesso. Fac ita esse.

Datum literarum. Dies in epistola adscripta.

Debita facere. Æs alienum contrahere.

Debiti solutionem petere. Debitores de pecunia appellare.

Deceptio. Fallacia, fraus, dolus.

Deceptor. Veterator, circumscriptor.

Decimus nonus. Undevicesimus.

Declinare. Nomen per casus inflectere.

Decrementum. Diminutio.

Decollare. Capite minuere. Caput abscindere.

Dedecens. Turpis, indecorus.

Dedicatio Templi. Solemnia consecrationis
Templi.

De die in diem. In dies.

Defectus. Vitium.

Definitum. Res, quæ definitur.

Deforis. Extrinsecus.

Degradare. De gradu dignitatis deicere. *Mo-*
vere gradu, ordine. Exauctorare.

Deicere ædificium. Demoliri ædificium.

Deitas. Divinitas.

Delator. Accusator.

Delectabilis. Qui habet delectationem.

Deliquium pati. Subita defectione animi
concidere.

Delusio. Illusio.

De mente excidere. Insanire. *Deseri à men-*
te. De potestate mentis exire.

De novo. De integro. Denuo.

Dependere ab aliquo. Pendere ex aliquo.

Deponere officiò hominem. Abrogare hominì
munus. Movere eum locò.

Deponere officium. Abire, recedere magistra-
tu.

Deprædari. Prædari, spoliare, diripere.

Deprædicare. Prædicare.

Deprecari defectus. Veniam erroris petere.

Deputare. Destinare, assignare.

Derisio. Irrisio.

Desertum. Locus desertus. Solitudo. Locus
humano cultu vacuus, solitudine & in-
opiâ vastus.

Desidiosè. Per desidiam.

Deso-

Desolari urbem. Vastare, diripere, evertere.
Desolatio. Vastitas, excidium.
Desponsare. Despondere.
Desponsata. Sponsa.
Destruere librum. Corrumperere librum.
Desuescere. Consuetudinem deponere.
Determinare. In animum inducere. Consti-
 tuere. Constitutum habere.
Dethronizare. Exauctorare. Regno spoliare.
DetraCTOR. Obrectator.
DetraCTORia verba. Famæ adversantia, ini-
 mica nominis.
Deturpare. Inquinare, polluere, maculare.
De verbo ad verbum. Totidem verbis.
Deviare. Declinare, aberrare, deflectere de
 via.
Devotio. Religio, pietas in DEUM & Supe-
 ros.
Djabolus. Cacodæmon. Hostis humani gene-
 ris.
Diarium. Ephemeris.
Disclamen rectæ rationis. Præscriptum ratio-
 nis.
Disclerium. Dictum facete.
Dislio. Vocabulum.
Dictionarium. Lexicon. Liber de verborum
 significatione.
Dies caniculares. Dies ab exortu caniculæ
 proximi.
Diffamare. Aspergere infamiam alicui.
Dioecesanus. Qui ad alicujus dioecesim seu
 procurationem & administrationem
 pertinet.

Dimensuratio. Dimensio.
Disciplinam facere. Flagris in se fovere.
Disciplinatus. Honestatis observans.
Discooperire. Retegere.
Discon-veniens. Alienum. Non consentaneum.
Discretio. Prudentia in discrimine faciendo.
Delectus, judicium.
Discretus. Prudens. Elegantî vir judiciô Dicitur tamen pro: Sejunctus, separatus.
Discurrere, pro: Differere, colloqui.
Di,cur,us, pro: Sermo, disputatio. Dicitur tamen pro: Concurratio.
Disparere. Evanescere. Oculis subito subducere.
Disparitas. Dispar ratio. Diversitas.
Dispensator Domûs. Promus, condus.
Duplicentia. Offensio, dolor, molestia.
Dispositio animi. Animi comparatio, affectio.
Dispositus malè vel benè. Malè aut probè affectus.
Disquirere. Exquirere.
Dissensus. Dissensio.
Dissitus, pro: Disjunctus, longinquus.
Dissonare, pro: Discrepare, dissidere, dissentire.
Distractio, pro: Evagatio animi.
Distractus, pro: Parû attentus. Animô vagus.
Distrabere, pro: Animû à curis abducere. Animô evagari. Lenire curas. Dicitur bene pro: divellere.
Distributivè. Distributè.
Ditescere. Divitem fieri.

Ditio, pro: Regio. Dicitur bene pro imperio
& potestate.

Diversimodè. Variè. Aliò atq; aliò modò.

Diversitas. Varietas, dissimilitudo.

Divisim. Seorsim, separatim.

Doctoratus. Doctoris gradus, dignitas, mu-
nus.

Dominium. Dominatus, imperium.

Donaria. Dona, munera.

Dono mittere rem. Munera mittere.

Dormiterium. Cubiculum.

Dubietas. Dubium.

Dubito an non. Dubito an facturus sum.

Ducatus. Nummus aureus.

Ducatus, pro: Provincia.

Ducissa. Dux celsissima.

Duellum. Certamen duorum.

E Briare. Ebrium facere

Ebullit aqua. Effervesceit aqua.

Echo. Vox, aut sonus repercussus.

Eclipsis. Solis aut lunæ defectio.

E converso. E contrario.

Effectivè. Efficienter.

Effectu. Re ipsa & exitu.

Efficacia. Efficacitas.

Efficaciter. Efficienter.

Effigiare. Effingere, exprimere.

Egenus. Egens.

Elapsò anno. Anno superiore.

Electionem dare alteri. Optionem dare, face-
re eligendi.

Electores. Principes imperii, qui creandis
Cæsaribus summum obeunt munus.

Eleemosyna. Stips. Beneficium, munificentia
erga pauperes.
Eliminare. Expellere, exterminare, projice-
re ex urbe.
Elongare se. Longè se abducere, amovere.
Elucidare. Lucem adferre. Adhibere lumen.
Emancipator. Vindex libertatis.
Emphasis verbi. Vis verbi.
Encomium. Præconium, laudatio.
Enervis. Enervatus.
Eremitorium. Casa hominis solitarii.
Eremus. Solitudo. Locus desertus.
Essentia rei. Natura, vis, potestas.
Ethnicus. Homo à vera DEI cognitione ali-
enus. Expers doctrinæ diviniore. Falso-
rum numinum cultor.
Evacuare. Exhaustire.
Evaginare gladium. Gladium stringere, è
vagina educere.
Evitatio. Declinatio.
Exacè. Accuratè.
Exaltare aliquem. Efferre, provehere ad ho-
nores.
Examen conscientie facere. Facta recogno-
scere. Excutere conscientiam. In se in-
quirere, explorare animi latebras.
Exaudire, pro: Votis precibusq; annuere. Pre-
ces ratas habere.
Excessivè. Nimiùm. Supra modum.
Excommunicare. Coetu, communionem rectè
credentium movere, arcere. Usu sacro-
rum interdicare.

Ex-

Excreſcere. Efflorefcere.
Excufabilis. Excufandus.
Executor teſtamenti. Curator datus exequen-
da ſupremæ voluntatis.
Exemplaris homo. Vir exempli recti. Exem-
plum innocentia.
Exemplariter. Exempli cauſâ, gratiâ.
Exemplificare. Exemplis illuſtrare.
Exhereditare. Exheredare.
Exiguitas temporis. Anguſtiâ temporis.
Exinanitus. In nihilum redactus.
Exnunc. Ex hoc.
Exoptabilis. Optabilis.
Exorbitare. Extra cancellos longius efferre.
Deſectere à recto.
Exoticus. Peregrini moris homo.
Ex parte mea. Pace mea.
Expeſſorare. Omnia animi ſui ſenſa prode-
re, aperire, patefacere.
Expenſa. Impenſa, ſumptus.
Exponere Authorem. Interpretari, explicare.
Exponere ſe periculo. Offerre ſe periculis,
Committere.
Expoſitor. Interpres.
Expoſt. Poſt id temporis. Poſt id factum.
Exprefſè faciam. Sciens. Deditâ operâ.
Ex profeſſo. Conſultò. De induſtria.
Ex tendere vitam. Producere vitam.
Extollere ſe. Efferre ſe.
Extollere vocem. Intendere vocem.
Exirabere. Excerpte.
Extractus literarum. Compendium litera-
rum.

Extraordinariè. Extra ordinem.

Extremum judicium. Decretorius humani generis dies. Dies, qui de omnibus annis nostris sententiam laturus est. Dies novissimus.

Extremam Unctionem accipere. Sacro perungi Oleo.

Extrinsècè. Extrinsècùs.

Extrinsècus. Externus.

Extunc. Inde. Jam dum.

Exuberantia. Abundantia.

Exultantia. Latitia.

Facere crucem. Salutarè signò se munire. Signum crucis digitò fronti imprimere.

Facere pœnitentiam. Labem diluere. Voluntarias pœnas ultro suscipere. Præteritas culpas acerrimè vindicare.

Facere Primitias. Primam DEO Hostiam litare.

Facere risum. Risum movere, excitare.

Facere viam ad cælum. Viam sibi patefacere ad cælum.

Facilitare. Facilius reddere. Levare onere aliquem.

Factor. Effector, perfector.

Factor cæli, & terræ. Conditor, Molitor, Effector.

Fallibilis. Fallax. Errori obnoxius.

Falsiloquium. Mendacium.

Famescere. Esurire.

Famosus. Inclyta famæ homo.

Fasciare. Fasciis ligare.

Favorabilis. Favens, benevolus.

Favere

Favorabiliter. Benevolè, benignè.
Feracitas. Ubertas.
Festivitas, festum. Festus dies.
Feudum. Pradium clientelæ beneficiò posses-
 sum. Pradium beneficiaria lege acce-
 ptum.
Fictitius. Fictus, commentitius.
Fidejuberè. Sponsionem facere. Spondere pro
 aliquo.
Fidejussor. Sponsor, præ, vas.
Fidelis, pro: Christianus. Sacrorum commu-
 nione nobis conjunctus.
Fiducialiter. Cum fiducia. Fidentî ani-
 mō.
Figmentum. Commentum. Res ficta, com-
 mentitia.
Filialis affectus. Pietas in Parentes. Amor
 filii.
Filiatio. Adoptio.
Finaliter. Ad extremum. Ad ultimum.
Finire librum. Libri finem facere. Conficere
 librum, abolvere.
Finire vitam. Cursum vitæ conficere.
Finis arbis. Extremum urbis.
Finitio. Terminatio.
Fixè. Acriter. Intentō animō.
Flavèdo. Flavus color.
Fluctuanter. Dubitanter.
Fluvialis. Fluvialis.
Fluxus aquæ. Cursus, fluxio aquæ.
Fœmininus. Fœmineus.
Folium chartæ. Pagina.
Fomes peccati. Vitiorum seminarium.

Formidabilis. Formidolosus, terribilis.
Fornicari. Scortari.
Fornicatio. Stuprum, libido.
Fornicator. Scortator.
Fortalitium. Propugnaculum, munimentum,
castellum.
Fortificare. Munire, communire.
Fortificatio. Munitio, circummunitio.
Fortis locus. Locus munitus.
Fraternitas. Fratrum conjunctio. Sodalitas,
germanitas.
Frigefacere. Refrigerare.
Frigefactivum. Refrigerans.
Frontispicium. Frons fabricæ, ædium.
Fructifer. Frugifer.
Frustraneus. Irritus, supervacaneus.
Fugaciter. More fugientium. Celeriter.
Fulgidus. Fulgens.
Fulminatus, pro: Fulmine tactus, ictus.
Fundamentalis. Solidus. Solido fundamento
impositus.
Fundamentalis lapis. Substructionum moles.
Fundare, pro: Condere.
Fundatio est pro pauperibus. Locus, domus in
pauperum usus destinata.
Fundator. Conditor urbis, Ordinis.
Funeralia. Iusta funebria.
Fungi vita. Extremam diem morte confice-
re. Concedere naturæ.
Furiatus. Furens, furibundus.
Galera. Triremis.
Garrulitas. Inanis loquendi potestas.
Gaudenter. Cum gaudio.

Geben-

Febenna. Inferi.

Genealogia. Familiarum origo.

Generalatus. Imperium administrandi belli.

Generalis. Dux belli. Imperator. Præfectus equitum, aut peditum.

Gentiles. Antiquæ superstitionis sectatores. Viri cultûs Divini expertes.

Geographica mappæ. Tabulæ regionum, locorumq; indices.

Glorificare. Laudare, prædicare.

Glossa. Interpretatio verborum.

Grana benedicta. Piaculares globuli.

Gratanter. Libenter. Gratô animô.

Gratari. Gratulari.

Grates agere. Gratias agere.

Gratioſe. Lepidè, venustè.

Gratitudo. Gratus animus. Grata voluntas. Beneficii memoria.

Gravamen. Querela, molestia.

Gravare. Onus imponere.

Guardianus. Custos ac Præses Coenobii.

Gulosus. Qui ventris vitiis laborat. Gulæ indulgentior.

Guttatim. Guttis sensim manantibûs.

H *Avere aliquem pro stulto.* Putare aliquem pro deridiculo.

Habere apud se. Habere ad manum.

Habere bonum, vel malum exitum. Prosperè, bene, feliciter evenire, vel minùs prosperè.

Habere pro nihilo. Nihili facere.

Habitaculum. Habitatio, domus.

Hæſe-

Haſtenus, cū pro tempore ponitur. Adhuc.
Habitus pravus. Corroborata uſu ac vetuſtate malitia.

Hæreticus. Homo peſtiferis opinionibꝯ corruptus.

Harmonia muſica. Conſentus vocum.

Hebdomadatim. In ſingulas hebdomadas.

Hebetudo oculorum. Hebes acies oculorum.

*Hinc, inde. Huc atqꝫ illuc. Minc atqꝫ il-
linc.*

Honorificare. Honorare.

Hortulanus. Olitor, topiarius.

Hoſpes. Caupo.

Hoſpitium, pro. Diverſorium, caupona.

Humanitas. Natura humana.

*Humerale. Velum humeris imponi ſoli-
tum.*

Humiditas. Humor.

*Humiliare ſe. Submittere ſe. Submiſſe ſe ge-
rere.*

Humilis. Animi ſubmiſſi homo.

Humilitas. Modestia. Animi ſubmiſſio.

Humiliter. Demitſe.

Hypocriſis. Simulatio pietatis impia.

*Hypocritam eſſe. Simulatorẽ eiſe pietatis.
Speciem præbere pietatis.*

Hypocaustum. Conclave calicium.

Acere in agone. Animam agere.

*Iſtu oculi. Momento. Puncto tempo-
ris.*

Idiota. Homo rudis.

Idololatra. Cultor falſorum numinum.

Idolum. Imago Dei commentitii.

Feju.

Jejunare. Abstinere se ciborum usu.
Ignaviter. Ignavè.
Ignobilter. Sordidè. Plebejò modò.
Ignoranter. Per ignorantiam.
Illesus. Incolumis. Non læsus.
Illegitimus. Non legitimus. Spurius.
Illibenter. Non libenter. Invitus.
Illicitè. Per summum nefas.
Illuminare imagines. Colorum varietate
distinguere.
Immaculatus. Incorruptus. Expers macula.
Imaginari. Fingere cogitatione.
Imaginatio. Opinio ingenii.
Immediatè. Proximè. Nullo interveniente.
Immisericordia. Inhumanitas.
Immorari. Insistere, harere.
Immobilia bona. Bona, quæ moveri non pos-
sunt.
Impassibilis. Pati nescius. Malo nulli obno-
xius.
Impatienter. Cum stomacho. Ægrè.
Impatientsia. Animi commotio. Stomachus.
Imperfectè. Impertectà re.
Imperitia. Inscitia, inscientia.
Impersuasibilis. Obstinatus in sententia.
Impertinens. Quod ad causam non perti-
net.
Impetuosus. Vehementis impetûs homo.
Impingere. Offendere, incurrere. Labi per
imprudentiam.
Implicat. Repugnat.
Impœnitens. Cujus animus in vitiis obfirma-
tus, voluntas obstinata est.

Im-

Impoenitentia. Obstinatio in flagitiis. Impietas.
Impossibile. Quod fieri non potest.
Impostor. Circumscriptor. Homo fraudulentus.
Improportionatus. Impar. Cui deest aliqua proportio.
Impulsivum. Causa movens, impellens.
Imputare. Adscribere. Culpam conferre in aliquem. Assignare.
In abscondito. In occulto.
Inadvertentia. Inconsiderantia.
Inanis gloria. Falsa gloria.
Incapax. Ineptus.
Incarcerare. In carcerem dare, tradere. In vincula conjicere.
Incarnatio. Assumptio corporis humani.
Incarnatus. Hominem indutus.
Incentivum. Incitamentum.
Incertitudo. Incerta belli, fortunæ alea.
Incessabilis. Continuus. Non intermissus. Perpetuus.
Incessanter. Assidue. Sinè intermissione.
Incidenter. Casu, fortuito, obiter.
Inclarescere. Clariorem fieri.
Inclinatio. Proclivitas.
Inclinatus sum, pro: Propensus, proclivis.
Incogitabilis. In cognitionem non cadens.
Incolatus. Habitatio.
Incompetens forum. Non legitimum, alienum forum.
Incompossibilitas. Repugnantia.
Incomprehensibilis. Incomprehensus.

In-

Incongruus. Non congruens.
Inconveniēns. Absōnum, absurdum.
Incorporare. In unum corpus conflare.
Incorporeus. Corporis expers.
Incorrigibilis. Insanabilis.
Incorruptibilis. Incorruptus.
Incredulitas. Obstinatus ad fidem animus.
Incredulus. Obstinatus.
Inculpatus. A culpa vacuus.
Inculpare. Vitio dare, vertere.
Incurabilis. Insanabilis, desperatus.
Indebitè. Immeritò, injustè.
Indesinenter. Continenter, perpetuò. Sinè
intermissione.
Indeterminatè. Non speciatim.
Index civitatis. Tabulæ publicæ.
In diebus nostris. Nostrâ memoriâ.
Indifferenter se habere. Neutras partes am-
plecti.
Indigestio. Cruditas.
Indigitare. Indicare.
Indigus. Indigenus.
Indisciplinatus. Malè moratus. Protervus.
Indiscretè. Sinè discrimine. Imprudenter.
Indiscretus. Imprudens.
Indissolitus. Non satis idoneus. Ad res ma-
las animatus.
Indivisibilis. Individuus.
Indubitatè, indubitanter. Procul dubio.
Indubius. Haud dubius.
Indulgentia. Pœnarum venia, vel delictò-
rum.
Industriosè. Industriè.

Inef-

Ineffabilis. Quod verbis exprimi non potest.
Inenarrabilis. Quod exprimi oratione non potest.

Ineptitudo. Ingenium hebes.

Inexcusabilis. Excusationem non habens.

Inextinguibile odium. Implacabile.

In extremis esse. Animam agere.

In faelo. Re vera. Re ipsa.

Infallibilis. Certissimus.

Infestare. Infestum esse.

Infidelis, pro: Christianarum Religionum mysteriis non initiatus.

Infidelitas. Obstinatus animus ad Religionis mysteria.

Infideliter. Fide mala.

In fine. Ad extremum, ultimum.

Infinites. Infinitè. Sinè numero.

Infinitudo. Infinitas.

Infirmaria. Valetudinarium.

Infirmari, pro: Ægrotare. In morbum implicari.

Infirmitas, pro: Morbus.

Infirmè. Infirmè.

Influxus syderum. Vis syderum influens in corpora. Vis stellarum.

Informator, pro: Magister.

Infractus, pro: Invictus.

In genere. Generatim, universè.

Ingluvies. Insaturabile abdomen.

In gratiam alterius. Alterius causâ.

Ingratitudo. Ingratus animus. Animus beneficii immemor.

Ingurgitatio. Crapula; ebrietas.

In

In instanti. Puncto temporis. Momento. E
vestigio.
In illo tempore. Illo tempore.
Injungere aliquid alteri. Partes dare. Nego-
tium committere.
Injuriari. Injuriâ laceffere, afficere.
In loco aliquo. Usquam.
Innodatus. Constrictus, vinctus.
Inobediens. Conumax. Parum morigerus.
Inopinus. Inopinatus.
Inordinate. Sinè lege, ac modo.
Inplantatus. Infitus.
Inquantum. Quatenus.
Inquantum possum. Quantum in me est. Quan-
tum consequi poterò.
Inquisitionem de aliquo instituire. Quæstionē
habere de aliquo.
Inquisitor. Quæstor.
Insatiabiliter. Infaturabiliter.
Insensatus. Stupidus, delirus.
Insensibilis. Qui sensu caret. Quid sub sen-
sum non cadit.
Insimul. Simul.
Insolite. Insolenter.
In somnio. Per quietem.
In specie. Speciâtim, nominatim,
Inspiratio. Afflatus Divinus. Instinctus.
Installare. In possessionem admittere.
Instantia. Preces.
Instructio. Institutio.
Instrumentum passionis. Cruciatûs insignia.
In sufficienter. Nimiùm parcè. Non satis.
Insufflare. Inhalare.

In

In tantum. Usq; eò.
Integraliter. Intègrè.
Intellectus. Intelligentia, ratio.
Intelligibiliter. Intelligenter.
Intensivè. Acriter, contentè.
Intentione ea. Eò consiliò. Hac mente.
Intercedere pro aliquo. Deprecari pro aliquo.
Intercessio, intercessor, pro: Deprecatio, deprecator.
Interfectio. Cædes, excisio.
Interim, pro: Interdum.
Interitio. Interitus.
Internus. Interior.
Interstitium. Intervallum, intercapedo.
Intertextere. Intexere.
Interula. Subucula.
Intimare. Indicare, proponere.
Intitulare. Inscribere librum.
Intonare. Voce præire.
Intricatus sermo. Confusus, perturbatus.
Intrinsecè. Intrinsecus.
In vacuum. Frustra.
Invariabilis. Constans. Non mutabilis.
Invasor. Qui invadit.
Inventarium. Index rerum.
Inverecundia, inverecundè. Impudenter, impudentia.
Investitura. Inauguratio. Confirmatio in jure sacrorum.
Inviolabiliter. Inviolatè.
Invisibilis. Qui oculorum aciem effugit.
Invitatorium. Cantus, quò ad laudes Divinas invitantur mortales.

Invoc-

Invocare Sanctos. Sanctos intenta supplicatione propitiare.

Inundatio. Effusus super ripas amnis. Pro-luvies.

Involuntarius. Non voluntarius, invitus.

Jocando dicere. Joco dicere.

Iratè. Iracundè. Cum ira.

Irrationabiliter. Sinè ratione. More rationis expertium.

Irrationalis. Rationis expertus.

Irregularis. Inhabilis ad Sacerdotium.

Irreligiosus. Ab omni religione alienus.

Irremissibilis. Inexpiabilis. Non condonandus.

Irreparabiliter. Irreparabili jacturâ, damno.

Irrequietus. Sollicitus, laboriosus.

Irrevocabiliter. Irrevocabili pacto.

Iterum, pro: Vicissim.

Itinerari. Iter facere.

Itinerarium. Descriptio itineris.

Jubilæum. Annus sæcularis.

Judicator. Æstimator rerum.

Judicium extremum. Decretorius generi humano dies.

Junctura. Commissura, junctio.

Jurista. Jurisconsultus, peritus.

Justificare. Justum declarare. A culpa absolvere.

Juxta Ciceronem. Secundum Ciceronem. Ex Ciceronis sententia.

Labilis. Debilis, infirmus.

Laborator. Operarius.

La-

Lachrymabiliter. Cum lachrymis.

Lacticia. Edulia ex lacte.

Laniena, pro: Cades.

Lanio. Lanius.

Lapidare. Saxis, lapidibûs obruere.

Latinitas culinaria. Latinitas inquinata.

Lectisfernia, pro: Apparatus lecti.

Lethaliter. Lethiterâ plagâ, morbô.

Leuca. Bis mille passus.

Liber rationum. Codex accepti & expensi.

Liberum arbitrium. Voluntas libera.

Licentiaré. Veniam abeundi facere. Mis-
sum facere. Dimittere.

Licitè. Justè, honestè.

Ligare vulnus. Obligare.

Limitare. Terminis circumscribere. Desi-
nere.

Lingua patria. Sermo patrius.

Literaliter. Ad literam. Ad verbum.

Longo post tempore. Longô intervallô.

Loqui pro, & contrâ. Ultro, citroq; ver-
ba facere.

Lubricitas. Lubricum.

Lucrosus. Questuosus.

Lucia. Luctatio.

Ludere fidibûs. Canere fidibûs.

Luridus. Squallidus.

Luscus, pro: Strabo, qui distortos habet o-
culos.

M *Acerari curis.* Confici curis.

Madefacere. Perfundere, respergere.

Magnalia. Res illustres, admiranda.

Magnanimitas. Magnus animus. Animi
excel-

excelsitas, altitudo.
Magnates. Optimates.
Magnificare. Celebrare, extollere. Illustrem reddere.
Majorennis factus. E curatorum tutela excessit.
Maledictus. Execrabilis, detestabilis. Orci victima.
Malè dispositus. Malè animatus ad rem.
Malefactor. Malitiosus, facinorosus.
Malus àér. Cæli gravitas.
Mandatum publicare. Edictum pervulgare.
Mania. Infania.
Manifestare. Planum facere.
Manuale. Enchiridion.
Manuductio. Ductus.
Manuductor. Ductor, dux.
Manufactura. Opera manu facta.
Marcesco. Putresco.
Marescallus aulæ. Præfectus prætorii.
Martyrizari. Cruciatus pro tuenda veritate fidei perferre.
Masticare. Mandere. Cibum dentibus conficere.
Mechanice artes. Artes sedentariæ, sellulariæ, vulgares.
Mediatè, immediatè. Interveniente aliquo, vel nullo.
Medietas. Pars dimidia. Medium.
Meditari, pro. Exercere mentem in contemplatione rerum cælestium.
Meliorare. Emendare. Melius facere.
Melodia. Modulatio.

Men-

Mensurare. Metiri.

Mensurator. Dimensor, metator.

Mentaliter. Mente, animò, cogitatione.

Mercator frumenti. Frumentarius.

Meridionalis, pro: Meridiana regio.

Methodus certa. Ratio ac via.

Militia, pro: Exercitus, copia.

Mille alii. Sexcenti.

*Mille artifex. Peritus mille artium. Usu
variarum artium exercitatus.*

Millesies. Millies.

Millio. Decies centena millia.

Mineralia. Fossilia.

Minutim. Minutatim, exiguè.

*Minorennis. Minor annis. Curatorum tu-
telâ nondum exemptus.*

*Miraculosus. Mirandis operibûs, & super
hominis conditionem editis clarus.*

*Missam dicere. Facere rem Divinam. Sa-
cris operari. Caelestem Hostiam immo-
lare.*

*Missionarius. Vir Apostolicus, missus ad ex-
peditionem sacram.*

Missio, pro: Expeditio sacra.

Mobilia. Res, quæ moveri possunt.

Modernus. Hodiernus, recentior.

Mœchbari. Adulterari. Maculare thorum.

Molendinarius. Molitor.

Molendinum. Mola.

*Molestare. Molestiâ afficere. Molestiam affer-
re.*

Momentaneus. Brevissimi temporis.

*Monachus S. Francisci. Sodalis de Familia
S. Fran.*

S. Francisci.

Monarchia. Dominatus unius.

Moneta falsa. Nummus adulterinus.

Monetarius. Qui cudit monetam.

Monialis. Virgo D.E.O sacra, dicata.

Monoculus. Luscus, cocles.

Monstruositas. Inusitata forma.

Moralia. Morum præcepta. Res morum.

Moralitas. Morum conditio.

Morbus caducus. Morbus comitialis. Epilepsia.

Mortale peccatum. Crimen lethiferum.

Mortificare se. In semetipsum durum ac fixum esse. Acriter sibi imperare. Animum frangere.

Mortificatio. Corporis afflictatio. Asperitas vitæ voluntaria.

Motu proprio. Sua sponte.

Multifarius. Varius.

Multoties. Sæpenumerò.

Multum ante. Multo ante.

Mundanae res. Caducæ, perituræ, profanæ, fluxæ, fragiles.

Mundus, pro: Rerum fluxarum blandimenta & illecebræ.

Musica instrumentalis. Cantus nervorum, & tibiarum.

Mutatio temporum. Inclinatio temporum.

Mutuo accipere. Pecuniam sumere mutuam.

Mutuari pecuniam.

Natus. Natatio.

Nativitas. Natalis ortus.

Navarcha. Gubernator navis.

W

Naustra-

Naufragare. Naufragium facere.

Naumachia. Prælium navale.

Necesse habere re aliqua. Alicui opus esse re aliqua.

Necessitare. Necessitatem imponere.

Neotericus. Recentior, novitius.

Nepos ex fratre, sorore. Fratris, aut sororis filius.

Neutralis. Neutrius partis.

Neutralitas. Animus à studio partium alienus.

Nigredo. Nigror.

Noctescit. Nox appetit.

Nocuus, Pœtic: Noxius, infestus.

Nomenclatura. Nomenclatio.

Non diu post. Non ita multò post,

Non verò. Non autem.

Notarius. Scriba, librarius, obsignator testamenti.

Nova. Nuncii.

Novellæ. Commentarii rerum novarum.

Novendecim. Undeviginti.

Noviter. Nuper, nuperrimè.

Novitius. Tyro, candidatus Religiosæ Familix. Qui nuper nomen dedit Religioni.

Nullatenus. Nequaquam, neutiquam. Nullò pacto. Nulla ratione.

Nullibi. Nusquam.

Nullò labore. Nullò negotiò,

Numularius. Trapezita.

Nusquam. Nusquam.

Obscure. Infuscare.
Objectum. Res objecta sensibus.
Objicere. Argumento in contrarium ducto
occurrere.
Obiter. In transcurso.
Oblatio, pro: Liberalitas.
Obligationem de se dare. Nomina facere.
Oblivioni tradere. Oblivioni dare.
Obnixè rogare. Enixè rogare.
Obsequium, pro: Officium.
Obsidium. Obsidio.
Obtenebrare. Obscurare. Caliginem offun-
dere.
Obviare. Obviam procedere, ire, venire.
Occasionaliter. Occasione.
Occidere velle alterum. Vitam alicujus ap-
petere.
Occidere se. Adferre sibi manus, mortem
consciscere.
Ododecim, octavusdecimus. Duodeviginti,
duodevicesimus.
Odibilis. Odio dignus.
Disse odio Vatiniano. Odiò capitali disside-
re ab altero.
Odoramentum. Odor.
Offertorium. Oblatio hostia.
Officiales. Magistratus Ministri.
Officina. Opificium, taberna.
Officium acceptare. Suscipere munus publi-
cum.
Osatus. Odoratus.
Omnes usq; ad unum. Ad unum omnes.
Omni ex parte. Usquequaq;

Omnigenus, Pœtic: *Omnis* generis.
Omnimodè. *Omni* modò, *ratione*. *Omnibù*
modis.

Opacitas. *Locus opacus*.

Opera, pro: *Ludus scenicus*, *cantu perag-*
solitus. *Dramma musicum*.

Opinionem malam habere de aliquo. *Malè* exi-
stimare de altero.

Opto tibi felicem successum. *Hanc rem feli-*
citer tibi, vel prosperè evenire cupio.

Opus habere re. *Re mihi opus est*.

Oratio mentalis. *Tacita precatio mente con-*
cepta.

Oratorium. *Locus precibus dicatus*.

Ordinare. *Præscribere*.

Ordinariè. *Plerumq;*.

Ordinatio. *Præscriptum, imperium, imp-*
rata.

Ordines suscipere. *Sacris initiari*. *Sacerdo-*
tio inaugurari.

Oretenus. *Coràm*. *Verbis suis*.

Orientales, vel occidentales populi. *Gente-*
quæ ad ortum vel occidentem terra-
colunt.

Originale, pro: Archetypon, prototypon.

Originale peccatum. *Labes ab ortu nobis in-*
genita, innata.

Orphanus. *Pupillus, pupilla, orbus*.

Oscitantia. *Oscitatio, inertia*.

Ostensio. *Significatio*.

Otiositas. *Cessatio, desidia, socordia*.

Pacatè, pacificè. *Tranquillè*.

Paganus. *Priscæ superstitionis sectator*
Falso-

Falforum numinum cultor.
 Pallesco. Palleo, exalbesco.
 Palliditas. Pallor.
 Palmarum dies. Ramalia, palmaria sacra, verbenalia.
 Palpare manibus. Manibus tentare.
 Panifex. Pistor.
 Papa. Romanus Pontifex.
 Papyrus. Charta.
 Parabola. Sermo ænigmaticus.
 Parcitas. Parsimonia.
 Parentatio. Laudatio funebris.
 Parentela. Cognatio.
 Parasceve dies. Redempto orbi dicatus dies.
 Parlamentum. Senatus regni.
 Parochia. Paræcia.
 Parochianus; Parochialis. Curialis.
 Parochus. Curio Sacer.
 Paroxysmus. Commotiuncula.
 Partialis. Partium studiò abreptus.
 Partialiter. Ex parte aliqua.
 Particularis. Singularis, peculiaris.
 Particulariter. Singillatim, sigillatim.
 Particulatim. Speciatiim, separatim.
 Parùm antè. Paulò antè.
 Parvi facere. In parvis, vel minimis potest.
 Parvo labore. Nullò negotiò.
 Parvum esse. Staturâ humili.
 Pasquillus. Libellus famosus, criminosus.
 Passibilis. Patibilis.
 Passibilitas. Natura perpeffioni subiecta.
 Passionatus homo. Animæ perturbationibus

commotus.

Passiones. Animi motiones.

Patheticè, pro: Disertè, expressè.

Patiens, pro: Ager, agrotus.

Pati jacturam. Detrimentum accipere.

Patientiam habere cum aliquo. Patienter ferre mores alterius.

Pati deliquium. Animo linqui.

Patrinus. Sponsor. Pater lustricus. Sponsor.

Patriota. Civis. Popularis. Gentilis.

Patronatus Ecclesiæ. Jus designandi sacerdotem, in usus templi.

Pavescere. Pavorem incutere. Metum incutere.

Pausa, pausare. Quies, requiescere, respirare. Respiratio inter canendum.

Peccaminosus. Scelestus, vitiosus.

Peccator, peccatrix. Scelerum reus, rea.

Peculari. Depeculari.

Pecunia parata. Pecunia numerata. Pecunia præiens.

Pecuniam corradere. Pecuniam conficere, redigere ex re aliqua.

Pedellus. Minister publicus Academiæ.

Pellicum. Vestis ex pellibus.

Penitiores literæ. Literæ interiores.

Penultimus. Postremo proximus.

Per accidens. Casu, temerè, fortuitò.

Per dies singulos. In dies singulos.

Peremptoriè. Sinè provocatione.

Perfectionaliter. Perfectè.

Permanere in sententia. Constare sibi.

Per-

Permittere. Pati, ferre.
 Perpendiculariter. Ad perpendiculum.
 Perruca. Coma adscita, & fictitia.
 Persecutio Christianorum. Vexationes & fune-
 stræ clades Christiani populi.
 Persecutor Christianorum. Nominis Christia-
 ni hostis.
 Personaliter se sistere. Coram adesse.
 Perspectiva. Tubus opticus.
 Pertinentiæ. Omnia, quæ pertinent, (ut
 prædia, fundi, &c.) ad aliquid.
 Pertinet ad me liber. Meus est liber.
 Pertransire. Permeare.
 Perversio. Eversio.
 Pestiferus. Pestifer.
 Pestis cessavit. Abiit pestis, remisit.
 Phantasticè loqui. Aliena loqui.
 Pharmacopolium. Taberna medicinæ exer-
 cendæ.
 Phlegmaticus. Pituitosus. Cui pituita mole-
 sta est.
 Pileum deponere. Caput aperire.
 Pileum apponere. Caput operire.
 Pilulæ. Catapotia.
 Pinnaculum. Pinna.
 Piscatio. Piscatus.
 Planctus. Plangor.
 Planeta. Stellæ vagæ. Sydera errantia.
 Plantare arbores. Arbores ferere.
 Plasmare. Fingere.
 Plausibiliter. Cum plausu, applausu.
 Plebanus. Curio sacer.
 Plenarius. Plenus, integer, perfectus.

Plenipotentarius. Legatus cum authoritate.
Pleuritis. Lateris dolor.
Plicare. Complicare.
Pluries. Sæpius.
Podagrâ laborare. Ex pedibus laborare. Do-
 lore articulorum cruciari. Ardere do-
 loribus podagræ.
Pœnitentiam agere. Resipiscere. Ad frugem
 redire. Dolere de admissis criminibus.
Vitia virtutibus emendare.
Politia. Institutum civile.
Politica. Prudentia civilis.
Pomum, pro: Malum, num pomum vox est ge-
 nérica omnis speciei.
Ponderare aliquid. Pondere, trutinâ exami-
 nare.
Ponere casum. Proponere quæstionem.
Ponere locò alterius alterum. Sufficere alteri
 alterum.
Populosus. Celeber, frequens.
Porcelana vasa. Murrhina, aut vasa Sinen-
 sium fictilia.
Porosus. Poris frequentibus.
Positivè velle. Absolutè, præcisè velle.
Posito, quod ita sit. Fac ita esse. Fingerem
 ita habere.
Possibilis, possibile. Quod fieri potest.
Possibilitas. Facultas, vires.
Posta. Veredarii equi.
Postscriptum. Appendix extremæ epistolæ
 adjectus.
Potare alium. Potum præbere.
Præctica. Usus, experientia.

Prædicare. Exercere, facere.
Prædicius. Solers, industrius, exercitatus.
Præbenda. Fructus annuus Sacerdotiorum.
Præcedentiam habere. Principatum habere.
Præcipitantia. Repentinus animi motus.
Præconcepta opinio. Concepta, præsumpta.
Prædecessor. Antecessor.
Prædestinatio. Præsentio, decretum divinum
 de hominum salute sempiterna.
Prædicamenta. Categoriæ. Decem elementa
 quæstionum.
Prædicantes. Præcones, sectarii.
Præminentia. Conspicua præ cæteris digni-
 tas.
Præexistere. Prius existere.
Præfatus author. Supradictus, laudatus.
Præfocare. Suffocare.
Præhabere. Anteferre.
Prælatus. Præses, Antistes, Præsul.
Præmeditare. Consulto, & cogitatio consilio.
Præmiare. Præmia tribuere. Præmiis donare.
Præ oculis habeo. Versatur mihi ante oculos.
Præpositura. Præfectura sacra.
Præpositus simpliciter. Præpositus ædi sacre,
 collegio.
Prærequirere. Requiritere ante alia.
Præsagium. Præagutio, præsentio, Prædictio
 rerum futurarum.
Præsentaneus. Præsens.
Præsentare. Repræsentare.
Præservare se a morbo. Morbum anteverte-
 re. Tueri, servare valetudinem.
Præsidens. Præses.

Præsumere, pro: Multa sibi umere, audere.
Præsumptuosus. Arrogans. Immodicus æstimator sui.

Præsupponere. Pro certo ponere. Pro concessio probatoq; sumere.

Prætendere, pro: Postulare.

Prætendens Regni. Regni æmulus, petitor.

Prætensio. Postulatum, postulatio.

Prætextus. Simulatio, species, nomen, obtentus.

Prævalere. Viribus superiorem esse. Superare, vincere.

Præsumsum. Prandii.

Præsum. Usus, exercitatio, consuetudo.

Primatus. Principatus.

Primates. Principes civitatis, optimates, primarii.

Primus. Primum olim.

Primogenitus. Natus maximus.

Primogenitura. Jus natus maximi.

Primordialis. Ad primordia pertinens.

Principissa. Fœmina Princeps.

Prior, pro: Præfectus Monasterii.

Priorissa. Antistita Sacrarum Virginum.

Prioritas. Prior locus.

Privatè. Privatim.

Privilegiare aliquem. Immunitate donare aliquem.

Privilegiati. Privilegiò nominatim affecti. Donati immunitatibus.

Probare, pro: Periclitari, experiri. Periculum facere.

Processio. Supplicatio. Longus procedentium

um in supplicatione ordo. Processus
 Sacri Ordinis in publicum.
Processionaliter ire. Procedere in supplica-
 tionem.
Processionem ducere. Agmen supplicantium
 ducere.
Processum alicui facere. Intendere litem.
Processum perdere. Causâ cadere. Litem
 perdere.
Processus criminalis. Causâ, iudicium capi-
 tale.
Pro concione. Pro suggestu.
Proculcare. Conculcare.
Procul dislare. Longè abesse.
Prodigalis. Prodigus.
Predigalitas. Profusio, effusio pecuniarum.
Prodigaliter. Prodigè, effusè. Per luxum.
Prodigere. Fortunas abligurire.
Proditorie. Proditorum more.
Producere fructus. Ferre fructus.
Pro & contra. In utramq; partem.
Profectus, pro: Progressus, progressio.
Professor. Magister, doctor.
Proficius. Utilis.
Profunditas. Profutidum.
Prognosticatio. Prædictio, divinatio.
Prolixè. Pluribus verbis.
Prolivitas orationis. Oratio copiosa.
Prolongare tempus. Tempus prorogare. Lon-
 gissimè ducere.
Prolongatio. Productio temporis.
Promanare. Emanare, profluere.
Pro me est. Mecum facit istud.

Pro mea persona. Quod ad me attinet.
Promotor. Patronus. Amplificator dignita-
tis.
Promovere simpliciter. Provehere. Promove-
re ad gradum sublimiorem.
Promptitudo. Promptus animus, voluntas,
Animi alacritas.
Pre nibilo. Gratis.
Pro nunc. In praesentia.
Propalare. Divulgare.
Propè jam facta res. Res affecta est.
Properus. Præproperus.
Propheta, Prophetissa. Vates Divinus, Sa-
cer. Vates Divina.
Prophetia. Vaticinatio, prædictio, oracu-
lum.
Proponere conditiones. Ferre conditiones.
Proponere aliquid in Senatu. Referre ad Se-
natum, ad populum.
Proponere sibi aliquid faciendum. Inducere
animum, constituere, decernere.
Proportionaliter. Pro rata parte. Pro facul-
tate, proportione.
Proportionatus. Congruenter factus.
Proprietarius. Possessor.
Proprio Marte. Manu sua. Suo Marte.
Prosa. Oratio soluta.
Prostituerè se. Divulgare se ad omnes libi-
dines.
Protectio. Defensio, tutela, clientela.
Protector. Defensor, patronus.
Protervia. Protervitas.
Protestari contra. Intercedere, contestari.
Pro-

Protestatio. Intercessio.
Proto-collum. Adversaria.
Proto-notarius. Archi-grammateus.
*Proto-plasti. Primi Parentes generis huma-
ni.*
Proventus. Fructus annui.
Provisio, pro: Res frumentaria, alimenta.
Annona.
Proximior. Propior.
Psalmi. Divina Davidis carmina.
Puellaris. Virgineus.
Pugnántia. Repugnantia.
Pulpitum. Suggestum.
Purgatorium. Piaculares Hammæ.
Purificatio. Expiatio.
Puritas. Munditia, elegantia.
Purus Grammaticus, pro: Merus Grāmaticus.
*Pusillanimis. Timidus. Animô fractô, humi-
li, abjectô.*
Pusillanimitas. Animus abjectus.
Quadragesies. Quadragies.
Quadrangularis. Tetragonus.
Quadrat hoc in eum. Hoc cadit in eum.
Questionem proponere. Questionem ponere.
*Qualificatus. Habilis, idoneus. Dotibûs ad
rem instructus.*
Qualisqualis. Qualiscunq;.
Qualitates egregie. Dotes animi egregie.
Qualitercunq; res cadat. Utcunq; erit.
Quamdiu mundus stat. Post homines natos.
Post hominum memoriam.
*Quamprimum potest fieri. Primo quoq; tem-
pore.*

Quan-

Quandoq; pro: Interdum, nonnunquam.
Quantocius. Quamprimum.
Quercinus. Quernus.
Querulare. Queri.
Querulosus. Querulus.
Quid fiet cum illo. Quid fiet illi.
Quid habeo tecum. Quid rei mihi est tecum.
Quidquid sit. Utcunq; res se habeat.
Quo ad corpus mortalis sum. Secundum corpus.
Quomodo stat. Quid agitur.
Radicare. Radices agere.
Rancor. Acerbitas animi.
Raptus. Alienatio à sensibus.
Ratificare. Ratum habere.
Rationalis. Ratione utens. Particeps rationis.
Rationabiliter. Prudenter.
Ratio statûs. Rationes & utilitates Reipublicæ.
Raucedo. Vox obtusa, ravis.
Reactio. Actio reciproca.
Realiter. Reuera reapse.
Reatus. Culpa, crimen.
Rebaptizare. Sacro Fonte iterum tingere.
Rebellare. Desicere à Republica.
Rebellis. Seditiosus, factiosus.
Rebûs sic stantibûs. Rebûs ita se habentibûs.
Recapitulare. Repetere summa rerum capitula.
Recentior. Recens.
Receptor, seu perceptor. Coactor. Vestigalibus præfectus. Quæstor.

Re-

Recidivam pati. In morbum recidere.
Reciprocè. Mutuò, vicissim.
Recommendare. Commendare.
Recompensare. Compensare.
Recreatio, pro: Remissio animi.
Reclitudo. Recta, incorrupta rei ratio.
Redargutio. Confutatio, reprehensio.
Redemptor noster. Vindex, Parensq; libertatis nostræ.
Reditus. Vectigalia. Fructus annuus.
Reduplicare. Conduplicare.
Refectorium. Coenaculum.
Referendarius. Qui supplices libellos offert Regi. Magister libellorum supplicum.
Reflexio. Accurata consideratio, deliberatio.
Refocillare. Recreare, reficere.
Reformare Religionem. Instaurare religionem. Efficere, ut omnes ad sinceram fidem redeant.
Refrigerium. Refrigeratio.
Regaliter. Regiè.
Regeneratio. Generatio nova.
Regere se non potest. Impotenti est animò.
Regestrum. Index, aut commentarius rerum urbanarum. Tabulæ publicæ.
Regit accusativum. Jungit cum accusativo. Petit accusativum.
Regnicolæ. Regni incolæ.
Regulariter. Secundum legem, normam.
Reiterare. Iterare.
Reiteratio. Iteratio.
Relatio, pro: Nuntius, fama, rumor.
Relative. Comparatè ad alios.

Reli-

Religionis exercitium liberum. Sacrorum, rituumq; suorum usus non impeditus.
Religiositas. Pietas erga DEUM.
Remissionem peccatorum petere. Petere veniam delicti.
Remittere peccatum. Gratiam delicti facere.
Remorsus conscientiae. Animi stimuli, morius.
Renunciare Jaculo. Rebus caducis nuntium remittere.
Reparare damnum. Sarcire damnum.
Repeterere idem, inculcare. Decantare.
Reponere aliquid. Condere.
Repræsentare personam alicujus. Inducere personam.
Repudium. Repudiatio.
Repulsio. Repulsa.
Reputationem tueri. Existimationem tueri.
Requiem legere. Sacrum funebre facere.
Res est in eo statu. Res in eum adducta locum.
Res est sic. Res sic se habet.
Residentia. Regni sedes. Regia.
Resignare. Abdicare se munere aliquo.
Respicentia. Vitæ emendatio.
Resistentia. Repugnantia.
Resolvere se. Animum inducere. Consilium capere.
Resolutio. Animi propositum.
Resolutus homo. Vir prompti consilii & expediti.
Resonantia. Sonus percussus.
Respectiva. Comparatè.

Respe-

Respectu hoc. Hac ratione, mente, consilio.
Respectu humano vinci. Noxiâ verecundiâ
impediri.

Restaurare, restauratio. Instaurare, instaura-
tio.

Resumere animos. Colligere se.

Resurgere à mortuis. Reviviscere.

Resurrectio Christi. Dies anniversarius Chri-
sti reviviscentis.

Resuscitare à mortuis. Revocare à mortuis.
à Retro est. A tergo, ponè subit.

Revelare aliquid. Patefacere. Rei indici-
um facere.

Reverentiam facere. Honorem habere. Af-
furgere.

Reversales dare. Cautionem facere. Scri-
ptô fidem obstringere.

Reversus sum. Reverti.

Revisio. Recognitio.

Revolutio rerum. Conversio rerum.

Reunire. Coniungere iterum.

Rigorosus. Rigidus, difficilis.

Rixosus. Pronus ad rixam.

Robustè. Nervosè.

Rubedo. Rubor.

Rubeus. Ruber, rubens.

Ruditas. Stupor, tarditas animi.

Rumpere leges. Leges percurrere, violare.

Ruricola. Agricola.

S *Acramenta, pro: Mysteria Christiana Sa-
cra.*

Sacristanus. Ædituus. Custos Ædis sacræ.

Sacristia. Vestiarium sacrum, & locus in-
stru-

Instrumenti sacri, vel supellectilis.
Sæpiuscule. Sæpenuerò, sæpè.
Salarium. Stipendium.
Salvator. Servator.
Salvificare. Servare. Salvum reddere.
Salvificus. Salutaris.
Salvus conductus. Fidei publicæ testes literæ.
Salutifer. Salutaris.
Sanctificare. Consecrare. Sanctum esse jubere.
Sanctimonialis. Virgo DEO sacra.
Sanguinem effundere. Occidere. Hostilem sanguinem fundere.
Sanguisuga. Hirudo.
Sapidus. Boni, grati odoris.
Sarcophagus. Feretrum.
Satiatus. Saturatus.
Satum. Seges.
Satur vitæ. Naturam explevit satietate vivere.
Scabere caput. Perfricare caput.
Scabrositas. Asperitas.
Scandalum. Offendiculum, offensio.
Scandalizare. Offendere hominem. Contagione malorum alterum evertere.
Scandalosus. Homo mali exempli.
Scandere carmen. Versum metiri.
Scholaris. Scholasticus. Bonarum artium studiosus.
Sciatica. Morbus Ischiacus.
Scibile. Quod sciri aut intelligi potest ex omnium artium disciplinis.

Scien-

Scienter fecisti. Sciens prudensq; id fecisti.

Scopare. Scopis everrere.

Scopus. Finis, propositum.

Scortatio. Effranis libidinum usus.

Scribere discit, pro: Discit pingere literas.

Scribere falso. Scribere mendosè.

Scribere in librum recepti. Referre expensum.

Scrupulosè. Religiosè.

Scrupulosus. Obstrictus religione.

Scrupulum habere. Teneri religione.

Scrupulus, pro: Aegritudine, æstu, sollicitudinum pavore, animi fluctu, stimulis, pungentibus curis.

Scrutinium. Scrutatio.

Sculptor. Fictor.

Scurrilitas. Scurrarum joci.

Secessus. Recesus. Locus remotus.

Secretarius. A secretis. A libellis.

Secretè. Secretò.

Secularis. Profanus.

Seculum, pro: Res fluxæ, caducæ.

Seclatio. Affectatio.

Seclatrix. Consectatrix.

Secum loquuntur. Loquuntur inter se.

Secundum Lucam. Scriptore Luca.

*Secundam possibilitatem. Pro virili parte.
Pro mea facultate.*

Secundum virtutem. Ex virtute.

Securè. Tutò. Sinè cura, periculo.

Secus viam. Juxta viam.

Sedere ad mensam. Accumbere, accubare.

Seducere. Corrumperè mores.

Sedu-

Seductio. Corruptio.
Seductor. Corruptor.
Semel aut bis. Semel, iterumq;
Semel pro semper. Hæc semel dixisse sufficiat.
Semotè. Remotis arbitris.
Senior fio. Ætate procedo. Senesco.
Sensibilis. Quod sub sensum cadit.
Sensualis. Voluptatis studiosior.
Sensualitas. Studium commodorum.
Senjus literalis. Ratio explanandi historica.
Seorsim. Seorsum.
Separatio. Divortium, dissidium.
Septimana. Hebdomas.
Sequax. Qui sequitur.
Sermonem facere. Verba facere.
Serrare. Serrâ dissecare.
Serva. Ancilla.
Servare conventa. Stare conventis.
Servitor. Servus, minister.
Servitudo. Servitus.
Servus judicii. Apparitor. Accensus.
Sigillare epistolam. Signare.
Signanter. Disertè.
Silentiarius. Amans silentiū.
Simonía. Sacrorum nundinatio.
Simul tempore. Temporis ordine simul.
Sine omni. Sine ullo.
Situari. Situm esse. Positum esse.
Situatio. Situs loci.
Sole meridiano clarius. Clarissimum.
Solennitas. Dies festus.
Solennizare. Festum diem agere.
Sol occumbit. Sol jam præcipitat.

Sol.

Solvere vestem, panem. Solvere pro veste,
pane.

Solutionem petere. Appellare alterum de pecunia.

Somnolentus. Somniculosus.

Somnolentia. Languor, sopor.

Sordities. Sordes, avaritia.

Sortilegium. Sors.

Sospitator. Servator.

Sparsim. Pluribus in locis.

Spatiari. Inambulare.

Specificare. Designare speciatim.

Speñat ad me liber. Liber meus est.

Speculari. Meditari, commentari.

Spem dare alteri. Spem facere.

Sperma. Semen.

Spurcitia. Lues, turpitudine.

Spiritualis liber vir. Liber facer. Vir imprimis religiosus, insigniter pius.

Spondaici versus. Spondiaci.

Spontaneus. Voluntarius.

Stannum. Plumbum candidum, album.

Stare à longè. Stare eminùs.

Status Imperii. Ordines Imperii.

Stipendiarius. Beneficiarius.

Stipulari. Promittere.

Stratagemma. Consilium, vel inventum callidum.

Studere, sinè casu. Bonis literis deditum esse.

Studia, sinè casu. Doctrinarum studia.

Studiò. Dedita operà. Consultò.

Subalternus. Inferior.

Subdiaconus. Hypo-Diaconus.

Subdi-

Subditi. Cives subjecti, & subditi Regibus.
Sub eo prætextu. Cum simulatione, specie.
Subindè. Interdum.
Subintelligi. Intelligere vocem non expressam.

Subjugatus. Qui in dominatu alicujus est.
Subitaneus. Repentinus.

Subjugare. Subigere.

Sublimare. In sublime ferre.

Sublimitas. Excelsitas.

Sublimiter. Sublimi locò.

Submittere se legibus. Obtemperare legibus.

Subsannare. Sannis excipere.

Substantia, pro: Natura, aut fortuna.

Substitutus. Vicarius.

Subtunicale. Tunica interior.

Successivè, successu temporis. Progressu temporis. Sensim.

Successores. Posteriores. Qui succedunt.

Succinctè. Breviter.

Succursus militares, Auxilia, subsidia. Auxiliares milites.

Sufficienter. Satis.

Sufficiencia. Copia. Quæ satis.

Sultanus. Turcarum Imperator.

Summa summarum. Ad summum.

Summare. Summam ducere.

Summitas. Fastigium.

Superabundare, superabundanter. Abundare, abundanter.

Superbire. Efferre se. Inflari.

Superciliosus. Qui vultu importuno est.

Supererogatoria opera. Actiones liberæ, nullisq;

illisque legibus præceptæ.

Superficies. Extremitas.

Superfluitas. Redundantia.

Superfluous. Supervacaneus.

Superintendens. Præfectus inspiciendis curatoribus.

Superior Religiosus. Præfex, Moderator Familix Sacræ.

Supernaturalis. Naturæ vires superans.

Superpelliceo indutus. Linteatus. Linea veste indutus.

Superjcriptio. Inscriptio literarum.

Supervivere. Superstitem esse.

Supplere aliquem. Partes alicujus sustinere.

Supplicatio. Libelli supplices.

Supposito hoc. Posito hoc.

Supradictus. De quo suprà dixi.

Surrexit Propheta. Vates Sacer ortus est.

Suspendere actionem. Rejicere actionem in aliud tempus.

Suspendi ab officio. Munere ad tempus abstinere.

Syllogismus. Ratiocinatio.

Symmetria. Congruentia æqualitasque partium.

Sympatbia. Cognatio naturæ.

Synagoga. Collegium Judæorum.

Syndicus Civitatis. Orator Civitatis. Orator in curia.

Synodus. Coetus sacer Religionis causâ collectus.

T *Abefacere.* Conficere, consumere.

Tabernaculum. Sanctuarium augustissimo
Cor-

Corpori Christi aservando.

Tabularius. Custos tabellarum.

Tactus, pro: Mensura, modus, numerus
musicae.

Tædiojus. Tædiō plenus.

Talentum habet bonum. Naturæ, animi dotes
egregiæ.

Taliter, qualiter. Utcunq;

Tam benè, quàm poteram. Pro virili parte
Pro rei copia.

Tangit hoc me. Hoc ad me pertinet.

Tardatio. Tarditas, mora.

Taxare, pro: Reprehendere.

Tecnia. Dolus, insidia.

Temperies. Temperatio.

Tempestuosus. Turbulentus.

Temporalia bona. Caduca, fluxa.

Temporaliter. Ad tempus.

Temporizare. Servire temporibus.

Tempora gravia. Temporum iniquitas.

Tempora cara. Annonæ caritas.

Tenebrosus. Tenebricosus.

Tenere apud se arcana. Tacere.

Tenet cum illo. Studet partibus ejus.

Tenetur hoc facere. Oportet eum facere.

Tenoris præsentis. In hanc sententiam.

Tentamentum. Tentatio.

Tenuitas. Mediocres, tenues vires. Fa-
cultas exigua.

Terminus, pro Voce, verbo, vocabulo.

Terminus, pro Certa die, constituta.

Terra firma. Terra continens.

Terrefacere. Terrorem inferre. Terrere.

Terrens. Terrenus.

Testa-

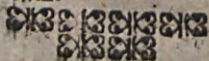
Testamentum antiquum. Friscæ Legis institu-
 ta.
Testatio, Testamentum.
Testimoniales literæ. Testimonium scriptum.
Textus Authoris. Verba aut sententia au-
 thoris.
Theatrum belli. Sedes belli.
Thesaurarius. Thesauri custos. *Ærarii præ-*
 fectus.
Thesaurizare. Pecuniam condere.
Thurificare. Thus adolere, incendere.
Tinctor. Infector lanarum.
Titularis. Nomine Rex.
Titulare. Nancupare.
Tituli benorum. Vocabula hono-
 rum.
Titulum libro facere. Librum inscribere.
Titulus libri. Inscriptio libri.
Tonus. Sonus.
Tormentare. Excruciare.
Tortura. Tormenta, quæstio.
Totalis, totaliter. Totus, penitus.
Toxicum. Venenum.
Tractare casus conscientia. Explicare quæsti-
 ones de moribus.
Tractare malè alterum. Accipere pessimè
 verbis.
Traducere in Latinum. Latine vertere.
Transmutatio. Immutatio.
Transparere. Translucere.
Tribulare. Affligere, vexare.
Tribulatio. Afflictio, calamitas.
Trigesses. Tricies.

Triginta oſto. Duodequadráginta.
Trivialis ſchola. Schola vernaculæ linguæ.
Triumphator. Triumphans.
Tumba. Sepulchrum.
Turpare. Deformare.
Tyrannizare. Sævire.
Vacuare. Exhaustire. Vacuum facere.
Vacuum. Inanitas, inane.
Vagabundus. Vagus.
Valde ſerò. Multa nocte.
Valedico. Valere jubeo.
Valedictorius. Quò valere jubeamur.
Valere, pro: Poſſe.
Vallis miſeriarum. Profundum miſeriarum.
Valor. Pretium.
Vanè. Inaniter.
Vanitas mundi. Res inanes, Flux.
Variabilis. Mutabilis. Parum ſibi conſtans.
Vaſallus. Cliens beneficiario jure obſtrictus.
Ubertym. Abundè, aſſatim.
Vegetativus. Quod viget vivitq; animâ pri-
mi ordinis.
Vehementia. Acrimonia, impetus.
Velox. Concitatus.
Venenoſus. Venenatus.
Venialia peccata. Maculæ quotidianæ. Mi-
nora piacula.
Ventofitas. Quod habet inflationem magnâ.
Ventus bonus. Ventus ſecundus.
Verbaliter. Verbò.
Verbum ſuum dare. Fidem dare, interponere.
Verificatum eſt. Probatum eſt,
Veritatem dicere. Verum dicere.

Ver-

Verſari circa rem. In re verſari.
Veriloquus. Veridicus.
Vernalis. Vernus.
Verſus veſperum. Ad veſperum.
Vexare aliquem. Joco exagitare aliquem. Lu-
 dere aliquem dolis.
Vexatio. Jocoſa exagitatio.
Vexillifer. Signifer.
Vice-Rex. Pro-Rex.
Vice hac, vice una, altera, vicibus multis.
 Nunc, in præſens, ſemel atq; iterum,
 ter, ſæpè.
Viciſſim amare. Inter ſe amare.
Victorioſè. Victrici manu.
Viſualia. Annona, alimenta.
Vide, ne feceris. Cave id agas.
Vigefies. Vicies.
Vinculatus. Vincſus.
Viror. Viriditas.
Virtuoſus. Virtute præditus.
Viſibilis. Res, quæ ſub aſpectum venit.
Viſitare, pro. Inſpicere mores, diſciplinam.
Viſitator. Qui inſpectionem habet.
Viſus bonus. Oculorum acies acris & acuta.
Vitæ austeritas. Viſtus cultuſq; aſperior.
Vituperium. Vituperatio.
Vivere de proprio. Vivere de ſuo.
Vivere in pace. Quietam ætatem ducere.
Vivificare. Ad vitam revocare.
Ullibi. Uſpam.
Ultimatim. Ad extremum.
Ullatenus. Ullò pactò.
Ultrius. Longius, ultra.

Ultionem sumere. Ulcisci.
Ultroneus. Voluntarius.
Unanimiter. Uno ore. Unò animò.
Unctionem extremam accipere. Sacro Oleo extremum perungi.
Undequaq; Omni ex parte.
Uniformis. Simplex.
Unigenitus. Filius unicus.
Unio. Concordia. Animorum consensus.
Unire se. Coniungere.
Universaliter. Universè, generatim.
Vocatio Divina. Vitæ gradus divinitus nobis assignatus.
Vocem habere, pro: Jus suffragii habere.
Voluptuosus. Voluptarius.
Vomitus. Vomitus.
Voracitas. Edacitas.
Votum, pro: Suffragium, sententia.
Votum emitte. Vota facere, suscipere.
Usualis. Usitatus. Ad usum comparatus.
Usurare. Fœnerari. Fœnori dare pecuniam.
Usurarius. Fœnerator.
Ut plurimum. Plerumq;
Ut quid. Cur, quare.
Uxoratus. Qui uxorem duxit.
Z *Elus animarum.* Ardor multos mortales ad DEI agnitionem adducendi, vel ad virtutem.
Zelari. Sancto ardore succendi, inflammari.
Zelotes. Srenuus.
Zona. Cingulum.

I N D E X

Vocum Patriarum,

quæ

Latinè hoc Libello explicantur.

A By nie	-	-	357.
Adwent	-	-	10.
Ani słowā nie mogę mówić	-	-	443.
Ani spoyrzec mogę na iego	-	-	433.
Anioł	-	-	16.
Apostołowie.	-	-	18.
Bądź dobrego umysłu	-	-	219.
Bali się wszyscy	-	-	290.
Balamuci	-	-	125.
Balamuctwo	-	-	178.
Batwochwalca	-	-	159.
Bankiet sprawić	-	-	65.
Barzo	-	-	26.
Barzo lekliwy iestę	-	-	410.
Barzo odległe mieysce	-	-	366.
Barzo się temu dziwnie	-	-	235.
Barzoś uporny	-	-	274.
Barzo to nas przestraszyło	-	-	407.
Barzo zabawny iestem	-	-	276.
Barzo żartowny	-	-	195.
Bawię się	-	-	249.
Bayki	-	-	269.
Beatyfikuję	-	-	23.
Będąc bliskim brzegu	-	-	261.
Będą cię potomne wieki sławić	-	-	318.
Będę na ciebie zawsze pamiętał	-	-	228.
Będę się w naukach ćwiczył	-	-	215.

Będe szczytał dostoięstwu twemu	150.
Będzie ci pożyteczna ta rada	444.
Bezpieczny	383. 421.
Bezbożny	168.
Bezbożną jego chuć wstrzymałem	369.
Bez braku wszyscy zamordowani	338.
Bez karania	169.
Bez karania ci to nie poydzie	169.
Bez mała	341.
Bez moiey wiadomości się stało	264.
Bez urazy to moiey czynić może[sz]	292.
Bez wątpienia	96.
Bez wątpienia winny jest	375.
Bez wstydu	347.
Bez żartu	195.
Bibliotekę ma kosztowną	331.
Biciem z armat mury obalać	256.
Biczując się	88.
w Biedę wpadłem	32.
Biedy nie mają, ktoreyby nie cierpiały	288.
Biegły	299.
Biegły jest w nauce mierniczey	381.
Bierzmować	56.
Bieśiada	65.
Bię kogo	429.
Biorę na się ten grzech	293.
Biorę w zastawę	307.
Biskup	102. 314.
Biskupa stanowić	314.
Biskup Rzymski najwyższy	314.
Bitwa	324. 347.
Blednicę	284.
Bliski nieprzyjaciel	341.

Bliski powinowaty	342.
Blisko	341.
Bluźnić	28.
Bluźnierstwo	28.
Błędzę	2. 103.
Błagam	308.
Błagam się	423.
Błogosławiony	23.
BOG	83.
BOGA wielce czcić	365.
BOG cię/zko krzywo przyśiężcom karać bę. dzie	311.
BOG ci to na myśl podał	230.
Bogactwa pysznym cię czynią	396.
Bogactwa szuka/z	91.
Bogactwem gardzić	62.
Bogactwo	91.
Bogaty	91.
Boiaźliwy	410.
Boiaźń	232. 410.
Boię się	290. 409.
Boł	94.
Boleję nad kim	43. 93.
Boł wielki czuię	384.
Boska moc	269.
Boska opatrzość światem rządzi	345.
Boskiej pomocy wzywać	83.
Bot dobrze na nogę przypada	342.
Boże Narodzenie	118.
Brama	315.
Bramy wyłamać	315.
Bręć	19.
Bronię	74. 344. 345. 418. 421. 343.

Brzegowe cło	-	315.
Brzydka jest rzecz za namiętnościami się swe- mi udawać	-	213.
Brzydzą się	2. 3.	261.
Buduję	-	11.
Bunt	-	383.
Buntownik iest	-	420.
Burzliwe morze było	-	225.
Być obowiazanym	-	405.
Być uciśnionym niesprawiedliwym sądem	-	200.
Byleby	-	97.
Byłem w strachu	-	232.
Byłem niesławnym	-	178.
Był z strony Pompeiusza przeciw Cesarzo- wi	-	285.
C całą noc iacbał	-	269.
Całą rzecz do twego rozsądku odśylam	-	202.
Całą rzecz, tak się ma, opowiem	-	258.
Całey Rzeczypospolitey rzady trzyma	-	364.
Całość wszystkich na nim polega	-	265.
Całuję	-	282.
Cały dowcip na co obrocić	-	181.
Cały powiat opanował	-	276.
Celuję	-	328.
Cena	-	332.
Chcę	-	442.
Chce się do kupiectwa udać	-	443.
Chciałbym, żebyś się uczył Filozofii	-	306.
Chciałbym żyć w osobności na pustyni	-	390.
Chciałby on znowu powrócić	-	427.
Chciwość	-	70.
Chęć y wolą komu oświadczyć	-	393.
Chętnie się	-	132. 157.
Chętni	-	

Cbełpi się z wysokiego urodzenia	132.
Cbętnie wspomaga ubogich	204.
Cbętnie z nim przestaje	430.
Cbmurzy się niebo	269.
Choć i aż	398.
Chorągiew zwinąć	233.
Choroba	246.
Choroba się wzmacnia	246.
Choroba ustać	246.
Choroby się zagaśszczać	247.
Choruię	12. 246.
Chory	179.
Chowam	4. 386.
CHRYSSTUS	41.
CHRYSSTUS nas swą śmiercią odkupił	361.
Chrześcianin	41.
Chrzest	23.
Chudy	219.
Chwałę	209.
Chwalebny, chełpliny	133.
Chwała	131.
Chwała twa na potomne czasy trwać będzie	318.
Chwały bardzo pragnie	131.
Chwały Boskiey iedynie chcę, szukam	132.
Chwały nieśmiertelney z prac twoich dostąpię	132.
Chwały próżney szuka	131.
Chwały starać się	63.
Chwały szukać	209.
Chwieię się	422.
Chybiam	2.
Chytry	431.

Ciągnę	413.
Ciało pościć	362.
Cicho iść	102.
Ciemności	405.
Ciemny	273.
Ciepło	32.
Cierpieć	288.
Cierpliwie	288.
Cierpliwym	288.
Cieszę	76.
Cieszę się z twego powodzenia	207.
Cieślą krzywdę od ciebie odniosłem	183.
Cieślą odniosą karę	311.
Cieślą tego roku zima była	157.
Cieśli	138.
Cieślą mi	138.
Cieślą	138.
Cieszyć utrapionego	13. 59.
Cieślą	279.
Cło brzegowe	315.
Cnota	437.
Cnota wiele może	319.
Cnotliwy y bogaty człowiek	437.
Cnoty w nim nie	264.
Co ciebie do tego przywiodło?	427.
Co czynić, nie wiem	264.
Codzienn	258.
Cofnąć się w zad	39.
Com ci przyobiecał, zachowam	386.
Com zgrzeszył?	293.
Co się ze mną stanie, nie wiem	170.
Coś mówił, pamiętam	228.
Co słowo, to kłamiejsz	231.
Co	

Co to słowo znaczy?	386.
Co tylko widzisz, moje jest	433.
Co za bałamuctwo prawisz	178.
Cwiczenie	88.
Cycerona iednego czytam	210.
Czart	83.
Czas	283. 400. 403.
Czas folgę czyni	226.
Czas gorący	33.
Czas masz pogodny dobrze się sŕpawić	275.
Czas na czym trawić	415.
Czas na rozmowę naznaczyć	404.
Czasowi służyć trzeba	7.
Czas trawić dajmo	62.
Czasu do namyslenia się pozwolić	258.
Czasu nie mam do pisania	404.
Czcic Świętych	378.
Czcic wielce BOGA	365.
Czczę	47.
Czego tak płaczesz?	207.
Czekam	111.
Czemu	354.
Czemu milczysz?	397.
Czemu się boisz wdać się w niebezpieczeń- stwo?	298.
Czemu smętny jesteś?	416.
Czerpam	145.
Cześć	364.
Cześć	385.
Często	277.
Często o tym mówią ludzie	385.
Człowiek	148.
Człowiek uczciwy	151.

Człowiek wielkiego rozsądku	-	201.
Człowiek wielkiej powagi	-	138.
Człowiek wielkiej roztropności	-	346.
Czuć	-	434.
D Ach	-	398.
Dać komu pomóc	-	328.
Dać walną bitwę	-	348.
Dać	92.	416.
Dać się uwieść darami	-	254.
Dać w zastawę księżę	-	306.
Dątki od nas	-	335.
Daleko	-	335.
Daleko się rościaga	-	287.
Daley się bronić nie mogłem	-	317.
Dany mu jest rząd Rzeczypospolitey	-	139.
Daremna była moja praca	198.	279.
Daremnie poszły zabiegi	-	39.
Darmo	-	123.
Darmo pracowałem	123.	206.
Deruć	-	95.
Dawno już koło tego robię	-	206.
Dawno już o tym przepowiedziałem	-	326.
Dawny	-	432.
Dawny to zwyczaj	-	432.
Dekret	-	73.
Deszcz	-	310.
Deszcz ustawicznie padał	-	311.
Deszcz wielki padał	-	310.
Dla	-	343.
Dla krzywdy swoiey wielce urażonym się po-	-	344.
kazać	-	350.
Dla kurzawy nic nie było widzieć	-	342.
Dla spieszenia nie mogłem lepiej pisać	-	
Dla	-	

Dla wstępu zamieścić	347.
Dług	72.
Długo się taili	336.
Długo żywszy, umarł	248.
Dniało	84.
Do bitwy nieprzyjaciela przywieść	347.
Dobra doczesne	29.
Dobra, fortuna	29.
Dobrze masz pamięć	229.
Dobra mowa	280.
Dobra wieczne	29.
Dobrego jestem zdrowia	423.
Dobrego przyrodzenia człowiek	259.
Dobrodzieystwa niegodny	176.
Dobrodzieystwo	26.
Dobro pospolite w zaniedbaniu	262.
na Dobro wynidzie	39.
Dobrę wszystkich upadek odniosłem	376.
Dobry	29. 334.
Dobry był z niego malarz	307.
Dobrych jest obyczajów młodzian	250.
Dobrze	25.
Dobrze czyniącym wielka nagroda postano- wiona jest	325.
Do brzegu przybiłem	261.
Do brzegu się przybić dla wiatru nie mo- gliśmy	316.
Dobrze komu świadczyć	328.
Dobrze mi się dzieje	26.
Dobrze opatrzone mamy oboz	253.
Dobrze po Łacinie mówi	208.
Dobrze się opatrzył	344.
Dobrze sprawował Rzeczpospolitą	139.
Dobrze	

Dobrze uczyniłeś	-	26.
Dobrze zasłużonym nagroda dana	ma być	324.
Dobrze znam człowieka	-	267.
Dobynam	-	279.
Dobynął miasta	-	280.
Dochod	-	425.
Dochodzę	56. 299.	406.
Dodać komu serca	-	413.
Do domu pośpieszać trzeba	-	342.
Dotąd idziesz	-	102.
Doktorem uczynić	-	92.
Dolina wielkiej głębokości	-	338.
Do Loretu pielgrzymować	-	296.
Do łaski przyięty jest	-	358.
Dołożyć pilności	-	87.
Dom	-	95.
Do mnie to należy	-	303.
Do Mszy służyć	-	238.
Do namyslenia się czasu pozwolić	-	258.
Do ostatniego przyjdziem	-	361.
Do ostatniego ubośwa przyśzedł	-	291.
Do pierwszych występku powrócić	-	358.
Dopuścić się grzechu	-	49.
Dopuszczam	-	300.
Dopuszczam się	-	10.
Dopuszczono, ażeby się do ojczyzny wro-	-	300.
cił	-	56.
Dorozumiemam się	-	199.
Do Rzymu mam drogę	-	351.
Dość iścieśmy skarani	-	296.
Dośkonali	-	375.
Do śmiechu pobudził	-	7.
Dostać	-	-

Dosta-

Dostała się wielka zdobycz naszym żołnie- rzom.	-	-	323.
Dostatek	-	-	65.
Dostojęstwo najwyższego dostąpił	-	-	150.
Dostojęstwo	-	85.	150.
Do szukania chwały pobudzać cię nie stało	-	-	165.
Do tego mię ludzkość twoja pobudziła	-	-	300.
Do tego przyszło	-	-	427.
Dotychczas gniewam się	-	-	197.
Dotychczas nie szukałem wygody mojej	-	-	445.
Do was należy spor ten rozsądzić	-	-	202.
Dowcip	-	176. 181.	389.
Dowcipny	-	-	181.
Dowcip to mój przechodzi	-	-	181.
Doświadczę się	-	-	21.
Do wielkiego przyjdzieśz honoru	-	-	220.
Do wierzenia trudna	-	-	268.
Dowodny	-	-	333.
Dowodzę	-	-	334.
Do zanego dzieła pobudzać kogo	-	-	171.
Do Zakonu iest przyięty	-	-	365.
Do Zakonu wstąpił	-	-	365.
Doznałem cię wielce niebaczny	-	-	168.
Doznasz mey uczynności	-	-	278.
Dozwolenie	-	-	114.
Droga	-	198.	432.
Drogę przedsięwziętą odłożyć	-	-	198.
Droży się wielce	-	-	23.
Druk	-	-	421.
Drzwi	-	-	158.
Drzwi zamknąć	-	-	158.
Dusza	-	-	16.

Dwoiako powiadać	259.
Dwoie nieszczęścia mię potkały	180.
Dyalektykę dobrze rozumie	188.
Dysputacyę odprawić	90.
Działo	411.
Dziecię wybornego domcipu	176.
Dzieci Rodzicom szanować powinny	373.
Dziedzieć	144.
Dziedzicem zostać	144.
Dziedzictwo	143. 289.
Dziedzictwo marnie stracił	336.
Dziedzictwa nie będą rospierał	143.
Dziedzictwo wydrzec komu	143.
Dziedzicznym jest Xigzęciem	332.
Dziedziczyc	143.
Dzieie napisał	148.
Dzieiopsis	148.
Dzieiow księgi	148. 244.
Dzieiow księgi pilno trzeba czytać	148.
Dziękuję tobie	134.
Dzielić się, podzielić się	51.
Dzieło nie dokończone	166.
Dzieło pamiętne	228.
Dzieło to barzo osobliwe	388.
Dzień	84.
Dzienna robota	294.
Dzień sadu ostatecznego	201.
Dzień strawić na zabawie iakiej	85.
Dzikość odmienić	258.
Dziwna się rzecz wszystkim zdała	235.
Dziwne rzeczy mówisz	235.
Dziwniem się uwelelił	125.
Dziwny	235.

Dziwnie się	9.	235.
Filozofia	306.	204. 174.
Fortuna niesłateczna	-	122.
Fortunę naieżdżać	-	167.
Fortuny nabyć, wydrzec, stracić	-	29.
Fraśnię	-	390.
Fraśunek	-	389.
Ganię	-	369.
Gardzę	-	62.
Gdy	-	97.
Gdy będę miał czas, napiszę do ciebie	-	423.
Gdyby pierwey umrzeć przyszło	-	248.
Gdy czas potemu, użyć go na dobre	-	275.
Gdy zachodziło słońce	-	431.
General w woysku	-	127.
General Zakonu	-	127.
Ginę	189.	296.
Giniemy wszyscy	-	296.
Głęboka rzeka	-	120.
Głęboki	-	338.
Głębokość	-	140.
Głód	-	116.
Głodny	-	159.
Głowa	-	35.
Głupi	-	394.
Głupszego człowieka nie widziałem	-	394.
Gniew	175.	195.
Gniewać się przestał	196.	210.
Gniewam się	-	197.
Gniewam się dotychczas	-	197.
Gniewliwy	-	196.
Gniew mój na kogo wylać	-	196.
Gniew uślać	-	196.
Gnu-		

Gnuśna ieſt młodź naſza	208.
Gnuśnicie	208.
Gnuśność	160.
Gnuśności iego to przypisano	160.
Gnuśny	160.
Godność	86.
Godności iego pyſznym czynią, y wynio- ſłym	186.
Godności nabyć	86.
Godzić porożnionych	54.
Godzien być chwalonym od wſzyſkich	209.
Godzien być z miasta wygnany	294.
Godzien ieſt, aby ci odpuszczono	285.
Godzien ieſt miłoiſierdzia	237.
Godzina	152.
Gora	245.
Gorąco	425.
Gorący czas	33.
Gora kończata	245.
Gora ſkałiſta y nie równa	245.
Gora wielce wyſoka	255.
Gorę	19.
Gorſzyć drugich	108.
Gorzysty kray	245.
Gość	153.
Goffoda	154.
Goffodą u iego ſtałem	153.
Gotować ſię na Mſzą	238.
Gotow ieſtem dać ci pomoc	340.
Gotowy	340.
Grad	134.
Grad ſpadł	134.
Granica	120. 214. 406.

Greckie Platona ksiązki przekładać	191.
Gromada	139.
Grozę	233.
Gruby	153.
Grzebie	385.
Grzech	292.
Grzech pierworodny	292.
Grzech śmiertelny	249.
Grzechu się dopuścić	49.
Grzech wielki popełnić	380.
Grzechy dawne wpadł	30.
Grzeszę	293.
Grze zys śmiertelnie	292.
Grzmi	411.
Gubię	295.
Gwałcić prawo	211.
H Amuie się	5. 44.
Hańbę czynić	219.
Hańby pozbyć	219.
Hetman	165.
Honorow tytuły	411.
Honor składam	1.
Hoyny iesteś	212.
I Achac pocztę	102.
Iachac całą noc	269.
Iadę	337.
Iadłem	42.
Iak będzie czas, uczynię	404.
Iak chcesz, niech się stanie	443.
Iak długo	97.
Iakeś wysokiego umysłu, znam	220.
Iakimkolwiek sposobem	358.
Iakim sposobem	357.
Iak	

Iak mogł najgłośniey, gadał	444
Iakoby	355
Iako mam nadzieię, wszystko uproszę	391
Iakożkolwiek ieſt	358
Iak pragnieſz chwały, wiem	131
Iakże wiele bluzgał	217
Iakmużnę dawać, zbierać	100
Iaſny	302
Iawnie ſię kacersſwa wyprzyſięgił	145
Iawny	346
Idę	102
Idę ſpać	96
Idę za kim	385
Idźcie o honor moy	151
Ieden drugiego wſpomaga	204
Ieden drugiemu barzo podobny	387
Ieden nad drugim płakał	344
Iednak	398
Iednego Cyclerona czytam	210
Iedney ieſteśmy myśli	443
Iedno ieſt wſzystkich rozumienie	279
Iednym ſłowem morząc	429
Iego dowody ſacno zbię	362
Ieſć nadto	47
Ieſieni koniec	120
Ieſli da BOG zdrowie	439
Ieſli mam prawdę powiedzieć	430
Ieſli ſię nie przyzna, męczony będzie	412
Ieſli to może być	120
Ieſci wprawdzie wieſć, ale nie pewna	376
Ieſtem w poſmiemiſko podany	271
Ieſteſ ſłabey pamięci	229
Ieſt oratorski	130
	168

leś rzecz wielkiej wagi	243.
leś teraz Papieżem Benedykt XIV.	315.
leś to w twej mocy	319.
leś wesoł	147.
leś we zwyczaj	250.
leś występkę towarzyszem	380.
leś jeszcze	97.
leś jeszcze iest w Nowicyacie	422.
leś jeszcze księgi nie dokończył	297.
leś jeszcze nie skończył, o czymem zamyślał	297.
leś jeszcze nie wcale ozdrowiał	246.
leś jeszcze nie czas	404.
leś jeszcze nie wiele ma siły	437.
leś jeszcze się ten naród nie uspokoił	283.
leś jeszcze nie uszedł niebezpieczeństwa	299.
leś jeszcze wątpliwa bitwa	348.
leś jeśli mi czas pozwoli, będę do ciebie pi- sał	283.
leś z listów wyrozumieć mogłem	354.
leś mi	187.
leś mi bez rzeczy	266.
leś mieniem moim pozdrow go	267.
leś mi na to odpowiedział	266.
leś między wypadł na całe miasto	372.
leś miem ozdrowiał	189.
leś mi gniew ustał	247.
leś mi iest bezpieczny	366.
leś mi iestem stary	421.
leś mi się y żyć nie chce	384.
leś mi przestał gniewać się.	440.
leś mi przyszło do bicia się	210.
leś mi ja łaskawij ci okrutni	438.
	225.

Iuż szkoły porzucił	-	381
Iuż tey kłęski zapomniano	-	272
Iż wierności dotrzyma, przyśiągł	-	203
K Acersłwo	-	144
Kacerz	-	145
Kamień	-	208
Kamlenie nań rzucano	-	208
Kanonizując	-	34
Kapłan	-	377
Kapłańskie Pacierze	-	152
Karanię	-	311
Karę przyimę	-	63
Karzę	-	350
Karze siebie za pokutę	-	312
Kazanie mówię	53.	287
Każdy	278.	424
Kiy	-	125
Kiy mi go zbito	-	125
Kładę	-	313
Kłamię	-	231
Kłamstwo	-	230
Kocham	-	15
Kocham się	-	76
Kochanie	-	16
Kolana zgigć	-	120
Kolano	-	128
Koło, krążenie	-	141
Koło tego dawno iuż robię	-	206
Koń	-	105
Konam	-	13
Konanie	-	13
Kończata gora	-	245
Kończę	119. 406.	240

Kon-

Kondycja	54.	291.
Koniec	III.	120.
Koniec spraw, cel	-	381.
Kon powolny, łaskawy	-	225.
Kontent	-	63.
Kopia	-	145.
Korona Klerycka	-	66.
Koronka	-	66.
Kościół	98.	402.
Kościół Katedralny	-	98.
Kościół poświęcić	-	74.
Kościół tam jest bardzo sławny	-	402.
Kościół uroczyste poświęcony	-	403.
Kościół nawiedzać	98.	403.
Kosmaty	-	148.
Kosztowanie	-	140.
Kosztowny	-	331.
Kosztuię	-	141.
Kradnę	124.	125.
Krasomowca	-	280.
Krasomowca trudny do zrozumienia	-	270.
Krasomowca wyborczy	-	283.
Kray	-	363.
Kray gorzysły	-	245.
Kray iaki ograniczyć	-	214.
Kray żyzny	-	363.
Krew puścić	-	426.
Krol	-	133.
Krolem będzie	-	375.
Krotka chwila	-	243.
Krotki	-	30.
Krotko	-	403.
Krucyfiw	-	30.
	-	69.

Kryje

Kryłę	I, 4.	399.
Kryłę się	I. 4.	
Kryje swoje niecnoty		399.
Krzyczę		42.
Krzywdą		183.
Krzywdy zapomnieć		184.
Krzyż		69.
Książę wiele napisał		212.
Książę	212.	307. 148.
Książę do zrozumienia trudna		173.
Książę komu przypisać		74.
Książę wydać		98.
Książę dzieciom	148.	244.
Kształt		158.
Kto nas z niewoli wyzwoli?		386.
Kto od nas to złe oddali?		223.
Kto tak bogaty, aby tym nakładom wystarczyć?		395.
Kto to zrobi?		114.
Kupuję		102.
Kwitną drzewa		120.
Kwitnę		120.
Lecz		226.
Ledwie dniało		84.
Ledwie doyrzec można, tak jest rzecz mała		433.
Ledwie tego zasadzek uszedł		186.
Ledwie do siebie przyszedł		359.
Ledwie mógł doyrzec, tak był zdaleka		433.
Ledwie przyszedł do siebie		360.
Ledwieśmy od brzegu odbili		260.
Ledwo mówić mógł od wielkiego zadźwignięcia		216.
Ledwo		

Ledwo się wstrzymać mogę	239.	400.
Lękam się	-	110.
Lekarstwo	-	227.
Lekarstwo skutek czyni	-	227.
Leniwy	-	306.
Lepiej	-	228.
Lepiej się dziecie z miastem,	-	228.
Leyce	-	141.
Liczba	-	269.
Liczę, rachuję	53.	269.
Liczny	-	252.
List	-	103.
List otwieram	-	18.
List twoy od wszelkicy mię przykrości wy-	-	-
bawił	-	241.
Listy twoie wielką mi czynią nadzieję	-	391.
Lituję się nad kim	-	49.
Lód	-	130.
Los	-	390.
Lubo poniewolnie, przyiął jednak tę urzęd	-	194.
Ludzie byli zabobonni	-	396.
Ludzie o oney rzeczy różnie sądzą	-	191.
Ludzkich jest obyczajów	-	155.
Ludzkość	154.	155.
Łacina	-	208.
Łaciński język nad inne ma być przekła-	-	-
dany	-	325.
Łacnoby ten ciężar przyjął, gdybym mógł	-	316.
Łagodny	-	225.
Łagodny wiatr powiewa	-	428.
Łagodzę	-	210.
Łaianie	-	65.
Łaię kogo	-	14. 65.

Łakomstwo kawe psu	67.
Łasce twojej dostateczna wdzięczność być nie może	367.
Łaska	117. 134.
Łaskawy	43.
Łaskę komu czynię	135.
Łaskę mam u kogo	117.
Łaski czyiej szukać	134.
Łono	139.
Łowię	427.
Łożę	165.
Mać puls	426.
Mądry	379.
Mądry jestem	379.
Mądrzy są opatrzni	316.
Maietność	29.
Malarz był z niego dobry	307.
Malował pięknie	307.
Maluję	307.
Ma łaskę u pana	117.
Małe dobrodzieństwo.	286.
Małego serca człowiek	156.
Mało co może sz	423.
Mało ich	290. 435.
Mało teraz ma Rzeczpospolita ludzi do- brych	290.
Mało widzę ludzi równego dowcipu	389.
Mało zbawionych	378.
Mały	286.
Małżeństwo	226.
Mam	141.
Mam drogę do Rzymu	199.
Mam nad ubogimi miłosierdzie	237.
Mam	

Mam o czym pisać	-	226.
Mam pokoy teraz od spraw	-	357.
Mam szkrupuł	-	382.
Mam to sobie za łaskę	-	117.
Mam wolę	-	17.
Mamy dobrze opatrzoney oboz	-	253.
Ma przyiacioły dostatkow wiele	-	141.
Marnie dziedzictwo stracił	-	336.
Marznie	-	130.
Masz czas pogodny dobrze się sprawić	-	275.
Masz dobrą pamięć	-	229.
Masz wiele powinowatych	-	342.
Materya	-	226.
Mąż	-	436.
Mąż był święty	-	378.
Mąż jest barzo srogi	-	386.
Mąż świętobliwy	-	365.
Męcze	-	412.
Męczennik	-	225.
Męka	-	411.
Męka Pańska	-	287.
Mękę Pańską rospamiętywać	-	287.
Melancholik z przyrodzenia	-	260.
Mętny	-	419.
Mężniem twego zdrowia bronił	-	378.
Mężnie się opiera kacerstwu	-	144.
Mężny	-	122. 127.
Mglisty	-	261.
Mgła	-	32.
Miara ma być w każdej rzeczy zachowa	-	240.
Miarkuie	-	239. 400.
Miasta dobywał	-	280.

Miaſto	-	-	43.	444.
Miaſto obleżone y mocno dobywane	-	-	274.	
Miaſto obronne czynić	-	-	328.	
Miaſto od obleżenia uwolnić	-	-	274.	
Miaſto przedziwne	-	-	444.	
Miaſto wzmocnić	-	-	253.	
Mieć	-	-	405.	
Mieć kazanie o Męce Pańskiej	-	-	287.	
Mieć ſławę, bogactwa, &c.	-	-	120.	
Miecz	-	-	131.	
Mieczą dobyć	-	-	131.	
Miecz do pochew włożyć	-	-	131.	
Mędzy Łacinnikami naylepſzy	-	-	321.	
Mędzy nieprzyjacioły wpadł	-	-	171.	
Mieli go za gnuśnego	-	-	142.	
Mieliśmy pokoy od pogranicznych	-	-	292.	
Mierzę	-	-	232.	
Mie zam	-	235.	304.	419.
Mieſzczanin	-	-	42.	
Mieſz kam gdzie	-	-	142.	
Mieyſce	-	-	215.	
Mieyſce barzo odległe	-	-	366.	
Mieyſce niebeſpieczne, ſtrażne	-	-	215.	
Mieyſce obronne	-	-	215.	
Mieyſce obſzerne	-	-	216.	
Mieyſce odludne	-	-	215.	
Mieyſce odmienić nie obyczaić	-	-	257.	
Mieyſce przykre	-	-	320.	
Mieyſce ſwięte	-	-	215.	
Mieyſce ſztuką obronne	-	-	254.	
Mieyſce wesołe	-	-	215.	
Mieyſce z natury do obrony ſpoſobne	-	-	253.	
Miiam	-	-	329.	

Milezcie

Milczcie	-	-	397.
Milczę	-	-	397.
Miłosierdzie	-	-	237.
Miły	-	-	14.
Miły mi będzie twój powrót	-	-	199.
Mizernie życie	-	439.	444.
Młodość	-	-	204.
Młodzian jest dobrych obyczajów	-	-	250.
Młodzian piękny	-	-	350.
Młodzienia/zek	-	-	10.
Młódź nasza jest gnuśna	-	-	208.
Mnich	-	-	243.
Mnichem został	-	-	243.
Mniemają tak wszyscy	-	-	143.
Mniemanie	-	-	279.
Mniey co sobie ważyć	-	-	415.
Miey to do mnie należy	-	-	362.
Mni/zka	-	-	244.
Moc	-	319.	276.
Moc Boska	-	-	269.
Mocno to postanowiłem czynić	-	-	391.
Mocy komu przydać	-	-	319.
Modlić się	-	-	282.
Modlić się nabożnie	-	-	282.
Moge	-	316.	423.
Morduię	-	-	116.
Morze	-	-	225.
Morze było burzliwe	-	-	225.
Most	-	-	314.
Most podciąć	-	-	314.
Most wystawić	-	-	314.
Mowa	-	-	280.
Mowa dobra	-	-	280.

Mowa swą serca ludzkie wzruszył	251.
Mowa twoja umniejszyła mi boleści	234.
Mowa zła	280.
Mówić co na ucho	84.
Mówić ledwo mógł od wielkiego zadziwie- nia	216.
Mówić z pamięci	230.
Mówię	84. 216.
Mówię do kogo	14.
Mówiłem o tobie wspaniale	152.
Mowi nie do rzeczy	125.
Możny	318.
Mroz	126.
Msza	238.
Mszą mieć	238.
Mszą mieć za umarłe	238.
Mszą solenną odprawować	238.
Mszczę się	442.
Mszy słuchać	238.
Mur	255.
Mur nachyla się ku lewej stronie	174.
Mur się rozstąpił	147.
Muru rozwalinę naprawić	256.
Mury obalać biciem z armat	256.
Musiemy wielkie podatki dawać	416.
Muzyka	256.
Mylam się	103.
Myśl	45.
Myślę	45. 227.
Myślę wyiachać, abym odpoczął	364.
Myśli zawsze o niebie	227.
Myśmy zwycięstwo otrzymali	433.
N Abędziesz nieśmiertelności sławy tym u- czyn-	

czynkiem	163.
Nabożnie się modlić	282.
Nabożny	82.
Nabyć niesławny	219.
Nabywam	7.
Nadciągam na swoje	78.
Nadchodzę	162.
Nad flotą przełożonym został	234.
Nad Perjami panował	364.
Nad wieczor	84.
Nadymam się	180.
Nadzieia	391.
Nadzieję tracę	81.
Nagabam	434.
Nagi	269.
Nagle umarł	248.
Na godność wielu wyniosł	339.
Nagradzam	52.
Nagroda	231. 324.
Na iaw wyniść	340.
Naieżdżać fortunę	167.
Naieżdżam	192.
Nakład	395.
Nakłaniać się	172.
Nakoniec	398.
Nakjztałt	180.
Nalegam	174. 331.
Należy	303.
Należy do kogo	189.
Namawiam	302. 389.
Namiętność	213.
Na moje słowo uczyni	429.

Na morzu powstała nawałność	401.
Namowiłeś mię, abym się Filozofii uczył	302.
Na Mszę się gotować	238.
Na myśli sobie stawieć	161.
Naostatek	318.
Naostatek bić się zaczęli	428.
Napadam na kogo	13.
Na pamięć	230.
Na pamięć się nauczył	230.
Na pewny dzień bitwę wypowiedzieć	347.
Napięty	189.
Napijał dziecie	148.
Napijał wiele ksiąg	212.
Napominam	153.
Na potomne czasy trwać będzie twa ła	chwa- 318.
Na potyczkę go wyzwiał	346.
Naprawić rozwalinę muru	256.
Naprzeciw dmeć	363.
Naprzykrzona niewiaśta y swarliwa	252.
Naradzam się	76.
Narod	128.
Na sąd zapoznać	200.
Naśladowieć	51. 162.
Naśmiewam się	197. 375.
Następieć	395.
Następieć na kogo	301. 151.
Na swoim zdaniu przestać	224.
Nasycam	379.
Na taką znowę nie zezwole	266.
Na taki widok wzdrygam się	152.
Natarli na nieprzyjaciół	167.
Natchnienie	186.

Na-

Natężam	-	188.
Natężanie	-	188.
Na to się wszyscy nakłonili	-	341.
Na tym wszystko zawisło	-	294.
Na ucho co mówić	-	84.
Nauczyciel	-	92.
Nauczyć się	-	88.
Nauka	19. 88. 93. 256. 75.	215.
Nauka wielki przynosi pożytek	-	393.
Nauki opuścić	-	80.
Nauki wielce zdobią człowieka	-	282.
Nauki w pogardzie	-	62.
Nauki wyzwolone powtorzę	-	368.
Nauki zaniedbywa	-	262.
Na wieczerzę mię zaprosił	-	193.
Na wodzie rozbity	-	260.
Nawracam	-	64.
Nawracanie się grzesznika	-	64.
Nawrócić	-	413.
Nawy rozbić	-	260.
Nayduię	-	192.
Nayleniwszy	-	308.
Naylep zy między Łacinnikami	-	322.
Nayniecnotliwszy człowiek	-	380.
Naypierw zy u dworu	-	321.
Naywyższego dostojenstwa dostąpił	-	158.
Na zazdrośnych nigdy nie zbywa	-	193.
Nazbyt chudy	-	219.
Na złe czasy natrafiliśmy	-	404.
Na złe używać	-	6.
Na złe wyszło	-	221.
Naznaczam	79. 267.	
Nazywam	-	267.

Nędza	-	-	236.
Nędzny	-	-	236.
Nie	-	-	264.
Nie ci zaszkodzić nie może	-	-	150.
Nicem nikomu złego nie uczyni	-	-	222.
Nie go nie wstrzyma	-	-	338.
Nie nie czyni bez uwagi	-	-	399.
Nie złego nie mówi	-	-	216.
Niebaczny	-	-	168.
Nie barzo nabożny jesteś	-	-	308.
Nie będę prożnował	-	-	283.
Niebezpieczeństwa jeszcześ nie uszedł	-	-	299.
Niebezpieczeństwo	-	89. 298.	419.
Nie bez Boskiego natchnienia się stało	-	-	186.
Niebo	-	-	43.
Niebo się chmurzy	-	-	269.
Niebo się zacimia	-	-	273.
Nie było o tym wzmianki	-	-	231.
Nie chcę	-	-	266.
Nie chce być posłuszny ustawom	-	-	271.
Nie chcę ci przeszkadzać	-	-	172.
Nie chcę ci się naprzykrzać	-	-	241.
Nie chcę odnawiać żalu twoiego	-	-	367.
Nie chcę się daley tą sprawą bawić	-	-	266.
Nie chcę się tobie więcej przykrzyć	-	-	310.
Nie chciałem onego obrazić	-	-	278.
Niech ci BOG długie życie pozwoli	-	-	331.
Niech ci BOG [zczęści	-	-	123.
Niech tego Pan BOG broni	-	-	83.
Niech to będzie bez urazy waszey	-	-	426.
Niecnotliwemu człowiekowi we wszystkim po-	-	-	-
słuszny	-	-	273.
Niecnotliwy	-	-	295. 380.
Nie	-	-	-

Nie dać komu należytego tytułu	411.
Nie daremnie BOGA prosił	330.
Niedbałość swoją niemocą pokrywa	329.
Niedbały	262.
Niedbałz o sławę	262.
Nie dla zysku to uczyniłem	344.
Nie dokonczony	166.
Nie dopuszczam	107.
Nie dopużcza sobie uciechy	263.
Niedostatek	185.
Niedostatek cierpieć	185.
Niedostatek czyli wspomodz	185.
Nie folgują nam	285.
Niegdy ciężey, niegdy wolniey oddycham	372.
Niegdyś	358.
Niegodny	175.
Niegodny dobrodzieystwa	176.
Niekarny	169.
Niektorzy lada powieści wierzą	377.
Nieludzki	182.
Nie mam żadney z tego korzyści	217.
Nie ma/z biedy, ktoreyby nie cierpiał	288.
Nie masz grzechu, ktoregoby nie popełnił	292.
Nie miło mi o tych rzeczach tak często słuchać	397.
Nie mogę tego na sobie wymodz, ażebym co do niego przemowił	303.
Nie mogę zapłacić	390.
Nie mogliśmy dla wiatru przybić się do brzegu	316.
Nie mogłem się daley bronić	317.
Nie mógł się czytaniem nasycić	379.
Nienawidzę	192.

Nienawidzę pychy	-	396.
Nienawiść	-	277.
Nie odwiedźcie mię żaden od tego zdania	-	230.
Nie o tym tu jest rzecz	-	353.
Nie pewna rzecz	-	170.
Nie pewne nowiny	-	268.
Niepewny	-	170.
Nie podobny ku wierzeniu	-	173.
Niepogoda	-	97.
Niepokoy na umyśle ma być uśmierzony	-	303.
Nie potrzeba tego taić	-	399.
Nie powiodło mi się	-	395.
Niepowściągliwość	-	188.
Nie poydźcie ci to bez karania	-	169.
Nie prześlaie mię prześladować	-	301.
Nie prześlaie płakać	-	206.
Nie prześlaie różnych zabiegów czynić	-	331.
Nie prześlaie żołnierzy pobudzać	-	392.
Nie przestane upominać	-	244.
Nie przestraszony w niebezpieczeństwach	-	299.
Nieprzyiaciel	154.	182.
Nieprzyaciela do bitwy przywieść	-	347.
Nieprzyaciela odpędziliśmy	-	294.
Nieprzyiaciel bliski	-	341.
Nieprzyiaciel nadchodzi	-	162.
Nieprzyiaciel przymierze uczynić	-	176.
Nieprzyiaciel się od Kościołów bamo- wał	-	285.
Nieprzyacielski szturm wytrzymać	-	167.
Nieprzyiaciel wszystko spustoszył	-	315.
Nieprzyiaciel wszystko zabrał	-	358.
Nieprzyaciółom wszystko wydał	-	336.
Nieprzyjaźń	-	182.

Nieprzyjaźni poprzestać	-	182.
Nie przyjmuję	-	369.
Nie przystępny	-	9.
Nie przystoi na ciebie te rzeczy	-	150.
Nie przystoi na męża dobrego nieszcze- rość	-	387.
Nie przytomny	-	5.
Nie rad	-	194.
Nie rad co czynię	-	138.
Nierozmyślnie	-	399.
Nie rozumiem, iżby mi kto w tym niestatek zadać mógł	-	174.
Nierzad komu zadać	-	334.
Nie są wierni	-	179.
Nieskromny	-	163.
Niesława	-	73.
Niesławę sobie uczynić	-	74.
Niesławny	-	160.
Niesławnym być	-	178.
Niesłuszna to rzecz	-	175.
Niesłusznie na tron się wdrzeć	-	421.
Nie służy nam wiatr	-	428.
Nieśmiertelność	-	163.
Niespodzianie	-	168.
Niespodzianie mi się to trafiło	-	168.
Niespodzianie z zasadzek wypadli	-	335.
Niespokojny	-	185.
Niesprawiedliwym sądem być uciśnionym	-	200.
Niestateczne są wole ludzkie	-	173.
Niestateczny	-	173. 211.
Niestateczny człowiek	-	424.
Niestatek wielki z niego	-	257.
Nieświadom	-	421.
Nie		

Nie szanuję starszych	-	374.
Nieszczerość	-	387.
Nieszczęście	§2. 180.	402.
Nieszczęście nas czeka	-	162.
Nie trzeba cię napominać	-	153.
Nie trzeba się łączyć ze złemi	-	388.
Nie tylko nie	-	5.
Nieuczciwych żartów strzedz się należy	-	195.
Nieumiejętny	-	166.
Nie uspokoił się jeszcze ten naród	-	283.
Nie udyjeisz karania	-	311.
Nie wcale jeszcze ozdrowiał	-	246.
Nie wczas	-	172.
Nie wczas powraca[ż]	-	403.
Niewdzięczny	-	181.
Niewiasta	-	252.
Nie widzę, cobym w życiu jego zganił	-	369.
Nie wiele mogę twej sprawie pomodż	-	317.
Nie wielka rana była	-	446.
Nie wiem	161.	264.
Nie wiem, co czynić	-	264.
Nie wiem, co nastąpi	-	161.
Niewierność	-	179.
Niewierny	-	179.
Niewieściuch wielki z niego	-	242.
Niewinnego mię oskarża[ż]	-	184.
Niewinny	-	184.
Niewinny jest	-	69.
Niewola	-	386.
Niewstydliny	-	169.
Niewygodną miałem drogę	-	432.
Nie zabawię	-	245.
Nie zasłużyłem na to	-	232.

Nie

Nie zgadzam się	89.	90.
Niezgoda	-	89.
Nie zgodnych poiednać	-	291.
Niezmierney wielkości	-	425.
Niezwyczajney cnoty człowiek	-	148.
Niezwyczajny	-	186.
Nigdy ciebie nie zapomnę	-	272.
Nigdy iego tak pomie/zanego nie widziałę	-	419
Nigdy mię na swe zdanie nie przecię- gnie	-	303.
Nigdy nie mam wolnego czasu	-	422.
Nigdy spokojnym być nie mogłem	-	357.
Nim	-	97.
Niosę	-	117.
Niż	-	354.
Noc	-	368.
Nocy tej nie spałem	-	95.
Noga	-	305.
Nożę	-	130.
Nowa ta godność wielkie we mnie wesele sprawiła	-	126.
Nowe coraz swary wszczynać	-	214.
Nowicyusz Zakonny	-	267.
Nowina smutna	-	268.
Nowina wesoła	-	268.
Nowotny żołnierz	-	421.
Now Xieżyca	-	218.
Nowy	-	267. 268.
OBalam	-	75. 81.
Obchodził się ze mną źle	-	221.
Obecności iego żądam	-	327.
Obfituję	-	6. 361.
Obiad	-	330.
		Obia-

Obiaśniam, ogłaszam	-	73.
Obiawiam	-	18.
Obiawienie	-	373.
Obiecał mi wiele	-	339.
Obiecuję	-	273. 339.
Obiecuję ci we wszystkim usłużyć	-	339.
Obierać kogo	-	68. 210.
Obieram	-	100.
Obietnicę spełniam	-	339.
Oblegam	-	274.
Oblegli Rzymianie Numancyę	-	274.
Oblezione miasto y mocno dobywane	-	274.
Obłok	-	269.
Obostronny	-	175.
Obowiązać kogo	-	82.
Obowiązać się	-	119.
Obowiązuję	-	82. 271.
Obowiązuję mię	-	271.
Oboz	-	36.
Oboz dobrze opatrzonny mamy	-	253.
Obracam	-	431.
Obracam się	-	430.
Obranie stanu	-	76.
Obrażam	-	207. 278. 445.
Obroćmy oko na przeszłe rzeczy	-	329.
Obrona	-	289. 328.
Obronica	-	75.
Obronny	-	254.
Oburzam się	-	187.
Obyczaje	-	250.
Obyczaje cudze wyszydząć	-	35.
Obyczajów jest ludzkich	-	155.
Obyczajny	-	246.
Obżar-		

Obżarstwo	-	140.
Obżarstwo wielu zgubiło	-	140.
Ochotnie po wielkich pracach odpoczywã	-	359.
Ochotnie się przyłączę do ciebie	-	203.
Ociągam się	-	96.
Oćiec	-	288.
Ocucam się	-	105.
Oczyściam	-	351.
Oczy stracił	-	31.
Oczywiście go przekonałem	-	374.
Oczywista jest rzecz	-	224.
Oczywisty	-	224.
Odbieram	-	22.
Od brzegu ledwieśmy odbili	-	260.
Odebdzę	-	I. 37.
Odciągam	-	5.
Oddaę dobrodziejstwo	-	367.
Oddalam	-	I. 5. 16.
Oddalony od szkoł	-	107.
Oddycham	-	372.
Od dzieciństwa	-	347.
Odganiam	-	294.
Odieżdżam	-	I.
Odkładam	-	85.
Od Kościołów hamował się nieprzyjaciel	-	285.
Odkrywam	-	287.
Odkupię	-	261.
Od lat młodych tego się uczyłem	-	393.
Odległy	-	5. 366.
Od ludzi stoni	-	148.
Odłączam	-	385.
Od łez mówić nie mogł	-	317.
Odłożyć przedsięwziętą drogę	-	198.
Odma-		

Odmalował człowieka jak żywego	307.
Odmiana	257.
Odmieniam	257.
Odmienić dzikość	258.
Odmienić zamysły	258.
Odmieniło się szczęście	258.
Odmienny	257.
Odmienny człowiek	424.
Od młodości chwały pragnęł	131.
Od młodości w naukach wyzwolonych cwi- czył się	153.
Odnawiać żal	94.
Odnawiam	367.
Odno/żę	362.
Od oblężenia miasto uwolnił	274.
Odpadam	358.
Odpadł w dawne grzechy	30.
Odpędziliśmy nieprzyjaciela	294.
Od początku świata	253.
Odpocznienie	422.
Odpoczynek	356.
Odpoczywam	356.
Od pogranicznych mieliśmy pokoy	292.
Odpowiadam	372.
Odprawiłem pokutę na spowiedzi naznaczo- ną	313.
Odrowadzam	I.
Odpuścić winę	366.
Odpust zupełny	177.
Odpuszczenie	426.
Odradzam się	367.
Odrażam	I.
Odrodek	75.

Odrywam	-	5.
Odrzucam	I. 3.	364.
Odrzucone kondycje pokoju	-	291.
Odsądzam	-	1.
nie Odstąpię ciębie	-	47.
Od strachu mię uwolnić	-	232.
Od strachu zbladł	-	284.
Odsraszam	-	4. 81.
Od stworzenia świata	-	183.
Od tego zdania żaden mię nie odwiedzie	-	230.
Od upadku zachował oyczynę	-	378.
Odwaga	-	220.
Odważam się	-	21.
Odważny	328. V. Animus	
Odwdzięczę za dobrodziejstwo twoje	-	367.
Odwdzięczyć za dobrodziejstwo	-	27.
Odwiedzać Kościoły	-	403.
Od wielkiego zadziwienia mówić ledwo mogł	-	216.
Odwroki rzecz potrzebuie	-	245.
Odwodzę	374.	383.
Odwracam	-	21.
Od wszystkich ciężarów jestem wolny	-	212.
Od wszystkich godźien być chwaleonym	-	209.
Od żalu w szaleństwo wpadł	-	185.
Ofiara	-	154.
Ofiaruję	-	74.
Ogień	-	160.
Ogień wskrześcić	-	160.
Oglądam się	-	371.
Ogołacam	-	333.
Ograniczyć kray iaki	-	214.
Ogrod	-	76.

O honor moy idźcie	-	151.
Oko	-	277.
Okrutne panowanie	-	421.
Okrutny	-	68.
Okrutny rzadca	-	421.
Olbrzyna poraził	-	344.
Omdlał	-	77.
Omdlewanie	-	77.
O Męce Pańskiej Kazanie	mieć	287.
On był sędzią	-	201.
O niebie zawsze myśli	-	227.
Oniemieć	-	272.
Oni tego za nieprzystojną rzecz nie ma- ią	-	420.
On mi to radził	-	394.
On sam przytomny był	-	327.
On wierze, iam notę zrobił	-	257.
Opanować	276.	405.
Opanował cały powiat	-	276.
Opatruję	335.	345.
Opatrzność	-	345.
Opatrzność Boska światem rządzi	-	345.
Opatrzny	-	346.
Opatrzył się dobrze	-	344.
Opętany od czarta	-	83.
Opieka	-	420.
Opieram się	-	371.
Opisuję	-	79.
O pokoy prosić	-	291.
Opowiadam	174.	323.
Opowiem całą rzecz, iak się ma	-	258.
Oprocz	-	106.
Opuścić staranie pierwszych nauk	-	365.
Opuszczam,		

Opuuszczam, odstępnie	79. 161. 328. 365.	
Oracyą poprawić	-	101.
Oskarżyć niesłusznie	-	7.
Oslabiam	-	72.
O sławę nie dbasz?	-	262.
Ostawiam	-	81. 178. 413.
Ostawiony	-	267.
Ośmielić się	-	17.
Osoba	-	302.
Ojobliwey był ludzkości Cesarz ku wszy- skim	-	155.
Ojobliwszy	-	320.
Ojobliwy	-	321. 388.
Osobny	-	333.
Ostatecznego sądu dzień	-	201.
Ostatek	-	366.
Ostatnia zguba nadchodzi miastu	-	189.
Ostroga	-	32.
Oświadczać się	-	408.
Oszukiwam	-	73. 101. 115.
O tę rzecz rzućmy losy	-	391.
O te rzeczy, które są przytomne, mniej dbamy	-	327.
O tobie często mówimy	-	215.
O to się staray, żebyś godności twoiey nie zaszkodził	-	150.
Otruć kogo	-	426.
Otruć się	-	426.
Otwarzam	-	18.
O twą sprawę, iakoby o moję własną starać się będę	-	355.
Otworem stoię	-	287.
O tym zamilczę	-	397.
		Owoc

Owoc	-	-	123.
Oczyzyna	-	-	289.
Oczyzyna w całości została	-	-	224.
Ozdobnie pogrzebiony	-	-	385.
Ożenić się	-	-	226.
Ożębiem	-	-	363.
Oznajmiono nam	-	-	270.
Oznajmuję	-	-	270.
Ożyć	-	-	374.
Pachnę	-	-	361.
Pacierz Kapłańskie	-	-	152.
Pacierz Kapłańskie mówić	-	-	152.
Pamięć	-	229.	244.
Pamięć dobrą masz	-	-	229.
Pamięć go zawstydzila	-	-	347.
Pamięci słabej jesteś	-	-	229.
Pamiętam	-	228. 359.	405.
Pamiętam, coś mówił	-	-	228.
Pamiętne dzieło	-	-	228.
Pamiętny	-	-	228.
Panował nad Persami	-	-	364.
Panowanie	-	-	166.
Państwo rozszerzyć	-	-	166.
Pannę	-	-	364.
Papieżem teraz jest Benedykt XIV.	-	-	315.
Paręcznik	-	-	326.
Patron	-	-	289.
Patrzam	-	20.	371.
Patrzaj, ażebyś za granice skromności nie wystąpił	-	-	414.
Patrz iak pracuję	-	-	205.
Patrz, w iakim stanie zostaniemy	-	-	392.
Patrz żeby się bunt nie stał	-	-	120.

Pęd	167.
Pełno było śniegu	265.
Pełno fraśunkom	389.
Pełno żołnierzy	309.
Pełny	309.
Perła	126.
Pewna rzecz	40.
Pewny	40.
Pic za zarówie	28.
Piekło	178.
Pięknie malował	307.
Piękny	350.
Pięknym kształtem litery wyrażasz	382.
Piękny młodzian	350.
Pielgrzymował do Loretu	296.
Pielgrzymow mile przyjmować	296.
Pielgrzymuję	293.
Pieniądz	270.
Pieniądze	293.
Pieniądze stracił, przebulał	293.
Pieniądze zbieram	293.
Pieniężny	293.
Pierśi	293.
Pierworodny grzech	292.
Pierwszy	332.
Pierwszy porządkiem y czasem	332.
Pięść	350.
Pieskliny	242.
Pięta	33.
Pianica	97. 318.
Pilany	97. 436.
Pięć	28.
Pilnie się wypytywałem	191.
Pil.	

Pilności dołożyć	-	87.
Pilno trzeba czytać dzieiow księgi	-	148.
Pilnie swego zwyczaju	-	250.
Pilny	-	87.
Pismo Święte	-	28. 382.
Piszę w dzieiach	-	148.
Pisz do mnie częściey	-	382.
Piszę	-	381.
Piszę, rozgłaszam	-	412.
Platona Greckie księszki przekładać	-	191.
Placę	-	390.
Placzę	-	206. 217.
Plakali po umarłym	-	217.
Plaszcz na się wzięł	-	177.
Płochy wierzy	-	399.
Płochy człowiek, porywczy	-	320.
Pływam	-	259.
Pobłażanie	-	177.
Pobożność	-	334.
Pobożny	-	307.
Pobożny szczęśliwym jest	-	334.
Pobudzać do niezgody	-	88.
Pobudzać kogo do zanego dzieła	-	171.
Pobudzam	- 106. 165. 171. 300.	392.
Pobudziła mię do tego twoja ludzkość	-	300.
Pocałował ziemię	-	282.
Pochlebcom wystrzegay się	-	441.
Pochlebniicy u tego łaskę mają	-	135.
Pochlebię	-	11. 284.
Pochmurne było niebo	-	261.
Pochwała	-	309.
Pocichu mówił	-	444.
Począł się srodze przegrażać	-	234.

Począł

Początek	-	183.	281.	421.
Poczynam	-	-	-	170.
Poczyna się zewsząd bitwa	-	-	-	348.
Poczyna wielkie rzeczy	-	-	-	221.
Podać miasto zwyciężcy nieprzyjacielowi	-	-	-	412.
Podać	-	-	-	412.
Podatek	-	-	-	416.
Podbić pod moc	-	-	-	394.
Pod chorągiew zaciągać	-	-	-	233.
Podciąć most	-	-	-	314.
Podczas Młzy	-	-	-	238.
Poddany, poślubiony	-	-	-	92.
Podęrzany będzie o niewierność	-	-	-	179.
Podęzzenie	-	-	-	396.
Podiażdami wieść bitwę	-	-	-	348.
Podłość	-	-	-	156.
Po długim milczeniu zaczął mówić	-	-	-	217.
Podług swego upodobania czyni wszystko	-	-	-	214.
Podług umowy wszystko uczynię	-	-	-	284.
Podły	-	2.	156.	434.
Podły człowiek	-	-	-	148.
Podły jest człowiek	-	-	-	273.
Pod moją jest mocą	-	-	-	320.
Podobam się	-	-	-	308.
Podobieństwo	-	-	-	387.
Podobny	-	-	-	387.
Pod obronę Pańską	-	-	-	345.
Podwyższam się	-	-	-	19.
Podzielić się z tobą łupem	-	-	-	51.
Podzielić się łupem ze mną	-	-	-	286.
Pod znak się zaciągnąć	-	-	-	233.
Poganin	-	-	-	284.
Pogłoska jest	-	-	-	115.

Pogodny masz czas dobrze się sprowadzić	275.
Pogodzić	88.
Pogodzić się w sprawie	38.
Pogrzeb	109. 124.
Pogrzebiono go uczciwie	124.
Poiść żonę	96. 226.
Poiednać niezgodnych	291.
Poiednać się	291.
Poiednać się z nieprzyjacielem	134.
Poiutrze	296.
Pokarm	42.
Pokazał się	433.
Pokazuję	73. 110. 282. 332.
Pokazuję się	18.
Poki świat światem będzie	253.
Poki żyć będę, przykładac się do nauk nie przesłanę	441.
Pokładam	368.
Pokoju kondycye odrzucone	291.
Pokornie was prosi	396.
Pokorny	396.
Pokoy	291.
Pokoy mieliśmy od pogranicznych	292.
Pokoy uczynić	291.
Pokrywam	91. 329.
Pokrzepiam	359.
Pokuta	312.
Pokutę na spowiedzi naznaczoną odprawi- łem	313.
Pokutowie	313.
Polecam sprawę	49.
Polegam	294.
Polega na nim wszystkich całego	265.
Po	

Po Łacinie dobrze mówi	-	208.
Pomaga co	-	362.
Pomagam	-	9.
Pomału przychodzę do zdrowia	-	424.
Pomiarkowany	-	238.
Pomiarkowany w pokarmie y napoiu	-	388.
Pomieszał mu się rozum	-	230.
Pomieszanie	-	363.
Pomieszany umysł iego	-	304.
Pomoc	22.	366.
Pomoc ci dać gotow iestem	-	340.
Pomoc komu dać	-	328.
Pomścić się za tę potwarz	-	442.
Po Mszy	-	238.
Pomykam	-	339.
Poniewolnie poszedłem do niego	-	194.
Poniżam, pograżam	-	78.
Popędliwey natury	-	425.
Popędliwy	-	425.
Po pełni Xiężyc	-	218.
Poprawiam	166.	101.
Poprzeczny	-	416.
Poprzestać nieprzyjaźni	-	182.
Popuszczam	-	364.
Pora pogodna	-	402.
Porażam	-	344.
Poraził olbrzyma	-	344.
Port	-	316.
Poruezam sprawę	-	49.
Porywam	-	358.
Porywczy	-	320.
Porządek	-	281.
Porządkiem nic nie uczyniono	-	281.

Porzę	-	-	273.
Porzucam	-	-	338.
Porzucam co	-	-	3.
Pościć	-	-	159.
Pośilam	-	-	362.
Pośilić ciało	-	-	362.
Poskromić chciwość	-	-	70.
Poskromić rospuszc	-	-	44.
Poslizgnąwszy się, padł	-	-	30.
Posługi	-	-	273.
Poskušny iestem	-	-	271.
Pospolity	-	-	51.
Pospolstwo	-	309.	419.
Pospołu	-	-	338.
Post	-	-	159.
Postać	-	-	142.
Postanowić Zakon	-	-	124.
Postanowienia swego nie odmienię	-	-	343.
Postanowienie	-	-	373.
Postanowienie umysłu	-	-	343.
Postanowiłem do Rzymu iachac	-	-	392.
Postanowiłem naśladować cię	-	-	385.
Postaram się, ile będę mógł	-	-	354.
Postępek mój za nieważny osądził Senat	-	-	198.
Postępowac w zaczętey drodze	-	-	198.
Postępuję	19.	335. 337.	338.
Posrzegam	-	-	133.
Post wielki	-	II.	274.
Poswiecam	-	-	352.
Postopniach	-	-	74.
Poswięcić Kościół	-	-	74.
Pojzło w niepamięć	-	-	2.
Potajemnych rzeczy swoich mi się zwierza	-	-	192.

Po tak wielu niewygodach spoczniy nieco	356.
Potomne wieki sławić cię będą	318.
Potomność	318.
Potrzeba jest	261.
Potrzeba wszystkim umrzeć	249.
Potrzeba z ksiąg co lepszego wypisywać	267.
Potrzebuję	80. 99.
Potrzebuję rzecz odwłoki	245.
Potwarz	33.
Potwarz ta do gniewu mię pobudziła	196.
Pótwierdzam	12. 18. 56.
Poty	142.
Poty nie o tym nie było słychać	142.
Powaga	22. 138.
Powątpiwam	96.
Poważam	220.
Powiadać	84. 258.
Powiadać dwojako	259.
Powiadam	84. 258.
Powiat cały opanował	270.
Powiedział z pochwałą	309.
Po wielkiej części	286.
Powód	275.
Powodzenie	395.
Powolić	102.
Powolny	270.
Powracam	360.
Powszechny	127.
Powtarzam	368.
Poydź do nieszczęścia	2.
Poydź precz ztąd	2.
Poymuję	34.
Poyść za czyim zdaniem	2.

Pożądanie	-	79.
Pożar	-	170.
Pożar wielki wszczął się	-	170.
Pozbyć hańby	-	219.
Pozdrawiam	-	378.
Pozdrow go imieniem moim	266.	378.
Poznać	-	46.
Pozwalam	-	53.
Pozwala sobie	-	177.
Pozwolić czasu do namyslenia się	-	258.
Pożyczam	-	258.
Pożyteczny	-	444.
Pożytek	-	50. 123.
Pożytek odebrać z czego	-	123.
Pożytku swego szuka	-	445.
Pozynam	-	7.
Praca	-	205. 279.
Pracuję	-	205.
Pragnę ciębie widzieć	-	79.
Prawda	-	430.
Prawo	-	211.
Prawo gwałcić	-	211.
Prawo stanowić	-	211.
Prawować się	-	200.
Prawo znieść	-	211.
Prętki	-	40.
Prętki jest y płochy w sprawach swoich	-	399.
Prętko	-	42.
Probować szczęścia w bitwie	-	348.
Proch	-	350.
Professyę czynić	-	337.
Prokurator w sprawach naylepszy był Cy-	-	-
cero	-	289.
	-	Prosi

Prosi cię o miłosierdzie	-	237.
Prosić o pokoy	-	291.
Prosi o odpuszczenie	-	426.
Prośmy BOGA, aby na nas podczas tego zamieszkania łaskawie weyrzał		330.
Proszę	282. 305. 330.	376.
Proszę, przepraszam, przyczyniam się		77.
Prowadzę	-	47.
Prośbą jego wzruszył się	-	251.
Prożna była nadżicia	-	198.
Prożnuie	283.	422.
Prożny	423.	424.
Prożny, daremny	-	198.
Przebiłam	-	415.
Przebłagał rozgniewanego człowieka		210.
Przechodzę	-	414.
Przeciągnąć kogo na swoje strony		413.
Przecinam	-	321.
Przeczuwam	-	328.
Przedaię	-	426.
Przedażny	-	426.
Przedłużam	-	336.
Przedsięwziętą drogę odłożyć	-	198.
Przeoglądam	-	344.
Przeiednywam	283.	359.
Przeieżdżam	413.	415.
Przeklinam	-	108.
Przekładam	-	325.
Przekonywam	-	374.
Przekupić sędziów	200.	67.
Przelatuję	-	416.
Przełożony	-	324.
Przemarnować	5. 61.	29.

Przemieszkivam		370.
Przemiliam		329.
Przenajam się dokąd		233.
Przenikam		303.
Przenoszę		415.
Przenoszę co nad co		18.
Przepis		327.
Przepisuję	79.	326.
Przepływam	415.	259.
Przeprawić się przez rzekę	121.	413.
Przeprawić wojsko		413.
Przeprowadzam		412.
Przepuszczam		285.
Przerazam		293.
Przerwa się ze dżdżu stała		147.
Przerynam		4.
Przerzucić		413.
Przestać	40.	80.
Przestać na swoim zdaniu		224.
Przestał już gniewać się		210.
Przestał lękać się		410.
Przestał się gniewać		196.
Przestańmy jęczyć się		417.
Przestąpiłem zamierzony kres		338.
Przestraszeni nieprzyjaciele uciekają		408.
Przestraszyła mnie ta nowina		295.
Przestrzelić		413.
Przeżyłam		415.
Przeżkadam	164.	322.
Przeżkoda		163.
Przeżył		329.
Przewyższam		105.
Przez długi czas około tego chodzę		431.
Przez		

Przez Jen	-	-	356.
Przodkow naśladować	-	-	162.
Przybądź iak nayprędzey do nas	-	-	426.
Przybiłem do brzegu	261.	-	316.
Przychodzę	-	-	426.
Przychodzę do przyjaźni	-	-	6.
Przychodzę do siebie	-	-	359.
Przychodzę kJobie	-	-	370.
Przyczyna	-	-	37.
Przydać komu mocy	-	-	319.
Przydać	-	-	8.
Przyjaciel	-	-	15.
Przyjąć kogo	-	-	7.
Przyjąć Komunię	-	-	104.
Przyjąć Sakrament	-	-	377.
Przyjaźń	-	-	14.
Przyjemny	135.	137.	199.
Przyjęty ieść do Zakonu	-	-	365.
Przymiuję	-	106.	358.
Przykład	-	-	108.
Przykładam	-	-	8. 18.
Przykład brać	-	-	108.
Przy końcu iešien	-	-	120.
Przykrę miałem drogę	-	-	199.
Przykre miejsce	-	-	320.
Przykrość	-	-	241.
Przykry	-	241.	277.
Przyłączam	-	-	9. 10.
Przymierza nie dotrzymać	-	-	121.
Przymierze	-	121.	176.
Przymierze uczynić	-	-	121.
Przymnażam	-	-	22.
Przy moiey obecności to się stało	-	-	327.

Przy nas wygrywa	433.
Przynoszę	12.
Przypadam	352.
Przypadek	36.
Przypisać księgę komu	74.
Przypisuję	10.
Przypisywać sobie cudze pochwały	209.
Przypłacam	218.
Przypłaci on ieden za nas wszystkich	218.
Przypominam	363.
Przypowieść	345.
Przyprowadzam	8.
Przypuścić konia na nieprzyjaciela	10.
Przypuszczam	9.
Przyraśla Xiężyc	218.
Przyrodzenie	128. 259.
Przyrównybam	51.
Przyśladzam	9.
Przyiść do siebie ze strachu	47.
Przyślegam	203.
Przysłużyć się komu	135.
Przyspieszam	6.
Przystęp	69.
Przystępny człowiek	6.
Przystępuję	68.
Przystępuję do czego	79.
Przystoi	73. 284. 137.
Przystoi wyrządzać ucziwłość starszym	150.
Przyszedł do ostatniego ubóstwa	291.
Przyszliśmy do zgody	359.
Przytomny	327.
Przymieść do bitwy nieprzyjaciela	347.
Przywilej	333.

Przywłajszam	19.
Przywodzę	361.
Przywracam	378.
Przyzwalam	20.
Przyznyczaiać się	19.
Puścić	67. 81.
Puścić się w drogę	198.
Puścić	315. 424.
Pustynia	390.
Pycha	396.
Pycha rodzi nienawiść	277.
Pyszniysz się z tak małej rzeczy	180.
Pyszny	396.
Pytam się	191.
Pytanie	353.
R achuię	53.
Rad plełgrzymuie	295.
Raduię się	113.
Rad za oyczyznę umrę	248.
Radzę	394.
Radzę się	61.
Radzić sobie	61.
Ramię	156.
Rana	446.
Rano	224.
Ręczyć się	119.
Robota dzienna	294.
Roczny rząd kończył	140.
Ród	128.
Rodzaju opisanie	127.
Rodzaj opisywać	127.
Rodzę	285.
Rodzę się	259.

Rodzony brat	129.
Rok	17.
Rokuie	326.
Roku Pańskiego	17.
Rościagam	113.
Rościaga się daleko	287.
Roskaz	223. 321.
Roskazuie	167. 199.
Roskosz	75.
Rospaczam	81.
Rospamiętywać Mękę Pańską	287.
Rospisuie	79.
Rospraszam	87.
Rospraszam, trawi marnie dziedzictwo	263.
Rospuszczyć uszkodzić	44.
Rospuszczyć	306.
Rosnąć	68.
Rostropny	346.
Rostrząć sumnienie	105.
Rostrząć	105.
Równać się z kim	51.
Równina	209.
Równy	284.
Rozbić nawy	360.
Rozbity na wodzie	260.
Rozdać	91.
Rozdać urzędy, komu chce	219.
Rozgardyas sroie	146.
Rozgniewałem się o to	175.
Rozgniewałem się wielce	196.
Rozgniewanego człowieka przebłagać	210.
Rozgniewany	197.
Rozgniewany to wyrzekł	197.

Rozgryźć

Rozgrzeszać	-	-	4.
Rozległa równina	-	-	309.
Rozmaity	-	-	424.
Rozmawiam	-	-	90.
Rozmnażam	-	-	341.
Rozmowa	-	-	90.
Różność	-	-	89.
Różny	-	-	85.
Rozruch	-	418.	419.
Rozrywam	-	-	91.
Rozrzutny	-	-	336.
Rozsiał swoje kacerstwo	-	-	144.
Rozsłupił się mur	-	-	147.
Rozstępuje się	-	-	147.
Rozszerzam	-	-	16.
Rozum	-	-	358.
Rozumiem	-	187. 352.	405.
Rozumienie	-	-	230.
Rozum się mu pomieszał	-	-	230.
Rozwalinę muru naprawić	-	-	256.
Rozwalona część muru częstym z armat bi- ciem	-	-	255.
Rozważam	-	-	112.
Rozważam co	-	-	59.
Rozweselać	-	60.	110.
Rura wodna	-	-	418.
Rycerze zaci	-	-	233.
Rymopis	-	-	313.
Rząd	-	-	139.
Rządca	-	139.	330.
Rządy komu polecić	-	-	166.
Rządzą	-	139.	364.
Rządzą czym	-	-	9.

Rzg-

Rzecznić całym powiatem	-	167. 372.
Rzecz	-	369.
Rzecz jest oczywista	-	224.
Rzecz jest wielkiej wagi	-	243.
Rzecz na dorędziu	-	340.
Rzecz nie pewna	-	170.
Rzecz niespodziana zdumiałemi uczyniła	-	275.
Rzecz odwłoki potrzebuie	-	245.
Rzeczpospolita	-	372.
Rzeczpospolitą chwalebnyemi prawami okre- ślic	-	400.
Rzeczpospolita jest. w niebezpieczeństwie	-	89.
Rzeczpospolita upadła	-	376.
Rzecz ta naysobliwsza jest między innemi	-	322.
Rzecz trudna	-	85.
Rzecz w żart obrocić	-	195.
Rzeczy doczesne prętko giną	-	296.
Rzeczy światowe	-	252.
Rzeczy twych codzień ubywa	-	234.
Rzeczy wielkie poczyną	-	221.
Rzecz z początku ma być powtórzona	-	368.
Rzeka	-	120.
Rzeka bystra	-	121.
Rzeka ma brzegi wysokie	-	121.
Rzeka nie głęboka	-	121.
Rzekę przepłynął	-	259.
Rzeski	-	392.
Rzucił się z mostu w rzekę	-	321.
Rzymski Biskup Najwyższy	-	314.
S Ad	-	200.
Sądy się nie odprawiają	-	201.
Sądze	-	202.
Sakrament	-	104. 377.

Sakrament przyjąć	-	-	377.
Sam się zabił	-	190.	276.
Sam z siebie daie przyczynę do śmiechu	-	-	198.
Sapka	-	-	138.
Są tam szkoły possolite	-	-	380.
Sędziom przekupić	-	-	200.
Serca ludzkie wzruszył swą mową	-	-	251.
Serca małego	-	-	17.
Serca wielkiego	-	-	17.
Seym	-	-	47.
Siadam na konia	-	-	103.
Siebie zachował	-	-	378.
Silnieyszegom nad niego nie widział	-	-	376.
Silny	-	-	376.
Sila	-	-	375. 438.
Sily	-	-	437.
Skacze	-	-	130.
Skalistą górą	-	-	245.
Skapy	-	-	285. 405.
Skaza	-	-	205.
Skinienie	-	-	270.
Składam honor	-	-	1.
Skłaniam się	-	-	341.
Skłonność przyrodzona	-	-	128.
Skłonny jest do łagodności	-	-	172.
Skończę wkrótce co	-	-	119.
Skończyć co	-	-	33.
Skoro tylko przybył	-	-	427.
Skromny	-	-	239.
Skryty	-	-	4. 398.
Skutek	-	-	104. 11.
Skutek czyni lekarstwo	-	-	227.
Śladnie	-	-	174.
			Śle-

Slepy	31.
Slizac się	130.
Slub	443.
Slub dawać	226.
Słabego iestem zdrowia	424.
Słabey iesteś pamięci	229.
Słabieię	72.
Sława	115.
Sława twoja nie długo będzie trwała	97.
Sława twoja trwać będzie	115.
Sławę przywrócić	116.
Sławę utracić	116.
Sławny	39.
Sławy nabyć	115.
Sławy szukać	115.
Słońce	389.
Słońce wschodzi	389.
Słońce zachodzi	389.
Słowo	429. 443.
Słowo w słowo powiedzieć	429.
Słowo w słowo z Łacińskiego przetłuma- czył	415.
Słuchać Mszy	238.
Słucham	20. 21.
Słucham nie rad	21.
Słucham rad, pilnie	21.
Słusznego iest wzrostu	221.
Słusznie się na cię skarżam	355.
Służę	385.
Służyć do Mszy	238.
Służy nam wiatr	428.
Smak	140.
Smętny	416.

Smiech	-	-	375.
Smiechu wstrzymać nie mogłem	-	-	375.
Śmierć	-	-	249.
Śmiertelnie grzeszysz	-	-	292.
Śmiertelny grzech	-	-	249.
Smutek	-	-	240. 417.
Smutna mię doszła nowina	-	-	270.
Smutna nowina	-	-	268.
Śnieg	-	-	265.
Śniegu pełno było	-	-	265.
Śnił mi się brat mój	-	-	390.
Śni mi się	-	-	390.
Spać idę	-	-	96.
Spadam	-	-	73.
Spadł z konia	-	-	73.
Spałem całą noc	-	-	95.
Spełniam obietnicę	-	-	339.
Spieć	-	-	95.
Spieszę się	-	118.	342.
Spiwam	-	-	34.
Spodziewam się, że ta rzecz będzie miała szczęśliwe powodzenie	-	-	395.
Spokojność	-	-	413.
Spokojny	-	357.	414.
Spotkuję	-	-	50.
Spor	-	-	90.
Sporządzam	-	-	187.
Sposób	-	-	240.
Sposobność	-	-	142.
Spowiedź	-	-	55.
Spracowany	-	-	116.
Sprawa	-	-	263.
Sprawę przegrać	-	-	38.
Spra	-	-	

Sprawę wygrać	-	-	38.
Sprawę zacząć	-	-	38.
Sprawiedliwy	-	-	204.
Sprawować iaki urząd	-	-	254.
Sprawię	-	99. 111.	129.
Sprawię dobrze urząd swój	-	-	130.
Sprawię się dobrze	-	-	129.
Sprawię się źle	-	-	129.
Spróbuję szczęścia	-	-	122.
Sprzeciwiam się	-	- 10.	389.
Sprzeciwę się iego odwadze	-	-	371.
Sprzeczam się	-	-	62.
Sprzysiam	-	-	117.
Sprzylanie	-	-	117.
Sprzysięgły to moy nieprzyjaciół	-	-	183.
Spustoszył wszystko nieprzyjaciół	-	-	315.
Srogi	-	68. 69. 153.	386.
Srzedni	-	-	227.
Staę się	-	-	120.
Stałem u niego gośpodą	-	-	153.
Stałość	-	-	60.
Stan	-	-	399.
Stańc na łodzie nie mogę	-	-	131.
Stanowie Biskupa	-	-	314.
Stanowie prawo	-	-	211.
Stanowie Rzeczpospolitą	-	-	372.
Stanowie	-	343.	391.
Stanowie co	-	-	72.
Stan życia	-	-	76.
Staram się	-	70. 63. 86. 308.	150.
Staranie mieć o kim	-	-	70.
Stara przypowieść	-	-	345.
Starość	-	-	383.

Starość

Starość się zbliża	-	383.
Starszy jestem za niego	-	384.
Stary	-	133. 384.
Stawam	-	18.
Stawię się komu	-	110.
Stawię sobie na myśli	-	161.
Staw sobie przed oczy	-	343.
Stękam	-	127.
Ster	-	139.
Sternik	-	139.
Steruję	-	139.
Stoczyć bitwę	-	348. 349.
Stoię podle	-	20.
Stół	-	230.
Stosować się do czasu	-	404.
Stosuję	-	7.
Stosuję się do woli	-	7. 56.
Strach	-	408.
Strach na niego napadł	-	191.
Stracić pieniądze, przebulał	-	293.
Strażę	-	407.
Straż	-	71.
Strofuję	-	368.
Stronię	-	2.
Stroni od ludzi	-	148.
Strzegę się	-	36. 398. 379.
Strzeż Rzeczypospolitey	-	373.
Strzeż się, abyś &c.	383. 420. 240.	397.
Strzeż się zgorzelenia	-	380.
Stwarzam	-	67.
Stygne	-	406.
Suffragan	-	102.
Sumnienie	-	58.

Surowość z łaskawością pomieszać	400.
Swiadczyć co komu	26.
Swiat	252.
Swiatło	218.
Swiętoślinie umarł	248.
Swiętośliny mąż	265.
Swiatowe rzeczy	252.
Swiatomy	252.
Święci	378.
Święci Męczennicy	225.
Swiegoce	125.
Święta nie zachować	118.
Święto	118.
Świętokradzki	377.
Świętokradztwo popełnić	377.
Święto obchodzić	118.
Święto zachować	118.
Święty	378.
Świętych czcić	378.
Swoją piędką miarkował drugiego	232.
Szacnie	12.
Szafnie	90.
Szaleć	77.
Szaleństwo	185.
Szalony	14.
Szanuję	374.
Szatan	83.
Szata perłami ładzona	126.
Szczery	387.
Szczęścia w bitwie próbować	348.
Szczęście	117. 122.
Szczęście się odmieniło	258.
Szczęśliwe były początki wojny	183.
Szcze	

Szczęśliwego ci powodzenia życzę	280.
Szczęśliwey drogi życzę	331.
Szczęśliwie żegluj	261.
Szczęśliwy	23. 117.
Szczęście	123.
Szczodroblivy	212.
Szczupłość	133.
Szeroki	425.
Szerzy się coraz kacerstwo	144.
Szkoda	71.
Szkodzę	172. 50.
Szkoła	141. 380.
Szkrupuł komu uczynić	382.
Szkrupuł mam	382.
Szlachcicem zostać	266.
Szlachetnie urodzony	265.
Szpecę	75.
Szpetna rzecz prożnować	283.
Szpetny	75. 420.
Sztuka	19.
Szturm nieprzyjacielski wytrzymać	167.
Szukać	209.
Szukać	353.
Szybki	40.
Szyja	140.
Szykuje	281.
Tajemnica	258.
Tajemny	383.
Taili się długo	336.
Tak długo	398.
Takiegom się po tobie nieślatku nie spodzie- wał	173.
Takie moje przyrodzenie	260.
Tak	

Tak to na świecie	253.
Tarcie	417.
Tego tylko y chciał	442.
Tenże	158.
Teolog	409.
Teologia	408.
Tępie	146.
Tępicie	146.
Tępy	146.
Teraz	171. 240.
Tęskno	397.
Tęsknota	398.
Testament	408.
Tkwij mi w pamięci twoje dobrodziejstwa	143.
Tkwi iej szcze w pamięci nie dobry uczynek	229.
Tłumaczyć na dobrą lub złą stronę	7.
Towarzystwo	388. 67.
Towarzysz	389.
Tóż samo powtarza	368. 259.
Trąba	418.
Tracę	15.
Trapię kogo	13.
Trapię się	12.
Trapienie sumnienia	382.
Trawie	61.
Trefunkie rzecz ta nie przyszła do skutku	165.
Trochę	290.
Trochem spoczął	356.
Trochę potym, po chwili	290.
Trucizna	426.
Trudna do pierzenia	268.
Trudną rzecz rozkazuiesz	199.
Trudno poić, iak spokojnego umysłu ieść	414.
Tru-	

Trudny	85.
Trwam	97.
Trwożliwego sumnienia	382.
Tryumf	418.
Tryumfuie	417.
Trzeba być posłusznym BOGU	271.
Trzeba czasowi służyć	7.
Trzeba ich rozłączyć	385.
Trzeba pościć	118. 342.
Trzeba złemu zabiedz	330.
Trzęsienie ziemi	407.
Trzeźwy	388.
Trzoda	139.
Trzymać się w czym śródka	227.
Trzymam	405.
Tu przypada wielka wątpliwość	353.
Turcy są zwyciężeni od Cesarza	435.
Twardziec	270.
Twarz	446.
Twemu dosłoięństwu będę sprzyjał	150.
Twoja to ludzkość sprawiła	155.
Twojci to urząd	255.
Tydzień	146.
Tydzień wielki	146.
Tym końcem to uczyniłem	188.
Tynk	398.
Tytuł	411.
Tytułu należytego nie dać komu	411.
Tytuły honorów	411.
U Błagałem człowieka	308.
U bogi	290.
U bogich wspomaga chętnie	204.
Ubośwem nad kim	93.

Ubo-

Ubolewam nad nieszczęściem	-	4
Ubostwo	-	291. 15
Ubożuchny	-	29
Ubrany był po Hiszpańsku	-	17
Ubywa codziennie twych rzeczy	-	23
Uchodzę	-	10
Uciechy sobie nie dopuszcza	-	26
Ucieczka	-	29
Uciekających zatrzymać	-	12
Uciekam	-	12
Ucieszny	-	11
Ucieszyć	-	6
Uczciwie	-	14
Uczciwość	-	149. 15
Uczciwy	-	14
Uczę	-	9
Uczeń	-	8
Uczę się	-	88. 39
Uczestnik	-	28
Uczony	-	9
Uczyć młodych	-	9
Uczyć się w późną noc	-	26
Uczynek	-	11
Uczynić komu skrupuł	-	38
Uczynić pokoy	-	29
Uczynię, co każeśz	-	11
Uczynię wszystko według umowy	-	38
Uczyniłem to nie dla zysku	-	34
Uczyniony jest Elektorem Cesarstwa	-	33
Uczynność	-	27
Uczyń, o co proszę	-	37
Uczyń to dla mnie	-	13
Uderzam	-	29
Uder-	-	Ude-

Uderzenie	-	158.
Udoskonalam	-	297.
U dworu naypierwszy	-	321.
Ufam	-	119. 391.
Ufam tobie	-	391.
Ulić komu nieco władzy	-	319.
Uleczyc kogo	-	71.
Umarli nie czuig	-	384.
Umarł długo żywszy	-	248.
Umarł nagle	-	248.
Umarł świętobliwie	-	248.
Umarł z choroby	-	247.
Umarł z rany	-	247.
Umartwienia zażyć	-	249.
Umartwienie	-	249.
Umarwiam	-	283.
Umiejętność	-	381.
Umieram	-	247.
Umie sobą rządzić	-	239.
Umie sposobić się do świata	-	253.
Umie szczęścia zażyć	-	122.
Umniejszam	-	234.
Umniejszyć żalu	-	94.
Uмова	-	284.
Umrzeć rad za oyczyznę	-	248.
Umrzeć potrzeba wszystkim	-	249.
Umrzeć zgdam	-	248.
Umysł	-	17.
Umysł jego pomieszany	-	304.
Umysłu postanowienie	-	343.
Unoszę	-	22.
Upadam	-	205. 377.
Upadek	-	376.

Updała Rzeczpospolita		376.
Upaść do nog	3.	129.
Upaść na łodzie		131.
Upędzać się za nieprzyjacielem		301.
Upewniam ciebie w obietnicy		313.
Upodobanie przynosząc		76.
Upokarzam		78.
Upominać nie przesłane		244.
Upominam		244.
Uporny	274.	405.
Upprzedzam	326.	330.
Uprzemy	82.	191.
Uroczysty		118.
Urodzenia podłego		129.
Urodzenia świętego oba		129.
Urywam	4.	35.
Urząd	219. 254.	285.
Urząd iaki sprawować		254.
Urząd mi się zdarzył		255.
Urzędowi zadość uczynił		255.
Urzędy komu chce, rozdać		219.
Usadził się na sławie zaszkodzić		234.
Usiłuję	242. 265.	379.
Uskarżam się		355.
Uskromić rospustę		44.
Usmierzyć niepokoy na umyśle		303.
Usmierzył bunt		383.
Usmierzył gniew		196.
Ustaie		366.
Ustaie choroba		246.
Ustaie co		2.
Ustaie obyczaj		250.
Ustaie wiatr		428.

Ustał

Ustał na dowódzie	-	38.
Ustało już to	-	41.
Ustanie ta pogłoska	-	115.
Ustanie z czasem y żal	-	211.
Ustawa	-	73. 364.
Ustawicznie deszcz padał	-	311.
Ustawy czynić	-	364.
Ustępnie	-	38. 72.
Utaić w sobie żal	-	91.
Utaić w sobie urazę	-	91.
Utracam	-	15.
Utracić godność	-	86.
Utraciłem wszystko	-	295.
Utrapić kogo	-	31.
Utrapienie	-	31.
Utratnik	140. 146.	263.
Uważam	-	76.
Uwieść się darami daie	-	254.
Uwolnić miasto od oblężenia	-	274.
Uwolnić mnie od strachu	-	232.
Uymię, uwłaczam	-	78. 81.
Uzdrowiam	-	378.
Uzdrowiłem cię	-	378.
Uzdrowiony tedy jesteś	-	379.
Używać na złe	-	6.
Używanie	-	445.
W Abie	-	14. 294.
Wada	-	440.
Wadę maigcy	-	440.
Wadzić się	-	62.
Waga	-	313.
Walcze	-	73. 349.
Waleczny	-	24.

Warunek	-	54.
Wątpię	96. 145.	143.
Wątpliwa jeszcze bitwa	-	348.
Wątpliwość	-	96.
W całości oyczyna została	-	224.
Wchodzę	-	192.
Wdzięczność za dobrodziejstwo	-	367.
Wdzięczny	-	137.
Wdziękam	-	177.
Wedle możliwości bronić cię będę	-	317.
Według słuszności sądzić należy	-	202.
Wesele	-	126.
Wesela się	125. 207.	417.
Wesoła nowina	-	268.
Wesołość	-	147.
Wesoły	-	147.
Wet za wet oddam	-	284.
Weźmiesz swoją nagrodę	-	231.
We zwyczaju jest	-	250.
Wiara, wierność	-	119.
Wiary nie godzien	-	119.
Wiatr	-	427.
Wiatr łagodny powiewa	-	428.
Wiatr nam nie służy	-	428.
Wiatr nam służy	-	428.
Wiatr się wzmacnia	-	427.
Wiatr ustać	366.	428.
Wicher	-	420.
Widzę	-	433.
Więcej	-	310.
Więcej złych na świecie, niż dobrych ludzi	-	440.
Wieczor	84.	431.
Wieczorem	-	268.
Wie-	-	

Wieczor nadchodzi	-	-	111.
Wiedz, iż mąsława nie o pokoy powszechny	-	-	193.
Wielce	-	-	423.
Wielce mię tobie obowiężesz	-	-	271.
Wielce mię trapi	-	-	333.
Wielcem zabawny	-	-	263.
Wielce to do ciebie należy	-	-	189.
Wielce uczony	-	-	423.
Wiele ci z przyrodzenia nie dostaie	-	-	259.
Wiele cnota może	-	-	319.
Wiele mam przeszkod	-	-	172.
Wiele masz powinowatych	-	-	342.
Wiele miał na sobie urzędow	-	-	220.
Wiele mi obiecał	-	-	339.
Wiele mówię	-	-	125.
Wielem pracyłożył na nauczzenie się	-	-	
Greckiego ięzyka	-	-	279.
Wiele napisał ksiąg	-	-	212.
Wiele on może	-	-	423.
Wiele postąpił w Filozofii	-	-	337.
Wiele rad mówi	-	-	125.
Wielkanoc	-	-	118. 287.
Wielka rzecz iest za krzywdy sobie uczynio-	-	-	
ne nie mścić się	-	-	442.
Wielki	-	-	221.
Wielki bol czuie	-	-	384.
Wielki deszcz padał	-	-	319.
Wielkiego mię ta rzecz strachu nabawiła	-	-	232.
Wielkiego rozsądku człowiek	-	-	201.
Wielkie rzeczy poczyna	-	-	221.
Wielki Piątek	-	-	284.
Wielki poś	-	-	159. 392.
Wielki tydzień	-	-	146.

Wielu było przytomnych	252.
Wielu mam zazdrośnych sobie	192.
Wielu na godność wyniosł	339.
Wielu tu do szkół cbodzi	380.
Wiem	381.
Wiem o twych zamysłach	381.
Wiernego towarzysza ciębie miałem	389.
Wierzyc komu	119.
Wieść	115. 376.
Wieści sprawdziły się	56.
Wieśniak	284.
Więzić kogo	435.
Więzienie	35. 71.
Więzne	143.
Wina	69.
Winni często zostają bez kary	169.
Winni niech będą skarani	351.
Winny	345.
Wino	436.
Winszować powrotu	136.
Winszowanie	136.
Winszuje	136.
Wiodę	96.
Wiosło	367.
Wojna	428.
Wkładam się	190.
Wkrotce	29.
Wkrotce nastąpi wakacje	422.
Władzy nieco ująć komu	319.
Własny	343.
Włocznia	145.
Włos	34.
Wnieść się w urząd	235.

Wnet	354.	368.
Wnętrzności	-	323.
W nocy	-	268.
Wnosić co z czego	-	53.
Wnuk	-	263.
Woda	-	19.
Woda, rzeka wylewa	-	194.
Woda święcona	-	19.
Wodę najwyższy	-	127.
W oka mgnieniu zniknął	-	243.
Wola	-	443.
Wolę mam	-	17.
Wolę	-	222.
Wolę być na osobności niżli w zgromadze- niu	-	222.
Woli twojej zadość uczynię	-	443.
Wolność	-	213.
Wolny	-	212.
Wojna	-	24.
Woyko	110.	410.
Woyko przeprawić	-	413.
Woyko ściągnąć	-	66.
Woyko sztykuie	-	281.
Woyko zaciągac	-	110.
Wozny	-	323.
Wpadam	-	171.
Wpadłem w biedę	-	32.
Wpadł między nieprzyjaciół	-	171.
Wpadł w chorobę	-	246.
Wpadł w kacerstwo	-	145.
Wpływam	-	180.
W pot dnia stały się ciemności	-	405.
W późną noc uczyc się	-	268.

W prawie kogo w nienawiść	193.
Wprowadzam	176.
Wrocił się do dawnych obyczajów	250.
W rzekę z mostu rzucił się	321.
Wsadzić kogo na urząd	254.
Wschodzi słońce	388.
Wskrzesać umarłych	106.
Wspaniale	152.
Wspaniałomowny	133.
Wspomagam	204.
Wstąpić na stopień	133.
Wstąpić do Zakonu	365. 421.
W strachu byłem	230.
Wstręt czynię	369.
Wstrzeżliwość	400.
Wstrzeżliwy	400.
Wstrzymać	406.
Wstrzymać się od czego	400.
Wstrzymać się od pokarmu	5.
Wstrzymywan	5.
Wstyd	430.
Wstydliwy	430.
Wstydzę się	103. 347.
Wzgorzał się wielki pożar	170.
Wzgardzić go pełno	423.
Wzgardzić mię postrzega	274.
Wzgardzić szuka sławy	353.
W zelkę nadzieję utraciliśmy	391.
Wszyscy mię przyjaciele odstąpili	365.
Wszyscy się bali	290.
Wszyscy się na to nakłonili	341.
Wszyscy się uskarżali	355.
Wszyscy się z niego natrząsał	197.
W[zy]-	

Wszystcy się z tego śmieli	375.
Wszystcy sobie tego zwycięstwa winszują	278.
Wszystek czas na naukach trawie	404.
Wszystkie siły wyrzucić	437.
Wszystko na tym zawisło	294.
Wszystko nieprzyjaciół	sfusło-
Wszyst	315. 358. 425.
Wszystko uczynić według umowy	284.
Wszystko utracić	295.
Wszystko złe na mnie się zważyło	432.
Wtargam	301.
W tym na instrumentach zagrano	257.
W wielką wpadłem nienawiść	277.
Wybawie was z mocy nieprzyjacielskiej	213.
Wybawie dusze z czysca	351.
Wybili się z niewoli	213.
Wybornego dowcipu dziecię	176.
Wyborny krasomowca	280.
Wychodzę	109. 335.
Wychowanie	88.
Wychowuję	98.
Wycięczam	219.
Wydać	98. 336.
Wydało się wszystko	335.
Wydrukować	421.
Wygaść pobożność wskrzeszam	363.
Wygnać	111.
Wygodnie żyć	439.
Wygrał sprawę	405.
Wyjawiam	18.
Wyimuję	106.
Wyklinam	107.
Wykładam	112. 191.

Wykonać rozkaz	-	109.
Wykonywam	-	109.
Wylać gniew swój na kogo	-	196.
Wylewam	-	99.
Wylączam	-	107.
Wylamać bramy	-	315.
Wylamać drzwi	-	158.
Wymawiać świadczono dobrodziejstwo	-	27.
Wymawiam	-	107. 340.
Wymazuję	-	3.
Wymowa	-	101.
Wymowny	-	100.
Wymowy nabyć	-	101.
Wymykam się	-	100.
Wynieść na świat	-	346.
Wynosić	-	337.
Wypadam	-	104. 106.
Wypaść z łaski	-	134.
Wypędzić szatana z opętanego	-	83.
Wypowiedzieć bitwę na pewny dzień	-	347.
Wypuścić konia	-	103.
Wyradzam się	-	75.
Wyrażam	-	112.
Wyrozumiewam	-	46.
Wyrzynam	-	103.
Wyrzucić kogo	-	1.
Wyrzekł to rozgniewany	-	197.
Wyrzucam	-	99.
Wyskakuje z radości	-	130.
Wysłuchuję	-	105.
Wysłać most	-	315. 314.
Wysirzegam się	-	441.
Wysirzegam się, strzeżę się	-	36.
Wy-		

Wytarty	417.
Wytrzymać szturm nieprzyjacielski	167.
Wyznanie, powiedź	55.
Wyznam	116.
Wyzwalam	213.
Wyzwał go na potyczkę	346.
Wyzywam	346.
Wzajem sobie złorzeczą	222.
W zaniedbaniu dobro wspólne	262.
W zastawę biorę	307.
W zastawę dać księzę	307.
Wzbiera rzeka	121.
Wzbraniam się	360.
Wzdrygam się	152.
Wzdycham	127.
Wzgardzam	2.
Wzgardzony człowiek	148.
W złym barzo stanie zostaniemy	392.
Wzmacniam	253.
Wzmaga się choroba	246.
Wzmianka	231.
Wzmocnić miasto	253.
Wzrok, oczy stracił	31.
Wzrok tępi zbytnia światłość	146.
Wzrostu jest słusznego	221.
Wzruszam	251.
Wzruszenie	251.
Wzruszył się jego prośba	251.
Wzruszył swą mową serca ludzkie	251.
Wzywać pomocy Boskiej	83.
Wzywam na pomoc	168.
X Iazę	332.
X Kiężyc	218.

Xieżyca Now	218.
Xieżyca zacmienie	218.
Xieżyc po Pełni	218.
Xieżyc przyraśła	218.
Y W nocy się ucza	393.

Z Abana	245.	393.		
dla Zabawki		17.		
Zabawny		276.		
Zabiedz trzeba złemu		330.		
Zabiegam		277.	331.	
Zabijam	31.	190.	275.	418.
Zabił się sam		190.	276.	
Zabito wielu		190.	276.	
Zabobonny		396.		
Zabrał wszystko nieprzyjaciel		358.		
Zachodzi Końce		389.		
Zachował od upadku oyczyznę		378.		
Zachował siebie		378.		
Zachowuję		377.		
Zaciągać pod chorągiew		233.		
Zaciągać wojsko		110.		
Zaciągnąć się pod znak		233.		
Zacimiam		273.		
Zacmienie		77.	98.	
Zacmienie Xieżyca		218.		
Zacna niewiaśła		252.		
Zacnie urodzony		128.		
Zacni rycerze		233.		
Zacny	127.	265.	322.	436.
Zacząć bitwę		348.		
Zaczęł o tobie mówić		385.		
Za czasem		404.		

Za

Za czasem przyszedł do siebie	370.
Zaczynam	13. 171.
Zgodać czego	70.
Zadać trudność	263.
Zgdam	80.
Zgdam iak najprędzey do was powrócić	360.
Zgdam umrzeć	248.
Zgdam widzieć cię iak najprędzey zdro- wego	379.
Zadatek	307.
Zaden mię od tego zdania nie odwieǳie	230.
Zaden występpek długo skryty być nie może	398.
Zadnego narwet podeyrzenia o nim nie było	397.
Zadnemu tajemnych rzeczy nie wyjawię	383.
Zadney iuż nie masz nadziei	391.
Zadney z tego nie mam korzyść	217.
Zadość czynię	334.
Zadość uczynił urzędowi	255.
Zagęszczaię się choroby	247.
Zagrano wrym na instrumentach	257.
Zagubiam co	3.
Za iego staraniem lepiej się z miastem dzieć	228.
Zakazanie	189.
Zakazuię	338.
Zakładam	124.
Zakonny Nowicyusz	267.
Zal	94.
Zalecam	48.
Zalewam	194.
Zal odnawiać	94.
Zal ponieść z czego	94.
Załowac za grzechy	94.
Za-	

Zaśnie	93.
Zamierzony kres przestąpiłem	338.
Zamilczam	373.
Zamilkł dla wstydu	347.
Zamknąć drzwi	158.
Zamykam	53.
Zamyśla coś wielkiego	242.
Zamyślam	219.
Zamysły odmienić	258.
Zaniechać	80.
Zaniechać nauki	80.
Zaniedbywać siebie	70.
Zaniedbywam	262.
Zaniedbywa nauki	262.
Za oyczynę rad umrę	248.
Za oyczynę się zastawił	344.
Zapalam	6.
Zapalić dom	160.
Zapamiętanie	272.
Za pewne trzymałem	352.
Zapieram się	3. 262.
Zapiera się twych dobrodziejstw	262.
Za pokutę siebie karze	312.
Zapominam	272.
Zapomniano już tey kłeski	272.
Zapomniy utrapienia	272.
Za pomocą Bożą	83.
Zapora	368.
Zapoznać na sąd	200.
Zapraszam	193.
Zapusty	23.
Zaraza	305.
Zaraza wtenczas ciężko panowała	305.
Zar-	

Zarłok	140.
Z armat biciem obalać mury	256.
Zart	113. 195.
Zartem to uczynił	195.
Zartowny	113.
Zartwie	194.
Za rzecz chwalebna to sobie poczytał	133.
Zarżucam	271.
Zasadzka	185.
Zasadzki iemu uczynił	185.
Zasadzki nieprzyjaciół widzę	345.
Zasługa	232.
Zasługę	231. 229.
Zastaie	405.
Zaszkodzić nic ci nie może	150.
Zatrudniam	366.
Zatrzymawam, zamykam w sobie	63.
Zatrzymuję, bawię kogo	406.
Za uciekającym nieprzyjaciela upędzać się	362.
Zawssydziła go pamięć	347.
Zawsze będzieś miał co robić	205.
Zawsze na ciebie będę pamiętał	228.
Zawsze o niebie myśli	227.
Za żelżywość sobie poczytać	334.
Za złe mieć drugiemu	334.
Za złe to sobie poczytał	221.
Za zmarle Miżę mieć	238.
Zażycie umartwienia	249.
Zbiegać się	54.
Zbierać co	210.
Zbieram	46.
Zbieram pientądze	293.
Zbliam czy dowod	362.
Zbił	

Zbił całego	-	429.
Zbladł od strachu	-	284.
Zbliża się starość	-	383.
Z boleści ledwo sobie obecny iesłem	-	327.
Zbrodni dowieść nie mogli	-	334.
Zbyttnia światłość wzrok tępi	-	146.
Zbytnia ta pokora y uniżanie się	-	156.
Zbyttnie	-	265.
Z choroby umarł	-	247.
Z czasem żal uślanie	-	211.
Zdać	-	415.
Zdać się na wolę	-	57.
Zdała się wszystkim dzinna rzecz	-	235.
Zdanie	-	384.
Zdarzył mi się urząd	-	255.
Zdobie	-	149. 281.
Zdobycz	-	323.
Zdobycz się wielka dostała naszym żoł-	-	
nierzom	-	323.
Zdolność	-	114.
Zdrowie	-	378. 423.
Zdrowy	-	379.
Zdumiałym czynię	-	275.
Ze dżdzu przerwa się stała	-	147.
Zegluie	-	260. 261.
Zelżywość	-	64. 161. 334.
Ze mną się łupem podzieli	-	286.
Ze mną trzyma	-	406.
Zemścić się tej krzywdy	-	184.
Zenić kogo	-	226.
Zepchniony jest do piekła	-	179.
Zeprowało go zię towarzysztwo	-	67.
Zewsząd niebezpieczeństwo	-	299.
Zezna-	-	

Zeznawam	337
Zeznawanie	337.
Zezwolenie	59.
Zgadzam się	46. 59.
Zginie wszystko, jeśli nie dasz pomocy	296.
Zgoda	54.
Zgoryszenie	380.
Zguba	300. 305.
Ziachał z urzędu	265.
Zielone świątki	118. 294.
Ziemia	406.
Ziemia różne owoce rodzi	337.
Ziemia urodzajna	65.
Ziemie pocałował	282.
Zima	157.
Zimno	123.
Zkąd mowę zaczął	171.
Zle	147.
Zle czynię	222.
Zle się ze mną dzieje	221.
Zle się ze mną obchodził	221.
Złączam	203.
Zła mowa	280.
Złaski	136.
Złaski Bożej jestem teraz wielce spo-	
koyny	414.
Złaski, darmo wszystkim usługuje	136.
Zle	223.
Złego nie nie mówił	216.
Zle się rozkrzewia	341.
Złorzeczę	222.
Złoté	330.
Złoté go zaslepiła	31.
Zło-	

Złożony z dostojności	
Zły	22
Zły b jest obyczajem człowiek	28
Zmaza	21
Z mojej strony nie będzie zabawy	24
Z mostu się rzucił w rzekę	32
Z murów zrzucony	32
Zmyślam	38
Zmyślam co	9
Zmyślay, iak chcesz, nie oszukasz	38
Znacze	38
Znamy	26
Znak	267. 38
Znaki są pewne zabójstwa	17
Znam	26
Znam cię na wylot	4
Znam dobrze człowieka	26
Znam, iakże wyłokiego umysłu	22
Z natury obronne miejsce	25
Znieść prawo	21
Znieść tego nie mogę	117
Z niewoli wybili się	213
Zniknął w oka mgnieniu	243
Znoję	3. 117. 297. 362. 411
Znowu rozjaśniało	218
Z obianwienia to zrozumiał	373
Zołnierz	233. 371. 300
Zołnierz uciekł z placu	124
Zołnierzy pełno	309
Zonę poić	96. 226
Zostać	224
Zostać w niebezpieczeństwie	297
Zostać w wielkim smutku	40

KSIĘGOZBIÓR
MARCINA ZAMOYSLAIEGO

1847 -KZ

1847-KZ

